كتاب اخلاق علائي

لعلي چلبي الشهير بحنائي زاده

رحمة الله عليه

من متروكات مصطفى افندي الناظر

ذلك الكتاب النفيس الحمد لله الذي

دخل في سلك ملك الاعيان الحرية

الغني الصمد العوض بن احمد الآدنوي

جمع الله بينهم في مقعد صدق

وخذ اذاك المقعد

دُرَرِ زَواهِرِ حَمد وثنا ۔ وغُرَرِ ظواهِرِ سپاس وستایش کہ کثرتِ افزا دفرائدِ نعمتِ سلک
شہود وایادہ احتمالِ اجتماع وانتظام ۔ ووفرتِ امداد موایدِ نعمتِ ظروف وآونۂ
دہور وازمنہ دہ امکان اندراج وگنجایش اولیہ ۔ اول کردگار بندہ پرور ۔
وپروردگار بخشایندہ بخشایش گر ۔ حضرتش سزاوار وحقیق درکہ کوا اہل ہیاکل
ان ہی خلقتِ خلقت ۔ ولقد خلقنا الانسان ایلہ مکرم ومعزز ۔ ولباس
استعدادین ۔ وفضلناھم علی کثیر ممن خلقنا ایلہ معلم ومطرز ۔ ایلیوب
کمال قدرت وجلال وجلال حکمتی ایلہ روح لطیفین جسم کثیفدہ ترکیب وبیوند
وعالم خلق وامرہ قابلیت تحمل بارِ امانتلہ ممتاز وسربلند ایلدی ۔ بیت
آسمان بار امانت نتوانست کشید ۔ قرعہ ءِ کار بنام من دیوانہ زدند ۔
پس ترکیب انسان مجرد ومادی یہ محتوی ۔ وباقی وفانی یہ منطوی ۔ اولماغلہ
طلسم رائع وبرزخ جامع اولدی ۔ خرد جانور بزرگوار بزرگوار ندید ۔ کہ مردم نتواند بزرگوار رسید
چنان دان کہ جان آدمی گوہرست ۔ نہ زین عالم از عالم دیگرست ۔ تن او را بکردار
جامہ است راست ۔ اگر بگسلد وربپوسد رواست ۔ بجان بین کرا می تن خویشتن
چو جامہ کہ باشد کرا می بتن ۔ لاجرم تخالف انواعِ ترکیب روح وجسد
وتباین اطوار ترایب روان وکالبد ۔ دن خلقِ خلق افرادانسان وتقابلیات
وضارب اصناف بشر دہ تفاوت تام ۔ وتنافی حالاکلام ۔ نمایان وجلوہ گر
اولمشدر ۔ اول حکیم ازلی کہ صنعتدن ۔ ظاہر اولدی طلسم نوع بشر ۔ مختلف ایدی
قابلیاتین ۔ بعض قابل بخیر وبعض بشر ۔ زہی صانع حکیم ۔ وقادر علیم ۔ کہ

او لیلہ ٤

تخلقوا باخلاق اللہ ۔ امرینہ ممتثل ۔ وخیرکم انی احسنکم اخلاقا ۔
درجہ سنہ متصل اولندی نشاءِ دنیویہ دہ زیور فضل وکمالہ تحلی
ومتزین ۔ وعالم اخرویہ صف اہل صفادہ حشر اولہ لری متورو متین
ایلدی ۔ بیت تامل فی التی قلنا تجد فیہا جلال اللہ ۔ فنعم الرب والمولی
تعالی اللہ تعالی اللہ ۔ وغمایم صیبات صلوات طیبات وجداول تسمیات
زاکیات تسلیمات اول ہادی سبل وخاتم رسل جنابنہ شایستہ
وخلیق درکہ تفضیل صفات سعادت سماتی ایچون نص انک لعلی خلق عظیم
منزل وذات رسالت صفاتی تکمیل دایرہ ءِ وجود وتتیم مکارم اخلاق
ایچون مبعوث ومرسل در بیت محمد کہ جان وبردی نطق سیحا
چون اندی قدوم شریفین بشارت ۔ کونیہ وقاشتہ صاد ونون رمز واعا
خم زلفنہ نقش حم اشارت ۔ ولہ بحکمی شمائلہ فی طیبہ زہرا ۔
یفوح کالروض ممطور ومشمول ۔ ای علۃ ابراہیم وآلدہ ۔ ذات علی کرم
الاخلاق مجبول ۔ ورحیق رضای احد یچون کہ ماصدق ۔ ختامہ مسک
وبذلک فلیتنا فس المتنافسون ۔ در ارواح آل واصحابنہ ریزان وسبزہ ءِ
رضوان سحاب غفرانلہ خاک قبور تابعین بہم باحسان ۔ دن نابت
وخیزان اولہ بیت ابر رضوان کہ بپایان نرسد بارانش ۔ بادبر روضہ کہ عبرت وبر
یارانش ۔ ذکر محامد ومشرح مدایح حضرت خلافت پناہی وسعادت سلطانی
خلد اللہ تعالی سلطانہ وافاض علی العالمین احسانہ ۔ چون غرہ ءِ کتاب
لوامع حمد بجناب ملک وہاب ۔ تصدیر یلہ غرا ۔ وطرہ ءِ خطاب روایح
نعت جناب رسالت مآب ۔ تحریر یلہ مطرا ۔ اولدی پس لایق اولدرکہ
بو نو آمدہ ءِ عالم غیبک سریر افسر مدح پادشاہ اسلامیلہ آسمان سا

پرداختن

دو زمک و برایشه صورت
و یمک و تمام ایلک
و تمام اولق

وبوتازه رسیده جهان لادنیک افتریکو هر وصف پناه دین سدید
الاناملة جهان ازال اولیک چون بنی خانه شد انگشت نمایی
بنوالی سازی توحید جدایی دلکشا زمزمه دیگر ساخت
پرده دولت پیمبر پرداخت که چو این زمزمه کوتاه کند که ثنا گستر
شاه کند زیرا اصحاب عقول متطابق و ارباب نقول متوافق لر در که دایما
دین و دولت توأمان و حامی شرع و دین بی حمایت تیغ سلاطین بی
امن و امان در اگر چو بیار شمشیر شاهی و باران تیر سلطان دین پناهی
ایله بوستان شرع تازه و نگین اولمیه تاب نکبت نکبای اعدای دین
و هموم بهجوم کفار و ملحد بنیاد بی برگ و نوا اولمه سی متعذر در اگر تاب آفتاب
عدل و سیاست و نسیم عنبر شمیم حفظ و حراست جانب آستان دولت
آشیان سلطنت سعادت نشاندن و اصل اولمیه بوستان دین آیاندہ
گل و ریحان و سبزه و ضیران خمیر اهل عرفان شکفته و خندان اولمق
منتظر در بدان اهل خرد مند یا آفرین برادر بود پادشاهی و دین
نبی بخت شاهی بود دین بپای نبی دین بود پادشاهی بجای
نواز پادشاهی نیارست دین نبی دین بود شاهرا آفرین
و اخبار نبویه ده دخی وارد اولمشدر که الدین اس والملک حارس
و ما لا اس له فمهدوم و ما لا حارس له فضایع دین اساسی رضای یزدانی
ملک انحا حارسی و نگهبانی چونکه بی حارس اوله ضایع اولور
اولکه بو قدر اساسی ویرانی لاجرم پادشاهان ارجمند و دین پناهان
سعادتمند که جلک جهان قاضی ظل زائل ایدوکن معلوم ایدوکن
معلوم و ملک فانیه ملک باقی یه معلوم استبدل در عادت جمیله

مضموم

وسیرت

کوسی اجتهادی

وسیرت حمیده و خلق خوب و خوی نیکوئی اولدرکه کمی سعی و اجتهادی میدان
جانه شدود و در ظلم و ضلالتی شهرستان دین اوزره مسدود قیلوب
حفظ و حراست ممالک اسلام و اخذ و فتح دیار کفار و ملاحده و لئام
و قلع و قمع ارباب فتنه و فساد و دفع و رفع بغی و عناد و رفع قدر عابدان
و عالمان و دفع ظلم مفسدان و ظالمان ایتمکی کندوزه شعار روزگار
ایدوب بو جهان فانیده نام نیک و ذکر جمیل لری مخلد و باقی و حیات
باقیده مناشیر پیشرهم ربهم برحمة منه و رضوان روح پر فتوح لرینه
ملامتی اولور والمنة لله تعالی که بو فضایل علیه و مناقب سنیه پادشاه
دین و شهریار سعادت آئین خداوند پادشاهان عالم پادشاه
خداوندان بنی آدم شهریار جهان سروری و کامرانی کامکار دیار عدلت
پروری و جهانبانی ید در یکدانه درج شاهی بحر جهان افروز برج
جهان پناهی خلاصه عالم کن فکان در دریای وجود کوهر کان امکان
ماحی اناس الکفر والفساد عن وجه البسیطة حامی اجناس الخلق
والعباد عن ایدی المعتدین سلطان المغربین والمشرقین ظل الله
فی الخافقین خادم الحرمین الشریفین ناظم قلائد الکرم علی اجیاد
الاجناد والرعایا ناشر فرائد النعم علی رؤس الافراد والبرایا معز الدنیا
والدین غیاث الاسلام والمسلمین زبدة السلاطین علی الاطلاق
سلطان العرب والعجم والروم والشام والعراق السلطان سلیم خان
بن السلطان سلیم خان بن السلطان بایزید خان ملک الله تعالی من
خدم له وصدق و اهلک من عذر به وخان حضرته خاصه ذات
قدسی صفات وسمات عنصر ملک نشیمات در

نظم

شه معدلت پرور و دین پناه ملک دستگاه و فلک بارگاه مدار المعالی ملاذ الانام
ولی الاعادی منیض النعم زبیی سایه حق که خلق زمین آنک سایه سندهد
زماندن امین مثنوی بغرنیض کفیله باران جود اولور تازه اندن ریاض وجود
سر تیغی کم کفره ستد ارحدید آنک وصفیدر فیه باس شدید زبی پادشاه دین پرور
و شهریار دادگستر که تمامت ربع مسکونده استعلای لوای اسلام
و استیلای علای شرع سید الانام الآن ممالک محروسه حضرتنه مخصوص
و دوام دولت و دوران مبارک و بقای سلطنت خانواده خجسته سمی
تا قیام قیامت حدیث شریف لا یزال طائفة من اهل الغرب ظاهرین علی الحق
حتی تقوم الساعة مقرر و منصوص در مراعی دولت درین سراوکن پیش
درین دراست الحق آثار عظام و اجداد کرامینک که ملوک ظاهره و
زاهره و سلاطین باهره و قاهره ایدیلر اقتحام ممالک و اخطار
و اختیار شاق اسفار و مبتدعه و کفار دن اخذ ممالک و امصار
ایدوب توسیع دایره دین و تکثیر امة سید المرسلین و اعلای
لوای دین و دولت و ازلال اعدای ملک و ملت ایتمکده مساعی جمیله
و مآثر حمیده لری تاریخ روزنامه جهان و کتابه یکتا رطاق روزگار
در بیض الوجوه کریمة احیائهم شم الانوف من الطراز الاول
آنا بحمد الله تعالی عهد سلطنت خجسته فرجام حضرت پادشاه اسلامده
واقع اولان اخذ و فتح قلاع و امصار و قلع و قمع ملاحده و کفار
و توسیع اضعاف مضاعف و امثال مترادفه سی در پس مثال شریف
و نمودار دلکش بوابیات لطیف دلکشا در که صحیفه قرطاسه دن
افشا در و ماجد زان ابا له غرا و صار من بعد فهم غرة الغرر

مصنوعیله

بیت

توسیع

شعر

و ماجد

فیهم

چنان

چنان بود پدر یک کشور چنین بود فرزند چنین بود کار کشور چنان بود معدن
و از تیغ او بجای صلیب و کلیسا در دار کفر مسجد و محراب و منبر آمد
انجا که بود صیحه ناقوس کافران امروز بانگ و غوغه الله اکبر است
و بو منقبت نامی و موهبت کرامی خاقنه سلسله دولت آل عثمان
ابدها الله تعالی الی انقضاء الزمان در کف بر خان توسیع ساحه
سلطنت و تفسیح عرصه مملکتده بذل و بذر بر تر و بر فتح و نصرت
کر پادشاه سابقه مقتدر اولش اولمیه پادشاه لاحقه میسر اولور
مثلا سلطان دین محمدی برهان شریعة احمدی مقیم جاه دین سلطان
غزاة و مجاهدین فاتح امهات البلاد سلطان محمد بن مراد انار
الله تعالی برهانه و ثقل یوم العرصات میزانه پدر محمود الماجی
سلطان مراد غازی بلکه جمیع ملوک و سلاطین ماضی یه طریق فتحی لاسلوک
و اخذ و استیلای حسرة الملوک اولان شهر قسطنطنیه کرار تفاح
سمت بارد سی مسامت سماک و الخفاض عمق خندقی مواصل مرکز
خاک عظمت و حصنده شهره جهان و استوار لکی و متانتله نادره
دوران در ابتدای دولت و اوائل سفر و زن سعادت فتح بیورب مقر
ملک و مستقر خلافت و مطلع آفتاب عدل و داد و مهبط نسیم جود
و رأفت ایلدکی اکابر امرا و افاضل علما و طوائف امم و قبایل عرب و عجم
انده مجتمع و انوار علم و عمل مدارس و زوایاسنده ملتمع اولوب قبته
الاسلام مطلع و دار الملک محققه اولدی حتی عارف کامل نامی
مولانا نور الدین عبد الرحمن جامی خراسانده مرحوم خداوندکاره
مکتوب منظوم ارسال ایدوب بو معنی یه ایما ایلدی

چنان

سمک

بو مقام

اضعاف

بر نطع

بعد از جهد دقیقه الاسلام، ومنع هذا اواخر عهد سنه نفیسه فتح قلعه بلغراد که رفعت
ومتانته موازی بشبوشتاد در حضرت شریفه مطلوب ومراد اولوب آنا مطلع
عز وسعود دن هلال فتح وظفر نمایان اولدی وظلمت کفر وضلال افق قلعه دن پایان
بولدی خداوندگار فلک مرتبت نوع انکه سایر بلده راجع وآیب اولدی چون
سریر سلطنت وشاهی قدم مبارک دم حضرت پادشاهنه مفتح ومباهی
اولدی اول بشاشیر بحر دولت وابتدای سفر ومسرت همایونده قلعه بلغراد
جوانب واطراف ونواحی والکا فاتحه پسندکان دولت روزافزون اولدی
ولسان حال وقال علی طریق حسن الخیال الکلیب بوبیتی مناسب حال انشا ایلدی

باشن تاجی دولته بدمدم کینی هنوز از نتایج سحراست، چون بنای
سرای مدح وثنای حضرت صاحب قران عدوشکن اول مرتبه دن بلند
درکه بو زمن محنت خانه ء زمن آنک شرف غرفه ایصال یکندور سن
ایتمکه قادر اولاسن لایت ودرخور اولدرکه دعای دولتنه روزافزون
وبقای جاه وجلال وحشمت همایون که واسطه ء وصول اقبال عالمیان
ورابطه ء حصول آدمیان وسبب عمارت سرای شرع ودین ونضارت ریاض
اسلام ومسلمین در دست تضرع ومسالتی درگاه مهیمن خلاقه کشاده
وروی تخضع ومسکنتی بارگاه ملک علی الاطلاقه نهاده ایدیکی بیت

از سر صدق بحر گاه مناجات کینم، عرض حاجه بدرقاضی حاجات کینم،
خداوندی نیازا بنده نواز چاره ساز اگرچه سفینه ء سعی وعملم دریای
عجز وتقصیر مزدکم وبادپای رجا واملم محرالاشرم وتشویز لنگرده بربده دم
درصد شکر وهزار منت کم خفو والیاس عنایت وتوفیقک قالی بشارت
ادعونی استجب لکم، در مثنوی خدایا کامک ونونک حقیجون

صفات

دمیدن
صباح وقتی یا برآمدن
تازه بلور مکه ر
وظلمات اولح

آمال

صفات ذات بیچونک حقیجون، اور حمت حقی کم کچدی غضبدن، اونور بچونکه سرویری عبدن،
کم تخت سلطنته شاه دیندار، خوش اولسون روز وماه وسال یار، شمار عمری ایلرشد کرده صاده،
کچوب صادی اول صدردن زیاده، ۲۰۰ در صاد والف ایل ذوالمنن، کچور عمرینی صاد و بالذدن،
ایرشدردکل چو ملکن کوه قافه، شمار عمرین ایر کور قاف وکافه، بقا یاری دکل وهرکز
چو کاری، سعادت اولضم کاروباری، بو عالمده سر تخت خلافت،
او عالمده خدادن رحم ورافت، جهانده دایم ایت خیرایله یاد، امین اولسون
بلادن دین آمین، ۲۰۰ تحریر خلافته ثمره وجود ورافتی متصل مطلع
یعنی دعاء حضرت سلطنت پناهیدن بنام جناب شهنشاهی متصل
اولمقدر نظم دعاء شاهم کم صاحب زمانه، دعاء شاهزاده توآمانده،
جهانک بختی وبختک جهانی، سزاوار افسر وتاج کیانی، شهنشه سلیم
اول کامران رافت، ولی عهد منشور خلافت، منور طالعنده روی دولت
وجود نده قویایاری دولت، درخت میوه دار باغ شاهی، جهانک مسندی
دهرک پناهی، زلال تیغ کم آینه سان در، عروس فتح انکا صورت رساندر،
کفنده شرم ایدوب یم بینه کم دک، حیا سنده وزر رخ ارینه کف، اوکفنده
کم کرم فیضنده یم در، نم جزئی سی دریای کرم در، حیا شول دکلو در
یم صورتنده، کم ایلیر کندو بی نم صورتنده، جهان دور دنجه وار اولسون همیشه
سعادت اکه یار اولسون همیشه، بر اولسون جام دولت باده سندن،
منور دیده سی شه زاده سندن، دهان وچشم ملکک نور ودادی،
جهانک مطلبی دهرک مرادی، اب وجد سایه سندن، عمر سرمد،
نصیب اولسون علی اعداد ابجد، خدایا ایله شاه وشهریاره،
شمار عمرینی عمر دوباره، بو داعیه داعیه وتالیف نم اولدوغنده

تمالی

شمای ۲

عهد ۲

نرصاد والف ایل ذوالمنن

5

قلمقدر

بیان وبعض اخلاق کریمه صاحب سعادتی فی الجمله ظاهر وعیان

دانش اندوزان افاضل عالم وحکمت اموزان اماثل بنی آدم وقاتنده
مقرر ومعلوم در که علم اخلاق وتدبیر منزل وسیاست مدینه که حکمت
عملیه اندن عبارتدر نفوس انسانیه ده مکمل فوز وسعادت ومحصل مدده
وظهارتدر هیچ آدمی بو علوم مکمل نکمت ودقایقنه اطلاع وحل حقایقنه
ارتفاع ایتمدین محکم دکلدر که زیور وکمالات حقیقیه ایله مجلی وحلوه گاه
سعادات ومعارف یقینیه ده تجلی ایده واساطین حکما وسلاطین علما
علم مذکوره تالیف کتب شریفه وتصنیف زبر لطیفه ایله محایف لیل ونهاری
رقم زده فلک لطایف نگار ایلدیلر خصوصا کتاب اخلاق ناصری که
حکیم کامل نیلسوف فاضل نصیر الدین محمد طوسی که رواق حکمتک اندامندن
عکسره اساس تجریدی طرح وتذکره ده فضلا ایچون کلام متکلمین نقد وخلاصه
اشارات اهل حکمتی شرح ایتیشلر در وتالیف پیورب ناسخ کتب متقدمان و
طراز دامن آخر زمان اولمشدر چون نکته ده عاشوق از فصاحت چون جمله ده دولت
در ملاحت جانزا عوض سرور وشادی دل را بدل نشاط وراحت
بعده فاضل محقق کامل مدقق مالک ازمه معانی جلال الدین محمد دوانی
که تحریر قواعد علمیه ده رفیع عواشی وتجرید عقاید دینیه وکتب حواشی اتیمطلع
مقبول فضلا ومدوح علما در اخلاق جلالی نام رساله تالیفیله کتابخانه حکمتی
زین واخلاق ناصری یه ثانی اثنین اولدی بعده فیضی جهان بلیغ نکته دان
واعظ خطه یمانی مولانا حسین واعظ میرزا محسن بن حسین یانیسنا اتمم
کتاب اخلاق محسنی تصنیف ایلدی هر چند اسالیب مبانیسی اول کیلر یکی
تحقیقات حکمیه ودقیقات علمیه اوزرینه مشتمل دکلدر اما چون ترکیب

و

ومعانیسی وضوح وظهوریله متسع الفاظ وعباراتی لوح عذوبت
وسهولت اوزره مرتسم در قلوب قلوب عامه ده جای کیر واول کیلر دن
زیاده شهرت پذیر اولمشدر وبارها خاطر عاطره اندیشه وخاطره اولوردی
که زبان ترکی رومی اوزره برکتاب مرقوم اولیدی که مقاصد حکمت عملیه یی
بالتمام جامع وکتب ثلاثه رابع اولیدی اما عوایق روزکار وعلایق لیل ونهار
که جمله دن بعض تحصیل وتکمیل علوم وتدریس وتعلیم فنون رسوم ایدی اول مخدره
جمله یی غیبی حجاب اختفاده پرورده واول عذرآی یی سیمین عذاری عوایق
اعذار دن در پرده ایدردی تا اول تاریخ مبارکده که سال فرخ فال حساب
هجرتدن واصل عدد لفظ فرخ فال اولدی یه تصاریف قضایله سمع دل سوزان
شبستان حطه یی شام عنبر شامه فروزان اولدی فی الجمله تعویق مباعده
وتوفیق مساعده ودواعی مجتمع وموانع مرتفع اولوب اواخر سال مزبوره ده
مشارع شروعه کیریلوب اوائل سال آینده ده اتمام واتمامه ایریلدی یا عجبه
سالیکه بود حساب او فرخ سال اغاز شد این رساله یه فرخ فال
از بخت شد آخر سران سال که بخت باشد بکامش از فتد آخر سال
فی الحقیقه سبب حقیقی تالیف وعلت تامه یه نظم وترصیف اول اولدیکه
حضرت مکرمت آیات ومعدلت رایات که دریای جود وعطا سنده دراهیم
شاهین فلوس ماهی یکی ارزان وروز رزمده باد هیبتدن شیر فلک سر علم
یکی لرزان وشبستان مجلس سعادت نشانی عود مسعود وطیب مکارمله
مطرا وکف فیاض عطاریانی که نهر سایلدر نهر سایلدن منزه ومتبرا در
وزیر عالم عادل که دریا دل فیضی بخشی بحر معانی زایی در رفشان ایدن
بر دل وکف کهرباشی دریای امانی اکر نسبت کف کفار سا حلدر

ارقم جلدی
من قال السلطان زمانه عادل کفر فتاوی
موصوفی بولرادہ
غلط کلام اتمش
مراد مصنف نیشکر
دیمکدر

ومروحه ء آستین عدلی راحت رسان روم اولی رنیتی دیر کرمن بعد روم
گردنه قونمز وصبح صدق وصفا آستان جلالتدن غایان اولی افق عالمدن
آفتاب عدالت طولنمز منشئیه گناه راکرم اوبه از بزار شفیع ما
امید راحلم اوبه از بزار خیان ما پناه ویشت ام قهرمان تیغ وقلم جهان لطف و
کرم سرور زمین وزمان ما عهد وزمانی امن وامان اول مرتبه جامعدر کرم بیدرکه
اعدادن صفت بیکانکی سمت یکانکی یه مبدل واضداددن خاصه ء اختلاف
عارضه ء ائتلافه محول اولوب آتشده کی حرو تاب برودت وآبی مزیل ایکن
مزید وصرر آب بسیار شرر شعله ء ناریه مطفی ایکن موقی اولوب پرتو شاهین طیار
مروحه ء بلندی اولمشدر شعر جنان باحت جهانرا بهوای دولت تو
کراز طبیعت اضداد رفت ناسازی ازان گذشت که کستاخی کند بسی ازین
سحر بسروی وباد صبا بنمازی عهد شاهین اولیدی وزیر وزیری
نظام ملکی اندن تعلم ایدردی وبزرجمهر زمانه طلیدی وزارت نوشین
روان تسلیم وروان نوشین وزاریح اندن تسلم ایدردی سب
براست ازصاحب درچه درفضل براست ازحاتم طی درچه درجود ما
آصفی ثانی که گهر برجی زوصفش بشمرم درجهان باشد سمرچون آصف برخیا
حسن اخلاقن الزعل الیمیه یادبهار سنبل الطیب اولمخضر الرده بهربرگ کیا
حالی یارب هب لی یه منظهر اولورمزهبی وار کف دریاشنده درمهر سلیمان حالیا
بذله جامی رنگ رخسار وفا عدله ماحی ژنگ مرات صفا فارس
میدان شجاعت حارس دیوان عدالت وزیر اعظم مشیر معظم وکیل السلطنه
القاهره امین المملکه الباهره منشئیه پادشه سیرت خداوندیکه درترتیب ملک
هرچه رای اوست رالی پادشاه اعظمت انکه درانکشت تدبیر سلیمان دوم

منشو

منشور تهای صوابش راحوالن خاتمت شعار ما ملک صلاح العالم غیاث
الدوله العلیا علاء الدین والدنیا شعر سخا وقدره خندان اولور آصف
ابر بهار نوروزی کز کریمان فیض ابدر جود دین الکا همسر بدر حاشا
امین درکه سلطان معین ملته نیردان معین الجود والاحسان پناه دین علیا
لازال صیت جلاله واصله الی ما مع الاقبال وصیت نواله حاصله فی مزارع الامال
فنبت فی قلوب سنابل المحبه فی کل سنبله مائه حبته منشوریکی
بدعت وبیدادی چونابی دراول دولت وعزت شهنشاهی دراول
لطف ازل پشت وپناهی اوله شرع بنی هادی راهی اوله
روشن ایده دولتنک روزگار کوکبنی کوکبه ء صبح وار نیتی چون خیردر
صبح وشام عاقبتن خیرایده رب الانام رتبه معارف وکمالرا غب
ومهر مهریله ابکار افکار اهل فضله خاطبدر رحیم بوحقیر کز که یوسف مثال
اخواندن وخلان زماندن کم التفات واخوانه یوسفی حضرت عزیزینه
تحفه سی بضاعه مزجاة درعایت وتفقدی جانبنه میل ایدرلر وکمال کرمدن
الاترون انی اوفوا الکیل دیرکراول سببدن دائما اخوان امل ورجا مصر
احسانه کیدرلر ولسان حالله بوکلمه ء تذکر ایدرلر یا محسن من لطفک احسنتا الینا
تالله لقد آثرک الله علینا لاجرم بوکتاب کرعلم تالیفی قلعه ء حصار حکمت علیه
اولوزرنده منصوبدر اسم علم عالم اراسنه اعلادن مشتقدر منسوب اولوب
نگاه حکمت واسرار فتنه ایدوب الفاظ یاکیلم صلایی سروش ملک غیبی کوشجانه
دیدی آدینی اخلاق علایی عون عنایت الهی وعین ترتیب جهانپناهی
دن رکن معتمد واتقا وصبح امیدم صادقدر که بوکتابه اولکی کردن زیاده
قبول قلوب موجود بلکه بوکتاب شاهد کماله خلعت جدیدانلر اخلاق

اسکا

ثیاب قسمندن معدود اولمه ناصر آدینه نصیر طوسی دیرلر اخلاق ظاهره ایلدیکی
معده شمع دوان نسبتدن اولدیکی اخلاق جلالی روشن محسن آدینه حسن و اعظ
یادکار ایلدیکی اخلاق حسن یارسی یافدیکی یارو بودیکی جلاسی اولدیکی چون اخلاق
ایلدم تازه تن اول جامه لرکی نرگس رومی دیبایلدن نکهت خلق علی یانشادن
اولدیکی چون مشک فشان حبیب زمن بویی لطفیله معطر قلدیکی عالمکیر لف عروسان سخن
ایلدیکی بنده علی اخلاقین نام عالیسنه اعلا قودن لاجرم خجسته تاریخ آنکن
اولدیکی اخلاق علا یین احسن چون مفیض خیر وجود ومفید وجود توابع
وجود اول حی قدیم وملک ودود ممکن اوصاف وافعالی اصلنده عدم
محض ولاشیئ صرفدن معدود درسیس لطف واحسان بی شمارینه
توکل وحول وقوت معدومیزدن بترکی ایتمکله فیض عمیمینه توسل ایدوب
هر لفظه وهر لحظه ده قوت ونصرتنه رجوع وسمت مقصوده وجهت مراده
شروع ایدهلوم والله تعالی بتحقیق امالی جدیر وبه استعین وهو علی کل شیء قدیر
چون بو کتاب حکمت علمیه ده اوج فندن مترتبدر وهر فن موضعنده معروفدر
وفنون مذکوره دخی بعض مقدمات ومبادیه معطوف اولاجرم بر مقدمه
واوچ کتاب اوزره مرتب در مقدمه در اول اول امورکی بیاننده
درکه بو کتابده بیان اولنه جق فنون اول امورکی معرفتنه موقوف یاخود
موقوف علیه در کلسه بارکی فی الجمله مقید ومعین اولمغله موصوفدر معلوم ومقرر
وصحیفه یی ذهنده مرقوم ومحرر اولکه فن مقصوده شروع اتمک امور اختیاریه
دندر یعنی ارادت واختیار اوزرینه جاری واکراه واضطرار دن عاریدر
وهر امر اختیاریکی ایکی نسنه یه موقوفدر بنه کم علوم عقلیه ده معروفدر
اول اولدرکه اول شیئک ماهیتی نه ایدوکی یا بالکلیه یا بوجهه معلوم اولمه

ایکنجی

ایکنجی اولدرکه فی الجمله فایده سی وارایدوکنه تصدیق اولنوب بو تصدیق
صحیفه یی ذهنده مرسوم اولمه وهر علمک مبادی ومقدماتی واردرکه اهل فائده
ظاهر درکه علم مذکورة موقوف علیه یا معین وناصر در لاجرم بو مقدمه
ده بو مذکورات کی مجملا اعلام اولندی مفصلا شرح وبیانی ایراد
اولنمق التزام اولنوب بنجه بنجه ایجاندن ترکیب وهر بحثنک وجه مناسب
اوزره ترتیب اولندی بحث حکمت حکمة علمیه نک مطلقا وعلم اخلاق و
علم تدبیر المنزل وعلم سیاست المدن بنجه علملر در وتعریف اصغریه در آنکن
بیاننده ر اولا معلوم اولسونکه تعریف علم ممکن اولمز الا حد اسمیسی ایله کی
تعریفده اصلدر وحد اسمی ایکی نسنه دن مرکبدر بری مابه الاشتراکی که
جنسدر وبری مابه الامتیازکی فصلدر وحکمت علمیه نک جنسی مطلق
حکمت درکه اشتراکده کامل وحکمت علمیه ونظریه یه شامل در پس مطلق
حکمتی تعریف وترسیم واقسام معتبره سنه تنویع وتقسیم ایدهلم که حکمت
علمیه نک حد اسمی متبین وماهیتی عند الطالب متعین اولا ماتعریف حکمت
وتقسیم اوباقسام مشهوره حکمت موجودات خارجیه یی نفس الامرده
نه حالده ایسه اول حال اوزره بلمکدر ولکن طاقة بشریه وفا ایتدکجه وقدرت
انسانیه ده ممکن اولدوغی مقدار بو تعریف نفس علمه شامل دخل وعمل ترسیم
علم مقتضاسنجه حکمتده داخل دکلدر وبو مذهب صوب صوابه یقین و
مقبول عامه یی محققین در اما بعض حکما حکمتی تعلیم وعلمی دخی درج ایدوب
بو وجه اوزره تقسیم ایلدیلرکه حکمت نفس انسانیه ده علم وعملک حصولی
ونفس انسانیه نک بو ایکی جهتدن کمال معتد به اولدقده مرتبه یه وصولیدر
نته کم خواجه محقق کتاب اخلاق ناصریه یی که تصنیف بیورمش حکمتی بو وجه

اوزره تعریف بیورولدیکه حکمت اشیایه لایق نهایه الیه بلکدر و افعال لایق
بنجه ایله علمدر چیون تعریف معلوم و اولنده واقع اولان اختلاف معلوم
اولدیکی پس بوجانبدن رجوع و تقسیم حکمت اعکه شروع ایدلم تعریف
حکمتده مذکور اولدیکی موجودات خارجیه یه بلکدر و شول اشیا که موجودات
خارجیه لفظی انحا اسم درنفس الامر ده ایکی قسم در قسم اول اولدرکه آنک
وجودنده بزم قدرت و ارادتمزک اصلا مدخلی یوقدر زمین و اسمان و اشخاص
انسان و حیوان کبی قسم ثانی اولدرکه آنک وجودنده بزم قدرت و ارادتمزک
مدخلی مقرر و انلرسز وجودی نامیسر در بزدن صادر اولان افعال و
حرکات و اعمال کبی پس حکمتک متعلق اولان موجودات خارجیه نک ایکی
قسم انقسامیله ایکی قسم منقسم اولور لکن عرق شبهه اول وقت بالتمام
منحسم اولور که هر قسمی عیان و تفصیل و بیان ایده وز قسم اول که بزم
قدرت و ارادتمزک مدخلی اولمیان موجودات خارجیه دن بحث ایدر انحا
حکمت نظریه دیرلر زیرا طریق تحصیل بحث و نظره منحصر در پس طریق تحصیلنه
نسبت اولنوب حکمت نظریه ایله مشتهر در قسم ثانی که بزم قدرت و
ارادتمزک مدخلی مقرر و انلرسز وجودی میسر اولمیندن بحث ایدر انحا
حکمت عملیه دیرلر کیفیه عملدن بحث ایده و کیچون عمله نسبت ایدر لر پس
حکمت عملیه بر عملدر که اندن افعال و اعمال افرادانسانه دن بحث اولنور شول
حیثیتکه تحقق عمل صالح و مقبولدر که آنی تحصیل و ایقاع اعکله نفس
انسانیه یه موجب کمال سعادت حقیقیه در و تحقق عمل فاسد و مذمومدر که
آنلرله اتصاف قلمق ذات آدمی یه مورث نقصان و شقاوت دارینه
در تا که انواع افعال و اصناف اعمال معلوم و مبین و مفهوم و معین

اولوب

نفس هم

حیثیتکه

اولوب قسم اولی اکتساب ایتمکله تخلیه سنه واصل اولوب و انفکاک نفس
ناطقه یه تذکیه قسم اولی انفصال و انتقال قدر واقف و تذکیه سنه
که قسم ثانیدن اجتناب و انفصالدر عارف اولوب بر موجب فحوای
شریف قد افلح من زکیها تذکیه سنه حریص و مشغوف اولدیسنده
موصوف و معطوف حبیب و حرماندن سالم و ناجی و فوز و فلاحله
مذکور و موصوف اولدیسنده پس حکمت عملیه نک فائده یه مترتبه و غایه یه مترقبه
سی مجرد علم دکل بلکه تحسین افعال و تکمیل اعمالدر شویله که شجره یه علم
ثمره یه عمله مقرون اولیه دائره یه اعتبار دن خارج و درجه یه اعتدالدن
بیرون اولور بخلاف قسم اول که آنلرک فائده یه و غایه لازمه سی مجرد علم موجودات
و معرفت حقایق و ماهیات درکه نفس نشاه یه دنیویه ده کمال معتد به و نشاه
اخرویه ده سعادت حقیقیه در زیرا نفس ناطقه یه انسانیه جمیع موجودات خارجیه
و ماهیات اشیایه طرق صحیحه و ادله یه مستحکمه ایله عالم و صورت تصورات مطابقه و
تصدیقات یقینیه صحیحه یه مدرکه سنده قایم اولیجق مبدء اول جل ذکره صفات
کمال و نعوت جلال و افعال مقدسه و احکام منزهه سنه ایله و عقول مجرده و نفوس
مطهره و فلک محدد الجهات و کره یه ثابتات و افلاک کلیه و جزئیه و کواکب
سیاره و ثابته و عناصر بسیطه یه مترتبه و موالید ثلثه یه مترکبه که معدن و نبات
و اصناف حیوانات در و انسان که مسجع قوی یه و طبایع و نفس مجرد و جسد مادیدن
مؤلف اولمغله بر زخ جامع مقرر ترتیب صحیح و نسبت صحیح و نسق و نظام واقع اولور
مراده مدرکه سنده منطبع و مرتسم و جوهر نفس مجرد بو انطباعات حقیقیه
و ارتسامات یقینیه ایله متصف و متشح اولوب اولیه کائناتها وجود بکله و عوالم باسرها

نفس انسانیه یه تکمیلیسنه حاصل و مستکمل اجتناب اعمکله جمع

در مقتضاسنه معنا تصنیف
و قرغاب م ذ سیهام

9

اول اولوب نشاءهٔ دنیویه ده (ذروه) کمالات یقینیه واصل ونشاءهٔ اخرویه ده
غایت سعادات حقیقیه که اعتقادات صحیحه انکاسترتب در انجا حاصل اولور
وچون جلباب بدین شق ونشمن مجردات ملاء اعلایه ملحوق اولوجوهر
ذاتنده اولان کمال معتبری که علوم صحیحه دن ثابته در ادراک اعظم انجابو
ابتهاج وسرور وارتیاح وحبور عارضی اولورکه لسان واصفات آنوک وصفنده
قاصر وبیان عارفان آنوک شرحنده عاجز (متقاصر) در وذلک فضل الله یؤتیه
من یشاء وبو حالت اول لذت عقلیه در که حکما آنی اثبات ایدوب لذت
جسمانیه دن اجل واعلی والایش ماده دن منزه اولان جواهر قدسیه یه
انسب واولی ایدوکین تقریر ایتمشلر درجون مطلق حکمت حکمه نظریه
وحکمه عملیه یه منقسم اولدوغی معلوم اولدی پس مفهوم اولدی که حکمه نظریه
دخی اوچ قسم در وهر قسم علی حده مرسوم رسم ومسمای اسمدر زیرا
موجودات خارجیه که بزم قدرت وارادتمزک وجودنده مدخلی یوقدر
وحکمه نظریه انلردن بحث ایدر اوچ قسم متصور اولمشدر اولکسی اولدرکه
خارجده وذهنده ماده دن جسمیه دن کهیولی دیدکلری انلردن عبارتدر
مستغنی اولمیه اول جل ذکره وعقول ونفوس مجرده دیرکه اوصاف
ماده وطبیعتله نامقدسی وادناس هیولی یه جسمیه دن تقدسلری اولدر
انلردن بحث ایدن علمه که حکمت نظریه نک برقسمیدر علم آلهی دیرلر وعلم اعلی
دخی براسمدر زیرا ماده جسمیه یه مایه یه شغالت ونقصاندر انلردن
خارجا وذهنا مبرا اولان غایته علوده اولدوغی جهتله مستغنی دلیل
وبرماندر وچون اشرف مبحوث عنه انلردر لذا تعالی قایم ودائمدر
ذات الهی

پس

پس انکا علم آلهی دیمکدر وحی مناسب معلم ایدر انکچون ذهنده ماده دن
مستغنی اتا خارجده محتاج اولاندر هیئات کمیه وتشکیل وترتیبیه
کبی که خارجده ماده یه معین مثل سنگ وآهن اولمیوب موجود اولدوغی
روشندر اتا ذهنده جمیع مواد معینه دن غافل وذاهل برشکل
مدور یا مثلث ومربع ملاحظه ایتمک ممکن وقابلدر وبوسببدن موجودات
دن بحث ایدن علم علم ریاضی دیرلر وعلم اوسط دیر زیرا حکما قدمین
اطفال ومبتدئین زمره سنه ریاضت اذهان قصد ایدوب علم آلهی یه اهتدا
ایتمک ایچون بو علمله ابتدا ایدرلردی بو علومک مسائلی جمله یه یقینیه
ودلائلی قطعیه اولمغله شک وظن انده داخل ووهم وشبهه انکا واصل
اولمز مبتدینک طبعی یقین محضه معتاد وخالف اولوب علم آلهی وطبیعی ده
دخی خلط تمانع اولمیوب طلب یقین ایتملکله مشغول ومشغوف اولور دیرلر بو
وانده مبحوث عنه اولان اشیا ماده دن کلیه یه نقص وتسفلدن
ذهنده مستغنی اولمغله برابر جمله ترقی خارجده محتاج اولمغله من وجه
تنزل ایدیکچون وسط اولوب اندن بحث ایدن علم علم اوسط تسمیه
اولنمغه بی ضبط وغلط اولور وبو علوم ریاضیه دورت قسمدر هیئات
هندسه وحساب وموسیقی اوچنجی ذهنده وخارجده ماده یه محتاج
اولندر اندن بحث ایدن علم علم طبیعی وعلم اسفل دینور زیرا طبیعت
کمبدا حرکت وسکوندر اندن باحث در وخارج وذهنده ماده یه
ناقصه یه محتاج اولدوغی علم اسفل دینمکه باعث در چون اقسام
حکمه نظریه سمت اختتام بولدی من بعد اقسام حکمت عملیه که بوکتابک
مقصد اقصی ومطلب اعلی در بیان ایتمکه اهتمام ایده لم شول اشیا

که بریم قدرت و اختیار بیز مدخلنر اولور اول دخی اوچ قسمدر
و هر بریزن بحث ایدوب بر علم خفی و مغلق طلسم در • اول قسمی
اول افعال و اعمالدر که آدمی دن شخص واحد اولدخی جهتدن صادر
اولوب غیر شخصی ملاحظه اولنمه دخی ظاهر اولور بو مقوله دن بحث
ایدن حکمت عملیه یه علم اخلاق دیرلر زیرا انده هر شخصک خلقندن
بحث اولنور که بنجه اولمق کرکدر که حسن و محمدوح اولوب مذموم و متبوح
اولمیه ابنای جنسی ایله ارتباطی ملحوظ و مذکور و افراد نوعیله اختلاطی
منظور اولمز مثلا آدمی حد نفسنده یکه تنها و بی مسکن و ماوا دخی
اولسه حلیم و سخی و عفیف اولوب غضوب و بخیل و خفیف اولمق کرکدر
الی غیر ذلک • ایکنجی قسمی اهل بیت و ارباب منزلی ایله اولان افعال و
اعمالدر • اندن بحث ایدن علم تدبیر المنزل دیرلر مثلا هر کس اهل بیت
و خانه و سکان منزل و کاشانه سیله که اهل بیت و عیال و اولاد و
اطفال و خدمتکاران و حشم و پرستاران و خدم و حشم و جمله مساکنه
و معامله و نه درجه ده معاشرة و مجاملة ایتمک کرکدر که سبب انتظام امر معاش
و حصول معاونه موجب ارتفاع و انتعاشدر • اوچنجی قسمی عامه
اهل مدینه و دیار اختلاطی اعتباریله صادر اولان اوضاع و افعالدر
اندن بحث ایدن علم تدبیر المدینه یعظم مستمی در بو مقامه دکل
مذکور و مسطور اولان امور کلام عامه و مقالات جمهور در • اما حکیم
مدقق فیلسوف محقق خواجه نصیر زیاده بسط و تحریر ایدوب
شرح و تفصیل افکار و آرایله عزه کتابه و طرره خطابن بلاغت
افزای و خاطر آرایی ایدوب بیوردیکی که نوع انسان و صنف بشر کمالنه

الخلل

اعمال و محاسن افعالی که مقتضی انتظام امور و مستدعای استقامت
احوالدر البته بر مبدأ دن ناشیدر و بر مقتضی دن صادردر پس اول
مقتضی دخی اصلنده یا طبعدر و یا وضعدر یعنی انسانه بطبعه اولان افعال و
اعمالی اقتضا ایدوب صادر اولور یا بر واضع آلی وضع ایدوب انسان
اول واضعه اقتدا ایدوب بو فعل ظاهر اولور • قسم اول که آنک مبدئی
اقتضای طبع اوله آنک تفاصیلی مقتضیای عقول اصحاب فکر و فراست
و تجارب ارباب فهم و کیاست اولمه کرکدر و بو نوع تخالف ملل و تداول
دول ایله متقبل و تعاقب ادوار و اکوار و تقلب سیر و اثار ایله متحول
اولمز و بو اول حکمت عملیه در که مذکور اولدی • قسم ثانی که مبدئی
وضعدر خالی دکل که بر طائفه نک اتفاق و آراسی اولمکله اداب و رسوم
دیر • یا بر فاضلک که تائیدات آلهی ایله مؤید و ممتاز کمال جهولو ربانیله
مشید نبی علیه الصلوة والسلام کبی یا ولی و امام کبی وضعی ایله اولسه بو
قسم نوامیس الهیه دیر • بو دخی حکمت عملیه کبی اوچ صنفدر • اولکسی
اولدر که هر شخصه بانفراده راجع اولمکله احکام عبادات دیر • ایکنجی
اولدر که اهل منازل عائد اولمکله مشارکت و اختلاطلری جهتندن احکام معاشرات
و معاملات دیر • اوچنجیسی اولدر که ممالک و بلاد و جماهیر عباده
مشارکت و مخالطلری اعتباریله عارض اولمکله احکام حدود و سیاسات
دیر • و بو علملره اهل شرع علم فقه دیر • چون بو مقوله اعمالک مبدئی
بر واضعک وضعیدر لابد تقلب احوال و تغلب رجال و تطاول روزگار
و تفاوت مقتضیات ادوار و تبدل ملل و تحول دول ایله معرض تغیر و
محل تبدله واقع اولور • بو باب تفصیل جهتندن اقسام حکمت عملیه خارجدر

زیرا نظر حکیم و روش فیلسوف قضایای عقل حرفی متعلقه متصور و طبیات
امور که تطاول روزگار یله منطمس و تعاقب دهور مخدد مضمحل و مختلله
مندرس اولمز آنوکی تفحصه محصور در اما علی سبیل الاجمال داخل
مسائل حکمت عملیه در انتهی کلامه بوفقیر ایدرین نسخ که شرایع انبیاده علیهم السلام
واقع در وضع نوامیس و شرایع اقتضای حال اهل روزگاره کوره اولوب عنه
راجعدر مثلا نکاح اخوات شریعه آدمیلرده که حضور تکثیر اشخاص
بشریه نابدید و انتشار نسل آدمیلره احتیاج شدید ایدی حلال و
مشروع اولدی چونه نسل منتشر و ضرورت مندفع اولوب حرام و
ممنوع اولدی والله تعالی اعلم بحث ثانی فنه مقصوده علم مطلوبکه
که حکمت عملیه در فائده مترتبه سی و غایه متأخره سی نوعنه ایدوکی
بیانه اشکدر اشارت سابقا اولدیکه براهم ختیاری یه شروع اشک
حقنده اگرچه فائده قاصره اعتقاد کاذبی و عام در اما فائده نفس
امریه معتد بها سنه اعتقاد اشک موجب نشاط و اقدام و مفید
کمال اهتمام در فائده حکمت عملیه یه اگرچه حسن کلام سابقده اشارت
محرک و مزمن سابق ایراد اولندی اما مزید تشویق طالب و ترغیب
راغب ایچون تفصیل عبارت تکریر تلویح و اشارت اولنوب بعید و بدیع
دکلدر پس معلوم اولدی که فائده تحصیل حکمت عملیه اولدرکه نفس
انسانی حکمت نظریه سببی ایله وجه سابق اوزره اعتقادات
حقه و علوم مطابقه ایله متحلی و عقاید باطله و جهالت بسیطه و
مرکبه دن متخلی اولدقدنصکره علمی دخی تحصیل ایدوب آنوکی سببیله تحاسن
اعمال و مکارم اخلاق تفاصیلنه عارف و مساوی اعمال دنیه

و

وفضایح اخلاق ردیه یه واقف اولوب مقتضای علمله عامل و هر طرف علم و
عمله کامل اولیجق جهره ماهیتی زیور قسم اولله حالی وجید وجود و
اینتی قلاده وطوق قسم ثایندن عاطل و خالی اولوب نشاره دنیویه ده
کمالات و مکارمله موصوف و امور معاشی احسن وجوه و اجمل حالات
اوزره مصروف و نشاره اخرویه ده شرف علم قرب و قبول حضرت جل شانه
و بهر برهانه درجه سنه واصل و زمره مقدسان ملاء اعلا و فرقه مقربان
حظیره والایه داخل غنی معقود صدق عند ملیک مقتدر مثوبات جزیله
و سعادات جلیله یه حائز و مالا عین رأت و لا اذن سمعت ولا خطر
علی قلب بشر مراتب عالیه سنه فائز اولور والحاصل سعادت نفس
انسانی ایکی سنه ایله حاصل و سعید حقیقی اول نفس درکه بو ایکی درجه
یه واصل در بر سی تحصیل علوم حقه و اعتقادات صحیحه بو خصلت حکمت
نظریه سببی ایله محصول اولور و بر سی اخلاق فاضله و اعمال صالحه ایله تحلی
و اخلاق ردیه و اعمال غیر مرضیه دن تخلی در و بو حالت حکمت عملیه ایله
کامل بعده مقتضای علمیله عامل اولمغله میسر اولور و سابقا دیدوکمز
سعادت که قرب حقه وصول و زمره علاء اعلایه دخولدر بو فضیلت
ایله معزز اولور زیرا حق تبارک و تعالی و زمره مقدسان عالم بالا کمال
علم و احاطه ایله موصوف و غایت طهارت و تقدسله معروف در و نفوس
بشریه که حلیه علوم حقه دن عاطل و محل اعتقاد باطل یا مخالطه
اخلاق ذمیمه ایله متدنس و ملابسه اعمال قبیحه ایله متنجس اولدقلرنده
مجانست و مناسبتدن اول مرتبه دور و لیاقت اتصال و اختلاط
دن اول دائره مهجور اولورکه بعدما بین اکثر محاربین المشرقین

اولور حیون اطلال و دمن خراب آباد بدن طرح بندن مفارقت و دوری دار وبال
ضروری ایلیه مسایح قرب عالم علویه ایله مشروح و ابواب سماوات آنوک
اوزرینه مفتوح اولمیوب درکات هاویه ده هوانده محبوس و مضطرب
و درجات رحمت رحمانده حتی یلج الجمل فی سم الخیاط ممنوع و محجب
اولور اگر حکمت نظریده راجل و عقاید حقه دن خالی و عاطل و وجود
کریم متعال و صفات کمال و جلاله و بالجمله مبدأ و معاد دینه جاهل
جاهل اولور ظلمت جهل و ضلالته خالدین و سعیر کفر و شقاوته مخلد
ابد الآبدین زمره سندن اولور اگر تحصیل حق اعتقاد و مؤمن مبدأ
و معاد اولوب لکن متابعت نفس و هوا و مخالفت احکام شریعت و
حدودی ایتمکله کسب ملکات ردیه و تحصیل هیئات غیر رضیه ایلدیسه
بنیان سعادتی بالکلیه مهدوم و رحمت بی حساب رحیم دن مأیوس
دائما محروم اولمز بلکه اول هیئات و ملکات ردیه نک جوهر نفسنده
رسوخی قدر معذب و محترق و ریاض انس و سلوت رحمانیدن
اول مقدار محجب و مفترق اولوب بالاخره وجود اصل کوهر ایمان و حصول
مایه معرفت و ایقان سببی ایله سابقه وعد رحمت رحمان ایر شور
و آنی آتش سوزان جرم و عصیاندن خلاص و مکرمت خانه روضه
رضوانده خاص ایلر پس جان پدر اصل سعادت جاودانی سرمایه
معرفت و ایماندر جهد ایله کم قلبک آلوده شبه و شک و سندن
بر حالده کوهر معرفت منفک اولمیه بیت کوهر معرفت اندوزکه با خود برد
کم نصیب دگر است رضاب رز و سیم اگر حکمت نظریده کامل و درجه
درونی اعتقادات صحیحه و معارف و علوم مطابقه یه شامل اولدقدنصکره

حکمت

حکمت عملیه دخی تحصیل ایدوب مقتضای علمیله عامل اولوب تهذیب
اخلاق و عبادات معبود خلاق ایتمکله علم و عملی دوش هوشنده
حامل اولدیسه ارواح عالیه و انوار سامیه یه علم طهارت جهتندن
مجانس و تقدس و روحانیتندن مؤانس اولوب الجنسیته علة الضم
مقتضاسنجه اول جهتدن جذب و خروج و الجنس الی الجنس یمیل
مستدعاسنجه بو طرفدن ترقی و عروج اولوب مغناطیسدن جبال
شاهقه و تلال شامخه قطعه یسوزن و پاره یی آهن کندو یه جذب
ینجه ایدرسه اول نمایج و منوال اوزره ملأ اعلی آنی جانب بالایه
جذب ایدوب صراط مابینی کالبرق الخاطف و الریح العاصف
مرور و عبور ایدوب حظایر قدس و محافل انس دن استعداد دینه
مناسب و روحانیته ملایم مقر صدق و مستقر کرامتده ابد الآبدین
مؤبد و مخلد خالدین فرقه سندن اولور بیت عالم و عامل اولنلر حکیدین
اندوه و بیم ساکن فردوس اولورلر ذلک الفضل العظیم بو تقریر کزده
ظاهر و روشن اولدیکه علم اخلاق طب روحانیدر نته کم صفة طب علم
جسمانیدر زیرا نفسانیه نک اخلاق ردیه امراضی و اعمال خبیثه
اعراضیدر و بو علم شریفله نفسک اخلاق ردیه سن ازاله و افنا و اخلاق
رضیه سن ادامت و ابقا قلقه میسر اولورنته کم علم طب ایله بدنک
صحت حاصله سن حفظ و ادامت و مرض عارضنک دفع ایتمکله
صحت زائله سن اعادت امکی مقرر در پس علم اخلاقک فایده سی
اولدرکه اقوال نفس هر خلقده خالی و عاری ایسه اهل اخلاق حسنه یه
تبدیل اولنه و اگر نفس اصل جبلتنده خلق حسن و حوی نیکو اوزرینه

واکر اکا خلق ردی عارض و طاری اولسه تحصیل اخلاق حسنه ایله تبدیل اولنه

جاری ایسه اول خلق ادامت وتکمیل قلنه پس بو مقامده بیزه لازم
اولدیکه تبدیل خلوق حقنده ممکن ومقدور وعادی خوئی کسوب
آخر خوئی حاصل قلمق حقده ذاکنده قابل ومیسور میدر عیان واقا ویل
حکمایی بو مسئله ده شرح وبیان ایده وز معلوم اولکه بو مسئله ده
حکمادن منقول اولان اقوال معتبره اوچ قوله در قول اول اولدرکه
تبدیل اخلاق مطلقا امر ممتنع در بر خلقکه ذات آدمیده حاصل اولمه
اصلا تبدیلی نامقدور وازاله سی عزیز میسر در زیرا خلوق امر طبیعی در عوارض
متأثر وموضعندن متبدل ومتغیر اولمز انجق قول اولدرکه خلوق ایکیلی
نوعدر بر سی طبعیدر یعنی اصل خلقتده مرکوز ومجبولدر آنکله تبدیلی
محتمل در وبر سی دخی الفی وعادیدر یعنی مألوف ومعتاد اولمقدن
حاصل اولور آنکله تبدیلی ممکندر اوچنجی قول اولدرکه اخلاق تبدیلی
باسرها ممکن وازاله سی مقدور در زیرا هیچ خلوق طبیعی وجبلی دکلدر
بلکه اسباب خارجه وتأثرات عارضه دن حاصل اولور بس فرض
تبدل وامکان تحولندن هیچ محال ذاتی لازم کلمز وهیچ استحاله و
امتناع مترتب اولمز وعامه حکما وجمهور علما بو قولی تصحیح وبو
مذهبی اختیار وترجیح ایلدیلر وبو قول افضل ومذهب جزلدر
انبیانکه دعوت وشریعتلری بو قوله مبنی ومشایخ طریقت وعلمانکه
تربیت وطریقتلری بو مذهب اوزرینه جاریدر وحقیقتده بو مسئله
بر مسئله ذ اخرایه مبتنی در وحکما اول مسئله ده اختلاف ایتمشلر در
وهر طایفه بر طریقه کتمشلر در واول مسئله بودرکه افراد نفس انسان
اصل خلقت ومبدأ فطرتده نه نک اوزرینه مجبول ونه هیئات

وحالتده

خلقت

وامر طبیعی

تبدیلی

اولوب اخلاق رديه وافعال مستحكمه حاصل قيلور ايسه اهل شقاوت وضلال
اولور • اما جالينوس مذهب رابعه ذاهب اولوب ديديكه نفوس انسانيه
اوچ قسم در برقسمي اولدركه بالطبع خير در يعني خير محض اوزرينه مجبولدر
برقسمي بالطبع شر در يعني شر صرف اوزرينه مجبولدر • برقسمي ايكي جانبه
مائل وايكي طرفه قابلدر وبو مطلوبه دليل وبرهان ايراد ايلديكه نتيجه كم
اخلاق ناحمودهء منحصردر نبز اطنابدن احتراز ايدوب ايراد ايلمدك • ودخي
جالينوس ايتدي كه نبز بالعيان وبالمشاهده كورورزكه بعض كمسنه لرك
طبيعتي خيري اقتضا ايدر وبر وجهله اول حالدن منتقل اولمز وبو قسم
قليل در وبعض كمسنه لرك طبيعتي شري اقتضا ايدر وهيچ وجهله خيري
قبول ايليوب عزدن منتقل اولمز وبو قسم قسم اولدن اكثر در وبعض
كمسنه لرك طبيعتي ايكسنه دخي قابل مصاحبت اخيار ايله خير وحقارتت
اشرار ايله شر تيز اولور وبو قسم متوسط درس جالينوسدن نقل اولنان
كلام مقتضاسي اوزره بعض اخلاق قابل تبديل بعضينك تبديلي مستحيل اولور
اما جمهور متاخرين وعامهء محققين سابقا نقل اولنان مذهب اوزره
دركه هر خلق تبديلي ممكن درز يرا هيچ خلق طبيعي دكلدركه تبديلي ممتنع
وانتقالي محال اولا اكر خلق طبيعي اولوب تبديلي محال وانتقال وتحويلي
استحاله يه اشتمال ايده ايدي شرايع ونواميس كه انبيا عليهم السلام والصلوة
احكام وتاسيس ايتمكلر درضايع وباطل وقوانين ترتيب وسياست كه
علما وامرا انفاذ واجرا سنه اتفاق ايتمكلر درعبث وبي طائل اولديغي
عامهء اهل عالم تعليم وتاديب اولاد والطفال وترتيب وتثقيب اشرا
وحذم وحشم ايتمكده متفطن درونا ديب وترتيبك نفعي ظاهر وفائده كي

محسوس

محسوس ومشاهده وعايده سي بروشن وباهر درپس تبديل اخلاق
ممكن ايدوكي ظاهر در كالشمس في وسط النهار بديد در غاية ما في الباب
بعض اخلاق محلنده تمكن واستقرار بولمشدر وجوهر نفس آنك
آثار واحكامندن طولمشدر آنك كي خلقك ازاله سي وتبديلي غايتده
دشوار وعسير درو بو معقول اخلاق اصحاب جهل وشقاوة بسيار دكنز در
وبو معقوله اخلاقك ازاله سي رياضات شديده ومجاهدات كثيره عديده
استر انكجون اكثر جهال وناقصلر خلقه تبدل ناممكندر ديو تخيل ايدوب
تبديل خلق وتكميل نفس طريقنده مجاهده ورياضت ايتمكدن تقاعد ايدوب
قتل جبال جهل وضلاله تصاعد ايدرلر پس اكر امتناع تبدل خلقه احتمال
ويروب تاديب نفوس انساني وسياست اشخاص بشر خصوصنده
تكاسل ولاهمال اولنه وهركشنك زمام امور طبيعي الله ويرله اكثر خلايق
نقصان وشقاوته قالوب بعضي اسير فسق وفساد وبعض مبتلاي
غضب وعناد وبر طائفه حرص وطمعه كرفتار وبر زمره كبر وتخوت
حضيض ذل ونكبته نكونسار اولمريدي لكن رحمت رحمان ولطف و
عنايت حضرت منان اقتضا ايدركه بعض نفوس بو ورطه لردن خلاص
وقرب قبولنده خاص وخاص الخاص اولمله لاجرم انلر بحكوم مؤدب اصحاب
ايلديي مؤدب اول اكثر نفوس وخلايقه عموما شرايع ونواميس الهيه در
خاصه شريعه جناب خاتمي كه ناسخ شرايع وملل وخاتم اديان ونحل اولمغين
رسوم خيرات وفنون آدابك جمله سن جامع وانوار فيض وتكميل شموس
قواعد وقوانينندن لامعدر مؤدب ثاني واصحاب عقل صحيح وارباب
تميز وترجيح اولنلره خصوصا حكمت عمليه دركه بوكتابمز بعون الله تعالى

فرائد فوائد بینه حاوی و جلائل مسائل و دقایق حکمای متقدمین
و فضلای متأخرین دن ناقل فقیر و راویدر هرچند اخلاق ناصری و
جلالیده بو موضوعده تقریر اولنان وجوه و دلائلدن بعنوان مسائله
مواضع الحاق و مواقع انظار واردر کرمسوده یه اولیاده ایراد و تقریر بنه
جازم اولمشدق حالا طباع ارباب استماع رای ملالت دشمنه
متزمل و امتداد اطناب اطنابه غیر متحمل فهم ایتمکن بو مبیضه ده انلری
ترک ایتمکه عازم اولدق لکن بو مقدر ایراد ایدروز کرکسه مذهب جمهور
اولسون کر هر خلق تبدیل قابلدر کرکسه کلام جالینوس دن فهم اولنان اولسونکه
بعض خلق قابل تبدیل و بعض آخر کی تبدیلی مستحیلدر بر هر حال تقدیر علم
اخلاقه احتیاج مقرر در زیرا بعض اخلاق کی امکان تبدیلی بو علمه احتیاجی
کافیدر و جمله نک تبدیلی ممکن اولمق مضر و منافی دکلدر نته کم علم طبه
احتیاج اولمقده جمیع امراض قابل علاج اولمق لازم دکلدر زیرا بعض
امراض قابل علاج و انلرن تصحیح مزاج ممکن دخی ایدوکی متفق علیه در مع ذلک
علم طبه احتیاج صحیح و ثابت و سبزه زار نفعی بستان قلوب عقلا کما بدر
کذلک علم اخلاق محتاج الیه ایدوکی محققین و حکما و علما ارا سنده مصمم قدیم
و بعض اخلاق قابل تبدیل دکلدر دخی احتیاج مزبوره منافی دکلدر بعض اخرک
امکان تبدیلی و قابلیت تحویلی کافیدر و بو تقریر ایله بو مقاله ایراد اولنان
اعتراض منتفع اولور تقریر اعتراض بودر کر بعض اخلاق متبدل اولمق احتمال
بو قدر و محللدن ازاله سی قطعا ممکن دکلدر تجربه بو دورده کر شاهد صدق و برهان
ساطع و عیان و مشاهده دلیل قاطعدر مثلا بعض نفوس بر و جهله عداوت
و بلادت اوزرینه اولوکه روزکار دراز و مدة دور اکا تعلیم و تفهیم ایتمکه

حرف

زیاد

مقدمه ۲

حرف مقدار اولنه دقایق علوم و حقایق فنون دن شیء جزئی تاج الیلر
و شیخ رئیس ابی علی بن سینا بو حالته بلاد متناهیه دیو تسمیه اتمشدر
و دیمشدر کر شکل اقلیدسی الاشکال جدر و لکن بلید متناهی استخراج
نتیجه دن عاجز و مطلوبه ناقادر اولور هرچند صغری و کبری یه تصدیق
ایلر اما اصغر ک اکبرده اندراجنه واقف اولمیوب نتیجه ده توقف ایلر و وجه
اندفاع تقریر مزبور دیمه افیدر زیرا بعض اخلاق کی امکان تبدیلی احتیاج
علم اخلاقده کافیدر و الله اعلم غرض ثالث حکمت علمیه کر اوج علم
در موضوعلری بر اولسه لر در بیان ایتمکدر در بعض مبادی تصوریه و
تصدیقیه کر علوم مذکوره ده محتاج الیه و موقوف علیه در بو سیاقده مبین
و معین اولنور اولا معلوم اولسونکه علوم متداوله دن هر علم و فنون
معتبره دن هر فن مسائل متکثره و مباحث متعدده در و هر شیء کر امور متکثره
اولم اکا بر جهت وحدت کرکدر کر آنک عروضی اعتباری ایله شیء واحد اولوب علما
حدنه مطلوب و مشروع فیه اولمق ممکن اولم چون حکمت علمیه دخی امور
متعدده یعنی مسائل متکثره در اکا بر جهت وحدت کرکدر و اول جهت وحدت
مسائل متعدده یه مذکوره موضوع واحد دن بحث ایتمکدر و کذلک زیرا
مسائلدن بر طائفه بر علم اولوب طائفه دیکری علم آخر اولدوغی بو طائفه
بر موضوعدن بحث ایدوب اول طائفه آخر موضوعدن بحث ایتمکدر
و ارباب معقولات تمایز العلوم بحسب تمایز الموضوعات دیکلری معنی بودر
کر مثلا علم طب جسد آدمی دن بحث ایدر صحت و مرض جهتندن و علم
هیئت اجرام علویه و سفلیه یه بسیطه دن بحث ایدر لاجرم هر بری علم
علیحده و فن مستقل اولوب آخر خلط اولندیغی موضوع علم تمایز ایدر دکینه

تمایز الموضوعات

تمایز العلوم

الحاه اولان علم مذکور کرک تحصیلنده انتباه اوزره در مثلا علم اخلاقی اخلاق
نفس انسانیدن بحث اتمک جهتی ایله ملاحظه و تصور ایلیوب شروع ایلیسه
بصیرت تامه اوزره اولور حتی هر مسئله کم کلور ملاحظه ایلیرکم اخلاق انسانیدن
باحث ایسه علم مطلوبدن ایدوکنی بیلوب تعلم و تفهمنه راغب اولور و اکر
اخلاقی ایسه مطلوب تحتنده داخل دخل ایدوکنه عارف اولوب طلبندن هارب
اولور و تفاصیل مباحث موضوعه تحقیقات چوقدر بو رسالم آنلک بیانه متحمل
دکلدر و بیز من بعد حکمت علمیه نک که بو کتاب آنک بیانیدر موضوع و طالب
کمال نفسیجون محل توجه و شروع در موضوعی نه و علوم ثلثه کم آنلک اجزاسیدر
موضوعلری نه بیان و محذورات معانی نک جهه لرین بر قچ عبارات دن عیان
ایده لم تا کم شارح کتاب و سامع خطاب اولدقلرینی بصیرت تامه ایله متصف و اظهار
و عیوبن بیانندن معترف اولا لر حکیم محقق نصیر طوسی ایدر کم چون
علم مشروع فیه نفس انسانی بیچه خلق اکتساب اتمک کرک کم اندن صادر اولان
افعال جمیله و محموده اولا کما علمدر پس بو علمک موضوعی نفس انسانیدر آما شول
جهتله کم اندن افعال جمیله و محموده یا فیضه و مذمومه بالاختیار صادر اولور پس
اولا بلمک کرک کم نفس انسانی نه درجه و غایت کمالی نه نسنه در و قوه تلریی نه لر در کم
انلر وجه محمود اوزره استعمال ایدیلجک کمال و خیره کم مطلوب انسانیدر
و اصل اولور و درجه کمال و مراتب سعادتندن مانع نه در کم اندن اجتناب
اتمک دخی تحصیل خیر و کمالده لازمدر و بو تخلیه در خاتمه ایله یعنی نفسه زائل
اخلاق و قبایح اعمالدن تهی و خالی قلمقدر و اولکی تحلیه در حاء مهمله
ایله یعنی نفسی رذائل اخلاق و قبایح اعمالدن تهی قلدقدن صکره جلا ئل اخلاق
و محاسن اعمالله مزین و حالی قلمقدر و بعض اصفها تخلیه کم عدمی در

مقدم قلدیلر تحلیه کم وجودیدر خطبه ترک بدیی مقدمه فعل نیکی است
اول علاج مردم بیمار اهمالست خود نفی باطل اول لفظ شهادتست
اول اعوذ دانکه یا محمد والفحشا یا ابابکر اول بشوی دست پس انکه غازکن
یعنی بشوی دست ز هرچه آن نه یارست پس طالب خیر و سعادت اولنه اخلاق افعال
حسنه بلمک کرک کم وجود انسانی محلی اولدقلرینی و اعمال ذمیمه یی دفع بلمک
کرک کم مرات وجود آدمی انلردن پاک و مجلی اولا عربیه عرفت الشر لا للشر لکن لتوقیه
ممن لا یعرف الشر من الخیر وقع فیه پس معرفت انسانی و قوای ظاهری و باطنیسی
نه لر در بیانیچون و کمال و نقصان و سعادت و شقاوتلرینه در و نه لردن اظهار و
عیانیچون اوج مقام ایراد اولندی و هر مقامده امور مهمه و فوائد نافعه منظور
قلندی مقام اول نفس انسانی کم نفس ناطقه ایله بعیر اولنور بیانده در آنلک بیانندن در
پس معلوم اولسونکه حکمای نفس ناطقه دیدکلری لسان شرعده روح در
هر چند که یسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربی آیه کریمه سنلک اشارت
شریفه سی اولدر کم حقیقت روحدن بیان و ماهیتی نه ایدوکینی کشف و عیان
قصد ایلمک مؤمن اولنه روا و ادب عبودیته لایق و سزا دکلدر بنا علیه
مشایخ حقیقت و علماء شریعتدن بیچه ایلته کبار حقیقت روحده تکلم اتمکدن
ابا و فرار ایلدیلر لکن ظاهرا اقل محتملدر کم قرآن عظیم و فرقان کریمده بیان بیورلمین
حقیقت و لکنه ماهیت روح در کم حد تام و فصل خاص و جنس عام ایله اولور آما
بعض عوارض خارجه و آثار و خواص ظاهره سی ایله ترسیم اولنمغه منع بو قدر
لاجرم جمهور علما و کافه حکما مبتدیلره تعلیم و طلاب کمالا تفهیم ایچون تعریف و ترسیم
ایلیوب دیدیلر کم نفس انسانی بر جوهر بسیط غیر جسم و جسمانیدر بالذات
معقولات ادراک و تعرف و بدن محسوسه الآت و قوی سببیله ایله تدبیر و

و تعرف ایدر و بو تعریف قول کافه حکما و اکثر مشایخ صوفیه و مختار بعض علما کلامیدر و ماهیت نفس ناطقه و حقیقت روحدر اقوال چوقدر لکن طلب اختصار ایچون مختار اولان تعریفدن غیری ذکر اولنمدی زاید در حضرت شیخ کامل و مکمل شیخ شهاب الدین عمر السهروردی قدس سره کتاب عوارف المعارفده ذکر بیورمشدر کہ طالب تفصیل اولنلر کتاب مذکوره رجوع ایلیه لر اما بیز تعریف مذکوری ایضاح و تحریر و فوائد قیود دین اثبات و تقریر ایچون التی امر ایراد ایدرز اول امر کہ نفس انسانی طاقه بشریه ایرشدوکی مقدار معلوم اولوب معرفت نفس عرفان رب العالمینه کہ اهم مرادات و سرمایه سعادات و اوّل واجبات و مقدم طاعات و عبادات در وسیله اولہ

امر اوّل اثبات وجود نفس در امر ثانی نفس جوهر اولمق بیان ایدرز

امر ثالث نفس بسیط اولدوغنک وجهنی بیان قلمقدر امر رابع جسم و جسمانی دخی ایدوکن تقریر اتمکدر امر خامس بنفسه مدرک و آلات ایله متصرف ایدوکن تحریر اتمکدر امر سادس نفس حواسله محسوس دخی ایدوکن کشف و تنویر اتمکدر امر اوّل اثبات وجود نفس ناطقه در معلوم اولہ کہ نفس انسانیه نک وجودی بدیهی اولمیوب دلیل و بیان و حجت و برهان کتورمکدن مستغنی در زیرا اظهر اشیا انسانه کندو حقیقت و ذاتیدر کہ بر آن و هر ساعت مخفی و نامعلوم اولمق یوقدر کیرکہ خفته کرکی بیدار کرکہ مست و کرکی هشیار و جمیع احوال و اطواردہ نفس انسانیدر کندو ذاتنه شعور و استشعار دن خالی دکلدر و انسان موقت ذاتنده حجت و استدلاله محتاج اولمز زیرا هیچ شی ایله نفس مابینده تخلل واسطه محال در اما نفس مجرد میدر مادی میدر جوهر میدر عرض میدر و سائر احوال و خواصی و

احکام و عوارض دلیله محتاج و اثباته موقوف اولمق جائز در و انلرک اکثری وجدان صحیح و ذوق سلیم ایله معروفدر لکن تنبیه و توضیح علما ما بینده نهایه صحیح در بنا علیه امور باقی ایراد اولندی

امر ثانی جوهریت نفس در

معلوم اولہ کہ هر موجود ممکن ایکی قسم منحصردر بری جوهر بری عرض زیرا اگر قیامنده غنی محتاج اولمیوب بنفسه قائم ایسه جوهر در اگر بنفسه قائم اولمیوب قیامنده آخره محتاج ایسه عرضدر و اول آخرکہ آنوظه قائمدر بو عرضک محل موضوعیدر جوهر کل مثالی جسم بری کہ بنفسه قائم و قیامنده آخره محتاج و تابع دکلدر عرضک مثالی لون جسم بری کہ بنفسه قائم اولمیوب بلکه جسمله قائمدر حتی جسم اولمه مجرد لون بنفسه قائم اولمق طور عقلدن خارجدر وجوهر دخی ایکی قسم در بری مجرد بری مادی در مجرد اولدرکہ اشاره حسیه قابل اولمیوب تفریق و تبعیض اتمک میسر اولمیه عقول و نفوس کبی و مادی اشاره حسیه قابل اولوب تفریق و تقسیم ممکن اولندر جسم کبی و حکما اثبات نفس جوهریه نفسه بیچه دلیل اقامت ایلدیلر و خواجه نصیر کتاب اخلاقده بیچه بسط ایراد ایلدی بز انلردن اخصرینی نقل ایدرز

اول بودرکہ چون عرض موضوع عنکه معقول و محمولی و موضوع بونک قابلی و حاملی در و نفس انسانی دائما صور عقلیه یی علمیه یی تحصیل ایدوب اول صور حاصل اولمقدن خالی دکلدر پس لازم درکہ نفس جوهر و موضوع اولوب بو صور یعنی قابل و حامل اولہ پس نفس عرض اولمق ممکن دکلدر زیرا عرضیت بو معنایه منافی و مبانیدر اما بو دلیل ده نظر ظاهر وارد در زیرا حکما قیام عرض بالعرض تجویز ایلدیلر و حرکتلہ سرعتی اکا دلیل کتوردیلر حرکت عرض و سرعت دخی عرض ثانیه

سرعت حرکتش حاصل شود و دیگر پس ایله اولیجق چیقون جایز دکلدر نفس عرض و
صور علمیه دخی عرض اولسون و بو عرض اولا عرض حاصل قابل اولسون پس
جوهر به نفس ده و سائر ادله یه اعتماد اولنسون **امر ثالث** بیان
باطلیت نفس در بو مقاده بسیط ده مراد اولدرکه اصلا تجزیه و تبعیض
و تفرقه و تقسیم قابل اولمیه و مرکب آنک خلافیدر یعنی ذو اجزا اولون
اجزاسنی بریدن بریدن تفریق انمک ممکن اولمیه جیون بو مقدمه مفهوم اولدی
پس معلوم اولدی که نفس انسانی بسیط در یعنی اجزاسی و ابعاضی یوقدر
و تفریق و تقسیم قابل دکلدر دلیل اولدرکه بعض اشیائی که بلا شبهه بسیط
در وحدت کبی مثلا نفس آنی تعقل ایدر و تعقل خود بخود صورت معقول ذات
عاطله حاصل اولمغله اولور پس اگر نفس منقسم اولیدی یعنی غیر منقسم
حال اولمزدی یا زیرا محل انقسامدن حالک دخی انقسامی لازم اولور
چونکه حال که وحدت متعقله در غیر منقسم در لابد محلی دخی نفس
ناطقه در غیر منقسم در و هو المطلوب **امر رابع** نفس ناطقه جسم و
جسمانی دکلدر ایضاح اولا معلوم اولدرکه جسم اول جوهره در که
جهات ثلثه یعنی طول و عرض و عمقه انقسامی قبول ایلیه و جسمانیدن
مراد اولدرکه یا نفس جسمده یا هیولای اجسامده حال اولا پس
جمیع اعراض که جسمده حالدر و صورت جسمیه و صورت نوعیه که
هیولیاده حالدر جسمانیدر و جسمانیه در معلوم اولدی پس
مطلوبدر که نفس انسانی جسم و جسمانی دکلدر دیمکدر ظاهر اولدی
زیرا اگر جسم و جسمانی منقسم در نفس خود غیر منقسم ایدوکی **امر ثالث**
تقریرنده ظاهر اولدی پس نفس جسم و جسمانی دکلدر ایدوکی دخی ظاهر در

حال تشدید ایله
حلول ایدیجی در

اولوب

نسخه بعض

وگاه اولور اعضای دماغ الخ
علوم شد خصمانیت دیرلر
و صورت جسم ج

ام

امر خامس نفس بالذات مدرک و آلات ایله متصرف ایدوکیدر چونکه
سابقا معلوم اولدی که نفس کندوسی و ادراک ایلر بلکه ادراک ایتدوکی ذاتی ادراک ایلر
و جایز دکلدرکه نفس کندوسی آلته ادراک ایلیه زیرا آشکاره نفسی تابیننده آلت
تخیل ایتمک ممکن دکلدر و هکذا که عقل و عاقل و معقول متحددر دیرلر و اولوب یعنی
یعنی نفس کندوسنی ادراک ایتمسی واسطه ایله دکلدر دیمکدر آما نفس
آلاته متصرف اولدوغی ظاهر مثلا آلت بصر ایله ابصارات و آلت سمعله ادراک
مسموعات ایلر و علی هذا القیاس و بو تصرف علمی که قوت مدرکه دن ظاهر
اولور و بو تصرف دخی ایدر اول اولدرکه ادراکدن صکره تحریک اعصاب
و عضلات ایلر و بو تحریک سببی ایله بدندن افعال متعدده ظهور ایلر
و بو تصرف تحریکی که قوت محرکه دن صادر اولور و بو وجهله صادر اولان
افعاله افعال اختیاریه دیرلر و بو افعالک کیفیت صدوری و کمیت مبادی
و اسباب علم طبیعی ده بیان اولنور چونکه نفس جسم و جسمانی دکل ایدوکی ظاهر
اولدی پس جواسه محسوس اولدوغی دخی ظاهر زیرا جواسه محسوس یا جسم یا
جسمانی چونکه نفس ناطقه جسم و جسمانیتدن مجرد و معرا پس محسوس اولیوب
دائره سندن منزه و مبرا بیت زان روی بچشم تن جانان نتاید
جانست تن نازکت او جان نتاید **مقام ثانی** چونکه نفس ناطقه تعریف
و تعریفنک فوائدی نوایدنه توقیف اول مقدارکه طاقت بشریه یه کا و اصل اولمه
بو امور مذکوره یا ایله کا تنبیه و اعلام حاصل اولدی پس شمدی کره نفس
ناطقه نک وجودی هلاک بدن ایله زایل و اینیت ذاتی انهدام بنیان
جسد ایله باطل اولیوب بلکه بعد مفارقت البدن دایم و باقی و عالم
مجردانه متصل و ملاقی اولوب ابد الآبدین زوجه یا خالد بندن اولدوغی

نفس ناطقه بدندن ایله کلدی

19

بیان ایده لم که برزخ مطلوب مرزه عظیم نافع اولغندن غیری حکمت و
شریعتده اصل جلیل و مرام جهدر زیرا سعادات اخرویه نک سبوبی
اکا مبتنی و ثمرات حشر روحانی بوشجره دن مجتنی در وکافهٔ حکماء
الهیین وعامهٔ فلاسفهٔ طبیعیین بوسمته مائل و بوقوله قائل
اولمشلردر وحکمادن بوکه مخالف کمسنه یوقدر الا فرق طبیعیین
برشرذمهٔ مذمومه وفرقهٔ محرومه کرمنازل حکمت وفلسفهٔ حقیقیه
راه بولمیوب بیابان طبیعتن افتادهٔ چاه اولمشلردر وآنلره حشاباشیون
دخی دیدلر زیرا انلر که خلاصهٔ عالم وخلیفة الله الاعظمدر حشاباشی
فلوات کبی ذاهب وبابت وشرف جعاه ودولت بقا ولقا اکا
غیر نابلد ردیدلر وبونلر حکماء معتبرین ادراسنن سفالت ایله جهور
وفلسفه لری غایت رکاکت ایله معروفدر معلوم اولا که لجزء ابدن
عناصر متضاده دن مترکب واجزاء جسد اجسام متخالفه الطبایعدن
مترتبدر وقدرت مبدع حکیم وصانع علیم امور مختلفه دن جمع وتلفیق
واشیاء متضادهٔ نظم وتوفیق ایدوب برخ اجزاء متفرقه دن مؤلف
وروح حیوانی اجزاء متفرقه ایله مؤلف وهو من الالفت
وحرارت غریزیه ایله مستعد
ومشرف اولمکله نفس ناطقه یه کسب کمال ایچون آلت مرتب وقطع طریق سعادت ایچون
ترکیب ایلدی وچون بواضداد قهر الهی ایله مقهور وحیز تدن مفارق وجزء بدن اولمقدن
قسر ربانی ایله مقسور اولمشلردر لابد بوقهر دایم ابدی وباقی سرمدی اصلاح حکمدن دکلدر
بلکه بالاخره اجزاء عناصر دن هربری اجزاء اصلیه سنی طلب وامکنهٔ طبیعیه سنه تارب اولوب
عقد ترکیب انحلاله مایل ووصلهٔ اجتماع وانفصال بالکلیه زایل اولسه کرکدر قطعه

اضداد در عناصر عالم سبب بود
کاول مرکبات وموالید اعتدال

جز اعتدال بولمیه

روح حیوانی

وفتشان سراب کهنه

کلیم ایام

بولمیه اضداد لاجرم ترکیب عقده سی بولور البته انحلال اما خراب دیار جسد دن
سلطان نفس زوال کلمز واندراس انحلال ودمن بدندن کرد قبای روحه کرد فنا
قونمز بلکه خیمه بوزیلور اما سلطان سوار وکشتی طاغیلور لکن ریئس درکنار اولور
نته کم عمر خیام بیورر خیام تنت بخیمه می ماند راست ویرضیه برابر نته راه فنا
فراش اجل زبهر دیگر منزل ویران کند این خیمه چو سلطان برخاست بل چون نفس ناطقه
مجرد در مجرده دن قبای بقادن غیری خلعت اولمز وقامت روحه الکرچه جیب حدوث
مجرد در لکن دامن ابدیتی ظل زوال وکرد فنادن طولمز زیرا زوال وفنا جسم
جسمانیاته ملایئدر دامن مجردات خار فنا تعلقندن برکنار وچهره روحانیات
کرد زوال عروضدن سالم وغبار یدن وحواجه نصیر طوسی امتناع فنا ودوام بقای
نفس ناطقه یه دلیل اسراد ایلدی آما بزاحتمال تطویلدن خوف ایدوب نقل ایتمدک
اما خلاصه کلام وحاصل مرام اولدر که هرشی قابل فنا ومحتمل عدم بعد الوجود
اولدیته اول شی کبر محلده حال اولمق کرکدر صور واعراض کبی مثلا جسمک عرضلری
بویاق کبی رائحه سی کبی زوال وفنا بولور وصور جسمیه ونوعیه دخی کهیولی ده حلول
اتشلر در زائل وفانی اولور زیرا الوروز زبر جسمدن لونی کیدوب یانوب قلور
وبر محلدن بر صورت کیدوب صورت اخری کلور اما بر شیئ که حال اولیوب محض محل
اولمیه کبی یاخود نه حال اولمه ونه محل اولمه مجردات کبی اصلا انلره وجود دن
صکره فنا کلمز وعدم بعد الحدوث که فنادر اندن عبارتدر آنلره عارض اولمز و
متأمل صادق ومتفکر حاذق کرکه احوال عالم کون وفساده نکران وبیک نظر یا
کوچه وبازاردخی ولیسه کذران اولمغله عالم وواقف اولور که فنا کرک عالم عنصر یده شایع و
مستمر در جسمانی اعراض وصور متحضره در آما اعراض کبی زوالی متعین خصوصا
ذکر ایتدوکمز مثالدن ظاهر وبتین در آما صور جسمیه کبی فنا سی کون وفساد

محض محل

مطلب معاد

فنا اصطلاحی مکمل

کون

حالتیده مقرر در و فساد اصطلاحی حکماده هیولی بر صورتی چقروب کون صورتی
اخری کیحکم مقرر در مثلا عنصر آب بخار اولوب هوایه انقلاب ایله صورة هوائیه
یه کلمسی کون وصورة مائیه نک کتمه سی فساد در وخلع ولبس واستحالة لفظلرنک
اصطلاح حکماده بو معنیلره در مراد بو صورتده منقلب اولان مادّه منقلب الیه اولان تهولنک
هیولی سی بر در امّا صورت آب کیفانی اولدیغی صورت هوایه کحادث اولدیغی
مغایر در پس صورت کاه حادث کاه فانی اولر و یخی ظاهر در هیولی ایکی حالتده
باقی وایکی صورتده دخی ملاقیدر وجوده نفس ناطقه نه صورتدر نه عرضدر بلکه
مجرّد در پس آنک زوالی وفنایه ممتنع وبقایه مرصد در بلکه هلاک بدن نفسه
نسبت برصانعه زوال آلتر وبرفارسه ضیاع مرکب کبیدر مقام ثالث نفس
ناطقه نک انسانیه نک موتلرین بیان ایدر وسایر حیوانات قوی
سندن تمیز ایلیک در معلوم اولا کر نفس حکمی قاعده اوج نشه یه انحلال
اولنور برسی نفس نباتیدر برسی نفس حیوانیدر برسی نفس انسانیدر
اکرچه برزم مقصود یمز بو کتابده نفس انسانیدر فقط امّا نفس نباتی یه
وحیوانی یه دخی فی الجمله اشاره ایدیلم کم اصطلاح حکمایه بر مقدار وقوف
حاصل اولوب نفس انسانی یه مزید ایضاح دخی اولسه اولا نفس نباتی هر جسم که
نامی اولمه نباتات کبی حیوان کبی انسانه کی اندره موجود در وشولهیولی که جامد
اولوب بنودن خالی اولمه بسائط عناصر کی آتش وآب وهوا وتراب در انلر
کبی ومعدنیات ومرکبات غیر نامیه کبی انلرده نفس نباتی معدوم ومفقود
در وجسمده اولان خواص واثار تغذیه کبی تنمیه کبی وانلر کی لوازمی
جملهسی نفس نباتیه مستند ونفس نباتی انلره مبدا وعلتدر تغذیه دیو
الکا دیرلر کی غذا کنده وصورتندن چقروب متقدی یعنی غذا خوار اولان

جسمک

جسمک صورتنه کیروب اندن جزء اولوب تقدیه نک نبات وحیوان و
انسانده وجودی لازمدر مثلا نباتاندره اجزاء مائیه وترابیه کی غذای بناتدر
عروقندن سرایت ایدوب نبات متقدینک صورتنه کیروب اندن جزء اولور
وکذلک انسان وحیوانده غذای یاکول معده یه معوده کیدوب کبدده اخضایه
واروب هضم تام ایله اولوب تمام منهضم اولوب حیوان متقدینک جزء اولور
وتنمیه ومنوالکادیر امّا کر جسم نامی اکر نباتات اکر حیوان اکر انسان اقطار ثلثه سنده
یعنی طولنده وعرضنده وعمقنده تناسب طبیعی اوزره متزاید اولوب وبو قوت
تنمیه آخر عمره دک باقی ومحتد اولمز بلکه بوزیاده نک کم اکا عوام بیومک دیرلر
مقدار معینه وزمان مقدّری وار درکه اول زمانه واصل اولدقده قوت تنمیه
واقف اولوب عملدن قالور والکا حکما استن وقوف دیرلر اول انسانده یکیرمیه
درت یاشنه وارنجیه واقف اولوب من بعد نموا وزیاده ارتمز امّا محکمه سمنرلک
در نمو دکلدر زیرا اقطار ثلثه ده اولمز انسان نه قدر سیمین اولسه طولندن
خردل قدر زیاده اولمز اول سببدن سمن نموعدا اولمز امّا تغذیه آخر عمره دک
باقی وبیزوالدر زیرا نبات وحیوان وانسانک غذا سز بقاسی محالدر
وبو نفس کم جسم نامیه ثابتدر صورة نوعیه سیدر زیرا حکما ذاهب اولدیلر کم
هر جسمک اکر بسیط اکر مرکب اکر فلکی اکر عنصری البته بر صورت نوعیه سی
وار درکه آنوکله سائر انواعدن ممتاز وخواص واثار نیه اول صورت
مبدا وعلتدر پس جسم نامیه صورت نوعیه سیکه مبدا واثار مختصّه و
خواص لازمه سیدر نفس نباتی دیدیلر ایکنجی کم نفس حیوانیدر
هر حیوانده ناطق وغیر ناطق موجود در وحیوان اولمین جسم نامیه
نباتات کبی مفقود در وحیوانک خواص لازمه سی نه حیات کبی حس کبی

مطلق حکمی

نکاح

سر آثار مختصه

حرکة بالارادة کی بو نفس مبدار و سبدر و حیوانات کی صورة نوعیه سی در
اوچنجی کہ نفس انسانیدر نوع انسانه مخصوص و مقارن و نوع انسان
سائر انواع حیوانات دن بو نفسلر ممتاز و مبانیدر و انسان خواص کہ
غیری انواع حیوانات و اجناس بنا تانده یوقدر تعقل کلیات و نطق
و ضحک کی جمله سینک مبدار و علتی بو نفس در و بو نفسلر کی هر بر سینک
پنجه قوتلری وار در و اوله قوتلر دخی پنجه افعال مبدار و سبدر قوالر
نفس نباتینک در درت قوتی وار در معلوم اولکہ نفس نباتینک درت
قوتی نک اولکسی قوتة غاذیه آنکنجی قوة نامیه اوچنجی قوة مولده
در دنجی قوة مصوره در غاذیه ایله نامیه شخصک بقاسیچون لازم
در زیرا غاذیه اولمسه شخص فانی اولوب کمال مطلوبه ایرمشمک
ممکن اولمز نامیه اولمسه نوع فانی اولوب بقای شخص ایچون لازم دکل بقای نوع ایچون
لابد در زیرا مولده و مصوره ده اولمسه شخص فانی اولمز لکن شخصک
خلقی تمام عتین اولان آدمی کی خلف قلمق انقراض نوعه مؤدی
اولور و بو درت قوة کہ ذکر ایلدیکمز بونلر قوالی مخدومه در زیرا هر بر سینک
درت قوة دخی خدمت ایلیرلر قوای خادمه دیرلر و بونلر قوة جاذبه
و قوة ماسکه و قوة هاضمه و قوة دافعه در حکیم محقق نصیر طوسی
بو مقاله ده بو قدر بیان ایلدیکه اکتفا ایلدی بن آما بر چوق کوردکی کہ علم
طبیعی و علم طبه اشتغال ایدنلر بو قوتلرک معانی سن و کیفیت عملرین
تمام معلوم ایدمزلر پس کتابمزک فایده سی عام و نفعی تمام اولمق
ایچون شرح و بیان ایله علی وجه الاقتصار ایراد ایلدک اولا معلوم اولکہ
هر جسم نامی اکر نبات اکر حیوان اکرانسان اکر غذایه کہ بدل ما یتحلل دراعنی

جم

حواص قوای جسمانیه

وفائده علم

جسم دن آریتوب کیدن نسنه نک یرینه بدل اولجق شیئه محتاج در
خصوصا حیوان کہ حرارت غریزیه سی اعنی یورکی ایچنده کیدم غلیظ
حرارتی کہ آنسز حیوان اولمز ممکن دکلدر علی الدوام اجزای بدنی
تحلیل ایتمکده اعنی آریوب کیتمکده در پس اکر کیدن یرینه غذا دن بدل
کلمیه و متحلل اولان غذا متحلل اولان بدنک عوضی اولمیه ترکیب باطل و حیات
زائل اولور مزاج منعدم بنیان بدن منهدم اولمق لازم کلور پس بدنه
وارد اولان غذا بدنک جزء اولمق کرکدر صورت اولیسی اورزه باقی
اکین بدنک جزء اولمق ممکن دکلدر بلکه لابد کہ قوای بدنیه آنده فعل
ایدوب آنی بدنک جزیه و بدل ما یتحلل ایچون آنی صورت اولیسنه
چیقروب بدنه صورتنه قویب جزء بدن و بدل ما یتحلل ایلیه و غذا بو مرتبه
یه وارنجه اعنی صورت بدنه مقتدایه کرنجه پنجه مراتب و اطوار و قوای
بدنیه نک غذای بدنک جزء ایدنجه پنجه اعمال و آثاری وار در مقام اقتضا
ایدوکی قدر ذکر و تفصیل ایدیلم کر بعض آیات انفس کہ سنریهم ایاتنا فی
الافاق و فی انفسهم اشارة شریفه سی مقتضاسنجه بی پایان در استماع اهل
اعتباره داخل و ابصار اولی الانظاره غایتی مدرکه اولمق غذا داخل بدنه نازل
و حلقومدن معدیه و اصل اولنجه معده ده بر قوتی وار در کہ غذایه طالب
و آنی کندویه جاذبدر و بو قوة حکما و اطباقا نامیه بدنک جمیع اجزای
جمله اعضاسنده وار در پس غذایی معده یه معده ده کبده
کبدده جمله اعضایه جذب ایلر و بو قوته قوة جاذبه دیرلر و غذا بو
مواضعده اعنی معده و کبد و اعضاده بر مقدار انعکاس کرکه کہ قوة
هاضمه هضم علی اشکاله و الاغذا هضم اولمدین بدنک جزء و بدل ما یتحلل

معلوم اولکہ

واتظار اولی الابصار

اولہ مزبوسی بر قوتہ کرکی کہ غذایی بہر موضعہ تمام هضم اولنجہ قوتہ قویسی ویرمیہ
وبو قوتہ قوتہ ماسکہ دیرکی وبو قوتہ ماسکہ غذایی اماک ایدرکن بر
قوتہ دخی وار درکہ غذایی هضم ایلیہ اعنی صورت اولی بسندہ چیقرر
وجزیدن اولمغہ مناسب صورتہ قویر وبو قوتہ قوتہ هاضمہ دیونک
بو فعلنہ هضم دیرکی ودخی معلوم اولہ کہ غذانک ہر جزیی هضم اولوب
بدندہ جزء اولمغہ صالح دکلدر بلکہ لطیف هضم اولوب وعلیظ وکثیف منفصل
اولوب بدندہ خارجہ دفع اولمق کرکی بدنہ ضرر کلی اولمیہ پس اول قوتہ
کہ فضلہ لری خارجہ دفع ایلیہ انکا قوتہ دافعہ دیرکی وحکما علم طبیعی دہ و
اطبا کتب طبیہ دہ بو قوتہ لرکی فردا فردا وجودنہ وبر برینہ مغایرتنہ
ادلہ ایراد ایتمشلر دراما بزم کتابمز بو فنده موضوع اولمق ایکون
ایرادنہ شروع اتمدکی طالب وراغب اولان کتب علم طبیعی وفروعی اولان
علم طب کتبنہ رجوع ایلسون تنبیہ هضمکی دورت
مرتبہ سی وار درکہ ہر مرتبہ بر جوضعوده اولوب وہر مرتبہ نک بر فضلہ سی وار درکہ
موضع هضمکی قوتہ دافعہ سی آنی طشره یہ دفع ایدر بونی حرز دن صفراکچون
مرتبہ یی اولی معدہ در وحکما ایدرلرکہ بو هضمکی ابتدا سی دہانہ بدندہ
زیرا سطح داخل دہان سطح داخل معدہ یہ متصل وملاصقدر
وغذا دہانہ کیروب مضغ ایتمکہ یعنی چینمکہ مشغول دقدہ فی الجملہ
هضمکی ابتدا سی حاصل وبو هضم انتہا سنہ معدہ دہ منہضم
اولیجق کشش سخینی یعنی قوتی ترخانہ یی اولوب وانکا یونانیلر
کیلوس دیرلر وبو هضمکی فضلہ سی ثقل غایط درکہ انعقاط تقدیر
معدہ واصل اولوب خارجہ مندفع اولور مرتبہ ثانیہ کبد دہ اولور

وکبد

وکبد جگرکی قاره سینہ دیرلر زیرا هضم اولی ایلیہ منهضم اولوب کیلوسی اولان غذانک
لطیفی معدہ دہ دفعا ساریقا دیدکلری طمرلر یکیروب کبدہ منجذب اولوردی
ساریقا انجق وطرجوع طمرلر دہ کہ ہر طرفی نہایتہ معدہ یہ وطرف آخری متصل
کبدہ اعنی جگرکی چوقور طرفنہ متصل اولمشدر پس لطیف کیلوسی ساریقا دن
کبدہ واصل اولیجق کبدہ دہ تکرار طبخ ونضج بولوب بر هضم دخی اولور وبو مرتبہ یہ
اہل یونان کیموس دیرلر وبو مرتبہ دہ اخلاط اربعہ متمیز ومتکون اولور
زیرا اجزای نار یہ لطیفہ سی حرارة وییوسی سببی ایلہ احتراقہ قابل
اولوب کمال خفتندہ کہ نار یشہ لازمدر جلہ نک اوستنہ چقرلکا صفرا
دیرلر واجزای ارضیہ یہ کثیفہ سی دردہ رنیتہ بکی اشغہ چوکرلکا سودا
دیرلر بو ایکیسینک مابینندہ اولان اکر بنفج نام بولوری یہ اول دم اولور
واکر بولکیوب بر مقدار خام قالوب ادل بلغم اولور عروقدہ درزیرا
اخلاط مذکورہ جلکرکی جانب محدبندہ یعنی یوم یہ طرفندن متصل اولان
عرق کبیردن کہ مجوف در وعروق صغار بدنہ متصلدر عروق مذکورہ
یہ آقوب اینوب عروقدہ تکرار بر هضم دخی اولور بو هضم سببی ایلہ
بدندہ جزء اولوب اعضا اولمغہ صالح اولور وبو هضمکی فضلہ سی
انجار اولوب ثفلات بدندہ متحلل اولوب چیقر کبدہ یا عرق ودسخ وحجاج
لرده کیسہ ایلہ چیقمق کبدن بولور وبعض حرارت بدنلہ مزاج بولوب قتل
اولور مرتبہ یی رابعہ اعضادہ اولور زیرا غذا یا مزبور کبدہ دہ اخلاط اربعہ
عروق کبار دن عروق صغارہ کہ جداول دیرلر وسوائی وروافع
دخی دیرلر دوکلوب وانلردن دخی جزء جزء عرقلرہ کہ عروق لیفیہ دیرلر
غایت صغرلرندن خرما لیفہ تشبیہ اولنور دوکلوب انلرکی جزء جزء

23

اخر الزدن اعضاي ترشيح ايدوب اعضايه ملتصق اولوده و قوه امده تمام شابه
اولوب والحاصل عضوكي محتمل اولان جزئيه بدل اولوب عضو اولور و بو
آخرمراتب هفتدر و بوهفتك فضله كي مشيدر كه ماده يه آدميدر **قوة**
مولده شول قوة در كه جسمدن بعض اجزاسني آيروب فصل ايدوب
آنك مثلي بر شخص آخر ماده و مستعد ايلر مثلا جسم بنا تيدن قوة مولده
بعض اجزاسني آيروب تخم ايلر و بو تخم دن آنك مثلي بر فرد حاصل اولور اكر
قوة مولده اوكميدي تخم حاصل اولمزدي و حيوانده قوة مولده ماده يه
مشيدر كه سايراجزادن آيروب تحصيل ايدر اكر قوة مولده اولمه حيوانده
ماده حاصل اولمزدي **قوة مصوره** اول قوة در كه ذكر اولنان اجزاكه
ماده يه شخص آخر اولمغه مستعد اولمق موضع قابله دوشه تخم بنا ته
ارضه محروثه يي و نطفه يه حيوانه رحم انثيي يي بو قوت سببي ايله انلره
صورت فيضي اولوب شخص مستقل اولور ماده يه مذكوره يه صورت
فيضي اولمغه سبب بو قوة در بو قوة اوله صورة بولمز **قواي**
نفس حيوانيه بيانده در **قوة حيواني** اكميدر بر بسيط قوة مدركه
دير كه و بر بسيط قوة محركه دير كه و قوة مدركه اولور كه حيوانده اولور ادراكه
سبب اوله و اول دخي ايكي صنفدر نيز اقوت مدركه نك التي كه الكاحاسه
دير كه ايكي نوعه در بر نوعي حواس ظاهره و بر نوعي حواس باطنه در بيشي قوة
مدركه ايكي صنف اولور بري اولكي التي حواس ظاهره در بيشي در **اول**
قوة لامسه در و بو بر قوة در كه بونك جلد ظاهر نيك جمله سندن قونلمشدر
و نفس بو قوة سببي ايله كيفيات ملموسه يه حرارت و برودت يي و رطوبت
و يبوسته يي ادراك ايلر بشرطا نكه كيفيت مذكوره نك حاملي اولان جسم

بدنه

مطلب
حواس خمسه ظاهره

بدنه ملاصق و ايصال ايده مثلا برودت كيفيتنك حاملي اولان جسم قاريشوزيكي
بدنه ملاصق ايلسه في الحال نفس آنك كيفيت برودتنه مدرك اولور اكر
بو قوت اولميدي ادراك ايده مزدي و بو قوت اكرچه ظاهر بدنده واقع
اما لكن مستنده خصوصي محلري ده بر مغزكه او جنده غايت قويدر
ثانيي قوة شامه در و اول بر قوة در كه حيوانك كلكزنده كه مقدم
دماغ در ايكي يوميرو جه اتلر وار در كه خاونك حاملي اولديغي نسنه يي كوريي
او جنه بكزر انده قونلمشدر رائحه لري نفس بو قوة ايله ادراك ايلر
ثالث قوة ذائقه در و اول بر قوة در كه لسانك جرم اعلاسنده
قونلمشدر رطوبة لعابيه طعامه قريشوب جرم لسانه كيفيت طعاميي
حلاوة يي خموضة يي ايلتوب بو قوت سببي ايله ادراك اولنور **رابع**
قوت سامعه در و اول بر قوة در كه صماخ اعني قولاق دلوكنك دبنده
منفوش جسم عصبان يعني سكر لو جسمده قونلمشدر اصوات آنوطلم
ادراك اولنور **خامس** قوة باصره در و اول بر قوة در كه رطوبة جليديه
اعني كوزك قراسنده كه انسان العين و مردم چشم ديرلر قونلمشدر كه
جمله مبصرات آنوطلم ادراك اولنور **صنف ثاني** كه الة حواس باطنه در
اول دخي بش در **اول** حس مشتركدر و اول بر قوة در كه دماغك
مقدمنده قونلمشدر حواس خمسه ظاهره ايله ادراك اولان صور جمله
انده مجتمع اولوب نفس آنك سببي ايله ادراك ايلر حكمي بو قوتي بر حوضه
تشبيه ايدرلر كه انكا بش ارماق آقوب دوكيلور **ثاني** خيالدر و اول
بر قوة در كه دماغك بطن اولنك مقدمنده قونلمشدر و حس مشتركده
جمع اولوب ادراك اولنن صور تلري صاحب صورت و مدرك اولان

مطلب
حواس خمسه باطنه

نسنه لر حواسندن غائب اولان قد نفسکره بو قوّة حفظ ایلر مثلا بر شخصه
نظر ایلسک مادام که مقابله ده در مدرکدور وصورتی حسّ مشترکده در اما
مقابله دن غائب اولدقدن نفسکن صورتی حسّ مشترکده زائل اولور خیالده قالور
پس خیال حسّ مشترکک حافظی وخزینه دار یدر اگر خیال اولمیدی بر
کمسنه آشنا سن بلکه اقربا سن یلیوب هر بار که ملاقی اولدقکن دیمیدی
ثالث قوّة واهمه در واول بر قوّه در که معانی جزئیه که محسوس اولمیه
ولکن محسوسلاندن ماخوذ ومحسوساته متعلق اولانلری ادراک
ایلر مثلا عداوت وصداقت بر کمحسوس دکلدر ولکن عدو وصدیق
محسوسدر بو معنی اول محسوس کردن ماخوذ ومنتزعدر اگر بو قوّت
اولمسه متویون قورت دن عداوت ادراک ایدوب اندن گریزان وکندو
موزسیندن صداقت حسّ ایدوب انجا مائل ورزان اولمیدی
رابع قوّة حافظه در واول بر قوّه در که قوّة واهمه ادراک ایتدوکی
معنی لری حفظ ایلر نته کم خیال حسّ مشترک ادراک ایتدوکی صورلری حفظ ایلر
خامس قوّة متصرفه در ویو بر قوّه در که صور محسوسه
ومعانی جزئیه یی تصرف وتدبیر ایدوب ترکیب وتحلیل ایدر اعنی
بر صورتی بر صورته ضم ایدرو بر صورتدن تفریق ایلر مثلا یا قوّه در که بر طاغ
وکمشدن بر سر و تخیل ایدر وبو قدر کلمات که بو مقوله تصرفات ومعانی
غریبه که شعرا تخلیل وتحلیل وتخییل ایدرلر بو قوّه تصرفندندر قوای
محرکه قوّة محرکه دخی ایکی نوعدر بر سی شهویه در واول بر قوّه در که بو
قوّت بسبیله نفس کندویه مطلوب وملایم اولان شئ جذب ایدر
وتحصیل ایلر پس نفس جذب مطلوب وملایم ایتمکده اولان

حرکاته

حرکاته مبدا بو قوّه در آنوکچون محرکه دیرلر دیگر قوّة غضبیه در واول
بر قوّه در که بو قوّه سبیلیله نفس کندویه منفور ومنافی ملایم اولان شئ
دفع وتبعید ایلر پس دفع منافی عدّه اولان حرکاتک سببی ایله اولان
احوالی بو قوّه یا عتدر وقوّة محرکه البته قوّة مدرکه یه محتاج واندن
مستمد در زیرا نفسک ملایمک ملایمنده شعوری وادراکی اولمق
گرکدر که آنکله جذب وتحصیلنه میل وانبعاثی اولوب اول میل وارادته سبب
اولمق ارادت دخی تحریک اعصاب وعضلاته سبب اولور مثل وجوده
کلمه کندک منفور جانبندن دخی اولا نفسک منفور ومنافی ملایم اولمنه
شعوری اولوب اول شعور دن نفرت حاصل اولوب نفرتندن دفع
جانبنه ارادت جازم حاصل اولوب بو ارادت دفع جانبنه تحریک اعصاب
وعضلاته سبب اولوب دفع وقوعه گلیر قوای نفس انسانی معلوم
اولمق که مرکبات عنصریه دن موالید ثلثه که برسی نباتات برسی حیوان برسی
انسان اشرف مرکبات اندر وبو مرکبات ثلثه عناصر اربعه دن حاصل اولور
عناصر اربعه الخاصّه در اول سببدن عناصره امتهات اربعه دیرلر و
افلاک اسباب فاعلیه کی اولدقلرندن آبا تسعه دیرلر مقصر نظام ایتمکدر
طوغدقدن چار اناده انسان اوج مولود شریا یکم عالم لاهوته اولمکدر موجود
وبو مرکبات کل بر برلریله فی الجمله اعتدال بولمغه مزاج تحصیل ایده مزلر زیرا مزاج
که مرکبه لازم در اعتدالدن ناشی اولور واعتدال نه قدر ارتق اولسه اول
قدر مزاج دخی اکمل واشرف اولور مثلا اعتدال حیوان اعتدال نباتاتدن
ارتقدر لابد مزاج حیوان مزاج نباتدن اکملدر واعتدال انسان
جمله دن افضل لاجرم مزاجی اشرف واکملدر ونطفه آدمی که مادّه

موالید ثلثه

بدینذر اعذیه معتدله دن متولد اولوب هضم رابع مرتبه سنده کمال بولمشدر لاجرم نفس انسانیک تعریفی مقامنده ایلدیکی آما الآن انسانه مخصوص اولان قوایی ذکر ایدیلم پس معلوم اولسونکه نفس انسانیک مخصوص اولدیغی قوی دار اول قوتلر سایر حیوانات دن یوقدر وانسان بو قوتلر سببیله سایر حیوانات دن ممتاز در اول ایکی قوتک برسی قوت حکمت نظری جهتندن عالم اولان قوتدر دیدیکمز حکمت علمیه جهتندن عالم اولان قوتدر آما حکمت نظری جهتندن عالم اولان قوتک اثری وعملی حقایق موجودات واضاف معقولاتی ادراک اتمکدر وحکمت عملی جهتندن عالم اولان قوتک اثری وعملی اخلاق حسنه واعمال صالحه ایله اخلاق ذمیمه واعمال مستهجنه دن فرق وتمیز ایدوب بنجه عملدر که اشلمکله سبب کمال سعادت در وبنجه عملدر که اشلمکله موجب نقصان وشقاوتدر انلرین ادراک ایلمک در اول ایکیسنه عقل عملی واکثی یه عقل عملی دخی دیرلر وقوه عاملهٔ محرکه اعضاء متوسطه که تحریک اعصاب وعضلات ایدوب افعال خارجیه صدور نه مبادر وعلت اولور وبو قوت عملی اشلمکده قوهٔ اولی یه محتاجدر نته کم قوهٔ محرکهٔ حیوانیه ده مقرر مرور ایلدی وبو قوت اگرچه قوت محرکهٔ حیوانیه یه شبیه در اما انلردن ممتاز در بو جهتدن قوهٔ محرکهٔ حیوانیه نک مبدئی تخیل ملاءمت مفعل مطلوب وتخیل منافرت مفعل مهروبدر زیرا حیوانده قوهٔ متوهمه وتخیل که حواس باطنه دندر وار در تعقل یوقدر اما انسانده کی قوهٔ محرکهٔ نک مبدئی تعقل در زیرا مفعل مطلوبده کمال ونفع عاقبت وخیریت آجله اولدوغن دلیل وبرهانله تعقل ایدوب میل ایدر ومفعل مهروبده دخی نقصان وضرر عاقبت وشریت آجله اولدوغن تعقل ایدوب دخی

عملی ج

دفعی

حاشیه

لیلوح نقل نسخه اشرف نقوسکم مراد فیاضون اکا فیض اولدقدر و

عالم در بو دیرقوت عاملهٔ دخی ایکی قسمدر بویله

افعال عوام

جانبنه میل ایدر اما ایله فهم اولنسون که جمیع افاعیل افراد بشرک مبدئی تعقل اولنه ایله دکلدر بلکه اکثر عوام افعال اختیاریه لرین توهم وتخیله دخی مستندقیلورلر و انسانک بو قوته عقل عاملهٔ تسمیه ایتمکدن دخی واقعدر اگرچه بو قوته عقل دیمک مجازدر زیرا بو قوت موجب ادرک دکل بلکه موجب حرکتدر لکن مقتضای عقل از راه اولدیغجون مجازاً عقل دیمکده وار در تنبیه حضرة امام غزالی واصحاب صفوت وتصوفدن برجماعت رحمهم الله ذاهب اولدیلرکه قوای مذکوره ملائکه در که حق جل جلاله لطفندن آدم مکرمه مسخر ومطیع ایدوب سجدهٔ انقیاد ایلدیلر وتا قیامت صغرا قیام یعنی دوام ایدر بو بندن انفصال وانفصام ایدنجه انلر مقام خدمت وانقیاد ده باقی الله تعالی دایم وقایم در واحادیث نبویه دخی علی مصدرها الصلوة والسلام والتحیة بو معنیه تلویحاً وتصریحاً اثبات ایدر نسنه چوقدر وعقل جهتندن دخی دلیل بودرکه بو قوتلری دیدکمز نسنه لردن افعال حکیمه واعمال متقنه صادر اولور که حکمای کبار وعقلای اولوالابصار آنلری اقل قلیلندن عاجز ودهشته پس بو قوتلرکه علم وادراکدن بعید وغریب بل ذرهٔ شعوردن بی نصیب اولنجه صادر اولوب احتمالی وار در چغز بو مبحث عمیق ودقیق در بو قدر اشارت کافی ایدوب بزینه ظاهراً اصول اهل حکمته اقتفا ایدوب اصل کلامه رجوع ونقل سخنه حکمای شروع ایدلم معلوم اولسونکه بو قوای مذکوره نک ایجادن بعض وارد رکه آثار افعالدن شعور وروییت واختیار وارادت صادر اولور وانسانک کمال تکمیلی وحراتب سعادات کسب وتحصیلی بو مقوله قوتلر ایله اولور وبعض قوتلرک دخی وارد رکه آثار مجرد مقتضای طبیعت وعادت جدا لاضطرار والخاصیه صادر اولور وبو قوتلرک اصل فطرتدن انسانه نوعاً کالدر لکن بو قوتلر کسب وکوشش ودقت ورزش ایتمکله اصل فطرتدن زیاده کمال افاده ایتمکه سبب اولدیغندن پس لازم بو کتابدن که حکمت عملیه یه متعلق

مقصود از بودن کل یکه قسم اولدر زیرا ادراک کسب کمال دنیل سعادت حقیقی بسبب اولدیغی
نسنه لردن بحث اتمکدر واول قوتدرکه آثار اختیار وارادات وفکر ورویت آنلیه
اولور درت قوتدر ایکیسی قوت مدرکه وقوت محرکه ایکیسی قوای انسانیه دن قوت
عالمه وقوت عامله در وبو قوتلردن مقصود اصلیی انسانه مخصوص اولان قوت
عالمه وقوت عامله در قوت عالمه یه نطق دخی دیرلر وقوت عامله نک برشقی قوت
شهویه وبرشقی قوت غضبیه در نتکم سابق ده تحریر اولندی قوت شهویه جذب منافع
وتحصیل ملاذ شهیه ماکل وشارب ومناکحه کبی اکا متعلق در وبو عضوکه
منبع جمله در که تغذیه ایتدیکی اولوب جمیع اعضایه بدل مایتحلل اولدیغی ایچون رئیس اعضا در
وقوت غضبیه یه دفع ومضاد ومخوفات واقدام اخطار وطلب تسلط وتحیر وافتخار
وتکبر متعلقدر وبو قوتنک محل تخریر کدر که منبع حیوة ومنشاء روح حیوانی در
کاه اولورکه قوت عامله ایله بوابکی قوتدن نفسله تعبیر اولنوب نفس ملکی ونفس سبعی
ونفس بهیمی ایله تعبیر اولنور خاتمهٔ مقدمه برنچه امور کی بیانندر که مهم ولازم
وشارح مقصود در بلا فصل امر اول انسانده ترکیبات عالم عنصریدنکه اکمل واشرفی ایدوکی
بیان اتمکدر معلوم اولدیکه اجسام طبیعیی جسم اولدیغی جهتله جمله سی متساوی ومرتبه لری متوازی در
ورتبت وفضیلتی بر جسمک بر جسم آخره نسبت وتقدمی بر یونمدر زیرا جمله اجسام برتکیف
جامع وجمیعی برهیولی مقوم در اکرچه عناصر اربعهٔ بسیطه نک صور نوعیه لری ایله وفصول
بر بریندن تفاوت وتخالفی وار در امّا بو اختلاف مراتب افضلیتی موجب تفاوت ایجاب ایلیز
بلکه عناصر هنوز تکافؤ وتساوی ومحل تعادل وتوازن در امّا عناصر اربعه نک اختلاط وامتزاجلریله
حاصل اولان مرکبات فی الجمله اعتدال قریبی ایله بسیط اولان اعتدالهٔ قریبه کوره مزاج فیضی اولدقدن
مرکبات اره سنده تفاوت وتفاضل ظاهر اولور زیرا اکرچه مرکبات اعتدال حقیقی ممکن دکلدر
نتکم علم طبیعیده ثابت اولمشدر امّا نقدر اعتدالی قریبه اولسه اولقدر اشرف واکمل واعتدالیه

افضل انواعی فوقنده اولان جنسک ادنای انواعنه قریب اولوب الترخواص
ولوازمنده مشارکی اولور واول معدن نباتات انجمنده کی مرجان دیدکلری حیوانات
اکرچه معدن نباتدن زیرا آتیده اکلیله جکمز اوزره مشاهده درجه قریبه
اولمشدر کهمقام معدن نباتدن ترقی ایدوب افق نباتات نامی یه داخل اولوب نباتات
ایچندن بوحالله متصف اولان درخت خرمادر کهآثار حس وحرکت ارادی اندن
ظاهر وپیدادر مثلا درخت خرمادن بعض ثمره بعض ماده اورونمادن جانبنه مایل
ومنصرف اولمغه امادهٔ اولمغله کی برنسنه ماده یه واصل اولمیجه
ماده ثمره صیوه یه حامل اولمز حتی بعض ارباب قلاعدن منقولدرکه درخت خرمادن
بعضی وارد بعینه برخرمایه مایل اولوب اندن نخم واصل اولمغله بارور اولمه سیچون
مخصوص دیو انارمشقدرکه حیوانات شایع ومنتشر درود درخت خرمانک
بشنده برآق نسنه وار در اکا حجاز دیرلر حیوانات بورکی بنا به سنده درکه
منبع حرارت غریزیه سیدر واکا برزخ بتشنه یا صوده غرق اولمغله اکال درخت
خرما هلاک اولور وحدیث شریف بنویده علیه افضل الصلوات وارد اولمشدرکه
اکرموا عمتکم النخله فانها خلقت من بقیه طین آدم یعنی بابانوز معنایه اشارتدر
وبوصورتله عالم نباتک نهایتی وافق عالم حیوانک بدایتی درویونمدن یعنی افق نباتاتدن
افضل عالم حیوانات در وآنک ادنای اسفنجات دیدکلری برآق نسنه در
دریالرده اولور انقباض وانبساط ارادی ایدر واندن بوقاری حیوانات متولد
درکه صیف ایامنده صولرا کندیسنده تولد وتزاوج ایدرلر تجرد حرارت شمس
ورطوبته طیندن حیات بولوب حرکات ارادی وحواس ظاهره ایله متصف طلب غذاده
سریع حرکات ایلیر وانارکن اشبال کبیک وپیش یعنی بره وبزت دیدکلری حیوانلر
وانارکن مانند کیاو بونلرکن نباتات اوزره فضیلتی حس وحرکت ارادی وطلب غذا ایتمکله

فصل واخوت طین در ج

بونمودن بوقار و حیوانات دارد که دفع منافی و اصناف متضاد بچون
قوهٔ غضبیه کبری ظاهر در وبر بر بنیه قویه مناسب الات و بر بشدن بر اقاقدن
سالم اولوب کمال مناسبته تیشه و اولان الطر بعضی تیزه مثالنده در ایو
باشلده اولان شاطر کی و بعضی تیغو و خنجر کبیدر سباع برایم و طیوردہ
اولن چنکال و مخلب کبی و بعضی کرز و بوس کبیلنده در اسب و استر کی
سم پا یمانکی و بعضی اوقاق کبی در نته کم بعضی دیار ده کرکی کبی که یعنی کرکی دیدکلری جانور
کم طبلده نابت اولان سهامی عدوسی طرفنه برتاب ایدر قوتلری ناقص اولان
حیوانات کم اسلحهٔ مذکوره استعمالنه قادر دکلر در دفع مضار و افت
دن خلاصا ایچون انلره غیری الات و اسباب و بر بشدر قوت طیران و قوهٔ سعی و
جریان کبی کم طیوردن کبک و تیهو و جاریالردن خرکوش و خرده آهولرده و
دریاده ماهیلرده حوجود در و قوهٔ مکر و حیله کم دلکو یه دیر بشدر و تامل اولنه
ظاهر و معلوم اولور کم جمیع حیوانات کم اسباع اکر طیور اکر بهایم اکر هوام مقابل نوع و
شخصی ایچون لوازم و مهام اولان الات و اسباب بالکمال و التمام صانع حکیم جل صنعه
علیم کم فندن اعطا و تسلیم اولنمشدر و اتمام مصالح معاشیون امور عجیبه و غریبه علیم
و الهام اولنمشدر کم انسان عقول افاضل انام غرقهٔ دریای عجز و تحیر مالا کلام در
نته کم نحل عسل ابیات مسدسه بنا الیر اضلاعی تمام سادی و وزوایاسی متساوی
و مسدس اختیار ایتدوکنی حکمتی اولدر کم مسدس مجموعدن بسیط اوسع
اشکالدر مذکور جمله دن اوسع در لکن اشکال مدوره بر بر جمع اولنه
اره لرنده فرجه قلمق ضرور در پس مکان ضایع اولمق لازم کلور اما اشکال
مسدسه بر بر بنه ضم اولنه هیچ فرجه قلمز و مکان اصلا ضایع اولمز و هم بعلمر
دخی جمع اولنه اکرچه فرجه قلمز لکن مربع مسدس دن تنکدر لاجرم هم وسعت

هم وسعت هم فرجه قلمق مستدیر دن غیرنده متصور دکلدر پس بو دقایق
وضع و ترتیب و صنایع نسق و ترکیبی کم استخراجدن علمار هندسه دایره
عجز و حیرته و نقطهٔ مرکز مثالی محافظ ملاحظه در حیوان علیم العلم نجه
ملاحظه الیر ملک حکیم کم بزل عز و جل الهام صنع و تعلیم عمل اتمشدر کم انواع عالم کمالات
ممکنه سبی و اصل و نظام مراد و بقای مقدر ارادت ازلی مقتضاسنجه حاصل
اولور ربنا تعالی اعطیٰ کل الذی قدر هدیٰ العباد فدبر احوالها هدی النحل
تسدیس ابیاتها لکون المسدس احوی لها و انواع حیوانات کم انسان اکمل و
اعلاسی وافق عالم انسانیه یه اقرب و اداسی آت و میمون و فیل و طیوردن
طرطیدر کم بو انواعک ذکا و کیاسی خصوصا میمون و مثلک ظاهر در
و بونمودن بوقار و مرتبه افق عالم انسانک اداسیدر شول طوایفکی
کم اطراف ربع مسکونده محاری و کوه و هامونده ساکنلر در یا طرف شمالیده کم غایت
برودته استیلاسی ایله کم مقتضای بلاد شمالیه در مزاجلری خام و ناپخته
قالوب لایق نوع انسان اولان اعتدالک مرتبه واصل اولمزلر نته کم
اولنور کم جزیره یه تولیدن اوته کوهستانده ساکن اترالک دیار در کم اعتدالی
لایق انسانیدن بی نصیب لر و فهم و ذکاده حیوانات عجمه قریبلر در و لغتلری
و منطقلری حیوانات عجمه و صفیر نه مشابه در و انسان دن اوته افراد آدمیدن
هیچ آفریده یوقدر کذلک ناصیه یه قطر جنوبیده اولان افراد انسان
دخی کثرة حرارتدن مزاجلری محترق اولمغله محل اعتدالدن دور اولمغله در
اقصای جزایر هند و اطراف ولایت زنج و بربره اولان طوایف بکر و
نشناس و شق کم آدمیدر ثابت اولوب نوع بشردن اولورسه انلر دخی
ادنا اولور اما محققلر قسمنده مزبور لر افسانه یه اطفال و سمر جیان قسمندن

وصف

موجود و خارجه وجودی کسی نماند موجود در وصف اعلی و افضل
سکان اقالیم مشهوره خصوصا اقلیم رابع که اعدل معموره قدما بلکه در
بوم تبه به کلیه ذکر اولنان تفاوت افراد انسان امور اختیاریه و
اسباب غیر اختیاریه دن ناشی اولان تفاوت قدر بوم تبه دلکه
تحصیل کمالات و فضائل و تکمیل اخلاق و شمائل ایتمکه سعی و کوشش
و امکانده اولن قوای مغلقه و قوتده اولن مراتبی وجوده کتورمکله اولن
تفاوت قدر بعض افراد کل تفوق و فضیلتی آنوکله در که قوت فهم و حدس سلیم استخراج
ضنایع عجیبه و استنباط آلات غریبه و حرف غریبه ایلر و بعض افراد کل ضنایع
فضیلت و تفوقی بولندن دولی اعلی مرتبه در آنوکله اولور که حرف عقل
سلیم و اعمال نظر صحیح ایتمک ایله دقایق علوم و حقایق فنون و رسوم و مسائل
عمیقه و نکاته دقیقه کلیه تبدار نیاضتدن استفاضه و استفاده ایدوب
عقول قابله و اذهان کامله افاضه و افاده ایلر و بولندن اعلی و افضل و
اکمل بولدرکه الهام الهی و تکمیل ربانی ایله دایره ولایت و قرب حق جل و
علایه واصل اولوب نفوس ناقصه و همم طالبه ارشاد و تسلیک اتمکله
مقام کمال و قرب ملک ذی الجلال دایره سنه ایرکورر و جمله دن اکمل و
اعلی طبقه علمای انبیا و اصفیا در صلوات الله تعالی علیهم اجمعین که
انزال وحی و تنزیل و ارسال روح الامین جبرائیل علیه السلام شرف اولوب تعلیم
توحید و تقدیس ربانی و وضع شرائع و نوامیس سبحانی ایله وکیل و امین
و نشر صحایف هدایت و طی طوامیر ضلالت ایتمکله رحمة للعالمین اولمش در
و بو مقام عقول مجرده عالم بالا و نفوس مقدسه ملا اعلی یه
متصل در و مقام تحصیل وحدت و نفی تفصیل کثرت و تجلی حقیقة الحقایق

الهام الهی

تکمیل الهی

و

وظهور مقامی قبیح وجه ربنک ذو الجلال والاکرام بو مقامدر لائق و
مقامک وصفنی بسط عبارت مقتضای جسارت وجاارت در پس
اهل عقل و کیاست و صاحب فهم و فراست اولنلره بو مذکور اولان کمالاتدن
انسانک شرف و فضیلی و سائر موجودات اوزرینه تقدمی ظاهر
اولور و مزید خصوصیت و فضیلت کی انسان آنوکله مشرف اولمشدر
اکثر مشایخ ارباب توحید و عرفای احباب اذواق و مواجید قدسیه
علمای ملائکه مکرمه کروبیینه و بر کمشدر قطعه نه فلک راست مسلم نه ملک
را حاصل ◦ آنچه در سر سویدای بنی آدم ازوست ◦ کر آدمی صفتی
از ملک کروبیری ◦ که سجدگاه ملک خاک آدمی زادست ◦

و سیر و سلوک مقامات وصول ایدنلردن بیخه راهرو و راهبر لردن بعضی تصریح
ایدرلرکه مقام انسانیت مقام ملکیتدن اعلی و برتر و انسان کامل
اولمق ملکیتدن بازپس و مؤخر در اگرچه عامه علمای فلاسفه الدینه
و بعض متکلمین قدمنزه ام برعکس در دایره و مرتبت ملکیت اعلی و
اجل و مرتبه انسانک اعلاسی آنک اذناسنه متصل و غیریدن افضلدر
و قدوه ارباب یمن مولانا ابن یمن خرمتلرینه منسوب اولوب قطعه مذهب
مشایخ حقیقت و مشرب سالکان طریقت اوزره بو مرتبت اوزره
سبطریق الارشاد اشعار وانشاد اولنور که ◦ قطعه ◦

بجادی بزدم خیمه بصحرای وجود ◦ از جادی بنباتی سفری کردم و رفت
وز نباتی گذرم سبزه خندان افتاد ◦ دیدم آن مرتبه هم سیری کردم و رفت
با ملایک پس ازان صومعه قدوسیان ◦ نیک برگشتم و نیکو نظری کردم و رفت
بعد ازان در صدف سینه انسان بصفا ◦ قطره هستی خود را گهری کردم و رفت

الهیات

در بحر حیوان

قدم دا

مذهب

بعد ازان ره براو بردم و بدین یقین، بنماو کشتم واز خود کردم بکردم و رفت

مذهب ثانی لوحه ۴ تذهیب ایران قطعه و مشهوره ده یعنی

ترتیب ایروب بیت رابعی ثالث ثانی راجع ومقام انسانیتی ملکیت

دایره سندن مستفاد واکا تابع ایدر بو کلام موضع استطراد طریقی

اوزره ایراد اولندی پس بنیه اصل کلام وصدد ومقام رجوع ایده لم

ومقام نبوت ومراتب انبیا دخی دورت مرتبه اردیدیلر مرتبه ی اولی

مقام نبوت وطبقه ی انبیا کرام مرتبه ی ثانیه مقام رسالت وطبقه ی

رسل عظام مرتبه ی ثالثه اولوالعزم من الرسل کی بعضی علما تضمنده

دورت در نوح وهود وابراهیم ومحمد مصطفی وبعضی اخر تضمنده

پنج در نوح وابراهیم وموسی وعیسی وحضرت محمد مصطفی وبعضی

علما عدد شریفلرینی بر بیتده نظم ایتمش فقیر بیت ثانی ارسال صلوات

ایچون الحاق ایتدم مرتبه ی اولوالعزم نوح والخلیل بن آزر

وموسی وعیسی والحبیب محمد صلاة صلوات من ملیک مهیمن

علی ارواحهم فی کل یوم تجدد مرتبه ی رابعه مقام خصیت ومنزلة

جناب خاتم علیه الصلوة الاتم الاکرم درکه کشف مبارکنده کی مهر نبوت

در وحی رباینی ختم وسر ایدیر ونص قولی لولاک لما خلقت الافلاک

ترجیح ملائکه ایدنلر کی اساس مذهبی بهدم ورد ایلدیر

سلام الله خلاق البرایا علیه فی الغدایا والعشایا پس مرتبه ی

مراتب کائناتدن وسط ومیانه در حاصل ارادت وکسب

خیریله ذروه ی اعلای مرتبه یه واصل ومتابعت طبیعت وهوایله

حضیض ادنایه نازل اولور زیرا چون نفس مجرد وبدن عنصری محسوس

مرکب

مطلب

طبقات انبیاء اولیا علیهم الصلوة والرضا

مرکب وملتئم در ولابد یکی طرف که ملکیت وحیوانیتدر اندن مرجح

مستظهر در اگر جانب ملکیتی تکمیل وترجیح وآنی جانب حیوانیتی تفضیل

وترجیح ایدرسه ملکدن افضل ومجرد محضدن اکمل اولور زیرا

جانب ملکیتدن صارف ومانع وجهت حیوانیه جاذب ودافع

موجود ایکن تحصیل ملکه ی ملکیت ایلدی ملک خود داعیه ی حیوانیتدن

خالص وسالم ومحض خیر وملکیت اکا لازمدر وکذلک طرف حیوانیته

طالب واول جانبی ملکیته راجح وغالب اولور حیوان محضدن

اسفل واقل وماصدق اولیک کالانعام بل هم اضل اولور زیرا حیوان

قوة عقلدن دور در وخاصه ی ملکی دن مهجور در پس اکر تیه بهوان

وهاویه ی شهوت محض ده قالور معذور در بخلاف انسان که

شمع عقل کف کفایتندن فرو ایکین تنور شهوت وضلالتدن سوزان

اولمق بی وجه وخارج عذر در ادنی زاده طرفه معجونت

ازفرشته سرشته وز حیوان کر کندمیل این شود به ازین

ور کندمیل آن شود بدازان ودخی معلوم اولکه نسته کم حیوانات تک

اسباب معاشیه ی ماکول ومشروب وملبوس ومنکوح جمله سی طبیعی در

غذاسیی طبخ وترکیب احتیاجندن عاری زیرا نبات منبته ولحوم

منتنه وملابس صوف وپشم وریش که اصل خلقتدن ثابت ومناکحی

دخی عقد نکاح سز ثابت وسیلاطری اصل ترکیبلری ایله حاصل

وتحصیل وضع واشتراتقیدندن بریدر پس من جمیع الوجوه مزاج

اقله مرتب الاحوالدر بخلاف انسانکه جمله ی اغذیه واشربه وملابس

واسلحه وجمیع مالابدی اعمال فکر وروتیله تحصیل اتکله موقوف نه

زرع وحرث اینجه عنایه قادر و نه غوایه شیح وضیاطت فکه
لباسه مالک اولور اسلحه بی دخی جمله صناعی تحصیل وتکمیل ایچون
وکنزلک کمال معنوی جهتندن دخی جمله حیوانلک کی تکریم مکرمه
مذکور ومجبول وسعی وکسبه احتیاجسز خلقلمش موجود ومجعولدر
اما انسانلک کمالی وشرف وخیر سعادتی رویت وفکریله اکتساب
ایتمکه موقوف وسعی وکوشش وهمت وورزش ایله اجتلاب ایتمکه محتاج
در کلید سعادت وشقاوت کفی کفایتنه ویرمشدر وزمام حصول
نقص وکمال قبضه اقتدارنه اکتسابنه قونلمشدر اگر عقل جمیل و
فکر نبیل طریق ترجیح وسلوک نهج صحیح وجاده مستقیم ایدوب نبیل
ومعارف وفضایل جانبنه تحرک وسیران ومرابت تحصیل اخلاق
اعمال حسنه ذروه سنه ترقی وطیران وکی لایق قوتندن فعله خروج
وافتقدن افقه تعالی وعروج ایدرسه مخالطه ملاء اعلی ومقرب حضرت
حق تبارک وتعالی اولور واگر زمام طبیعتی هوا وهوس النه ویره
مرتبه اولی سندن کرحیوانیت محض در اقامت وسکونه قلبه
احوالی انتکاس وحرکاتی انعکاس اوزره اولوب یومافیوما
تدنی وتسفل واسفل السافلین طبیعتنه تنزل ایده عاقبت
مقیم هاویه هوان وملازم بیغوله خذلان اولوب دهر الداهرین
مقارن بئس القرین اولور سوء هی النفس ان تهمل یلازم خساسه
وان تتبعث نخو الفضایل تلابیح چونکه اصل انسان خلقت
وابتدا فطرتدن ایکی جانبه مایل وایکی جهته قابلدر بس الکا
معلم ومؤدب لازم وداعی وهادی مهمدر که بعضی تلطیف

وترغیب

وبعضی بالسطه سیله بوجانب هدایه تحریک ایده ارتکاب رذیله دن بیت
نوآموز را چو کنی سرزنش بوزه ۴ زرهنمای وایذا کیاساد به ۴ وبعضی وسیله و
تعنیف وترهیب ایله طریق رشاد وصوابه تسلیک ایلیه نقتم دیشدر در رباعی
پادشاهی پسر بکتب داد ۴ لوح سیمینش در کنار نهاد ۴ هر سر لوح او نوشته بزر ۴
جور استاد به کز مهر بدتر ۴ وحرکت جانب شقاوت ومهالک نفسه دانیه سعی
من ذلک قلمندن بلکه سکون وترک سلوک مسالک ایتمکدن احتراز وسمت خیره
سعی وکوشش ایتمکه نشاط واهتزاز ایتدوره لرزیر اجانب شقاوتده سکون
وترک حرکت کافیدر وترک اسباب هدایت مباشرت اسباب غوایق اولمغه غوایت ج
وافیدر وغیر ذالک سلوک سبیل رضوانه ومتعذا الله وایاکم عن الرکون الی السکون
فی هاویه خذلانه امر ثالث آنک بیانندن درکه نفس ناطقه انسانیه نک کمال و
نقصانی اگرچه نفس ابنیک کمال وسعادتی نه ده ایدوکی سابقا معلوم اولدی لکن
لکن مزید تعضیل وارشاد وبعض نکاته شریفه ورسائل لطیفه که ذکر اولنمشدی ایراد انک
ایچون اولدر ایجون بو مقاله وضع ونیاد اولندی اعلم اولدر که موجود اولدن نفیس
وخسیس هر شئیک برخاصه یه مخصوصه سی وار در که اندن غیری اشیا اول
خاصه ده انخاصه شارک ومساهم اولمز اگرچه اندن غیری اشیا اولده مشارکا ولمق
جائیز ومعهذا قدر مثلا سیفک برخاصه یه مخصوصه سی وار در اول اجسام کثیره
قطعنده کار کرلک وبرانمق در وفرسنک برخاصه یه مخصوصه سی وار در اول سوارانه
مطیع وکر دعوه قابلدر وبوخاصه لرده سیفه وفرسه برچوق یه مشترک دکلدر اگرچه مطلق
برنده لکده سیفه سکتین دخی مشارکدر وفی الجمله بار بردار اولمقده فرسه وحمار
دخی مساهمدر واگر سیفدن اول خاصه حاصل اولمزسه آیا پاره واهنه مساوی
عد ایدرلر واگر فرسدن اثر مخصوص صادر اولمزسه آیا جزئی تمیزه یک ان جزئی

پس اگرچه انسان در بعضی افعال و اوصاف با سایر حیوانات مشارک و بلکه با نباتات و جمادات مشارک در بعضی خاصه و خواص مخصوصه و آثار خاص معینی مشارک در که انزه حیوانات بودن بر فرد و جماد بودن و نباتات بودن بر شیء اگاشارک در کلدر و انسان اولاً خاصه ایله جمله اشیادن ممتاز و جمیع انواعدن متمیز در و اول خاصه نطقدر و نطقدن مراد نیز نطق ظاهر در که تلفظ حروف و نظم الفاظ دکلدر زیرا نطق ظاهر انسان محقق اولور و ان ثبت محقق اولمز نته کم نطوطی و دیگر طیر ده در بلکه مراد نیز نطقدن ادراک قوت معقولات و فکر و رویته اقتدار و افعال و اخلاق محموده و مذمومه ده تمیز انکله انسان ممکن در و بو خاصه انسانه انوکچون و بر کلدر که آنی مبداء اول جل شانه معرفته و صفات کمال و نعوت جلال ادراکنه وسیله وجود ده اولان عقول مجرده و نفوس مطهره و اجرام افلاک و عناصر و انواع موالید و مرکبات و افاق و انفسده مندرج اولان آیات ظاهره و بینات باهره یه بلکه وسیله ایدوب قوة نظریه ایله بو قسمی تحصیل ایدوب و قوت عملیه جهتندن اخلاق رضیه و افعال محموده ده اخلاق رذیله و افعال مذمومه دن فرق و تمیز ایدوب سبب سعادت و تحصیل فضیلت ایلیه انسان اول اوصاف و افعال که آنسان سائر انواع مرکبات و حیوانات تهتار کدر اعمال قوت شهوانیه یی که آنوله تحصیل ملاذ فانیه و مشتهیات زائله اولور و اعمال قوت غضبیه یی که آنوله تغلب و تسلط و قهر و انتقام اولور انکر نفس انسانی به کمال دکلدر زیرا اول اوصاف مهلکه بر بزله نفس انسانی به حیوانات خسیسه مشارک بلکه غالب اولور مثلا غلبه ء قوت شهوانیه اکل و شرب قسمندن ایسه انده کاو و خر انسانه غالب و فایقدر و اگر صفت باه و قوة جماع ایسه انده خنزیر مقدم و سابقدر و قوة بطش و تجاسر لک ایسه انده جاموس و فیل اکملدر و اگر قوة قتل و بهادریکا ایسه انده ببر و پلنگ

تناور

افضلدر

ایلیکه انسان خلق و اختراع ایدوب اظلاقه عالم کی تحیلون

انسانکه ملائکه تفضیلی و عالم آدم ایله تعلیم اسمای الهیه و اطلاق انسان بر ذاتکن اگر بعد و اجزای مرکبه و اوصاف و اعراض ایله تغیر اولمز ا ۱۲

اوصاف انسانیت مختص اولدن ۱۲

افضلدر بیس بر صفت که انزه بو قسم حیوانات خسیسه بر یکی و غالب اولمیه عاقل آیا کمدر و یه کمال ایده علی الخصوص غالب اولور بیس بمعنا ایله که انسانک کمال مخصوصین تحصیل و سعادت مقدره سنی تکمیل ایده سن وجوهر نفس قوت علم جهتندن فضائل ایله ارامسته و قوة عملیه جهتندن رذائلدن پیراسته قله سین بیت

اقبل علی النفس واستکمل فضائلها ۔ فانت بالنفس لا بالجسم انسان

بین بو تقریر اندن واضح اولدیکه اول طایفه ء خسیسه و فرقه ء جهنمیه که اعتقاد رویه لری ایله شعار شریعتدن عاری و چرکاب طبیعتلری چاه زندقه و اباحیه جاری اولوب انسانک سعادت حقیقی سنی انکار و انبیا علیهم الصلوة والسلام بیان بیورد قلری تکالیف و شرایع عبث اعتقاد ایدوب مراد شاءلرینه دنیاده غصه و محنتدن ازاد و فاطلو و مشارب لذیذه و مناکح شهیه ایله مسرور و شاد اولمقدر دیو رتبه ء تکالیفه رتبه ء انقیاد طوعقدن استغنا و تکبر و پوته ء عبادات و مجاهدات دن کندو سنی زمرهٔ خالص ایدنلره استهزا و تمسخر ایدوب صلوة و صیام عادة البلد و سلامة الاهل والولد تسمیه ایدوب کلمات کفر انگیزی تکلم و اشعار اکاه آمیزی یاتر نم ایدوب دیرلر آنلرکه بزیر فلک دوارند کاوان و خران بی دم و افسارند خر بنده بمرد رفت و اینها زخرند وز بیچر یا هنوز زیر بارند نعوذ بالله من الافات والاهلاک فی الخرافات و بو خرقه ء مذمومه نک بعضی تصوف رسمی و معرفت نامعروف و قصدن دم اورب زرق و خرافات و شطح و طامات دن علم کتوروب صفحه ء دانشلری حرف دیندن پاک کیمی شال پوش کیمی سبحه چاک کیمور رحاشا و کلا تصوف انکردن دور و معرفت بیچه مرحله ناجور در قطعه بنهاده زتزویر و ریا دامی چند بگرفته زطاعات الفلابی چند نارفته صدق و صفا گامی چند

طامات ۱۲

برنام کنند نکونامی چند ۞ چون مقصل کلام بر ایشان کرد خلاصه موجودات
وخلیفة الله الاعظم وکریم و تفصیل حال و علایله متفضل و مکرم در کمال و سعادت
حیوانات خسیسه ایله برابر و ایجا دندن غایت غرضی محض خواب و خور در
دیکدر پس بو مذهب باطلک ارباطی و ذرای عاطلک ترتیبی اقامه برهان
و ایراد دلیلدن مستغنیدر ۞ اما اتباع فلاسفه حشر بدنی و معاد جسمانی
اثباتنه اتمکی بو مذهبه قریب و مشرب تحقیقدن بی نصیب عد ایلیوب
دیرلرکه چون کمال معنوی و سعادت حقیقی اخروی جنت و جسمانیدر
اکل لحوم طیور و شمار مؤفی و شرب انهار لبن و عسل مصفا و کلکن غرف و
قصور و تمتع نکاح حور اولیجق حیوانات و بهایم مرتبه سنه تنزل و
سعادت حقیقیه دنکه معارف روحانی و ابتهاجات عقلی در تلهی و
تغافل لازم اولوب اکابر انبیا و افاضل اصفیا ادانی انسان بلکه بهایم و
حیوان طریقه سنه اقتفا و جوهر کرانمایه وذرغیندن سنگ تیره و خاک
مهینله اکتفا اغش اولور خصوصا لذات جسمانیه و آلام سبق اعتیاد شهود
اولمز و مشتهیات بدنیه نک هر برینی اولمیه موجود اولمز مثلا
لذت اکل و شرب سابقا عطش و جوع اولمیه اولمز و لذت خواب و راحه
سابقه تعب و مجهود عسر تحقق طوعز و لذت جماع اول وقت اولور که
سابقا اوه یه و آلات فی حد ذاته اولمیه دغدغه دوایم کلیه تا استغراغ ندن
لذة حاصل اولمیه جنت خود شوایب آلامدن صافیدر پس لذات جسمانیه
ماهیت جنبه تهافتدر اگر فلاسفه نک مذهبی و یونانیلرک مشربی بودر
حتی ابو علی سینا اگرچه شفا و نجات کتابنده حشر جسمانی یی اثبات ایلدیسه
ولی معاد رساله سنده ابطالنه زعمی اوزرینه بنیه دلیل اقامه ایلدی

ونیز

وتیز طوسی دخی تجرید کتابنده معاد جسمانی یی تقریر ایلدی اما بو کتابده بنی چاپین
تحریر ایلدیکی اعتقاد علمای اعلام اکابر انبیاء اسلام عقاید دینیه شرایع انبیا
علیهم السلام اوزرینه تصحیح و حکم ایتمیه ۞ حکمت یونانی اوزره تقدیم و ترجیح
قلدیلر تشکیکات مذکوره ۞ اصفا و بو معوله شبهه ۞ واهیه ایله بنای شریعت
انبیایی الغا ایتمدیلر قطعه کفته ۞ یونانیان پیغام نفس است و هوا
کفته ۞ ایمانیان فرموده ۞ پیغامبر است ۞ بیت جز بوی بنی سوی خدا رهبر ترا
از عیاجو بو که بوئی عیا مستفز راست ۞ هر زه میکوید هیچ نژاژ مپخاید حکیم
هر دو از تحقیق کار اگه نیند اندر راست ۞ پس جمله اهل ایمان قائله در جنت
ایمان روضه ۞ جاوده نابتدر حشر ابدان و معاد جسمانی صحیح و ثابتدر
بلکه جنس معاد الحق جسمانی به محصور و سعادات ان کامل جنبه استغنای
لذات جسمانیه ۞ مقصور اولمق مذهب مقبول و رای مؤید و منصور دکلدر
بل اعتقاد صحیح و حق صریح اولدرکه معاد ایکیدر جسمانی و روحانی و هر بریله
لذات و آلام وارد رمؤبد و جاودانی و چون نفس علاقه ۞ بدندن ازاد
اولیه عالم برزخه دخول ایلیر و بو عالمده بنیچه مدة کذران ایتمکله قدرت الهی
و قوة نامتناهی ایله موصوف اولور بعده بقایه مناسب بدن و لقایه مستعد
جسده اعاده اولیجق لذات روحانیه و جسمانیه جمع اعکه قادر و سعادت
نشأتین ایله تحقق اعکه مستعد ادی آنده ظاهر اولور و مع هذا کمل اصفیا لذاید
حسیه جانبنه التفات و مشتهیات جسمانیه به اعتبار اتمیوب جل همت
و نهمتلرینی اول سعادت عظمی و ابتهاج و لذت کبری به کیه عبارة و ادا ثبانه
قریب ایده مزبور اق برق سیراوقام بیدای تعریفنده بیدا اولمز مقصور و
محصور در [illegible] حکایت

اولنور کہ جملہ دن برکسنہ جہان واقعہ و عالم مشاہدہ ریاض رضوان و جنت
رحمانہ کبیر ز اول کہ در بشر بیتوان صانع ایچون بشر جانبی دوشکرہ و جنت شریف
کورر کہ غرفہ ہ جنتدہ اوتورمش ایکی ملک ایکی طرفدن خوان جنت لقمہ
کرین آلوب دہانہ قورر ناگاہ نظر ایدر کورر تختہ عرشدہ بر شخص بر پایہ
قائم و جثہ ملری کشادہ حیران و ہایم متعجب اولوب سؤال ایدر کہ بو نہ شخص
نامی و عزیز کہ امید رجواب و بر دیکر کہ بو مست حق و مدہوش مطلق
بایزید بسطامیدر کہ اطعمہ جنت و ثمار گوناگونہ دکران یی نکران اولیوب
مشاہدہ و استغراقدہ بحق جمال ازلیہ بویلہ کندرا ندر و بو اولیا بنیم بید
در کہ مقام و حالندن بویلہ خبر و بیرمندر شربت الحب لحاشا بعد کاسین
فما نقد الشراب ولا رویت و بو فقیر شیخ سید علی بن میمون مغربی
دن نقل اولندیکہ دیرر ایشی کہ جنت ایکیدر جنت معارف روحانی و جنت
اعمال جسمانی و عارف بونشاہدہ جنت معارفہ کیرمک جائز در اما
جنت اعمال الحاکیر یمز الآنشاہ ہ اخرویہ دہ اما اول شبہ کہ لذات جسمانیہ
سابقہ الام اولیجہ محقق اولمز بس جنت کہ الآمدن صانیدر وجود
لذت جسمانیہ یہ منافیدر دیدکلری مدفوع و مرفوعدر زیرا کہ لذات جسمانیہ ہ
اخرویہ لذات جسمانیہ ہ دنیویہ نوعندن دکلدر کہ بوکہ لازم اولان
خاصہ الخ لازم اولہ بلکہ لذات جسمانیہ ہ اخرویہ بالنوع والحقیقہ لذات
جسمانیہ ہ دنیویہ یہ مخالف و مباینددر غایۃ ما فی الباب بعض خواص و عوارضدہ
مشارکت و مقارنددر اشتراک عوارض سببیلہ مجانستی وشابہ در روح جل و
علا دار نشاہ اخرویہ اولان لذات خالصہ و مشتہیات بی شائبہ دن نمونہ
اولیجون بولنانیدر دنیویہ کہ فی الجملہ مشابہ در خلق اتیدیکہ سبب رغبت و

اجتہاد

اجتہاد بعمل صالح اولیس لذات جسمانیہ یہ مسبوق الم علی التقدیر التسلیم لذات
جسمانیہ ہ دنیویہ یہ لازم و مقارندر اما لذات جسمانیہ ہ اخرویہ اندن
منزہ و الخا مباینددر بلکہ اجسام اخرویہ بالحقیقہ اجسام دنیویہ یہ مباین
و منفصل غایۃ امر بعض عوارض ده قبول تجزی و احتیاج حیز کبی مشترک
و متصل در بلکہ بعضا متصوفہ ذاہب اولدیلر کہ جسم واحد ایکی حیزدہ معا
متحیز اولمق اجسام اخرویہ یہ دہ محال دکلدر دیکر چہ اجسام دنیویہ دہ استحالہ
سی بدیہی در و منکر معاد اجسادلر اولان بو اعتقادلرکی بر بر شبہ لرکی بو در کہ
قوای جسمانیہ تحریکات و افعال غیر متناہیہ یہ مبدا اولمق محال و مرکبات جسمانیہ
مدت مدید متحقق اولدقدن صکرہ لازم البطلان والانحلالدر و دوام اشتراق
جسم محترق بعینہ بنا یہ اولمغلہ اجتماعی بوجہلہ البطلاندر و دوام اشتراق اجزایہ
موجب اقتران مورث انحلال و انحاق در و بونلرہ تردد اتمک طور عقلدن
بیرون و سفسطہ ہ محضہ و مکابرہ ہ صرفہ معرو ندر و بو شبہ لرکی دفعی جوابی
سفسطہ
بیرمنفسم
نقد مذکور و اسلوب سابقدہ مستفاد در زیرا بدیکلری اثار و احکام دنیاده
اولان مرکبات و اجسام جنسیہ محضہ صدور و اجسام عالم آخرتک احکامی
بو احکامدن مباین و عقل عالم ملکوتک ادراک احکامندن معزول ایدوکی
کلام اہل کمالدہ منصوص در پس اول عالمہ بو عالم خواص اثبات اتمک رایی
کاسد و قیاس فاسد در و الکابر و اساطین حکما و افاضل مشایخ تصوف
و بعض علمای عالم مثال ایلہ مستغنی بر عالم اثبات ایدوب ابدا تیر کہ عالم اجسام معادیہ
و عالم ارواح مجرده مابینده بر عالم وار در کہ عالم اجسام کثیفہ دن لطیف و عالم ارواح
لطیفہ دن کثیف قابل تجزی و انقسام اولمقدہ اجسامہ مشارک و ہیولی
و صورتدن مجرد اولمقدہ عالم ارواحہ صاویدر و ہر شیٔ کہ بو دنیاده متصور در
بو عالمدہ مقصود در ۴۴

البته آنک مثالی عالم مثاله موجود در یا صور رده متحد او لغله نته کم نسبت نک
مثالی عالم مثاله دخی صوا ولم یا خود صور رده مخالف او لغله نته کم عملک مثالی
عالم مثاله سوء اولم و اخلاق رذیه و اعمال صالحه نک مثالی باتینی و
ریاحینی و ثمار و انهار لذة للناظرین و اخلاق رذیه و اعمال فاسده نک
مثالی ظلمات و غیاهب و حیات و عقارب و غساق و غسلین اولور
و عالم رؤیا و احوال واقعه ایله جمله انام حالت نعاس و مشاهده
ایدرلر بو عالمدن دار باب سلوک بو عالمی ایکی قسم تقسیم و وجه حصری
بو وجه اوزره تفهیم ایلیه لر کم مثالی شوندن خالی دکلدر که تحقق و
حصولی و اهل تصفیه نک اتصال و دخولی قوت خیالله حاصل
اولمغله موقوف و محتاج اولمکا مثال مقید دیه لر یا خود آله خیال
و قوت حس باطنک آنک تحقق و تعقلده مدخلی اولمیه مکا مثال
مطلق دیه لر و بعض اصفیا قوت ریاضت و مجاهده ایله بو عالمک ولایت
و اقالیمینه دخول و عجایبنی مشاهده ایتدوکنی حکایت ایلدی و دیدیکه
بو عالمده ایکی مشهد وار در برنک آدی جابلسا و برنک آدی
جابلقا در و بو شهرلرک خلایقنک شمارندن اعداد و ارقام معزول و
عجایب و غرایبی خارج اطوار افهام و بیرون ادراک اوهام و عقول در
و ارباب کشف و تصفیه بو عالمک مشاهده سنه عجایبنه مستغرق و اکثر کرامات
و خوارق و تصرفات اولیا بو عالم اسرارندن مستمد در و اکابر ائمه دین
رحمة الله علیهم جمعین بو عالمک اثباتنه تلویح و بعض اسرارینه تصریح ایتدی لیه
حق اعلم الناس حضرت ابن عباس رضی الله عنهما دن مرویدر کم بو عالمدن غیری بر عالم وار در
هر شهرکه بو عالمده وار در آنک نظیری ایکی شهر حتی بنم کبی ایکی بیر

ابن

ابن عباس وار در وار باب کشف و تصرف و ارباب صفوت و تصوف ذاهب
اولمشلر در کم بر ذی عالمده کم روحک بر بدن مفارقتین ایله قیامة کبری بدینه
ابدا نه اعاده سی آرزو سیدر عالم مثالدن مستمد در چون نفس بدندن
مفارقت ایلیه نشوه اولان انوار ایمان و معرفت و خلق حسن و عمل صالح انوار
و اضواء آر و ریاحین و ریاض و بساتین و حور و قصور و غلمان کاتهم لؤلؤ
منثور اولوب هر عمل کندویه مناسب صور رده ظاهر اولور و انک جهل و ضلال
و اخلاق رذیه و اعمال قبیحه سیزان و ظلمات و عقارب و حیات صورتنده
نمایان اولور و نفس صالح جنات و عیونهایین کندو حاصلدر و نفس ظالمک نیران
و حیات و عقارب کندو ده حاصلدر غایته مادام نفس بو نشاءه تعلقه
در آینه احساس ایده مز علائق بدن و صور محسوسات انلرک ادراکنه مانع
در چون نفس بدندن مفارقت ایدوب مانع مرتفع اولدقده مکمون و مکنون
اولان ملکات و کیفیات فی الحال صور مناسبه ده احساس و مشاهده
ایلیر و تمثیل ایلر لر کم بر مست مدهوش یا مخدرات استعمالی ایله بی هوش
اولمش کمسنه نک قوه ممیزه معشوقه ء زیبا یی کچه محنوا یله اولمش اولدقده یا حیات
و عقارب ایله جیب و دامان طولمش اولدقده چون کیفیت بیهوشلغی کیدر
و عقل و حس عودت ایده سعید و متمتع اولن کوره کم معشوقه ء روانخدن
معطر مشام و صفای تن نازکن اندامندن اول و جهله سرور و لذت بولور
کم نطاق کلام احاطه تقریر بندن عاجز و شقی و معذب کوره کم زهر مار و
نیش عقرب خونخوار جانه کارلرنی نفوذ دقیقه سندن نعوذ بالله من هذه البلایا
شدة الامن اقلام تحریر ایده مز و وصف عذابن اوهام تصویر قلم مز
نفس و شیطان با تو خفته ام باد مرده یا بندت کم مار گزدمت در پیست

بیت

35

پس بو احوال احوال عالم مثالی در اثنا فصل بخش سعد تقسیم نمایان بود
عالم مثالی کف اثبات نمی شرح مقاصد کتابنده نقل اینده کند نفکر دانیدر که وقتا که
بود دعوی مطلب عالی و ایراد اینده کار بی دلیل ضعیف و وابس اولدیسه
محققلر انکا التفات ایتمیه لر لکن مرادی محققلر دیدوکلری ارباب نظر اولوب
مطالب عقلیه لریزده مرشد عقلی اقتدا و دفع ظلمات جهالتده شمع عقل و چراغ
نظریله اهتدا اینه لر اما عاقل لبیب و فطن اریبه لایق اولدرکه اکر نور
کشف و وجدانله بو عالم و اصل اولمزسه بارکاه آلهی بقعه ء امکان و خطه ء
احتمالده موجود آلهی زاویه ء ابطال و پیغوله ء نفیه سورمیه نته کم پیشوای
ارباب فکر و نظر شیخ رئیس ابو علی ابن سینا دیمیدر که برمطلوب و مدعای
کیسنی اندن قایم برهان منع و دفع اعتیه آلهی بقعه ء امکانه مسرح ایله
زیرا برهانسز برشیئی نفیه و ابطالنه ذاهب اولمق عیب و نقصان
اولمقده برهان مقتضاسنه بی وجه مخالفت ایتمک کیمسه در و شیخ اشراق
شهاب الدین سهروردی اثبات انوار روحانیه ایتمکده اساطین حکمادن
نقل اینه لر نفکر ایدر که چون اهل عالم اثبات حرکات کواکب و افلاکده
که ارصاد و تقلید ایدوب علوم هیئات الکا اینه لر بس اثبات
انوار روحانیه ده که ارصاد و تقلید ایله الکا اینه لر اساطین حکمادن
حکمای کلدانیین و حکمای فرس قدیم و قدمای یونانیین ابناء تلمس و بهرامن
و نیناغوش و سقراط و افلاطون بی اثبات اتمشلر در و نور کشف و تصفیه ایله
عین الیقین کورمشلر در طالب اعتقاد انلرک ارصادندن دخی تقلید ایله
نته بعید اولیه و الحاصل الف و عادت و تشکیکات ارباب ضلالتدن
حادث اولان استبعادلری شرائع انبیا و قواعد حکمای و اشارات و اذواق

جسیمانیه یا اولدرکتاب ریاضیات ابرخس و بطلیموس کبی اندکلدرارصاده

وبهرمس

ع فانک

ع فانک متفرد ورد نه طریق ایلک جایز در دکلدر ع منکر چیزی بحالت زنده دلان شوی
نه هرکه تراشیت کسی را نبود چون احوال معاد و حشر ارواح و اجساد
بر مقدار کلام ذکر و ایراد اولندی پس بنه اصل کلام و صدر مرام رجوع
ایده لم و اول انسانک کمال و نقصانی تفاصیلی ایدیلیب و الحاصل انسانده
اوچ قوه وار در دانشمندر جریر اول قوه لرشرف و نقصاندن متفاوتدر ادنایسی
قوه بهیمیه در که انکا نفس بهیمی دیرلر اوسطی قوه سبعیه و نفس سبعیدر و
اعلایسی قوه ملکیه و نفس ملکیدر نفس ادنایه برهایه مشارکدر و متقارن ملائکه
دن ممتاز و مباین و نفس اعلایه ملائکه یه مساوی و مشارکدر و برهایه مخالف
و مشارکدر و زمام اختیار کف تمکن و اقتدارنده در یا ادنایه اویوب مخلیه ء
برهایده تمکن و منزل سبا عده توطن اتمش اولور اکر نفس اعلایه اتباع و نفس
ادنایی مقتضاسندن امتناع ایدرسه حضیض حیوانیتدن خروج و دنوه و حیه
ملکیته عروج اتمش اولور و قرآن عظیم و تنزیل کریمده بو نفسلره اشارت نفس امّاره
و لوّامه و مطمئنه ایله اولنمشدر نفس امّاره دایما هوا و هوس و شهوات و اهوا
ارتکابنه اصرار ایدر لوّامه کاهی ملابسه ء شهوات ایدوب بعده ندامت
ایله کندویی سرزنش و ملامت ایدر و نفس مطمئنه تحریکات نفسانی و شیطانیه
دن نجات و خلاص بولمشدر و طریق خیر و صلاح اوزره مستقر و مطمئن اولمشدر
محاسن افعال و اعمالی ملازم و مکارم اخلاقه اوصافه مداوم در و حکمای دیرلرکه
بو نفسلرک هر بری حد نفسنده صاحب ادب در اول نفس ملکیدر و هر بری
دخی اکرچه حد نفسنده صاحب ادب دکلدر لکن قابل تأدیبدر و اول
نفس سبعی در و بری دخی نه حد نفسنده صاحب ادب و نه قابل تأدیبدر
و اول نفس بهیمی در و نفس انسانیتک خلقندن غرض بقای بودر زیرا

نفس ناطقه نک عارضی تحصیل کمالات مرکبه و نفس سبعیک خلقدن عرفت
کسر نفس بهیمیدن و بعض حکما بو اوچ نفسی الحاق تشبیه ایتملر که
برمربط ایکیده برفرشته و برکلب و برخنزیر جمع اولمش اولم و بعض
حکما شویله تمثیل ایلیر که برکمسنه بر بهیمه یه بنوب و برکلبی اویدرب
شکاره کتمش اولم اگر حکومت و تعرف آدمک اولورسه بهیمه بندوکی کلب
و بهیمه بندوکی کلب صیدی مقتضای عقل اوزرینه استعمال ایدرسه
و هر برینه مناسب اولان قوتی ویروب شرط استراحتی رعایت قیلورسه
اوچی دخی برمراد و مکامران اولور کلب صیدآلوب فضلات اعضاسندن
تغذی و تلذذ تمام ایدوب و مرکبی دخی وقت عمله اگرچه بر مقدار تعب
چکر و پاره یه نصیب کورر لکن وقت استراحتده مرتع کیاه لطیف
و منبع میاه نظیف دن متمتع اولوب انسان دخی صید معتبر و شکار مرغوب
مالک اولوب امن و صحت و فراغ و عافیت ایله مسکن مألوفنه واصل
اولور اگر حکم و تعرف انسانک اولمیوب مثلا حیوان مرکبک اولم لابد اراذل ناس
آب و سبزه خیال ایدوکی جانبه یی اختیار روان و دوان اولوب بالاخره
آب صندوغی سراب و سبزه ظن ایدوکی شوره زمین خراب چیوب
عمرانه راجع و سبزه زار صحیحه راتع اولمقدن فرصت دخی فوت اولوب جوع
و عطش و تعب و نصب ایله بیابانده دور و خراب نامعمور مراد و محلندن
مهجور بهم فرس و بهم فارس و بهم کلب صید حارس هلاک و تلف اولور
اگر حکم و تعرف کلبک الندہ اولورسه اول ظاهر اولان شبحی صید فربه و
شکار مرغوب صفوب یی اختیار کندوسی یا خارستان صعب یا
وادی شرفه القا ایدوب کندوسی هلاک و دربی اولان فارس و فرس

زیرا کہ نفسی ناطقہ مستعد اکتساب معرفت اولمغین

نصیب

اتلاف ایلر چون مقتدره کلام بود رجه یه واصل و موقوف علیه مباحث
آتیه اولوجه مفارق حاصل اولدی پس شمدی بفکره فنون مذکوره یه
که مقصد کتاب و مطلب فصل الخطا بدر شروع ایدوب اوچ کتاب مستطابده
ایراد ایدیلم

کتاب اول علم اخلاق بیانندہ در و شرح رموزنده در

مقدمه یه کتابده مرور ایلدیکه حکمت علمیه دن قسم اولان علم اخلاق بر علمدر که اخلاق
و افعال نفس انسانیه دن بحث ایدر بو جهتدن که قسمی محمود و مرضیدر
کر اجتلاب قلنه و قسمی مذموم و مردی در که اجتناب اولنه پس
بو علمده بر شخصک علی حده احوالی اعتبار اولنوب اهل منزلنده و اهل مدینه
سندن کمسنه نک اختلاطی جهتندن اولان احوالی اعتبار اولنمز پس بو
علم مزد منزل سنده در و علم تدبیر المنزل و علم سیاسة المدن که انلره شخصک
سایر ابنای نوعی ایله اختلاط و معامله سی معتبر در مرکب منزل سنده در
چون مزد مرکب اوزره طبعا مقدم در پس علم اخلاق دخی علم تدبیر
المنزل و سیاسة المدینه اوزرینه وضعا تقدیم اولندی بو کتاب دخی
مبوب اعنی بنچه باب اوزرینه مرتب اولندی

باب اول خلقک اقامه تقسیم بیانندہ و اجناس فضائل و رذائل نه ایدوکلک شرح و عیانندہ در

خلق بر ملکه در که آنک سبب ایله بی تفکر
افعال سهولتله صادر اولور و فکر و رویه یه محتاج اولمز و بو تعریفک تفسیری
اولدر که ملکه هیأة نفسانیه یه دیرلر زیرا کیفیت نفسانیه
ایکی قسمدر بری حال بری ملکه در زیرا حال سریع الزوال و راسخ اولور
سخا و شجاعت کبی اکا ملکه دیرلر پس اولا خلقک تعریفنده ملکه
ذکر اولندی بو که بنا بر که اکر کیفیت نفسانیه ملکه اولمیه یعنی راسخ

غیر صحیح

حالت و صفت در کہ اکا حال دیرلر
اکر بطی الزوال و راسخ اولورسہ

اولیه سهل الزوال و اخلق اولیه بعوده تعریف خلقه ذکر او ندیجا که آنک سبب
ایله نفسدن افعال نفسانیه ملکه اولسه اما آنک سبیله نفسدن افعال صادر
اولسه اخلاق دیمز لر و کذلک افعال صادره اولمغه سبب اولسه اما سهولتله
صادر اولیوب عسرتله فکر و تأمل ایله صادر اولمغه سبب اولیه نه خلق اما
قیود مذکوره ایله جامع اولوب اعنی ملکه اولوب و افعال آنک سبیله ایله بی
تأمل سهولتله صادر اولسه اخلاق دیمز مثلا برکمسنه دن نادرا بذل و احسان
آنک واقع اولور اما خلوق سخاوت دینلمز زیرا ملکه اولمدیغی زیرا کیفیت بذل
و سخاوتده راسخ اولمدیغی و دخی برکمسنه یه بذل و سخاوت عادت دخی اولسه
اما متصل جبر ایتکلم و تکلف و زحمت ایله اولسه نه خلق سخاوت و نه اندن موجود
دکلدر زیرا بذل و عطا سهولتله صادر اولمدیغی اما برکمسنه یه دائما سهولتله
بذل مال و فیض عطا آنک حقنده اولسه شویله که بذل قدرت متحقق و
موانع مرتفع اولیجق بذل اتمیه مقرر اولسه اندن خلق سخا حاصل
و متحقق در چیون خلق نه نسنه ایدوکی معلوم و ماهیتی مفهوم اولدیغی
شمدیه دک نصکره تعریفندن رجوع و تقسیم اقسامنه شروع ایده لم افاضل
سلف شویله ذکر ایتمیلر که خلق شوندن خالی دکل که کمال اولان نسنه یه
سبب اولسه یا خود نه کمال و نه نقصان اولان نسنه یه سبب اولسه قسم
اول فضیلت و خلق حسن دیرلر سخا و شجاعت و حلم کبی قسم ثانی یه رذیلت
و خلق قبیح دیرلر بخل و جبن و خفت کبی قسم ثالث نه فضیلت و نه رذیلت
در حیاطت و فلاحت کبی برمرتبه بولنان بعده قسم ثالثدن بحث بیورمقدر بلکه بز
قسم اولدن نذکر که معلوم اولوب تحصیل و اکتساب یا قسم ثانیدن نذکر که
مفهوم اولوب حذر و اجتناب اقتلنه بو قسم خلقک اقسام اولیه سنه

تقسیمی

تقسیم خلوق

نفسیه

اولی

بر حدی وارد در اکثار بدیر و قوت سبعیه اعتدالی عندی رجاب
افراطی مجبور در وجانب تفریطی خمود در و بو ایکسی رذیلتدر و قوت
غضبیک اعتدالی شجاعت و جانب افراطی تهور و جانب تفریطی
جبنتدر و بو اول تعریر در کرخواجه نصیر طوسی کتاب اخلاق ناصریده ایراد
ایلدی و امام ربانی مرشد کامل الطل حجة الاسلام ابو حامد محمد الغزالی
حضرتلری دخی کتاب احیاء علومده بو اسلوب اوزره ایراد ایلدی
ومع هذا دیدیلر کر عدالت خلقی حکمت و عفت و شجاعتک اجتماعندن
حاصل اولور زیرا بو اوچ خلق مجتمع و ممتزج و متلائم اولیجق اوچینک
ترکیبندن بر حالت متشابهه حادث اولور کر اول فضائلک کلی و
تمامی اولوب الحاصل عدالت تسمیه اولنور انتهی کلامه لکن تحقیق دکلدر کر
عدالت اول اوچ خلقدن مرکب اولیجق عدالتی اقسام خلقدن بر قسم
مستقل و اول اوچ قسم مقابل عد ایلمک متوجه دکلدر زیرا مشهور
و مقرر در کر مقسمه و اقاعده یعنی وحدت معتبر در اقسام ثلثه یه
جمع ایدوب بر قسم دخی اعتبار ایلمک لائق دکلدر مثلا کلمه یه اسم
و فعل و حرفه تقسیم ایدنلر نصکره بو اوچ قسمی بر قسم آخر اعتبار
ایدوب مجموع اقسام کلمه در تدر دیمک جائز دکلدر پس اولیا و حسن
اولدر کر اصول فضائل و اخلاق حسنه اوچ قسم حصر ایدوب تقسیمی
بو وجه اوزره ایراد ایدوزکر چون انسانده اوچ قوة وار در
بو اوچ قوتک اوچ نفس دخی اخلاق اولتور بر نفس ملکی در کر قوة
ادراک و تمیز معقولات و مدرکات در ایکنجی نفس سبعیدر کر
مبدأ غضب و اقدام و انتقام و شوق تسلط و ترفع و جاه و تغلب

بو

خمود

وعلیم ٢

یوتوکلدر اوچنجی نفس بهیمی در کر مبدأ طلب ملاذ و شهوات
و بو استطعمه و میل جماع و مناکح و مشارب دیمکدر بو اصول فضائل
دخی بو اوچ قوته کوره اوچدر زیرا کر قوت ملکی حد اعتدالده اوزرینه
متصرف اولوب افراط و تفریطه میل ایلیمیه اول حکمت دیمکدر کر افراط اولور
الحاصل بزه دیمکر رذیلتدر مثلا قوة عاقله یه حیل و تزویرات و مخاتل
و مسخره لوح امور زده عجایب اختراع ایتمکه جربزه و تفریطی بلاهتدر
کر ادراک حقایق و تمیز معقولات ایتمکدن عاجز و افعال محموده
افعال مذمومه دن فرق و تمیز ایتمکه قادر اولمیه و نفس بهیمی کر اعتدالده
اوزرینه تصرف ایدرسه حاصل اولان خلق شجاعت اولور و کر افراط
ایدرسه تهور اولور کر انسان کندوسنی بی نفع و مهلکه لره القا و مقاومتی
حد امکان و دایره قدرتدن بیرون اولن دشمنله مقابله یه یعنی وجه
و مقاتله یه نا معقوله ایدوب کندویی یا اهلاک یا اضرار ایتمکدر و بو
قوتک تفریطی جبندر کر عقلا جبر و ثبات مستحسن و مقابله و مقاتله
ممدوحه اولن برکرده جزع و فزع و فتیح اولمقدر و نفس بهیمی نک
اعتدالی عفتدر کر شره و عقل بجویز و تحسین ایتدوکی تناول و مشارب
و مناکحدن عقلا الاعتدال تصرف و تناول ایتمکدر و بو قوتک افراطی مجبور
در کر دایره شرعدن و عقلدن تجاوز ایدوب محرمات و مکروهات
تناول و مواحش و قبایحدن تمتع و تلذذ قلمقدر و بونک تفریطی
خمود در خمود اولدر کر بالکلیه ترک شهوات مباحه ایدوب یا هلاک
بدن یا انقراض نسل و عقب اولمغه مؤدی اولوب تناکحوا و تکاثروا
فانی اباهی بکم الامم و بالسقط حدیث شریفه مخالفت قلمه وجون

و بالسقط

ایدوب انهدام و ایدوب ایدوب
مختار زیره مسئله داخل ایدوب

اوچ فضائل برخصد موفق الهی و سعادة ناهتناهی ایله بحثی دکوکب سعادتی
بو اوچنجی اجتماعدن اوچ رفعتده ملتقط اولم اول شخص عدل اولور بو
اوچنجی مجموعه عدالت دیرلر وعدالتک صدقی همان جور در وجور بو
اوچ فضائلک برسی معدوم اولمغله محقق اولور و بو اوچ فضیلتلر ک
فروعی وار در انشاء الله تعالی شرح و بیان اولسه کرک و جمله ء عالم آدمده
هر نه فضیلت وار ایسه یا بو اوچدن برسیدر یا انلرک فرعیدر و جمله ء
اهل عالم وافراد بنی آدمک افتخار و اباهاجی بونلر ایله در حتی نسلی ایله افتخار
ایدن کمسنه دخی اباو اجداد نده بونلردن متصف کمسنه اولمق ملاحظه سیله
افتخار ایدر و معلوم اولا که فضائل ثلثه دن برسی حکمتدر دیدک بو حکمت
مشهور حکمت کم موجودات خارجیه ء بقدر الطاقة البشریه بلکدر
دیو تعریف ایتدک ایدی اول معنایه حکمت دکلدر و بر حکمت وار دیدیکه
حکمت عملیه معناسنه در اول دخی دکلدر بلکه بو حکمت لفظنک معنای
ثالثی در چونکه معلوم اولمق بو مقاصده ایراد اولنان سؤال جواب
ظاهر اولور و سؤال بودر که حکمت جزو حکمت نظری و حکمت عملیه
تقسیم اولندی پس اخلاق دخی بو مقاصده حکمتدر و عفتدر و شجاعتدر
تقسیم اولنق یکه راست کلور زیرا حکمت یه کندو نک قسمی اولوب
تقسیم شیئ الی نفسه و الی غیره لازم کلور و قتاکه معلوم اولدیکه بو اخلاق قدرن
قسم اولان حکمت اول قسم اولان حکمت دکل قسم آخر در تقسیم شیئ
الی نفسه و الی غیره لازم کلیوب سؤال بالکلیه مندفع اولدی ۱۰ ۱۰ ۱۰
باب ثانی اجناس فضائل مذکوره نک تحتنده مندرج
اولان انواع بیاننده در اگرچه اجناس فضائل مذکوره نک تحتنده

واقع

واقع اولان انواع نک عدد بدیهی حساب در و تعداد انواع و اصناف
خارج حوصله ء دکادر اما بزر افاضل سلفه اقتدا و اقتفا و انواع
فضائلک مشهور لرین ذکر اعطاء الکفا ایتدک اولا جنس حکمت تحتنده
اولان انواع بیدیدر اولکی نوع ذکا یعنی سرعة فهم او چنجی
صفای ذهن در دیکی سهولة تعلم بشنجی حسن تعقل التنجی
تحفظ یدنجی تذکر در ۶ ذکا بر ملکه در که آنک سببی ایله مقدمات دن
استخراج نتایج و مواد ادله دن استنباط مطالب اتمک سهل و
آسان اولور و بو ملکه مقدمات منتجه دن انتاج مطالب ایتمکه مرادفدر
و حدا و مت ایتمکله حاصل اولور اما سرعة فهم بر ملکه در که آنک سببی
ایله لوازم دن ملزومه و مقتضیه دن عکس نقیضه و عکس مستوی سنه
توقف اتمک سزین سرعت انتقال حاصل اولور که ذکا فکر و نظرده اولور
و فکر و نظر امور معلومه ء ترتیب ایدوب بر مجهوله متادی او لمقدر
اما سرعة فهم فکر و نظرده اولمز غیر بده اولور زیرا لوازم دن ملزومه
انتقال و مقتضیه دن عکس نقیض و عکس مستوی یه انتقال فکر و
نظر دکلدر بنه کم علم میزانده تحقیق اولمشدر اما صفای ذهن
بر ملکه در که آنک سببی ایله نفس مضطرب و مشوش سز استخراج
مطالب ایتمکه مستعد اولور اما سهولة تعلم بر ملکه در که آنک سببی
ایله نفس حدت و تیزلک حاصل اولور که خواطر متفرقه مانع و
دافع اولیوب طلبنی ایله مطلوب جانبنه توجه ایدوب تحصیل ایله
اما حسن تعقل بر ملکه در که آنک سببی ایله بخشده و استکشاف فده
یعنی مطالبی کشف طلب ایتمکده هر ماده یه مناسب اولان

حد و مقداری حفظ رعایت ایلیر شویلکه نه واجب اول نسنه ی
ترک و اهمال و نه موخلی اولمین اخذ و استعمال ایلیر اما تحفظ
بر ملکه درکه آنک سببی ایله نفس تعقل و تحصیل ایتدوکی صور معقوله
و متخیله ی کی بینی حفظ ایلیر اما تذکر بر ملکه درکه آنک سببی ایله
نفس حفظ ایتدوکی نسنه لری هر نه زمانده اولسه تذکر و ایراد ایلیر
انواع فضیلت حکمت بونلر درکه شرح اولندی اما شجاعت تحتنده
اولان انواع اون بر نوعدر اوکنسی کبر نفس ایکنجی نخوت اوچنجی
علو همت در دنجی ثبات بشنجی حلم التنجی سکون
یدنجی شهامت سکزنجی تحمل طقوزنجی تواضع اونجی
حمیت اون بر نجی رقتدر اما کبر نفس اولدرکه کرامت و
بهوانه مبالات و تفرو عناد و یار و عاره التفات ایلیوب بلکه
مدح و ذم خلایق متنزه یکسان ورد و قبول طوایف نظر همتنده
متساوی اولوب امر ملایم و غیر ملایم تحملنه قادر و تقلب احوالی
و مشاهده ی مخاوف و اهوالی ایله قصر همتنه قصور کلمز جبلت
سنه اندن صادر اولمیه و بو مقام عظیم و خلق کریم درکه تنسم روایح
راه ارادت و طلب چالاکلرندن غیریه میسر و تنسم شوا هقی
منازل عشق و فنا یی باک کرندن غیریه مقدر اولمز نته کم دیمشلر در
برخاسته ی ز جان و تن میباید سر آمد همه زخویشتن میباید
درهم قدمی هزار بند افزونست پس کرم رو ببند شکن میباید
و مدح و ذم عوام انسان طالبان مطالب عالیه متنزه یکسان اولمق
لازم در نته کم خواجه عطار دیمشدر منطق الطیر نده بیت

مدح

نجدت ح

مدح و ذمت کرتفاوه میکند، بلکه متساوی اوبت میکند، اما ثبات اولدرکه نفس
مواضع مخاوف و اهوال و هجوم غظایم احوالده صبر و ثبات و تحمل و اناة ایتمکه قادر
اولوب جزع و فزع عرضی ایله امور نامناسبه صادر اولمیه و وقار در اما علو همت
اولدرکه نفس طلب جمیل حقیقی و کمال ذاتی قلمدن مطمح نظری عالی و محل ترقیی
بلند اولوب بو جهانک رفعت و جاه و سعادت و مشقاوی نظر اعتبارندن ساقط
اقبال و رفعتده راضی و ادبار و دولتدن ساقط اولمیه حتی مرارت مرگ بحر عذن دخی
تنغر و اضطراب کوسترمیه نته کم مکارم اخلاق و معالی همت مبدانک فارسلری
مادیوانگان مرگ اشامیم، دیرلر ایدی و بعض افاضل عشاق نظم اتمشدر
آن مرد نیخ کز غدمم بیم آید، کان نیم مرا خوشتر از زنی نیم آید،
جانی دارم بعاریت داده خدای، تسلیم کنم چو وقت تسلیم آید، اما ثبات
اولدرکه آنک سببی ایله نفس طلب کمال یولنده الام و شدائدینه تحمل و
مصابرت و بلایا و نوایبنه تلقی و مقاومت ایتمکه قادر اولور تا کار عروضندن
تأثر و تنغر و تذلل و تکسر عارض اولمز، از ثبات قدم این نکته خوش آمد مرا نخود،
بر سر کوی تو از پای طلب ننشستم، اما حلم اولدرکه نفس انسانی یه طمانینت
و قرار و ترک اضطراب و اضطرار اول و حرکه کره عوارض خشم و غضب آنی
منتزل و قلعه ی کوه قدتنی و منتزل ایلمیه، تا زهر بادی بجنبی یا بد امن کشتی
چو کوه، که آدمی مشت غبار و عمر باد صرصرست، اما سکون، اولدرکه شریعت
و محاربه لرده که حمای دین و دولت ملت و رعایت دائره ی حرمت ایجون
واقع اولور خفت و سبکسارلوق کوسترمیوب سخره ی دشمن دون و محل طعن
طاعنون اولمیه اما شهامت نفس امور اکتساب شریفه و تحصیل مراتب علیه
یه حریص اولوب ذکر جمیلی جایز و اجر جزیله فائز اوله اما تحمل اولدرکه نفس کسب

چالاکلرندن

آمن ح

نجدت ح

تنغر

وقار

اول خلقدر ح

نیم

نفس خودم آسنه نکته خوش

از ثبات

آمد ح نکته اول

ح

41

فضائل عدوده و مفاضل حمیده ایکه آلات مرتبه سن کرقوی و اعضا سیدر
استعمال کلی انکدن رسوده ایلیه اما تواضع اولدرکه نفس جاه ور فعتده
کندوندن ادنی اولنلره ترفع قلمیه وانلردن کندونفسنه مرتبت ادعا ایمیه زیرا
کندوده هم نه جاه ورفعت وارایسه محض فضل و عطای حقدر و کندونک مدخلی
معدوم مطلقدر چون بونظر یله اولنه تواضع محمود و مندر و لهذا تواضع اکابر و
اعالی دن سخن درمیان تذلی جانب نفع یا دفع ضرر ایچون ایدیکجک انکا
صنعت دیرلر تواضع دیکر رسائل کبر و طاعلر ایتدوکی تذلل کبی بیت
تواضع کردن فرازان نکوست گدا کر تواضع کند خوی اوست اما حمیت
اولدرکه حمایت حامی ملت و حراست حریم نفس و حرمت انکدن تکاسل و
تهاون ایتیوب اقصی الوسع سعی و کفایت کوستره اما رقت اولدرکه نفس
ابنای جنسنه عارض اولان الم و محنتدن تاثر و انفعال کلمکدر بشرط انکه
افعال و اقوالنه اضطراب و اختلال کلمیوب بلکه مجرد ابنای جنسه احسان
و افضال ایتمکه مباشر اولنه عام اولدیکی شجاعت تحتنده مندرج اولان فضائل
اما عفت تحتنده مندرج اولان فضائل اون ایکیدر اول حیا ایکی رفعت
او حیی حسن مقری در دیکی مسالمت بشی دعت التی جریدیکی قناعت
سکز یکی وقار طقوز یکی ورع او ننجی انتظام اون بر یکی حریت اون ایکنجی سخا
اما حیا اولدرکه نفسه انقباض و انخصار کلمکدر شول زمانکه برامر قبیح ارتکاب
ایدوکنه شعوری اولیه کندوبه مذمته استحقاق کلمکله کرکدر اما رفق
اولدرکه نفس مطیع و منقاد اولمقدر شرع چرخیدن لازم اولان اموره بعد
خلقه دعانت دینی دیرلر اما حسن هدی نفس کندوسی اخلاق جمیله
ایله اراسته ایتمکه رغبتی اولمقدر اما مسالمت نفس ارای مختلفه تصادم

و

واهوای یخالفه معارضه ایدرکن محاشمت و شقاقی ترک و مجادلت و دعوایی
ترک ایتمکدر اما دعت حرکت شهوت زمانده نفس ساکن اولوب زمام اختیاری
کندوالنده اولمقدر اما صبر اولدرکه نفس هوایه میل ایتیوب اسباب
هوایه مقاومت و مدافعت ایتکه قادر اولنه تاکه لذات قبیحه کرموجب
ذلت و فضیحه دراندن صادر اولمیه پوشیده اولمیه کرصبر ایکی نوعدر
برسی صبر عن المعاصی والاثام دیکر یعنی نفس امارهٔ وشیاطین مکاره معاصی و
اثام طرفنه دعوت ایدیکجک قوت مصابرت و تقوی ایله دفع ایلیوب راه
راستدن بو معامده تعریف اولنان صبر بو در نوع ثانی صبر علی المصائب
والبلایا دیکر یعنی نفسکره هی اولان نسنه کربلا و محنت و فراق میسیدر متوجه
اولدقده جزع ایتیوب تحمل ایده اکثر عوام اراسنده صبر بو معناده
مستعملدر ایکی نوع دخی مقبول و ممدوح بل واجب و مفروضدر اما قناعت
اولدرکه نفس مآکل و ملابس و مشارب و غیرها استعمالنده مشی بسیر ایله
کفایت ایده ضلال و دفع ضرورت درایتکفا ایدوب طلب مزید ایلیه اما بو کفا
رضایله ولذات فانیه یه استهانت جهتندن اولیه جمع مال و ادخار ایچون
اولمیه نته کم بعض اراذل ناس تجارت و غیریدن ایدرکن ادنی معاشه قناعت
دکلدر بلکه بو تقتیر دیکر و رذائلدن در عقلاً و شرعاً مردود و مذموم در بخلاف
اول که فضائلدندر و عقلا و شرعا مقبولیت و ممدوحیتله موسومدر اما وقار
اولدرکه نفس کسب مطالب طرفنه عازم و مطالب معالی ایتمکه جازم اولمقدن
اطمینان و تأنی ایله عامل اولوب و سرعت و عجله دنا مناسبدن احتراز
کامل ایده اما بشرطانکه قوت فرصت تحصیله مؤدی اولمیه اما ورع اولدرکه
نفس اعمال مرضیه یه مداومت و افعال حسنه یه ملازمت ایدوب قصور و فتور

عارضا او لمقدون مجتنب اولم اما انتظام اولدر کہ نفس امور لازمہ و مصالح
سالخہ ده ترتیب ملایم و تقدیر مناسب ایتمکی ملکہ ایدینہ اما ترتیب اولدر کہ
نفس مال مکاسب جمیلہ دن کسب مقاصد حسنہ یہ صرف ایتمکہ قادر
اولوب مکاسب خبیثہ دن و وجوہ مصارف قبیحہ یہ صرف ایتمکدن اجتناب
ایتمکہ مالک اولم اما سخاوت اولدر کہ نفر بذل و انفاق مال و منال
ایتمک سہل و آسان اولم شویلہ کہ لایق و واجب اولان مقداری محل و
مناسب اولان مواضعہ صرف و ایصال ایتمکدہ زحمت چکمیہ مختفی اولمیہ کہ
وصف سخاوت نظر شرع و اعتبار عقلده افاضل فضائل و احسن
خصائیلدن در و مدح اسخیادہ آیات کتاب کریم متکاثرہ و احادیث
نبی رحیم متوافرہ در مستغنی تالیف کتاب کرکن کہ مدح سخا فی الجملہ میسر
اولہ و ذمی سخا تحمیدہ انواع فضائل و مکارم چوقدر مقام بسط
کلام اقتضا ایدردی اما خواجہ بصیر بو مقدار ایلہ اکتفا ایتمکین بزدخی
انلرکی اشبو بنہ اقتفا ایلدک انواع فضائل کہ سخا تحمیدہ مندرجدر سکز
نوع در اول کرم اکنی اثنیار اوجنی عفو در دردنجی مروت بشنجی بذل التاسعی
مواساة یدنجی سماحت سکزنجی مسامحت در اما کرم اولدر کہ نفعی
عام و فائدہ سی تمام اولان امور ده مصلحت اقتضا ایتدوکی اوزره
مال موفور بذل ایتمک نفسان اولہ اما ایثار اولدر کہ حال و اسبابنہ
کندو محتاج اکن آخرکی احتیاجن مشاہده ایدوب انکا بذل و صرف ایلیہ
وکندو تحمل و صبر ایدہ و بو عظیم فضیلتدر و بو خلقکی مرحذہ و یؤثرون
علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة آیہ کریمہ سی نازل اولمشدر اما عفو
اولدر کہ انتقام و مجازاة بالعقوبة ایتمکہ قدرت و مکنت وار ایکن ترک ایدہ

واکر

واکر مجازات بالاحسانہ ایدرسہ دخی احسن و ازید اولور بنہ دیکلدی
بدی یی ایدی یی سہل یاشد فجزاء اکر بدی یی احسن ایی فمن احیا اما مروت
بذل مالا بد و زیاده و احسان علی الغیر افاده ایتمکہ نفس متحلی و متزین و
ایصال نفع غیر ذمتہ همتہ متربت و متعین اولمقدر اما بذل ایلکدر کہ جمیع مخلوقاتہ
مرحمة ازلیہ مقتضاسنجہ اسکیوب هر شئیک حاله کوره احسان ایلہ تحلی
ایلکدر قادر اولدر و بخی قدر دریغ اتمیہ اما مواساة اولدر کہ یاران و اخوان
و اصدقا و خلانہ مهمات و سوانح و معایش و مصالح لرنده معاونت و
مظاهرت ایدوب مال و اسباب ده مشارکت و مساهمت کوسترہ اما
سماحت اولدر کہ بذلی لازم و واجب اولمین نسنہ لرکی حسن رضا و صفای
قلبلہ بذل ایلکدر اما مسامحت ترکی لازم و واجب اولمین نسنہ لرکی
نفع غیر و رضای ماسوا ایچون رضا و اختیار ایله ترک ایتمکدر اما اول
انواع کرم جنس عدالت تحمیده مندرجدر اولن انکی نوعدر
اول صداقت انکی الفت اوجنی وفا دردنجی شفقت بشنجی صلہ رحم
التاسعی مکافاة یدنجی حسن شرکت سکزنجی حسن قضا طقوزنجی تودد
اونجی تسلیم اولن بر بخی توسط اولن انکی عبادتدر اما صداقت محبت صادقہ
اولدر کہ باعث اولور کہ صدیقک جمله اسباب فراغت و استراحتی مهیا و
مرتب قلنہ و حقیقت اولدر کہ احکام تغایر و اثنینیت شرعا و عقلا رفعی
ممکن اولن مواضعده رفع اولنوب و هر مسرت کہ نفس انزن اجتناب ایلیر
صدیقی دخی انزن تخلیص و ابعاد ایلیر و هر مسرت کہ نفس انزن اجتناب
جائز اولہ آنی اراده ایدر صدیقہ دخی ایصال و ایراد اولنہ اما الفت اولدر کہ
بر طائفہ نک آرا و افکار و اعتقادات و انظاری امور دینیہ ~~و~~ دنیویہ ده بعضا و موافق و

43

ده معاشاة وبظاهر ة حسلوك اولوب واسلوب معاونت ومضامرتدن تجاوز
تخطي اتمك خطا اولنه وبعضلر وفايه ايجاز مواعيد وقضاي حقوقله تقصير
ايتديلر اما شفقت اولدركه ابناي جنسنه عارض اولان ملال وكلال
نا ملايعدن متنفر وانلره ايريشمك الآمدن متألم ومتأثر اولوب قضاي
حاجتي همتيني ازاله سنه مقصور واقصاي وسعي وسعيني دفع ورفعنه
موقوف اوله اما صله ي رحم اولدركه اقارب ودعاير يخي رعايت وارضاده
واقصي الوسع ساعي وجهد بذل مال وفا بهده ي جمال ايتمكدر مقتضا
ومستدعالرين مراعي اولمه وشرع احمدي ودين محمدي كه احسن وجوه
اوزره ينه موضوع واشرف خلال وخصال مراعاتنه مشروع در بو خلقك
رعايتنه اهتمام تام واعتناء مالا كلام اوزره مشتملدر حتي جناب
رسالت پناه وخضيت دستگاه بعثت لكسر الاصنام ووصل الارحام
بيورمشدر واول حضرتدن صله ي رحم خصوصنده منقول اولان احاديث
ووصايا يخارج حد وحصر در اما مكافاة اولدركه نفسه غيردن احسان
واصل اولدقده مقابله سنده دخي زياده احسان وانعام ايتمكي ملكه
ايدينه اما حسن شركت اولدركه معاملات ومعاوضات واقع اولدقده
انصاف ايله اتصاف ايدوب اعتدالله عامل اولمه شويله كه جمله معاملاتي
وشركاسي استحسان ايدرلر اما حسن قضا اولدركه حقوق اخوان و
خلاني وسائر نوع انساني علي احسن الوجوه قضا ايدوب منبتدن
عاري وبرائتدن متألم اولمقدر اما تودد اولدركه افاضل واماثلدن
اقران وامثالنه صدق اوزره محبت ايدوب وبذل مال ونعمت قيلوب
محتبترين اكتساب ومودتلرين اجتلاب ايتمكدر اما تسليم اولدركه شرايع
الهي

آلهي ونواميس نبويه ده وارد اولان تكليفات واحكامي وظايف دينيه وعبادات
مرشدين طرفندن وارد اولان اوامر ونواهي واداب اسلامي مقتضاي طبع بشريته
مخالف دخي اولورسه طلاقت وجه ورضاء قلبله قبول وتلقي ايده اما
توكل قدرت وكفايت بشري دايره سندن بيرون واسكان تغيير و
تبديل مرتبه سندن افزون اولان امور آلهي وتقديرات رباني ده اضطراب
بي فايده ي بر طرف ايدوب حواله ي الطاف الهيه ايتمكله واثق ومعتمد
اولمقدر بيت رضا بداده بده واز جبين گره بكشاي * كه بر من وتو اختيار
نگشاد دست ديگر هر كس تدبير كاري ميكند * ما رضا داديم بانچه الوكيل *
اما عبادت اولدركه اول ملكي معبوده كه خزاين كرم وجودندن خلعت
وجودي بخش ايتدكدن صكره انواع نعم طيبه كه جليه وخفيه واضاف احسانات
ظاهره وباطنه ايله ملك وجودي معمور ايتمكدر حضرتنه وطاعتنده سعي و
كوشش ايدوب تقصير وتهاوني جايز كورميه سن وحق بآن درگاهي كه رسل و
انبيا وملايكه واصفيا درصلوات وتسليماتله تعرف شريعته اتباع وانقياد و
اوامر ونواهيسنه قبول واستقبال ايده سن وبو فضيلتك متمم ومكملي صفت
تقوي در مكلفك احسن اوصافي وافضل اخلاقيدر اول عبدكه جمله مانهي الله
عنه دن اجتناب واتقا قلمسيدر بودر اول انواع فضائل كه خواجه نصير طوسي
وغيرسي كتب اخلاق ورسائل حكمت عليه ده ايراد ايلديلر ودديلركه
بو فضائلك بعضي بعضي ايله مجتمع وملتئم ومتركب ومنتظم اولمقدن فضائل
اخر حادث اولور واول فضائل مركبه نك بعضي اسباي معينه ايله
مستتمي اولمقدر وبعضي حليه ي تسميه دن خالي وعاطل قلمشدر
تنبيه وتذنيب عاقل لبيبه مخفي وپوشيده اولميه كه بو مذكور

ايدوب

سالم

اولان مباحث وتعريفات وتقريباتدر محل مناقشه واطمان سؤال ومباحثه
دار در مثلا ذكا وسرعة فهمي اقتضاي حكمدن عد ايلدي يا انكه ظاهر اولدركه
بونلر حكمتك اسباب وعللي درنفس حكمت دخلدر زيرا حكمت قوت
عاملة نك حد اعتدال ده مهذب اولوب نه افراط ونه تفريط اولمه سنه
دير ايسه ذكا وسرعة فهم نفس حكمت اقتضا مندن اولمق بعيد در
وعلى هذا القياس لكن مقصود انواع فضائل تبيه وابانت واكتساب
اخلاقه تحريص واعانت ايسه تدقيق شديد وتحقيق انيق وتحرير
عميق ايتمكدن تجاوز ايدوب مبتدي ايلركن افهامنه قريب وعوامك ادراكنه
مناسب امور يله بيان ايلرز تاكه نفعي عام وفائده سي تمام اولوه والله سبحانه اعلم بالحكم

باب ثالث اق م قضائل اضداديي اولان رذائل بيانندة

چون اجناس فضائل اجناس اربعه ي مذكوره ده منحصر ايدوكي ظاهر اولدي
پس نظر طبيل وفكر جميل مقتضاسي اولدركه اجناس رذائل دخي دورت اولمه
زيرا رذائل اضداد فضائلدر مثلا حكمتك كه فضيلتدر ضدي جهل اولوب رذيلتدر
وشجاعتك ضدي جبن وعفتك ضدي فجور وعدالت ضدي جور اولمه
اما نظر دقيق كه بحث واني وكشف تفحص شايدن صكره ظاهر اولور
آنك مقتضاسي اولدركه هر فضيلت ايچون اضداد غير متناهيه اولوب حاق
وسط ونهايت اعتدالدركه اصلا جانب افراط وتفريطه مائل اولميه پس
حد اعتدالدن هر طرفه مائل اولان نيچه مرتبه ايله ممكن ومتصور در
محسوسدن مثال مركز دائره ي حاق وسط اولمقدركه محالدر اما
مركز دن غيري نقطه ي غير متناهيه متصور در بعض محيط دائره
ده داخل دائره ده وبعض داخل دائره ده پس معتدل

حقيقي

حقيقي هر دو طرفدن خارج اعتدال اولمق منحصر در وايضا هر نقطه دن نقطه ي اخراجيه
واصل اولان خط مستقيم هر دن غيري اولمق مستقيم دخلدر واول
خط هوايكي نقطه لركل اره سنده فرض ممكن اولان خط لركل اقصري اولان
خط در اما اول ايكي نقطه لركل اراسنده واصل اولور خطوط غير مستقيم
كه الكا معوج ديركز غير محصور ومالا يتناهيدر پس هر نكته دن ظاهر اولديكه ظاهر اولوركه
دين حق ومذهب صواب هر اما ضلالات متفرقه واهواء متباينه لا يعد
ولا يحصر در واثنين وسبعينله صاحب الشرع طلا مذمه وورد ايي مجرد
كثرت بالغه دن تعبير در جنك هنگامه ودولت وملت هم را عذر پذير صح
چون بدر حقيقت ره افسانه زدند چون معتدل حقيقي اولان
حاق وسط اهتدا ورگون ومهتدي اولدقدن صكره مدد يد ايده ثبات
وسكون اشد امور واصعب الآت وشؤندر لاجرم مثنوي
سر خيل معربان درگاه مخصوص مقام لي مع الله صاحب رمز يس وطه
عليه افضل صلوات واذكا سوره ي شريفه ي هود تشريف نزول و
ورود ايتدكده لسان معجز بيان حقيقه نمودي ستيني سوره تا هود
كلمه سين تعظيم ايدوب درماندكان دورمانده لرك دل دردمندلريني تيغ بيگانه
دونيم ايلدي مرا بباد ده ي هود دست گير وبيخود كن كه بيخودي
حريفان زسوره ي هود ست سبب نسبت شيب هود اول
ايديكه بو سوره ي شريفه فاستقم كما امرته ي مشتمل وبوامر كل صعوبتدن
اصفيا واتقيا مدهوش ولا يعقلدر آه وصد آه وهزاران هزار كريه ي
جانسوز ودلكاه كه معلول اول قايد كمل احمد مرسل امم استقامت
حول وخوفندن محاسن صبا ركه سنه نور شيب طارك ومازاغ البصر كحيلة كحل

عنب
فوج روايه
واراك المعصمن تحوت
معاصيح
٢٢ آلتي

اولان تركيب اولنديغي اشكل جاري اولمغله كويا استعاذه دن
بوي صراط مستقيمدن سرموي كورمدكي حالده بر ملائم يخه اولمشول كونكه
نفي ايده درخواست ابتيا، احوال نفس مجرم عاصي نه اولديا، و
مذهب حق وحاق وسط غايت صعوبده اولدوغندن كه السنه و
بنوتده وصف صراط ادق من الشعر واحد من السيف اشاريتي ايله
بيان بيورمشدر وفاتحه ده كتاب كريمده اهدنا الصراط المستقيم كلمه سيله
اشاره بيورمش دخي بو درجه جويايي راه ميكده ايم اهدنا الصراط
زير اهل طلب مؤمن بولنارده سلوك سبيل مستقيمدر علما وعملا
نشائه آخرته محمود اولان صراطدن عبور بولكلازم ومآل بلكه بولمدن
صورة ومثالدر زيرا اكابر اولياء واساطين علمانك اشارتلريجا
جمله متفقدر كه تفاصيل امور آخرت كه مخبر صادق وعد ووعيد بليغه
بشارت وانذار بيورمشدر حضور معارف واعمال واخلاق دركه آني
نفس بولنمش دينويه ده تحصيل واكتساب ايدرنشاه اخرويه ده ظاهر
اولورسنه كم معتدبه ده مرور اتمشدر پس اخلاق واعمالده رعايت
حد اعتدال مثالي صراط دركه موميدن باريك وتيغ دن تيز متن جهنمك
اوزره ممدود اولمسي كرك هركم بو اعتدالي فشاه دينويه ده رعايت
اتمش اولسه ريح عاصف وبرق خاطف مثال صراط مثالندن عبور
ايدوب جناب معارف كمالات ورياض اعمال صالحاته كه پاكلركك مقام و
مأوي ومطهرلركك منزل ومثواسيدر واصل اولسه كرك معراج
جاي پاكانست انجا پاك مي بايد شدن رعايت اعتبار ضعف و
فتور دن خالي اولمينلر افتان وخيزان عبور ايده لر وحد اعتدالدن

تجاوز

تجاوز ايتمكدر وتعدي وافراط وتفريط دستوكه تعدي ايتمكدر صراط اخرويدن
عبور ايده ميوب دوزخ وماره كه محل اشرار در سقوط ايتمه لركرك
وقتيا غوس حكيمدن منقولدر كه هر ملكه كه انسان آني كسب ايدر اكر خير و
كمال ايسه بر ملك حسنه سبب اولور واكر شر وضلال ايسه بر شيطان وجوده
باعث اولور وهر بري موطن آخرته صاحبنه ملازم وملاسبته مصاحب
دايم اولمسكركدر بو معنايه آيه كريمه دخي اشارة اولمشدر نقيض له
شيطانا فهو له قرين، پس عاقل كورمك كركه كندوسنه اعمال واخلاقي
ايله نه مصاحب كسب ايتمشدر وبنجه مقارن تحصيل قلمشدر، وقنا عذاب
وزيانكم سلوك الطريق المستقيم، وعصمنا الله عن الوقوع في زماويا تتذر بعذاب اليم
و دخي معلوم اولسونكه وسط ايكي معنايه اطلاق اولنور بري وسط
حقيقي دركه ايكي نسنه مابينده شويله واقع اولمكدر هر بريه نسبتي على السوا اولمه
نقطه مركز كبي قطر دائره آيكي طرفنه نسبتي على السوا در وبو وسط
اول معتدل حقيقي دركه آنمرجحه ده بولنمق وقوعدن نفي ايدر لر وبري دخي
وسط اضافيدر كه حكما آني انمرجحه ده اثبات ايدوب الحاصل اعتدال نوعي
واعتدال شخصي وعرض المزاج دير لر وعلم اخلاقده معتبر اولان دخي بو
وسط در بو اجلدن فضيلت هر شخصه كوره مختلف اولور بلكه اوقات
واحوالكوره دخي مختلف اولور بركسنه يه نسبت فضيلة اولان خلق
عكسندر كه آخرده فضيلت اولمكه وبر زمانده فضيلت ومعتبر اولان خلق زمان
آخرده معتبر اولميه چونكه ظاهر اولديكي فضيلت اعتدال ووسط ايمش
پس رذيلت اعتدالدن خارج اولان طرفين اولور، وخير الامور اوسطها
بوكرة اشارتدر، كلا طرفي كل الامور ذميم، پس هر فضيلته ايكي رذيلت

واعداد اربعه كبي انسبتي على السوا

دائره

نقطه مركز كبي قطر دائره آيكي طرفنه نسبتي على السوا در

دار
صح

تجاوز

مقابل اولوب اجناس فضائل درت اولمغین اجناس رذائل سکزاولور
ایکیسی حکمت فضیلتیر بنیک طرفیدر کہ بریسی افراط اولان درکہ الحاجر بزہ دیرلر
وسفہ دیرلر واول قوۃ عاقلہ لایق اولمغین بیرکرہ نالایق اولان مرتبہ
دہ صرف وبذل اولنمق درحیل وتزویرات ومجون وملاهی دہ استعمال
اولنمق کبی اما معلوم اولسونکہ جربزہ کہ طرف افراط قوت عاقلہ عملیہ دہ
اولور اما افراط قوۃ عاقلہ نظریہ جربزہ دکلدر زیرا مباحث الہی وطبیعی
وریاضی دہ نہ قدر کشف حقایق وابراز دقایق اولنور سہ مقبول
ومحمود وحدر جربزہ وسفہ دکلدر وحکمتک طرف اخریسی کہ تفریط در
بلادت وبلہ درکہ قوۃ عاقلہ تعطیل اولنوب جانب علم وعملدہ تقصیر و
ترک استعمال سببی ایلہ درک حقایق ودقایق حکمت نظری وعملی یہ
خلل طاری اولوب تحصیل معارف حقیقی وتمییز مصالح محتجب ومتواری
اولور شعر تعلم فان العلم زین لاہلہ من الحلۃ الحسناء عند التکلم
ولاخیر من راح ولیس بعالم بصیر بامر الدین ولا متعلم العلم انفس شیء انت ذاخرہ
من مدرس العلم لم تدرس مفاخرہ اقبل علی العلم واستقبل مقاصدہ فاقول العلم
اقبال واخرہ ربا عجبہ اقبال مدام وعز دائم علمست وآن چیزکہ
کنز وست شریف قایم علمست وان شافیتہ تو ومکرم تکرم بدان ممتاز شد
انسان بہایم علمست شرف فضیلت علم وآنکہ ببیانند وارد اولان
نصوص کتاب عظیم واحادیث واثار رنین کریم وکلمات علماء کبار وحکماء
بزرگوار اول مرتبہ دکلدرکہ طی کتب ورسائلدہ حضری ممکن اولہ
فضیلت شجاعتک طرف افراطی تہور درکہ اقدام وہجوم انمک معقول
وارباب عقل پسندیدہ مقبول اولمغین امورہ اقدام واقتحام ایدوب

نفس نفیسی کہ انفس جواہر کارخانہ ابداع مبدع البدایعدر یا اعضا وقوای
کہ وباب مطلقدن تحف ودایعدر بیہودہ ومحل موقع تلف وضایع ایتمکہ
مؤدی اولمقدر وطرف تفریطی جبندرکہ مقتضای علم وعقل سلیم اولزرہ
خوف جایز اولمغین مواضعدہ خوف خدع وجبن وجزع بی محل ومواقع
اظہار ایتمکدر وفضیلت عفتک طرف افراطی خمود وشرہ درکہ تناول
مشتہیات فانیہ واستعمال لذایذ حسیہ دہ حد اعتدالدن تجاوز
ایدوب شرعا وعقلا جایز اولمغین مرتبہ لرین تعدی ایتمکدر وطرف تفریطی
خمود درکہ شرع وعقل اباحت ورخصت ویردوکی لذایذ ومشتہیاتدن
بالکلیہ اعراض ایدوب یا ضرر بدن قوی یا انقطاع نسل وعقبہ مؤدی
اولمقدر وفضیلت عدالتک طرف افراطی ظلمدرکہ آخرکی حقیقتہ بلادجہ
شرعی تجاوز ایدوب یا عرض یا مال یا نفس آخرلرینی تعمد وطرف تفریطی
انظلامدرکہ ہرنہ ظلم وتعدی کہ آخرلردن کندو حقندہ واقع اولورسہ انقیاد
وقبول ایدوب ترک نفس ودنائت ہمت سببی ایلہ بوسفالت وفرو
تنلکی اختیار ایدہ وبعضلر عدالتک ایکی طرفی دخی جور درلر زیرا برکسی کہ ظلمدن نفسہ جور درو انظلام آخرہ جور درونہ کم
عدالت جمیع کمالاتی جامع اولدوغی کبی ظلم جملہ نقایصی جامعدر
وآنوکچوندرکہ بعضلر مشایخ جملہ دن خواجہ عبداللہ انصاری
دیدیلرکہ ہرسنہ کہ ازار اولمیہ کناہ اولمز مباش درزی ازار وہرچہ خواہی کن
کہ در شریعتما غیر ازین کناہی نیست اما بعض ملاحدہ بوکلامک حقیقتہ
معناسنہ واصلا واقف اولیوب ظن ایدرلرکہ شخص آخرہ جور وظلم اولمیچق
کندو حقندہ ہرنہ ایدرسہ جایز درلر بوسبب ترک عبادات وبعض معاصی یہ

اقسام ایلیوب بوبیکه ظاهر بایله عمل ایلولیر، کافر یی رایشه کیرو آتش انور
کعبه زن، خادم مسجانه باشی و سردم زار ایمکن، اما غلط حد تجاوز
هر شنه که شریعه مطهره ده محرم اولمراول ظلم در یا غصبه یا غیریه دخی
معلوم اولسونکه ظلم غالبا غضبدن صادر اولور کرضا حب اموال واملاک
در وانظلام اکثریا فقیر دن واقع اولور اما عدالت رعایت ایلین
غالبا فقیر و غنا دن متوسط اولور چون اجناس فضائلک طرفینی
کرافراط وتفریط در رذیلتدر ابدوسی ظاهر اولدیکندن انواع فضائلک
کراجناس مزبوره تحتنده مندرج لردر هربری حد اعتدالده در
و طرفینی کرافراط وتفریط در رذیلتدر اما جایز بلکه واجبدر رذیلت
اولان اطراف مذکوره نک بعضنه بعض نعاندہ اسم معین وضع اولنمش
اولمیه اما چون معنا متصور ومتمیز اولسه تسکنای عبارتدن عبور
اتمک جایزدر زیرا کرحلی وحلل عبارات والفاظ ابکار افکار و
اعرای منصه عرض وظهوره جلوه کراتمک ایچون موضوع درچون
منظر فکر ونظر دریچه حدس وقیاسدن جهره یه عوان شاهد
اولمه استعاره یه لباس عبارت اتمکه احتیاج قلمز وعاقل لبیبه
اول معانی یه استخراج قلمق ممکندر وبرطالبلره معاونت دراغلبه
مظاهرت ایچون بر نیچه مثال ایراد ایده لم که حقیقت حال ذکر
ایدیکمز مواضعده جلی وباهر اولیچون ذکراولنمین مواضعده دخی
قیاس ایله ظاهر اولسه مثلا فضیلت حکمت تحتنده مندرج اولان
انواع فضائلک یدیه حصر ایدوب ذکا وسرعت فهم وصفای
ذهن وسهولت تعلم وحسن تعقل وتحفظ وتذکر در دیدکده پس

کلام

کلام ذکا یه کرفضیلت وسط در آنک جانب افراطی خبث در و
جانب تفریطی بلادت در وبلادت دن مراد حاصلی اولان ذکادر بلکه سوء اختیار
وتعطیل وتعطیل متولد اولنور وطبیعتده مجبول توهم اولنان بلادت
غالبا تکرار امر اولمه وتعلم مدارسه ایله مندفع اولور وذکاء غریزی و
فضیلت جبلی طول ترک وعدم استعمال قوت عاقله سبب ایله منطفی
ومنتفی در مثنوی ویب کوردل از تعلیم، کشت اقضی القضاة هفت
ایلیم
ایلیب تیز طبع کامل کوش، کرشد از کاهلی بسفال فروش، اما سرعت
فهم اول دخی وسط حد اعتدال درجانب افراطی سرعت تخیلدر
کرا حکام وقضایا یا تمام افهام اولمدین بلکه فی الجمله یعقلان وفی الحقیقه
منطفی اولمغله خطای حکم وجهل تصور مؤدی اولور وجانب تفریطی
بطوء
حد دن زیاده بطی فهم وتاخیر ادراک وصفای ذهن دخی وسط
اعتدالدن افراطی حد دن زیاده التهاب ولمعاندن کرثبت مطلوبه
واستخراج جهات
مانع اولور وتفریطی ظلمت درکه نفوذ حادث واستخراج جهات
ایچون تاخره باعث اولور سهولت تعلیم دخی وسط در افراطی
تعلم وده زیاده سرعت وصادرت اتمکدن کرصور علمیه کرمتعلم القا
تفریط تعصب کر
ایدرثبت اتمکه مجال قوه وتفریطی تعسردرکه تعذر تعلیمه مؤدی
اولور حسن تعقل دخی وسط در افراطی فکر وتعقل لازم و
لایق اولمین مواضعه هرقدر تفریطی تمام تعقل مطلوبدن فکری
قاصر اولمقدر وتحفظ دخی وسط در افراطی حفظی لازم بل ساکن
اولمین نسنه لری حفظ اتمکدن اشعار مجون وهجا وفحش ساخر
وهزلیات واشعار وحکایات بی طائل کی تفریطی حفظی لازم و ساکن

اولن نسنه کردن تکاسل اولنوب استشبات ضرر نافعه در عاری
اولمقدر بذکر دقیقه مبادرت اولنمش سرعت احیاناً مفضی پشیمانلغه
اوقات وتضییع الات اتمکدر وتغریط اعمالده موجب پاشیمانلغ
اولان نسنه لرک ترک وابهال وعدم استعمالله منبی اتمکدر و
سائر اجناس فضائل بونسق اوزره قیاس واعتبار اولنه
ودخی معلوم اولسونکه بعض رذائلک اسم معینی اولور مشهور وقاحت
کبی که صیانک تفریطی درجه وخرقت کبی کم افراطیدر واسراف کبی کم
سخانک افراطیدر وبخلک کم تفریطیدر وتکبر کبی کم تواضعک تفریطی
در وتذلل کبی کم افراطیدر وحیاء اولور که الحاسم معین وضع اولنمش
اولور اما معینی ومابهی معلوم اولیجق مقصود حاصل وکفایه واصل
اولور والله تعالی هوالهادی ودخی معلوم اولسونکه حیاء اولور که فضیلت
اولن نسنه نک امر وجودیه اضافت اولنور بوتقدیرجه آنک افراطی
فرق اولیوب رذیلت ایروکی بلکه مشکل اولور زیرا اول امر وجودی
که فضیلت الحاسی اضافتله فضیلت اولمشدی نه قدر زیاده اولسه
فضیلت دخی زیاده اولمق ظن اولنور حال انکه ایله دکلدر بلکه
اول امر وجودی حدن زیاده اولمغله فضیلت رذیلته منقلب اولور
اما تفریطی طرفنک فرقی ظاهر در ورذیلت اولدوغی غایت روشن
وبا هر اولور زیرا عدمک وجودندن فرقی ظاهر وتفاوتی فاحشدر
وبونک مثالیله شجاعت وسخاوت درکم فضیلتلریدر وامر وجودیدرلر
پس تهور واسراف کم افراطلریدر رذیلتدر فضیلت ظن اولنمور
بلکه کم اکثر ناس کم حکمت عملیه دن غافللر در جهال مسرفین

کمال

کمال سخا وقبله توصیف واوصافی مشهور بین الخاصیات شجاعت تعریف
ایدوکه اتهاجین وبخلدن هیچ بری بینه شجاعت وسخاوت اطلاق اتمزلر
اگر فضیلت امر وجودی یه اضافتله اولور سه امر برعکس اولوب تفریطی
فرق اولنمق مشکل اما افراطی ظاهر اولور مثالی تواضع در که عدم کبره
اضافتله فضیلت اولور تفریطی که تذلل در تواضعدن فرقی عسیر در وبعض
حتی بعض ناس کرای ذیلی متواضع طبیل دن فرق ایده مز زیرا عدم
کبر اندوده دخی ارتقدیر پس فضیلت دخی زیاده فهم ظن اولنور
بو شرح فضائل علی الاجمال وبو اضافتده امراض آتیانی کرعارض
اولور انشاء الله تعالی علاء تلمذی وعلاء حلبی ایله ذکر وبیان اولنه
کرکل

باب رابع فضیلته مشتبه اولان رذائلک تمیزنده در

چون اجناس فضائل انواع مندرجه سبیله مذکور واجناسه رذائل
اصناف متنوعه سبیله مسطور اولدی حالا اول بیانه شروع ایدرز
کر بعض رذائل وار درکه فضائله مشتبه درجه کم عن قریب اشاره
اولنور وبخلی بصیر تلر وار درکه بازار جواهر فضائلده سخی بعضا
جماعت وناقص معیار اولدقلری سببدن زر خالص مس تیره
دن فرق وتمیز وخرمهره یه کوهر فاخرده کشف وتشخیص
ایتمزلر ورذائل فضائل وارادل اخلاقی احاسن شمائل ظن
ایدرلر بناء علیه صاحب حکمت عملیه یه لازمدرکه دقایق اخلاقه
واقف وخفایای عیوب اعمالی عارف اولوب فضیلتی رذیلتدن
فرق دقیق ایتمکده خرده دان ومعایبی مناقبدن تشخیص
عمیق قلمکده موی شکاف اولمه هزار نکته یه بار یکتر موی ایچاب

نه هر کو سر بتراشد قلندری داند ۰ اما فضیلت حکمت آنرا مشاهیر
اولو را کرده ناس مبادی علوم عقلیه و مصطلحات فنون حقیقیه
ده افواه ناسی و بطون محایفدن و الجمله اخذ و تلقی و معرفت
مناقشات واهیه ایله موضوعات علمایه دخل و صرف ایدوب
مجالس و محافلده تقریر و تذکیر ایدر لر صدق فراستدن غریب
و نور کیاستدن بی نصیب اولنلر استحسان بلیغ و تعجب غریب ایدوب
فلان کس عقل نقاد و طبع وقاد ایله متمرتین و معارف بی حساب و مسائل
و نکاته من طل با بله متحیر و متعین در دیر لر حال انکه محققلر کی شخص
مسائل علوم حقیقیه دن بر مسئله نک حق تحقیقنه واصل
و الحمینان قلب و ثبات یقین کی علم و معرفت انلرده عار تدر بر
مطلبده انجاحاصل اولمش اولوب خلاصه فضیلتی تحقیقات اکابره
ایراد تشکیک و نقاوه دقیقی معرفتی مبانی حقایق معانی بازوی
قویه و تلبیله تفکیک ایتمک اولمیوب بس تحقیق علما و تدقیق
فضلا یه بو و جهله شبهه یوق همان قرد خرکاشنده افعال انسانه
محاکات و طوطی نغماتنده اقوال و نطق آدمی یه مماثلات ایتمه سی
کبیدر قطعه بس طفل که آرزوی تیر و کمان کند ۰ ناچار یکی ازان کند
که ترا زو کند زیوست ۰ گیرم که مار چوبه بود تن بشبه مار ۰
کو مهره بهر دشمن و کوزهر بهر دوست ۰ چون فضلت حکمت
امر تفانی و اثار و نتایجی حس حواس اولدن مستتر و
پنهان بیدر بس اکثر ناس بو بابده تفرقه دن عاجز و بیمزه
نا قادر در اول سبب در کار زمانه ده اولان شرکای علم و درس

و نا قابل

اکثری

اکثری لباس کمالات و فضائلون عاری و پلاس جهالات و رذائلله متوار
لر در نه همای همتلری اوج سمای اکتساب معارفه طایر و نه منطقه
نظر لری ادراک حکمت ذات الهیه و سایر در اما چون دونش بهوش
لر نده وطن شام و صوف لاجورد فام دن جبه لر و مفضل و بلاغتدن
تهی اولان فرق سنک انجماد لرنده مرم شاهی و قند ماری عمامه لردن
قبه لر وار در و دقایق مذلت ملازمت ابواب امرایه عار فلر و هم شام
و سحر ده پشت ایبب و استره ده صدور و وزرا آستان لرنده و اقفلر در
لاجرم مناصب علمیه ۰ علمیه یه واصل و غایت رغبت وجودکم غودلرینه
حاصل اولمشدر ۰ و الی الله المشتکی و المفزع ۰ اما فضیلت عفته مشتبه
اولن فضیلت ارباب اخلاصه ملتبس و اعمال رذیه ایله مراتب زهاد و
عبادی ملتمس اولان طائفه فک فعلی یکی اکثر شهوات نفس و
مستلذات طبعدن احتراز و اجتناب ایدر لر تا کم ورع و زهدله مشهور
و خلوتی راسته و ولایت و کرامته مذکور اولوب بو اغفاله اکابر سلاطین
و اعاظم سلاطین و وزرا و خواتین صاحب اعتبار و خواجکان سرمایه
دار قتده نافذ القول و مقبول الشفاعه اولوب نزدایدوکی اوقاف و
حوالی اطرافدن علوفات وافره و فتوحات نذور و صدقات اعتیادیه
اموال متکاثره یه مالک اولوب بندکی ریاضت صورینه الغرا ما نفس
امارهٔ اعتبار انام و دسیسوس عوامله فریب و کمین عند الله غدار و خائن
عند الناسین نفسه واقعین اولور ۰ مشغوفی عبادت باخلاص نیت نکوسیما
و کرنه جوابدن یاخر بوست ۰ حبه زنار مغ درمیان وجه دلق ۰
اگر همه خلق از بهر بند ار طاق ۰ اگر نقره اندوده باشد نحاس ۰

پوری

انجماد لرنده

علمیه یه

مطلب
اوصاف علما در روم

جوابی

وا مرا

توان خرج کردن بر ناشناس ز راندو دکانرا آبانش بر بند
بوید آنکه کس یار زبند و بسعد دجی اولور کراهل ریختا و اعذیه
غلیظه یه معتاد اولمغله مدور اطعمه بندن اما کو بکثر مال و
توفیر اسباب انچون ارخص اغذیه و اقل اقوانه قناعت ایدوب زهد و ایثار
ایهام ایدرلر و قناعت و عفت افهام تیلورلر و بو طایفه دجی فضیلت عفتدن
عاری و عاطل و کندولر عفیف الخلق قالری فاسد و باطلدر **اما فضیلت سخا**
مشابهتی اولور که بعض سفها و ارباب فسق اول سبیدن که هنوز قلت
مال زحمتنه مبتلا اولمشدر و تحصیل قوت نفس عیالیچون ذروه ء
الامه اعلا اولمشدر بلکه میراث خواره لکدن مال موفور یا غصب ظلم
و مکار یولدن خزینه ء مکثوره الثه کیرمشدر پس ناواجب یره انفاق
و صرف عقلاً و نقلاً مستحسن اولمین مواضعه ایثار و بذل ایدرکم خرد کبر
آنی جواد و سخی و صدر مروتده اجی عد ایدرلر حاتم که انلرده سخا فضیلتدن
بهره و المرتده مروت آهنندن کار دو دهره اولر حکما دیشلر درکه جمع
مال کوه بلند اوستنه سنک حیوه کبیدر و خرجی سنک شتیلی کوه
بلند دن آشغه برقه کبیدر ظاهر درکه سنک اینوه قله ء کوهه قوای
جمع کروهله و اصل اولور اما اول سنک اسفله قوت طفل خورده سالمه
ایله و اصل اولور **قطعه** آسیا سنک ده هزار من ایدر بدو مرد از کر بکرد اند
لیک از زیر بر زیر بردن ده هزار آدمیش نتوانند و مالک وجوه
معاشی و اسباب انتعاشنده مدخلی تمام ایدوکی ظاهر و فاشدر
و بخیه کسنه بی مال اولمق سبیلی بی کمال قلور و بخیه کسنه فقر مخیتی
ایله کفر نکسنه و اصل اولور **عجبا** مرا بتجربه معلوم شد در آخر حال که قدر

مرد

متعذر دو

مرد بیلمت و قدر علم بمال و مالی و وجوه جلیه و مکاسب حسنه دن
بحکم آنکه مقتضی دوام حال صرف نفقات کثیره دن اجتناب و مسندن ارتفاق
نادر بیلمه و استعمال یتیظر و اکرام سبیل پس هر فرقه نخاوت
ممدوح اما اسراف مذموم و متبوح در و حقیقتده سخا اولور که بذل مالدن
غرض کندویه فضیلت سخاوتی حاصل و نفسی رذیلت بخلدن طاهر قلوب
ملاحظه ء اغراض دنیویه ایله مخلوط و مطالبه ء اعواض دینیه ایله
مربوط اولمیه **اما فضیلت شجاعت** شبیه شول کمسه لر درکه فضیلت
شجاعتدن مقصود لری کوهر نفسی فضیلته حالی و نفیسه ء جبن و
تهور دن خالی قلمق اولمیه بلکه مهالکه اقدام و مخاوفه القای نفسدن
مرامل ری تحصیل مال و حطام و تکثیر علوفه و ترقی منصب و مقام یا اوباش
و رندان آره سنده تحصیل شهرت و نام در و چوق واقع اولور که بعض
اراذل و لئام نیل مال حرام ایچون قطع طرق مسلمین و نهب مواشی و
اغنام و نقب جدران و هجوم بیوت و حرم اهل اسلام ایتمکده انواع
مخاوف و مهالکه اقدام ایدرلر و اتفاق بعض نخنه ء شهر الثه کرفتار
اولیچون رفقاسن بیان اتمک ایچون انواع ابرام و تعذیب و ایلام اولنه
صبر و تحمل مالا کلام ایدوب بدن و روحی بذل و اول ملاعینی اظهار و اعلام
اتمکی کندویه فضیلت و هنر تام تخیل ایدر بیهمات بیهمات که بو اشرار دن
بوی شجاعته و اصل مشام اولمز بلکه شجاعت اول کسنه ده اولور که
اقدام اهتمامی موجب عقل اوزره جاری و مطلب مرامی اقتحام
مضایقدن کسب ثواب و خیر اولمق جهتنه ساری اولوب کوهر نفیسی
حلیه ء علیه ء شجاعتله مزین و محلی و مرتبه ء سعادت ذاتیی عندالله

مشابه بفعل دلیر مردان جنگ آزمود داخل و واکی کیه دلکور بیمار
غلبه بقوت جسم و احکام آلتنه و قوی [illegible] ایدر بالجمله
اقدامی طبیعی در مقتضای فکر صواب و برای تحصیل فضیلت و ثواب
دلکدر و ایفا غالب کندویه مغلوب مطلوح والا آندن کندویه مناسب
و معاونتی اولمین حیوانله جنگ و انلره تغلب ایدر آنک مثالی اولدرکه
برکمسنه تمام سلاح و قوی هیکل اولوب برضعیف الجثه و بی سلاح
عارکی اولن کمسنه ایله جنگ ایدوب اکر تغلب اتمک مقدر ایسه بوشرط
شجاعت و اسلوب فضیلت دلکدر پس شجاع حقیقی اول کمسنه درکه
افعال شجاعت اندن اقتضای عقل صریح و استدعای فکر صحیح ایله
صادر اولوب وصفت شجاعت عندن عرفنه مطالب دنیه و دنیویه اولیوب
بلکه مقصودی جوهر روحنه فضیلت شجاعتی حاصل و رذیلت جبن و
تهوری زایل قلمق اولوب بومقوله کمسنه نک ام قبیحه دن احتراز
انقطاع مدت عمر و ثبات و انتظام رشته حیاتدن ارتق اولور
و آنک قتنده موت جمیل حیات ذمیمه دن افضل و نام نیک و حسن
ثنا اوزرینه قتل اولنمسی دنارت فضاحتله عیش ایتمکدن ارجح
و اکمل اولور نته کم بعض بلغای امرای عرب دیمشدر و نحن اناس لا توسط بیننا
لنا الصدر دون العالمین او القبر یهون علینا فی المعالی نفوسنا
ومن یخطب الحسناء لم یغله مهر اکرچه لذت فضیلت شجاعت ابتدا
بیم جرح و خوف قتلله مخلوط اولمغین محسوس مذاق شجاع
و معلوم ادراک شیرانه پیشه جنک و نزاع اولمق جائز در اما اخر تده

لذات

اقدام و قوتی اولمغله

مزاج حال اولمان حیوانات [illegible] لذت جاویدانه اثر و ثمره
حیوان شهید اولان اردیکی و بنی سرخ روست خوش دیمی باشدکه مارا کشته زمین میدان هنر
خصوصا که بذل نفس و ایثار روحی حمایت دین متین و وقایت شرع
سید المرسلین ایچون اولمش اولسه نته کم کلام معجز نظام حقایق الهام رب
الانام اندن انبا و اعلام ایدرکه ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله
امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون و احادیث صحاح وحسان
کما دیکر نوع انسان حضرت رسالت عنوان جانبندن فضل
شهادت و مدح شجاعتله وارد اولمشدرکه کعد الحصی فی حلقه
احصا در جمله دن بریدر کان الله یحب الشجاعة و لو علی
قتل حیة و عاقل اریبه و هوشمند لبیبه مخفی دکلدرکه فرار البته
موجب بقا و حیات و تحمل و قرار بر هر حالی مؤدی فنا و ممات
دکلدر و انسان اجل مسمی و وعده مقدره دن تقدم و تاخر
ممتنعدر شاید که فرار موجب هلاک و تلف و ثبات و قرار موجب
ظفر و شرف اولا و اذا اتاک من الامور مقدر و فررت منه فحوه
تتوجه و حضرت معاویه دن روایتدرکه جنک صفیده پاکی
عزیمتی رکاب قرار ده قومشدم شاعرکی بو نظمی خاطرمه کلدیکی نظم
ابی لی جهتی و ابی بلایی و اخذا الحمد بالثمن الربیح اقول لها
اذا جئنا و جاشت مکانک تحمدی او تستریحی پس
مضمون شریفله عامل و نفسی جبر و قراره آمر و حامل قلدم بحمد الله
و رطوبه انهزام و انعدادن خلاص اولوب اول جبر سبیله بالآخره

خلاصه طرز بولدم ترجمه ابیات بولدرکه بنیم همتم وجنگده یرا ولدوغم
وده‌ی مدح وثنا یین آغز بها یله صنوف الدوغم بنیه قوما دیکو قولاق ایدم
مجنی نفس جنگده اضطراب ایلیه اکا دیرین کره بر یله محاکمه‌ده
قرار قتل یا ظفر بولوب محمود اولیه سن یا هلاک اولوب استراحت
بولیه سن وبر قاچ کون بقای یابیدار که آخری یینه ترک دار غدار در
میدان دی اولیه عار وشنار دن جبن ومفرار میدان کارزار یله کارزار
زار وتوبیخ وتقریع اقران واشالله مجالس ومحافله دلتنگ و
پریشان روزگار اولمین متقرر درپس دلیران پیشه شیر یا
وشیران معرکه دلیر یا اولنلره لائق اولدرکه وقایعه صبر وتوکلی
سروتنه مغفر وجوشن قلاوز رخم تیغ وتیری ونیک ناملق
ایوانینه درور وزن بیله ودایم زبان اقدام واهتمامله بویین اتا دیلم
بی زخم تیغ عشق زعالم نمی رویم بیرون شدن زمعرکه بی زخم عار مباد
واجل مقدر مغیر اولمدوغن عالم بلمک ومقتضایه رضا وتوکلله توسل
قلمق صفت شجاعت وفضیلت بها در لق تحصیلنده اصل عظیم در
وسر چشمه اظهار شجاعت سرو بوستان ولایت وکرامت اسدالله
الغالب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه حرب صفینده
صفین آراه سنده برهنه سروتن بی مغفر وجوشن پویان وزبان
شجاعت بیانی بویین کویان اولور دیکه فی ای یوم من الموت افر
ایوم یقدر ام یوم قدر یا بعیه ازم که حذر کردن دور وزت روایت
روزی یکه قضا باشد روز یکه قضا نیست روزی یکم قضا باشد کوشش نکند سود
روزی که قضا نبود دیر یز قضا نیست شهریار لوح طریقنه سالک و
سزا نیست جهان

وجهاندار لق زمانه مالک اولنلره دخی واجب ولازم در که ارباب
شجاعت واقدام اولنلرک تربیه موجبنجه اعتنا و اهتمام تمام بیوره لر
ورعایت ومراعات ایدوب وقایع ومهالکده اقدام واقتحامی ظاهر اولنلره
منزول واسباب معاشلرین حیاتلرنده ومعاش اولاد واتباعلرین
وقاتلرینده نصب مرتب ومتهاقله لر وهمت ایده لرکه جمله عسکر یاری
رؤسا وسرداراولنلر صفت شجاعتله موسوم وپیچه کره اقدام و
ثباتله معروف ومعلوم اولمشلر کمسنه لر اولمه لر مثنوی سپه را نکهبانی ز
شهریار به از جنگ در حلقه ء کارزار دلاور که یاری نیاورد نمود
بباید بمقدارش انداز فزود که بار دیگر دل نکند بر هلاک
نه دارد زپیکار یا چون چاک پس تقریرات سابقه دن ظاهر
اولدیکه آدمی مجرد اقدام مخاوف واقتحام مهالک ایتمکله فضیلت
شجاعته مالک اولمز واول کمسنه لرکه مثلا زلازل هائله وصواعق
نازله دن باک ایتمیوب دخول آشوب موج دریا یا اینوب وصعود
شواهق بی مسالک وذروه وکوه ایتمکده نفس نفیسی یی موجب
محل تلفه ومعرض هلاکه اتمه لر وبونون مقصود اصلی یی کندوله مهادر دکلدر
دیو توهم اولنمق لغی سدد وکندولرینه امثالی یی سزانکس بونمغله قادر
دکلسن دیو کون رد اعتک اولور یا خود طمع غنیمت ومال کثیر و
اخراج کودک وکنیز ک اسیر اولور ودخی بونک امثالی اغراض دنیه
واعواض دنیویه اولورانلرما وبه ء بهوان زحمت بی فائده یه نازل
وزاویه ء فضیلت شجاعتدن بعید بمراحلدر وبونلردن دخی
دور دکوچه ء سعادتون ابدا امکجور بر طائفه درکه کندولرینی

تدقیق نظره مخاجدر انبلدی مذکوراته قیاس واعتبار اولنور ذیل

فضائلدن اعمال فکر در ویتاجه فصل اولنه **باب خامس**

فضیلت عدالت بیانده در معلوم اولکه عدالت اشرف فضائل

واعلای فضائلدر زیرا عدالت ماوائدن عبارتدر وماوات

که برابر لقدر حقیقتده برشی یه برشی ایله یاکمیتده یاکیفیتده یاصفتاخراده

محدداولمقدر پس مرجوع وی وحدت اولدی ووحدت اشرف

صفات واکمل حالات درزیرا اصل واحده رجوع بکمال رتبه در

وحضرت واحد حقیقی یه اتصال وقربتدر وهر وحدت که میان کثرات

عالمده حاصل در واحد حقیقی جل شانه وحدتندن پرتو وظلدر

نته کم هر وجود کم هیاطل ممکنات اوزره لامع در وجود حقیقی نک

پرتوی اکمل اجود ومستبری انچون نسبت ماوائدن اشرف

نسبتلو وقدرته کم علم موسسیده بیان اولنشدر **پس** فضیلت

عدالتدن اشرف فضیلت یوقدر وبودی علم اخلاقده مبین در

وبومقامده اسرار واشارات چوقدر اماچون بزبوکتابده اکثر

خلقک افهامنه تقریب وشرط اختصار وتوضیح اوزره ترتیب

امکی التزام ایلدک لاجرم بوقدر بسط وتحریر ایله اکتفا ایتدک

وچون مرات ایله تنبیه اولندیکه عدالت وسط در وهر نسنه که

وسط دن زائل وبرجانبه مائل اولهاکا اسم عدل اطلاقی غلط

در پس وسط که عدالتدن نه نسنه در بلنمک کرک وطرف

اولوب عدالتدن بیرون اولان دخی نه ایدوکی معلوم اولمق

کرک که انی دخی عدالته رد وباب جور وحیفی سد اعتک

غم وروان دل وجانه الم لطف دشمن بدخواه سبیل ایله قتل وصلب و

فضیلت شجاعت وحاصلی عقلی مغلوب اولدن نفی وسلب ایدوب

طائفه ی جنبشه غایت جبن وخوف مرضیه مبتلا اولدیغی ظاهر در

زیرا شجاع اولان شدایدو آلامه متحمل وصابر در بونلر شویله توهم کاذب

ایدرلرکه مبتلا اولدقلری المدن موتله خلاص بولمقلرغایت جهتلرندن

بی خبرلردرکه اشد الامه مبتلا اولمق محنه مقارن اولمسیله کرک

عصمنا الله تعالی من سوء قضائه وعاملنا بلطفه وعطائه

رذیلت ح

اما فضیلت عدالته شبیه اولان عفتده مذکور اولدیغی تقریبدر

زیرا بعض ارباب تصنع وریاکه حقیقت عدالتدن بی نصیبلر در

کندولری طریقه ی ارباب عدالت وصلاح وزی ولباس اهل تقوی یا

کرکی افواه عوامده ستایش ایتدیرمکدر وحقیقت عدالت قوای

نفسانی اعتدال اوزره مضبوط واوضاع وحرکات خلوت وجلوت

نتایج عقل وشرع اوزره اولمغله مربوط درظاهر باطنه موافق

وخلوت انجمنه مطابق اولمیجق اعتدال کوستردوکی اعتلال و

سعادت اکلمدوغی شقاوت واضلال اولور ح بیت

عبادت باخلاص نیت نکوست ٭ وکرنه چه آید زنی مغز پوست ح

چون اجناس اربعه فضائل مثلثه بحسب الصورة متعادلدن

وبحسب المعنی مباین اولدن ردائل شرحی وبیانی اولندی

وفضائل مزبوره دن هرقسمک بیان قلندی **پس** انواع و

اصناف فضائلک ردائل مشابهه سی چوق واردرکه مرتجی

رزبور

تدقیق

ممکن اولمه پس معلوم اولسونکه حکمای متقدمه عدالت اوچ نوعه
اولور برسی تسخیت احوال و کرامتدر اولور یعنی ایکی شخصه برمقدار
مال یا کرامت ومرتبه تقسیم اولنسه عدالت کرکدر و وسط کرامتدر
در معلوم ومرعی اولوب اندن برجانبه تخطی و تعدی ایتمیه
کرکدر ایکنجیسی معاملات ومعاوضات در بیع وشرا واجاره ودرحسن
سیاسی اوچنجیسی تادیباته متعلق حدود و سیاسات ومقاصات
وتعزیرات در وبهر برنوعه تناسب رعایت اولنوب عدالت
حاصل اولور مثلا برشخص آخره حیف وتعدی ایلیه انکادنی
آلنوب مثلیله اولنوب کرکدر تناسب اولوب عدالت اولمش اولور
پس مرتبه یه وسط عدالت کرکدر حیف اولمیه معلوم
اولمق کرکدر بو مرتبه یه میزان الله تعالی فی الارض دیرلر اما بو مرتبه یه
وقوف وبهر ماده ده مرتبه یه وسط تاید وکن نظر عقلله یلکز
غایت صعوبتدن اولمغین حق جل وعلا رحمة للعباد وحمایة
للبلاد بر میزان انزال وارسال ایتدی واول شریعت مطهره دناموس
الهی در وبو میزان اول ومعیار اکملدر وبوندن غیری میزان ثانی حاکم نافذ القول در
واکا احتیاج اول درجه دندر که نوع انسان مدنی بالطبع در طبعی مقتضی درکه
معاشی اینانیلر نوعی ایله اختلاط ومعاشرت وبعض افرادی امور زنده بعضه
اعانت ومظاهرت اعتیجه حاصل وکامل اولمز بخلاف حیوانات عجم که انلرکی
عمران واجتماع وتعاونه معاشلرنده احتیاجلری یوقدر زیرا غذالری غالبا بسیط
در جمع وترکیب وطبخ وترتیبه موقوف دکلدر ولباسلری کاشعر وریش
وبر وصوف درکه کندولریله بیله مخلوقدر وسلاح وسائر لوازمی دخی یاکندو سیله

مطلب سبب نزول قرآن عظیم

ددیر ج

مخلوق

مخلوق بالالهام الهی یاکندولریله حاصل اولوب کسب وتحصیله محتاج دکلدرلر بله کم
محتاج اولدقلری شیلر بسیطدر اندی اما انسان لطافت مزاجی اولدغیچون
احتیاجاتی بسیطه ایله تعیش ناممکن واحتیاجاتی لطیفه که طبخ وترکیب ووضع
ترتیبله اولور محتاجدر ولباس وسلاح وسائر امور معاشی جمله ضنا عیدر
صناعت وتدبیره موقوف وعمل واعمال فکریه ورویه محتاجدر چونکه
جمیع لوازم انسان صناعته موقوف وجمیع صنایعی انسان بیلوب عمل
ایتمسی ممکن دکل ایدوکی عمره وفدر پس انسان تنها معاشنه قادر
اولمدوغی ظاهر در مثلا لباس خصوصنده حیاکت وغزل وخیاطت
وینجه صنعت دخی معلومی اولوب کرکدر ومسکنی امر نده نجارت وحدادت
وبالاپوشی خصوصنده دباغت واسطه فاق واسکه سی امورنده علی هذا
القیاس در پس نوع انسانه لازمدرکه افراد واحاد مجتمع اولوب هر برکی
بر صناعت اختیار واعتمان ایدوب مثلا بعض خیاطه ابره ساز وبعض
سوزن وسائر آلات انجونه معدندن آهن کدازاولوب وعلی هذا القیاس
تعیش ایده لر پس ظاهر اولدیکه انسان تمدن واجتماعه محتاجدر انسان
مدنی بالطبع در دیدوکمز معنا سی بودر اما اجتماع دخی تغالب وتقاهر واقع
اولمغی مقتضیدر وبعضکز بعضنه ظلم وجور نه مؤدی در زیرا هر نفس مشتهای
طالب ومرغوب ومستلذ اولدیغنه راغب در پس هر نفس اشتهای
واخذ انکه مقتدر ایدوکی سنه یه آخر دخی مائل اولمکرکدر وبو میل
ایدوکی شیئ مرغوبه اول دخی مائل اولمق استه کرکدر لابد بعض بعضی
دافع وقاهر ومراد ومقصودی اندن اخذ انکه انجون ظالم وجابر اولمسه
کرکدر اول دخی بوکه موانع ومدافع وقاهر وغلبه جانب قویدن واقع اولسه

ضیاط

ر نفس ج

جائر ج

معاملات

کرکس پس حاکم ظاهر کرکس که دفع ظلم او رفع حیف ایلیه و دفع ظالم بتازند و معاملات

معاوضات

و معاوضات رضایه واقع او ملق کرکس که تقالب و تجار منوط او لوب هم بر بریه

مقصود دنه نائل اول مثلا خیاط بجاره خیاطت و اول دفع بوکا بجاره و

علی هذا القیاس اتیمک کرکس اتا بوا عمال و صناعات بریلر بریه متساوی

یوخه متساوی دکلدر میدر یوخه متفاوت میدر تفاوتی اولدوغی تقدیرجه نه مقدار در

بلنمک لازمدر مثلا بوا تجار بر مقدار خیاطت ایدیجک اول دفع بوکا و

قدر بجاره اتمک کرکدر که تساوی و تعادل حاصل اولجون بوتساوی و تفاوت

صناعات اراسنده بلنمک متعذر بلکه متعذر در لابد بر متوسطه

محتاج اولنمغه و اول متوسطه مقوم دینار و درهم در که انلره نقدین

دفع دیرلر و حکمی دیناره عادل متوسط دیرلر لکن بو عادل صامت

در و عادل صامت دائما کافی دکلدر بلکه عادل ناطوق دفع کرکدر

تا متقابلا بلانمک تعادلی توسط دینار له حاصل اولوب نفوس جامحه

و ابصار طامحه آنمک عدلنه منقاد اولمجون ناطوق عادل تعدیل و تسویه

و جانب قوی تضعیف و جانب ضعیفه تقویه ایده و بو عادل که

لازمدر پادشاه حاکم در که ظالمی و جوری دفع و دست تعدی و تغلبی رفع

ایدر بهر که ناموس الهی احکامنه تابع یا تعدیل دینار ه طائع اولمیه پادشاه

قاهر قوت بازوی شوکت و هیبت شمشیر سیاستله یا هلاک یا مطیع

و منقاد طریق عدالته سالک ایلر پس معلوم اولدیکه حفظ عدالت ایچون

خلق ارا سنده اوچ نسنه لازم ایمش بری ناموس ربانی و بری سیاست

انسانی و بری دینار میزانی و حکیم یونانی اوچنجه دفع ناموس ایدر زیرا

تغلب ذی ناموس سیاسته دیرلر هر بر نده سیاست مفنایه وارد در

حاکم

اطلاق ۴

ودفع

موجب شرع مطهره وعقل منوره اوزره عامل اولوب احکام تولیس
الهیه وحدود وشرایع بنویه دن عدول ایتیوب بلکه تفضل وایثار و
عفو واحسان وسایر مستحبات شرع ومقبوله ومرضی عقل اولان
نسنه لری دخی ایدیان ایدر کرکه بعض عباد وبلاد اوزرینه حاکم ومتولی
ایسه قانون شرع مطهره وسلوب سیاسات ملوکل عادله ایله عامل
اولسه بو مقوله کسنه بو دنیاده خلیفه رب العالمین ودار آخرتده
ان المقسطین علی منابر من نور بشارتیله اهوال وکربات قیامتدن
امین اولسه کرکدر وعرصه زمان وساحه عالم اکر بونک کبی صاحب
سعادتک زیر لواسنده آسوده اولسه آثار وبرکاتی انسان وحیوان
وحرث ونسل واقوات وارزاقده ظاهر وباهر اولسه کرکدر نته کم
روایت اولنور کرکاسره دن بوضیک خزینه سنده برکیسه کندم
بولندی بهر دانه خرما مقدارنده کیسه اوزرینه یازلمش کم شول زمانده
که پادشاهلرک عدلی برکات وارزاقی زمین وآثار عدل وداد دن مالا
مال ایدی برکات اقوات وارزاقده بدیدار وحبه یه کندم جثه ده
بو مقدار ایدی العیاذ بالله تعالی بعض حکام ولایات وولات
احکام ومراسم اشفاق ومکارم اخلاقله مرسوم اولیوب بلکه
زهاد بدسرشتی اخذ وغصب اموال محرمه اوزره مجبول ومجبور
ودل ودست حور بنیاد وجفا پیماسی ارائه دماء ناحق وایذای
مظلومان مطلوق اوزرینه مفطور اولوب اکل وشرب بومنوال اوزره اولمه
حور آب ازنم چشم بتیان میوه باغشه چکد خون دل بیوه زنان از مژه بر بالشه

جرات وکر بانیزه کوشش هوشی مواعظ علما ونصایح حکما دن کر واذا قیل له اتق الله

اخذته

اتیان ج

مولی ج

موسوم و

اولوب

وخلفا

شقاوتره داغدار ج

اخذته العزة بالاثم فحسبه جهنم آیه کریمه سی وعید ینه مظهر اولور
بونلرکی حکام وامرا مردود وبیطرود افاضل خلفا وسلاطین
وفی الحقیقه اخوان اباله وجلای شیاطین درجون خیر ایلرندن
رحم رعیت نابدید پس روز جزا ده رحمت رحمان بونلردن بعید
درکه من لا یرحم لا یرحم چون بونک کبی حاکم ادبار شقاوتله تراغ وار
وحلیه فضیلت سعادت حقیقی دن عاطل در پس بونک امثالنه
صاحب سعادت دیمک فی الحقیقه فاسد وباطل در وینجه سعادت
اولور بش اون بیل مرادات فانیه دنیایی دنیه دن بهره مند وآمال
امانی ناپایدار دهر غدار ایله که الام وشدایدن خالی دکلدر فیروز
وار محمد آخر زار وخرین بل طرید ولعین ذلیل وخرکاه دور از حشم
وسپاه وجاه وحشمت امارت وحکومتدن معزول مصداق آیه کریمه
ونرثه ما یقول ویاتینا فردا معذب ومخذول درکاه رب العالمین ودیوان
احکم الحاکمین وارسه کرکدر وانکار ممکن شاهده احتیاج اولیوب جزای
عمل وپاداش افعال کورسه کرکدر ویس صورت مور محقره محشور و
اطراف وجوانبی ظلمات ظلمتدن شب دیجور اولوب ملائکه عذاب
پنجه سنه بر موجب خذوه فغلوه ثم الجحیم صلوه کرفتار ومحبوس
ونسیم رحمت رحماندن کم اهل عدل بلاد ورحمت عباد اولنلره موعود
درنا امید ومایوس قلسه کرکدر اعاذنا الله تعالی من ذلک ونقمته وادخلنا
الجنة بغیر عذاب سابقا برحمته **باب سادس اقسام فضیلتدر**
بیانندر در معلم اول ارسطاطالیس عدالتی اوچ قسمه تقسیم وهر قسمی
بو وجهله تعریف وتعلیم ایلدیکه **برنجی** اولدرکه ادای عبودیت حق جل وعلا

ایجاد کیون اول اول کریم رحیمایکه سابقه استحقاق هر موجود کل
قامتنه مناسب خلعت وجود ایله مزین و معلی انعام نوع بنی حد و حصر ایله
شوا کل جهایکل ممکناتی مشرف و محلی ایلدی مستوجب در که اداء حق
عبودیتنده دایم و در بارگاه عزت و بارگاه شکر نعمتنده قایم اولیه سن
و عدالت مقتضیدر که عبد کندو ایله مالک رقبی آره سنده اولان امر حقی
طریق افضل و نهج اکمل اوزره سلوک و قراضه وجودن کوره
اخلاص و ریاضت و پوته مجاهده و عبودیتده ذائب و مسبوک
ایده و بحق اول حقوق قدیمه که مکلفک ذمتنه واجب و عهده سنه
لازمدر البتی ابنای نوعله که معاصرلری و کوچه حقائقده همایه و مجاورلریدر
اولان حقوقی ادا ایتکده انقیا د سلاطین و امرا و تعظیم ائمه و علما و ادای
امانات و حفظ حقوق معاملات و حفظ عهد اخوان و حیرانده اوتبتی
اسلاف ماضیه که حالا سکان دار بقیه دیر لرانکر حقوقن ادا ایتکدر
قضاء دیون و تنفیذ وصایای اموات احوان و آبا و امهات و تعمیر
اوقاف و احیای رُبُط و خوانیق سابقین کی خواجه نصیر حکیم معظم و
فیلسوف معظم دن بو کلامی نقل ایتمکله نفکره شرح معانی و تمهید
مبانی سنده ایدرکه چون شرط عدالت اقتضا ایدرکه معاملات
و معاوضاتده کرکی دینار و درهم اخذ و اعطاسنده کرکی تعظیم و تکریم
افاده سی اولسون انصاف و عدالت اوزره اولمه مثلا بر کمسنه دن
نعمت تعظیم و تکریم یا عطا و بذل زر و سیم کورسک مقابله سنده لازمدرکه
مکافاته و مجازاته ایده سن اکر خدمت بدنیه اکر خدمت مالیه ایله اکر انلرایله
ممکن اولمزسه بذل ثنا و حمد و نشر دعا و شکر ایده سن و الحاصل

قدرت

یا عطا

قدرت حاصل و ممکنت و افضل اولدقجه بجا ترات و مکافات لازم اولور
حتی بو طریق ایله مکافاتدن بر نسنه قدرت و از کین تغافل و ممکنت حاصل
ایکن تهاون و تکاسل ایده سن سزایا لوم و تشنیع و محل زجر و تقریع
اولورسن پس منع حقیقی و محسن علی الاطلاق که اولا قامت جدیده وجود نیز
خلعت وجود ایله کرخیر محض و مبداء جمیع خیرات در مزین و مجلی قلدی
ثانیا پایه پیغمبری منظر نظر و معرفتله که دنیا ده فقر فخر نیز آخرتده
ذخر نیز در مرفع و معلی ایلدی ثالثا و رابعا الی مالا تناهی اضاف
فوائد احسان و اجناس موائد امتنان اعطای اعطای سلیم
و افاضه قوای صحیح و صحت وافیه جسمانی و ذکا و صفای قریحه
روحانی و اهل عیال و اسباب و اموال و اثاث و لباس و کتب و مراکب
و ملابس و خدم و حشم کی و الی غیر ذلک من النعم التی لا یکن احصاؤها
و لا یستقیم استقصاؤها که احسان و انعام بیور مشدر یا انکه بر دن
خدمت و لجنت که فی الجمله موجب استحقاق اولیه واقع اولمدی و طاعت
و عبودیت که نوعا مقتضی اهلیت انعام اولیه سبقت ایتدی بیت

فضل خدایرا که تواند شمار کرد ☆ یا کیست انکه شکر یکی از هزار کرد ☆

پس بو مولای جلیل و منعم بی عدیل شکر و نعمتنده تقصیر و تهاون
و ادای حقوق و عبودیتنده اهمال و تکاسل ظلم صریح و جور قبیح در
بو قتده قلدیکه نعمتنه انکار یا اثبات شریک ایتمک اصرار اولنه
والعجب بر سپاهی یه بر پادشاه خزینه سندن علوفه داره یا ایتمار
مقرر حاصل اولوب اسباب معاشنه کفایت ایدیجک نسنه
اول جهتدن الکا و اصل اولمه مجالس و محافلده شرف حضوریله مباهات

انکه

واختيار و مدة العمر بمدد جاه جلالت و فسح سرير سعادت تالي ايله ليل و
نهار رطب اللسان اولدقجه غيري جروب عظام و وقايع
كبار ده بذل نفوس و ايثار رؤس ايتمكي دخت همشه لازم و لازب
و عهده يه مرو تنه واجب بيلوب في الواقع ايله ايتمه بين الانام
مستحق طعن و ملام بلكه مستوجب عقوبت و ايلام اولور فكيف
منع حقيقي و محسن مطلق كه جمله موجودات دريايي نعمت بي پايانه
غرق و مستغرقدر **مشنوي** بحمد ستايش خداوند بخشنده را
كه موجود كرد از عدم بنده را كرا قوت وصف احسان اوست
كه اوصاف مستغرق شان اوست چون معلوم اولديكه شكر و خدمت
و طاعت و عبوديت حق جل و علا بنده يه مكلف اوزرينه واجب
و لازمدر **پس** طاعت و عبادت نه وجهله كرك وقايع نوعدن متقدمينده
خواجه نصير طوسي نقل ايتدوكي مذاهب بودركه حكمادن بعضلر
ذاهب اولديكه نوع بشره لازم اولان خدمت آلهيانه تفكر و
تدبر درتاكه معرفت حق تبارك و تعالي الكا حاصل و توحيدي
مرتبه يه تحقيقه واصل اولهر و بر طائفه دخي ذاهب اولديكه انسانه
لازم اولان خدمت همان حق جل و علانك ربوبيتنه اقرار و احسان
مجيدينه اعتراف ايدوب قدرت يد بكه ستايش و ثنا اعكله اقتصار
ايلمكدر بر طائفه دخي ذاهب اولديكه بنده يه لازم اولان خدمت
صلوة و صيام و خدمت هياكل و معابد و ايثار صدقات و قرابين
ايتمكدر و بر طائفه دخي ذاهب اولديكه بنده يه لازم اولان اولدركه
حضرت حق جل و علايه احسان ايتمكله تقرب توسل ايده يا كندو

مطلق انواع عبادات

نفسنه احسان ايده يعني نفسني تزكيه و تطهير و علوم و معارفله
اشراق و تنوير ايده يا خود احسان ايده يعني تعليم حكمت و ارشاد
سبيل هدايت و امور معاشيه معاونت و مظاهرت و مواساة
ايليه و بر طائفه دخي ذاهب اولديكه جمله آدمي اوزره بر واجب
معين يوقدر بلكه طبقات انسان مختلفه در هر طبقه يه بر نسنه
واجبدر خواجه نصير ايدر ارسطاليس حكيم بو مذاهبي حكمادن
بيان و نقل ايلدي كه خدمت و عبادت حق جل و علا اوچ نوعدر
بريسي بدنه متعلق اولان در صلوة و صيام و وقوف مواقف بالحرام
ايكنجي نفوسه متعلق اولان در اعتقادات صحيحه و توحيد و معرفت
حق جل و علا و تفكر ايات فيض وجود و احسان وجود حضرت
ملك معبود **اوچنجي** خلقله ايدوكي معاملات و معاوضات دن
انصاف و عدالت اوزره اولمق و ادا اماانت و نصيحت امت
و حمايت حريم دين و ملت و جهاد اعداي دين و شريعت اتمكدر
و بو اقوالدن صواب انسب و تحقيقه اقرب بو قولدركه عبادت
اوچ نسنه در اعتقاد حق و قول صحيح و عمل صالح و بر نيك و فتاو
زمانه كوره تفصيله وار در انبيا صلوات الله تعالى عليهم و ورثه
انبيا اولن علماء رضي الله عنهم اجمعين بيان اعتقاد در و عامه خلق
اوزرينه واجب و لازمدر كه انلره اطاعت و انقياد ايده لر تا
امر حق تعالي محفوظ و شرع شريف قايم اولا بو مقامه كلنجه
خواجه نصير تقرير بريدر بو فقير ايدركه قول اخيركه مكلفه واجب
اولان خدمات و طاعات و اعتقاد صحيح و قول صحيح صريح

و معاشدن ده

اما كندو بر نسنه ي تصحيح و تصحيح ايتمكدن نقل ايتدي
انا حكماء متاخرين ده

و عمل بدن صالح در دیگ قول عدل و مذهب جزل در و علماء شریعت و مشایخ
طریقت کہ دین محمدیہ یہ اقتدا و شرع احمد بجا یاد آہندا المستقر در بو وجہ اوزرہ
تقریر ایتمشلر در کہ بندہ یہ مکلفہ واجب اولان ایمان و عملدر و ایمان دخی
ایکی قسمدن دن عبارتدر تصدیق بالجنان و اقرار بالسان یعنی مکلف قلبیلہ
حضرت رسالت پناہی خاتمیت دستگاہی محمد مصطفی یی حق جل و علا
جانبندن کیتوردیگی وحدانیت و معاد و اصول و معرفت و اعتقاد دن ہر نہ بولردہ
جملہ سندن تصدیق و اذعان و قبول و تسلیم ایدوب زبانیلہ تصدیق
قلبی یہ موافق اقرار و اعتراف ایدہ و بو ایکی قسمدن ہر مکلفہ واجبدر شویلہ
بر یسندہ اعمال و اتیان دہ اخلال ایلیہ آخرتدہ عذاب جاودان دن نجات
و خی الجملہ حق جل و علا قتندہ درجات بولمق یوقدر ملکرم اقرار بالسان
ایتمکدہ عذری اولہ مثلا آلہ ناطقہ سی کسیک یا خود تکلم ایدرسہ کفرہ قادر اولمق
مقرر اولہ بو عذرلہ اقرار لسان ساقط اولور اما تصدیق جنان بر ہر
حال واجب و لازمدر کہ اونک سقوطنہ عذر اولمق متصور و ملائم دکلدر
اما عمل اعضا و ارکان صلوۃ و صیام و سائر عبادات ماموزہ اہل سنت
و جماعت قتندہ اصل ایمان دہ داخل دکلدر حتی مکلف اعمال واجبہ و
عبادات مفروضہ دن بعضی بل کلیتی ترک ایلیہ چون ایمانکہ تصدیق و اقرار
لساندر حاصل اولمش اولہ آنک ایمانی مرتبہ سندن خروجنہ و کفر
جاویدہ دخول حکم اولنمز اما بعض سلفدن نقل اولنان کہ ایمان عمل
صالح داخلدر و ایمان تصدیق جنان و اقرار لسان و عمل ارکاندن
عبارتدر مرادلری انکر کل ایمان کامل دیمکدر فی الواقع ایمان کامل موجب
رضای حق تعالی در اول ایمانکہ عمل بیلہ در و بو مقامدہ دخی

تلکیب

تفا

تفاصیل و تفاسیم کہ حکما ایراد ایلمش لردر بو قدر مثلا تقسیم اولنور کہ مکلفہ
واجب اولان اعمال و افعال ایکی قسم در بری قلبی و بری قالبی و ہر بر کی
ایکی قسمدر بری اولدر کہ اصل ایمان تحقیقندہ معتبر در و بری کمال ایمان
تحقیقندہ معتبر در و بر کی کہ اصل ایماندہ معتبر اولن عمل قلبی معرفۃ اللہ حق
تعالی در صفات کمال و نعوت جلالی ایلہ و اعتقاد بعثت انبیا و رسل و
صحت معاد و یوم الآخر و سائر ایماندہ معتبر اولن عقاید در و کمال ایماندہ
معتبر اولان عمل قلبی الاہ و نعماء حقندہ تفکر و فروع آلہ ایماندہ و بنوآندہ تعمق و
تدبر در و اخلاق محمودہ و اوصاف نفسانیہ یہ حمیدہ در عمل قالبی دہ
اصل ایماندہ معتبر اولان اولدر اقرار بالسان در ایمانہ واجب نسنہ
اصل ایماندہ معتبر اولمیوب کمالندہ معتبر اولان صلوات و صیام و سائر
اعمال خیرات و حسنات در و بر قسمی دخی بودر کہ مکلفہ لازم اولان ایکی
قسم در بر کی افعال بر کی ترک افعالہ متعلق امر آلہی و ترک متعلق
نہی اولاندر مثلا صلوات و زکوۃ و تلاوۃ قرآن کبی و ترک زنا و ترک شرب خمر کبی
بر یہ متعلق امر مطلق اولن دخی ایکی قسمدر اگر متعلق امر ایجابی اولور
واجبدر امر ایجابی اولدر کہ مکلف اول امری ترک ایدرسہ عقابہ و عذابہ
مستحق اولہ اگر امر ندبی اولور سہ مندوبدر امر ندبی اولدر کہ مکلف
اول امرہ امتثال ایدرسہ ثوابہ مستحق اولور اما ترکی عقابہ مستحق اولمز
و متعلق نہی اولان فعل دخی ایکی قسم در اگر نہی تحریمی اولورسہ اول فعل
حرام و ترکی واجب و لازم اولور نہی تحریمی اولدر کہ مکلف اول فعل نہی
فعلی ایتیان ایدرسہ عقاب و عذابہ مستحق اولور اگر نہی تنزیہی اولورسہ
اول فعل مکروہ اولور تنزیہی اولدر کہ منہی اولن فعلی ترک ایتکلہ مستحق

... متعلق ؟

عقاب اولیه اما بر فعلک اتیانه امر او ترکه نهی اصلا وارد اولسه اول فعل صاحی
پس مطلوب فعل مکلف بش قسم اولور واجب و مندوب و حرام و مکروه
و مباح و بر قسمی دخی بودر که مکلفه لازم اولان ایکی قسم در اولکی که ثانیه
شرط در ایماندر و ثانی که مشروط در اوچ قسم در عبادت بدنی و عبادت
نفسانی و عبادت مالی بدنی صلوات یکی نلاوت یکی و ذکر یکی نفسانی زکوة
و صدقه یکی بولار اوچ قسم الحیات تمه والصلوات والطیبات کلمه سنده اشارة
بیورلمش در تحیات عبادات قولیه صلوات عبادات بدنیه طیبات
عبادات مالیه در و بر تعبیی دخی بودر که افعال و ترکدر که مکلفه لازم و یا مستحبدر
ایکی قسم در بر کی کندو یله حق تعالی یابینده اولان حقوقی ادا ایتمکدر
بر کی دخی کندو یله خلق یابینده اولان حقوقی ادا ایتمکدر و ایکی قسم لفظ معجز
نظام خاتم انبیا علیهم السلام اشارت بیورلمشدر که مدار الایمان التعظیم
لامر الله والشفقة علی خلق الله . و بو لفظ و جزء که مبادی معانی
عزیزه در جوامع الکلم دندر که حضرت خاتم انبیا یه مخصوصدر
تذنیب خواجه نصیر نقل ایلر که عدالت سائر فضائل یکی دکلدر
زیرا فضائلک ایکی طرفی وار در بر طرفی ذمیمدر آخره مغایر بنه کم مرور
ایلدی اما عدالتک ایکی طرفی دخی بری رذیلتدر که جور در اما بو جور
ده مناقشه وار در زیرا سابقا تقریح ایتمشدیکه عدالتک بر طرفی
ظلم و بر طرفی انظلام در ظلم و انظلام خود بری بر بینه مغایر رذیلتلردر
که ظلم جور در اما انظلام جور دکلدر پس هر طرفی عدالتک جور در
دیو وکی بنجه صحیح اولور الهم مگر دینله که انظلام دخی جور در
غایت کشی کندو نفسنه جور ایتمکدر لکن بو تقدیر جه هم بر رذیلت

جور

هر طرفی بر رذیلتدر

جور اولور جمیع فضائلک اطرافه جور منحصر اولور تنبیه خواجه نصیر
ایدر که بیات نفسانی اولور که یعنی خلق برامر در که فعلی و معرفتی و قدرتی
مغایر در مثلا عدالت که کیفیات نفسانی و خلق در افلاک اعتدالی یلک دکلدر
و آنی اشلمک دخی دکلدر و انکا قدرت دخی دکلدر زیرا یلک و اشلمک
و قادر اولمق بولنور عدالت صفتی بولنمز نته کم سابقا اشارت کچدی یکنه بر غیر
عدل کمنه دن لغرض عدل فعلی صادر اولور اما عدالت دکلدر پس یلک
و اشلمک و قدرت صادر اولدیی عدالت بولنمدیی و ایضا فعل عدالتی
چوق کمسنه بیلور و ایلمکه قدرتی دخی وار در زیرا قدرت صفتک ایکی
طرفه تعلقی علی السوآء در مع هذا انلرده خلق عدالت یوقدر سائر اخلاقده
دخی حکم بودر بو معنای جمیع ناسکات و فضائلده تصور ایتمک کرکر
بو علمک اسراری پندر انتهی کلامه • منقر ایدرسن خلق نه شیدیکی
تعریف اولنوب ماهیتی سابقا ذکر اولنمشدی اوزره تصور اولنمیوب
بو تنبیهه احتیاج یوقدر تنبیه دیکر خواجه بو مفاده ایکی سؤالی
ایراد ایلدیلر بری قوی بری واهی و ضعیف اما واهی بودر که چون
عدالت امر اختیاری در و عاقل آنی کسب سعادت ایچون
تحصیل ایلر پس هندیجی اولان جور دخی امر اختیاری اولوب آنی
کسب سعادت ایچون تحصیل ایتمک کرکر و بو غایت بعید در که
بر کمسنه اختیار یله کسب شقاوت ایچون رذیلت کسب ایلیه
بو سؤالک جوابنده استاد ابو علی ابن مسکویه دن شویله نقل
اولندیکه چون نفسک مخالف موثر لری وار در و آنک بعضی بعضینک
مقتضاسنه مخالفدر پس جایز در که بر قوة غلبه ایدوب مقتضاسن

بیات نفسانی یعنی خلق برامر در فعل 2 مکرر

بو تنبیهه احتیاج یوقدر قائل

صاحبه کوشتره بر وجهله که عقلا استقباح و استهجان اورزه اتیان افعال
ایتمکه قادر اولمیه اول قوتک سوء تدبیر دیکلسه و شتر بانی مرتفع اولدیغن
صکره عقلنه رجوع و استعمال فکر صحیحه شروع ایدوب قبح صنعته عارف
وفاعلنه واقف اولسه بیت قد ینزع الله عن قوم عقولهم
حتی یتم الذی یقضی علی الرأس ما مقرر ایدرین سؤال مذکور معقولیه
بدیهی ده تشکیک ایتمک معقول سندن زیرا عقلاً هر فعلک قبحنه
واقف و رذیلت ایدوکنه عارف ایکن بنه اختیاریله مقتضای عقلدن
تعدی و اول قبیح و رذیلت شنیعه نک اتیانه تصدی ایتمکی
مجزوم و بالضروره مقرر و معلوم در و بالبداهه معلوم اولان شئنه
یه اعتراض معقول و ضروریاتده تشکیک علما قاتنده مسموع
و معقول دکلدر و بنوا واجب اجالیدر بونکله ایراد مندفع و سائل
مشکک ملزم اولور اما جواب تفصیلی که سؤالک موضع غلطی تعیین
و بیان و مغالطه و محل فسادی تبیین و عیان ایتمکدر خواجه
نقل ایلدوکی کلام در اما اعتراض قوی اولدرکه عدالت ما واندر
و عدالتک هر طرفی جور و رذیلت اولیجق لازم کلور که تفضل و
مرتبه سی و متبرع و احسان دائره سی که عدالتک افراطی در
غیر فضیلت بل قبح و رذیلت اوله مع هذا تفضل بالاتفاق افاضل
اخلاقدندر جواب اولدرکه تفضل عدالتدن خارج طرف دکلدر
بلکه تفضل عدالتک احتیاطی مرتبه سیدر مثلا انفاق وسط
ظن اولنان جائزکه وسط اولمیوب بلکه وسط دن انحطاط
ایدوب طرف قلیله اوله دیو احتیاط اولنوب هر مقدار وسط

دن

دن زیاده انفاق اولنورکه فضیلت سخاوت بلاشبهه موجود و متحقق
اوله تفضل بو مرتبه در اما غایت افراط اولنوب غیر مستحقلره انفاق
و مستحقلره اضرار احتمالی اوله اول تفضل دکلدور بلکه اسراف
مذمومدر فضائلک احتیاطی مرتبه سی وار در اما اسلوب واحد
اوزره دکلدر مثلا سخانک احتیاطی ید و کلزی زیاده
جانبنه میل ایتمکله اولور اما عفتک که مجور یله خمود آرا سنده
وسط در آنک احتیاطی جانب نقصانه که خمود در الی میل ایتمکله
اولور مقرر ایدرین که بو نکته نک بیلمسی اولدرکه فضیلت لرکل
هر جانبیه رذیلتدر اما بعض فضائلک افراطی رذیلت اولمقده
تفریطندن ارتوق و بعضلرک تفریطی افراطندن زیاده اولور مثلا
سخاوتک که بر طرفی اسراف و بر طرفی بخلدر و ایکی طرفی دخی
رذیلت در اما تفریطی که بخلدر رذیلت و نقیصت اولمقده اسرافه
غالب و راجح در کذلک شجاعتک که افراطی تهور در و تفریطی جبندر
جبن رذیلت و عیب اولمقده تهور دن زیاده در اما عفتده
امر بر عکس در آنک افراطی که مجور در رذیلت اولمقده تفریطنه
که خمود در غالب و خمود رذیلت اولمقده مجور دکلدر بلکه
جهله ء متصوفه و مرتاضین خمودی فضیلت عد ایدرلر پس
قضیه بو یله اولیجق نظر اولنه نه جانب که رذیلت اولمقده قوی و غالب
اولورسه اول جانبک خلافی طرفنه میل اولنق کرکدر که احتیاط تمام
اولنمش اوله والله تعالی اعلم و احکم

باب سابع تحصیل فضائل و اکتساب سعادات ایتمکنک طریق موصلی نه در

ترتیب اسبابی پنجه اولوکرک آنک بیانشده در حکمتده مقرر اولمشدر که
کمالاته مؤدی اولان حرکاتک مبادیسی و اسبابی ایکی نوعدر
بری طبیعت بری صناعت و طبیعت اولدوغنک مثالی نطفه درکه
صور مختلفه ده طوراً بعد طور حرکت ایلیه تاکه لنه یتشورکه
حیوانیت مرتبه سنه در و بو حرکتک مبدئی و سببی طبیعتدر
صناعتک مدخلی یوقدر صناعتک مثالی اغاجی پاره لریدرکه
نجار آنی صنعی ایله هیئات مختلفه ده حرکت اندورب آخر
صورت سریر مرتبه کیروب کمالنه یتشور و بو حرکتک مبدئی صناعت
اولوب بو کمال صناعی اولدوغی ظاهر در و طبیعت وجود ده صناعتدن
مقدم در و بو مرتبه اجل و اعلی در زیرا طبیعتک استنادی قدرت
حق جل و علا و امداد ملاء اعلایه در ارادات انسانیه و تدبیرات
نفسانیه نک مداخله سی یوقدر بخلاف صناعت که تدبیرات
بشریه و ارادات نفسانیه مداخله و توسطی ایله اولور آنسز
اولمز پس تقدم ذاتی و زمانی و شرف رتبی سی طبیعتک صناعت
اوزره مقرر در ع خود رسته دیگر باشد و بز رشته دکر پس
طبیعت صناعتک استادی و معلمی مثابه سنده و صناعت
طبیعتک متعلمی و شاگردی منزله سنده در و چون بونکته دخی
حکمته مقرر اولمشدر که ممکنات ده هر شیئک کمالی مبدئینه ممکن
اولدوغی قدر تشبه ایتمکدر پس صناعتک کمالی طبیعته تشبه
ایتمکدر و صناعتک طبیعته مشابهتی کمالدر اویله اولمقدر

که

که اسبابک تقدیم و تأخیر و ترتیبی کی بینی مرعی اولوب
هر شیئی موضع لایقنده واقع اولمغله طبیعته و مترتب اولان اثر
صناعته دخی مترتب اوله بلکه بعض صناعات ده طبیعتدن قدرتی
دخی حاصل اولمق جائزدر مثالی بیضه یه مرغ دماکیان درکه طبیعت
مقتضاسیله مرغ اوزرینه بر زمان جلوس ایدوب حرارت سینه
سی بیضه یه استعداد و بروب حیوانیه فیض اولوب افراخ
و فراریخ اولور و کاهی صناعتله دخی بو معنا حاصل اولور مثلا
بیضه یه ماکیان سرکین کرم ایچنده بر مقدار زمان دفن ایدوب
سرایت حرارت سرکین بیضه یه استعداد حیوانیت و بروب
اندن دخی افراخ و فراریخ بقدرته الله تعالی حاصل اولور پس
صناعت بو محلده طبیعته تشبیه ایدوب و اندن تعلم قیلوب
طبیعتدن صادر اولان اثر صناعتدن دخی صادر اولور قدرة
حق تعالیدکی مؤثر حقیقی در بو سبب ظاهر دن جلوه کر و باهر
اولدیکی و بو صورتده صناعتک طبیعته مرتبتی دخی حاصل در
زیرا چون بیضه دن دفعه واحده افراخ کثیره حاصل اولورکه
طبیعت و حضانت ماکیان طریقنده اول کثرت اولمز چون بو
مقدمه تمهید اولندیغی پس بیان ایدرزکه تهذیب اخلاق و
کسب فضائل که بو عملدن مقصود در اول دخی امر صناعی در
تدبیر انسانی ایله اولور پس بو بابده دخی طبیعته استاد معلم
در اقتدا اتمک کرک و هر نه طبیعتدن مقدم و ترتیب وجود و صدور
خلقتده سابقدر تهذیب خلقده دخی آنی مقدم و سابق

ایتمک کرکر بین کلام طبیعتک احوالی وخلقت انسانده اعمالی
رنجه ایدوکن بیان ایده لم تهذیب خلقده قناعت وتدبیرله انخا
اقتدا اولنه معلوم اولسونکه اول قوت که انسانده ظاهر ومؤثر
در قوت طلب غذادرکه طفل متولد اولدوغی اندهٔ مادرینک
پستانندهٔ سود امکه تعلیم وتلقین اولمدین طبیعی الهام ایلیوب
وتعلیم ربانی وتهدی اولوب قوت طالب غذاسی بدنده خالب
اولور ذلک تقدیر العزیز العلیم وآیهٔ کریمه ده اعطی کل شیء خلقه
ثم هدی یومرتبه یه اشارتدر چون قوت دفعی بر مقدار
مزید وفی الجمله حسن رشید اولدقدن صکره دفعی زیاده کسب اهتدا
ورفع صوت وبکایله مادرندن طلب غذا ایدر وبو مرتبه دن
دفعی ترقی ایدوب قوت غضبیه ظاهر اولوب دفع مضار
ورفع مزاحمت اغیار ایچون بشره والکر وفع مذکوره ده کندینک
مستقل ولکا یی اولمدوغنی فهم ایدرسه کمال شفقت وفور
عنایت اوزرینه اولدوغنی بلدوکی اشخاص وافراد دن
استعانت وانلره استظهار واستغاثت ایدر مادری وپدرک
ودایه سی وخاضنه سی وروز بروز بو قوتلرک استعمال واستکمال
ایدرکن قوت تمیز که خاصهٔ نفس انسانیدر اهتدا واستحصال
ایدر وبو قوتک اول اثاری حیا وبو قوت جمیل وقبیح ونیک وبد
تمیز اعتدن ناشی درکه تصور قبح تصور کی یعنی تک کندودن صدورین
تخییل ایدوب منکسر اولور وحیا بو انکسار در وبو قوتله تمیز در
بو نافیومانع تر ایدوقوت غضبی وشهوانی دفعی محکم اولان مرتبه سنک

نهایتنه

نهایتنه دک مقتضایدر اولور پس عنایتی تحصیل بقایه نوع طرفنه اولوب بدنده
کندی مثلی تخصیص آیر حادث اولمق اسبابنه شروع ایلیر واول بدنده مضغهٔ
غذادن کمنیدر که نطفهٔ آدمیدر حاصل اولمقدر وطلب ازواج ونکاح
وتوالد وتناسل حاصل اولور بو امور قوت شهوانینک مقتضاسیدر وآنک مرابیسی در
اما قوت غضبی اول دفعی کی لایتشوب کندو تخصیص حفظ وضبط و
استعانت غیره غالبا محتاج اولمق مرتبه سنه واصل اولدقده نصکره سایر
افرادانسانی واقارب واتباع واهل عیال کی حفظ اتمکه دفعی شروع ایلیر
وبو رادن ریاست واستعلا وتفوق وترؤس ظهور ایلیر وبو جمله یه قوت
غضبی مرابیسی وآنک مقتضیاتی در اما قوت تمیز ونطق که خاصهٔ انساندر
اولا جزئیات واشخاص ادراکین وحفظین تحصیل وتکمیل ایدر اندهٔ مهارت
حاصل اتدکدن صکره کلیات وطبایع کی معقولات اولدرکه طبیعت انسان
وحیوان بکا انلری تعقل ایتمکه قادر اولور زیرا جزئیات واشخاص ادراک
ایدوب جزئیات واشخاص ارا سنده اولان مشارکتلری ومخالفتلری درک
وتمیز ایدر پس ما به الاشتراک اولان نسنه لر وما به الامتیاز اولان نسنه لر
معلوم اولمقدن ذهنده صور طبایع کلیه فیض اولمغه استعداد حاصل
اولوب عالم اولمغه باشلر مثلا افراد وجزئیات انسانک بیچه سنی کورر که
نطق وسایر خواصده مشارکلری وسایر افراد حیواندن ممتازلری در
ومطلق احساس وحرکت ارادیده جمله افراد حیوان مشارکلری وافراد
حیوان حرکت ارادیه وحس ایله بناتدن متمیزلری واغاوعوده جمله نبات
وحیوان مشارکلری وعلیه جاداتدن متمیزلری وعلی هذا القیاس پس
بو مشارکلری ومخالفلری معلومی اولمغله ذهنده صور طبیعت انسان

شی نوع

مطلب
مراتب موجودات

وطبیعت حیوان وجمیع نامی فیض اولوب طبایعی جزئیات دن
وجزئیاتی وطبایعی برلی بر بندن ممکن اولماز بجه انسعده اهل یتشدکجه ادراک
وتمیز ایدر وبو طبایعه معقولات اول دیرلر زیرا اول مرتبه یه تعقل بولور
بوندن اول اولان احساس در تعقل دخلدر چون بو مرتبه دا ایکی قسم
کلمه عقل اطلاق اولنور وان تثبت بالفعل اسمی بوحالده اکا واقع تعقل اعنی
اولور وبو مرتبه یه کلجک طبیعتدن صادر اولان کمالات نهایتین
بولور بوندن صکره نوبت تدبیر وصناعت سببی ایله اولان کمالاته ایرشور
اکر بو کمالات دخی حاصل اولورسه اول انسانیتدر کم طبیعت سببی ایله
حاصل اولمشدر صناعت سببی ایله بقای حقیقی ودوام ابدی بولور
پس طالب فضیلت اولنه لازمدر کم متوجه اولدوغی کمالی صناعت
سببی ایله تحصیل وتکمیل اتمک استدکده طبیعته اقتدا ایلیه طبیعتدن
استفاده اولنان سیاقت وترتیبی ترتیب تهذیب قواده استعمال ورعایت
ایلیه مثلا اولا قوت شهوت تعدیله اندنصکره قوت غضب تهذیبینه
اندنصکره قوت حکمت تکمیلینه همت ایدوب اندنه ختم ایلیه اکر ابتداء
طفولیتیدن قانون حکمت اوزره کم انشاء الله سوق ذکر اولنه کرک ترتیب
وتهذیب واقع اولمش اولسه طوبی له آنک حقنده عنایت ازلی اولن
سعادتمند اولدن اولوب اکثر دهمانین حاصل وحرکت وتوجهی تحصیل
فضائله اقرب طرق واحسن وجوه اوزره واصل اولسه کرک واکر
اویله اولمش دخلسزینه نا امید اولمق کرک بلکه میدانه کیروب دامن
همتی تشمیر وکسب فضائله نتایج سابقه اوزره سعی وتدبیر اتمک کرک و
صعوبته طریقدن یاس ایدوب واهمال اتمکی کرک کم اهمال موجب

ترتیبی

تعقل اعنی

شقا

شقاوت ابدیه دمورث خذلان وموضع مذمت سرمدیدر واستعجال کرک
کم کون بجدکجه صعوبته متأکد وتدارکی متعسر اولور تاکم بر مرتبه یه
وارر کراند نصکره وآسفا لقد فرطت في جنب الله فریاد دن
آسمانه ایر کورسه فائده دیرمز وانکشت تحسری دندان تأسفله
پاره پاره ایلسه نفع وعایده اولمز زیرا فرصت بجدکدن صکره وقت کار
الدن چقر واسباب وصال یار من بعد حاصل اولمق احتمالی قلمز پس
خائب وخاسر کارخانه دهر اکتساب وچارسوی شهرستان عالم اسباب دن
تهی دست خروج لازم اولجق درد زبانی بوربای اولسور ربا عیبه
افسوس کم وقت کار از دست برفت اسباب وصال یار از دست برفت
در معرض یک دولت ناپایندهٔ صد دولت پایدار از دست برفت
ومعلوم اولسونکه قافله سالاران راه اهتدا وعنایت یافتکان درکه
صنعا لاً وهدی اولوب تأیید الهی ایله کمالری فطری وفضیلتلری وهبی
وتحلیات کسبیه دن بی نیاز وتحلیات بشریه دن مستغنی اولان
طائفه علیه دن غیری جمیع بر فرده فضیلت فطری حاصل اولوب
سعی وتعلم وکسب وتعلدن اولمق یوقدر اکرچه اختلاف استعداد
وهبی سببیله سهولت وعسرتله تحصیل واکتساب مختلف اولوب بعض
افراد عمل یسیر وسعی غیر کثیر ایله تحصیل فضائل وبعض آخرسی تمام و
جهد کامل ایتمکه محتاج اولور ونته کم تحصیل صنعت کتابت کسب و
کتابتده موفق در حتی کسبدن خالی اولان لاعن شئ ناسخ وصنعت
کتابتده راسخ اولمق محالدر کذلک طالب فضیلت سعی وکوشش
واعمال قویه ودررش ایتمدین فضیلت تحصیل ایدوب بلکه نفسانی اولمق

مستغنی

اولمق مرتبه یه واصل اولمز مرتبه معرفت جان برادر که کار کرده
وجون صناعت طبیعته اقتدا ایمک لازم ایدوکی ظاهر اولدی
پس معلوم اولسونکه تهذیب اخلاقه مناسب علم علم اخلاقدر
وبو علم روحانی دخی زیرا طبیبک همتی بدن انسانی وجسم
بشری ایچون حفظ صحت حاصل واعاده صحت زایل ایتمکدر
کذلک علم اخلاق صاحبنک دخی جلب سعادت وغایت نهایتی نفس
انسانیده حاصل وموجود اولان فضیلتی باقی وخالد زایل ومفقود
اولان فضیلتی حاصل وعائد قلمقدر پس نته کم طبیب جسمانی
تدبیرات طبیعیه ده ومعالجات صناعیه ده افعال طبیعته تشبه و
اقتدا ایدر نته کم اصحاب فن طب قتنده ظاهر درکذلک طبیب
روحانی یه لازم درکه ترتیب اسباب تهذیب خلق وتهنیه
آلته تحصیل عدالت ایچک مقصد ایدیچک طبیعت که استاد وپیشوا
در تقلید واقتفا ایده پس طالب صحت روحانی قوای ثلثه
نفسانی یه علی الترتیب نظر وملاحظه ایله یعنی اولا قوت شهوانی
نک فضیلتنه که عفتدر ثانیا قوت غضبیه نک فضیلتنه که شجاعتدر
ثالثا قوت تمیز وادراک فضیلتنه که حکمتدر نظر وتفقد ایده اکر بهرسی
حاصل وکامل ایسه شکر وثنای وهاب حق وفیاضی مطلق علی
قدر الطاقه مؤدی اولوب بهمان اول فضایلک ادامت وابقاسی
اسبابنی مراعی واکر حاصل دکلسه بهربری علی الترتیب کسب و
تحصیل ونقص نقصان شعاری اولمق فضایلک تکمیل ایتمکه مجد و
ساعی اولوب اولا قوت شهوانی یه نظر ایده اکر صفت اعتدال و

وسطا

طب

اول علم علم اخلاقدر

وسطا بینلرنده متصف بولور سه عفت الکا حاصل اولمش اولور بهمان
علی سبیل الاعوام باقی وعندام ایتمکله اهتمام ایتسون واکر بر جانبه
مایل واعتدال حقیقی زایل اولمغله منحرف بولور سه سعی وهمت ایلیون
اعتدال انحرافده اعتدال توسطه واصل وفضیلت عفتی کسب ایده
حاصل ایده کوره سیز بعده قوت غضبیه یه نظر ایدوب کوره سیز
اکر فیه مساوی وقصور وجبن تهوردن بر طرف واعتدال توسط
تحصیل ایله کسب شرف ایلدیسه فضیلت شجاعت حاصل اولمش
شکری متواصل اولوب والا رذیلت طرفندن همتله کسب وبی تخلیص
وسعادت تحصیل شجاعته نفسی تحریص ایلیون وبو ایکی فضیلتی
تحصیل وجوهر نفسی فی الجمله نقصاندن کمال تحویل ایتدکدن صکره
تحصیل فضیلت حکمت جانبنه راغب ورذیلت جربزه وبلاهتدن
هارب اولوب اولا اول علمی که تحصیل علوم آلته ومعیار نظرکز میزان ایله
الکا حوالت اولمش در یعنی منطقی که قوت نطقی تقویت وتصحیح
ومعیار نظر واکتساب توسیع وتفسیح ایتمک آنکله ممکن در تحصیل
وتکمیل ایدوب بعده اول علومی که جمیع مسائل ودلائلی شک وظندن
عاری ومبادی ومبانیسی محض یقین اولوب جاری یعنی علوم
ریاضیات که مقدمه ده الکا اشارت اولندی تحصیل ایلیه که ذهنی
جمیع مسائلده قطع ویقین مرتبه سنه معتاد ومتعاقی ظن وتخیلدن
اکتفا ایتمکه قادر اولوب بعده الهیه پس معرفت حقایق اشیا وکشف
احوال موجودات خارجیه ایله تخلی وزاویه جهل ونقصان
که ماویه ذل وخذلان در تجنب وتحلی ایتمکه همت ایده اولا

طبیعیات بعده الهیات مسائلین تحصیل و هر اجمالی بالغی مرتبه ی
تفصیل ایلیون چون توفیق الهی ایله بو مرتبه یه واصل اولدم اولدم اول
قوالی ثلثه ی مزبوره نک ترتیب و تهذیبنه فراغت بولدم اولور
چون بو فضائلک تحصیلی میسر و مقدر اولدی پس فضیلت عدالت
که جمله یه مرتب و فضائل ثلثه دن مجموع مرکبدر آنک تحصیل و
تکمیلنه عنایت و اهتمای مکمل و موقر ایلیون کمال حقیقی یه واصل
وسعادت باقیه الحاصل اولوب انسان بالفعل و حکیم مطلق
وفیلسوف کامل اسمی الحق محقق اولدم پس استرسی بو
مرتبه دن صکره سعادت خارجیه که مرتبات جمال کمال و محسنات
دنیا جه ی فضیلت و اعتدال درانلری دخی تحصیل ایلیون و انلرایکی
قسم در و فضائل بدنی و فضائل مدنی فضائل بدنی اول علوم
و معارفدر که احوال بدنه راجعدر و اول طبع درکه ثمره ی حاصله
و فائده ی مترتبه سی اوجه سنه در دفع و ازاله ی علت و حفظ
و حراست صحت و کسب و افاده ی ذی بنیدر و علم بخور مدر که مقدمه ی
معرفت بعض حوادث اولمغله موسوم در فضائل مدنی اول علوم
درکه انتظام احوال دین و دولت و اتساق امور ملک و ملت
آنولکله علوم شرعیه یی که فقه و کلام و اخبار و سیر انبیا علیهم السلام
وقصص و تواریخ و حوادث ایام و علوم ادبیه که لغه و صرف
و نحو و بیان و بدیع در و بو جمله موجبات بلاغت و فصاحت در
و علم حساب و استیفا و مساحت یی که اکثر منافع اجتماعات
مدنیه احکام مربوط در و اختلاط و تعیش و معاملات بنی نوع انک

متعلق

و فضائل بدنی

اولور

مستعلق و منوط در باب ثامن حفظ صحت نفس کر

کر فضائل ذایم و باقیدر آنک بیاننده در حق اولیه که چونکه نفس
خیر و فاضل و درجه ی انسانیه بالفعل واصل اولمش اولمغله بو ملکه ی فاضله ی
نفس حفظ انک الحق واجب و لازم و هر ساعت اول طراوت و نقاوادامت
و بقاسنه عازم اولمق کرک حفظ صحت بدنه بنجه اهتمام لازم ایسه حفظ
صحت نفسه اعتنا دخی لازم در بلکه دخی اهم و اقدم و بو که اهتمام اتم و الزم در
و بو صحتک حفظنه و فضیلت نفسک بقاسنه بوندن افضل سبب
یوقدر که دایما معاشرت و اختلاطی کندو کبی یاد خی اکمل تحصیل فضائل
اعتش و عیوب و رذائلی ترک اعتش خیر و فاضل کمسنه لرایله اولوب تحصیل
فضائل ایتمش و معایب رذائل اندن کتمش کمسنه لر صحبتندن آتش
سوزاندن احتراز ایدر کبی کریزان اولمغله نفس انسانیک خاصه سی
معاشری اوصافیله تخلق و مخالط و مصاحبی اخلاقیله اتصاف و تخلقدر
ع زانکه انکور زانکور کیرد رنگ و حکمای دیشلر که الطبیعة سارقة بو معنیادن
نظما دیشلر در شعر عد و کی البلید الی الجلید سریعة کالنار توضع فی الرماد تخمد
واسا جمیع فارسیه ی منظومه دیدر یار بد بتر بود از مار بد عن المرء
لا تسئل و سل عن قرینه و نظما قرین بالمقارن یقتدی و اشرار
بو کردار ایله صحبت و مشاهده ی صورت ظاهریه ی ممنوع اولدوغی کبی
مجرد استماع کلام نافرجام ایله دخی ممنوع و محرر قدر حضور صاحبون و مفاخات
و ماجرو مضاحک اولنلرک اناشیدی و اسا جمیع هزل آمیز و فحش
انکیز لریله و خمریات عشقیه و اشعار معشقه و مجونیه و ذکر معایب
بو جمله طالب فضائل و مجتنب رذائل اولنلره ضرر محض و اجتنابی

واجب ولازم اولدیغی درجه‌ده کاه اولور که تربیت استماعندن نفوس ناقصه یه
اول قدر هوا و هوس باطل و اشواق رذایل عارض اولور که ازاله
سندن مدت مدید معالجه و زمان کثیر مصابره و مدافعه محتاج اولور
خصوصا که اشعار معشقه تغنی و سروده معارضه استماع اولنه اسباب
کامنه شهوانی تهییج عظیم و ادوار دفین میل نامحرمی اثاره و تحریک شدید
ایلر حتی کاهی متهتک عالمکر زلته و مرتاض سالک لرکی نابهج قویدن
منحرف و بطالت و خلاعته منصف اولمه کرینه سبب اولور پس
مناظر حواس که غالبا قلب انکردن کلن فتنه ایله خشته اولور اول
بودر که مظان حضر اولان مواضعدن بسته اولمه و کتب فسقیه دن
ذکر خمر و غلامی مشتمل اولان اشعار کی استماعی مکروه در دیدکلرینک
حکمتی و استماع اصوات ملاهی و ترنمات و اغانی شریعت مطهره ده
حرام اولدوغنک وجهی الله تعالی اعلم بودر و استماع اصوات الآت غنا
خصوصا اشعار معشقه یه معارض البته تخیل امور شهوانیه یه
مؤدی و تخیل مستمر ایجاد و ایقاع امر متخیلی غالبا مقتضی در آنوبجوه
بعض افاضل دعیلر درکه الغنا رقیة الزنا نسیا ما داامکه بدنه
متعلق و انده متصرف و قوای شهوانی ایکاشنه بدنده مجتمع
متألف اولمه اسباب عوایب و رذیلت اجتماعندن خالی و دواعی
و ضلالت اتساق و انتظام مندن خالی اولمق مقرر در و حضور
فساد و رذیلته نفس تنزلی سهل یسیر آما شواهق قلل فضایله
صعود و ترقیی دشوار و عسیر در عروج برفلک سروری بدشوار ایسه
اوکلی حجر ثقیل جانب اسفل تحریک و تنزیل کبی ادنی سبب و جزئی

اولی
فقهیده ده

کتاب شهوانیی ترک ایله جانا
کتاب فقهده مشغول اول بحث و

فقه کلیه دن مراد
علم شروعات در

مؤلف

مؤثر حاصل اولدوغی معلوم و معروف اما تاثیر اول حجرک شاهق جبل
و ذروه یه فلکه اخراج کبی در قوت عظیم و کبیر و اعانت جم غفیره محتاج و
موقوف در و حدیث بنی که حفت الجنة بالمکاره و حفت النیران بالشهوات
بو معنایه اشارتدر پس انسان مخالطه یه ناس که اکثری ارجاس
اوباش در اجتناب و احتراز طریق اقدم و ایثار عزلت و انفراد و تقلیل
معاشرت احباب و عشایر بونک امثالی و تتابع و ورطه لرندن اسلم در
آنوبجوه دعیلر درکه من کان فی العزلة فالعزلة و عزلتک منافعی
بیشمار در و خلطتک مضاری بی حساب پس عزلت محمود الاختیار
و خلطت کثیر واجب الاجتناب در اکر اختلاط ضروری اولورسه نه کی دعیلر در
العزلة فی الخلة لکنه لا بد للناس من الناس دیدیکمز کبی حتی الامکان
صحبت افاضل الکابر که نفوس طیبه لری ادناس رذائلدن طاهر و وجوه
نفیسه لرینده انوار فضیلت لائح و ظاهر در انلرک صحبتنه طالب و انلرک کبی
اولمیلر دن هارب اولمه و الکابر مشایخ دعیلر درکه چون صحبت لازم
اولمه اول کمسه نک صحبتین اختیار ایله که مشاهده و مصاحبتی سبب
جانب آخرته داعی و ترکی دار غرور و موطن سهو و غفلته ساعی اولمه
و سلسله نقشبندیه خواجه لرندن خواجه علی رامینی که لقب شریفلری
حضرت عزیزان بومعناده سالک راه و درویش صاحب انتباه
اولنه بویله بفحوی بیورمشدر رباعیه باهر که نشستی و نشد جمع دلت
در تو ننهد رحمت آب کلت زنهار ز صحبتش کریزان باش
ورنی نکند روح عزیزان کلیت واخوان وفا و خلان صفا یله
صحبت اولیجق میسر و باشت و تودد و طلاقت اوزره اولنوب

مطلب
موعظه یه لطیفه

لكن رعايت اعتدال اولمق كرك بوخصلتلك سائر اخلاق كريمه وسطي وفضيلت واطراف رذيلتلي
رذيلت درسط وفضيلت اولان مرتبه شجاعت وبشردير اطراف اولي فجور سياره
بخيل وبذل كوناكون درو تفريطيه جبونت وتقطب ديرلر ومزاج كه اخلاط طبيعيه
وناديره ديرلر اندهي حدا عتدال وطبقه وسطي رعايت اولنمق كرك افراطي
بذل وسخاوتله جيفتر وبخيه مغفرت ومفسده سبب اولور تفريطي عبوس
الوجه ثقيل الظل اولوب اخوان صحبت وعشرتدن متنفر وكابين صورتله بكثره
واصل اولوب درويشان صنايعدن دورو اندهي منجر اولمغه مؤدي اولور و
احاديث صحيحه ده وارد اولمشدر كه كان النبي صلي الله عليه وسلم يحب المزاح ولا
يقول الا الحق وحضرت امير المؤمنين يعسوب الموحدين كرم الله وجهه كثرة
مزاحه منسوب ايدي لهذا اسباب حفظ صحت نفسانيك اعظمي اولدركه علي الدوام
نفسه اعمال حسنه يه تكليف وتحميل وافعال جميله يه تكميل وتحصيل ايده قوت اكر
افعال قوت نظريه اكر اعمال قوت عمليه يه تقصير وتهاون وابهمال وتكاسل ايتمكه
معتاد اولمليدر كم حفظ صحت جسمانيده تحريكات لطيفه يه معتدليه
موجب حفظ صحت اعضا وقوت وسلامت اعصا بدر واطبا رياضت بدنيه
ده مبالغه وصيت ايدرلر وهر نوع رياضتك بر عضوه فايده سن بيان ايدرلر
مصارعت وكشتي كبير كك جمله اعضايه وكمان وكباده جيكمك اكتاف واعضاده
وحشي سباح وفخذه نافع درديرلر وعلي هذا القياس وشركي رياضت استيلاي
بلاوغ وضعف وفتور اعصاب وعظام بنايي جسيم يه بدنه اطناب ودعايم
در ايجاب ايدر ديرلر كذلك رياضات نفسانيه دخي قواي نفسانيه قوت
وتركي بطالت وضعف وفترت ايجاب ايلر واستيلاي كسل وبلاوغ وغرور
ونفس موا ظبت نظر واستدلال وفكر دن معطل اولمق اسباب بلادت

وحوح مستولي ومجنح ومواد مضرات وازبار فاضلات عوالم قدسيه جنس
استعداد دندن منقطع اولور وحيوان حليه يه عملدن عاطل اولوب
كسل وتواني ايله تالوف واسباب سعادتي باطل اولور وبوانتكاس
حال وانعكاس اقبالي سببيله صورت انسانيدن مسلوخ وعالم معاني
ومعنيدن ده صور حيوانات مسوخ مؤدي اولور كه بونلره ده انتكاس
وانعكاسدن مطلع اولسون كه كسه غلبه يه منكر طبيعت سبيلي ايله حالا ذاهل و
غافل علاقه يه بدنيه منقطع اولدقدن فكره واقف اولسون لكن بعد فوت الفرصه
ولزوم الغصه حسرت بي فايده وندم بي نفع در بسيار بخار دسر انكشت
سودندهدر اما حليه يه عمليه متحلي وحليه يه عمليه سابح ومجلي اولنلر
دخي لازمدر كه منظر نظر بصيرتدن بيرده يه پندار باطلي رفع وحجب عجب
وغروري پيشگاه سعادت وفضيلتدن منع ودفع ايده لركه علم وعمليه
عجب وغرورته قدر خفي ومستور دخي اولسه بالآخره فوز ونجاته مانع
وجهره يه سعادت واقبال مبراقع در زاهد غرور داشت سلامت نبرده راه
رندان زره نيان بدار السلام رفت وكبر تسن وشيخوخت سببيله حيا ايدوب
تعلم علمدن فراغت ايلمه يه كه جهل جميع ازمانده قبيح وعلم كافه يه احيا نده
حسن ومليح در وحفظ سبقدن صكره معلوماتني تكرار وذكر ماضي ايله
محفوظاتني تذكار ايتمكي واجب بلمك كرك وزوايا خزائن علوم غنا كتب
نسيان ايتمكدن بر حذر اولمق كرك كه آفة العلم النسيان دخي در وطالب
كسب سعادت اولنلره لازمدر كه ملاحظه ايليه لركه بضايع فانيه ورغايب
غير باقيه يه نك طالبلرندن بر كسي مطلوبني حوزه يه مكنت وقبضه يه قدرتنه
كتورسه آنك حفظ وحراستنده نيچه مشقتلر اختيار ايدر اولورلركه

کندویه خواب وخوریی حرام وتحمل مشاق شهر واقتحام موارید خطر لریی
کندویه ورد مدام ایدر پس طالب کمال حقیقی ونایل سعادت
فضیلت باقیه حفظ مطلوب وحراست کوهر مرغوب تحمل مشاق
متوالی واختیار کدّ ایام وشهور ولیالی عیوب اولکوهر کرغایه غرض
تلف ومدار هلاک وبوارده قورسه حسرت دنیوی واخروی ایله جلیس
احزان هم عنانی افراد وتشنه ایله حاصلی حسران اولمغ مقرر در
طالب کمال جمع مال وتحصیل اسباب جاه وجلاله اعراض ایدوب
زهد کم معقول حوع ومحمد وح خلقدر قناعت همت وبالای معالی
روحانی سنه خلعت وشعار ایده وزهد اولدرکه آدمی اسباب و
تمتعات دنیویه دن قدر ضروریی ومرتبه یه من مالا بد اولن سنه ایله
اکتفا ایدوب فضول عیشه کم تنعم وترفه در التفات اتمکدر وزهد ایله
امر ووصیت عادت انبیا واولیا در وسرمایه یه سعادات وپیرایه یه
مقامات زهد وقناعتدر ومقدمه یه زهد اولمیجه سالک طریق آخرته
هیچ حاصل اولمز وکسوت زهد لم یلبس اتمدیجه طالب فضیلت
برمقامه واصل اولمز وجناب رسالت پناهیدن روایت ایدوب
دعیشلم درکه ازهد عن الدنیا یحبک الله تعالی وازهد عما فی ایدی
الناس یحبک الناس ویا عیسی کن زاهدا فیما حوته ایدی الوری
یبقی الی کل الانام جمیلا اومائری الحظاب حرم زادهم اخی لبیهم
فی البیوت دبیبا ودخی بعض روایتده کلمشدرکه حضرت رسالت
پناهی ابن عم خدمتنه بوصیه جهله یحیت بیورمشلرکه کن فی الدنیا
کانک غریب اوعابر سبیل وعد نفسک من اصحاب القبور

واول

متوالی

سعادات

جمیلا

الی

واول حضرت عزتک اسباب دنیویه دن زهد ایریی وماکل ومایلبسه
نه مرتبه ایله اکتفا ایتدکلری مشهور ومعلوم عالمیاندر عالمدن
کیدیجه بر دفعه نان جویندن طویمیلر باانکه فقرلری ضروریی
دکل اختیاری ایدی یخه یرمدن متوجه اولان اموالی ایثار غیر ایدوب
بونوع معاشی اختیار ایدرلردی خصوصا اواخر عمر شریفلرنده یمن و
بحرین واکثر جزیره ی عرب فتح اولوب اموال عظیم استیلا ایتمکله
آسیانلرینه کلورلردی لکن برحبه ادخار اتمیوب غظیم عطیه وکلی
بخششلر بیورب کندولر فقر اختیاری اوزره قرار بیورورلردی
حتی دار دنیادن انتقال وخطایر عالم قدسه ارتحال بیورد قلرینی
زمانده جوشن تن شریفلرینی برلیودیه بر مقدار بغدایی ثمنه
مرهون ایدی کم اول کندمی نیه ایله آلوب اهل بیته نفقه
ایتمشلردی اول حضرت اظهار زهد ایله ابتدا وخلفای
راشدین واکثر صحابه وتابعین طمع زهدی شهد بیلوب فقر ایله
فخر اتمکده انلره اقتدا قلمشلردی واساطین حکمت متألهین
بو دنیای غدار کم امتعه ی ناپایدارندن آل چکمشلردی سقراط
برحبب ایکیزه ساکن اولوردی باانکه تلامیذندن ملوک واکابر
اموال عرضه قیلورلردی قبول اتمیوب اول حبب ایکیزه خانه و
مسکنده فراغت وآنوطلم قناعت ایدردی آنوکیوه الکا سقراط الحبب
دیرلرزیرا خانه سی متجردا یکی عبادتگری سنه یه مالک دکلایدی
واخلاطون دخی معرض دنیا وزهد وقناعتله عالمه ارا ایدی دیرلرکه
اول حکیم کم زهد طاهر وقلته اسبابدن عدول وخدم وحشم

وحال مکتب اما در دخول اندرین آمد طالبیس حکیم ایدیلر اگرچه بعض
اصحاب رسول کرینن وبعض اولیای امت سید المرسلین علک اموال و
اتخاذ اسباب دنیوی جرا تمکن در اما محبتلری درونلرنده قرار وقدت
همتلری آنک محبتنه کرفتار دکللردی ودوام بلیه ورأس کل خطیه
اولن حب دنیا در نفس دنیا دکلدر بنجه درویش وار در کرکه تمای
حب دنیا آیاغی شوریده وهمت اتمدر وبنجه غنی وار در کرکه دست و
دامنی بیر در اما رتبه ٔ همتی قید واسیر حب دنیا دن حر در
وحا به ٔ کرامدن کثرت مالله معروف عبد الرحمن بن عوف در کرکه وفاتنده
دورت خاتون قلشدی بر بر سی حصه ٔ تمنندن سکسان بیک
درهم وبر روایتده دنیار ایله جیلد ایلدیلر لکن لوح در دینی رقم حب
دنیا دن ساده وکردن همتی طوق وقلاده ٔ علاقه ٔ حب
دنیا دن ازاده اولمس اول مرتبه ده ایدیکه سر کرده حضرت فاروق
خدمتنه کلوب ایدی یا امیر المؤمنین شامدن بر کار بانم طولو کر
سکسان شتر بار در وهر شتر ده بضاعه بنهزار دینار جمله سنی
فی سبیل الله صدقه ایلدم ال ضبط ایلیه سبب نه در سؤال
ایدیجک بو کیجه تا صبحدمه خاطره اولدیکه آیاغی کار بانم موضعیه کلدی
واحوالی بنجه اولدیغی اولده دیمک کلدی پس بر مال که روی تو جهتی
ساتر ومو جب تشویش خاطر اولیه آنی حوزه ٔ ملکیتدن
اخراج اتمک لازم ایدوکی ظاهر در دیدی وشایخ متاخرین
دن مفخر ارباب ابرار خواجه ٔ احرار خواجه عبید الله سمرقندی در
که اکرچه رخت اقامتنه خطه ٔ سمرقند مقر لکن قندوولایتی

جمله ٔ

زد بجهان

جمله ٔ اوالمشهور واولدیغی وآنک مدحنده مولانا عبد الرحمن جامی
نظم ایتدوکی در رز نبود در بعضی ٔ دکان نوبت شصتهایی
کوکبه ٔ کوس عبید اللهی انکه ز حرمت فقر آکهیست
خواجه ٔ احرار عبید اللهیست لجه ٔ بحر احدیت دلش صورت کثرت
صدف ساحلش باشد ازان لجه ٔ نا متناهی قطره ٔ فیضی تو یی فلک
یک حباب ومع هذا کثرة اموال واسباب وخدم وحشم ومزارع
وقراسی اول مرتبه ایدیکه رشحات کتابنده مذکور در که خواجه یه ملاقات
ایتدکده بیک اوجی یوز مزرعه سی وار ایدی یشقه بر مزرعه سندن اوچ
بیک جفت یورردی اما بو قدر اموال واسباب انکا مقدار ذره مانع
راه ونظر همتنده برکاه دکلدی نته کم مولانا جامی نظم مزبور ذیلنده ایتمشدر
روی زمین کشت سر و بی نشست در نظرش چون روی یک نا خواست
یک سوی ناظنی که بدست آیدش کی بره فقر شیفته آیدش
آما طالب فضیلت وراغب سعادت حکمت انلر دن کندو یه حجت دلیلی
واموال واسباب اتخاذ ندن سبیل ایلیه بلکه سعادت ایسترسه مقام
فقر ده اولان اولوالعزم اقتدا و تجرد ده فنا اولوزره کچن پیشوالرینه اقتفا ایدوب
اسباب جهان فانیه دن قدر حاجت ابدیه کفایت ایده کی ربح دنیای
غدار طریقتی طلبیده انکا مانع وغرور وفریب جهان فانی آنی سلوک
مقصد دن خادع اولمش احتمال اولمیه بر اندیشه یلمش که راه سبی مجرد زهد
عروس دهر کی مکاره است ومحتاله وطالب فضائل زنهار تحریک
قوه ٔ باه اتمک انکچون استعمال اکل معاجین وقراءة کتب فواحش
وحکایات منقله وملاحدین ایدر کز زیرا قوت شهوانیه ٔ تحریک

۷۱

ایدنجک شاید تسکینده غضب عظیم لازم اولوب بلکه شرعیده حرام و موجب
اردیاد اثام اولدیغی ارتکاب ایلیه و تحریک شهوت اتمکدن بشر که آدمی
هر سبع خفته دن و دغدغه ایله بیدار ایدوب اوزرینه حمله ایتدکدن
صکره انواع حیل ایله مفترسندن خلاص طلب ایده اکر بیدار ایتمه سعی
تقیدکن بریا و حفظ دن امین ایدیا پس قوة غضبیه حالنه قویوب
تحریکنه داعی اولمیوب بلکه مهما امکن دفع هیجانه ساعی اولمه
اکر بالطبع حرکت ایدرسه مقتضای عقل و شرعله حد اعتدالی وزن و
عیار ایدوب طرفی افراط و تفریطه خروج اتمیه که فضیلت عفت و
شجاعت برقرار اولوب و جمله اقوال و افعالدن اول فکر و نظر ایتمکی
درکار ایلیه تا جمیع افعال و اقوالی موزون میزان اعتدال اوله اکر
کاهی بحسب الطبیعه خروج واقع اولور تحمیل افعال حسنه و
زجر و منع مناجات ایتمکله نفسه تادیب و سیاست ایلیه که
بر دفعی آنوکی بی محله ارتکاب اتمکدن احتراز و اجتناب ایده
مثلا بر طعامه که تناولی مباح شرع و عقل و مقتضای رای و مصلحت
دکلدر اتباع صورت شهوتله آنی تناول ایلیه (رجال انابت و
ندم ایدوب نفسه ایجاب صلوات عدیده و صیام ایام مدیده اتمکله
معاقبت و مجازات ایلیه که من بعد نفس وضول مخالفت مقتضای
عقول اولدن نشئه ی ما غب اولمیه و بو معناده ارباب همت
و اصحاب مجاهده و ریاضت عزیز لردن حکایات چوقدر غفلتله
بر لقمه ی تناولی ایدوب چون بر بیل صایم و بر کیجه تهجد دن تکاسل
ایتمکله یکجه روزکار تمام لیلی قایم اوموح و بعض قویی همتلر

نفس قاصره ی مباح اتمکله ریاضات تکلیفیه ایدوب زجر و تادیب و اصلاح و تهذیب
ایدرلر، حکایت حضرت شیخ الاسلامی احمد زنده پیلی ذکر ایدرکه بر
کون غار ریاضتدن نواحی شهره کلدکده بستانده زردالو تمام رسیده و یانوب و برک
سبزه لر ایله کوکب فلکی اخضر کبی لامع اولدیغی نفس حضرتنه دیرکه احمد
بو قدر زمینی نار جوع و ریاضتله هلاک ایدکن برایکی زردالو یه بنی تسکین ایلیکی
خواجه دیرکه ای نفس بر بیل تمام صایم اول سکا مرادکی ویره بن نفس راضیه
اولوب صیامی تمام ایتدکده نفسکه یانج زردالو یه کلورکورکه شغال کلمش
زردالولری تناول ایدوب بر قچ دانه دهنج اولمدین درست یه ممزندن
یعنی ممز اسفلندن اخراج اتمش حضرت آلوب یوهه مشغول اولیجق نفس
ایدرکه احمد بنلره سن یوهه بو زردالولری یکامی ویرر سن ایدر بکی زردالو
طلب ایلدکده ایشته زردالو غایت کبر حیوانکی امعاسندن کچمش یورین
سکاویرورمینی نفسده ایدرکه احمد حد دکا بوین ویرمه ارتوق سنده
هیچ نفسه طلب ایتمیه بن تمام نفسه عهد و یمین ویررکه من بعد هیچ شهوتکی
طلب ایتمیه سن بس زردالولری آتر ایشته ارباب همت معامله ی بویله
ایتمشلر دیه بو مرتبه تحمل اولور بارییس دهی ممکن اولدیغجه سعی ایلیه و نفسی
قضای ارزو و شهوات سائره و هوا و هوسلرنده طاییر اولمیه و اکر غضب
بی موقع و خشم نامحل ایلیه نفسه عقوبت ایتمکیچون بعض سوزناک اذیت
و اهانته صبر اتمکله یا نفس حفظ مطلوب و صرف نامغروب اولن مالی بذل اتمکله
تادیب و سیاست ایلیه کرارتوقی بی وجه اقدام و غضب بی هنکام ایتمیه
روایت اولنورکه سترلاط حکیم پادشاه زمانی تزویج و تاهل ایدوب نسل شریفک
بقاسنه توسل اتمکله انجیون امر و الزام ایدیجک اکابر یونان محذرات خجال

عفت وستایر پرده حسن خلق وخلقت اولان نبات واخوات اثر مینه عرضه
قلدیلر حکیم دمتاخن جمله دن اباد واعراض قلوب برزن سلیطه ووقاحت
وبی شرملکده مشهوره جهان سلاطت وزبان درازلکده معروفه چیران
اولوب معاشرتی تکدیر مشرب زندگانی اتکده بو بیته منظر اولم مشوش
زن بد درسرای مرد نکو هم درین عالمست دوزخ او زینهار ازقرین بد زینهار
وقنا ربنا عذاب النار طلب ایدن حکیم دانادن بو اختیار غریبکه سر
اولدیو عجیبی سؤال اولیجق دیدیکه چون مصاحبت ناقصات العقل لازم اولور دی
باری بو فائده اوسونکه نفس آنک سلاطت ووقاحتنه مبتلا ایدوب مقابله کنده
کظم غیظ ودفع غضبی عادت ایدوب بوخلقه معتاد ومتمرن اولوب خوش
حال اولم واکر نفس کسله میل وبطالته رغبت کوسترسه التزام مزید اعمال صالحه
ومداومت اوراد واذکار وعبادات ناظم ایله تادیب ایده واعمال سیئه دن
صغیره ایسه دخی اجتناب ایده کم نفس صغیره ارتکاب ایده رکبیره یه دخی
جارت اتمک احتمالی وار در بلکه نفس صغیره دار ارتکاب وکبیره دن اجتناب ایلیکه
لاکبیرة مع الاستغفار ولاصغیرة مع الاصرار حدیث شریفیله ترتیب ایلیه
ومتقتل عیوب نفسه اطلاع واحاطه قصد نفر اولم وبو اطلاعده نه قدر
اسباب اهتمام ودقایق حیله یه قادر ایسه تقصیر وتهاون ایتمیه کم اکثر بنی
آدمی راه فضائل وسعادتدن الیقویوب بیفوله یه شقاوت وجهالتده
قویایان کندو احوال وافعالنی بلمیوب دقایق عیوبندن غافل ودسائس
نفس امارهسندن ذاهل اولدوغندر زیرا نفس کندویه نهایت درجه
ده محبت اوزرینه دروبر محبت محبوبنک عیوبنی مشاهده سندن
اعمی وکور وبمقابلکن محاسن عدا تمکه مجبول ومجبور اولور کم حبک الشیء

یعمی ویصم بیت کم حضرتی دار دنیا وهفتاد عیب دوستان نبینند بجز یک هنر
پس عاقل لبیب لازم در کم کندو عیوبنی بلمک تدبیر ایده واعداسندن
کندو معایبنی تفحص وتطلب ایده وغیر بلیرده عیب عدا اولدن سنم لریا
کورد انلردن کندوده دخی انار وار میدر دقت ایلیه وبر دانا وصادق
دوست قزنوب اندن عیوبن سؤال ایده هرنه قدر سنده عیب بولدقدر
دیرسه مقید اولیوب بینه ابرام ایده وبعضی عیوبنه اشاره ایده نه تمام مرور
ونشاط کوسترووب ظاهرده وباطنده شکر وسپاس اظهار ایده وهیچ
اثار تألم واضطراب کوسترمیه زیرا خلوص کمسنه نک عیبنی بوزنه سویلکدن
صاحبی متألم اولوب سویلینه عداوت اتمک خوفندن احتراز ایدر بیت
قفیه بر سخت روکه آینه وار تیوز وکم قرسو عیبک ایده شمار آنا صاحبی
حقیقتده متألم اولیوب بلکه شاکر ومسرور اولیجق اظهار وتنبیه اتمکدن
فحز لر واکثر جمله نک عادتی بودر کم فیما بجمله عیبنی کندویه اشعار ومطمح اولمه
حق سنه لریا تنها ده اظهار ایتمه لرفی الحال مضطرب ومتألم وبی وجه عدوی
منظر ومتطلع اولور امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه رحم الله امرأ
اهدی الی عیوبی تأمل ایله کم رحم الله امرأ عرفنی عیوبی دیعیوب اهدای
الی دیدوکی اشارتدر کم عیبلرینی کندو قتنده اهدای هدایای جلیله
وانعام عطایای جزیله دندر واسکندر دن منقولدر کم برکون خواص
دیرینه سندن بریسنه دیدیکه بوقدر زماندر سن دم اخلاص اوروب
کندوکی بزه مخلص خاص ایدرسین وسنک حقکده تربیت وانعام وترقیه
معارج عظام اولمغین امامسنی بردفعه خدمتوکه لایق خلص خدام درایتمدکم
ندیم خاصه اضطراب عظیم طاری اولوب پادشاه جهان بیورسونکه تقصیر ایتدکم

نخست در ذوالقرنین صاحب قرآن دیدیکه سن دایما اخلاص تنفیس دعویه ایلدیکی
زیرا بر کره بکا عیبی تنبیه ایتمدکی نادیم ایدرکه حضرت پادشاه محاسن وفضائل
ایله محلی دخور شید وجود نده ذره ءِ عیب ناپیدا در اما ذوالقرنین اصلا قبول
ییورمیوب بنم نفس عیبدن خالی دکل ایدوکی مقرر ومحقق وآنی انکار ایدن
یا مکابر یا احمقدر دسن دخی فی الواقع بنده عیب کورمزسک احمق ونادان
ایمش سن واکر کورسک برین کیم ایدرسک منافع ومناقبش سن عیاکل حال نادیم
خلص ومقیم مرتبه ءِ اهل اخلاص اولمغه لایق دکل سن دیو آنی شرف صحبتدن
مطرود ومقام مرتبتدن مردود ایلیه اکر دوستلردن بو منفعت حاصل اولمز
یا بو جهتدن که دوست صحیحک نظر یا محاسنه وهنرلره منحصر وآنکی مشاهده سندن
دوستلک معایب ومطاعنی محجب ومستتر اولور دیمشلر در قطعه
ازمحبت دوستان بر بخ ٭ کاخلاق بدم حسن نمایند ٭ عیبم هنر وکمال بینند ٭
خار مکل ونسرین نمایند ٭ کوه دشمن شوخ چشم چالاک ٭ تا عیب مرا عین نمایند ٭
یا بو جهتدن بو زمانده دوست صادق وخلیل موافق کیمیا مانند ساکن پرده ءِ
اختفا وسیمرغ آسا مجرد اسم بلا مسمی در ٭ معدوم شد مروت منسوخ شد وفا
وزهر دو نام ماند چو سیمرغ وکیمیا ٭ پس سابقا ذکر ایتدوکمز بی اعدا
طرفندن تتبع وتفحص وحاسد یرافتاد جانبندن تنقد وتجسس ایلیه کم بو
طائفه ءِ عدیم الاحصا وعدید الرمل والحصا در وتتبع عیوب اخوان وتطلع
مساوی ومعایب اقران وآنین مجالس ومحافلده نشر وبیان وانظهار واعلان انکدر
اولغله اهتمام بلیغ واعتنای عظیم ایدرلر کم بو سبب واهتمامک بعضی تحصیل
علوم وتکمیل فضائل ومنون انکه خرج ایده لریدی درجات جهلدن نجات
ومعارج کمالاته ترقی درجات ایدرلریدی واکر بو سبب واعتنانک بعضی

طاعت

طاعت وعبادتیه صرف ایلیه لر قصارئ معارج سعادته واصل اولورلریدی وجانبوس
دن منقولدرکه اخیار واشرار دن منتفع اولورلر دیرمش ظاهر طریق انتفاع
انلرکی فعلی کی اشلمکدن امتناع ایتمکدر وبزرجمهر بختکانیده روایت اولنن
کلام کم بن ادبی بی ادب لردن اوکرنمدم زیرا هر فعل کم انلردن صادر اولور
نظر عقلده قبیح ظاهر اولورلردی بن آنی محیفه ءِ خاطرده محرر قیلوب اندن
امتناعی مقرر ایدردم دیر ایشته بو کلامی مؤید ومشید در وبعض حکمادن
نقل اولنور کم طالب فضیلت اولن کمسنه یه لازمدرکه آشنا لرینک صورت و
سیرتلرینه بر آینه کوزه وکندونک سیرت وصفت ومحاسن ومقابحن
واحوال واعمالن اندن مشاهده ایدوب انلرده حسن ومحمودی کورد وکن کندویه
دخی اجتلاب ایده واجتذاب ایدوب قبیح ومذموم الکدوغندن احتراز ایده
احتناب ایده کم نفس کندو قبایحن کندوده ادراک ایتمکده سست آما غیرینک
قبایح ودنایئن ادراک قلمکده چالاک وجستدر پس بو معقوله تدبیر آوجیل ایله
معایبنی ادراک ومنه بعد اول منقوله افعالی ایقاع ایتمکدن امساک ایتمک
شیوه ءِ بزرکان جست وشیم ءِ معتبرآن چالاکدر وبر محل دخی کم اندن
تقصیر لازم وغرور وفریبدن احتراز واجب وملایم درتحسین ومدح
خوش آمد کویدر ومردم عاقل وطالب فضائل اولنلره واجب درکم املا
مواجهه ده ثنا وتحسین ومدحت وتزیین ایدنلرک فریب ودمدمه سنی
استماع خوش آمیوب بلکه بو معقوله کلامه شروع ایدنلری مهما امکن منع و
زجر ایلیه کم استماع خوش آمد کوی طالب فضیلته ضرر عظیم وموجب تسفل
وتنزل در ومانع ترقی مقامات فضائلدر زیرا نفس اماره مدح خوش آمد

زیرکان ٤

نصف

کویدن فربه اولوب کندوده کی لات نابوده بخ حاصل واولی راحده
ایکن کندویی حنتهای مقاماته واصل تخیل ایدوب منکس ومنعکس
اولور وجوق آدمیلری کوردکی کرخوش آمد کولر فربیی ایله طریق طلب و
کسب فضایلدن بالکلیه مطلوح اولوب بلکه عداد دیوانکازوساخر
کم عقللان ومضاحکه ملحوح اولدیلر بعضلر اوائل طریق طلب علمده ایکن فریب
خوش آمد کویان اشرار یله علامه دیار خیال ایلیوب تالیفات عجیبه و
شروح وحتون غریبه اظهار ایدوب وبعضلر طریق نظم شعروانشا نشر
اتمکه طالب اولوب اشعار ناموزون وبی معنا دن عجایب کوستریب اشرار
بدکوی تمسخر اتمک انجوده تحسینلر ایدوب مسکینی دیوانه یه دونم و
افسانه یه خاص وعام ایلدیلر نعوذ بالله تعالی من البلادة الموجبة لفوة
واکر طالب فضیلت قطوع سالک وطی مهالک ایدوب بعض فضایلی احراز
وجوق سعادته مالک اولسه دخی مقابله ده مدح وثنای مداحی
استماع اتمک مضر ومؤدی مهالکدور وحدیث شریفده وارد اولمشدر که حجابه
دن برکسنه آخری یوزینه مدح ایدنجک حضرت نبوی دیدی احثوا التراب
علی وجه المداحین یعنی بصرت کوزین آچیک قرشکوزده مدح ایدنلرک
یوزینه طپراق صچیک بعض علمای حدیث طپراق صچمقدن مراد منع وزجر در
دیشلر وبعضلر حقیقی مراد در برآوج طپراغی آلوب مداحک یوزینه
صاچمق کرک دیشلر ونفس امارہ نک حالی بودرکه برکسنه زهد وصلاح
حال یا علم وکمالین تحسین ایدوب مدح آمیز بر ایته یه یللر یاد ایدوب
کمتیوب تذکر ایتدیکجه ابتهاج وافتخار ایدر وبونک کبی امور وسایر نفسه

معایب ٤ اطلاق

اطلاق صدر دنده اولنلرک ظاهرا اولور غافلان بی انتباه خفایای مکر وتلبیس
شیطانه نیچه فرصت وظفر بولور ویچه واقف واکاه اولور بیت
من ایچه شرط صداقت بود بتوم کفتم توخواه از سخنم پند کیر وخواه ملال
کتاب کلستانده ذکر اتمز میکه برفاضلی مجلسده مبالغه مدح ایدیلر باشین
قالدیروب ایتدیکه من آنم خود دانم دیو بیتلر دخی اندمدر رباعیه
شخص بچشم عالمیان خوش منظرست وز جنبش باطنم سر بخجلت فتاده پیش
طاوس را ببنش نکاری کریهست خلق تحسین کنند واو بخجل از پای زشت خویش
فقیر دیشدیکه ایدم بیت (درونی بیلورین بن معایبله طلو نه فایده سخن ودولت
باب تاسع امراض نفسانیه نک عرضا فرضا اعلاجلری بیانندا
سابقا اشارت ایدلدیکی اکر اعتدل طبع جسمانی ایکی قسمدر برسیزده مقصود حفظ
صحت وبرسیزده غرض ازاله یه علتدر وحفظ صحت استدامت مثلله اولور
یعنی صحت اولیانک مثلنی دایم اعتدالی وازاله یه علت دفع مرض حادث در
دفع مرض صدیله علاج اعتلطه اولور نته کم امراض حاره ادویه یه بارده ایله
علاج وامراض بارده ادویه یه حاره ایله معالجه اولنوب بتبدیل مزاج اولنور
پس طب جسمانیده اولدیکی طب روحانیده دخی بو قاعده امر مقرر و
بو اسلوب اوزره علاج معتدر ومیسر درخواجه یه کامل نصیر طوسی ایدرکه
سابقا ذکر اولندیکه اجناس فضائلدن کدوساط دریدر دیر واجناس
رذائلدن که اطرافدر سکز دیر پس لازم کلورکه رذائل فضائلک اضدادی
اولمیه زیرا برشیئک ضدی برادولور ایکی اولمز زیرا ضد ضده کمال تباعد
وتباین اوزره اولوب کرک وکمال تباعد ایکی شیئیله برشیئک ازاسنده

اولمز مثلا سواد کل صندی ایکی بیاض در زیرا کل تباعد ایکی انلرا راسنده در
حضرت و حمرت سواد کل صندلری دکلدر زیرا کل تباعد بوقدر پس هر
فضیلتک ایکی طرفی که برسی افراطی و برسی تفریطی در انکا ضد اولمز اما
رذیلت افراط و رذیلت تفریطی ضد اولسه اولور مثلا شجاعة تهور
و جبنه ضد اولیکن کل تباعد اولمدوغیچون اما تهور جبنه ضد اولور
اولسه زیرا کل تباعد وار در انتهی کلامه نکته حکمت نظریه یه عارف
و قواعد معقولاته واقف اولنلره مخفی دکلدر که تضاد ایکی نوع اوزره
در برسی تضاد حقیقی برسی تضاد مشهوریدر کل تباعد دیدوکی ولی
تضاد حقیقی ده شرط و تضاد مشهوریده شرط دکلدر پس سواد لم
بیاض ارا سنده اولان تضاد حقیقی در که کل تباعد وار در اما
سواد لم حمرت یا سواد لم خضرت ارا سنده مثلا تضاد مشهوری یه
وار در زیرا کل تباعد بوقدر و بعض علما تضاد مشهوری یه
تباین دیو اصطلاح ایلر کویا خواجه بو اصطلاحه میل ایدوب تضادی
حقیقی یه حصر ایدوب فضائیله رذائل ارا سنده بالکلیه تضادی نفی
ایلدی اما تضاد مشهوری اعتبار ایلیکن رذائل ایله فضائیل ارا سنده
تضاد دیو لنور بو مقدمات تمهید اولندقدنصکره کلام معلوم اولسونکیم
علاج امراض اعتقاده قانون صناعی اولدر که اولا مرضک اجناسی تا چیدر
و هر جنسک سببی و علامتی نه در بیله لر و هر مرضک علاجی نه در و سببی
در و نه ایله اولور و سببی نه ایله مندفع اولور حتی قله لر پس
مریضک مرضی بو اجناسدن قنقسی ایدوکنی و علامتلری ایله

تشخیص

تشخیص اولندقدنصکره سببی دخی معلوم اولنش اولور پس معالجه یه مشغول
اولوب علاجات معتنیه استعمال ایتملکه مرضی رفع و سببنی دفع ایده لم
و مرضی فی الحقیقه مزاجک منحرف اولمسیدر و علاجی مزاجی انحرافدن اعتداله
دوندرمکدر حیله و تدبیرات صناعیه ایله و چون سابقا ذکر اولندیکیم
نفس انسانیه نک قوتلری اوچدر برسی قوة تمیز در که آنوکله افکار و
انظار ایدر ایکنجی قوة شهویه در که آنوکله جلب منافع اولور اوچنجی
قوة غضبیه در که آنوکله دفع مضار ایدر و انحراف دخی ایکی قسمدر
برسی انحراف نحب الکمیه برسی انحراف نحب الکیفیه کیفیت
جهتندن خلل واقع اولوب انحراف اولمق بیان برنوعدر اما کمیت
جهتندن خلل ایله انحراف واقع اولمق ایکی نوعدر زیرا کمیت جهتندن
خلل اولمق حد اعتدالدن زیاده اولمغله اولور یا ناقص اولمغله
اولور پس هر قوتک مرضی اوچ نوع اولدی ایکیسی کمیت جهتندن
برسی افراط در که زیاده یه کمیت در برسی تفریط در که نقصان کمیتدر
و برسی کیفیت جهتندن در که انحرافات کیفیت دیرز پس هر قوتک
علی الترتیب بو اوچ نوع امراضی و هر مرضک اسباب و علل و معالجاتی
شرح و بیان ایده لم بعون الله تعالی هر چند کمیت اولر جوع فقیر حقیر
کندوسی امراض بغایت صعبه ایله خسته و انواع اعراض والام نفسانی
بل جسمانی ایله دمبسته و فکر العلیل للعلیل و علاج المریض للمریض
نادر و قلیل در اما امید منقطع و رجا مرتفع دکلدر که تقریر اولنه جق
مقدمات مقبوله تحریره کلجک معالجات منقوله ایله کنده ویه یا غیره
اتفاق علاج و اعتدال مزاج میسر و مقدر اولوب ثواب جزیل

جمیل ح

وثنای جلیل نصیب ونصاب رحمت رحمانی یه موافق ومصیب اولنه وبالتوفیق
ومنه الهدایه الی سواء الطریق افراط قوت تمیز ایکی قسمدر زیرا قوت
مذکوره یا حکمت نظریه ده واقع اولور یا حکمت عملیه ده واقع اولور حکمت نظریه افراط
ده افراط عقل حد نظرده دن تجاوز وعناقه وتنقیر ده مبالغه ایتمکدر
که زمانه نک اکثر محصللری آنی تدقیق صنوب القای بشمه یه واهیم
وابدای ابحاث ضعیفه ایله مشرب تحقیقده دور ومذهب سداد
ویقینده مهجور اولورلر وقوت نظریه افراطنک بر نوعی دخی تجرد آته
احکام محسوساتله حکم ایتمکدر که اکا اطاعت شیطان وهم وتعطیل
عقل وفهم دن باشیدر ومجتمع وشبهه نک غلط وخطاسی
بو نوعدندر وبو ذکر اولنان کلام خواجه نصیر وفاضل دوانیدر اما فاضل
محقق استاد مدقق سید شریف جرجانی قدس سره موافق
کتابلرنده ذکر ایدرلر که قوه نظریه ده نه قدر افراطلر اولسه رذیلت
دکلدر بلکه نه قدر اشد واقوی اولسه اول قدر افضل واولی در
رذیلت مذمومه اولان قوت عملیه یه متعلق اولان ادراک وتمیز ده در
وجربزه دیوانکادیر والله تعالی اعلم اما شوق حکمت عملیه ده اولان
اکرامور جزئیه ده اولورسه اکا جربزه دیرلر وخبث دیرلر دعوالرده
تلبیسات عجیبه وتزویرات وحیل غریبه انمک جربزه وخبث
قسمندن در اکرامور کلیه ده اولورسه اکا دها دیرلر تفریط قوه
تمیز بو دخی ایکی قسمدر برسی شوق حکمت نظریه ده اولندر واول
واجب اولان مرتبه دن نظر وفکری قاصر قلمقدر وبلادت دخی دیرلر
برسی شوق حکمت عملیه ده اولندر وبو کا بلاهت دیرلر رداءت
قوت

کیفیت قوت تمیز مفید ونافع اولمین دن اولوب بلکه مغز وکب کمالدن علوم
شغف وحرص وتحصیلنده بذل جهد وصرف وسع ایتمکدر حکمت نظریه
شقندده اولان علم جدل وخلاف وسفسطه یی که قدر حاجتدن زیاده
تعمق وتوغل اولنه حکمت عملیه شقندده اولانلر کهانت وشعبذه وانمک
امثالی علملره صرف همت یی خصوصا که غرض علم اولمیوب بلکه علم کتورمک
ایله تحصیل اغراض دنیه یه دنیویه مقصد اولنه امراض قوت غضبیه
بو دخی اوچ نوعدر افراط قوت غضب قوت غضب دفع در آنول افراطی
غیظ بالغ وانتقام مفرط وخشم بی موقع درکه سباع ضاریه وحشرات موذیه
یی مقتضای عقل وفرموده شرعدن تجاوز وتعدی ایدوب اضرار نفوس
وایذای حیوانات ایتمکه تعرض وتصدیدر تفریط قوت غضب بی
غیرت وحمیت وجبان وبذل اولوب تلاشی واضحلالندن سیاست امور وضبط
مصالحه اختلال کلمکدر ردائت کیفیت قوت غضب انتقامات
فاسده یه که مقتضای عقل اوزره سفهادن صادر اولمقدر مثلا غضبندن
جمادایی اورمق وددوکمک یی که بعض جهله دن واقع اولورکه کندو
ضربندن کندی عضوی متألم اولور جمادی ادراک خود متأثر اولماز
وبهایم واطفال بی ادراک غضبندن ضرب واذا انمک وخشم موضعی
اولمین دیرلرده بلاسبب خشم انمک دخی بو قسمدندر وبالجمله
غضبی موضعنده وخشمی محلنده ایتمک سیاست صالحه وتأدیب
نافع حاصل اولمق در امراض قوت شهویه که جذب ملایم در
بو دخی اوچ نوعدر افراط قوت شهوت اکل وشرب ووقاع جماع
امرنده غایت حرص وشره اوزره اولوب مقتضای عقل وشرع وآداب

ادب نفس اولین مرتبه دن بجا وزاید وجه حذا عدل الدن خارج میل و شغف
ایتمکدر وبعض صور مستحسنه یه انشتها یوزندن عشق ولطف قلمقدر
تفریط قوت شهوت کسب قوت ضروری وجذب مالابد معاش و
طلب لقمه یه حلال اتمکدن یی وجهله تکاسل وبقای نسل ونکبر امت محمدیه
ایتمکدن یی موجب تقاعد اتمکدر ردارت کیفیت قوت شهوت
اکل وشرب دوقاعی عقلا وشرعا مباح ومستحسن اولمین مواضعده
اتمکدر طین ومخاطل اتمک یی که بعض جهله خصوصا فاده اتخا
مبتلا اولور حریص اولور ودکور مجامعتدن قضا یی شهوت اتمک یی
وبو مذکورات اجناس امراض بسیطه یه نفسانیه در وبو اجناسک
تحتنده پنجه انواع وار در وبو انواع اجناسک بری بریله ترکیبندن
پنجه امراض مرکبه یه نفسانیه دخی حادث اولور که حذا حصادن
متجاوز وحصر وعدی متعسر بلکه متعذر در اما جمله نک مرجعی
بو امراض بسیطه در بونلرک تمام تعقل وتصور اولنجق انلر دخی بلنمک
جایز در وبو امراضک ایکنده بعض امراض مهلکه در که امراض
مزمنه نک دخی اصل وسببی انلر در حیرت وجهل وغلبه یه غضب
وخشم وحقد وحسد وعشق وامل وبطالت وکسل یی زیرا
بونلرک یعنی بو اخلاقک هر بری حد تنفسنده امراض مهلکه یه مبتلا یله دن
اولدوغندن غیری پنجه امراض مزمنه یه ردیه یه دخی سبب مقتضی
وعلت داعیه در چونکه بو امراض واخلاقک نفسانیه یه
ضرری اعم در پس بونلرک دفعنه اهتمام وعلاجلرینه اعتناد دخی
اتم اولمغله کرک وانت رحمه الله تعالی هر برینک طریق معالجه سنی شرح وبیان

اولسه

اولسه کرک ومعلوم اولسونکه نفسه بدن ارتباط و
اتصال واختلاط وعلاق زیاده شدیده ومحکم وغایتده قوی ومبرم
درجه یی بو ارتباط واختلاطک شدتنده پنجه علماء متکلمین وحکما
دن نفسی همان بدنه محسوس ظن ایدوب روح مجرد ونفس مباین
اثبات ندن مایوس وبو ترکیب فانی وبنیان متلاشی یه مألوف ومأنوس

رق الزجاج ورقت الخمر ◦ فتشابها وتشاکل الامر ◦
وکانه خمر ولا قدح ◦ وکانها قدح ولا خمر ◦
از صفای یی ولطافت جام ◦ دوبهم آمیخت رنگ جام ومدام ◦
هم جامست نیت کویی مجی ◦ یا مداماست نیت کویی جام ◦

وبو ارتباط شدتندن هر کیفیت نفسانیه که نفس مجرده عارض اولسه
آنک اثری بدنه محسوس دخی جاری وهر کیفیت وحالت جسمانیه که بدنه
محسوس اولسه آنک اثری نفس مجرده جاری یی اولور مثلا
نفسه کیفیت غضب طاری اولسه آنک اثری که حمرت وحرارت بدنده
ظاهر وغایان اولور وکیفیت عشق نفسه عارض اولوب تاثیر ایلسه
ذبول واضرار وشاهده یه معشوق زمانده ارتعاش یی اختیار یدنده
متمکن وجایگیر اولور نته کم بعض عشاق دیمشدر که قطعه

یا ایها المحبتکم شهود اربع ◦ وشهود کل قضیته اثنان ◦ خفقان قلبی ارتعاش مفاصلی
وتحول جسمی واعتقال لسان ◦ وبعض آخر دیمشدر که قطعه
علامة من کان الهوی فی فؤاده ◦ اذا مر ای محبوبه ان یغیرا ◦
ویصفر لون الوجه بعد احمراره ◦ وان حرکوه للکلام تحیرا ◦

واعضاده امراض واوجاع قویه اولسه ادراکات نفسانیه یه خلل

اولندر کہ مثلا بیر ردیلدہ کہ بقیہ دیسی اولوب ازالہ سی غایت عسیر
اولسہ آنک ضدی اولان رذیلتی استعمال ایتمکلہ رذیلت اولی ازالہ
واعدام اولنہ مثلا بیر کمسنہ دہ صفت بخل متمکن متقرر و ازالہ سی
غایت مشکل و متعسر اولسہ اول کمسنہ صفت اسرافی کہ ضد بخلدر
کندویہ صفت و منش و استعمالندہ اقصی الغایہ سعی و ورزش
ایدہ کہ بالآخرہ صفت وسط و اعتدالی کہ ملکہ و حال اولوب رذیلتدن
منعطف و فضیلتلہ متصف اولہ نتہ کم طب جسمانیدہ بعض امراض
مزمنہ نک علاجندہ بر مقدار سم تناول ایدرلر بو رادہ ضد آخر اولان
رذیلت سم منزلہ سندہ در اما حذر ایدہ کم استعمال ایتدوکی رذیلت
ضدی نفسدہ متمکن اولمیہ تا کہ اندن دخی خطر نفسہ عائد اولماسون
و علاج غیر نافع اولوب لازم طبیعیہ نتہ کم تناول سم اولندقدہ مقدار لایق
دن زیادہ اولوب یا ہلاک یا امراض اخر مؤدی اولمقدن حذر
واجبدر طریق رابع اولدر کہ رذیلت غائیدہ متمکن و شہرستان
بدنہ مدت مدید متوطن اولمغلہ علاجات مزبورہ ایلہ دفع اولمیہ جقی
متعین اولسہ نفسہ تحمیل عبادات شاقہ و تکلیف ریاضات صعبہ
ایدوب فعل مزبور و خلق مذکورہ رجوع ایتمکچون عہدہ سندن
خروج ایتمسی متعسر نذر لر و نقض و شخی قابل دکل عہد لرایلہ
کہ نفسی عبادات و ریاضات انوارندن صفا و ایمان و نذور و
مواثیق و عہود سبیلہ اول خلق مذمومدن راہ رہا بولمنتہ کم
طب جسمانیدہ اعضایہ داغ و عروقی قطع و کی ایدرلر تا کہ
قطعلہ عرق منقطع و کی ایلہ تکرار ملتحم اولوب اخلاط مرتفع اولوب

رذیلت ضد محم

غایت ج

ایلمک ایچون ج

کی داغلمق

واختلال کلیور و الم جسمانی مندفع اولسہ نفسہ فرح و سرور عارض اولوب خوش
حال و مسرور البال اولور پس امراض نفسانیہ یہ معالجہ اتمکہ استعدادی کمسنہ
یہ لازم قدر کہ اول امر مرض کہ سببی نہ در معلوم و مشخص ایلیہ اکر بدنہ عارض اولان
اسقام و اوجاع دن ایسہ بو یولہ مرضہ علاج و اصلاح و تعدیل و مزاج
جانبنہ قصد و شروع ایدہ قواعد طبیہ و تدبیرات صفا غیا ایلہ چون مرض
جسمانی مندفع اولہ لابد مرض نفسانی کہ اندن عارض اولمشدی
مرتفع اولسہ کرک اکر سببی کیفیت نفسانیہ و ملکہ و حالت روحانیہ
ایسہ کتب اخلاق و قواعد حکمت علمیہ یہ رجوع ایدوب وفق قواعد و
قوانین اورزہ علاجہ شروع اتمکلہ کرکی و معالجات کلیہ طب
جسمانیدہ در تدبر و بررسی تناول غذایلہ اولندر و بررسی استعمال دوالر
اولندر اوجہی سم و زہری ایراد ایدن حی اعتطہ در دردنجی سی بعض
عروقی قطع و کی اعتطہ در و طرق معالجات دورت نوعدر منقسم در

طریق اول افعال حسنہ و طرایق محمودہ استعمالیلہ نفسہ قوت و یرہ لر
کہ خلق مذمومی ترک ایدہ نتہ کم طب جسمانیدہ تناول اعذبہ یہ لطیفہ
اعتطہ بدن مریضہ قوت کلوب دفع مرض و ازالہ یہ علتہ قادر اولوردی

طریق ثانی نفسہ خلق ذمیم و فعل سیئ سببیلہ عارض اولان
مرضی تذکر و تفکر ایدوب نفسہ توبیخ و ملامت و تقریع و غرامت ایدہ کہ
نفسہ اخلاق ردیہ یہ مزبورہ دن انزجار و امتناع کلہ نتہ کم طب
جسمانیدہ استعمالی دوا اعتطہ دفع اخلاط ردیہ اولنوب
شفای مرض حاصل اولوردی پس پند و نصیحت و توبیخ و تقریع
دوا و آرمسہل و داروی مفرغ منزلہ سندہ در طریق ثالث

اولور کذلک طب روحانیہ بو عنوان اوزرہ چار بو سنلہ متسمر کلمیہ اول ج

دردت نوعدر

او

اول عرق کہ مواد فاسدہ یہ مجریٰ واعضا یہ آنکہ طریقہ ذہ اخلاط
ردیہ منصب اولمشدی بالطبیعہ مبدا اولوب ابتدا دہ مرض منتہی
وابتدالی صحت محمد اولوردی آما بو علاج کہ قطع وکی یہ در جملہ علاجات
نافع اولمغہ مقرر اولیجق استعمال اولنہ جق شی در آنوچون
کلام الکابر دہ بل حدیث بنویدہ کلمشدر کہ آخر الدواء الکی نظم
بقول مطرب وساقی اگر بنوشی می علاج کی کہ گفت آخر الدواء الکی
بوذکر اولنان نسنہ طرق معالجہ یہ طبیعیہ در وعاقل لبیب وہوشمند
اریب ذکر اولنان امراض نفسانی یہ کہ اجناس رذائلدر واضدادی
اولن اخلاق روحانی یہ کہ اجناس فضائلدر احاطہ یہ تمام ح
اتقان کامل ایتدکدہ نفسکہ بو طرقدن مناسب مرض اولن طریقہ
علاج ایتمکہ قادر وتدبیرات حسنہ باب معالجہ دہ اولدن صادر اولور
آما طب جسمانیدہ اولان کتب بلردہ امراض جزئیہ نک دہ فرد افرد
اسباب علامات وانواع علاجاتن ذکر وبیان ایتدوکلری کبی بزدہ
امراض نفسانیہ نک جزئیاتندن قوای ثلثہ یہ متعلق اولان امراضک
علاجن شرح وبیان ایدہ لم کہ باقی امراض جزئیہ نک علاجلرینہ قیاس
ایتمکلیہ معین اولسہ معلوم اولہ کہ امراض قوت تمیز اگر بسیطاکر
مرکب اگرچہ جملہ سی بردر آما غایت مخوف وردی اولنلرک اوچ
نوعدر اولکسی حیرت آکنجیسی جہل بسیط اوچنجسی جہل مرکبدر
نوع اول افراط یعنی زیادہ کمیت نوع ثانی تفریط یعنی نقصان
نوع ردائت ہ کمیت اوچنجی رداوت کیفیت قبیلندندر آما علاج حیرت
اولدرکہ چون مطالب خفیہ دقیقہ ومسائل سنیہ دقیقہ

مسائل خفیہ ومطالب دقیقہ

تعارض ادلہ یہ جانبین وتدافع حجج طرفین سببیلہ حیرہ یہ یقینی
غمام حیرت وشکیکدہ مستتر ومحجوب وبصر بصیرت شاہدہ
جمال حقیقتدن عاجز ومغلوب اولہ اولابر قضیہ یہ بدیہیہ یہ
تفکر وتذکر ایدہ کہ اجتماع وارتفاع نقیضین مستحیل وایکی طرف
متعاقبہ اولمق بداہت عقلہ مسرود السبیل اولہ پس
حق برسی ایدوکنہ جازم وتفحص مقدمات مناسبہ للمطلوب اتمکلہ
عازم اولوب مقدمات مزبورہ یہ وجدان وتعیین ایتدکدہ نفسکہ قواعد
منطقیہ وضوابط میزانیہ یہ عرض ایدوب احتیاط بلیغ وتدقیق
عمیق ایدوب حقی باطلدن تمیز وترجیح وحق محضی تعیین وتصحیح
ایلیہ آما علاج جہل بسیط جہل بسیط اولدرکہ بر شیئہ علمی اولیوب
واول شیئہ کنہ وسی علم صنعیہ وجہل بسیط ابتدادہ مذموم دکلدر
زیرا جہل بسیط اولمیوب تعلم وکتاب وتحصیلہ سبب اولوب ومعلوم
محضہ قصد وطلب اتمکن ممکن دکلدر آما اول مقامدہ قلیلی وجہلی علم
واسطہ قلیلی مذمومدر پس علاجی اولدرکہ انسان وسائر حیوان
احوالنہ نظر وہر نوعک خواص وما بہ الامتیازلرینہ گذر ایدہ تا
یقیناً معلوم اولہ کہ انسانک سائر حیوانات دہ شرف ومزیتی شرف
علم وگوہر نطق وتمیزیلہ در مثنوی تاج سر جملہ ہنر ہاست علم
مقبل کن یی ہم در ہاست علم در طلب علم کمر جہت کن جہد زہت ز
اشغال دگر سست کن ما شعر لولا العلوم لکان ادنی خلیقہ ادنی
الی شرف من الانسان وجاہل کہ بوحلیہ ایلہ متحلی وبو شرفلہ
مستعد اولمیہ حیوانات بحکم عدادندن معدود دبلکہ حیوانات

عجمدن مقاتوه ادبی و مشرله ده فرق در جاهل حیوان اعجم و جانور لایعلم
حکمنده ایدوکنه دلیل واضح و ظاهر و برهان صحیح و باهر اولدرکه بر مجلسه
علم اولوب علما تقریر و بیان و فضلا تحقیق دلیل و برهان ایدوب
هر بری اظهار انواع مخزونات فوائد خمایر و ابراز اصناف مکنونات
فوائد خواطر قلیفیون صیدانه آخردن مبادرت و القای کلام و
ابدای مرام طرفنه مبارعت ایدوب صمت و صدای محاورات اصحاب
فضل و کمال قبه ی افلاکه انتقال ایتسه جاهل ذاهل اولن بالکلیه
بیفعولن بوجهل سکوته متواری و نطق و بیانه خاصیتدن مجرد و عاری
اولوب حیوانات عجم کی خاصیت نطق و فضیلت کلامدن
خالی و عاطل در بالتمام شابه و مشاکل اولمکله کرکسی معلوم اولدرکه
شول نطق کلام کی جهل انکی ارا سنده دائر اولور اصوات حیوانات
و صیاح بهایم قسمندن ایشیتیلن زیر انطوق انسان قبیلندن ایشیتیلن
مجالس دانشوران فضیلت افروز و محافل سخن گستران دانش
اندوزده ظاهر و لائح اولدیکی بلکه بونلره انسان الخلقی صفحه ی
دیواردهنقش آدمی یه انسان دیسه روح القدس نام خشیه
مردم کیا دیدکلری قسمندن در حقیقت انسانیت انلردن مفقود
و الخلاق لفظ باب مجازدن معدود در بیت
من ندانم در بنی میعنی راست چون آدم دین خران در چین صورت راست
و سابقا معلوم اولمشدر که حیوانات عجمک هر بری اقتضای
فطرت و الهام صانع باحکمت سببی ایله معاشتلری وجوه مصالحنه
مهتدی و قوای و آلاتی ماخلق لشیء طرفنه صرف انمکله منتهای در

مبتدی و انسان جاهل استعداد ادب تحصیل اعظم متصف و
آلات و قوای حسیه استعمال انمکله قضیه ی عقل و اقتضای مصلحت
جاده سندن منحرف در پس ذروه ی شواهق و لقد خلقنا الانسان
فی احسن تقویم دن متسفل و سوداختیار ایله حضیض وادی
ثم رددناه اسفل سافلین منتزلدر و وارستطالیس حکیم ایدر
که اعمی و بصیر بر چاه مظلمه دوشوب ایکیسنده چقمیوب جای کیسر
اولسه لزم دنا بینا بینایان احوالی قتنده معذور و بینایان نابینا
کبی معذور اولمقدن بیچه مرتبه دور در و لغة فارسیده و ترکیده
صیغه قدرت معنایی داشتن و بلمک لفظیله تعبیر اولنور مثلا
کتابته قدرت دعوا سندن تعبیر انمک استه بین فارسیده
دانم نوشتن و ترکیده بیلورین و خیاطته قدرت ادعاسن
انمکله دلین فارسیده دانم دوخت و ترکیده دیکه بیلورین دیر
بنا نا سببی اولدرکه آن نک جمیع کمالات ضمنیه قدرتی
که واقعدر خلاصه سی علم و معرفته راجعدر و بونکله لغت فرس و
ترکک دقایقندن و جوهر علمک شرف و فضیلتندن وارد اولان
ایات کتاب و احادیث رسول ظاهر و کلمات اکابر اولقدر که
بو رساله ی عجالتی ضمننده ایرادی مقدور و ادراجی میسور اولمز و فضل
عالم حقنده بعض اسفیابیور مثلا در کتاب ریاض ناحت و نظمها من
الشوق تنوح و رقاد علیها اثر العشق یلوح و الله لقد سمعت
من منطقها العالم جنة لها العالم روح پس ایله برادر شاهد
استعداد کل زیور علم و حکمتله محلی و عروس طبعک منصه ی دانش

افاضل دیکلدرکه

برادر شیخ محیی الدین عربی
حضرتلری رضی الله عنه

ومعرفته متخيل اولديه قطوني ثم طوني لك والآ بنوز امكان ساعده
وقوي والآت معاونه ومجاهدت ايكن بكسب كمال جانبي حركت و
انتعاش ايله ورطه جهله وكرداب ضلالتدن خلاصي بولمغجوه دست و
پا اوزه بيت دست وپا يي بزن بكاره وجهده كه عجب درميانه
غرقابي اولكم دريايي جهالتدن نجات بولوب واصل ساحل
وبيدار ايكن نابيدا كران ضلالتدن راه رهايي بولوب ورطه هلاك
دن دور بمراصل اولسون بيت مباش تنگ دل از بندهاي محمودم
من آنچه شرط بلاغت باتو بنمودم علاج جهل مركب جهل مركب
برنسنه بليوب اما بلدوكن دخي بليوب كندوسن آني بيلور
الكمقدر دبو جهل ايكي كتو اولوب طبهم بلدوكن دخي بلمكي اولدوغيچون
جهل مركب دبو تسميه اولمشدر مصراع مشكل كه نداند ونداند كه نداند
ونسنه كم اطبايي اجسام واشباح بعضي امراض مزمنه وعلل مستحكمه نك
علاجنده عاجز لرو تدبير ازاله سندن متحير لر درككز نك اطبايي
نفوس وارواح دخي بر مرض مزمنه نك ودآء صعبك كه جهل
مركبدر علاجنده عجزه مقر و تحيره معترفلر در زيرا چون نفس كندونك
جهلنه احتمال ويرميوب عالم ايدوكنه جازم اولمكين ميدركه دفع
جهل طرفنه متوجه وكسب كمال علم جانبنه عازم اولمه مريض اولان
كمسنه كندوده مرض تصور اعيوب مريض ايدوكنه نامعترف اولمه
يچون طلب علم وازاله مرض جهل اعظم متصف اولمه ونوسبندر كه
حضرت عيسي عليه السلام دن منقولدر كه بيورمشلر ايشي اعمي واكمه معالجه سنه
بعوث الله تعالي قادرم اما احمق علاجنده عاجز وقاصرم ودخي انجلده

ناقع

ناقع اولمق محتمل اولمغله علاج اولنور كه علوم مرياضيه كه هندسه وحايدر
مشغول قلنه زيرا اول علملرك جمله سي مطالب ومسائل ودلايل
ودلائل قطعي ويقيني درنته كم سابقاً مرايلدي پس نفس بو
علملره اشتغال ايدبكجك طبعي بيقين حصولنه معتاد ومتمرته
وظن واكتفا علم قناعت اتمه سي مستقر ومتعين اولور پس اول كلكي
معلوماتنه رجوع ايدبكجك انلرده بر ديقين وصفاي تحقيق
كه علوم رياضيه ده اكه معتاد اولمش بولمجوچ تنبه وتيقظ كلوب معلوماتنه
خلل ومخزونات حافظه سنده قصور تخيل ايدوب عقده اعتماد
فاسدي انحلال پذير وقطع وجزم دن تنزل ايدوب جهل بسيط
دائره سنده جاي كير اولور اندنصكره علم ويقين طرفنه شوق و
طلب پيدا اولور پس براهين صحيحه ويچ قطعيه ايله مجدداً علم
قطعي حاصل ايدركه سرايرده يقينه واصل اولور بو مذكورات
قوة نظريه يه متعلق اولان امراضك علاجلريدر وبو مقوله امراضك
ازاله سنه حكمت وميزان متكفل ومشتملدر اما قوت عمليه يه متعلق
اولان امراضك علاجاي علم اخلاقده معلوم اولور پس انلرك
بيانندن بو ارقام محرر ومرسوم در علاج امراض قوت غضب
هر چند بو قوته متعلق اولان امراض نامحصور وبعضي مسمي وبعضي
بي اسم در اما اضرار يك فوق الحد ومهلك ومزمن ومحدد اولنلر بو
اوچ قسمدر اولكسي غضب ايكنجي جبن اوچنجي خوفدر
علاج غضب وخشم اولكسي افراط قوة غضبدر يعني زياده
كميت درايكنجي تفريط غضب درديمكي نقصان كميت در اوچنجي

روادارت کیفیت غضب بر کیفیت نفسانیه در کرآنک سبب ایله
جوهر روح کرداخل قلبنده حرارت عزیزیه درخارج بدنه حرکت
ایدر رودم قلب جوشش وغلیان ایدر لابد آنک خارجه حرکت
وجوشش وغلیانندن ظاهر بدنده حرارت وحمرت ظاهر اولور
خصوصا صاحب رو وجمال ده کرلطیف وجلدی نازک اولمغله قیتی ظهور اولمغله
ایدر رو عروق خاصه عروق کردن دملم ممتلی غلیظ اولور و
سبب غضب نفس متألم اولدوغی کسنه دن انتقام قصد ایلکدر
چون بوارادت نفسه عارض اولدیغی الحال اثری بدنه سرایت ایدوب
حرارت عزیزی غلیان ایدوب غلیانندن بخار ودخان مظلم تصاعد
ایدوب تجاویف دماغ وعروق شرایین کرمجاری روح نفسانیدر ممتلی
اولوب آنک ظلمت دخانندن نور عقل محتجب ومتخیلی اولور لاجرم
مرآت عقل کثیف وافعال قوت نظر ضعیف اولوح لازم اولور وحکما
انسانکه بوحالنی اکر تشبیه ایلیلر درکه برمنطلم وتیره مغاره کرایچی
آتش عظیم ایله ملتهب ودخان مالامال ومضطرب اولوب راه درون
غار مسدود اولوب همان درون غاردن آواز آتش وشرر دخان
معلوم وموجود اولیسی بوحالده اطفاء لهب نار وتسکین نائره
وشرار بغایت مشکل ودشوار در پس بوحدت غضبی نصیح وپند
وسخن واعظ هوشمندرا معدوم ومنتفی قلمغ همان برمنقذ ضیقدن
برکاسه آب چیخمغله لهب نار وشعله شرارک خامد ومنطفی قلمغ
کبیدر بلکه بورشح آتش سوزان وشعله سین دخی فروزان ایلیر

و

وانفرجه بشریه استعداد وقبول قوت غضب انکده مختلف
ومتباینددر بعضی انفرجه نک قبول غضبه استعدادی کبریت وبارود نک
اشتعاله استعدادی کبی درنته کم کبریت وباروت برشررطوقنمغله
فی الحال احتراق واشتعال ایدر کذلک بوزمراجلی صاحبی انتقامی
موجب برکلمه یی استماع یاخود موضع مشاهده ایتمه فی الحال متألم
ومضطرب وآتش غضبله ملتهب اولور که مراة درونی تیره ومنافذ حواسی
حیره اولوب نصح وپند قبیح وبندله متأثر ومندفع اولمیوب متعذر و
ممتنع اولور وبعضی روحلی کبی درحال آتش اصابت ایلیه زبانه یی
شعله بالاودرون تابه دن آواز وعلالاظاهر اولور لکن باروت
وکبریت کبی دکلدر که برشرردن آن واحده کره یی نار وطاق طراقندن
اصوات صاعقه کردار ظاهر وبیدار اولور وبعضی امزجه هیزم خشک
کبیدر که اشتعالی سهل میسور لکن مرتبه یی روغندن پیچه مرتبه دور در
وبعضی دخی هیزم تر کبی اشتعالی عدت ومدت استر ومشتعل
اولدقجه بنه ادنی مزاعنله منطفی ومنتفی اولور دیوم مرتبه یی اخیره عاقل
حکیم ودوتور سلیم کسنه مثالیدر که تمام اسباب غضب وحمیت مجتمع
اولیچه شعله یی غضبی درون سینه سنده جمع اولمز واسباب
غضب منعدم ومنتفی اولیچه همان شراره یی غضبی دخی منهدم ومنطفی
اولور اما بشرط انکه بوحالت نقصان حمیت وخمود حرارت غریزیدن
ناشی اولمیه بلکه تهذیب نفس واقتدای مرشد عقل واقتفای آثار
شریعت وابتهاج سالک حکمت اعتلای توسن نفس سرکش رام ورشح
زلال دانشی ایله شعله یی غضب نایی محل خمود تمام بولمقدن

اولش اولم فضیلتیه داخل در ذیلتدن دور بمراحل اولن بودر ، دیمک
معلوم اولسونکه غضبده ذکر ایتدیکمز مراتب آتش غضبک ابتدایی اشتعال
واوایل اضطرامنده در والا شعله ء ناثیره ء غضب تمام مشتعل ونفس
سرکش وآتش خشم مشتعل وتکوّن ایتدکدنصکره ارادت انتقام اتمک بالطبیعه
مشتعل اولوب صفت غضب تمکن ایدیکی جمله مراتب غالب اتحاد
تمام بولور وغضوب وحلیم متساوی الاقدام اولور ع آتش اندر
بیشه چون افتد نه ترماند نه خشک ، بلکه مرتبه ء اخیره صاحبنک غضبی شدت
وزمان التهاب واشتعالی محمّد اولور زیرا اسباب ودواعی غضب
علی التدریج والدوام مجتمع وموانع وعوایق اشتعال والتهاب بالتمام
مرتفع اولمشدر وحدیث جناب رسالت پناهیده وارد اولمشدرکه
اتاکم وغضب الحلیم ، ودخی وارد اولمشدرکه بنی آدم غضب حالی عروقده
پنجه طبقه در ، پس اولدرکه غضبه گلور وکلیه دخانی تیز گچر وبری
دخانی اولدرکه غضبه تیز گلور وتیز گچر ، وبری دخانی اولدرکه غضبه سیج
گلور اما گچ سیج ، وبری دخانی اولدرکه غضبه تیز گلور وگچ گچر ،
وبو اقسامک افضل واربابی فضایل قتنده اکملی اولدرکه غضبه
گچ گلمه وتیز گچه ، واقسی واشنع وادی واوضع اولدرکه تیز غضبه گلمه
وگچ گچه زیرا چون صفت غضب که مذموم ومقبوح در بیرنه قدر اقل
اولورسه مقبول ومحمود در صورت اولی ده غضب باقیلدن
آملدر اول سببدن اول صورت جمله دن اعلی واجلدر صورتده
اخیر که غضبی کم جمله دن اکثر واوفر در لاجرم قبیحی دخی جمله دن
اکثر واوفر در ، وامام غزالی بیورر که سلطان حال غضبده رعایت

صورة اخیرده غضب جمله 2

رعیت ح اوزره

تنبیه
بقاضیان غضوب وحاکمان عضوض طلوب

اولدره حاکم اتمک زوال کلور زیرا غضب آدمی کندوخلقندن اخراج ایدر
پس ظاهردرکه حکمی ظلم وسیاستی جور اولمغله فقیر ایدر بن حدیث
شریفی ونور حکمت مصطفوی ده وارد اولمشدرکه لایقضی القاضی
وهو غضبان ، چون غضب فنون جنوندن برنوع واقسام سکر
دن بر قسمدر پس مجنونک عقد حاکمی فاسد وسکرانک بازار
قضایی کاسد در ، چون شعله ء غضبده حوالی قلب پر لهب
وغبار ودخان تیره سندن دماغ تیره وتار اولمغله آینه ء عقل بیچه
براق اولمق وشعاع فکرت نه قدر اضاءت واشراق ایدیه که محل علم قلب
ومنزل فکرت دماغ در ایکیسی دخی تنک وتار وپر دخان وشرار اولمغله
دقایق عدل وحکم فضل بیچه ظاهر وتابان اولمز وغضبناک اولان
کمسنه دن آتش غضبی التهاب واحمرار وجه انتفاخ عروق واعصاب
ورفع صوت واوضاع وحرکات ناصواب ایدیکی صدر وسینه ناظر
اولان بیلورکه غضب بیچه دایره ء عقل دانا یندن بیرون وبیگانه
شاکلی افعال واوضاع اهاب جنوندر ، وغضبک مضرّت جسمانی
وروحانیسین کیم حساب ایدر ، وبری اولدرکه غضب موت فجاءت
داعی اولور زیرا حرارت قلب آتش غضبله مشتعل وحرارت حرکه
بدنیه کز الا فدر اکا منفذ ومتصل اولیوب حرارت غریزیه یکه مرکب
روح حیوانیدر وفشار بخار لطیف انسانیدر بالطبیعه محترق
اولور ودخی حرارت غریزیه حین غضبده خارج بدنه متوجه
اولور لکن مرکز نده دخی کفایت ایدیجک مقداری روح قلیچ
کرک وبعض امزجه ده حرارت غریزیه قلّه اوزره اولورسه

صدور

غضبه

و اولورکه ح

غضبی مشتد اولوب حرارت غریزی خارج بدنه متوجه اولیجق مرکزده
کفایت مقداری روح قالمیوب موت فجائیه موجب اولور و بعض
خلفای راشدین حینا غضبده اقامت حد و انفاذ موجب شرع
اتمکدن امتناع و تراخی ایلرلردی الحاصل آدم کم شاید حال غضبده نفسنه
انتصار و داء غضبدن شفی اتمک غرضی منظور اولوب اقامت حد
محض اجرای شرع قویم و خالصا لوجه الله الکریم اولمیه بنه کم حضرت
فاروقدن حکایت اولنور که برسکرانه مقارن اولوب اقامت حد
شرعیه سن اعلانه متوجه اولدقلرنده فحش و سقط و سب و شتم غلیظ
سویلمکه باشلدی فی الحال ذره سنی قالدرمشکن بنه ایندیردی و بو معنایی
ملاحظه بیورب تاخیر ایلدی و عمر بن عبد العزیز دن حکایت اولنور که
برکسنه یه تعزیر امر ایتدکده جهارا فحش و شتم شروع ایلدیکی سبب
تعزیر دن فراغت ایدوب اکر بنی غضبه کتورمش اولمیدکی سنی
تعزیر ایدردم دیشلر و بعض عظمای حکمای یونانیلردن مرویدر که
دیرلرکه بن شوله کمی یم که ریح عاصف و رعد قاصف ایله
آشوب موج دریای متلاطم الامواج ایچنده سائر ذوات الجار عظیم
و مهالک کثیره ارا سنده دائر در سلامت احتمالن و یرورمین
و نجات امیدین طوتمرسین اول کمسنه که غضبان ملتهب و شر شر
خشمله مملو و مضطرب اولمه آنک سلامتنه احتمال و یرمزمین و نجاتن
امید طوتمزمین زیرا اول کمینک تحصیلنده لطایف حیل و تدقیقات
تدبیرات استعمال ایلمک سهل اولور اما بونک حقنده نه مجال
تسکین آتش غضب معقور و نه اکفاء شعله و شراره ء التهاب

محکن

محکن میسور و نه مقدور ایدوکنی و ذهن لطایف اکریم مناسبتله که جاره
ساز درماندکان در کرداب محنت و بلا و آشوب موج دریا
ده سرکشته اولنلره مقارن و انلرک ساحل خلاص و کن رامنه ایرکورمکه
معاون اولمق اولور اما شراره و شر غضبله محترق و اطاعت شیطان
آتش زنهادیله تحت رق اولن محذول الطاف الهی دن بعید
و توفیقدن بیزدن آنک حقنده نادیده در اسباب غضب اون
نوعدر اول عجب ثانی افتخار ثالث مرا رابع لجاج خامس
مزاح سادس تکبر سابع استهزا ثامن غدر تاسع ضغم عاشر
منافست اما عجب کشی کمندوسنی بکنمک اوصاف و اخلاق ایواعتقاد
ایتمکدر افتخار اوکنمک و کندوده کمال اکلیوب مسرور اولمق مرا
جزئی شمرده جنک و جدال اتمکدر لجاج اونکولمک اتمکدر مزاح
لاغ اتمکدر تکبر اولونمقدر استهزا آخرکسنه ء مسخره یه آلمقدر
غدر برکسنه یه وفا اتمک اولدوغی پرده جفا و اذا اتمکدر
ضغم برکسنه ء ضعیف و حقیر عد ایدوب ظلم اتمکدر منافست اموال
و اسبابدن بعضی کسنه ء آخردن قصف مقدر و بو اون صفت
موجب غضب اولدوغی دانا فهمنده واضح در زیرا برکمسه ده عجب
اولسه کمندوسنی رفیع و مقامنی منیع اعتقاد ایدر پس نفسنه ادنی
خصوصی اهانت اکلیوب مضطرب و کانون سینه سی شرار
غضبدن ملتهب اولور افتخار دخی اول نوعدر مرا و لجاج خود
کندویه مصاحبنه موجب غضب و مشتعل نار ذات ملتهب ایدوکی
معلوم و مجرد تکبر خود معلوم غضب احداث اعتقاده تجیدن دخی

مذموم در استهزاء و غدر و ظلم و مخاصمه و مرق و غضب و استعمال ایدیکی
غیم در مذمت دنیا غضب و خشم باعث و آنلرک متصف اولان
صفات شیطانیه یه وارث در جناب رسالت پناهی دیه مروی در که
انا الاخاف علیکم ان تشرکوا بالله ولکن اخاف ان تنافسوا فی
الدنیا فتهلکوا کما هلک من قبلکم عاقل لبیب معلوم در که بو
حدیث معجزات و اخبار غیبیه مشتمل اولان بیناندن در زیرا
اول حضرتدن صکره عموماً و بزم زمانمزده خصوصاً منافسه
فی الدنیا و محاسده و اقران یه بر غرض و ریا و لقدر اولمقدر که
زبان بیان تقریر و تحریر بنده عاجز در **ولواحق غضب**
که مرحی غضبک عرضی مثابه سنده در بدیی صفتدر اولکسی ندامت
الیکجی خجلدن توقع و انتظار مجازات آدیجی دوستلرک مقتی
یعنی بغضی و عدم محبتی در دیجی اراذل ناسک استهزاسی
تشفی شماتة اعدا یعنی دشمنه کلمیخ اولمق و شماتة اعدا
صعب و تلخ نسنه در بعض فصحا دیمشدر کل المصائب قد
تمر علی الفتی و تهون غیر شماتة الاعدا التاسعی تغیر مزاج که حال
غضبده عارض اولور نسنه کم ذکر اولندی بدیی تاسع تام در کم حال غضبده
طاری اولور بو تقریر خواجه نصیر در اما تاسع تغیر مزاجدن غیر نسنه
عد اولنیوب انده داخل قلنه دیجی وجهی وار در زیرا حکما دیدیلر که
الم جسمانی ایکی قسم در بری تفرق اتصال سببیله سوء مزاج و امام
رازی سبب الم همان سوء مزاج در تفرق اتصال دیجی سوء
مزاج عضو مقطوعه مؤدی اولدیغی اولدر و عجبدر الم دیرر دیو ذاهب

اولمقدر

اولمقدر سبب تغیر مزاج عین امام در امام مذهبنده یا اکثره داخلدر
حکما مذهبنده علی کل حال تغیر مزاج تامه مغایر در الخاصل قسم عد اولنمق
موجبه دکلدر و علاج غضب اولدر که بو اسبابک رفع و دفعنه
تدبیر اولنه زیرا بر شیئک اسباب و علی مرتفع اولیجق لابد سبب و
معلوم اولیجق نسنه دیجی مندفع اولمه کرکدر و نادر البعض اشخاصده
اسباب مذکوره بر طرف اولوب اما اثر غضب بنه موجود اولمسی آنک
تدبیر علاجی آسان در والله تعالی الموفق **علاج و تدبیر اسباب غضب و خشم**
آما عجب که نفس کندو حقنده ظن کاذب و اعتقاد باطل ایدوب
کندوده اولان فضائل و کمالات غیریده اولمق و جهله یوق ضوب کندوسنی
مزیت فضیلته موصوف و استحقاق منازل علیه ایله معروف الحکمقدر
امام غزالی بیورمشدر که بنده دن چیقان حقک نعمتی موجود اولمق علم و عمل
و فضل و کمال و مال و جمال کبی اکر بنده اولمق نعمتک حقدن اولمسنه
عارف و دائما زوال و فنا و سلوب اولمسندن خائف اولور سه
انده عجب یوقدر و اکر خوف زوال و بیم تکدر و انتقال اولمسه بلکه
اول نعمته مسرور و فرحان اما فرحی اول نعمتک کندویه اضافتی
جهتندن اولیوب بلکه حقک نعمت و احسانی اولدوغی جهتندن
اولیوب بلکه حقک نعمت و احسانی اولدوغی جهتندن مسرور و
خندان اولسه بنه عجب اولمز اما زوال و تکدیر بنده خائف
و محض نعمت حق و فضل و احسان کریم منان مطلق اولدوغنه
عارف اولیوب همان کندوده اولمق نعمتک وجودنه مسرور
و فرحان اولوب کندونک بخزین و محض عطای حق ایدوکن

وجودی

بیان ایلیه اول کسنه ده عجب متحقق اولور پس بنویه لازم در که
کندوده اولان حتک مختلر نده بر مختله فرح طاری اولسه فی الحال
کندونک عجز و قصوریتی تذکر و اول نعمت محض عطای حق
کندوسی بیلمان مظهر مطلق ایدوکن تفکر ایدوب و سرور و غرور بالجمله دن
استعاذه ایلیه فقیر ایدوکن کاه اولور که نفس عجبی ازاله ایدوکن
کندوسندن ظن ایدوب آنی ذاتی محض فضل حق بلیوب والکلیوب
دفع عجب بنیه عجبه سبب اولور نته کم بعض مرشدان راه وسالکان
صاحب انتباه بو معناده دیمشلر در تا یک سر مو فرق هستی باقیست
غافل منشین کربت پرستی باقیست کویی بت بندار شکستم رستم
آن بت که ز بندار پرستی باقیست بلکه مکر و تلبیس ابلیس دن
غافل اولنجیوب جمله نعمت محض بخشش و عطای یلی استحقاق
ایدوکن ملاحظه ایدوکه دفع عجب بنیه عجب آخره مؤدی اولمیه و غالبا
سبب عجب اولدرکه نفس کندو علم و کمالنه عارف و عاقل و غیر کمالنده
ذاهل و جاهل اولدوغندن زیرا نفس کمالاتی کندویه نسبت
علم حضوری ایله معلوم غیرک علم و کمالی علم حصولی ایله معلوم در
و علم حضوری اولدرکه نفس مدرک و ذات معلوم مدرک و عالم
متحد حاضر اولوب و علم حصولیده و نفس مدرک حاضر اولمز بلکه صورتی
عالم متحد حاصل اولور پس علم اول اقوی در و علم ثانی اکه
نسبت ضعیفدر پس کندونک کمالنه علمی قوی آخرک کمالنه
ضعیف اولدوغنجون کندونک کمالنی تمام کورب آخرینه ذاهل
و کمالندن غافل اولوب عجب و غرور و تکبر و نخوت ایله متصف

ومشهور

ومشهور اولور اما عاقل پاک وزیرک جالاک اولنلر نفس بر خوی و رفتاری
خوشن آمد کویلرکه غریب و دلدوست و فریفته اولمیوب غیریلرکه
فضائل وکی لاتنه واقف و کندو نقصانلرینک نقصان و عیب لرینه
ناظر و عارف اولوب عجب و غروری بر طرف و نقصانلری ملاحظه
اتمکله تحصیل کمال و تکمیل شرف ایلرلر و بنابرین حسن حال الکلیوب ضعائکدن
عجب اولمه کرحسن حال بولدر ، هنرمند اولدیمه هنر اولدر ، ما
الکله نقصانکی کمال بولدر ، پس علاج عجب اولدرکه اخوان
متقدمینک کمالات و فضائل و محامد و حضائلینی هیچشه نصب
العین و منظور آینه بصیرت ایلیوب کندونک ابلردن
قصوریتی تأمل و فرسان میدان فضائل اولنلردن تأخریتی
ملاحظه و تخیل ایلیه بلکه هر فردی ملاحظه ایتسه حیرانده
برحیرانده کندویه غالب و حیثیاتدن برحیثیتده کندودن
راجح بولور حق تبارک و تعالی موجود اتدن هر ذرة یه بر
خاصه یه مصدر و مخلوق اتدن هر ذاتی براسم خاصه مظهر
ایتمشدرکه غیریلرک اول خاصه ده اکثاری کم و اول مظهریتده
آنوکلهما هج دکلدر و نظام عالم و قوام کارخانه یه آفریشده
هر شیئک بر جهتدن مدخلی و هر ذاتک بر طریقدن اولویتی
و سبقیتی وار در ع که اندرین باغ چو طاوس بکارست مکن
سبحان الله انسان مسکین بر قاچ معارفه و اصل و بعض
معلومات خزانه یه قلبنده حاصل اولسه ظاهر و بدیهی درکه
و اصل اولدوغی معارف و فضائل و حاصل قلمدوغی

آدمی و سبقیتی وار در

معدود

اولمدوغی

علوم وسائل اولتور بی حد و بی حساب در کہ معلوماتی انلرہ نسبت بسیار دن اندک و بہ ازدن یک در بیں عجب و بندار کہ نجہ لایق و نزاوار در کہ و عجب فی نفسہ رذیلت بتیجہ اولیدر و غفلت بیر کی خاصہ سی اولدر کہ قنعتی طالب کمال و کاسب فضل و افضال کہ عارض اولہ فی الحال آنی طریق تحصیل و ترقیدہ مانع و عائق بل حضیض نقصانی و اقتاعت جانبنہ دافع و سائق اولور علاج مباہات مباہات اوکنمک در کمالات نفسانیہ و فضائل روحانیہ دن خارج نسنہ ایلہ خارستان عالمدہ کل مراد ہ ایر مطلہ و دیمی یا کمالات بدنیہ ایلہ اولہ قوۃ و جمال کبی یا خارج بدن اولن کمالات سببی ایلہ اولہ منصب و مال و مرتبہ و جلال کبی علاجی اولدر کہ فکر ایلیہ اکر جمال و اعضا و قوت اعضا و اجزا ایسہ معرض زوال و محل فتادہ در باغ عمر جوانی یہ چرخ فنا و شیب اسمہ کبی ایلہ زیر و زبر و برک و بار چمن وجود برگ ریز خزان اجل ایلہ خاکسہ برابر اولہ جقدر کل وجود کل اورانی برباد و سرو بوستان شباب یار بقادن ازاد اولمہ سی محققدر بیت آمد بہار مانکری و رفت کلبن ما نماند برکی در روزہ دمرحن و سمن و برفاق کونلک محنت و الم جمال شبابی چہ بار منشور و قوت فتوی کان لم یکن شیئاً مذکور ایدر بیت بر جمال و جمال خویشتن غرہ مشو کانرا بشبی برند و این را بشبی الخ جمال ایسہ حقیقتدہ دم فاسد در کہ رقت بشریہ سی ایلہ ظاہر و بلغم بر اقدر کہ خلال مسام بدنلرہ لایح و باہر اولمشدر و عاقل حقیقتدہ شی مستحقر بل امر مستقذرہ یہ نجہ عجب ایدر و بونلکہ جمال ظاہریہ کہ حقیقت جمالیدن سریدر آشفتہ و مفتون بلکہ شوریدہ و مجنون اولنلر حقنہ حقایق کوی نامی مولانا نور الدین عبد الرحمن جامی بیورمشدر

بنظارہ

بنظارہ ہ بروی شاہد کشائی ۔ نظر کین بود مہر و مہ را شعاعی
یکی پوست بر خلط و بر خون کشیدہ ۔ بر د حیرت از جان و دل استماعی
کنی عیش خود تلخ در حبت و جویش ۔ کہ سکر دہانت و شیرین شمائل
کر اول بیر کی بود آخر غاید ۔ بچشم تو چون پیکر دیو ہائل

غرداخ کلمہ ایدر کہ نا کاہ بمعنی از و کشت آن خوب و لطف از کل

و علما دن طاوس یمنی امرای عربدن یزید بن مہلبی کوردیکہ نخوت امارت و غرور شباب و نضارت ایلہ مبتخبتر و متمایل و جام غرور ایلہ سرمست و خمار انجام فنادن زاہل و غافل مرور ایدر امام نصیحتہ اغاز ایدوب ایتدی ای فتی بو برمشی و خرام در کہ اثم و حرام در و مبغوض مطلق و معضوب حضرت حقدر چون امیر حجاب نخوت و غرور دن پند پذیر اولیوب امامہ دیدیکہ کویا بن کم ایدوکہ عارف و علو و منصب و مقامہ واقف دکل سین امام دیدیکہ اعرفک حق المعرفۃ اولکہ نطفہ مذرہ و آخرکی جیفہ قذرہ و انت فیما بینہما حامل بول و عذرہ مذر و قذر ناپاک دیکلدر یعنی بن سین خوب بیلورین اولکہ نطفہ در ناپاک و مستقذر و آخرکی جیفہ در بخس و مستحقر دسن بو ایکی حال ارا سنده بی طاقت و حول و حامل نجاست و بول سین و بو کلام حکمت شعار و بلاغت آثار کہ الفاظی صنایع بدیعیہ ہ مشتمل و محتوی و معانی بدیعہ سنن غرایب حکمت مندرج و منطوی اولمغین علمای شافعیہ دن ابو محمد باقی کہ حریر نظامی حقہ تا فیدر نظم ایلیوب دیمشدر قطعہ

حکمت

عجبت من معجب بصورتہ ۔ وکان من قبل نطفۃ مذرہ ۔ و فی غد
بعد حسن صورتہ ۔ یصیر فی الارض جیفۃ قذرۃ ۔ وہو فیما بینہ وبخونہ

مابین ثوبیه بحمل القدرة ۔ واکر مباهات وافتخار شرف اصل ونسب وتبار اولورسه نتیجه کم اکثر بنی آدم خصوصا طائفه عربیه شایع وذایعدر وجناب رسالت پیوه شدر که امتم اوجی نسنه دیترکه امتمزی برسی میتلری اوستنه نوحه قلمق وبرسی بخصوصله استدلال باران اتمک وبرسی اسباب تفاخر ایلمک ۔ وبو عجبا علاجی اولدرکه نظر ایلیه افتخار ومباهات ایلدوکی وابتهاج ومسرات کوستردوکی ذات آخرک صفتی وشخصدیکرک علم ومعرفتیور غیرکی کمالیله افتخار فی الجمله غیرت وحمیتی اولن کمسنه قسمنده عیب وعار در ۔ بفضل دیکران کوتو جنانست ۔ کربر دانا زوال علم زنانست ۔ اصل وتبار واباواجداد له افتخار اتمک انلرکی فضائل کمالات ویا مناصب وحالاتی بکا دخی فضل وکمال ورفعت وجلال در دیمک اولور فرضا انلرکی بعضی موجود اولوب بونمایه الافتخار کی اولان اشیا بزم کمال وصفتمز وعلم ومعرفتمز درسن بزم اوصاف وکمالاتمز ایله افتخار ومباهات ایدرسن دیه جوابنده ساکت وحیران وباهت اولمه سی مقرر در رباعی نسبوده عجب ایدن غایه بعیدر طوتالم آیاغی کم نسل بیدر ۔ اکر دعوا سنه اثبات ایلمز ۔ انکدر فضل کندو واجنبی در ومحض نسبت سببیله تفاخر ایدن عنبیلر وبی محل ترفع وبقدری عادت قبیلن جلبی لر واقع اولور که بعض افاضل اورزینه کجیلر وجرعه جام جهل وغروری ایچیلر وکچیلر حال انکه تحقیق اولنسه بوکمسنه انتساب ایتدوکی فاضلدن افضل مرتبه ماوایی خود مقرر لا اقلدر حکایت اولنور که یونانیلردن شرف

اصل

اصل ونسب ونقصان ذات وحسب ایله موصوف اولمکسزن وارایدی سقراط حکیم طعن ایدر دیکه ای سقراط دنائت وخساست واصل ونسبکی تذکر وحقارت قوم وعشایرکی تفکر ایدوب خجالتدن متغیر حالت وحیادن ابر بهار کبی پر عرق وخجالت اولمزمیسین دیرلدی سقراط فاضل فیلسوف کامل دیرلدی خجالت وتشویره بندن سن انسب وحیادن انفعال وتغیره سنک مقامک بندن امر تبدر زیرا سن برنسل شریفه مقطع ومنتهی اولدکی وبن بفضل الله تعالی برنسل شریفه مطلع ومبتدا اولدم کندوسی فضیلتدن مجرد وعاری اباواجدادی مناقبنی تالی ومفاخرینی اولنلر حقنده دیشکر درکه بیت

ان افتخرت باباء مضوا سلفا ۔ قلنا صدقت ولکن بئسما ولدوا

ویونان ریئسلرندن برسی حکمدن برشاب فاضله ترفع ومفاخرت ایدنجک جوان حکیم جوابنه مبادرت ایلیوب دیمش که اکر سبب افتخارکی جامه رفیع وخانه وسیع ایسه بیسن حسن وجمال ولطف وکمال جامه نک وخانه نک حالی درسن حد تفکره اولصفت کمال وسمت جمالدن خالی سن وخواجه حافظ دیمیلکه ۔ قلندران طریقت بنیم جو نخرند ۔ قبای اطلس انکس که از هنر عاریست ۔ واکر مرکب فاره وفرس جواد ایله افتخار ایدرسکز حکمدن خالی وبلادتله مالی اولدوغکز اظهار ایدرسین زیرا صفت جودت وفراهت ذات فرسه منتهی در وسن بوصفتلردن صفر الکف دامن تهی سن واکر علوم ومعارف که صفات اجواد سوالفدر سکا حالا سبب افتخار وابتهاج اولدیسه زینی کمال عناد ودنیی وجود علاج ۔ زیرا فی الحقیقه اول علوم ومعارف

دوز کجا ۲ ۴

89

اعضا من گزشته بی کمال و صفتور اما است حد نفس و اصل خلقت یکدیگر نیاز علاو
معرفت سن پس انار جهات غضبیت و وجوه نکاح اناث من سندن اخذ و
استرداد ایدر اسن شش تها طلوع سن و بانج خران دیدیکی بارکاه
نوا اولورسن و باد احداد گچ گزشته ایله افتخار ایدنلره نفرین بسیار
ایروب دیشلر در که تبا بفتح بعظم نخر، ان الفتی من یقول ها انا ذا
لیس الفتی الذی یقول کان ابی کذا، علاج حرا که جنگ و جدال در حیوان
مرا موجب اخلال عقده یه الفت و اتصال و مورث انعقاد اسباب
تباغض و انفصال در و بنا علیه الفت و اتحاد اوزره موضوع و خیمه
صلاح بنی آدم اختلاط و امتزاج سنون اوزره مرفوع در پس مزیل
انتظام و مفسد امتزاج و التیام اولن اخلق رذائیلدر و اقبح خصائیلدر
اما مزاح که اتحاد عرفده لطیفه و نادره و بذله دخی دیرلر قدر اعتدالی
که آنک سبیله مباسطت یاران و انشراح اخوان و دفع تجرد و
تکبر که یارانه موجب تکسر در حاصل اولور مباح بلکه مستحب و
مندوب در و اولن اوتمسی عقلا و شرعا مذموم و متکوهدر و حدیث
شریفده وارد اولمشدر که انا امزح و لا اقول الا حقا، و کثرت مزاح
آفتی چوقدر اولا صاحب مزاحک مرادی اخلاق جبا در کثرت ضحک
خود حد نفسنده مذموم و خصال اهل جهل و غفلت ایدوکی معلومدر
صاحب شرعه بیورمشدر که کثرة الضحک تمیت القلب، ترجمه
خرم آنکس که بهار زنده دلی، زیرلب خنده را بمیراند خنده کم کن
که خنده، بسیار، صد دل زنده را بمیراند، ثانیا اکثر یا مزاح
اولن کمسنه نک خاطری منکسر و سروری منعدم و بین الرفقا اساس

عرض

دفع تکبر

عرض فی الجمله مفهوم اولمق مقرر در و بو مرتبه ایذای مؤمن حرام و ممنوع
دین اسلام اولدوغندن عزیز اخوان و اقران ارا سنده عداوت
حدوثنه سبب و حقد و حسد لرعروضنه باعث در کرآتله شاهده
اولنمشدر که مزاح مفضی جدال بل مؤدی قتال اولمشدر ثالثا
مزاح صاحبنک حشمت و وقارنه مانع و عایق و صاحب مزاح
غالبا مساخر و مضاحک مرتبه سنه نازل و لاحق اولور بلیت
تو بر سر حلم خویش تمکین باش و وقار، بازی و ظرافت بندیان بگذار
و جناب رسالت پناهی ده صلی الله علیه و سلم صادر اولان کلام ملیح
که الحاسم مزاح اخلاقی مجاز عداد ندن ایدوکی صحیح در بو آفتدن
مصون و محفوظ و انلردن الفت احباب کرام و تودد و ارتباط
یاران سعادت نظام مقصود و ملحوظ ایدیکی نته کم بر عجوزه یه
طیبت طریقیله بیورمیلر که عجایز جنته کیرمز مسکینه ملول و محزون
و دل درد مندی کاسف یاس ایله پرخون اولمق مصراع
بسان غنچه، رعنا لبش تبسم کرد، بیورمیلر که عجایز شواب و
کواعب اتراب اولوب جنت جمله زنده حرامان و ریاض رضوانده
کشیده دامان اولورلر که انا انشاناهن انشاء فجعلناهن ابکارا
عربا اترابا، و امیر المؤمنین یعسوب الموحدین حضرتلری کثرت
مزاحه منسوب ایلمردیکی حتی بعض صحابه بو صفتله تنبیه ایدوب
لو دعابته فیه دیمیلردیکی و حضرت سلمانه بر کره مزاح ایدیکی بعد الله
آخرکی الی المرابعه دیدیکی و زنهار اول حضرتک قلیل دلیل و جواز
مزاحه بورو ایتمیلری سبیل ادبه سنین که سیر زبان سریع و میدان

دفع تکبر

بجوانان بگذار ح

عجب وسوء وحسد اعتداء وقوف فکر وغیرها مقرر **علاج تکبر**
بو صفت عجیبه قریب واول صفتدن نا منصیر عجب صاحبی کندوده
کمال وارایدوکنه جازم ومتکبر غیره کمال مطلوب الکا عظمت کوستر مکه
مداوم وملازم درحتی بر کمسنه تنها اولسه بنه عجبله متصف اولسه
اولور اما متکبر ابناء جنسنه مقارن اولسه صفت کبر الکا عارض
اولمز **پس** کبر غیره نسبت وعجب ذاته قیاس اولور پس
اسباب عجب کبره دخی سبب اولور وعجبک اسباب مشهوره
سی بیدیدر اولکسی علم ومعرفت ایکنجی عمل وطاعت اوچنجی
اصل ونسب دردنجی حسن وجمال بشنجی مال ومنال التنجی
قوة بدن یدنجی بطش یدنجی منصب وجاه وخیل وسپاه وخدم
وحشم وتجمل ونعم وبالجمله هر نسنه کم خلق ایچنده بهر وکمال وما به
الافتخار عدا اولنوب ممکن اولان آنلرطه عجب واعجاب دافع اولور حتی
بعض طباع دنیه وامزجه خسیسه به نسبت رذیلت دخی سبب
کبر وموجب عجب اولور وبعض فسقه کثرت شرب خمر ووفرت
صدور فسادات وشرور ایله افتخار ایدر بعض دیر کرمن بو قدر کثره
زنا ایتمشمدن دروبعضی پنجه کره مجلس لهو وغنا قلمشمدن
دیرودخی معلوم اولسونکه تکبر خلقه تحقیر ایله نگاه واما نتله نظر و
کذوده عظمت تصور اتمکدر حقوق واجبه شرعیه وعقلیه دن
تجاوز وکذار اتمکدر مثلا بر امیر متکبر یاوزیر متجبر بر فقیه فقیره
کذر والکا کمال غرور وتخوتله نظر ایلیر آنی حقیر کندوبن حظیر ظن
ایدوب سلام حقدن کم هر مؤمنه شرعا واجب وعقلا مناسبدر

ترک

مقدمه افتخار امور دنیویه

ترک ایدوب بلکه درست نظره ازان کورمیوب سلام تصدیر
ایلیه دخی تظلم لایق وسزا کورمیوب ایماء چشم واشارت
ابرو ایله اکتفا ایدوب اندن طلب رکوع والخنا ایلیرسه کبر
باطل که غایت جهلدن حاصل اولور عیاذا بالله تعالی حق جل وعلا ایله
منازعه درردای کبریا وازار عظمتدن کم مخصصه حد حقدر شرکت
ادعاسنه مبارعه در لاجرم بوخلق اقبح خصائل واشنع رذائلدر
وصاحبی یقین زائده غضب وانتقام حق وبطشنه واخذ قهار
مطلقه اسیر اولمق مقرر در وعزت استعاری ذلت حقیقی یه مبدل
اولمق محققدر وعلما ایدر لرکه هر ذنب وعصیانک عقوبتی حق
تعالی تکفیر یا دار آخرته جزاسنی بولمغه تاخیر اتمک جائزدر در
الا جریه کبر وغرور کم صاحبی دنیاده معجلا معاقب اولمق مقرر در
ونظر معتبره عبرت اولمق مقدر در اما محض حب جمال کم مثلا
آدم کمزونک ملابسنی حسن وجمیل واسباب واعتنا سنی
فی الجمله جلیل اولدوغنی استمک در تکبر تخته داخل وغرور
حدتینه واصل دکلدر بنه کم بعض اصحاب جناب رسالت پناهی
دن سؤال ایدیلرکه یارسول الله هر بریمز ثوبلی جمیل ونعلی جمید
اولدوغنی استر حضرت بیورمشلرکه اول کبر دکل حب جمال در
ان الله جمیل یحب الجمال ولکن الکبر بطر الحق وغمط الناس یعنی
حق جل وعلا جمیلدر جمالی سور لکن کبر بطر حق وغمط ناس در
بسطر فتح باوطایله سرکش لک در کبر دن ناشی اولور وغمط فتح غین
وسکون میم تحقیر واما نتدر یعنی کبر اولدرکه حق ظاهر اولدقده

پس هر بریمز تکبر قسمنه
لاحق واهل کبر وتخوت
وعید لاحق اولورمی

غرور و تخوندن مطیع اولیوب سر کشدلک تلبه و هوج جلّ و علادن قوی تر
لرینه حقارت و اهانت تلبه ایدر علاج کبر علاج کبر عجیب علاجدر
قریبدر زیرا کبر کسب و علتی تجویز ایدر بس عجب مرتفع اولیجق
کبر دخی مندفع اولور و معظم علاجی اولدرکه کندوده کی عجز و ذلت
و حقارت و مسکنتی و کبریای و عظمت حق و جبروت قهاریّ
مطلقی ملاحظه قیلیوب کندوسنی اذلّ ذلیل و اقلّ قلیل ایدوکن
تحقیق ایتمکله لشکر شیاطین کبر و طغیانی مملکت وجودندن
تفریق ایلیه اگرچه بو دایره نک منتهاسی من عرف نفسه فقد عرف ربّه
مقامیدر زیرا نفسی عجز و ذلت و مفقودیتی ملاحظه و تعریف ایدن
ربنی قدرت و عزّت و بقا و غنایله توصیف ایدر امّا دفع ذلت
تکبّر و کسب فضیلت تواضع ایتمکله بر کمسنه بیلدوکی مرتبه ی ملاحظه
کافیدر و اول بو درکه تأمل ایده که انسانک اولی عدم محض و نفی
صرفدر و علدن نه نسنه اولدیغی دن اقلّ نه شی بولنه بعده
نطفه ی مستقذره و علقه ی مستحقره اولدوغی حالی در و اول
حالده هوان و استقذاردن بی ضرورت فکر و اسمی بی کرامت
ذکر اولنمغه سزاوار دکلدر و صورت انسانی ایله بر مسند و نطفه ی
رو حله فی الجمله ارتقا اولدقدن صکره ضعف و قوت و فتور بنیت
نهایتسزده و جمیع ضروریاتده احتیاج الی الغیر غایتسزده اولسه
کرکدر چون بو مرتبه دن دخی ترقی و انانیت ظاهره کرکی فی الجمله
استعداد علم و عمل درایی تلقی ایده امور معاش و لوازم حرکت
و انتعاشدن مستقل و مستبد اولدوغی معروف و بیّنه

اشیا

اشیا و اسباب و مهمات و لوازم محتاج و موقوف در که هزار دن بیکی
مقصود و تیسیر دن اندکی نا موجود اولسه محنت و عنا قرینی بلا مردن
و فنا همنشینی اولمق مقرر اولور مثلا شربت آب کشت زار
وجودین برکون سیراب اتمزسه حزن وجودی آتش عطشله
محترق اولوب هلاک اولور و اکر شربت آب میزاب اسفلدن خروج
اتمزسه مرض حبس البول دن اعضای بدنی مفترق اولوب وجودی
تلف بولور روز کاری اوجاع و اسقام عرو خدن مکدر و صحایف
لیل و نهاری احزان و آلام حد و شیله تیره اولمق مقرر در بر مراد ینه
واصل اولورایسه بیک یسنه واصل دکل و بعض امانی حاصل اولورسه
اکثری حاصل دکل هر کون بدنندن اخراج نجاسات و تنقیه ی
قاذورات ایتمکله مباشر و شعور و سخ و ظفر و دیرن کم فضلات بزندر
ازاله اتمزسه حیوان قبیح المنظر صورتنده ظاهر اولور آخر امر و نهایت
عمرنده الم موته اسیر و محنت فنایه مبتلا و هزاران جملهسی پیرورده
ایدوکی بو دنیا رهین زمین و کرفتار تفرقه ویلی و صدید روی و
موی دن روان و مور و مار اطراف اعضا و اثنادا جزاسنده
دودان نتن رایحه و قبیح صورتنده احباب و اصحابی هارب
حشرات اعضاسندن آکل و حزاطین اجزاسندن شارب
اولسه کرکدر بو جمله احوال دنیویه سیدر احوال اخرویه سی که شرایع
مطهره و عقاید مسطره ده مبتیش اولمشدر اول درد جانکاه و الم
دلسوز درکه آنی ملاحظه ی صحیحه ایدن کمسنه یه روا دکلدر که
جمیع عمرنده بر لحظه حزن و غصه دن عاری و بر ساعت تا بخانه ی درونه

قبیح

روا دکلدر که

مهمان فرح وسرور طاری اولر تکلیف کبر وغرور یدن اینای جنسی
آزرده محزون وعجایب عجیب وغرایب غرور محزون قلبینه محزون
اولر انابته وانا الیه راجعون **علاج استهزا** استهزا رکیک بر
کمسنه دن تخریه یه آلوب خاطرین محزون وقلبینی پرخون اتمکدر رکاهی غرض اضحاک ارباب
دولت وتفریح اصحاب جاه وعظمت اتمک اولور وبوحال اراذل ناس درکه کسب
حطام دنیا واکل طعام وحلوا ایچون منعان مغرور ودنیا داران آز حیف دور
مجالسنه حاضر اولولر دانکر یکی وتفریح ایچون دیوان مضاحک ومساخر اولولر وکاهی
کبر وسفاهتدن ظاهر وتحصیل خنده یه بی محل ایتمکیچون بعض کمسنه لردن صادر
اولور وبوحال غالبا صفت چلبیان سفیه وبزرکزادکان بی عقل وقتیه درکه
جاه اباوجاهلیت امهات سببی ایله صغر سن وحداثت سنده وعمرده
مخالفت معلم وادیب ایدوب زیور علم وادب وکوهر حلم ووقار مورثدن ملکسیدن
بی نصیب اولولر بر کمسنه کرکه مجالسته کرینه مبتلا ومصاحبت ومعاشرتله پریشان اولو
آنی تمسخر اتمکله کندولره جلب تفوق وسرور ایدرلر وفلان کسی مزه لندوکی
دیو تعجب وحیرت بولولر بومقوله بی ادب چلبیلرکی اکثر اواسط واواخر
عمرلرنده محزون ومنکوب وبرشن وفلونیا استعمایا ایله مبتلا ومغلوب
اولولر **بیت** هر جوانی کز بی ادب باشد ۞ کر بپیری یارسد تعجب باشد ۞
وبو رذیلت مزاج رذیلتنه قریب وعلاجی دخی آنکله علاجنه مناسب و
نسیبدر اما انلرکه زیور عقل وادبله معروف وحلیه مردی وحرمتله موصوف
اولمرنه کمسنه یی تمسخر واستهزا آرا یتمکله کناه کار ونه کمسنه انلری تمسخره
اتمکله حقیر وخوار اولورلر واحادیث ورواییاتده وارد اولمشدرکه دنیاده
عباد اللهی تمسخر واستهزا ایدن کمسنه لره فردای قیامتده جزای

عمل

عمل ویاد اتسین کلمه اولکه حق تعالی علاوه فرمایلمه جنت قیولرلی قرشوایه
مفتوح وقتنده واهلری دخولده وصوله مهیا وآماده اولمیشکن فی الحال
انکام موجود مفقود وباب مفتوح مسدود اولوب الم وانکسار رخجالت ومحنت
واضطراب حرمان وخیبت بروجهله عارض وظاهر اولرکه لسان قلم شرح دنده
عاجز وقاصر اولدیچون اول قیو مسدود وبونلر بو محنت وکربتله مردود
اولرینه الحال برباب دخی مفتوح وبونلرکی ضیق صدرلرینه بالجمله مشروح
اولوب بینه دخوله مشرف ووصوله قریب اولدیجه اول باب دخی مسدود
اولوب بینه حزین وکئیب مبتلای غم وحرمان عجیب اولمرو علی هذا القیاس
بوکن کیشی الامله مبتلا واخر حرمان عظیم وخیبت عجیب ایله پریشان اولمرو بو
جزیی قیو بو حدیثی مؤکد درکه مستهزئی حقنده نازل اولمشدرکه الله
یستهزئ بهم ویمدهم فی طغیانهم یعمهون الآیه **اما غدر** کرکه وفاکی ضدیدر
اولخصله موسوم درغایت خصلت قبیحه وخلق مذموم درآنوکیچون درکه بر کمسنه
اصلا غدر ایتمه وکینه معروف اولمز وکنوز غدردن بوصفله متصف اولمز وغدر
پنجه نوغدر مالده اولور وجاه واقباله اولور ومحبت ومودت واخلاص
وصداقتده اولور واهل حرم وخدم وحشم اولور جمیع احوال واضافه دنیم
خصوصا ارباب دولت وسلاطین صاحب شوکت کرغائله عیب عظیم در
وشریعت احمدیه وطریقت پاک محمدیه ده غدر دن تحذیر عظیم وضع وزجر کبیر
وعهوده وفا انکله امر ونقض عهددن نهی چوقدر حتی حواجه نصیر الدین
صفت غدر اتراک طائفه سنده چوقدر ووفاکه هندیلر درروم وحبشه
جنسنده چوقدر **اما ضیم** غیری ضعیف وبیچاره قیلوب انتقام ایچون
تحمیل بارظلم اتمکدر ظلم وانظلامک قبحندن کیم مرور اتمشدر فضیحت

دخی نتیجی معلوم اولمشدر و عاقل لبیب لایق دکلدر که انتقام امر مهمه اهتمام
ایده خصوصا قدرت حاصل اولدقده فکره زیر اقدر تکدر شکری عفو
عن المجرم در و انتقام اول وقت جائز اولور که ترکی ضرر عظیم موجب دی اولہ
پس انتقام محلی ادراکیچون عقل صحیح ایله رشد و رای و تجربه ایله عمل
اتمکه مبادرت اتمک کرکدر ندامت عاقبته موجب دی اولمیه چون نفس
انسانیده فضیلت علم و حلمه میل اولہ ترک انتقام و سلک اهل عفوده
انتظام امر مهم اسان اولور **امانافعت** شی نفیس تحصیلنده منازعه
و محاسده اتمکدن چون منافعه نک سببی اشیای نفیسه یه طالب و
حسنه یه راغب اولمقدر پس حکما دیدیلر اقتنا و اسباب دنیویه یه رغبت
و طلب و تحصیل و اکتسابنده شوق و شره و شغف اصحاب دولت و ارباب
قدرت و مکنت اولمغله لایق و سزاوار دکلدر بو قاعده قالدیکه اوساط
الناس آنلر که جمعه مشتاق و همت و تهمتلری کسب و تحصیل همتنه مشتاق
اولدرز اعاظم کون و فاد کی حرکتلریدن مرض فساد انعدامه مبتلا و جهان
نا پایدار کی جواهر زواهر و ظروف تحفی اسیر رفقای فنا و گرفتار بلای بلیه در
پس اگر بر پادشاه خطیر یا امیر کبیر تحف نفایس اسباب و غرایب رغائب
جواهر کم یاب بسیار جمعنه حریص و مبتلا و طائر همتی بو دامه گرفتار و
سیر بلا اولسه محکمدر که روزگار غدار غدر پرور کی عادتی عذر و فای وفا
کلمنی بدیدار ایدوب اول تحفه یه مرغوب و یادگار مطلوب عالی مقدار
عرضه اهلاک و بوار ایدوب اول صاحب دولته اول قدر جزع و
فزع طاری اولہ که حسادی اثنای طعن و ملامت بسیار و جویبار
و تسفیه و شماتت بیشماری جاری ایده لزینهکم **حکایت** اولنور که

با

پادشاه لردن بری سینه سر طوپ بلور و مروارید و منور و انواع رسوم صنایع
و نقوش بدایع ایله منقش و مصور گوزه یه گوهر شبنم جنبر مائل و
حلقه حامل و مدبر نده اکا شبیه اعمک ایچون حسن الاشکال مشکل
المستدیر دیوب بدر اولور دی دلخواه کوی و صالنه مائل و میدان
اجتماع و انتصالنده بی حائل اولمق امیدینه کندوی مشکل هلالیده کوکتروب
جیبنده بی قدر اولور دی بر مهر و ماه مشکل کونه چرخ چنبری هر صبح و شام
مهرینه اولور دی مشتری پیشکش و انحاف اولنوب پادشاهک زلال
رغبتی جوی استحسانده پاک و صاف ایلدیکر غایت حیل خاطر و استحسان
باطل و ظاهر ارزانی ایدوب بیور دیکم خزانه یه خاصه ده حفظ و حراست
و تجلیه و تصفیه سنده بذل مقدور و غایت رعایت ایده لر مجالس
نزهت و محافل انس و سلوتده فرمان ایدوب کتورر لر دیدی شاهده
سندن جلب افراح و سلب استراح ایدر دی بر مدت احوال بو
اسلوب اوزره جاری اولوب یوقاریوه پادشاهک مرغوب محبت
جوهر مرغوب شرایین و عروق قلوبنه سرایت اولدیغنا کاه بر کوه
سیلاب طبع زمانه دیدیکمز بی جوی خوبی بی وفا نقطره که آنک اوزرینه
مجبول و مجبور در پیدا اولدی و شکست طوپ خوب و جوهر مرغوب
التطمه شیشه دل پادشاه و بندگان درگاهی منکسر و شیدا ایلدی
وسهم الرزایا بالنفایس موصوف هرکم مرغوب اولمکازیان ارتوقا ایدر
هر چند بندگان صادق نظرین بولمق ایچون اطراف عالمده جست
و جو ایتدیلر بولنمدی و استادان حاذق و چابک دستان
فایق پنجه کم ترکیب انتصالنده کفت و کو قلدیلر چاره اولنمدی

بولنمدی

ع شیشه چونکه ضدی کیدر ایلین آنی درست • زاق جوهر دل شاه حسن

عرض وموجب مرض اولوب الامی تضاعف واحزانی تزاید ایلدیکی
قریب اولدیکه تدبیر مملکتده عاجز وحایر ونظم مصالح دین ودولتده
قاصر اولهٔ بیت نباید بستن اندر چیز دل • که دل برداشتن کار بسیل مشکل

دیو حکایتیکه خلافی ومنافست صفتنه منافیدر اول حکایت که
فقیر بعض عظمای امرادن استماع ایلدم کرباشا فهم کور دکلرین روایت
وعیان ثابت بوده ایتدکلرین بو وجهله حکایت ایلدیلر که آفتاب اسمان
خلافت وسرو بوستان جود ورأفت ظل ظلیل الهی آینهٔ جمال
شاهی کوهر تاج جهان کیری وکیتی ستانی افسر سری وفرمان
روایی وحکم متدایی اول پادشاه جهان بخش که آفتاب بلند حکم رأیی
کیری افق نیا مندن جهره کشای اولسه خاور وباختر میانندهٔ
ظلم ظلام وضلالتدن سر بواشر قلمز وحیون همای آسمان پرواز
پر لیغ بلیغ وتوقیع رفیعی اطراف واکنان ممالک وجوده دایر وکوه
ودشت ظهور وعموده ظاهر اولهٔ مداد آسا تیره بخت اول کشیدرکه
خامه وار حظ فرمانه متابعت قلمقده ترک سر ایتمز ، مشوبیت
شهنشاهی که اجداد عظامش • اب نامی وجد نیک نامش •
هم شاهان بافرّ وتمکین • الی عشر کرام من سلاطین •
پناه شرع وکهف اهل ایمان • شهنشاه جهان سلطان سلیمان •
حضرتلرینک اباء کرام واجداد عظام لرندن بر کوهر یتیمی ونادره
کوهر شناسان عالم تحقیق قیمتنده عاجز وقاصر ایدی آنتقال
اعتشاری وغایت نفاست وکران بها لغندن همایل شریفه تعلیق

او

اولمشدی وقلاده یه کردن وبغلی یی شبه ومثله داخل اولمغه
توفیق بولمشدی اتفاق طبع سعادت فرجام لری آرزوی خلوت
حمام ایوب قلاده یه حمایلی کردن شرف یافتدن بیرون قیلوب خذمتکاره
تسلیم بیورمشلر نا فرجام دور ایام اول کوهرک اوستنه اوشمش
واول جوهر نفیس کف خذمتکار دن مرم اوستنه دوشمش صلابت
مرمردن اول کوهر خرد وخذمتکار کجام عیشی پر درد اولمش
فی الحال مکینک کوهر ادراکی سنک حیرتدن شکست اولوب
کنار ساحل حسرته آب حیاندن غسل دست اعتش چون حضرت
آسمان رفعت خلوت حمامدن چقوب مقصد یه کوهره واقف و
واقعه یه حیرت خذمتکاره عارف اولمش سینه یه پر شر فکنده
کردغ واسفله عاریل وزبان شریفه کلمه یه طیبه یه الحمد لله جاریه
اولوب بیورمش که بو کوهر بهزی وفانیچه پادشاهی شکست وکلاه
شکوهنی سنک اجلده پست ایلدی بحمد الله که بنم کوهر طالعم
بو سنکی شکسته وقبای بقای دولتم رشته یه وفا یه بسته
ایلدی امید درکه کوهر سلطنت سالهای دراز همایل سعادتده
معلق وکردن ایام طوق حکومت وایالتدن مطوق اولهٔ دیوب قطعا
ذره یه کرد انتقال سرای وجود شریفنه التفات وانتقال آتمیوب
بیوردیکه دوشن خذمتکار اصلاغ وتشویشه کرفتار اولمسون
وکل شاطی خزان اندوه اهل صولمسون قید تعلقات اسباب
دنیای بی وفادن آزاده وصحیفه یه جانی ارقام حرص وطلبدن
ساده اولمق دعواسن ایلدین بو خلقه مالک وبو طریقه سالک

ایالتده ج

ذره یه کرد انتقال

طایر اولهٔ

اولسون شیر ذی المعالی فیعلون من تعالی ۔ هکذا هکذا والا فلا لا بیت
غلام همت آنم که زیر چرخ کبود ۔ ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است ۔
خواجه نصیر طوسی ایدر بو دیده کیم ملوکک والی بر ایکیوده در اما
ادانی واسافل واواسط ناس میل تحف امتعه ونفایس اسبابدن
احتراز واحتراسک لازم وواجبدر زیرا بر کوهر نفیس
ومتاع خطیر بر مردم دنی وحقیر کم خوزه یه تعرف وقبضه یه اقتدارنه
داخل اولسه متغلبک آنی آنک یدندن اخراج اتمکه طالب وطلکدن
انتزاع اتمکه راغب اولسه کرک اکر دفع ومنع ایدرسه کرفتار بلایا ومصائب
نوایب اولور اکر بذل واعطا ایدرسه نهب وجزعدن امین اولمیه محن
اجتناب واقتباسدن امتناع والتهاب اتمش اولدیکی
بو ورطه یه مبتلا وبو کرداب مخنقه یه غریق اولمزدن
بو ذکر ایتدوکمیز مرض غضبک علاجی اعلام واول بابده بیان انواع و
اقسام در وهر کمسنه کرعدالت شرایطینی رعایت وطرفینی افراط
وتفریطدن کندویی حفظ وحمایت ایلیه علاج غضب اکه اسان
اولور زیرا مرض اعتدالدن خروج ایدر چون حد اعتدالی رعایت
اولنه غضب مرضی ایله اعلالدن مبتلا اولمز وبعض اشخاص شدت
غضبی بها درلق ورجولیه ونفس انسانی یه کمال ومزیت عد
ایدرلر لکن خیال فاسد واندیشه یه کاسد در زیرا شجاعت
فضیلت در وخلق مرغوب ردیلت در زیرا سبب فتایح و
موجب فضایح در وبو مقوله غضب صاحبی دایم معذب

قلد

قلدوغدن غیری الحساب واحباب وحدم وضعم واهل وعیال
ونساء ورجال کابی زبان تازیانه وکابین تازیانه یه زبانبندن
محزون ومکسته ودلکیر ودهشتناک اولور ادنی خطا وزلت
مقابله سندن بحرکت ایدر وفنه دکلو انکر لیت ایله لر بو عنف
وشدت قلوب تغییر اتمکه دیله عذر ضرب حدن بیرون
تادیب استه دشنامی قطع راسدن افزون اولمه و شجاعت
شجاعت قوت بدن وقدرت کتفی کرفتن دکلدر بلکه شجاعت
شدید وبها درجلید اولدرکه وقت غضبده کام وتوسنی نفسی ضابط
وهنکام آشوب دریای خشمده کشتی اضطراب رستنی ساحل
صبر وارامه رابط اولمنه کم جناب رسالت پناهی بیورمشدرکه لیس الشدید
بالصرعه انما الشدید الذی یملک نفسه عند الغضب فطلحه
بهلوان لیت انکه درکشتی پهلوان دیکر بیندازد ۔ بهلوان آن
بود که کاه غضب نفس امّاره را زبون سازد ۔ وبعض غزواتدن
مدینه یه منوره یه رجوع بیورد قلمزده زبان معجز بیان لری بیوردیکه
رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر الاوهی جهاد النفس
چون سالک مجتبوده انتظامله مشرف اولدیلر غزالی کفاری
جهاد اکبر بلدیلر یدیلر یا رسول الله جهاد اکبر نه در دیو سؤال
قلدیلر حضرت بیوردیلر نفسله جنک اتمکدر جهاد اکبر در وحدیث
روایت اولنمشدرکه اعدی عدوک نفسک التی بین جنبیک
وبعض عرفا دیدیلرکه قاتلوا الذین یلونکم من الکفار آیه کریمه
سندن نفسله جهاد اتمکه اشارت وار در زیرا سلطان

روحه که موعمن در اقرب اولان نفس اماره در و تا نفس اماره
نکردن ناممکن بلکه بانتقال ائمه اکثر اهل مسلمان اطلاق حقیقتده
مجاز و طریقتده بی جواز در ای تو دی بعدم جان شدی
و زکرده بی بهوده پشیمان نه شدی قاضی و فقیه و مفتی و مولانا
این جمله شدی ولی مسلمان نشدی و تهذیب نفس و تبدیل خلق
ایتمین طائفه دن بعض اول مرتبه سلطان غضبه متبع و
دایره بی عقل و فکر دن منخلع اولوب کز بی موقع غضب افراد
انسان و شتم و ضرب خدام و غلمان درجه سندن تنزل
ایدوب حیوانات بحمه کم جمله حرکتلری معقول و مناسب
و موافق مراد مالک و صاحب اولوب محالدر غضب و تهدید
و شتم و ضرب و تشدید ایلر بارکیر مسکین ضعیف و نهزال و
سیر علی الاتصال دن درمانده و زبون ایکن ناگاه سوء جوب
یا دوشه را کبی غضب و جنون دن ضرب جهاز بله پالوسنی
غرقه بی خون یاتازیانه و چوبله کفل و سرون مودن ایلر
و بعض شتم بیهوده و لعن نامشروع ایله کرجانور آنک
تهمتدن فارغ و ازاد در کندو زبانین خرسوده و کردن
طوق لعنتله مغلول و صحیفه بی اعمالین آلوده ایلر و لعن
انسان و دواب اهل ایمانه غایتده لازم الاجتناب در و شرع
شریفده منع عظیم وارد اولمشدر که حتی بر خاتونه که سفر
حج شریفده جناب رسالت پناهله رفیق اولمشدی ناگاه
ناقه سنه لعنت ایلدی حضرت غایت متاثر اولوب بیمان

بیورمشلر دیکر

بر عالم مهالک نفس اماره دن
بر کیمسه مهالک مطمئنه یه
واصل اولیجقدر بر آنکله
بوزم و بر اسرافیل
اعلی سنه
عدم اسلام
استاد
اولنه

بیرون

بیورمشلر دیکر ملعونه بر قله همراه اولمیون پس خاتونک
اسباب و هوجن آلدیلر ناقه غارت یولده قیوب یا بانه صالدیلر
و بعض جهال کندو جهالتین خود کندویه شتم اتمکله شروع ایدوب بره
فلان فلانک طواری دیو کندویه یا خود بره فلان فلانک فلندوغی
دیو یا بیو بی کناهه قذف نامشروع ایلر و بعض جهال بو مرتبه
دن دخی تنزل ایدوب جماد محضه شتم و ضرب و ادراک
جزئیدن بی بهره اولان اجسام جنک جنک و ضرب ایدر
کلیدی بیز آخلیوب شکست اتمک اینجون اوستنه بیر صالر
و دلبندی مرادی اورزه صاریغزایه بیره دورت اوستنه
دیکه چاپر و قلم مرادی اورزه قطع اولمزیه غضبدن شکست
ایدر و مرادی غلیظ اولورسه دوانین خاکه پست ایلر و بعض
سفهای کشتی نشین اولدقده بادمرادی اورزینه اتسه
غضب سخط ایدر و باده که امر حقله ظهور (زبی کناه شتم ایدوب
سقط سویلر و بونلر امثالی افعال که فی الحقیقه فاعلنه سبب
ضحک و استهزا و تعجب رب العالمین حضارت و رسوالغنه سبب در
چونکه افعالک سببی غضب و غضب محض مذمت شجاعت
دن دور در آنی شجاعت الخلقین جاهل و مغرور در هر چیزکه
بو معنوی کلمات سابقا مرور اعتدی و بو نوع نصایح سمعت
کذار شی طوغشدی لکن نصیحت و پند حرص و آز اولمغین
اعاده سندن احتراز اولندی حکیم فاضل ابو علی بن
مسکویه حکایت ایدر که بعض سفهای کیجه بر ده شعاع ماه

غضب وحمیت مجبول اولد ر اصلاح خشم وغضب انسوب خود کند بنحیه
مقرات حاصل اولمقدر چون غضب انسانک قوه سندن برقوت لازم و
نفس ناطقه یه انسانیه نک حضورندن بر خادم در پس آنک دخی موضعی
استعمال ومحل خدمتی وار در کم اول موضوعه استعمال وخدمتی ایله مهمات
نفس استکمال اولنمز سه نظام وجوده کمالات وکارخانه یه کسب سعادات
انسانیه یه خلل کامل مقرر در اگر غضب بالکلیه یی موقع اولیدی حکیم صانع کم کارخانه یه
ابدا عنده عبث محض غیر واقع در آنی خلقت آدمی ده کم خلیفه یه اعظم و مکرم
خاصی ایله مکرم در خلق و وضع اتمزدی پس شول محلده کم ارادتانتظام طرفنه
حرکت اولی ابدوکی معلوم اولدا دل محلده سکون و خمود جبن مردود و خلق
مذموم و اولدن متولد اولن امراضی و آفاتی مترتب اولان اغراضی بولنمز در اول مهمات
نفس یعنی نفسه خوارلوق عارضی اولمقدر ثانی سوء عیش یعنی امر معاشنده خلل
طاری اولمقدر ثالث طمع فاسد خلودن آنک حقنده حادث اولمقدر رابع امور ده
قلة ثبات خامس کسل وبهوانی کم موجب رذائلدر ومنافی فضائلدر عارضی
اولمقدر سادس ظلمه ظلمده تمکن وقوت طوتمقدر سابع اهل واولاد وعیال
واقاربنده فضایح ظهوراتمکدر ثامن بی عار لغه مؤدی اولمقدر تاسع
بعض مهمات معطل قلمقدر وبو مرض دخی بر امراضی یکی ماده سندن
قطع وسببین دفع اتمکله اولور وطریقی اولدر کم نفسه تنبیه اولنه کم بو مخاله سکون
وخمود وسکوت جمود مضر در وحمیت وغیرته منافیدر وذکر اولندیکیز مضراتی عدم
تحرک غضبدن ناشیدر تذکر وحمیت وغضبک عدمندن متولد اولان اخلاق
ذمیمه یه تفکر ایدوب نفسده بحسب الخلقه مرکوز ومکنون اولن غضبی تحریک
اتمک کرک زیرا هیچ نفسده قوت غضبدن خالی دکلدر غایتی بعض نفوسده

کوتفور بر ده نوم یی اشباه ایدر دیو بعض امراض مزمنه مثلا اولدقده بحبو
ماه ایدر دیو وآنک بحبوحه یی کم یی غور دخی آیکیزه مشهور در کویا بحبو
ماهه تنفوهون مرادی مراد کلابه تشبیه اتمک ایدی کم جنس کلاب بعض نوعی
بحساب ایدکلری مشهور ومعروفدر نته کم دعیلر در کم نه نوعی فاندوسک
بانک یی زند سکی رابیرس خشم توازماهتاب چیست وکیفیات
جسمانیه ده ضد بالعرض ضدنه سبب اولدوغی کیفیات نفسانیه ده دخی
ضد بالعرض ضدک وجودینه سبب مقتضی وعلت داعی اولور مثلا بعض جاهله
استیلای شهوتدن غضبه مبتلا اولور مشتهیات اولن نسنه یه ظفر بولمیجق
الم غضبدن پر بلا اولور حریص مال ومنال مقدر مراد ایله پر رنج وملال اولوب
خشم وغضب اظهارایلیر ویخه سن خشم وضرب ویخه سیدی یی کناه جنگ وحرب
ایلر ومبتلای قوت شهوت ناه اولوب حدود شرعیدن تجاوز ایدر کم اداک
نهمت وقضای شهوت ایدر جکی ماده اگر نر وماده دست یقدی سندن کریزان
وآبجی اولمقله قضای مراد نفس امارهسنه عایق اولسه آتش غضبی فروزان
وکندوسی ویخه سنه دخی سوزان اولور سی علاجی اولدر کم ملاحظه ایلیه کم حریص
وجودیان وطلبنده پویان اولدوغی نسنه بنجه فانی وبی بقا بلکه حرام ومستلزم
عذاب خدادر سی فقدندن مضطرب وآتش غضبله ملتهب اولمیوب کرک بلکه
حرام ایسه حاصل اولمدوغنه شکر وحمد اتمک کرک وکندوده اولن احتراق غضب
متعلق طلب اولان مشتهیاتک فوت اولدوقده نفکر کیرو حصولنه سبب اولمغه سی
فوت مطلوب اولمندن زائد احتراق غضب المنه مبتلا اولمه سنک وجهی یوقدر
دیو فکر وملاحظه ایدوب کندویه تمکین وآتش غضبله تسکین ویرمک کرک
واسه تعالی الموفق علاج بد دل بد دل مقوردقق وزبون وعاجز اولوب

علاج بد دل

غضب

ضعیف اولوب بعض مواقع سببی ایله مختفی اولمش اولور اما بالکلیه معدوم و منتفی
اولمق ممکن دکلدر پس آتش ضعیف نفخ متواتر ایله التهاب و اشتعال ایدوکی
کبی غضب کامن دخی تحریکات متواتر ایله مشتعل اولور و بو مقوله علاجات
طالب اولمیوب نافعدر و بعض حکمادن مرویدر که بعض مخاوف و حروب عظیمه یه که
کندو یه لازم دخل ایکن حاضر اولوردی و دریا غوغا ایدنلره کشتیلرینه رکوب
ایدوب مقاساة تلاطم امواج ایدردکی بو ایدیکه جبر و تبات فضیلتنی اکتساب
و جزع و فزع رذائلدن اجتناب ایده و بعضلر دیمشکه تحریک غضب علاجدر
بریا اولور که بعض مکسنه لریله مخاصمه و مجادله اولنه اما بشرطانکه مجادله و
مخاصمه جهلاکن و مزرکلیه یه مؤدی اولمیه زیرا مخاصمه و مجادله زمانده
البته غضب حرکت ایتمکله بس تحریک غضبه معتاد و داعیه یه جمیت و غیرته
منقاد اولور لابد محل غضب و موقع انتقام اولدوغی یرده حرکت ایدوب رذیلت
خمودتدن خلاص اولور اما احتیاط اتمک کرکدر که خصام و جدال حتا عند الله
بجا و روا و تعدی ایلمیه که فضیلت طلب ایدرکن رذیلته مبتلا اولمیه که الشیء اذا جاوز
حده انقلب ضده **علاج خوف** خوف بر کیفیة نفسانیه در که نفسه عارض اولور
اول زمانده که کندو یه بر مکروه ایرشمکی توقع ایلیه و اول مکروهک دفعنه قادر اولمیه
زیرا دفع مکروهه قادر اولدیغی محل خوف اولمز و توقع مکروه زمان مستقبلده
اولور پس بونده خالی دخل که مکروه متوقع ضروری اولیه یا غیر ضروری اولیه
غیر ضروری اولمق سببی خائف اولانه ممکنمکی فعلی اولیه یا آنمکی فعلی
اولمیه و علی کل حال خوف ایلمک جائز و لائق دکلدر اما امر ضروری اولیجق
خوف جائز و لائق دخل ایدوکنمک بیانی بودر که چون بر هر حال اولامر که
مقدر و متوقعی متقرر اولیه و وقوعندن بیچاره زمان اول الم چکمک معناسنه در و

معناسنه در ح ها

بشیه

بلا و استغنا لعباد ح غیران
نوع مفسد ح و بو خوف بعوده
بسبب ایله ح

بشیه اولیه جق محبتی تقدیر اتمکه موجب نه در تأمل اولنسه بو معنی استبعاد اولنیله
بیچه مصالحی اتخاذ عندنده قاصر و بیچه کمالات و سعادات تحصیلندن عاجز
اولمق احتمالدر و بعض متوالی ایچه خوف (مثلا) درکه مثلا شاهین دیکی ایله یرووندر
غم نا آمده حضور دن بتقدیم رخنه میدارد (مثلا) همان بهتر که با فرد اکذارم کار فردا را
اکر غیر ضروری اولوب اما غیر کی فعلی اولورسه یه خوف جائز دخل در زیرا چون ممکن
در وقوعی و غیر وقوعی برابر در پس وقوعنه مقرر اکلیوب الم خوفه مبتلا
اولمنک وجهی نه در بالکه قبح اولده دیدوکمز کبی وقوعی مقرر ایسه دخی
استجلاب غم اولمق جائز دکلدر اول مکروه واقع اولاجق ایسه دخی
اول زمانده کوریله بیشین الم و نقد غصه و غم چکمک نه لازم و اکر سببی
کندو فعلی اولورسه پس کرکدر که اول فعلدن که سبب امر مخوف و مکروه و جالب
محنت و اندوه در احتراز و اجتناب ایده که چون فعل قبیح که مقتضی عقاب و جرم
شنیع کر خاتمه سی مقتضی عذاب اولمق احتمالی اولمه عاقل اولدن اجتناب اتمک
لازم و خردمند عاقبت اندیش اولدن احتراز اتمک واجبدر و حالا سوء عاقبتی
مخفی اولمغله اقدام قبیح اتمک عاقله لایق و خردمنده روا دکلدر زیرا چونکه
عاقبت وخیم ممکندر و ممکنک طرفینی علی السویه در پس وقوع احتمالی دخی
وارد در واقع اولمق احتمالنه بناءً اقدام اولنمق مقتضای عقل صحیح دکلدر
خصوصا که بعض اسباب وقوع حاصل و ممکنک طرف وقوعی فی الجمله
رجحان درجه سنه واصل اولمش اولمه وقس ثانی خوف ممکنی واجب الوقوع
اتحاد اتمک قسمندن اولدوغی بر قسم دخی ممکنی ممتنع الوقوع اتحاد
اتمکدر و ایکسی مقتضای عقل و نقصان فهمدن ناشیدر **علاج خوف موت**
چون موت خوفی جمله آدمه مستولی و جمله خوفلره غالبه و مستعلیدر

مطلب بیان احوال اموات

پس لازم در که بوبا بده اکتساب محمود و اجتناب خوف مسدود تعلقه زیرا
خوف بیهوده تحصیل کمالاته مانع و عایق و تضییع اوقاته موجب لایق
طالب سعادته غیر لایق در اوّلا معلوم اولسونکه موت فنای محض و انعدام
صرف دکلدر زیرا مقدمه برکتابده بیان ایلدک که نفس انسانیه بقای
بملاک عارض اولمق محال در بلکه موت عبارتدر جسمیه نک بطلانی و ترکیب آب و
گل کثیفه نک تفکنای محنت و پیغوله غم و کربت در منعدم و چار دیوار عناصر دن
مؤلف اولان بدن کثیف منهدم اولمقدر و نفوس
فاضله و ارواح کامله نیه که عالم قدس و طهارت و منزه تگاه تجرّد و سعادته
آشنالق ایتش لر در بدن قفس تنگ و تفکنای محنت آهنگدر نته کم بعض
عزیزلر دعیش در ربا عیه مرغی ز حرم در قفس تنگ نشست • آمد ز کرم
بر قفس تنگ شکست • او جلوه کنان کز قفس تنگ برست • ما نالهٔ کنان
کز قفس تنگ بجست • پس موت یا موت نه در آنی بکمیوب عدم محض
و نفی صرف انکلیوب وجود که حیز محض در اندن مفارقت ایده جکدر خوف
انکدن اولم یا نفس موتده الم و وجع تصور انکدن اولم یا موتده بعض کی لانک
نقصانی و سعادانک فواتی وارخیال انکدن اولم یا مابعد موتده محتمل
اولان عذاب و عقاب و دهشت و کربت دن خوف انکی اولم یا
خود اولاد و انساب و احباب و دراهم و دنانیر و اسباب
و عقار بندن دور و مهجور اولمه سنی تأسف و تلهف دن اولم یا خود احوال
موت و امور آخرته متحیر اولوب برجانبه جزم و عقد تکیبی ایله برطرفه
عزم انکیوب وادی حیرتده حایرم و تیه جهالتده دایم اولدر و غفلتنا
اولم اما چون ملاحظه صحیحه ایله تأمل و اعتبار و مقتضای عقل

ص

صریحی تفکر و انتظار ایله معلوم اولورکه بوامور دن برسی موجب خوف
و ضجرت و موجب بیم و دهشت دکلدر • اما اول که موتی عدم محض و نفی
صرف خیال ایلمک آنک بطلانیدن بیان و عیان ایلدک • اما ثانی که موتی
الم و وجع جسمانی بلمک در آنک دفعی اولدرکه موت عدم حیات و زوال
احساسدن و الحی ادراک انمکی منافیدر زیرا ادراک الم وجود حیات و بقای
احساسله اولور پس موتده الم جسمانی اولمز و اگر سکرات زمانیده اولن
المدن خوف ایدرسه بحتمل که هیچ الم اولمیه نته کم بعض مرضی تلمکا ایدرکن
تسلیم روح ایدرلر و هیچ الم احساس ایلمزلر و اگر بر هر حال الم مقرر ایسه
نته کم ظواهر اخبار شرع شریفه وارد اولمشدرکه آنک دفعی خوفک
علاجی عامی ایله اولکم چون مکروه مقرر و مقدر در سابقا خوف المک دفعی
ضم ایدوب مکروه استقبالی یه مکروه حالی دفعی علاوه قلمق طور عقلدن
دور در • اما ثالث موتی فوت کمالات و زوال سعادات تصور انکدر
آنک علاجی بو در که معلوم اولده که بو تصور بالجلدر بلکه موت متمم حقیقت
انسانی و سبب حصول سعادت حقیقی جاودانیدر • و حکمای اقدمین
حقیقت انسانی حی ناطق ثابت دیو تفسیر ایلدیلر پس موت حقیقت
انسانیده معتبر اولیجق بنجه موت فوت کمالات اولور و سعادات حقیقی
انتقال عالم قدس و طهارتدر بوحالک کمالی موتدن صکره اولور پس
بنجه موت زوال سعادت اولور بمکان بو تصور اول جاهلکدرکه سعادت
رفعت دنیوی و جاه و حشمت صوری ظن ایدوب بورفعته مبتلا
اولنلره صاحب سعادت تسمیه ایلیوب بنعمت و حشمت دنیوی ایله
متنعم و مترفه کمالات معنویه و سعادات حقیقیه دن نامتنبه اولن

دنیادار ای کوره یا لیت لنا مثل ما اوتی قارون انه لذو حظ عظیم
و مسکین بی خبر در که سعادت حقیقه عبادت و رفعت و جاه غفلت و
انتباه و مال و اسباب تقرب ارباب و مسبب الاسباب در پس
بوضوفک علاجی ملاحظه اتکدر که موت فوت سعادت کل بلکه موجب در
و عاقل دانا فتنده آباد طبیعتدن که نشاه دنیا در فسحت عالم آخرت اصن
و اعلی و قفس تنگ محنت آهنگ جهان دون دن ریاض و بساتین
روحانیات مقربین رانج و اولی در و بیغوله ء تنگ و تنگنای محنت
و اهنظله انس اتکدن خسته و الفتنه دلبسته اولان جنین کبیدر
که رحم مادرده که جای تنگ و تیره در متولد اولدوغی جهتدن
مستانس اولوب اندن اوسع مکان محتقدر و اندن دوشن مقام
محال ظن ایدوب فسحت دنیایه خروج و مضیق معتاد دنیا ترک ایتمکه
راضی اولمز اما حقیقتده که طشره سی دخی اوسع و احسن و منزل دنیا مضیق
رحمه نسبت الهیب و از بیدر و یا اول مرغ بی ادراک بی درک قفس
تنگده متولد اولوب باغ و گلزار دن که پر شکوفه و از بار در بی خبر و
حدائق و بساتین دن که مالامال انگور دنیه دنیز بی شعور اولدوغنجه
قفس تنگدن او چیغی عذاب الیم و فضای جهانه آهنگ ایتمکی
بلای عظیم صنور بلمز که بیت بیرون این قفس هم باغست و لاله زار
مرغانا صفیر زن که گذشت از حد انتظار ۰ اما رابع که بسبب خوف
که ما بعد الموت احتمال اولان عذاب و عقاب اهوال حشر و نشر
و مواقف حساب اولم آنک علاجی اولدر که سعی و جد ایلیوب
افعال قبیحه و اخلاق ردیه و صفیحه که موجب عذاب و مورث

عقابدر

عقابدن تحرز ایلیوب و تغافل ایلردن تحلیه و اعمال حسنه و اخلاق رضیه تحلیه
سبب نجات و نیل درجاتدر کسب ایدوب تغافل ایلمکدن تحلیه ایده
که اولیاء الله تحتنده لا خوف علیهم و لا هم یحزنون تشریفی ایله مشرف
و اولمکله حزب الله الا ان حزب الله هم المفلحون سعادتیله مستعد اولر
خوف بیان در داخل اولدر بو خوف فی الحقیقه خوف موت دکلدر و
السنه ء شرعده مستحسن و مندوب اولدوغی اکتساب اعمال
صالحه و اخلاق رضیه و اجتناب اعمال فاسده و اخلاق ردیه یه
سبب مفضی و علت مؤدی اولدوغیچون در حقیقتده بو خوف حاصل
اولوب اما صاحبی اکتساب خیرات و اجتناب معاصی ایتمکه و اهمال
اولمکه هیچ تعلقی یوقدر حسن بصری یقی مجالس تذکیرنده خلق بکا و نباله
یه رفع صوت ایتمکدن منتهی اما مرد اکبیر عزیه توبه و عمل صالح
ایتمکدن تهی سز اعمال و صفات و ترک آثام و سیئات در اما خاص
که خوف فراق اولاد و احباب و ترک اموال و اسباب و مفارقت
مألوفات و مهاجرت مانوسات ایچون اولوب آنک علاجی بو در که
فکر و ملاحظه ایلیه چون بقایه احتمال یوقدر زیرا بقا تقدیرنجه سعادات
اخرویه فوت اولدوغندن غیری بو نظام منتقض و بو حکمت و عالم برصنع
و عبرت که مشاهد و محسوس در مختل و منتقض اولمق لازم اولور
زیرا تناسل بتمام ضرور یدر اکر موت و فنا اولمزسه اجزاء عناصر و سطح
زمین اقوات و احیاز اشخاص کثیره یه کفایت ایتمزدی زیرا ملاحظه
اولنسه بر فرد کل نسلی موت اولمدوغی تقدیرجه اولقدر متشعب
و متکثر اولور که احتمالدر که روی زمین انلره وسعت و اقوات ممکنه

معاشلرینه کفایت اتمیه بوقدرنک موت مرتفع وعدم ممتنع اولوب
جمله افراد انسانک علی مر الدهور والاحقاب انسال واعقابی
جمله باقی ومتکثر ومتشعب اولمسی سطح زمین هر برینک مجرد شخصه حیز اولمغه
کافی اولمز فکیف که زرع وضرع وسایر اسباب معاشیه تحصیلنه وافی اولمه
پس ظاهر اولدیکه موت نظام عالم وامکان نشر آدم الکون الابد وفردی
ایمش پس امر ضروری الوقوع ایچوده خوف وبیم واضطراب عظیم ایلمک لایق
عاقل دکلدر فکیف که لایق فاضل حکیم اولوب سابقا دیدیکمز بکی حصولی متعذر
ووقوعی متوقر اولان مکروهک وقتندن اول عمن چکمک استعجال غم واستقبال
الم درپیش عاقل بولنمک کبی ژرنک غم وخوف بیهوده دن آینه ء قلبنی پاک
وتحصیل زاد آخرت وتکمیل اسباب سعادت ابدیه خوف وخشیتنه و
اضطراب ودهشتدن بالکلیه خلاص اولوب حال وقال لسان بلیغ
دیمکله کرک بیت آن مرد نیم کز عدم بیم آید ۷ کان نیمه مرا بهتر ازین بیم آید ۷
واکر مراد ابدی بقا وخلود وترک لقای موعود اولمیوب مجرد طول عمر وزندکانی
وکثرت تمتع جهان فانی اولورسه آنی دخی ملاحظه ایلیسون که طول عمر چندان
فائده سی یوقدر بلکه مصائب ومتاعبه الام ومحنی چوقدر خصوصا
کعبه ء شباب وکهولتدن خارج حرم ودا خل بریه ء بهلیه ء شیخوخت
وهرم اولمق اوجاع واسقامی مترادف ومتواتر واحزان والامی متضاعف
ومتکاثر اولمسی کرک پس حالی بومنوال اوزره اولیجه درحت عمردن
نه قدر برخوردار وقبای بقادن تمتع وتلبس نه مقدار اولمه وطول عمرک
محذور ومشهور لزندن بریی اولدرکه مصائب اقارب واولاد ومآتم عشایر
واحفاد چوق چکلور وبریی دخی اولدرکه دولت ورفعت اعدا وحساد

و

نسل صح

واستیلا واستعلای اولادی واحفاد چوق کورلور وامغانینک که قضاء
بغداد دندر بر جوان نائب محکمه سی وارایدی طول زمان وحوادث حدثانله
جوان مزبور ترقی وسعادت طالعی یه تلقی ایدوب خلیفه نک وزیری اولدی
حکایت ایدرلرکه دامغانی وزیرکن اوکنجه موکیده کیدردی وبکا
ایدوب لعن الله طول العمر دیردیو طول عمر طلبی فی الحقیقه مناسب
اولمدوغنه ابیات مشهوره وارد رکه حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالبه
رضی الله عنه
دخی نسبت اولنور شعر اذا عاش امرء ستین عاما فنصف العمر یمضی
فنصف العمر تحمله الیالی
لیس یدری لغفلته یمینا عن شمالی وباقی النصف اسقام وحزن
وهم بالمعیشة واختیال مخبت المرء طول العمر جهل وقسه علی هذا المثال
پس اعتدالدن خارج عمر کی طلب وسؤال انمک لایق حال اصحاب کمال
ومقتضای رای عقلای رجال دکلدر چونکه ظاهر اولدیکی بقا محال وطول
عمر خارج اعتدال درپس عاقله لایق اولدرکه عمر فانی ء عمر باقی یه تحصیلنه
مصروف وهمت ونامتی وصول حظایر قدسه که ریاض خارازار دن پاک
واشجار وحدایقی بارانقطاعدن آزاد در معطوف قلمه رباعیه
دلا بکوش که باقی عمر دریابی ۷ که عمر باقی ازین عمر بکذر یابی ۷
معاش غره بایام کام رانی وعیش ۷ که تا دو چشم زنی کار ها دکر یابی ۷
ومهما امکن مألوف ومستحسنات دنیویه یه که جمله سندهٔ مفارقت و
دورکی آخر الامر لازم وضروریدر عقد قلب واحکام علاقه ایمیوب تجرید
وتنزیه یا غنه حزام ومعشوق حقیقی ومطلوب یقینی که هر
نشاء ده مفارقتی محال ومهاجرتی ممتنع در قبله ء توجه یا سواسی
محتبتی کندویه حرام ایده رباعیه بر صورت دلکشی که فلک یاتو غمود ۷

کرنشانده ح

خواهد فلکش باز زدست تو ربود ❊ بود دل کیست که در اطوار وجود
بود دست همیشه با تو وخواهد بود ❊ چون سر ایرده دل نقوش
تعلقات کونیه دن خالی بلکه محبت محبوب حقیقی ایله پر و مالی اولمه
مرگ طبیعی قریب و ناصیه ده ملک الموت پیدا اولیجق مزع جان پر و سنم
نظر اتمکدن خلاص و سبکبار عقبه ده تنگ موتدن کذار ایدوب کلمکدر
آخرنده خاص الخاص اولور نته کم بعض مشایخ حالت نزعه کلمکی بدیهه
بوربای ده انشا دیبورب کیجه یلیر ربای از رخنه ده دهر همچو دزدان جستم
رخت سفر منزل دیکر بستم ❊ بر لاشه خر چو دیک چندی بودم
کرکس آمد و خربرد و من از غم رستم ❊ وحکما موت مشاهده موت طبیعی
دیرلر ومتعلقات کونیه دن ازاد اولمغه موت ارادی دیرلر افلاطون اکاکی
دیمش در که مت بالارادة تحیی بالطبیعة ❊ واهل تصوف خلاصه ده
سلوک طریقه بو کلمه ایله عامل اولمغی تعیین ایتمشلر در که موتوا قبل ان تموتوا ❊
وشیخ نجم الدین کبری حضرتلری آنو کلمه علی طریق شطار در دیوب اون
اصل حصر قلیوب بر رساله سنده اول اون اصل بیان بیورمشلر وخواجه
سنائی ده ایشبو در که بیت بمیر ای دوست پیش از مرگ اکر تو زنده کی خواهی
که ادریس از چنین مردن بهشتی کشت پیش از ما ❊ وعشاق حقیقت
علاقه ده بدنیه ده حایل تمام تجلی در دیوب خلاص طلب ایتمشلر در
ومشتاقان دوست الشوق حب الموت دیمشلر در خواجه ده
حافظ دیمیر یکه بیت حجاب چهره ده جان میشود غبار تنم ❊
خوشا دمی که ازین چهره پرده برفکنم ❊ چنین مقنن نه سزای چو من
خوشش اکاینست ❊ رو من بکلشن رضوان که مرغ آن چمنم ❊

وحقنا

وحقنا الله تعالی وایاکم بالفوز بهذا المرام ❊ ولا تجعل امرنا مجرد القول ومحض الکلام ❊
اما سادس که خوف جیر تندن واموره آخرته بر جانبه جزمی ویقینی
اولمغله دیشتندن اولمه نته کم روایت اولنور که جالینوس طبیب بقای
نفس بعد هلاک البدن ومعاد موعود ده مذکور اولان احوال سعادات
واهوال محزن حضوصنده جزم یقین حاصل اتمشدی وبو سببدن اقرانی
قاتنده اسم حکیم اطلاق اولنه جق درجه یه واصل اولمشدی لاجرم آخر
عمروزمان رطلنده که قبای بقای فانیدن بی نصیب ومزع روح پر فتوحی
نفس قالبدن پرواز ایتمکه قریب اولدیکی تحسر وتحزن ایدوب دیر یدیکه
نولیدی فرج استرد کلو بر فرجه اولیدیکه بو عالمدن مفارقت
ایتدوکمدن نقصکه کلمیه اول فرجه قتینه کیدیدم واندن بو عالمی بر مقدار
تفرج ایدیدم وحقایق کوی مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی بو حکایتی
بعض مثنوی کتابنده بو وجهله نظم اتمشدر ❊ شنیدستم که جالینوس کز دل
نزد دنورش سر در عالم کل ❊ چنین کفتست چون جانش رسیده ❊
بلب کر ای کاشکی پیش دو دیده ❊ زفرج استرم یک فرجه بودی ❊
که عالم از پس مرکم نمودی ❊ کشاد دل نبودش چون میسر ❊
فرج را فرج جست از فرج استر ❊ وبو خوفکله علاجی بودر که
تحصیل عقاید حقه ایدوب آثار انبیا و روش اولیا واصفیا یه اقتفا ایدوب
واکر نفسنده طریق برهان ودلیل ایله حق الیقین تحصیله استعداد
وسبیل کورمزسه تقلید انبیا ایله اکتفا ایده که ایمان مقلد دخی اصح
مذاهبده معتبر ایمان تقلیدی دخی نجات نار جهنم ودخول
جنت حرزم اتمکه وسیله ده وصول اولور وحالا حیرت ودهشت

دن تورِ تیلور و رضنه ء خوف و خشیتی بر مقدار اور تیلور و الله یعلم المفسد من المصلح

علاج امراض شهوت چون علاج مرض غضب که قوت دفع در مذکور اولدی مرض شهوت که قوت جذبدر آنگ دخی شفا و علاجنی عیان و اندن صحیح مزاج نه ایله اولور بیان ایده لم معلوم اولکه قوت شهوت سببی ایله اولن امراض حد حصر دن بیرون و مرتبه ء احصا و عد دن افزون در آما خواجه نصیر ایدر که غایت خوفی دورت در بری افراط شهوت ایکنجی بطالت اوچنجی حزن در دنجی حد در پس بو دورت نوع مرضک علاجاتن بیان ایده لم **علاج افراط شهوت** اگر افراط شهوت آکولاته و مشروباته ایسه علاجی بودر که ملاحظه ایلیه که اکل و شرب لذتی آنی در و مع هذا مضرات لازمه سی و تبعات مترتبه سی اکر مقدم و اکر مؤخر بی حد و بی شمر در اولا تحصیل ایچون هزار محنت و مشقت وار ذل و فاکسره منت و رذالت سببی ایله سقوط حشمت و مهابت و ظهور ذلت و مهانت در و عزیز را دیشکه شو نصف رغیف مشبع لمن اکل فالذتی من الی طریق یحتمل ، و شیخ سعدی نه خوش دیر ، این شکم خیره نانی بسازد اگر نانکنی پشت بخدمت دوتا ، و ابن یحیی دخی خوب دیر ، طعام چرب در شریف یعنی جواب تلخ در بانی نیرزد ، و قناعت اهلی عار فلردن بعض بیور رلر که وقناعت اهلی عار فلر دیدوکمز ارباب توحید و اصحاب تجرید در رباعیه سلطان خودم خدمت سلطان چه کنم ، در بهر دونان منت دونان چه کنم ، نفسم چو سکست و حرص من چون سکبان ، از بهر سکی خدمت سکبان چه کنم ، و مضرات متأخر و تبعات مترتبه سندن بعض فتور فطنت و ظهور بلادت در و حیرده وارد اولمقدر که البطنة تذهب الفطنة یعنی

کثرة

آیندیر ه

فالذل ع

رباعی

وسبب

کثرة اکل فهم و عقل کیدیرر و انواع و صنوف انواع مرض و اصناف علت در و کتب شروح و طب مذکور در کم المعدة بیت الداء و الحمیة رأس کل دواء یعنی معده بیمار در دکل کائنیدر اعضایه امراض اندن و اصل اولور و پرهیز اتمک بیمار درمانک باشیدر امراضه شفا اندن حاصل اولور ، کلوا فی بعض بطنکم و تعشوا ، و بعض حکمای شریعت شعار دیمشلر در که مجموع مسائل و فوائد علم طبیه ء بو اوچ کلمه جوامع کم انوار حکمت و تربیت اندن نوا معدر کلوا و اشربوا و لا تسرفوا ، و بعض زهاده اصحاب و احبابی هیچ طعام تناول اتمز سز دیو بجه دیر دیکه دنیا کوزکل بر بوبک لذتی اکل نفایس و شرب بلزایدر در و الله دخول مستراحات و تنقیه و تطهیر قاذورات ایتمکله ذکر و مناقب جناب مولوی قدس سره کتابنده روایت ایلیر کر بر کجه امیر معین الدین پروانه کر حاکم روم و محبت حضرت مولوی ایله مرسوم ایدی سماع عظیم مولانا و اصحاب و احبابی دعوت اتمشیدی چون سماع فرو داشت ایلدی سفره و بساط حور لری و اهل سماعه اشر به ایله کاسه لر حضور لری حاضرین سماعدن رجوع و تناول طعامه شروع اتمک استه دیلر اما جناب مولوی نک شعور و شعبی زایل تناول طعام جانبنه مائل اولمدی امیر پروانه نک شمع وار رشته ء جانی نیستدی و شراب لیعون بی نظیر دن پر بر کاسه النه آلوب مولانایه صونردی و تقرع ایدر دیکه تناول بیورکر که وجه حلالدندر حضرت مولوی کاسه ء النه آلوب و دعای مبارکنه یقین ایلدوب بنه تناول ایلیوب معارف و حقایق بیانه آغاز ایدوب امیر پروانه کریو و تضرع و نیاز ایدردی و بو نیاز و سوز و کداز تا آخر شب دو رود دراز

ایدوب ه

و نفس شریف

تناول یفاد ل

بیت

شب دراز چه دانی که چیست حالت شمع ◦ دلیل سوز دلش رنگ عاشقانه ماست

چون صباح قریب اولدی مولانا محاسن مبارکنه الن ویروب ایدی بی

امیر معین الدین بنم ریشی سفید مون شرم التمز میسین کیرمکه دعوت وابرام ایدرسن دیو بویله افتاد ایلدی ◦ رباعی

جرب شیرین مینما یدپاک وخوش ◦ یک شبی بگذشت باتو شد بلید ◦

جرب شیرین از غذای روح خور ◦ تا پرت بر روید ودامن پر بید ◦

وحدیث شریفده وارد اولمشدر که ◦ ما ملاء ابن آدم وعاء شرا من بطنه ◦

یعنی آدمی زاده طولدرر دوغمیا جلهدن بوتر دولدرمغه بیور شلمدر که ◦

حسب ابن آدم لقمات یقمن صلبه ◦ یعنی آدمی زاده برا یکی لقمه

کیسنه دوغرو ایدن کافیدر ولامام شافعی دن مرویدر که من کان

همته ما یدخل فی بطنه وکان قیمته ما یخرج منه ◦ بیت

هر که کند کیرسه جو فنه اول اولا همتی ◦ هر نه چیقر کجو فدن اول اولا قیمتی ◦

وکثرة الاکل امر قبیح وطالب کمال وسعادت اولنلره مانع صریح

اولمسندن اولیا وزهاد وکمل اهل ارشاد کل کلامی چوقدر و

جمله سن بو معامله ایراد ایتمکله احتیاج یوقدر وحرص شراب آب و

شراب دخی بویله در وسالکلره شراب آبک فرزین تصفیه یه مانع

اولمغوزه اکلک ضرر ندهارتق طوتر لکن ارباب ریاضات دیرلرکه

اشتهای آبی کاذب بولدق اکثریا منفوع اولور اما اشتهای اکل

بر هر حال صاد قدر جریله وظنم مندفع زیرا قوام بدن قوت ایله مبنیدر

قیاسی در ممتنع اما شهوت مناکح شدیده بو یا بده دخی اعتدالدن تجاوز

وشرعا وعقلا مباح وستحسن اولکن مرتبه دن تعدی ایلمک مناسبدر

تحصیل

طولدرر دوغمیا ظرف دولنا وکاسه وودعاره کندو بطنی اناسی

کیرسه

قوت

صبر

تحصیل فضیلت ومباین تکمیل اسباب سعادتدر علما ایدرلرکه شهوت

جماع آدمی اوزرینه مسلط اولدوغیچون ایکی فایده ایچوندر برسی

اولدرکه لذت جنسدن مذکر ومنثیه اولمزیرا قوای لذات جسمانیه در

چون بولذت انسانک معلومی اولمغین لذایذه مطلوب

نفس ومرغوب طبع نوم بتمه وارمیش معلومی اولور پس آخرت لذایذینی

الکا مقابله ایدوب زیاده رغبته سبب اولورنته کم الآلام جسمانیه دن

احتراق نار اعظم الآمر پس حق جل وعلا دنیاده خلق وایجاد عباد

ایچوندر ایقاد ایلدیکی وعید بیور دوغی نار جهنمک شدت المنی آنوظلم

فهم ایدوب ترهیب آخر حاصل اولور ایکنجی فایده سی اولورکه بقای

نسلدر زیرا چون مبدأ اول جل ذکره حضرتنک بقای نظام عالم

واستدامه بنی آدمه عنایتی اکمل واعظم درپس جماعده لذت

قوعنصر اولمیدیکی محتمل ایدیکه اکثر ناس رغبت ایتیوب تناسل

قلیل اولوب بلکه موتان عظیم اولوب بالکلیه انقطاع نوع موجودی

اولیدی پس حکیم مبدأ ازلوه اندره لذت قویدیکه بقای نوع ودوام

نظام مقدر خاطرلرینه حضور ایتین کسنه لردخی تحصیل لذت ایچوره

باریفعل فریوریی ایجاد وابقاع ایدوب مقصود صانع کامل الابداع

کردوام عالم وبقای انواع در حاصل اولمغین معلوم اولسونکه

بو قوتنک افراطندن حاصل اولان مضرات دینی ودنیوی و

تبعات صوری ومعنوی شهوت اکل وشربدن اضعاف مضاعف در

زیرا بو قوتنک انسانه تسلطی افزون واکثر افراط آدمی نک

بولذت نیلنه میلی دیر کنه علت جریان حد دن بیرون در لابد حکمت

سلسلة وجود

705

اقتضا ایلدیکیه افراطدن مترتب اولان مضرات و آثام افحش و اشنع
اولدرکه عقلا و خامت عاقبتی ملاحظه ایدوب اباو اجتناب ایده لر
پس بو قوت افراطه مائل اولان علاجی بودرکه ملاحظه اولنه که بو
فعل حد نفسنده دنائت و خساست ایله متصف اولدوغندن
غیری یا نه قدر مضرات و تبعات اخاسه مترتب در اما نفسنده خاصیتی
انون ظاهر درکه مجرد شهوت بهیمیه و شهوت حیوانیه قضاسیچون
بر عضو واجب الستر یی اکر نفسندن اکر غیردن کشف ایدوب
تلطخ قاذورات و تنزع بخاسات اختیار ایتکدر نتیجه بعض
علما دعشلر که اجماع اد خال مبال فی مبال و بعض اصحاب بحش و مجنون دیمشدر
هو همدت لها وجنح اللیل داجع
باخطف للطریدة من عقاب
واولع بالمباع من قراد
واوقع فی المعاذر من ذئاب
و مضرات و تبعاتی یچه قسمدر زیرا حرام و محظور و موجب اثام
و محذور در ایسه بفوذ بالله تعالی که جسم و دینه و عرضه و ماله ضرر محض
ایدوکی اظهر در و اکر حلال ایسه بنه مبالغه و حد اعتدالدن تجاوزیله
که ملامتی انده در موجب نقصان قوت و انتهاک جسم و اضرار دماغ
و عقل حدودی نقصان کسب فضائل و کمالاتدر و دخی معلوم
اولسونکه افراط قوت شهوت و قماع اوچ طریقیله اولور اولکی طریق
غایت خبث و نهایت معصیت و ظلم و حد دن تجاوز و تعدی
و افراط قبح ارتکابنه ترقی و تحظیدر اولدرکه قضای شهوتله
محل طبیعیدن که احکام حلله موصوف در تجاوز ایدوب یا کمال
جهل و خباثتدن و طی حیوانات مرتکب اولوب لعنت و غضب

حق

اولد
٤

جماع حرمیه اولمه بهیمی خیال
دوشمون نظر اولمه روحه جدال
ایلیه یار حیاتی علمز اسراف
بولدرر مرتبه یه اهل کمال

وطی بهیمه

وطی میته

وطی صغیره

وطی ذکور

وطی محارم

قاعده لطیفه

عمدا ٤

حق وطعن ملامت خلقه حظیر اولیا خود افراط شره و شبق
و عناد و عمو شهوتدن بجامعت غلام که شرعا و عقلا محظور و حرامدر
ایتمکله مستحق عذاب و ملام اولدیغی حدیث بنویده ع وارد اولمشدرکه
ان اخوف ما اخاف علیکم امتی عمل قوم لوط . اخوف مخوفرکه
دیکدر پس اسم مفعولدن افعل تفضیلدر علمآ حرف مفعولدن
افعل کلمکده ضعف اثبات ایدرلر بعض شراح حدیث ذکر ایتمش که کاننه
جناب رسالت پناهی که رحمة للعباد و افصح من نطق بالضاد در بو
فعل شنیعدن تحذیر ده کمال قباحتله مشهور دیر لفظ ایراد
بیورمدیکه تمام مفاصحت دن دور درکه دالله حد لول ارا سنده مناسبت
و لسان رمز یله دخی تحذیر مبالغه اولنمش اولدیغی حدیثده وارد
اولمشدرکه اقتلوا الفاعل والمفعول به . ایکنجی اولدرکه زنا دن
عقد و ملک سبیله حلال اولان مرتبه دن تجاوز ایدوب زنای
حرام کبایر فواحش و آثام در ارتکاب مرتکب اولمه و بودخی اکرچه کبیره و
فاحشه در لکن اولکی فعل بالکلیه موضع طبیعیدن دور و امکان
استحلالدن مهجور در و مفعول به اولان شخصه ضرری اوقدر زیرا
منصب تأهل مهین و نطفه ناپاک لوط ظالم اولمغله وجود فساد
تمام عارض اولمیوب مقرر در فتأمل یا کلیه متهدم در زیر و زبر
اولمغله ظلم و عدوان اولمقده فعل زنادن اکثر و جرم و قباحتده
ایکنجی اکبر در . اوچنجی مرتبه تکثیر منکوحه و توفیر جوارینه دیکر
هر چند شرعده تعدد منکوحه جائز در لکن قبح و نقصه وانمالنده
مساوی یا طوعا ایله مشروط در و قرآن عظیمده فان خفتم

مقدمه
فی بیان عقوبات
لوطیان

وعرض حیه

تتمه
وسرایت

ان لا تعدلوا فواحدة • بیورمشدر پس وجوب واحد عدم
عدل تعلیق اولنیوب خوف عدم عدل تعلیق اولنمشدر پس بر کمسنه
کندویه عدل اتمک احتمالین ویرسه که خوف اندن عبارتدر
موجب نقص کریم اوزره انکاواحده ایله اکتفا واجب وبردن
ارتفاع حرام اولور مکر که کندونک عدل اتمسنه جازم ویا اجمله
جور اتمک احتمالی منتفی اولسه آنک حقنده تعدد مجوز وتکثیر
مرخص در وامر ادانان خصوصا بو اعصار وامصارده
خوف ظلمدن معرا ومبرا وعدل ائمه سی مقرر ومحقق اولمق
دائره ده امتناع ودرجه ده استحاله یه قریب در پس نسای
منکوحه ده طلب تعدده امتناع مجرد قوت شهوانیه یه
اطاعت وابتاع عدر حال انکه عدل اتمکه قادر اولمق منکوحه سنه
ادخال غم ایکیچون واحده ایله قانع وصابر اولمق اجرد ثوابدن
مالک خط وافراط اولمسنه علماء شرع تصریح ایتمشلر در پس
طالب فضائل ومجتنب رذائل اولنلره لایق ومناسب بل لازم
وواجب اولدر که بو جمله افراط کردن اجتناب ومرخص شرع
وعقل اولن مرتبه ایله اکتفا ایدوب کسب اجر وثواب ایده
وعلماء آخرت اگرچه بو مسئله ده اختلاف ایتمشلر در که باب
نکاحده دخی زهد ایلیوب مثلا زیاده یه قادر یکن قدر
مالابد ودفع ضرورة مرتبه سیله اکتفا اتمک ثواب وفضیلت
مشتمل وماکول ومشروب وملبوسده اولن زهد کبی
بو زهد دخی درجات کمال وقبوله متفاضل میدر نعم مشایخ

جمله

ایده ممکن

کلیدر

جمله دن سهل بن عبد الله تستری ذاهب اولدیکه باب
نکاحده زهد معتبر دکلدر زیرا سید زاهدین وسند عابدین
شمع بارگاه اصطفا محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم آمرنا ده زهد یله
بیورمدی بلکه منکوحه یه امتدن زیاده طقوز ایروب دخی
سریه اتخاذ ایلدیلر اگر باب نکاحده زهد افضل اولیدی
اول حضرت کم احوالی افضل ایله عمل واولی واکمل ایله اخذ در
ترک ایلیه لردی • اما جمهور مشایخ وعامه زهاد ذاهب
اولدیکه بو خصوصده دخی زهد ایلمک چوق زیاده تمتع وترفه
دنیا وجواری خیرات جانله تمتع وتنعم ایتمکه قادر یکن
دفع ضرورت مرتبه سیله اکتفا ایلیه مثاب وماجور اولور
زیرا هم حیفز منکوحه وسریه حلالدر اما انلره انس واشتغال
مانع تحصیل کمال وتوجه اخلاص ربت ذوالجلال اولمق ممکن
واحتمالدر • اما افراط شهوت ومعاشرت وجماع احرار بدن
وعقل وعمر ایتیم سی مقرر در • ورئیس ابن سینا دن منقولدر
که دیمشدر که • منیک نور عینیک ومخ ساقیک والا مرا لیک •
امام غزالی قدس سره قوت شهویی عامل خراج مسرفه تشبیه
ایدوب دیمشکه نته کم عامل خراج محب کثرة حرف واخراج اولم
اگر پادشاه ظرفنده مطلق الحرف ومحاسبه وغضب سلطان
ووزیر دن بی تقوی وبی مخوف اولم جمله اموال رعایایی
اخذ ونهب ایدوب مرادانته حرف وقصب واخراج وجمله
رعایا وبرایا اسیر احتیاج ایلیر کذلک قوت شهوت دخی

منیک نور عینیک ومخ ساقیک
ان شئت فاز دان شئت فانقص

مستقل

حاکم مطلق و مقرر معتمل اولوب سلطان عقل و تمیز دن بی بهره و خوف و غضبه و مطیع
فضیلت و تقوی و عفت اولیه خزائن بدنی و انبار جوارح و اعضاده بولدوغی
مواد غذا و کیموسات محموده ی جمله مهمات و مشتهیاتنه صرف ایدوب و اعضای
ضعیف و ناتوان و عسکر قهاریه دماغیه یه ضرر و فرمان ایلیوب اکر مقتضای سلطان
عدالت و تدبیر و توقیر وزیر عقل اولوزره صرف و بذل ایلیه شول عامل مستقیم
کبی اولوب که خراجی عدالتیله استیفا و اخذ و رعایت مصالحه ایتیا ایدوب
لشکر آسوده و کشور معمور و رعایا منتظم الاحوال و خزینه موفور اولور و بیچاره
کمسنه خلفای سلاطینا فیه دن اسراف جماع اتلکدن امراض صعبه یه مبتلا
اولوب مبادیلی اواسط عمرده هلاک اولدیلر تدبیر حذاق اطبا نافع و
استعمال معاجین معتبره و مفیده ی و ملاحظه اتمک کبی که نتائج تحصیل
شهوت و قضای زنا ایتمکدن بر بهره بولمیان تفاوتی همان اطعمه نک دفع جوع و
سد رمق اتکدره تفاوتی کبیدر پس برکسنه نک مسکنده خاتون با ثریه
جلالی اولدقدن نصکره مجرد ذوق و تلذذ ایچون بیرون خانه ده اولان
مادهٔ نزه طمع و استشراف ایتمه سی همان آنک کبیدر که برکشنک مطبخنده
طعام مطبوخ حاضر یکن آنی قویوب غیری قپیودن دریوزه ی طعام و
خواهش غذا ایده خصوصا که صاحب خانه صاحب جمال و ساحب
ذیل غنج و دلال اولوب میل بیرون محض سفه و عین جنون درتنه کم ظرفا
دعبلر در بیت با بیری رویی اکر در خانه ی باشد کسی ما میل بیرون
کرکند دیوانه باشد ناکسی ما و افراط شهوت دن بر قسم مذموم دخی
عشق غلام بر اعتدال وزن صاحب جمال در زیرا بو عشق محصلی
قضای شهوت برعادهٔ معینه یه حصر ایدوب البته بر بهر حال بو محللدن

تحصیل

تحصیل نفی

مرام نامشروعی تعیین و التزام ایتمکدر و بو حالدن مفاسد و شرور آنی
جامع سب و تحصیل کمال و سعادت دنیا و آخرت اولان کمال بدبر و اکر ناکاه ابتلا اولنسه
علاجنه اعتنا لازم و دفعنه تدبیر واجبدر زیرا کاه اولور که تمام غلبه و
استیلا ایدوب یا زوال عقل یا هلاک بدنه مؤدی اولور و مناسب علاجی
اولدرکه قادر اولدیغی جانب محبوبدن فکری صرف ایدوب علوم شریفه
و اذکار لطیفه و صناعات خوش آینده و مصاحبت علمای صاحب فهم
و فضلای طبع ظریفه دوشوره لر و اشعار عشق انکیز و حکایات عشاق خوش
شوق آمیز خسرو و شیرین و لیلی و مجنون کبی استماع ایتدیریه لر که موجب
تذکره و تنبیه ماده ی عشق و سودا اولمیه و موضع ملاله جماع اتملکله اخراج
ملی ی متعفن غایت نافذ و سرزنش و تعییر و مذمت معشوق و کشف
خفایای عیوبن اتمکدن خالی مفید در و عشق و هوانک غالبا سبب نظر در
و نظر نامحرم اکر زن صاحب جمال اکر غلام بر اعتدال در اهل دین و طالب
کمال اولنلره در درد مهلک و سم قتال در آنو کیچون حدیث شریفده وارد
اولدیکه النظرة سهم مسموم من سهام ابلیس قطعه دیدن زلف و خال نامحرم
دانه ی کبود و دام تلبیست هر نظر نا دکیست زهر آلود کز برای شصت و کمان ابلیست
و حضرت عیسی علیه السلام دن مرویدر که ایاکم و النظرة فانها تزرع فی القلب
الشهوة و کفی بها فتنة بیت زنار اکه چهره ی نامحرمه نظر ما
زیرا که چشم فلکه تخم فساد اکر ما و حضرت داود و سلیمان نبی علیهما السلام
نصیحتنده بیورمش یا بنی امش خلف الاسود و الاسد و لا تمش خلف
المرأة اسود مار سیاه در فقیر ایدر بنا ظاهر اول ایام خوب فرجام
نتیجه و فساد اغلامدن پاک و طاهر ایدیکه حضرت داود نصیحتنده

تعییر یعنی تعیب

تلبیس است

کمزشت و کمال ابلیس است

غلام اردبیلی کتکی ذکر بیوند بیر اما مشهدی یی زمانه کوره دی الحاج اولوب
دینه کراشف خلف الاسد والاسود ولاعش خلف المرآة والام
بعید دکلدر بیت همنشین اوله بر آدم اسد واسود له یکدیر ازدن کراول
همخانه زن وام دله اگر طالب عافیت راه گذر لرده غلام خوب صورت
یا زن حسنا و پیر زینت کورسه نظره یه اولی معنو در امانفس طالب وشره
و حرص غالب اولوب زن و پسر طرفنه تکرار نظر ائمک استرسه علاجی بودر کر
ملاحظه ایلیه کر تکرار نظر دی کچدی کبیره ولاشکدر و طلب و حرارت حرص
افزون اوله کرکی اگر تحصیل شهوته اقدام ایدرسه عدم حصول احتمالی بلکه
مشقت و مهانت و ذل فضاحت احتمالی مقرر در و شهوت حرام حاصل
اولورسه نعوذ بالله صغیره یه کبیره یه مؤدی و دواعی فواحشه منضی
اولمغله بو برکون خانه دعرض و دینی خراب و فردا مستحق عذاب و عقاب
اوله کرکی اگر حاصل اولمرسه هم معصیتله روزکاری کذران و چشم و دلی
حسرتله جانب حرامه نکران اولور و اگر اقدام تحصیل شهوت و سعی اقتضای
آرزوی همت ایتمرسه تکرار نظردن حاصل اولان میلی قلبدن ازاله
وسیلاب آرزو و اقتضای جانب آخره امالة ائمک غالبا محتاج زحمت
اوله کرکی و نفسده بقیه دطلب و حسرت قاله کرکی و نظر تکرار اولدقجه
نفس پایی در لجه و نجات و خلاصی مشکل اوله کرکی اولدن لجام نفس
توسنی کشیده و سهام زهر آلود ابلیسی نارسیده ایلرسه قلبینی یی جراحت
و کش کش آرزودن راحت اوله بیت مقرر در و چشم نظره یه نابینه دن
منع اولنمق عبا دتده حلاوت بولمغی مفید در غیر نیز تجربه قلمکله در
و حدیث شریفده دخی بو وجهله دشریفه مذکور در و اگر نظره یه اولی ده

منظور

منظور تمام تشخیص اولنیوب نفس اعاده دنظر و تمتیق حسن زن اولنه
بسبب اتمکه محرض اولورسه ملاحظه اولنسونکه شاید بو منظور و شم دجمال
دن عاری و بری دده دبیچ و بد مشکل کلمکده متواری اولسه پس اعاده دنظر
محض زحمت بیهوده و عبث صرف ایکون قدم سعی و طلب فرسوده اوله
اکر متوقع اولن بو حلیه دحسن و جمال ایله متحلی و نفس حلیه دطلب و آرزو
ده متجلی اولورسه عدم حصول احتمالی باقی و نفس راحت ایکن نهایت شقوت
و عنایه و ملامت و بلایه ملاقی اولمه سی مقرر اولسه کرکی ان شاء الله تعالی
بو ملاحظه عاقله دام نظره بسته و زخم تیر شهوتله خسته اولمغه مانع و نظره یه
اولی ایله که بنی الجمله مرخص در قانع اولسه کرکی بر بر حال نفس طالب و آرزو
غالب اولوب نظره دثانیه و ثالثه ایله مبتلا اولورسه سعی ایلیوب که
تتابع نظر یله عشق زن و پسر دامنه طوتمیه و حسب حالی بو قول اولمیه بیت
چون بقدم اول عذاره اولم کبی مبتلا پس بهتر اعدم صوره بیجا راولم کبی
بلکه بیک نظری ندامت و استغفار طرفنه راجع و حاصل دیدای بو رباعی
یه ساجع اولسونکه رباعی الی دست بحکم نیز دانی ده
در راه خدا دادم دلها نی ده چشمم چو جنب شد ز رخ نامحرم
غسلش بتو زکریه دپشیمانی ده اما بعض سالکلر دیدیکر که کاهی
عشق مجازی قنطره دعشق علی التحقیق و صور حسنیه کر آلایش شهوتدن
پاک اولنه شهود جمال مطلقه طریق اولور و شایخ اهل تصوفدن
بو حاللره موصوف و بر عشقله معروف اولمغله دن شیخ اوحد الدین کرمانی
و شیخ عراقیدر و مولانا عبد الرحمن جامی دخی اوایل سلوکلرنده بسر
مقدار بو باده دن سرخوش و بو میخانه دن جرعه کش اولمش اولمکله

عاقبت بوحالدن نهی اعشار و بیشتر که قطعه از لطف صدر و قدر وجاحت چکیی
در سلسله دزلفنی نجوقد چکیی ۵ از هر طرفی جمال مطلوح تا یاند ۵
ایلیه بیجر از حسن مقید چکیی ۵ از هر طرفی دن مراد شش جهت درکنی
بوطریق غایت صعب و دقیقدر سالک الآیش شهوت و صفات بشریتدن
تمام پاک اولمش و یوتمه یه مجاهدات و ریاضاتده اقصی الغایه انسباک
اعتش اولمق کرک و الآ نفس و شیطان مکر و فریب ایدر و مبتدی طالبلری
اسفل السافلین طبیعته قریب اولقلور و مشایخ متقدمین طالبلری یاحاجت
احداث دن کنوجه اولمز (در) نهایت منع اعشار (در) و مرویدر انزه مضر نسنه
یوقدر (بیشار) (در) روایات صحیحه (دن) وارد (در) که حضرت جناب رسالت
پناهی حضورینه قبایل عربدن بر طایفه تعلم دین و تحصیل یقین ایچون
کلدیلر ارالرنده برجوان وار ایدی که چهره سنده صباحت وار ایدی
حضرت فرمان ایتدیلر که ظهر مبارکی طرفنه نجوب مقابله ده اوتره میه مسلم
پاک اعتقاد قتنده بونک اشارتیله امته تعلیم وارشاد (در) والامسند
نشین وحی و عصمته احتمال میل بشریت محال (در) حکایت
اولنور که ارشاد پناه خواجگان سلسله سندن خواجه عبید الله که
سر علم ولایت وارشادی زمانده مساحت مسجوق ماه و سلاطین
وامرا و اساطین علما قوت تعرف ولایتنده استانه بوسی ایدنلر
درگاه ایدی ایدی اواخر عمرنده ضعف و فتور شیخوخت و هرم سببیله اکثر
زمانده یتوب مریدو مخلص لرا عضا و اطرافنی اوزرلرایدی اتفاق
برگونه برمریدا وزکن بر ضرورت ظاهر اولمغین قالقوب تبر صاحب
جمال اوغلی وارایش اکلام اتمش جوانکی کیفی پایه خواجه یه محاس

اولیجق چاکالن ایتمز و بیشار یتوب باشنه قالدورب اصحابته عشکله
بیجون آیغم چکدم بلدیکز می بوجوانک کیفی پایه محاس و حرارت دستنده
نفسمه احساس اولیجق بقیه بشریت که باجان بهم درآیدو
باجان بیرون رود ۵ مقتضا سیله نوع تلذذ و دغدغه واقع اولدی
پس اگاه اولنک بو فقیر بودقر مجاهدات و ریاضات کم مدت عمرده
حاصل و حالا شیخوخت و هرمدن بودم تبه یه واصل اولمشکن هنوز
داعیه میل بشریتدن اثر باقی و نفس ناقص هنوز جریحه
جام هوای ساقی اولمه سندر (دن) که شباب و قوت کامل و (در) ج ذروه بلوغ
هوا حرفلرین شامل در سا (دن) و لمر مصاحبتی نه مرتبه محنت آمیز و نه
درجه فتنه انگیز اولدیغنی تکرار که بو طایفه (دن) دود آتش (دن) قالقدیغی
خیزان و آتش آبدن قچدیغی کریزان اولمق مثنوی چون دیده بدیدار
کردی دلبر ۵ نکردی چو مستقی از دل اثر ۵ چو خواهی که قدرت
بماند بلند ۵ دل ای خواجه برساده رویان مبند ۵ علاج بطالت و
کسل هرچند بطالت و کسل مذاق (در) حال ایسه سامعان قتنده مشهود و
علم درجه کم ما جنلر (دیشدر) بیت ان البطالة والکسل ۵ احلی مذاقا
من العسل ۵ لکن عقلاء عاقبت اندیش و سعادت مندان فضیلت
کیش قتنده سم قاتل دن امر و زهر هلاهل دن اخر (در) نیز اجرا حرفلرینه
سعادت جاودانیه مفضی و بطلان مرادات دوجهانیه مؤدی (در)
اما حق معاش و امور دنیویه (دن) ظاهر (در) که توان تکاسل و مباشرت
اسبابدن تقاعد و تغافل موجب اختلال احوال و انقطاع امانی
و امال اولدو غندن غیری هلاکی شخصه و انقطاع نسله مؤدی اولور

رزق تو اگر چه بکمان برسد ۔ شرط عقلست جستن از در ها
در کس بی اجل نخواهد مرد ۔ تو مرو در دهان اژدر ها
در کس بی اجل نخواهد مرد ۔ تو مرو در دهان اژدر ها ۔ اما امور
اخروی و انتظام زاد معاد خصوصاً بطالت و کسل و ترک اجتهاد
و عمل موجب حرمان قرب حق و فوت فوز درجات نعیم و مستوجب
طرد و بعد و دخول درکات جحیم اولدوغی قرآن عظیم و فرقان کریم
و احادیث بنی کریم و آثار اصحاب و اولیا و مشایخ ارشاد و تعلیم ده
اکثر من ان یحصا و اشهر من ان یخفی در و آیات قرآن و وعد و وعید
فرقانه ملاحظه و تأمل اولنسه جمله سی اولیه درجات فاخره و فوز
سعادت دار آخره سعی و اجتهاد و عمل ایله یه ترک بطالت و کسل در
و علان بیورمشدر بنته کم بیورر لیس للانسان الا ما سعی و ان سعیه
سوف یری ثم یجزاه الجزاء الاوفی و بیورر جزاء بما کانوا یعملون
لها ما کسبت و علیها ما اکتسبت و بیورر و الذین جاهدوا فینا لنهدینهم
سبلنا ۔ الی غیر ذلک و هیچ بر موضعده بی سعی و عمل محض و موهبت
و لطف ازلی سبب دخول جنت و نجات جحیم اولدوغنه تصریح
یوقدر اما امور دنیویه ده توکل ایله ام چوقدر و معتبر در که
عامه یی انام و اکثر عوام امور آخرتده توکل ایدوب حق جل و علا
کریم غفار الذنوب رحیم ستار العیوب در دیو ترک اجتهاد و عمل و اختیار
بطالت و کسل ایدرلر و بعض شعرانک ظواهر اشعاری بی تجت و دلیل و
هجوم آنام و معاصی و ترک طاعته تجت و دلیل و سبیل ایدرلر حوب فرجام
و تقوی و عمل ایله بنیک نام اول دیسک ۔ در کوی نیک نامی ما را گذر ندادند

بیت

گر تو نمی پسندی تغییر کن قضا را ۔ بیت
گر سن بکمتر یک تغییر ایله قضا یی ۔ وسعت و میسرت اولمق دیمکدر
بیار باده که در بارگاه استغنا ۔ چه پاسبان و چه هشیار و چه مست
دیو جواب ویررلر و شراب خمر و شغل فسق و اثام ایدرکن بیت
چو پیر سالک عشقت بمی حواله کند ۔ بنوش و منتظر رحمت خدا میباش
دیو ابیات اوقورلر اما اهل تحقیق اولنلر دیده یه بصیرتاری ملحوظ کحل
توفیق بولنلر قائده بور جا ممدوح و توکل معقول دکلدر معاذ الله
بلکه بو درد جانکاه در که اهل تحقیق قسمنده غرور یا بتمه بونلرده عبارتدر
و قرآن عظیم و سنن یه کریمه ۔ ولا یغرنکم بالله الغرور ۔ بیورمشدر دیو بو کا
اشارتدر اما امور دنیویه و معیشت و تحصیل اسباب و جاه و رفعت
و تکمیل ادوات عز و دولت ایتمکده اصلا کرم حقه اعتماد و توکل و
اعتقاد ایتمیه لر بلکه سعی لر ایله لر که عشر عشیر امور آخرت و قرب حق
ایچون ایتمه لر کبار اولیا و عظام اصفیادن اولمورلر دیو ۔ خطعه
کر بنو دی امید راحت و رنج ۔ پای در دوشین بر فلک بودی
ور وزیر از خدا بترسیدی ۔ همچنان کز یکدگر ملک بودی
تجار جمع جنایع و کسب ارباح ایچون قطع بوادی و سیر ممالک و اقتحام
مخاوف و اختیار دهالک ایله لر و ارباب حرف و صنایع شب کاری
و روزکاری ایله لر بو ساعی جنایع ایتمه لر و سیاسی تحصیل یتمار و اخراج
مال غنیمت ایچون ترک راحت و ارتکاب خطر ایدرلر بو جمله تسویلات
نفس امّاره و تخییلات شیاطین مکاره دندر پس عاقله لازم در که
تکثیر دنیا یی و توفیر مال بی ثبات ایچون که جمعنک صونی تفریق و تحصیلنک

عاقبتين تضييع در سعي واهتمامي تو يوب تحصيل زاد سفر معاد وجمع اسباب
استراحت يوم التناد انچنون اهتمام واجتهاد ايده ويقينا بيلكه كه بي
سعي واجتهاد مراتب عاليه تحصيل وعشوبات باقيه تكميل اولنمز بيت
دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر كه اي نور چشم من بجز از كشته ندروي
وبوندن دخي اعتبار اولنمز ميكيم ادني رفعت دنيوي واستراحت لذت
مجازي طريق تحصيلنده هزار سعي ومؤنت اولمغين حاصل اولمز ملازم
برمنصب انچه هزار تكاپوي ويچه دفعه بذل آب روي ايتمك كركدر و
سپاهي برتيماره چقمغه هزار خدمت وبذل پيسي وزر قلموج كركدر و بسر
فاسق برزن وغلام دن تحصيل مرام نفس اماره يه خود كام ايدنجه
خرج وسعي ايلر پس مراتب اخرويه كه سعادت حقيقيه يه باقيه و
منازل ومقامات عاليه وعاليه درجي سعي وعمل حاصل اولور ومرد
انكا بطالت وكسل ايلمغه واصل اولور بيت حيف عمر عزيز از آفات مجازي را بصد
محنت كني حاصل سعادات حقيقي را چه كونه رايكان يابي
وحالا كسل وتوانين ومراتب آخرتده آمال واماني روزكارين ضايع وراحت
ودعت جسماني ولذت غفلت آميز جهان فاني يه قانع اولان بر
تقدير تسليم كه عذاب اليمدن سليم ومحفوظ جريده سياهه رقم عفو و
غفران چكلمه وفرع اتمام ومعافي نسنه تخ صنع سبحان اولمه
اما اول مراتب عليه ومواهب بهيه كه اصحاب سعي واجتهاد وعمال
رب العباد اولنلره انعام واحسان اولنه كركدر وقوموا الي
جزآء اعمالكم وهنيئا بما اسلفتم في ايام الخالية بشارتيله مثوبات
ومقامات عاليه بخش اولنه كركدر اول وقت تحسر وتحزني

نه

جرد

نسخه

نه مرتبه اولسه كركدر ونداي لقد فرطت في جنب الله اندن نه قدر
چقه كركدر قيامت كه بنكان براعلي رسند زعفر شري برتر يارسند
ذكر دت ع تراخود بماند سراز ننك پيش كه كردي برآيد عملهاي خويش
وممكن ميدر كه عمال بطالله اجير ومزدوره ماوي ودركاه خداوند
دايم وقايم اولنلر بنكاه غفلتده ساهي ولاهي قلنلر يله مرتبه ده مساوي
اولمه لرحاشا وكلا افنجعل المسلمين كالمجرمين مالكم كيف تحكمون
كذر وهمي ع مزدان كرفت جان برادر كه كار كرد نظم كرو كي فراوان طمع ظن برند
كه كندم بنفشان ده خرمن برند برانخورد سعدي كه بيخي نشاند
كسي برد خرمن كه تخمي فشاند پس جاه ومال بوكون اعضا صحيح
وقوت برجاي وفرصت باقي وروزكار مدد فرماي ايكن كوشش مردانه
آيله وكسب اعمال صالحه يه سعي واجتهاد قيل والا فردا كه مرغ روح
قفس بدنده طائر وقالب قلبدن جدا ساكن مقابر اولمه زمان
عمل كچمز وفرصت كار الدن چيقمز وفرصت ضايع ايدنلر اول وقت تحسر
كرايدركن ونداسكر چكرلر بيت امروز كار كن كه پس روزكار نيست
فردا كه روزكار دراز ست كار نيست چون بطالت وكسلك مضار ايله
وسعي واجتهاد كل منافع ومباركي معلوم اولمغين ومحروم آدميان در
زياده اطناب كلام وتفصيل مرام احتياج يوقدر پس بو مقدار يله
اكتفا ايدرك علاج مرض حرص برعلم يقيني بيلنديركه انسانه مطلوب
ومحبوب اولمق سنه نك زمان مستقبلده اولمه جهتدن عارض
اولور كه سبب غالبا مشتهيات جسمانيه يه شغف وشره ومستلذات
بدنيه يه حرص وطمع وزخارف دنيويه نك حصولي وبقاسنه

ترتب وتطلع وامتعه جهان ناپایدار کہ وصول و دوامنه رجا وتوقع
او لمقدر و بوم مرضک علاجی تامل وملاحظه اتمکدر کہ اشخاص
عالم کون وفساد حلیه ثبات وبقادن عاطل ومرکبات عنقریه
دن توقع وتطلب دوام نبنیه وخلود ترکیب اتمک اندیشه فاسد
وتصور باطلدر وبو معنی عقل متندن اظهر من طلوع الشمس وابین
من مضی الامس در واول کہ زیور بقا وخلود لمزین وکرد فنا
کرد فنا سنه قوغق مقرر ومعین درسعادات وحراتب اخرویه
ومرادات ومطالب معنویه در وسلطان روح سلطنت مملکت
وجود دن حفز ولمز غایتی حیف سی دنیا خرابه سندن بوزیلور
وآخرت چیراکاهندن قوریلور نتیجه مقدمه ده بیان وعیان
اولمشدر ودنی هزار امقرر ومحرر اولدیکه سعادات اخرویه
حیطه ضبط امکاندن بیرون وحوزه زمانه افزون اردست نظر
افتاد اضداد دامن وجودینه یتشمز وکرد تبدل وفنا رخساره
ظهوریه قونمز پس اکر عاقل طالبن بوسعادته مقصور وقبله
آرزوسن بومرادات محصور وتمتعات زائله کہ سحاب صیف
کبی زائل وبرق سیف کبی خیال باطل درحیز اعتبار ومحل طلبدن
بیرون ایلیه لابد هیچ شنه نک فقدندن محزون وفتاح دهیچ
شنه نک حصولنه مهتم ومقید اولمز بیت ومن سره ان لا یری بما یسوءه
فلا یتخذ شیئا یخاف له فقدا و اول ارزاده مرد کبی کہ کشتی همراه
فراغتده کیدر دی وبو نعمه ایله ترنم وبو نکته ایله تکلم ایدردی بیت
غم معدوم وبرشانی موجود ندارم نفسی میزنم آسوده عمری کذرانم

ماسواه ح

بسرآرم

لوح خاطری نقوشات امال وآمانیدن بر مقدار ساده وکردن همتی طوق و
دغل شوق وذل تعلقات خانیه دن ممکن اولدوغی قدر آزاده
ایتمک کرکدر کہ یاس عمای آیدی الناس کہ غنای قلب انزل عباد ربدر
حاصل وقلب مضیق هموم واحزاندن فسحت سرای تسلیم ورضایه
واصل اولہ اکر دیرسک بحر دنام وقیود تعلقاتدن خلاصت
اولمق نجمن میسر اولورا کثر اهل علم بوم مرضله علیل ومجرد وازاده
امل قلیل در بزاید زرنج هر کہ آید بجهان نقش خرابی دارد
در خرابات میرسید کہ هوشیاری کجاست لکن مالا یدرک کلّه لا یترک کلّه
اکر ازاده عام ومجرد مالا کلام اولہ مرشک باری یاران زمانه و
طلبکاران دوران کبی کندوکی بالطبیعه حرص وشره وادسیزم وتبعیت
اسبابی اسباب جمعیت خاطر ضنم وبو اسباب واموال ومنصب و
اقبال دن چارونا چار ایرملق مقرر ابدوکن ملاحظه قیل وتابو حدّه
افراط طلب وشعور وشغف فاسد وباطل وناملایم حال عاقل ایدوکن
فکر وتامل ایت اولہ کہ هموم هموم بادیه حیرت وجودکی حریق
اتیمیه وتسیع عنایت منسوب سفینه قلبکش تلاطم امواج طلب
دنیا ده غریق اولمیه بیت دست وپا یا بزن بچاره وجهد ما
کہ عجب درمیان غرقاب آبی وعاقل ملاحظه ایتمک کرکدر اسباب
دنیا بر کمسنه یه باسرها حاصل وبرکشی منتهایه امالنه واصل اولمق
یوقدر وهر نه مرتبه سعی وشتاب وجمع الآلات واسباب ایله زیاده
متصور در وآنکی موفق ممکن در پس اکر قسمت روزی ومنصب و
مرتبه ده مقدر وصیر اولمغله قناعت واکتفا اولنیوب کدایانه

طامع و حریصان نامتناهی بکی هرکون تحصیل جدید و نوال بیل من مزید ایده سه
دریای طلب نامحکن و صحرای تحصیل امر غیر متناهین یه دوشمکی لازم
اولور اکثر ناس ملاحظه و انصاف ایلیه که جاه و رفعت و اسباب
نعمت حضوصنده کندو دن ادنایی حد و حساب اولور و انلرو نک
جاه و رفعتنه بیشمکی و نعمت و عدد تحصیل اتمکی کندو یه محال
و دولت عظیم و عزت جسیم عد ایدر لر انصاف میدر کر انلرک حالنه
نظر و اعتبار و کندو نک نعمتنه شکر بیشمار ایتمیوب کندو نک
فوقنده اولان اشخاص معدوده نک جاه و رفعت و اسباب و نعمت
و رفعتنه نظر ایدوب روال قناعت و رضای قسمته انقیاد و ده
سیروب ایده و هر آن و ساعت یالتینی مثل مالدیای قارون دیه
کوزه چشمی حریصان پر شده تا صدف قانع نشد پر در نشد
بالنکه جمع مال و منال و نیل جاه و جلال دائما فکر و اندیشه و سعی و
طلبی صنعت و پیشه ایتمکه موقوف و هر ساعی و طالب و حریص
راغب جمع مال و مکاسب و نیل جاه و مراتب ایتمکله موصوف فکار
و جوع شاهده ایتدکی کبی جمع دینار و ثروت و تحصیل جاه و رفعت
ایتمکده چندان تجدد و ساعی اولمیلر عفو اصفو مرادات و امانی
و سعادات و کامرانی یه و اصل اولدیلر و بیچه لر سعی و تعب و زحمت
و نصب طریقین اختیار ایدوب انواع طریق تحصیل دنیایه سالک
و براری و بوادی حرص و نا عقبت مالک اولدیلر مرادلری اولان
دنیای دنی الارتینه کیردیلر و سعی و زحمتلری هیچ هیچ و بیهودی
کیمیا کرده نفحه و ریح ابله اندر خرابه یافته گنج بلکه اکثر

حرص

بایه

دیونک

دل باش هه

کوهستان هه

ضناعتنده ح ٤

بالفعل موجب حرمان کوردکی و زیاده سعی اتمکی مؤدی نقصان
بولدق ع سخت میگیرد جهانه بر مرد مان سخت کوشش پس
عاقله لازم در که صبر و قناعت در کاهدن بالطبیعه مرد و دادیه
دائمش غم موجود و مفقود لم قبه دماغنی پر درد قلمیه بیت
بهست و نیست مرنجان ضمیر خوشه باش که نیستی است سرانجام هر کمال
اکر دیرسیک بو صورتله ممکن میسر یا محال میسر میسر یا متعذر نیز
ایدرز تامل ایله اصناف خلق و اجناس ناسه نظر آیت و هر بریک
اختلاف مراتب و تفاوت معایش و مطالبنه ملاحظه ایله کورکه اکثر
قسمت روزی سنه قانع و راضی نهایت فی الجمله زیاده مطالب و
متقاضی در اهل حرف و ضنایع هر بری حرفت و ضناعتنه قانع اولور
تجار تجاریه انفع بضنایع دباغ و حایک دباغت و حیاکتی احسن
حرف و اعین ضنایع بیلور حتی نخنث نعوذ بالله تخنثله ابتهاج و قواد
قوادلغله افتخار ایدر و هر کسنه کمال و هنری کندو ضناعتنه منوط
بیلور و فضیلتی کندو ضناعتی تکمیل اتمکه منوط تلور بی هنر اول
کسنه یه عد ایلیر لر که کندو ضناعتنده اهل اولیه و عاجز و قاصر
اول کشیه بیلور که کندو حرفتنه جاهل قله کل حرف بالدیه هر خون
پس ظاهر اولدیکه هر دائره ایله اکتفا ممکن و حالنده صبر و قناعت
متصور لیش هر کلخنی دیکر کربن البته حاجتی دائره سین
بولورین و هر مزدور و هر شاگرد تصور اتمز که بن بر هر حال استاد و
معمار اولورین چون اصول معایش و مراتب و امهات احوال
و مطالبده بو مقوله قناعتلر وارپس سن دنیا حالکه قناعت

ضناعتنده ح ٤

ودایره که راجع اول ملاحظه واعتبارات عنان آرزویی
همان نفس امّاره النه مطلوب ویرمه که احزان وغموم ایچنلره
علی الدوام قلمیه سین وافکار وهموم دنیویه ده الی الابد اسیر
وبحره نفس وشیطان اولمیه سین وفیلوفلر ایسحاق
کندیی دفع الاحزان کتابنده دیمیش که حزن امر ضروری اولمیوب
بلکه انسان آنی سوء اختیاریله کندویه جاذب وفی الحقیقه
کندوکندویه ایلام بیهوده ایتمکه راغب اولدوغنه دلیل اولدرکه
هر کمسنه که هر شیئک فقدندن محزون وعدم حصولندن محتاکل
در حلاحظه ایسونکه البته پیچه کمسنه وار در که اول شیئ فاقد وه
آنوک حصولندن بالکلیه عاری ومع هذا اصلا انک فقدندن اکا
نه حزن عارض ونه الم طاری در واگر حزن ضروری اولسیدی هر
کمسنه دایم محزون اولوردی فرضا بر کمسنه بر منصبه واصل اولدی
دوغندن الم چکر پیچه کمسه وار در که اول منصب اکا متقدر یا متعسر
هر کز آنی مطلوب ایدنمز وعمرنده تاثیر اولمز ودیی بر شخص هر
مطلوب مرغوبک فقدندن الم چکر ومحتکر کور رکه تحریر وه
تقریر اولنمز بعد زمان پیسر اول حزنی فراموش ایلر واول غصه
نالهسندن خموش اولور بنه اصحاب واحبا بیله ضحک وملاعبه
یه شتابر وسرور ومطایبه لر ایلر اگر حزن امر ضروری اولسیدی بویله
زوالی ممکن واندفاعی میسر اولمیدی پس معلوم اولدیکه مسرور
اختیارک جلب حزنه مدخلی وعدم تاثیرک حصول تاثیرده وساطتی
وارایش عاقل آنی کندوکندن تامل وملاحظه ایله دفع اتمک

قابل

قابل واعتبار وتفکر ایله رفع اتمک ممکن ایش وجاهل بعد زمان
ومقاساة احزان ایتدوکدن نصکره بهایم مثال سنیان ایدوب
صبر وسکون ایتدوکی پیرده عاقل اولدن انجام وعاقبتن ملاحظه
واخرین تفکر ایدوب زلال طبعی جوش حزن ورضاده جاری
وخار وخاشاک حزن وعنادن عاری اولور

رباعیه

ولیس یرد النفس عن شهواتها ۞ من الناس الا کل حاضی الغرایم
اذا انت لم تسل اصطبارا وحسبة ۞ سلوت عن البلوی سلوا البهایم

وچون اسباب دنیویه بر کمسنه یه بقاسنیا ممکن ونامیسور و
دایما تداول وتناول ایدیلدوکندن اومسی ازل ازالده مقدور
در اکثر بر نعمت بر کمسنه ده دایم اولیه اولاغیردن الکا پیچه
واصل اولوردی ملک بر صاحبنده باقی طالمق معتاد دایشه
اول ملک بو مالکنده پیچه حاصل اولوردی ولو دامت الدولات
کانوا کغیرهم ۞ رعایا ولکن مالت دوام ۞ چنانکه دست بدست
آمد ست ملک بما ۞ بدست تهایی دکر همچنین بخواهد رفت

پس زوال نعمت دنیی دن حلول ومحزون اولمغی الکا تشبیه
ایدرلر که بر طایفه بر مجلسده مجتمع اوتورورکن بر کمسنه بر
تیر وح ویا بر تروندهٔ طل کتوروب درمیان ایدوکه هر کس بر مقدار
شیم ایدوب آخره ویره اتفاقی بو مقوله دست بدست اول
شمامه یه تداول وهر کس صاحبندن تناول اتمکله اوزره ایکن
بر یسنک النه وارد قده غتعته بتغایل وراغب اولوب کندویه
مختص اتمکه طالب اولمه وصاحب شمامه النده النوب

آخره ویرمک استیجک بو شخصک حزن عجیب وتاسف وتلهف غریب
مزاجنه غالب اولدیه کبی بر مقدار زمانده المده طوتدوغم شمامه
نیچون المدن آلدیلر وبکا بر مقدار المده اولغله مختص ومنسوب اولمکن
نیچون المدن طشره صلدیلر وبو معقوله یه المیوح استین صاحبنه سفه
اغاز ایدوب سقطلیکه سویلیه وشمامه یه الدن الن آدم غضبلر کوستروب
سخطلیکه ایلیه وبو شخصک اضطرار واضطرابی وتالمی واضطرابی و
التهابی اصحابنه بیحد مستقبح ومستهجن کلدیکی کذلک اسباب دنیایی
فانی والات جهان ناپایدار که فی الحقیقه شر ومال اعمالی الاهلون الاودیعه
ولابد بو مالان یرد الودایع مقتضاسنجه ودیعت امانتدر بر متصرف
ومالک صوریله الدن آلوب آخره ویرلدکده حزن وانکسار وتالم
واضطرار اظهاری رایده کمسنه نک منفعلی شنیع وقبیح ورد امانتده
عین حیانتدر ودخی ملاحظه اولنه معلوم اولور که بو دایک الدن
آله تداولی وبر سبنک اعطا وآخرک تناولی موافق حکمت الهی ومطابق
ارادات نامتناهی ونظام عالم یر عبرتدر زیرا آنسز بقای نوع ودوام
نسل وعمارت عالم وصلاح دود مان بنی آدم میسر ومکن دکلدر
ومختلف الایام ضد طباعها مقتضیدر الماء جذوة نار پس
اکر هم مطلوب کم بزدن فوت اولور آنو نچون غم چکمک وزار وبهر مراده که
ظفر یوملیه ملول ومحزون اولمق مطالب ومرادات چوق وبهر بریک
حصولی ودوامنه امکان یوق پس لازم کلور که آلام واحزان نامتناهی
یه ملاقی بلکه حزن سرمدی ده دایم والم دایمده باقی اولمق
ودخی اکر قوت حرص وامل تابع وداده حق وقسمت روزی یه

ناقانع اولمق لبوکانه لابن آدم وادیان من ذهب لابتغی الیهما
ثالثا ولا یملاء جوف ابن آدم الا التراب مقتضاسنجه الی غیر النهایه
وادی طلب وتعدد بیابان ولسان حقیقتزده بو کلمه یه کویایه اولور که
پیر میشود کاسه یه سر باز هوس کاسه که سرنکون شود پر نشود
وفضلا دن بعض دیرلر بیکه اکر دنیانک عاریت اولدیغنی
عزیزم هیچ عیبی اولمیه اهل همت اولنلره لایق اولدیغی آیدن التفا
ننه منظر قلمیه وتوجهنی اکارواکوریه زیرا کمل رجال والحاب همم عوالیه
مجالس مردان ومحافل بزرکان اولمه لباس عاریتی کیوب افتخار
ایدرلر می وجامه یه مستعار یلیه که فی الحقیقه عیب وعار در افتخار ایدرلر
وقلبلریا مسرور وتیلورلری منور نظمی آتشدم قطعه چرا که دهره نزول الیه
هواسی عفن صویه بید کوار قبای بقا بیلیه افتخار ایلیه بنه رد اولور
جامه یه مستعار سقراط حکیمدن سوال ایلدیلر که نیچون داغاشادو
خندان واوقاتک سرور لکذران وبهر کزغم طاری وغصه سکا قهار
دکلدر جواب ویردیکه بن هیچ شنه یه تعلق خاطر ایتمیرم کی فقدندن
محزون وملول اولم وهیچ متاع دنیایی مطلوب ایتمیرم کی عدم حصولندن
کرداب الم ومحنده قالم پس بو مقدمات که تقریر وبو مقالات که تحریر
اولندی عاقل لبیب انلری ملاحظه وتامل وعاقل فکر واذعان ایلیه انلرده
تعمل ایدیجک احزان وغموم دنیویه ساحه یه قلبلرندن منتفی وشرار یه
شر حرص وشره کانون سینه سلرندن منطفی اولوب زور ق
قلبنه امواج دریای غصه دن نجات حاصل اولور وکنارامن وامانه
وساحل جزیره یه فراغ واطمینانه واصل اولورواللہ تعالی مفیض التوفیق

حال وقال

کلمک

چراکاه

قبا بقا بیلیه فخر ایلیه

ویا دی الطریق **علاج مرض حسد** معلوم اولسونکه مرض حسد
اعظم اغراض نفسانیه واکثر امراض نفوس انسانیه در بو مرضله اکثر ۱۶ ظ
نفوس علیل واندن خلاص و نجات بولمن اقل قلیلدر رتبهٔ حدیث
شریفده وارد اولمشدر که ثلث لایجوز فیهن احد سوء الظن والطیرة
والحسد **مقطعه** خواجهٔ خلق دیمش اوچ خصلت بولدم راه نجاته
انزه احد سوء ظن دخی نظیر یعنی خال بد اتمک اوچنجی حسد
و دخی بیور مشلر در که حربت الیکم داء الامم قبلکم الحسد والبغضاء
یعنی سزدن اول کچن امم و طوائفده اولان درد و سزه دخی سرایت
ایلدی واول حسد و بغض در و بو خلق جنیث صاحبنک دینی و
دنیاسنی اضرار و متعلقاتنک معیشتنی اعرار ایتمسی اظهر و
اشهر اولدوغیچون بو مرضک تحقیق ماهیت و کیفیت حصول علت
واسباب وجود و انیت و طرق علاج و تدبیرات و شفا و صحیح
مزاج ائمه سندن زیاده تحریر ارقام و تحریک اقلام اولندی و
من الله التوفیق والتسدید معلوم اولکه حسد اولدرکه بر
کمسنه ده موجود و متحقق اولان نعمتک انده حصولندن نحیا
حضور و مشاهم اولوب زوالن طلب و اراده ایلیه پس نعمتک
اول شخص منع علیه دن زوالن طلب ایتمک اوچ نوع اوزره در
اول اولدرکه مجرد نعمتک اندن زوالن طلب ایلیه اگرچه اول
نعمت کندویه کلمک ممکن و میسر اولیوب کندو اول مرتبه دن مایوس
ایدوکی مقرر ایسه و بو مرتبه غایت خبث نفس و اقبح مراتب حسد در
ثانی اولدرکه اول نعمت کندویه کلمک فی الجمله ممکن و متصور اوله

لکن

لکن کلدوکی وکلمه جکی مقدر و مقرر اولیوب بالرای محسودون دخی زائل
اولسه کرک اولسق آنک بکا فضیلتی میسر اوله دیو طلب و تمنا
ایده **ثالث** اولدرکه نعمتک محسودون زائل اولمسن کندوده حاصل
اولق امیدینه طالب اولا و مرتبهٔ ثانیه اولکی دن دون افزون در اگر
نعمتک اول شخصدن زوالن طلب اتمیوب بلکه کندوده دخی آنک مثلنی
نعمت حصولن طلب و تمنا ایلیه اکا غبطه دیرلر حسد دیمزلر و بو
طلب و تمنا که غبطه در امور دنیویه ده ایسه محبوب و مندوب اگر
امور دنیویه و مباحه ده ایسه مباح در اگر نعمت حرام و موذی معصیت
و آثام اولسن نعمتده ایسه بو دخی حرام در **خواجه** نصیر الدین که مرض حسد
جهلدن ایله طمعک اجتماعندن حاصل اولور زیرا جمیع خیرات و جمله
مقتضیات بر شخصده جمع اولمق حیز امکان و دایرهٔ تیسر دن خارج
و تغیر نعمت حق و ازالهٔ نعمت خلق مرتبهٔ استحاله و امتناعه
داخل و اصلدر پس اگر حاسد بونکته یه عالم اولیدی محنت حسد
دن سالم اولیدی و کذلک نفوذ غیر یلیرده کی نعمته طمع حکام و حرص
بی منتهای اولمیدی نفس محنت حسده مبتلا اولمیدی پس معلوم
اولدیکه حسد بو آیکی خلقده متولد و انلرکی نفسنده غلبه سندن
منشا پیدا ایدیش و چون مطلوب حسود که نعمتک آخر دن زوال و
انتفاسی و احسان حقک خلقدن انقطاع و انتهاسیدر و حقک
نعمتی خود نا منقطع و فیض و احسانی قاپوسی خلقدن سد
اولنمق ممتنع در پس حسود متصل غم و الملدن تهی و مادهٔ غیض
و غضبی نا منقطع و نا منتهی اولمق لازم در و الحسود لا یسود

دید لکن بیک معنا سبی بود در ودیعی اقتضای حکمت و معلوم نظر اعتبار و
بجربت اولدن اولدر که حسود محسود دن ازدیاد نعمت و ارتفاع
دولتنه سبب و داعی و حاسد کندونک ادبار حالی و افتاء جاه مولنه
ساعی اولور زیرا مثال حسد فعل حق جل و علا یه ردّ و انتقاض
و تسمت قسام ازلی یه دخل و اعتراضدر و محسود دی کناهسز مظلوم در
جفا و اذا ایدوکی سبیله بر بحث و مشؤم در و بعض افاضل بو
معناده بیور مشدر شعر الاقل لمن کان لی حاسدا ۰ اندری
علی من اساءت الادب ۰ اساءت علی الله فی فعله ۰ لانک لا ترضی
لی ما وهب ۰ پس غیرت الهی و حکم حکمت ناتناهی اقتضا
ایدر که بازار حاسد کاسد اولوب امور دنیا دبار و بلاده و بازار
محسود پر سود اولوب احوالی دائما اقبال و زیاده اولا ۰ پیر هرات
خواجه عبد الله انصاری مستجاب الدعوه بیور رسجع هر که دانست
که قسام ازل در قسمت ظلم و خطا نکرد از حسد برست ملتقطه
چونکه ظلم ایلمدی قسمده قسام قضا ۰ حاسد دون نایچون ویرمیه اول الحکم رضا
و امام غزالی قدس سره بیور رکه حسدک اسبابی موجبه سی و علل
مستقله سی بدیدر ۰ بریسی عداوت ایکیجی تعزز اوچنجی تکبر دردنجی
تعجب بشنجی خوف التنجی حب ریاست یدنجی خبث نفس
و لوم طبیعت ۰ اما عداوت زیرا بر شخص آخره عدوا ولیجق آنک
نعمتی زائل و امر و عاقبتی نکبته راجع و ایکی اولدن و غن استر مثلا
بر کمسنه آخره جفا و اذا ایلسه لابد اولی دخی الکا عداوت و
بغض و حقد و کین ایدوب انتقام من آلمغه طالب اولسه کرک

چون

چون قادر اولمیه آنک زوال نعمتین طلب و تلافی نکبتین تمنا ایدر
که مجرد تشفی نفس حاصل ایدوب تا انتقام الهفه قدرت طلب پس
عداوت ضعف اخذ انتقام متقارن اولیجق حسد متولد اولور ۰
اما ایکیجی تعزز در یعنی محسود اولان کمسنه جاه و ولایت یا علم و
حکمت یا مال و ثروت صاحبی اولسه حاسد آنک تعزز و ترفع
ایتمه سین ملاحظه و تأمل ایدوب آنک تعزز و ترفعنه تحمل ایدمیوب
نعمتنک زوالین طلب ایلیکر که آنک نعمتی منقطع اولوب کندوسه
تکبر و ترفع احتمالی مندفع اولا ۰ اما اوچنجی کبر تکبر در اولدر که حاسد
محسوده تکبر و ترفع و محسود انکا تذلل و تفرع اتمک استر
محسود و اصل اولان نعمت و شرف حاسده تذلل و یروب
و بونک انکا تکبری بر طرف اولیجق نفس بو صورتدن متألم اولوب
نعمت و شرفنک زوالین و آنک یرینه تذللی و بونک تکبری احتمالین
طلب و تمنا ایدر که مراد نفسنه واصل و صورة مترتب سی حاصل
اولا و بونک صورت سابقه ایله فرقی اولدر که اندوه مراد حاسد دفع
تکبر محسود در حتی صورت تساویه دخی راضی در و بو صورتده
مرادی کندو تکبری انکدر و حاسد تکبر انکدر دخی زیاده متقاضیدر
اما دردنجی که تعجب در آنک مثالی بودر که کفار جناب رسالت پناهی
یه ظلمت بیوتلرینه تشریف اولندوغندن تعجب ایدوب ۰ انزل علیه الذکر
من بیننا ابعث الله بشرا رسولا ۰ شرف نبوتک زوالین و عدم
حصولین طلب و تمنا ایدر لریدی ۰ امام غزالی گرچه بو یله بیورمشدر
ولکن نظره مجال وار در که بو حقیقتده قسم ثانی دندر زیرا

کنزه جناب رسالت پناهی بنوت شرفی ایله عزت وکندولره اطاعت
وانقیاد لازم اولمغله حضوع وذلت متوجه اولدوغنجون زوال
نعمت بنوتی طلب ایدرلر دیکدر اگرچه بونلرک اظهار اولنان نفی
بنوتی ادعا ودعوای بنوتدن بتعجب ابتدا ایدیلر اما سبب حقیقی
بو تعجب دکل بلکه تعزز مذکور در آما بشنجی کرخوف فوت مقاصد
ومطالب در آنکه عادتدر اولدرکه شخصین یا اشخاص بر
مراد معین ومطلوب مخصوص طلب ایدوب هر بریله حاصل
وجمله طلبات انکله واصل اولمق احتمالی اولمیوب تزاحم حصولی قلوبده
طلب اتدکده تزاحم انتفاسنه مؤدی وتکاسد حدوثنه مقتضی
اولدوغندن زوج واحدک خواتینی کرضرات اخلاق
اولنورکمال محبت وترجیح زوجیه تزاحم ایدوب محاسد
ایدرلر وندما ومقربان ملوک وسلاطین وتلامذه استاذان
اساطین وبونلرکبی کمسنه لرا راسنده اولمغله محاسد بعضه
قسمندر اما التنجی کرحب ریاست در آنکه مواقعی اولدرکه
برکمسنه علم وکمال ویا جاه وجلال ویا ثروت ومالکده رئیس عدیم
النظیر ویکانه روزکار اولمق استر بعض اتباعی نوعنده کندویه
مشارکت واول تفرد ادعا ایدوکی دایره ده مداخلت فتح ابله
آنکه اول نعمتک زوالی وفنا وکندو انفراد ویی نظیر لقده تفرد
وبقا استر لاجرم طلب زوال نعمت مذکور قلبنده حاصل و
حسود خبیث درجه سنه واصل اولور وبونده هم کز عداوت
وتعزز وتکبر وخوف ومطالب مرغوبه تفکر اولنمش دکلدر

بلکه

بلکه سببی حب ثروت وعلی ریاستدر اولرعلما وامرا راسنده
اولمن حسد غالبا بو قسمدندر اما بدیعی خبث نفس و
لؤم طبیعت در آنوکن دنی وقوعی کثیر در زیرا محض ازال ناسی
کورورز بعض اعالی وافاضله لاعن شئ بغض وحسد ایدوب
مجالسده آنی نقص وذم ایله یاد ایدوب زوال نعمتدن فرح و
شادمان اولورلر بالکه ازال مزبوره هرگز عداوت یا تعزز یا تکبر یا طلب
مرابده مشارکت احتمالی یوقدر بلکه محسود له رأسا آشنا
ومشاهده سیله اصلا دیده یه کثر نظری روشنا اولمغله بر کمسنه
محض خبث نفس لئیم ولؤم ودناءت طبع خبیثه سندن دولبو
مقوله نفوس صاحبی دائما معذب ومحتقن وسائر کمسنه
لرغزیزورفیع اولدقجه بو ذلیل ومحتقن درزیرا حق تعالی نک
نعمه عاصه وکرم تامه سنجه شیخ ایدوب برکمسنه یه نعمت میسر
ورفعت وعزت مقدر اولدقجه بو محنت وغم گرفتار اولمسی گرک
عالم خود ارباب جاه ونعمت واصحاب دولت وعزتدن
خالی اولرجنی دکل ونوع حیوان کلا جی عسیر وبو مقوله مزاجک
صاحبی دوا پذیر دکلدر زیرا سبب ذاتی وخبث نفسدن
ناشیدر عارضی دکلدر سببنک رفعی ایله مرتفع وعاده سبب
دفع اعتقاد منه دفع اولمق وگاه اولورکه بو اسباب حسدک اکثری
بلکه جمله سی بر شخصده مجتمع وبو مقوله حسد غایت قوی ودنا
مرتفع دروا گر عداوت ومحاسدتدن که ابنای زمان اراسنده
واقعدر اسباب کثیره متحقق اولمشدر والله تعالی اعلم

بیان منشا و حسد اکثر حسد و منافست امثال و اقران و
اقارب و اخوان ارا سنده اولور و نه قدر که بر طایفه ارا سنده
رابطه و مشارکت ارتوق اولدقجه حسد و منافست دخی ارتوق
اولور مثلا اهل مشرق اهل مغربه حسد ایلمز بلکه برو لایتدن
اولسه حسد ارتوق اولور و اکثر برشهردن اولسه کره دخی زیاده
و اکثر برمحلهدن اولسه دخی زیاده دخی تموی اولور و کذلک ارباب علوم
و صنایع کذلک و طایفه سنه حسدی ارتوق اولور مثلا طالب علم سپاهیلره
و تاجرلره اول قدر حسد ایلمز برکی برینه و سپاهیلر و تاجرلر دخی
اهل علم اول قدر حسد ایلمز لر بلکه سپاهی سپاهیه و طالب
علم طالب علمه و تاجر تاجره و دلال دلاله حسدی زیاده اولور
زیرا ذکر اولنان اسباب حسد عداوت و تغیر و تکبر و طلب
ریاست و مراد و احراز زینه مزاحمت ارتوق اولور و بو
سببدندر که بنی عم و اخوان و اکثر احوالده شارک اقران
ارا سنده اولان حسد علاج کیر و قضا نه بذیر اولمز بلکه آخر
عمره دکل دایم و محسوس موجود بلکه مفقود اولدقدن کره دخی
باقی و قایم اولور نته کم شاعر عرب ذکر ایدر رباعیه الخ
علی ذاک بینا، زرایتی فیها بغضة و تنافس، و لحق کصدع
العظم ان یعظ شاعبا، یدعو و فیه عیبه متناحس،
و اجانب و دور لر ارا سنده قلیل اولور مکر که غایت جاه عظیم
صاحبی و صیت بلند طالبی اولمکله اطراف عالم و اصناف بنی
آدم دن کلوب مقارب و مدانی و معارض و مساوی

الکلد

مطلب
اسباب حسد

التنافس
رغبت
حسیة المالک
تتشاحس
مخالفت

العظم
ترجمه
قدح

الکلد و غیر کمنه لر حسد ایلیه و بو جمله دن کسبی حب دنیا و
مافیها در زیرا مزاحمه کفایت اعیوب ضیق اوزره تنکنای جهان
و مضیق دنیا در اما دار آخرت و نعیم جهان باقی انده مضایقه
و مزاحمه یوقدر و آنکی مثلا بر کمسنه نکی مطلوبی
معرفة ذات الله و صفات الله و سایر معارف و علوم اولسه
آخر طالبه حسد ایلمز زیرا علم و معرفتده مضایقه و مزاحمه یوقدر
و بر معلومه هزاران هزار عالم اولسه جائز و بر معرفته یکیسه کمسنه
لر عارف اولسه ممکن و هر بری معلومندن متلذذ و فرحان اولور
و آخری علم و لذتنه نقصان اولمز بلکه کثرة عارفیله کثرة افاده
و استفاده و انس و ابتهاج زیاده اولور و اعلای نعیم و سعادت
آخرت مشاهده جمال بیچون پادشاه کون فیکون در و انده
هیچ مضایقه و مزاحمه متصور دکلدر نته کم حدیث شریف جناب
رسالت پناهیده وارد اولدی انکم سترون ربکم کما ترون القمر
لیلة البدر لا تضامون، بتشدید المیم و تخفیفی یله روایت اولنمشدر
تشدید روایتنده ضم لفظندن اولور یعنی بعضکز بعضکزه منضم
اولمز سز بنه رؤیتده محسوسده اولور تنک مکاندر پادشاه
کذران بکی رؤیت و مشاهده انچون خلق ضیقی مایوب
بر برینه منضم اولور لر تخفیف روایتنده ضم لفظندن اولور کی مضطم
معناسنه در یعنی بعضکز بعضکزی سایر وضیع مکان و رؤیت
عدیم الامکان اولدقجون بری بریکزی مانع و دافع اولمز
سز عجبا طل حال و وسعت و فسحت نعیم تجلی یه اشارت

اولمز ج

صعبشوب ج

صحت وسعت ج

وعدم مزاحمه دن عبارتدر وسائر عمیم یفیم آخرت دخی بو منوالی
اوزره فیتیق ومزاحمه دن صبرا وعدم کفایت ومضایقه دن منزه
ومعرا درسن طالب آخرت اولمقدن حسد منتفی وکاسب علم و
معرفت وراغب زهد وعبادت اولمقلرکن کانون سعینه سنده
مشعوفدر ومنافست منظفیدر اول سعیدلرکه علما ومشایخ
تعلیم طلاب وارشاد تسلیک اصحاب ایتمکه حریص ومشغوف واوقات شریفه لرینی
دعوت وتکمیل مریدینه مصروف درلر نعم علماء دنیا که انلره علما سوء دیرلر ومشایخ
اهل ارشاده تشبه ایدوب یعنی کندولرین انلره بکزدن مدعیلر اراسنده
محاسدات ومنافسات ونفار ومنافرتلر چوق واقع اولور زیرا قبله توجه
وارادتلری کسب حطام دنیا وجلب وتحصیل رفعت وعلیا در واعتقادو
ارادات خواص وعوام وتصویر وترفیع مجالس اکابر انام وبو مطالب خسیسه
ده مزاحم متصور وبرسنه اولور آخردن کتمک مقرر درودخی غالبا حسد
شرکا وبرادرلرا راسنده جانب ضعیف ومغلوب وارباب جاه ومکنت
ایکیسنده ذلیل منکوب اولندره ارتوق اولور وطرف غالبک اکثریا چمن حالکز
نم یم سلامتله طرف مغلوبک خار وخاشاک حسد ومنافست دن بریا اولور زیرا
مغلوب استرکه غالبک نعمتنی مسلوب ورفعت وعزتنی ده کندویه
مغلوب اوله باری لااقل مساوی ومعادل اوله کقلبنه آنک غلبه سی
المندن تشفی حاصل اوله ودایما مغلوب غالبک ذکر مساویی ومعایبنه
مشتغل اولورونار رفیعنه اخکر کذب وبهتان ایتمکله مشتغل اولور
مثنوی حسودی که بینم بلند اختر محترم ۴ کجا بر زبان آورد جز بدم ۴
چو دوران فضیلت نهد بر ویم ۴ نه بینی که دشمن بود در بیم ۴

شرارة شر

مشعوفدر

راضی اولمیوب

دیلیدکن

قالوا لمن

ذکر بقیة الکلام فی القلب والحسد من داء المنافسة وجذب الحسد

چون مقرر اولدیکه حسد قلبه مرض عظیم ودرد الیم صعب ایمش پس آنک
علاجی ودواسی علم وعمل ایله اولور اما علم نافع ومفید اولدرکه سابقا
اشارت اولندیکی تحقیق قلبسین ویقینا بله سنکه حسد سکا دنیا ده
واخرتده ضرر عظیم ومحسودکه دنیا واخرتده بالکلیه مضرر دن عاری بلکه
حسدکسببی ایله آنک جانبنه دنیا واخرتده منفصلا سائر وسارینه
اما آخرت که ضرر اولدوغی ظاهردرکه قضای حقه که حاکم عدل وواهب
فضلدرکه دخل واعتراض ایلدکوقسمت ازلی که صانع حکیم رحمان رحیم
قولللری اراسنده ایتمکدر تغییر وتبدیل ایدوب رد وانتقاض ایلدکی
بوندن ارتوق گستاخلق اولورمی که بوکه بکزر حریصه حقیر بنده ده صدور
بولورمی توحید اهلی بین دینه بو روامیدر وایمان ادعاسین ایده نه
بوفعل سزامیدر ودخی برمسلمانه بی موجب غش وخیانت وترک
امانت ایلدکی ونصیحت عامه اهل ایمانکه بوحدیث شریف الدین
النصیحة قالوا الحق یا رسول الله قال لله ولرسوله ولعامة المسلمین
موجبی اوزره واجب ایکن سن ترک واجب قلدکی وانبیا واولیا و
خیار عباد الله که عادتلری عامه اهل ایمانه خیر خق وایلکلرین
استمکدر زمره سندن منفصل اولدکی وابلیس لعین وطائفه
کافرین که ارادتلری یعقوبه منلره بلا ونکبت ایرشمکدر فرقه سنه
منضم ومتصل اولدکی اما دنیوی ضرری دخی اظهر که محسودکی احوالی
منتظم وشمل امالی ملتئم اولدقجه سن مضطرب ومتألم ومتحسر ومتحزن

مقالاتنی قائل ومنطق اولور سین بر حالده بلای دشمنکدن حل وکندوکه
عقد وغم وحزنی الحاق نسبتله آرزو ایدر سین کندوکه نقد ایلر سن نته کم
بعض علما دعیش لردرکه ما کفاک من حسودک انه یغتم عند سرورک ما
وفقیر دیدمکه حسبک من مفعل الحسد فیما صدر حسودک انه ینکشف
نوره حین سودک وینحط قدره وقت صعودک ما بیت
بیمر تا برهی ایلیه حسودکه این رنجیت که از مشقت او جز بمرگ نتوان رست
اکر آدمی نعوذ بالله منکر بعث وحساب ومعاقبه بسیئات ورذائله
مبطل عذاب وعقاب اولسه بوالم قلب حاضر ومساعدت وانکسار
خاطرکه حسد سببی ایله حوالی احوالی داغدار اولور ترک حسده کافی ودفع
منافسته وافی ایدیکی مکیف کرحسد نایی آتش سوزان بیرم
خشکی افنا ایدوکی بکر افنا ایدر وظلمت لیل نور نهاری محو ایدوکی بیلکه
محاسن اعمال ایله محو ابطال ایلر وعقلدن صدوری اعجب عجایب روعالم و
کاملدن ظهوری اغرب غرایب بر فعل کرنقصدن بالکلیه عاری بلکه
حرزی سایر وساری ایکن ارتکاب ایدوب هم دنیاده محنت واکله مضطر
وهم آخرتده سخط حق وعذاب الیم منظهر اولمه اعاذنا الله تعالی الاخلاق
من سیئات الاعمال ورذائل الاخلاق اما حسد محموده دنیاده
وآخرتده ضرردن عاری بلکه نفعی جانبنه سایر وساری اولدوغی
اول دینی ظاهر ومقرر در وبو معلوم اولدیکه حسد حسودز والنعمت
محسودایکه نفع وسود ایلیر بلکه هر نعمتک برزمانی وهر دولتک بر
معین مقداری وار در اول زمان تمام اولینی واول مقدار تحصینی نعمت زائل
وبخم سعادت آفل اولنر کل شیء عنده بمقدار ولکل اجل کتاب واکر حاسد

دیرسه

ابطال

دیرسه کم نولدیکی حسد محسودک زوال نعمتنه سبب اولدیکی بیز
دیرز کم بو غایت جهل وکلام نادان ونا اهل در بو تمنا کشی کندو
بلاسنی طالب ونکبته راغب اولمقدر زیرا حاسدک بنجه نعمتی وار در کم محسود
فی زوال نعمتین اسبتجی حاسد لرآنک حقنده دخی موجود در
اکر حسد زوال نعمته سبب اولدیکی حاسدک دخی جمیع نعمتی زائل
اولوب مبتلای بلای غضب اولدیکی اکر تمنا ایدرسن بنم حسدم زوال
نعمت محسودمه سبب اولوب زائل اولسا غیرلرکی بنم حقمده حسدی
مفید اولیوب تمنا وطلبی باطل اولسه بنا بیرز کم بو کلام درکه غایت
جهل مخجل در زیرا التخصیص من غیر مخصص وترجیح بلامرجح درحقی
وجهله دن هر بریسی سنکی دعوای غیب وتمنای محال ایلر اما
دعوی تزویر ده باطل تمنا ده نولور بنجه انلرکی حسد وتمنا سی
سنک نعمتکی باطل ایتمز سنک دخی حسدکی محسودکی نعمتنی
باطل ایلمز اما حسد محسودک دین ودنیاسی نه نافع اولور ونه اول
جهتدن مقرر وواقع در کم حسد محسوده موجب ثواب در
خصوصا حاسد غیبت وذکر مساوی ایلیه نفع دینی ظاهر در زیرا
حسنات حسود دفتر محسوده ثبت اولمغله محسوده سود اولور
پس آنکله زوال نعمتی تمنا ایدرسن اما حسنات نعمتلرینی هرکون
الحاق واهدای ایدرسن زعمکده الحاق عدو اولوب دور اوله
سنین اما حقیقتده هرکون آنکچون اعمال وحسنات اشلمکه مزد ورسنین
بو نفع اخرویدر ونفع دنیوی بو در کم هرکمسنه دشمنینی معذب ومحتقن
وذلیل ومحتاج استر حسود کندوسی محسود ایچون عذاب

حسود کندوی حسد یحرق

حسده کرفتار والم واحتراق ایله بیرآزادایدر بوندن ارتوق نه نفع وتوقع اولور
کربر کمسنه دشمنینی تعذیب وتحقیر ایده اول سبب بندر که محسود هلاکنی
هلاکن طلب اتمز بلکه طول عمر وبقاسنی استر که دائما آثار نعمتین
کورب واخبار سعادتنه تولق اوروب کرفتار محنت واسیر غم و
بلیت اولسه شعر لامات اعداؤک بل خلدوا حتی یرد افیک الذی یکد
لازالت محسودا علی نعمة فانما الکامل من یحسد وایضا محسود
اولمق دلیل فضل وکمال وعلامت جاه وجلال وامارت ثروت
مال ومنالدر وبعض علمادن ارجمند بولمغله تک مقاسیله شاکردلرینه نفع وبند ایدر دیکه هیچ اعدادن حساد کثره اضرار ایچون زحمت
چکمک واراضی خلو کثره انلرک عداوت واسادتلری تحمن اتمک بلکه
سعی ایدوب فضل وکمالی تکوزی اغزون ایدکل وعدوی حسودک
قدتن خم وبغرینی خون ایدکل نظم اذا ماشئت ارغام الاعادی
بلا سیف ولا قتل والاسنان فزد فی مکرمانک فی اعدی
علی الاعدا من نوب الزمان مناقب امام ابوحنیفه ده
مذکور در برسائل ابن شبرمه ده برمسئله سؤال ایدوب جواب صواب ایدن
عاجز اولوب ابوحنیفه حضرتنه واروب سائل جواب شافی یه مائل
اولیجق ابن شبرمه نک امام حقنده سوء کلامن نقل واشعار ایدوب
امام بوبیتی انشاد ایلدی شعر ان یحسدونی فانی غیر لائمهم
قبلی من الناس اهل الفضل قد حسدوا وبر روایتده دخی
کلدیکه ابوعاصم نبیل حضرتنه که امام زفر تلامذه سندندر سؤال
ایلدیلر که ابوحنیفه یه طعن ایدرسز وجهی نه در بوشوری انشاد ایلدی

حد

حسدا ونبضا انها لذمیم فالناس اعداء له وخصوم
کیف ارجی الحسنا من لون وجهها حسدا علیها انها لذمیم وابن
المبارک حضرتلرندن دخی مرویدر که امام ابوحنیفه یه طعن ایدن
کمسنه لری استماع ایتدوکده اوقومه مثل شعر ولاخیر فیمن یعاش غیر محسد
پس یرکمسنه یه حسدانمک آنک فضل وکمال وجاه وجلال ایله
اتصاف ایلدوکنه اقرار واعتراف ایتمکدر بوندن اولانلر حسدک
بالذات مضار بدر اما حسد اثنام آخر وسیئات وتبعات کثیره یه
مؤدی اولور مثلا اندن عداوت تولد ایدوب اذای ضرب و
قتل وتهبعال وشتم کبی نسنه لر حاصل اولمق مقرر در پس عاقل
بو مضار دن ملاحظه وتفکر وذکر ایدوب کیمز مقدمات مقبوله دن
لسان عقللم تذکر ایدیجک حسدک تزکیه دواء علی حاصل
اولور بعون الله تعالی اما دواء علیسی اولدرکه چون حسد
اکثر قلوبده مرکوز وغایت طبایعده مجبول در حتی طفل رضیع
طفل آخر متولد اولوب ارضاع وسایر رعایت وامتاعده کندویه
مشارکت فهم ایدیجک حسد اولقدر غلبه ایدرکه مریض اولور
وبعضلک هلاکنه دخی مؤدی اولمق واقع اولور پس عاقل
کندوده حرکت حسدی احساس ایدیجک همان مقتضای
اولان قول وفعلک مخالفنی ایتمکه عزیمت ایلیه مثلا حسد
محمودی ذم وقدح اتمک اقتضا ایدرسه ثنا ومدح اتمکه مشغله
اکر تکبر وترفع ایتمکه داعی اولورسه بوتذلل وتواضع ایتمکله
مخالفین اشغله اکر ترک انعام وابطال احسان واکرام آمر اولور

سن احسان وانعامي مزيد هركون عزت واكرام جديدايله نفس عداوت
وحسد ايتمكدن ناشيء اولوب بوندن ماعدا نيوندن آثار محبت ومودت
دن ناشيء اولمق چون محمود حاسدك بولطف وكرامتله عارف
وتودد ومصادقتنه واقف اولمق لابد اندوه دخي محبت وودادد
وآثار صفا واتحاد ظاهر اولوب بيت بلي دانند دلي كه آگاه باشد
كه ازدلها بدلها راه باشد حقيقتاً شيخ جانبندن انوار صفا
وموافقت لامع واثار محبت ومصادقت لائح اولور بيت
چون لطف تو بگذرد ببخارستانها خارستانها شود بهارستانها
معناسي روشن اولمق اكر شيطان وسوسه ايدوب محموده تعاضع
واكرام ومجالسده مدح وثنا سنه قيام ايدرسك عجزه يا
نفاقه باكندودن خوف اتمكه حمل ايلر وخلق دخي كوره
فلانه ينجه مغلوب اولدي ديرلر ديرسه بو وسوسه دخي مكر وتلبيس و
خديعه ابليس ايدوكن تحقيق بيلوب كندودن دفع ومنع
ايده ويقين بلكه عداوته اشتغال اوقات عمر شريفي بر هر حال
هموم وافكار فاسده ايله تلف اتمكدر ومحبت وصفا عداوت و
كدورتدن زياده اولي وانفع وعقباده اعلي وارفع در بوجمله كه
بسط وتفصيل وشرح وتطويل اولدي مرض حسد ودواسي منافستك
دواسي علمي وعليسي در بغايت نافع ومرض مزبوري حقيقتده
واقع در اما مذاق نفسده كه جالب ضرر در نهايتده كريه وممزز
اما دواسي مر اولمغيله نافع ومرض مزمن ودواسي صعبي دافع
اولمز اما مرد صاحب همت كه طالب راحت دنيا وسعادت

آخرتدر

آخرتدر ذكر ايتديكمز فوايد وفضايلي كوشش ايلرنه قدر تيلاوت ومراقبه
كوزيومق نوشش ايلر عون حقله مرض وعرضدن شفا ونجاة
ودنيا ده مراتب واخرتده درجات بولور تنبيه نعمت آخرك
زوالي استمك برقاچ مرتبه در بعضي حد حرام وموجب وبال و
آثام بعضي مرخص ومباح وخال عن الاثم والجناحدر اول
مراتب شرح وبيان ولوازمن عيان ايده لم چون عدو بالطبع
منفور وبالضرورة مكروه در خصوصا كه موذي اولديسي دشمن
موذينك اختلال احوال وزوال نعمت وجاه ومالن تمنا و
طلب وسؤال ايتمكدن قلب بالكليه خالي وسينه بالتمام صاف
اولمق ميسور بلكه معذور در طلور ودشمنه دخي خير خواه اولمق
قلبده ضرر ينه طالب ومساعدتنه راغب اولمق دايره دِ
امكان ده بيرون وحوصله دِ پذيرندن افزون در بنيه كم
دعاسلر در كه جلبت القلوب على حبّ من احسن اليها پس
بوحال نامحدود كه تمنايي زوال نعمت محمود در بر قلبده
حاصل اولمق اول قلبك خالي اولمق قسمدن خالي دكلدر يا اولكي
قسم اولدركه فريب شيطان ومكر نفس نافرمان سببي ايله بوفعل
قلبي صاحبي اعضا وجوارحه اظهار وقول وفعل ولسان و
اركانله محموده اساءة واضرار ايده بي شك نفس درجه دِ
كماله حسد حرامه واصل وقلبده موجب اثم وعقاب اولمق
جوهر مرض حسد ومنافسته حاصل اولمقدر توبه واستغفار
قلبي وترك افكار واضرار انمك كركي متعسر اولور علاجات مذكوره

جلبت

دنيا ده

اولمق

وبغض حق اساءة عليها

ایله تدبیر اتمک کرکدر **ایکنجی** قسم اولدر کہ ظاہر ده حالت مزبوره اخراج
قول وفعل اسادت واخرار اولمیه اما قلبده ارادت وعنای
زوال نعمت محسود باقی ومقرر ونفسکده بوحالت اولدوغنه
کراهت اولمیه آه بوحالت قلبمدن کیده ایدیکی عنایت حق
قلبیمی بومرضدن خلاص ایده ایدی دیمیه سن **امام غزالی**
بیورر کہ بوصورتده دخی جرم وعصیان مقرر ومرض حسد ورذیلت
مناختله زوال خصال حمیده مکدر اولمشدر زیرا حسد فعل قلب و
مرض نفسانیدر اعضا وجوارح سرایت وقول وفعلله تقویت
وعنایت اولنمق لازم دکل بلکه قول وفعل محسود دکل اخرار و
اساءتنه متعلق اولور کہ آخر معصیتلر درقول کذب وساعی ونمیمت
ومذمت دیر وفعل دخی انجلین حرام وموجب اثام در **اوچنجی** قسم اولدر کہ اول حال نامحسود کہ عنای زوال نعمت
محسود درخاطره حضور ونفس انکا شعور ایدیکی نفس
انکا کاره ونفور اولوب مقتضای طبع بشریتله خاطره اولنی
مستدعای عقل صحیح وشرع صریح اوزره مهما امکن
ظاهره حقیر مسبوق قلبده اولمیوب وغنه وخاطره کلدوکنده راضی اولمیق
حسد مذموم مرتبه سنه وارمز وبوحالت صاحبی عقلا وشرعا
مطعون وملوم اولمز **پس** اقل مرتبه بودرکہ بوحالدن تجاوز ایتمیه
واول ایکی قسم درجه سنه وارمیه والله تعالی الموفق **چون** حسد
کہ اعم امراض واشد اغراض درشرح وبیان وعلاجی مکمل اولدیغجه
وصف وعیان قلندی بعض رذایل نفسانیه وامراض نفس

ان

انسانیه دخی وارد رکہ کذب وخلف وبخل وریا وانلرک نظایری
نه وارایسه انلرک دخی طریق علاجن عیان وساحه قلبدن
کیفیت ازالهلرینی واخراجن بیان ایده لم **خواجه نصیر** بوقاعده
کذب وخلف وبغض وریا علاجاتن علی وجه الاختصار ایراد
ایدوب ختم کلام ایتمشدر اما مقام تفصیل وموضع شرح
وتطویلدر واکثر نفوس اول امراض مختل المزاج وطریق
علاجنک معرفتنه محتاجدر اول سببدن بزکبی اهل حکمت و
علمای امت کتابلرنده تحصیل وفکر کلیل ونظر علیل ایله ایجاد و
تکمیل ایتدوکلرینی کروایراد ایلدک امید درکہ کندو وتفسمزک
یاخود مؤمن برادرک بوامراضک بعضنه یا کلنه توفیق علاج وتصحیح
مزاج ایتمکله مثاب ومأجور اولمز وز

ذکر امراض وافات لسان

طالب نجات وکاسب درجات اولنلره معلوم اولسونکہ آفت لسان
اعظم افات واشد مخاطردر واکثر بنی آدم الناس حصائد السنتهم
بیورلدوغی کبی زیانه رسیده زبان ومحنت کشیده لساندر
از زبان باتو صد زیان باشد خود زبان صورت زیان باشد
واغلب افراد عالم **کان سبع اذا الطلقته الکلمة** دینلن
کبی مجروح انیاب ومخالب قول ورد وزبان کاذبدر **بیت**
خسرو زبان کاذب خود را صفت مکن شمشیر چوب را کمر زرین بسته اند
اگرچه لسان انساندن جزء لطیف وعضو شریفدر ونعمت حق
انسانه نعمت عظیم وسعادت کبری در زیرا اعیان کبرای
سعادات وبیرایه های کرامات ومطالب اعلی ومقصد اقصی

مطلب
در بیان حمد و شکر

وحق جل وعلا به موجب قرب وزلفی در واذکار حضرت رحمان وتلاوت
منزل فرقان وسایر اعمال صالحه ومثوبات که بو عضوله حاصل وآثار برکات
مکلفه واصل اولور اکثر من ان لا یحصی واشهر من ان لا یخفی در و
کوهر حمد حلیه ی عبادیدوکی منضو صدر بو عضود مخصوص در زیرا کر لسان
ایله محمودی وصف جمیل علی جهة التبجیل درکر که مقابله ی نعمت محمود ده
جاری کر که مقابله ی نعمتدر اولمقدن عاری اولسون بخلاف شکر که
قلب وجنان وجرم لسان واعضا وارکانله اولور اما مقابله ی نعمتدن
اولمغه محصور ونعمت مقابله سندن ماعدا سیه غیر مذکور در پس لسانک
فضائلی بسیار ومنافعی بیشمار در اما مضاری دخی بی حساب و
آفات وشروری خارج حوصله ی کتابدر لاجرم اکثر صلحا واغلب حکما
حمت وسکوتی ترجیح وضرورتی اولمین موضوعه قفر زبان وطی لسان

لغة طیلسان

ایتمکی تصحیح ایلیوبر وبعض بلغادیش که جمال المرء فی طی لسانه فقیر
بو فقره ی نظم ایتمدم نظم جمال المرء لا فی الطیلسان ولکن ذلک
فی طی اللسان جناب حضرت رسالت پناهی واصحاب کرام
وعلما عظام دن مدح سکوت وذم کثرت کلامده احادیث وآثار
وحکایات واخبار بی چند وبیشمار جمله دن من حمت نجا. الحمت حکمة
وقلیل فاعله من توقل فی بابین الخیبة وجلبه انقوا کل لبا الجنة
لحی دیدکلری چکه دیدکلری استخوانلر معنی برکسنه دهان وفرجین
حفظ ایله بن الجا جنته نجان اولورسن عن عقبة رضی الله عنه
هرکه حفظ اندی فمه وفرجینی کلدن زمان ابنیا نخبی انجا جنت الجوزه آلدی دیو نجا
ودخی بیورمشلر درکه من شاء ان یسلم فی الدارین فلیلزم الصمت

ترجمه متشیه کهر دیدیکی که اولسن سالم انکی عالمده محنة اول لازم
ودخی اول حضرتدن مرویدرکه اذا اصبح ابن آدم انضحت الاعضاء کلها
تشتکف اللسان ای یقول اتقی فینا فانک ان استقمت استقمنا
وان اعوججت اعوجنا ربا عیه هر صباح اعضای آدم دیرسانه ای لسان
ساکن اول کم تن سلامت بولمز اولمزسک سلیم کجیرز بز جمله دن کچر اولورسک سن بوکورن
مستقیم جمله مزکرسن اولورسک مستقیم ابن مسعود رضی عنه اولسنه یعقوب
دیرلدیکه قل خیرا تغنم اوانصت تسلم من قبل ان تندم ما متشیع
ای جرم لسان یخر دیکم غانم اولورسن یا باری سکوت ایله کم تا سالم اولورسن
کرساکت ویا ناطق خیر اولیه سن سن لعقبن بیلورم کم صوکی اودخی نادم اولورسن
وحضرت عبادن صلوات الله علی رسولنا وعلیه مرویدرکه اصحابی دیدیلرکه
بزلری بر عمله دلالت ایله کم جنته کیرملکه سبب اولسه بیورمدیکه اصلا نطق ایلمک
دیدیلرکه بوکه قادر دکلوز بیورمدیکه اکر کلامکم سیم خام اولسه سکوت زر خالص در
سوزکز در اولسه دخی وار سکوت قل سکوت نه در درایکی کوزم لعلدر ویاقوت
اکر سؤال اولنورسم سکوتمکی بوقدر فضیلتله موجب نه در جواب ویرورز که
کلامکده آفات ومهالکه ومخوفات وارد رکه ذکر وتعداد ایلسکز کرک واول
آفاتک اکثری نفس امارة یه مشتهی ومطلوب اولور وتسویل شیطانله قلبه
لذیذ وخوب کلور وتحریک جرم لسانده تعب ومشقت بوقدر واول
آفته نطق وشیطاندن دواعی وبواعث چوقدر وانکر مفراندن
چوق کمسنه غافل وسوء عاقبتنه جاهلدر پس سخندن امواج بحر حوض
موجب ندامت وسکوت کنار ساحل بحر مغرامن وموطن سلامتدر با.
انکله سکوت سبب فراغ خاطر وفکر وموجب عبادت وذکر ومورث

اتقی الله فینا فانک تسئل

کلامه موجب

پس خیر دن غیری کلدوم

رزانت ووقار ودافع توذلل واحتقار در روایت اولنور که داود علیه السلام
تعلیم ملک علام جبه وجوشن صنعتنه اشتغال ایدر کن لقمان حکیم
خاطرینه کلدیکه بونه نسنه در دیو سؤال ایلیه رزانت ووقار ایله عامل اولوب
سکوت ایلدی چون تمام اولیجق حضرت داود ایتدی چنکده حفظ
نفیچون نه خوب نسنه در دیو حضرت لقمان الصمت من الحکمه بیورمیش
الصمت زین والسکوت سلامة واذا شرعت فلا تکن مکثارا ما ان
ندمت علی سکوتی مرة ولقد ندمت علی الکلام مرارا وارباب سلوک
مدار وصول الیتی نسنه در حصر ایدوب بو بیت موعود ده جمع ایلدیلر
جوع وصمت وسهر وعزلت وذکر بدوام ناتمام جرما نرایکندکارتمام امام
غزالی ایدر حمت امر لازم ایدوکنیه دلیل بودر که کلام درت قسمدر
مضر محض ونافع محض وضرر ونفعی مشتمل اولانک حالی نفع وضرر دن
خالی اولندر مضر محضک تکلمی جائز دکلدر بلاشبهه ضرر ونفعی مشتمل
اولنک دخی کذلک زیرا ضرری نفعنه دکمز والضرر زیادة ایکی سندن
خالی اولان یا مجوز زیرا که عبث محض وتضییع زمان ووقت که موجب
خسران ومقت در همان نافع محض اولانه قلدی پس معلوم اولدیکه
کلامک اوچ ربعندن سکوت واجب همان ربع واحدکی نطقی مناسب
ایمش واول بر قسمده آفات خفیه اولمق دقایق ریا وتضییع و
غیبت وتزکیه ونفس کبی محتملدر پس ظاهر اولدیکه جناب رسالت
پناهکن من صمت نجا بیوردوقی عین صواب وفصل الخطاب
وجوامع کلمدندر که اوتیت جوامع الکلم مقتضاسنجه
مخصوص جناب رسالت قباسدر پس آفات کلامی تعداد ایله

برینک

برینک اسباب ومعالجات وعلاجاتن ایراد ایدیلم وحضرت امام اقتدا
ایدوب اولا خفیف لرزن ابتدا ایدیلم بعده غلیظ واغلظا ولنظریله
وتتمیم وطریقه احسن تعلیمی که اسهل اولنیله ابتدا واصعبله ختم و
انتها در رعایت ایدوب حفایای وجلایای آفات کلامی افهام و
تعلیم ایدیلم ابتدا در تعلیم معلوم اولسونکه حضرت امام تنبیه واعلام
بیورد قلری اوزره یکرمی آفت در اولکی آفت مالا یعنی یعنی دین و
دنیا ده نفعی ظاهر وفایده سی مرجو اولمیان کلامی سویلمکدر اراجیف کذب و
غیبت ونمیمت ومحش حرام در البته دن اجتناب واجبدر ثانی مالا یعنی
فی الجمله مباح دخی اولور طالب فضیلت وکمال اولنلره ترکی حتما سبدر
زیرا تضییع زمان در وتضییع زمان موجب حسرت اندر اکر اول زمانده جلال و
عظمت حقده تفکر اولنسه احتمال ایدیکه نفحات مواهب حقدن
اول عطیه لرا ولیدیکه جاهه کلمیدی یا انکه زبانک فرسوده اولمکدن
وکاتب اعمالک رنجه بیهوده چکمکدن ودفتر اعمالک عبثله مخبط
اولمکدن یا اول کلامک ذکر وتسبیح وحمد اولیدی مثوبات جلیله
حاصل اولمق احتمالی دی پس بونلکی فوائدی آنلکی کبی زوائدی
تبدیل اتمک عاقله لایقیدر حدیث شریفده وارد اولمشدر که من حسن
اسلام المرء ترکه مالا یعنیه وبونکن شدید وعید وارد اولمشدر که
روایت اولنور انصاردن برجوان احتضارنده شهید اولدی
که جمیع ایچون سینه سنه سنک بغلمشدی والده سی یوزندن
غباری سیلوب هنیأ لک الجنة دیو بوکلمه تلفظ ایدیجک
حضرت رسالت پناه بیور دیلر که نه دن بلدکن شاید که مالا یعنی سویلردی

یا مهم و محتاج اولمد و غیر فسنه دخی منع ایلر میدیکه اولم امام غزالی ایدر که
مالا یعنی نک حدی اولدر که هر سوزکه سویلیدکده تقدیر حاجت حالاً
و مآلاً متصور و آتم اولمیه سن مثلا بر طایفه ایله بحث ایدر کن تا ایلدکده
سفرلری و کور دکده جبال و انهار و اجتماع ایتدوکده شبان و شایخ
و انلردن مشاهده ایتدوکده احوال و دقایقی حکایت ایلیه سن
پس بو کلامدن سکوت ایلمک دینی و دنیوی خیر مترتب اولمزدی
هر چند دقت ایلمک مبالغه دن و بعض کسلرینک ذم و غیبتدن و
کذب و که مشاهده ء اقالیم و لقای مشایخدن حاصل اولن عجب و
تذکیه ء نفس دن احتراس و احتراز ایلمک تضییع زمان و رنانکی
ذکر و تسبیحه اجرا ایتدوکده خسران دکلمی در و جمله مالا یعنی بلکه حرام
اولان مقوله دن سؤالدر یمکشیکدن که بو کون قنده ایدکی و قندن
کلورسن که تضییع وقت اولدوغندن غیری صانکه زحمت و یرسن
شاید که بر یرد ن کلدم کراتیکدن حیا ایده اکر حقیقی دیرسه کذب و
متألم اولور کذب دیرسه اتم اولور سکوت ایدرسه جواب ویرمدیکی
دیوسن بحضور اولورسن یاخود دیلدوکی نسنه ء صوره سن
شاید که نفس بلمزین دیکدن محجوب جواب غیر صوابدن خجل
و یرو یاخود عبادتندن سؤال ایلیه سن بو کون صایم میسن
دیه سن نعم دیرسه شاید عجب و ریا یه مبتلا اولم اقل یا یکون
عبادت سرّ در بجه سندن که عبادت جهر دنیچه درجه اکسکدر
تنزل ایلیه بو جمله آفته سن سبب اولدکی اکر مفتولی کلام و
مالا یعنی حدیثی ترک ایدیدکی بو افاتدن صاحبک و مخافاتدن

سن

سن سالم اولیدکی اکر بر ینه ذکر و تسبیح ایدیدکی نیچه ثواللر بولیدکی
پس علاجی بودر که ملاحظه ایده که موت و فنا درمیان و انفاس رأس
مال انسان و زمان و عمر سبق ایدوب اوکدن اکه جق میدان و
بو رأس مالله تحصیل سعادات ممکن ایکن تضییع اتمک غظیم خسرانر
آلیس من الخسران لیالیا ، تمر بلا نفع و لی من عمری ، بو علم جهتندن
علاجدر عمل جهتندن غرلت نوع بشر در یاد دیانه وضع حجر یا
بر دم سکوت اتمکه عظیم نعمت و اقدام که لسان سکوته معتاد
اولوب که اختلاط دخی ایدرسه ملکه اولمغله سکوته مالک اولمکن
اختلاط ایدوب بحفظ لسان اتمک غایت دشوار در ،
اکنجی آفت مفتول کلام در یعنی مهم اولان موضوعه قدر حاجتدن
زیاده اتمک یا بر کره سویلدیکدن صکره ینه اعاده قلمق یا اختصار
ممکن ایکن اطناب و تطویل و اجمالله مرام حاصل اولورکن بسط
و تفصیل اتمک کبی و دخی مالا یعنی دیه نه قریب بلکه اندن متجاوز
قسم در بعض صحابه دن مرویدر که بکا بعض کسنه تکلم ایدر بکا
انکا جواب ویرمکه مأمور یا بردن حتی کلورسه اما استیناس مفتول
کلام اولمقدن خوف ایده رینه دیرلدی و بو آفتک دخی علاجی
آفت اولی علاجیدر اما اوچنجی آفت خوض باطلدر یعنی باطل
نسنه لره شروع ایلمک در اخبار عشق حرام و احادیث خمریه و
فسق و آثام و ذکر تنعمات و ترفهات ملوک ظلمه و جبابره و نوادر
و لطایف فحشه اتمک کبی بو آفت اولکیلردن اخشدر زیرا انکر
ترکی اولی بو حرام در حدیث شریفده وارد اولمشدر که

اکثر الناس حظا یا یوم القیمة اکثرهم خوضا فی الباطل • یعنی قیامت کونده حظیه لری کناهلری چوق اولان دنیاده خوض باطلی چوق ایدنلر در • قرآن عظیمده • وکنا نخوض مع الخائضین • بونک علاجی ملاحظه ائتمکدر که بر فعل که ترکی اولی وافضل وتضییع عمر اولدوغندن عبثی تحصیل وبال وخطیه در **اما در دنجی آفت** مراء وجدال در شریعتده منهی وحکمتده مذموم در حدیث شریفده وارد اولمشدر که من ترک المراء وهو محق بنی له بیت فی وسط الجنة ومن ترک المراء وهو مبطل بنی له بیت فی ربض الجنة • یعنی جدال وخصومتی حق اولنده ایکن ترک ایلیه جنتک وسطنده منزل بیلور حق اولنده دخلکسن ترک ایلیه کنار جنتده منزل بیلور مراء وجدال غیر کلامنه دخل واعتراض وایلیه دکلدر دیو ردو انتقاض ایتمکله دیر • وآنک موجبی اکثر یا ترفع وتکبر واظهار فضل اعظم آخره بجر وتکبر اتمکدر پس لایق اولدر که برکمسنه بر کلام سویلیه حق ایسه تصدیق وقبول اولنه باطل ایسه امور دینیه دن ایسه سکوت قلنه امور دینیه دن ایسه رفع وتصحیح طریقیله اعلام اولنه جدال ونزاع طریقنه اقدام اولنمیه بعض علما دیرلرکه برکمسنه بر مجلسده حظا سویلیه یا لفظ جهتنده یا معنی جهتنده اول مجلسده آنی تخطئه وموضع خطاسنی بیان وصواب ارشاد ایلیه زیرا هم سنده بی منت تعالی ایدر هم سکا عدو اولور • وچونکه بو آفتک سببی تکبر وترفع درپس انکر کی علاجی سبقت ایلدی بوکا دخی علاجدر وذکر اولنمکله فوائد ومضاری دخی ملاحظه

نا مقدر **پنجی آفت** خصومتدر خصومت مراء وجدال دن اشد در زیرا مراء وجدال محضا مجلسنده برکمسنک کلامنی رد وسوزنه مناقشه در قدیدر خصومت باقی ودایم مخالفت وشقاوتدر اما خصومتده قدیدر مخالفت ومنازعت مستمر اولور شقاق وعداوت کرکی مثلا اصحاب سنی ورافضی اراسنده اولان نزاع کبی یا امور دینویه ده خصومتلری دنزاعلری اولوب آنوکیکوه کلامنی ومقالهسنی تزییف ایلمکدر وبو خصومت اول وقت حرام اولور که کندوطرف باطلده اولدوغنی بیلورا وله یا حق کیمکدر بلمز اولدعوا لره وکیل اولمق عادت ایدن کمسنه لرکبی که بلدین دخی وکیل اولمه حق اولنده اولان کمسنه دخی ادب ووقار له مقصودین تقریر ایدوب قدرحاجتدن زیاده کلام فضول وایذای خصم وشتم و انتقاص اتیمز خصومت مرخص ومجوز اولور بعض کمسنه لر محضا غلبه واذلال خصم ایچون خصومت ایلرحتی خصومتی تمام واول نسنه کندویه واصل اولدقدنصکره مقبول اعتیوب آخره اثبات بلکه بیانه رمی والقاید ومقصودم اکثا غلبه (ریوضم مال دکلدر دیر وبو خلق خبیث وفعل باطلدر موجبی ترفع وتکبردر وشیعت وتجبردر وخصومت دنیاده موجب تشویش خاطر وتفرقه حال وآخرتده موجب عذاب ونکال درو ترکی دارین حضور و سعادتدر **التجی آفت** تصنع کلامدر (ریعنی کلامده اصطلاحات وعبارات واسا جیع واستعارات کتوریکه حرصی ومشغوف اولمق درو بوحال دخی طالب فضیلت وکاسب مثوبت اولنلره

و بوحقوله خصومته مبتلا کرشتی اولمق اخی وجاهلدر حیف

جايز دكلدر زيرا تضييع اوقات اولور وغزل ماعدا شرعا مذموم و
عقلا ممنوع در حديث شريفده وارد اولمشدر كه انا واتقيا امتي
برآء من التكليف • ودخي بيور مشلر در كه ان ابغضكم الي وابعدكم
مني الثرثارون المتشدقون ثرثار كثير الكلام
اولان كمسنه در باطل وعبث سوزلر • متشدق كلامني چيوه
ويلند وطمطراقلي سويلينديرمك فصاحت اوزره سويلمك
ايچون شدقني يعني طرف دهانني اكوب اظهار فصاحتده تكلف
ايدن كمسنه در پس بو حديثدن معلوم اولديكه بويله ايدن كمسنه لر
حضرت رسالت پناه قتنده مبغوض ومردود وانلرك مجلس
سعادتپناهلرندن مبعد ومطرود ايمش دعاده سجع
تكلف اتمك دخي مكروه اولدوغنه بو كا مؤيد در بر كمسنه سجعله
تكلف ايدوب دعا ايدركن ايشيدن برسي استماع ايدجك ايشيدي
ميلرسن ركيكلكه فصاحت في صرسن اما بي تكلف عفوا وصفوا
سجع واقع اولسه لا باس در نته كم بعض ادعيه ماثوره ده وارد
اولمشدر • اللهم اعوذبك من علم لا ينفع وقلب لا يخشع ونفس
لا تشبع وبطن لا يشبع ودعاء لا يسمع • ودخي علما وخطبا اوائل
كتاب وخطبه لرنده ايراد ايدوكي كلمات فصيحه يه سجع ومواعظ
واداب بليغه يه مصنع بو قسم ممنوع وكلام مصنوعدن دكلدر زيرا
انلردن غرض قلوبي توفيق وقبول جانبنه تحريك وتشويقا
در زيرا رشاقت والطافت لفظ قبول نصيحت وتاثير وعظ
ايتمكدر محكم ومؤثر در وقلبي اعمال قبيحه دن قبض واعمال حسنه

متكلف

طابنه

المفيد يقول

جانبنه بسط ويرمكده غايت مفيد در آيات قرآني وتنزيل سجاينده
رعايت فصاحت لفظ ومراعات تركيب وتناسب اواخر واوايل ومناسب
مقاطع ومواصل اولدوغنك جلد حكم باهره وفوائد مخزيره سندن
بريدر • اما ممنوع ومذموم اولن محاورات ومخاطباتده كه قضاي حاجات
وتحصيل مرادات ايچون سويلنور اكثر عوام كلاري وزمره ديرانده
استعمال فصاحت وتكلف اساجيع وايراد اصطلاحات وعبارات
وتكثير تشبيهات واستعارات ايتمكدر زيرا تكلف بي فايده وتصنع
بارد در باعثي اظهار فضل وتميز وريا وراعونتدن علا صدر ومخاطبه
اكثريا كسر نفس وتاديب ايجاب ايدر وبو فعلك صاحبي بارد وثقيل عد
اولنور واكثريا ارباب مضاحك ومساخر بو مقوله كمسنه لره تقليد و
محاكات ايدوب اضحاك ناس ايدرلر وبالجمله فايده سي يوق وضرراتي
چوقدر اول سببدن عقلا قبيح شرعا متعلق نهي حتر يحدر • ديه يحي
آفت فحش وسب وشتم وقذف وغلط ايتمكدر بو مقوله كلماته
اكاذيب لسان ديرلر كذب ايسه حرام وموجب جرم واثامدر كه ظاهر در
اما كذب دكل ايسه دخي فحش وسب وشتم بر بر حال عقلا مذموم
وشرعا حرام وصاحبي ملوم ومردود بونك سببي جنبث طبيعت ودناءت
وخباثت جبلتدر در حديث شريفده وارد اولمشدر كه اياكم و
الفحش فان الله لا يحب الفحش • ودخي بيور مشلر در ليس المؤمن باللعان و
الطعان ولا بالفاحش والبذي • وروايت اولنوركه بعض دن بر طائفه لعنهم الله
جناب حضرت رسالت دستگاهلري يه كلوب السلام عليك ديرلر اولوب
السام عليك ديديلر سام لغتلرنده موت معناسنه در حضرت عليكم جواب

زيرا

ولكن ان الفحش ليس من الفحش
وان التفحش ليس من التفحش

ویردی عایشه رضی الله عنها ایله مبوب اولمشدر وسبب ایدی بکا حضرت منع ایدوب
یا عایشه علیکِ بالرفق بیوردیلر عایشه ایتدی یا رسول الله دیدیکی ایشیتمیورمیسن
می دیکی بیوردیلر بلی ایشتدم ولکن علیکم دیدیکمه رد ایلدم ان الله
رفیق یحب الرفق فی الامر کله مؤمن عاقل ومرد حسن خلق وتهذیب لسان
واجتناب فحش وبهتان واکتساب آداب واخلاق حسنه اتمک استرسم
اکا بو حدیث کافی ووافیدر ابراهیم بن میسره دن مرویدر که یحشر الفاحش
والمتفحش یوم القیامة فی صورة الکلب وبو اثر محتاج بیان ونظر دکلدر
زیرا آدمی هر نه خلق خبیث وسیرت مذمومه اوزرینه اولورسه فردای قیامتده
بر حیوان شکلنده بعث اولور که اول صفت اکا غالبدر چونکه فاحش ومتفحش
دنیاده کلب عقوریکی هر کسه یه صیاح وهر یرینک آستینی ودامانه پیشوب
اذا وتحقیر ایدرسه آخرتده کلب صورتنده محشور اولورسه بعید ودور دکلدر که حضرت
مولانا دمن طال الوجود اولنیا مثنوی معنویسنده بیوررسه بیت

هر خیالی که کند در دل وطن ✿ روز محشر صورتی خواهد شدن ✿

واقیف بن قیس دن مرویدر که اوذ اذا الله تعالی اللسان البذی والخلق الردی
امام غزالی ایدر که فحش حدیثی وحقیقتی اولدر که امور قبیحه یی الفاظ صریحه
ایله ذکر ایلیه مثلا الفاظ جماع واعضاسنی الفاظ صریحه والقاب قبیحه ایله که
اهل فساد اراسنده معروف واهل صلاح اندن اجتناب ایلیه موصوفدر ذکر ایلیه یا
کنایت وسر آ سویلیه وکذلک بتول وتغوط دخی لفظ صریحله ذکر اولنمق فحش در
قرآن عظیمده جماع دن کنایه مس ولمس ودخول وحبتله تعبیر بیورلدوغنی
بو آدابه رعایت ایتمیوندر وبو مقوله الفاظ والقاب اکثر یا فحش وشتم صدرنده
ذکر اولنور وبعض بعضیدن مستفاد وتدرا دایلیکی مکروه اولمق جرام ومحظور در

وناسزا

تفکر

ونسا وحرم دخی مجالسده اسملری ذکر اولنمیوب کنایه ورمز له آکلتمق کرک
وفحشدن سبی یا اذا غیری یا اختلاط اوناس وفساق بسبله ایله لسانی
فحشه معتاد اولمقدر علاوه حق قبیحی تذکر واحادیث وآثار ده
اتمکدر سگ وبخی آفت لعن انسان یا حیوان یا جماد

لعن رحمت حقدن دور اولمقدر نهی لعن حقنده احادیث جوقدر
المؤمن لیس بلعان کبی وبعض روایتده کلمشدر که مؤمنک لعنی قتلنه
مساویدر ومذمت لعن مروی اتمشدر امام غزالی ایدر لعن اوچ مرتبه در
اولکی مرتبه اولدر که لفظا اعمه اولسه لعنة الله علی الکافرین دیمک کبی
ایکنجی مرتبه اولدر که لفظا اخصه اولسه لعنة الله علی الیهود وعلی الروافض
کبی اوچنجی مرتبه اولدر که لفظ معین ایله اولسه لعنة الله علی ابی جهل
لعنة الله علی یزید کبی اولکی وایکنجی مرتبه جایزدر لکن فوق مسلمیندن اهل
بدعت حقنده خطرواردر دقت نظر کرکدر زیرا بعض فرق غلاة دن
اولمغله لعنت استحقاقلرینه شبهه واردر پس عوام آکزدن منع اولنمق کرکدر
اوچنجی مرتبه اکر شریعتجه کفرله ختم اولونمش اهل ایماندن اولدیغی ثابت ایسه
فرعون وابو جهل وابو لهب کبی لعنی جایزدر والا اکر احیادن ایسه
یهود ومعین کبی جایز دکلدر زیرا کفرایله ختم اولمشی معلوم دکلدر اموات دن
ایسه ائمه سلف اولی دکلدر شاید ایمانله ختم اولمش اوله خصوصا که کافره
لعنت امکن ثواب بیوقدر اقل ما یکون عبث ومرفسمندن اولدر
حتی برکسنه ابلیسه لعنت ائمه ترک واجب اولمش
اولمز پس لعنت بدلی تسبیح وتهلیل ایلیه ثوابلر بولور
یرینه لعنت ائمک نهی بویله در زیرا یزید قتل حسین واهل بیته

ارزو رضا ویردوکی مضر دکلدر انك ایچون شاید که توبه ایتمش اولا عمر سنی
عمر فاروق رضی الله عنه قتل ایدن وحشی ایمانه کلدی و ثابت اولدی قبول
اولندی لعنت ایتمکدن ضرر یوخ انمک ده خطر وار پس ترکی افضل
وانمك بدل تسبیحه مشغول اولمق اکملدر بو کلام امام غزالی
بغداد ده مرحوم مدرس نظامیه ومفتی شافعیه ایکن استفتا اولنوب
ویردکلری جواب فتوی وکتاب احیاء ده ذکر اندکلری بودر اما کم
اول فتوی ائمه شافعیه وشرکاء امام غزالیدن اولان امام الکیا الهراسی
جواب یازوب جواز لعنه فتوی ویرمشدر متأخرینده چوق کمسنه رجله ده
نحریر محققوب سعد الدین تفتازانی یزیدک کفر وضلالی متواتر دیو لعنت
شبهه ایتمشلر اهل بیت نبی علیه السلام ورضی الله عنه اسارای بکه ج حجاب
کتوردکلری ودندان مبارک حسین رضی الله عنه قضیب ایله ضرب ایتدوکی
حتی صحابه دن حاضر اولان بر اختیار دیوی کیدر قضیبکی که اول در
دندانی صدف آسمان شرف دمان فخر کائنات تقبیل وتلثیم ایتدوکی کورمشدر
وایکی غنچه باغ ال عبا حسن وحسین بهار بحانتای مزالدنیا بیوردغی
اشیدلمشدر وبونکله ایشبو روایاتکه متضمن تحقیر اهل بیت در
حال انکه تشریفکریچون یرید الله لیذهب عنکم الرجس
ویطهرکم تطهیرا نازل اولمشدر اکرچه هر بری آحاد درجه
ایسه مجموعی متواتر در واهل بیتی قتل وتحقیر خصوصا
ریحانه باغ ابی القاسم محمد صلی الله تعالی علیه وسلم
بو وجهله اذلال قلوب وکل خوشبوی المصطفایه سوء
کربلای کرب وبلاده خاکه پایمال انمك مجرد کبیره مرتبه سنده قلمز
بلکه

قضیب اسماجه بودر

بلکه جناب حضرت نبوت مآبه مسامحه اولدغیچون کفر مرتبه سنه واصل
اولمشدر **قطعه** جز بچشم وچهر مسپر خاکر آن ره کاندرو همه
نرکس چشم وکل رخسار آل مصطفاست • سنکها در سینه کوبان جاهها در نیل غرق
میرود نالان فرات آرزین غم در عزاست • بعض افاضلدن بو مسئله سؤال
اولنجق دیشکه کتب فتاوی ده مذکور در کمسنه حضرت سنی
صلی الله تعالی علیه وسلم قباغی سوردی دیسه لر اول بد سوء ادب
دیه کافر اولور ظاهر اول حضرتك حسین حضرتنه محبتی ایله
مناسبتی یوغدی پس حسینه بویله اهانت واذلال ایده اول
حضرتك اتمش اولور مشهور در که زمان قتل حسین واهل بیت ده

جنبلر بو بیتی انشاد ایتمشلر **قطعه**

اترجو امة قتلت حسینا • شفاعة جده یوم الحساب
وهذا فی المثال کمن یرجی • علی العصیان وجدان الثواب

بعض شعرای اهل بیتك بو معنیلرده قصیده بدیعه سی وار در • برایکی بیت تبرکا اولندی

شعر مدارس آیات خلت من تلاوة • ومنزل وحی مقفر العرصات
لآل رسول الله بالخیف من منی • وبالبیت والتعریف والجمرات
دیار علی والحسین وجعفر • وحمزة والسجاد ذی الثفنات
منازل جبریل الامین مجلها • من الله بالتسلیم والبرکات

لکن فقیر ایدرکه اکر جواز لعنت دیدکلرنده فی الجمله جوازه طریق وار در امتا
اولی وافضل ترکیدر زیرا لعن یزید واجب ومندوب دکلدر بلکه احتمال عدم جواز
وار پس لسانی لعنت معتاد ایتمیوب روافضه تشبیه ایتمکدن نفسکی ابعاد
ایتمك اعلی واکمل وطالب سعادت اولنلر اولی وافضلدر فدحی معلوم اولسونکه

برکسنه یه بد دعا اتمک یعنی عقلاً مذموم ☞ و شرعاً منهی ☞ اول کسنه
ظالم ایسه یعنی بد دعا اتمک کرک زیرا بد دعا اتمکلا مظلوم یعنی اکا ظلم
اتمش اولور یا برابر اولور اخرتن ثواب قلمز یا بوآرتوب ایدر اول
بونگ ثواب الق لازم اولور بو معنی حدیث شریفن وارد اولمشدر کی حضرة
عایشة رضی الله عنها ظالمه بد دعا دن منع بیورمشلر ☞ اکر کسنه ظالمدن
انتقام المق استرسه قول و فعلله هر کز تعرض ایتمیوب حاکم برحق و قهار مطلقه
حواله ایتسون و بر مقدار چه صبر ایتسون کورسون بیت

توبد کنش خود را بروزکار بسیار که روزکار حکمت کینه کذار

بعض اکابر دیمشدر مظلوم مکث دعاسی اکثریا تأخیر اولنور و حدیث
قدسیده یعنی بیورر وعزتی و جلالی لانصرنك ولو بعد حین ☞ حکمی
اولدرکه طبع بشری مظلوم اولیجق غالبا اضطراب ایدوب فعللله اقل قوللله
ارادت انتقام ایدر ☞ عزیز فهم اتدکدن صکره جناب حقه حواله ایدر
حواله ده تأخیر اتمکدن اجابتن تأخیر واقع اولور اکر اول الحردن
قطعا ارادت انتقام جانبنه حرکت و اهتمام اولیوب جناب حقه حواله و تسلیم تام اولابیدی اجابت فی الحال واصل و مراد مظلوم
بلا تأخیر واصل اولابیدی طفوز نجی آفت غنا اتمک و شعر
سویلمک ☞ سماع اصطلاحده صوت طیبه اکرآدمدن
اکر غیریدن اشیدوب تلذذ اتمکه دیرلر وجد سماعدن حاصل
اولان حرکاته دیرلر اکر موزون ایسه اضطراب دیرلر اکر
موزون ایسه رقص ☞ تصویق و رقص و فارسی ☞
دست افشان و پاکوب دیرلر بیت جان از شب دستان در رقص عشقند و سماع

زعم

رغم زاهد ☞ ساتو هم دست بزن پا بیا بکوب ☞ شو خود مشهور
در که بر کلامدر که عین قصیده موزون قلمشدر و وزن بر حال در کم
طبع سلیم آنی در ک ایدوب ناموزون اولدن فرق ایلر ☞ اما سماع
حلال و حرمتنده امة محمد اختلاف ایتمشلر در ائمه دن جمعه
و کرابتی منقولدر اما مطلقا صوت طیب استماع و تلذذ ذاتی حرام دکلدر
اجانبه مثلا حسن صوتله قرآن عظیم تلاوت اولنه بعضی وفاد
اولمسه جایز بلکه مندوب و مستحسن در حدیث شریفده بیورمشدر
لیس منا من لم یتغن بالقرآن ☞ و دخی بیورمشدر ما اذن الله
لشیء کاذنه لنبی یتغنی بالقرآن ☞ اما غنای مشهور که نغمات و ترنمات
ایله اشعاری اوقیمقدر ائمه حنفیه نك جوابلری بو وجهله در که اکر
دفع دهشت ایچوله بیان کندویه استماع و غنا ایدرسه بعض مشایخ
متقدمه جایز و بعض زهاد اصحابدن واقع در اما غیریلره ظهور
لذت و یرمك ایچوله یا اخذ مال ایچوله تغنی ایلسه حرام در بو اکثر
فقهانك کلاسیدر بعض فقها و کافه صوفیه جمله دن امام غزالی
غنا و سماع جایز در اما تارومزمار ایله اولیجق یعنی ساز لرکه تار و
نای قسمندن اولسه اول مجوز دکلدر امام غزالی ایدرکه بش
نسنه عارضا اولیجق سماع صوت طیب حرام اولور اولکیسی
طیب صاحب حسن خاتون اولوب سماع صوتندن احتمال فتنه
اولمه غلام صاحب جمال دخی بوحکمدن در زیرا سماع صوتنك صاحبنه
تحریک شهوتدن عظیم تأثیری وار در خصوصا که صوت طیب و نغمات
موزونه مقارن اولسه فطعه آواز خوش از کام و دهان و لب شیرین

عارض صاحب صوت اجنبیه

مطلب احوال سماع

لم یتغنی

کرنغمه کند و زنکند دل بنر بید، در پرده ی عشاق و سقاهان و عراقست
از خجره ی مطرب مکروه نر بید، اولکنجی عارض اولدرکه آلة اهل
فسق و لهو شعاری اولا اوتار و مزامیر کبی الیه اولمازسه مباح
در دف کبی اگرچه جلاجلی دخی اولور سفیر امیر کبی بوانلر بندهبید
کهمشایخ حنفیه دن بعضی جلاجلدن غیری نغمه ی مباح طوتمز
اوجنجی عارض صوتدرکه اشعار فحش و هجو و موعده اولا یا معتدن خاتون
اجنبیه یه یا غلام زنیانه تصریح اولنمش اولا دردنجی عارض
اولدرکه مستعده شهوت و هوا غالب و مقتضیات بهیمات
و هوس طالب اولا کرکشخص معتدن محتشم کرفتار اولسون
کرکاوکاسون زیرا بومرتبه ده اولان قلبه سماع صوت و ترانه
و وصف حسن و جمال و خد و خال و فراق و وصال بر هر حال
شعله ی شهوتنی اشتعال و هوا و هوس کامنی تحریک ایدر
صاحب صوت دخی فتنه یه باعث و معصیته شریک اولور
بعض علما دیمشلردرکه الغنا رقیة الزنا مشینی عارض اولدرکه
مستمع عوامدن اولوب حبّ الهی ایله قلبنور اولمش اولا اگرچه
سماع دن بونک کبی شهوت تحریک و اثاره فتنه اتمیوب لذت و مباحه
دین دخی اولور اما ادمان و کثرتی تضییع اوقات و تعطیل
مهماته موجب اولمغله ممنوع اولوب صاحبی سفیه مردود الشهاده
اولور صغیره حدا و مثلی کبیره اولدوغی کبی مباح دخی حدا و مثلی
صغیره اولور نته کم ترویح قلب و تنشیط خاطر ایچون لعب شطرنج
مباحدر اما ادمان اولنسه اباحتی زایل و حرمته راجع و ایله

اولور

مطلب شطرنج

اولور پس بونک حالی خال صاحب جمال کبیدر کهبردانه اولمغله
مزیّن کلاه ایوب اغصانه اولور اما کثرتندن اولقدر اولمشکه اکثر
حوالیسنی چهره و اطراف رخساری طوتسه جمال منقبض و سیاه
روملکیه موادی اولور قطعه خیال خاص باشد جمال روی شاهد را
چو خال اندکی قدر برخ دهد حسن فزاوانش و کر کیرد زسیاری رخ شاهد را
میان ساده رخسار لاله سیه رویی شده آنش امام غزالی ایدر
اباحه سماعه دلیل عقلی بودرکه سماع صوت طیب موزون یا غیر
موزون کهمحرک قلب اولمشدر اما سماع صوت طیب حرام اولدر
زیرا حاسه ی سمع مدرک اولمشدر تلذذ اتمک حاسه ی بصر مدرک اولمشدن
تلذذ اتمک کبیدر ازهار و اشجار و حضروات و ازهار مشاهده
سیندن لذت حاصل اولمق و حاسه ی شم روائح طیبه ایله
متلذذ و حاسه ی لمس سطوح ناعمه دن متمتع اولمق کبی در
بلکه قوت عاقله معلومات یقینیه و معارف حقیقیه دن مبتهج
و متلذذ اولمق کبیدر چونکه بونلر حرام دکلدر پس طیب دن
استلذاذ دخی حرام دکلدر بل که حق جل و علا قرآن عظیمده
و بزید فی الخلق ما یشاء بیورر دوغی صوت طیبی مدح و ثنا
و انسانه منت عدّ ایلدی حرامله منت و اکرام و مدحت اولمز
و حضرت داود دهم حسن صوته ممدوح انبیا اولمشدر
و جناب رسالت پناهی ابو موسی اشعری یه حسن صوتی اول
دوغیچون لقد اوتیت مزمارا من مزامیر ال داود دیو مدح
بیورمشدر پس صوت مجرد طیب اولمغله استماعی حرام

ذکر ثنا و مدحت

سیه رویی رسوزانش

اولتر بو درجه‌ء اولی در درجه‌ء ثانیه اولدرکه حسن صورته وزن کلمات منفی اولا وزن حسنه زائد مع در پنجی صوت طیب وار در ناموزون و پنجی موزون دکلدر صوت موزون اوچ قسمدر برنجی حنجره‌ء انسانه‌دن چیقندر انکچی حنجره‌ء حیوانات دن چیقندر بلبل و قمری کبی اوچنجی جمادات دن حاصل اولاندر اوتار کبی کرچنک و عود آنک امثالی و مزامیر کبی کرنای و آنک امثالی در چون قسم ثالث نقص شاءبه حرام و مباحدن مرکب در پس اصل اباحتده باقیدر

درجه‌ء ثالث اولدرکه وزن شعری منفی اولا بو دخی حرام دکلدر جناب رسالت پناهی موزون شعر استماع بیورمشلر و جایزه ارسال بیورمشلر مثلا کعب بن زهیر بانت سعاد فقلبی الیوم مقبول قصیده‌سیله حضرتی مدح و محلس شریفلرینه انشاد ایلدی ان الرسول لسیف یستضاء به مهند من سیوف الهند مسلول بتینه وارد حق مبارک ارقه سندن مرحمت بیورمشلر اول سبدن بورده‌ء معاویه ورثه‌ء کعب دن بیک اچه یه اشتیرا ایدوب بعده خلفاء عباسیه یه انتقال ایدوب شعار خلافت اولوب خلیفه یه واصل اولمشدر تا که سنه ست وخمسین وستمائیه ده لشکر هلاکو خلیفه‌ء قتل و بغداد ی غارت ایتدکلرنده نابدید اولدی و نابغه جعدی جناب حضرتی یوقصیده‌ء ایله که مطلعی بودر خلیلی عضاساعة واتجرا ولو ما علی ما احدث الدهر اوذرا مدح ایدوب حضرتدن انشاد ایلدکده لایفضض الله فاک دیو دعا بیورمشلر راوی ایدر عمری یوز الکی یه قریب اولوب سلک دندانندن بو دعا بر کاتیله

برداشه

برداشه دوشمش بو عیدی یو بو بیتی انشاد ایلدکده بلغنا السماء مجدنا وجدودنا وانا لنرجو فوق ذلک مظهرا حضرت بیورمشلرکه الی این یا ابا لیلی نابغه دیدی الی الجنة یا رسول الله حضرت بیورمشلر ان شاء الله یا ابا لیلی وحقا نه ایچون مسجد بنا بیورمشلر مثلا دیدی انکا جواب اول حضرتک مدائح و کفاره اهاجیه سویلمیدی و آنک حقنده روح القدس تؤیدک ما نافحت عن الله ورسوله بیورمشلر دعامه‌ء اصحاب و خلفاء راشدین خصوصا امیر المؤمنین یعقوب الموحدین نظم اشعار ایتدکلری شیوع و اشتهار طوتمشدی بعض ادبا دیدیلرکه الصحابة ینظمون وینثرون نعوذ بالله من قوم لایشعرون صحابه دن لبید عامریکه عربک مشهور شاعریدر بو بیتی دیمشدر ذهب الذین یعاش فی اکنافهم وبقیت فی خلف کجلد الاجرب وحضرت عایشه رضی بو بیتی انشاد ایدردی یو ابی بکر حضرتی یو بیتی انشاد ایلدی وبلالی مدینه ده خاطر تردی افاقت ایتدکده ابو بکر حضرتی بو بیتی انشاد ایلدی کل امرء مصبح فی اهله والموت ادنی من شراک نعله حضرت بلال بو قطعه‌ء ایله رفع صوت ایدردی ومکه‌ء مشرفه یه اشتیاقی اظهار قیلوردی الا لیت شعری هل ابیتن لیلة ببواد وحولی اذخر وجلیل وهل اردن یوما میاه مجنة وهل یبدون لی شامة وطفیل اما جناب رسالت پناهی شعردن معصوم و شعرنه دکلو لطیف ورائق ایسه اول حضرتک شایسته و لائق اولمیوب وما ینبغی له بیورملدوغنک سببی اول دکلدرکه شعر حد ذاتنده باطل و حرام

135

منظوم مطلقا مذموم اولم بلکه چون کفار نظم قرآنه معجز بیانی کلامی سحر
کلامی شوریدیلر پس لازم اولمشدی اول حضرتک سرایی قلبنه
درر شعری بسته و کلشن کلامی لآلی شسپره پیرمرده شعر دن
رسته اولا که تهمت منکرین محتمل و بو احتمال واقع و وقوعی
محتمل اولمیه بعض فضلا دیمیدر که بو فضیلت شعرک دلیل باهره
قاطعه سیدر لاکن مجازی اکا محتمل طوتمه لر و آنی معجزلرک اعتقادنه مشتمل قلمه لر
شعر در نفس خوشتن بد نیست ٭ نزد اهل دل این سخن رد نیست
نالهٔ من رخت شعر کاسب ٭ تن چو نالم رشتهٔ جان کاست
درجهٔ دوم صوت طیب موزون قلبده سکونه ایده محبت غالبه
وهوالی مکنونی تحریک ایتمی جهتندن حال و حرمتی اظهار اولا معلوم
اولسونکه نغمات موزونه و اصوات طیبه ایله ارواح دخی عیار اسنده
مناسبت روحانیه و ترکیب فن وار در اول سببدندر که نغمات
موزونه قلوب دار ارواح طیبه یه تاثیر عظیم و انفعال عجیب ویرر
بعض اصوات فرح و سرور بعض حزن و بکا و بعض ضحک و بعض ندم
کتور رسته کم حکایت اولنور که ابو نصر فارابی کرحیم کاظم
و معلم ثانی دیه یاد اولور سیف الدوله مجلسنه حاضر اولنوب
مغنی لر ساز و ترانه لر ایله مجلس آلتمات اتیوب نغمه لریله اعتراض
و دهل ایلدی سیف الدوله حکیمه بو فندن دخی وقوفک
و خبرک وار میدر دیو چک نغمه دیوب میانندن اولن چیقاندن
چوب پاره چیقروب تالیف و ترکیب ایدوب بر ساز نواخت
ایلدی حاضرون جمله ضحک ایلدیلر و اول تالیفی بوزوب تالیف آخر

ایدوب

ایدوب بنه نواخت ایدنجک جمله سنی نایم اولدی حکیم قایم اولوب
کندی جماعتی بوحاله سوق ایلدی طیب اصوات و لذت آلتمانه
دکل حیوانه دخی تاثیر عظیم ایدر عرب حادیلری جمالجه هداو
نغمات مناسبه ایله ابلی ایدنجک شتر کوشش صوت حدایله پر
قلوب تعب و طلالی یاد ایتیوب و دهاد و تلال دیعیوب وجوع و
عطشی فراموش ایدوب اول قدر سیر جهاری و قطع بواری و تحمل اثقال
و اثقالی ایدر که آنسز عشر عشیر بنده قاصر و ادنی جزو تحمله قادر
اولمز بعض علما حکایت ایدر که بادیه ده بر شخصک منزلنه
مهمان اولدم کوشه ایچنده بر بنده سیاه مقید و مغلول
اولدیغنی مشاهده ایلدم سوال ایلدم دیدی که بو عبد
اوتومدن انحراف ضبادن بیچه شتر کوه کومان که حیات یوکین ارقالیون
حمل ایدر و سر منزل موت و فنا ده قیلمز غلام مغلول مهمان مقبول
تضرع ایدر که کرم ایله بنی سید قدمدن تشفع ایت که آنک قتنده
مهمانی مقبول الکلام مقتضی المرام در اولمه که شفاعتکز له اظهار
مکارم اخلاق ایدوب بنی غل اسیر دن اطلاق ایلیه راوی
ایدر چون سیدنه تشفع و خلاص بنده سنی بو قطع ایلدم سیدی
ایتدی شفاعتکز قبول و سیاه مجرمدن حل غلول ایلدم ولکن
معلوم کز اولسونکه بو عبد بنی ساحه جفادن اخراج و بنی و
عیالی فقیر و محتاج ایتمشدر چون سیدنه سوال ایلدم مدار
مقال و شرح حال ایلدیکه بنی بر کشیدم که وجه معاشم و طریق
انتعاشم بو جالک ظهور زدن و اصل و نفقه یه اهل و عیالم انلرک
مشقت ظهور زدن حاصل اولور دی بو سیاهک آه و حداسی

آواز ج

غریب وحسن نغمه ولطف اداسی خاطر فریب در برکون بو احوال حامل
احوال ایکن رفع اوازایدر وحدایه اغاز ایدوب جمال آنوکن اهلی علیه
مست وحیران اولوب اوج کونلک مسافه یه برکونده سیران
ایدوب چون منزله واصل اولدیلر یوکلرین ارقه لرندن الدیلر
جمله سی کلال وتعب وزحمت تعب دن رخصت وجود لرین منزل
عدمه صالدیلر راوی دیمان ایدر که خوانان اولدم که حدای
سیاهین کوش ونغمه یه صدا سندن خروش ایدم ستیدی
فرمان ایدوب سیاه رفع صدا اواغاز حدا ایدیجک برصوت استماع
ایلدمکه یقین اولدیکه روح لذت وحالتدن تنیه وداع ایده جک استماع
که حاضر ایدی حدایی کوش ایدیجک مایم وحیران قطع عقال
وحبال ایلیوب عزم راه صحرا وجبال ایلدیلر • اشتر بشعر عرب در
حالتست وطرب • کر ذوق نیست ترا کز طبع جانوری • بل دل
آدمی نغمه یه موزون ونیکو تانوس وصوت طیبک تاثیراتی حیوانده
محسوس در هر کمکه نغمه وطیب واواز خوب اولده تاثیر وشوق
کامن وعشق زبانی تحریک وتسییر ایلیه دایره یه انسانیتدن
بل حیوانیتدن الحق وانسان کامل قالمیوب جماد مطلقدن نسته
کم دیشلر ذرمن لم یحرکه الربیع وازماره والعود واوتاره فهو
فاسد المزاج لیس له من علاج پس چون سماعک قلوبده
تاثیری کوناکون وخاصیتی اظهار مضمر واخراج مکنوندر پس
سماعک حالی علی الاطلاق معلوم وحل وحرمتدن حکم متعلقه
محکوم دکلدر اکر مستمعک خزینه یه قلبی جواهر محبت الهی

ایله مملو

ایله مملو ایسه وساحه یه سینه سی صیقل ریاضت ومجاهده ایله محلو
ایسه سماع آنک درد درون اثاره وشمع شوقله حجره یه قلبین اناره
ایدر پس آنک حقنده سماع حق حلال مطلقدر واکر درون دل مستعد
اسباب هوای نفس مجتمع وحضور قلب وجمعیت خاطر ساحه سینه
سندن مرتفع ایسه سماع آنک اساس استیناسین بالکلیه تفکیک
وویرانه یه قلبنده اولان آمال نفسانیه وافکار شیطانیه یه اثاره وتحریک
اتمکله معضی اثام وعین مکروه ومحض حرام درجون غنا وسماع خصوصنده غنا
اساس مقرر ممکن بوده وجهله بنا اولندیغی پس بو دائره ایله اکتفا ایدلم
وشو حکمی دخی مرقوم واثنای بیان حکم غنا ده معلوم اولدیکه شعر
مطلقا حرام وهجر من القول وخلف من الکلام دکلدر که حدیث ان
من الشعر لحکمة اندن کاشف وپنجه اشعار علمای جمع علوم وصنوف لطائف
ومعارف درنغم شعر فحش کلام وذکر خمر وغلام ودرج مواضع واثام وهجو
اهل اسلام واجب الاحتراز مشتمل ومحتوی ایسه کراهت وحرمت
مقرر وحل واباحته نالمحتملدر حدیث شریفده که لان یمتلی جوف
احدکم قیحا خیرون ان یمتلی شعرا • بیورد قلری مراد بعض علما
قتنده بو شعردر اوینجی آفت مزاح درکه سابقا افراطندن تحذیر
وتنفیر وطریق علاجنه اشاره وتدبیر در اون برنجی آفت تمسخر
واستهزا در اقوال واحوال واعمال غیره محاکات وتقلید دخی
بو قسمدندر بوکا اشاره وبیان کچمشدر اون ایکنجی آفت افشای
سر آخر درکه افشای واقع اولنه سندن متاثر ومتالم ومتضرر
اولنه حدیث شریفده بو معنی وارد اولمشدر بر کمسنه بر سوزی سویلیدکدن

بنده جواب صحیح
من لا یثلم وهو صحیح

یعلاء ٤

یعلاء ٤

مطلب
نتیجه یه جواب
فی احوال الاستماع

حکمره ایکی جانبنه التفات ایله اما مندر یعنی اظهار و افشا سی جنایتدر
والمجالس بالامانة • دخی بودر بعض بلغا نسیان بنقصانه راجع
اولمیوب اما کتم عشره مبالغه ایدوب دیشدکه • والکتم السر حتی
اعادته • الی السر به من غیر نسیان • وذاک ان نسیانی لیس بعلة
سر دی بسر الذی قد کان فاجانا • حسن بصری ایدر که خیانت
بر سر تی افشا ائتمکدر یعنی برادر کله سر تی فاش ایده سن بعض
اخیاره صدیقی بر سر تی سویلدیکی بعده صور دی اول سر تی کیمسه ایله دیدیکه بلکه اونتدم بوراده دیشلر در که • صدور الاحرار •
قبور الاسرار • تنزیل آسمانیده بیورر که یا یها الذین آمنوا اوفوا
بالعقود • حدیث شریفده کلمشدر الوعیدة دینا حکامت
اولنور که حضرت اسماعیل برکسنه ایله بر موضعده ملاقات ائتمکی
وعده ایتدی حضرت موعده واروب شخص مزبور کلمیجک اوچ
کون اول موضعده منتظر بر رواییده بکر می ایکی کون اول سبیدن
جل و علا آنوکی مدحتده • انه کان صادق الوعد وکان رسولا
نبیا • پس مؤمن وعده سنه ان شاء الله دعسی و لعل دیمیوب
جزم ایله وفا واجب وخلف ایله آثم وکاذب اولور اما صیغه
استقبالله اکر مخاطب بنه جزم فهم ایله امام غزالی بنه واجب
اولور مکر متعذر اولمه دیرلر اول در دیخی آفت کذبدر قبایح ذنوب
و فواحش عیوبدندر و عقلا محذور و شرعا محظور در و آنک حرمتنه
تحذیر نه آیات و احادیث جوق وارد اولمشدر تحلیف
بیورمشلر در که بر کسنه کذب ایله اغرنمه بر راتکه جهة کم ملک

نتنه راتکه سندن بر میل یر اراق اولور و بونک امثالی مواعید
چوقدر چونکه کتب احادیث و مواعظ انلرله جامعدر ایراد نه
احتیاج یوقدر لکن معلوم اولسونکه کذب اکرچه جمیع ادیانده
محرم و محظور در و عقلا دخی قبیح و متعذر در بعض مفسدلاردن استماع
ایتدم که کذب حق جل و علایه تکذیب ایتمکه راجعدر زیرا
حق تعالی اشیایی خلق و ایجاد ایدوب واقعی واقع و صدقی
غیر واقع در دیوشهادت ائتمش اولور و ایضا چون برکسنه کذبنی
اینه بر روح ایستر چین اول مؤمنه یی موجب خیانت و جنایت
ائتمش اولور بو مرتبه کذبک آخری اولمسی متعذر در اما بونلردن
غیری کذبک ضرر کری اولور که تخریب بلاد و اهلاک عباد و مؤدی
تکلیف بعض مسلمانلره مالی و عرضی تلف اولمق که بو کذبک ضرر کری
و مفاسد کثیره سندن اما کذبک بعض افرادی قبیح
و حرمتده بعضدن متمیز ایدوب بعض متناقص حتی مباح و مرخص
بل مندوب و مستحب اولور اما حرمتی متمیز ایدوب قبیحی متضاعف اولان
ایکی نوعدر بر نوعی نفسنده مذمم کذب غلیظ اولوب ضرری کثیر اولمه بو
قسمک اغلظی حضرت رسالت پناهی اوزرینه کذب ایدوب
تغییر شرع و افساد قواعد عقاید ایتمکه مؤدی اولمقدر انوکیون
بیورمشلر دیکه لیس کذب علی احد ککذب علی متعمدا فلیتبوء
مقعده من النار • وبر نوعی کاذبه راجعدر که کذبه اصلا محتاج
دکلکن کذب ایلیه نتکم حدیث شریفده وارد اولدی ثلث لا ینظر هم الله
الیهم ملک کذاب عائل متکبر شیخ زان • علما دیدیلرکه ملک

کیچ کذبه اصلا محتاج دکلدر کذب ایلمک وعایل مقیر تکبر اکا مناسب دکلدر
تکبر ایلمک وشیخ کم شمولیتی قلیل وقوة باطنه مشهور کلمه لرنی اکا
هیچ روا دکلدر زنا اتمک اشد وافبح در امام مرخصی مباح
اولان بل مندوب ومستحب اولان کذب اولدرکه اندن صلاح مسلمین
ودفع ضرر مفسدین اولهشلا برظالم قتل ایچون برصالحی مقصود بر
سیره دوشرسه کوزن کمسنه یه صورسه اول کمسنه بوندن خبر دیمیه
مقامده کذب اتمک مندوب بلکه واجب در وکذلک ایکی کمسنه
اراسنده عداوت اولسه هربرینه کذب عداوتی رفع مؤدی
اولمق مستحبدر وکذلک اریکی عورتنه وعورتی اره اصلاح و
سوء درمک ایچون کذب مرخصدر وحروب اهوالنده دفع ضرر
دشمن ایچون مرخصدر اما بومقامده احتیاط لازمدر ایکی
جهتدن برسی اولدرکه حقیقة ضرورة وارمیدر احتیاط اتمک
بعض کمسنه کندویه منفعت دنیوی حاصل اولمقی ضرورت مجوز
کذب تخیل ایدر حاشا ایکنجی کم تعریضله ضرورت مندفع اولیجق
کذب اختیار اولنمق کرکدر امام شعبی دن حکایت
اولنورکه بعض کمسنه قپو جلوب استدکده حقیق مراد ایدینه
خاطره ایدوب جاریه سنه امر ایدرکه ایکی قپونک اردنه قویوب
بوندن بیوق دیدی امام مخفی امر ایدر دیکه مسجد ده یوقلنک
دیه وبونک امثالنه معاریض دیرلر وبونلر ایله دفع ضرورت ممکن
ایکن کذب اختیار اولنمق جائز دکلدر آنکچون علما دیرلرکه
فی المعاریض مندوحة عن الکذب یعنی تعریضله سویلمکده

کذب

مطلب
اتحنفو الیالاز

استغفار ج

کذب اتمکدن استغفار واردر اول شیخ آفندی غیبتدر و
غیبت برکمسنک مساویسین یعنی اشتدیکی تقدیرجه انجمی
محتمل اولان فسنه یه سویلمکدر کرکه بدنینه متعلق کرکسه
نسبنه یاخلقینه یادینه یالباسنه واتعه سنه متعلق اولسون
مثلا فلان کوشه قدوسیه قام دریابد خلوج ویا نام دریافسق و
یاکهنه جامه ویاباردخلوج کبیر عمامه دیمکله اکرچه دیدوکی فسنه
اول کمسنه ده وارسه اکریوق ایسه اول بهتان وافترا درجه کم
حدیث شریفده کلمشدر برکره حضرت رسالت پناه خدمتنده
برکمسنه یه فلان کس عاجز در دیدیلر بیوردیکه صاحبکز
غیبت ایتدیکز دیدیلرکه یارسول الله دیدوکمز اندهوارد ربیوردیکه
اوله حق وبهتان اولوردی سزاکا بهتان اتمکی اولوردیکبوز
وغیبتکز حرمتنه شرع شریفده وعید چوقدر اول قران
عظیمده غیبت حقنده آنک اتن میت اولدوغی زمانده حالده
یکنه دیو بیورلمشدر ولایغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم
ان یاکل لحم اخیه میتا فکرهتموه وحدیث شریفده
وارد اولمشدرکه برکمسنه زنا ایدوکندن اوبرینی رجم اولنمشدی اصحابدن
بعضی حضرتک حقنده آنی حقارتله اکدی یجده برجیفه
حماره مرور ایدیلر حضرت بیوردی قنی فلان کس کلسون
بوجیفه یی حاردن یسون ایدیلرکه بوجیفه دریمیه یم
بیوردیلرکه قرداشکوزک اتندن یدیکوز بوندن بدر اتکه درآنبو
هرسیره ده رضا مرویدرکه برکمسنه دینه ده قرداشنک اتنی

یه ج اندامدر ج
یابدنامدر ج

کذا فی الطریقة

نه کونه زنا آمدرکه جرمنه معتقف اولمق لازم
حکمنه راضی اولمشدر دیو بیوردی

یسه یعنی غیبت ایتمه یوم قیامتدک آنک اشغی اولکه کشور لرک دنیاده حتی آنکین نجبه
یلکسه بوکون میت آنکین دخی آنی دیرلر اگر ذم غیبتدن وارد اولان احادیث و
انارین ایراد ایدرسک کلام نهایت طویل اولور پس اسباب غیبتی و علاجین
ذکر ایدوب غیبتک اسبابی و بواعثی چوقدر لکن اون بر سنه انلرین جامعدر
سکزی جمهور انام خواص و عوام انجیزده شایعدر اوچی اهل دین و خواص
انجیزده در اما سکزی کسبب اولی شفی غیظ در یعنی بر کمسنه بر کمسنه دن
انجنش اولور پس آنک معایبنی کشف و مساویسنی ذکر ایتمکله غیظ و
غضبنی شفا حاصل ایدوب انتقامنی آلمق ملاحظه ایلر خصوصا
کر طریق آخر ایله انتقام آلمغه قادر اولمیوب عیبنی بیلدیک آنی خلقه بیان
ایتمکله بر مقدار آتش غضبی منطفی اولور بونی آسان طریق تخیل ایدوب
بو معصیته شروع ایدر سبب ثانی بودر که بر کمسنه دن کندویه مضرت و
عداوت فهم ایدیجک ذکر مساویسنه بشلر که اول کمسنه اشیدوب
بونک شرت و حنبشدن تصور بونک جانبنی تعظیم و رعایت و عداوت
و مضرتندن ابا و امتناع ایده و بونو عدندر که حطام دنیا و مناصب و مراتب
فاتیه دن بعضنه طالب اولدقده آخر کیسنه یی مزاحمدن یا مزاحمنه معاون فهم ایدوب
لسان حنبشنه مساوی و معایب خفیه سن اجرا و خلق اراسنه نشر و
القا ایتمکله اول کمسنه تصور قبوب مزاحمه دن یا مزاحمنه معاونتدن واز کچه
و بوسبب زمانه مزده غایت شایع و ذایعدر زیرا اکثر اقران کندولرده
جهل و نقصان وار ایدوکن استشعار ایدوب علم و فضل و دیانت و
امانت سببیله وصول مراتب و ترقی مناصب ایده میوب بو طریقه
شروع و اقران و امثالی انجیزده بو صفت حنبشه و خلق قبیحه شیوع

بولمق

واز بکر ۲

بولمق اسیدر اگر کمسنه انلره مزاحم یا مزاحمنه معاون اولیوب نفسه اماره لرینک
امانی یسنه واصل و مستحق اولدقلری مناصب و مراتب انلره حاصل اولدقده بعض
طریق مجالسده و محافلده رعایت و احترازدن و شر و حنبشدن خوف و احتراز
اولنمق مقتضا ایدر و مظهر حدیث شریف ان من اشر الناس عند الله من
اتقاه مخافة شره اولور و بو خلق حنبیث زمانه مزده اول مرتبه شیوع
بولمشدر که عیب و عار اولمقدن قلمشدر بلکه بو خلق صاحبلری بونظله
مدح و افتخار ایدرلر بزم دلمزدن قوپوچ کرکدر آدمی دلمزه الدوغمز
دیکره اشیدن تمام ایدوز حتی بعض جنابکه فی الجمله ذکاو خبرنه
دن بهره مند اولمغله معایب خفیه دناسی اهتمام تمام ایدوب حیل و تدبیرلرله
معلوم و محفوظ ایدیکنوب مجالسده نوادر و لطایف سویلمک طریقندن آنین
ادا ایدوب بونین کندوسنه کمال عظیم و هنر مفتخر عد ایلر و خلق طرحه فلان
فلاندن اوغلنک دلندن قوپوچ کرکدر آدمی عجب طونه در دیدکلرین اشدکده
ابتهاج و سرور و افتخار و غرور ایدوب مثل قبیح و خلق ذمیمه دخی غلو
و مراتب دناءت و رذالتده ترقی و غلو ایلر و بر کمسنه دن فی الجمله
رنجیده اولمش ایسه آنک مساویسین تقریر و نشر ایدیجک مسرور
و متلذذ اولوب بقایای انجذبکیم کمسنه یه نیلرین دشمندن انتقامی
یخچه آلورین دیرلر دان حنبیث بلکه کر بو انتقام الموح دلل بلکه دشمنه
مغلوب محض و مقهور صرف اولمقدر که فرضا حسنات و ارایسه دشمنه
ویروب یوقایسه آنک سیئاتین المشدر و دنیاده دخی اکثریا اول
کمسنه نک رفعتی متزایدو منصبی متصاعد اولوب مساوی کویی
حنبیث تدینی تخالف و انلرک ارتفاع مناصب و انتظام مطالبلرینه حزن و

الثغه لیوب نکبت اولور

تأسف انکه مبتلا اولور سبب ثالث اولدر که جنبت طبیعت غالب ولوم
جبلت بصیر تبنی سالب اولوب اعراض ناسی سویلکدن تلذذ و تتبع مجرد
اعداسنک دکلا صدقاسنک ماوینی تفوه و تکلم الیه که قرآن
عظیمده وارد اولمش آدم ایچی یک در اقران و اخوانه موافقت و انلر ایله حسن
معاشرت قصد ایدوب انلر اعراض ناسیله تفکر و ماوینک اسمینی
تا وقا ایچی قویوب تلذذ ایدر تکرار وقت بوله دخی بنی یاران یار خاطر عدت
معایب ناسی اتمیوب یارشاطر بلونلر دیو بوله دخی ماویه شروع و معایبنی ذکر ایراد
ایدوب دین و تقوا سینی برباد ایلر و کاهی یاران و اصدقاسی برکمسنه یه
الجنوب غضب ایدر بوله دخی انلره سزاوجزاده مشارکت اظهار ایدوب ذکر
عیوبنه شروع ایدر خصوصا که غضب ایدن کمسنه صاحب جاه و دولت
اولوب بواندن طالب رزق و نعمت اولمه اکا خوش کلسون و بنم دوستم
دوست و دشمنم دشمن دیسون اول کمسنه نک جامه عرضی
چاک و کندویی هلاک ایلر سبب رابع اولدر که بعض کمسنه یه حد
ایدوب خلوج آنی مدح و ثنا ایدیجک ذکر ماوینه شروع ایلر که آنک
معایبی شیوع طوتوب خلوج مدح و ثنا سندن رجوع ایده لر و بونک
اولکی ایله فرقی بودر که انده برکمسنه ده عداوت فرض ایدوب مغفرت توقع
اتمک کرکن اما حسده اول لازم دکل بلکه اول کمسنه ده نیچه ایلکلر
کورمش و نعمتلرین عیش دخی اوله در حسد جانه وجدینه کار
ایدوب سینه ماوینی ذکر و تکرار ایدر سبب خامس
آخری ذم و هجو ماوی ایتمکله کندویه فضل و کمالی سخر اولمق طلب ایدر
اقران و امثال بلکه افاضل سلف ذکر اولنسه هر برینی مدح ایدوب کمسنه

نقص

یعنی محسودی اولان کمسنه
خلوج بر پرده مدح اتسه بر
بوحسود آنی ذم اتمکله بشلر
که خلوج اکا اعتبار اتمیوب
مدح و ثنا سندن فراغت
ایده لر دیو بونکده کبیره
ارتکاب ایدر کمسنه

نقص

یعنی انکله ستر حال مراد ایدر که کندوده
کو یا اول عیب یوغیدی

اول کمسنک

تعجبی ج

اولمندر ج

فقصان فتح وقلة علم کیمسنه نقصان معلومات و نسیان محفوظات اسناد
ایدر که فضل و کمال کندویه مقصور یا بارئ انلری خلق کندو کبی اولوب فضلری
او نمیوب مقرر و مشهور اولمه سبب سادس اولدر که کندوده بعض
عیوب او نمیوب الکلیوب بتری و تنزه ایدوب اول عیبله موصوف اکلمکله وقیحا
کمسنه یه اکثوب ذم و مدح ایدر که کندوده اول عیب او نمیوب مقرر اولمه
سبب سابع اولدر که بزل و مطایبه و خلق کولنه رمک مطالبا ایدوب
بعض خلقک اوضاع و اطوارینه تقلید و بعضنک ماوینی یا الفاظ
مسموعه و یا معانی غریبه مطبوعه ایله ذکر ایلیه و اکثر یا بو طایفه
نک غرضی بعض اهل جاه قتنده رغبت و قبول و انلری کلنده حکمه مراداتی
نفس امارده سینه وصول اولور معلوم اولسون بو اسبابک کاهی ایکیسی
و اوچی زیاده بر شخصده مجتمع اولور اول سببدن که بو خلق قبیح اندن
مستکم اولوب ازالهسی مشکل یا ممتنع اولور اسباب ثلثه که امام
غزالی انلر خواص و اهل دین اولور دیمکله اولکیسی اولدر که بر معصیت و
منکره وقوعندن تعجب ایدوب فلان کس نه عجب اغلش و فلان عالمدن
نه عجب قباحت صادر اولمش دیمکدر اگرچه بو تعجب منشای انکار منکر در
اما شیطان تسویل و صاحبنه اول معنایی تخییل ایدوب ماوی
اتمکه باعث اولور که اگر غرض مجرد تعجب اولیدی آدن انلمق کرکی ایدی
بلکه غایده دینیه سی اولیجق تعجبنی خلوج یانده دیمک کرکی ایدی
امام غزالی ایدر بو قصدندر که فلان جاریه سن غایت سوریا انکه
قبیحه در فلان کس فلانک اوکنده دنیر چوکر یا انکه جاهل در دیه
انکیچی ترحم در برکمسنه بر معصیته مبتلا اولدقده ترحم ایدوب

مسکین نه عجب مبتلا اولدی در دمند دنیا بویک خطا صادر اولدی
معصیته

اوچنجی غضب تته اتکدر یعنی برمنکر یا اشتدکده غضب ایدوب فلان
یخون بویله ایدر بو اسباب غامضه درخواص بلیوب ساویه مبتلا اولور

علاج غیبت اولدرکه اولا اجمالا ذکر ایده وکثیر ایات واحادیث ملاحظه
ایدوب حتی غضبه مظهر واطل جیفه و دخول ناره مستحق اولمغی تفکر ایده
واریه
اکر حسنای اکا اعطا یوقایسه شر تیر آنک سیئاتنی دخی یوکلنمک عاملی
اولمغی بیدر فکر ایلیه حسن بصری یه برکمسنه ایدیکه سن بن غیبت ایدرسن
سن آیدیکه سنک بنم حقمده اولقدر عزت و رغبتک یوقدرکه حسناتکی
سکا هبه ایدم غیبت اتسم بدر و مادر کی غیبت ایدردم نرسه اچون
حسناتم آخره ویرلور باری اثم اولسون دیرلر ایدی و دنیاده دخی حضرآن
چوقدر غالبا اول کمسنه اشیدر حضرت قادر ایدوب دکلیسه اول
دخی اسی غیبت ایدر بعض لئامک ساوی خوانلوغ عادتیدر اکر خلق
حضر ذینه
دخی انکره ذم وغیبت اوزرینه کندوده دخی خود معایب وارید وغی
ذکر معایبه
مقرر در اول معایبک ذکرندن مکدر اولورسن خلقی ذکر معایبکله تحریص
اتمکدن نه فائده اولور غیبت ایی کرچه عیب جو شنیدر طعنه برعیب دکرچه زنیدر
بر تقدیر که ساوی ایتدوکی کمسنه تکرم وبونک ساوینه ترک تظلم
ایلیه عامه خلق بونک ذمایم اولدوغندن احتراز واجتناب ایدوب
غیبط
ذمام وساوی کوی در دیو اجتناب ایدرلر بو اجمالا علاجیدر مفصلا
علاجی ذکر ایتدیکیز اسبابی ملاحظه ایدوب کندوسنه دیک کرکه
کم ذکر ساوی ایله تشفی غیظ اتمک حقناده دشمنه فرصت
ویرمکدر معقول میدرکه حسناتی اکا عطیه وآنک سیئاتنی بن

تحمل

نشر فضیلته

واذا اراد الله نشر فضیلة طویت اناح لسان حسود فطعن

بنی ذم الله دن حسوده نه سود کندونک زشت خویی ظاهر اولور

ذم اولندیجه نشر اولور هنرم ازسه لرسکی بویی ظاهر اولور

واستهزا و تسخر ایچون غیبت اعمک جهالت عظیمی و حماقة کبری در

غیری یی کناهی عند الناس تحقیر ایدن منفور اما کندو سی الله تعالی

وملایکه واشهاد محضرنده نه مرتبه خوروذلیل اولور غیبت ایدوکی کمسنه خود

نهایت برایکی کمسنه قتنده جهان اولور کندو روز محشرده اولین واخرین

اراسنده رسوای جهان اولور تسخر ایدوکی کمسنه شاید که روز جزاده

اول مقام عالیه یه جقه کم بوالحاجر تله اهل جاه خورشیده وماهه بقر کبی

بقه حسناتی وارایسه یکمندوکی کمسنه اول عرصه ارشوب بوخور و

ذلیل قله نعوذ بالله تعالی من الخسران والخذلان پس حق جل وعلا

بیورر که یا ایها الذین آمنوا لا یسخر قوم من قوم عسی ان یکونوا خیرا منهم

ودخی بیورر که یسخرون من الذین آمنوا والذین اتقوا فوقهم

یوم القیمة الایة وخواص غیبتی که سبب تعجب ورحمت وغضب الله در

عاقل آنی ملاحظه ایدیجک بیلور که آخری اصلاح قصد ایدوب کندویی

افساد ونفسی هدم اتمکه غیری بنیاد قصد ایلمک در پس تعجب ایدر

کندو نفسندن ایلسون ورحمت بیلور کندویه قلسون وغضبی

غیر بجیون قوسون تقبیحون ایلسون که غیبت معصیتنه مبتلا وجان

وتنی غرق کرداب بلا قلمشدر اول بونک غیبتی ایله ایدوکی رنجیدن

پاک وطاهر بوحسناتنی الخا هدیه وعطیه قلمغله خایب وخاسر

اولمق وار امام حسن بصری یه حجاجک مظالمنی تذکیر ایدوب ذمتنه

خوض

خوض اتمک جانبنه تحریک وتیسیر ایلیه لر موافقت اتمیوب

دیریدی احتمالی درکه اول توحیدی ایله نجات بولم وحسن غیبت

وساوی سوء یلم ظلم هلاک اولم حجاج ظالم بی کمسنه نک ذکر

ساوی سندن سکوت رای حسن اولیجق ملاحظه ایله که بعض

ذلاته مبتلا اولنه غیبت پنجه اولور متقیر ایدرین آیه حجاجک مسلوبی

مباح اولمسی جایز وآنک بی ظلملری غیبت ایدن کناهی جایز اولمز

ولی امامک غرضی ضبط لسانه معتاد ومرتاض اولوب بالا یعنی

سندن اعراض واغماض قلمقدر واحیا عتهذیب ساوی یه معتاد

اولسونلر دیو تادیب ایتمکدر پس طالب سعادت وراغب سیادت

وزیادت اولنلر بو مذکورانی سمع جانله اصغا وسویل شیطان وهوس

پرخیرانی الغا ایلیونکه دقتلری غیبت مسلمین یله اضاعت اتمیه لر

ووصول عذاب الیمه داعی اولن نفس وشیطانه اطاعت قلمیه لر

تنبیه اول لسانله غیبت حرام اولدوغی کبی قلبله غیبت اتمک حرام

در اعنی برمسلمانی قلبکدن قبایحله متصف درد یوفکر وعقد قلب

ایده سن تمام معلومکدر دکلیکن وبوکه سوء ظن دیر حرام در آن بعض

الظن اثم دلالتیله اما تمام معلومکدر اولیجق عهد عقد قلبه ضروری

اولور اول وقت لسانه کتور مینجه اثم اولمز لسانه کتور یجک واقع ایسه

دخی اثم وغیبت حرام در تنبیه ثالث بعض اعذار ایله غیبت

مجوز ودم خصوص اولور وانلر امام غزالی ذکر ایدوکی اوزره الیدر

عذر اول تظلم وشکوی در مثلا برقاضی یه حاکم واخذ رشوتله ذکر اتمک غیبت

حرام لکن برکمسنه یه ظلم وحکم ایله جور اتمش اولسه اول کمسنه سلطان

اغذار ایله مجوز

مطلب جواز الغیبة فی بعض الاعذار

دوزیر اوکنده حالن اغلیوب فلان قاضی یا کاظم الله دی یا حضرت رشوت الدکی دیب غیبت ایده

دیمک حرام دکلدر **عذر** ثانی تغییر منکر ودفع فساده معاونت طلب

اتمکدر مثلا دیه سن که فلان شویله فساد ایدر کل آنی برطریقیله دفع

ایده لم **عذر** ثالث استفتاده مثلا فلان کس بکا شویله دیدی ویویله

دیدی واویله ایلدی موجبی نه در دیو فتوی طلب ایده سن **عذر** رابع

مسلمانلری آنوکی شر تندن تحذیر ایلمک در مثلا بر عالم یلیوب براهل بدعته

وارر طور اولوب سبیله بعض عوام مسلمینک اول مبتدعه اعتقاد

وتعظیمی احتمال اولدقده عالم مزبور فلان مبتدع یا فاسقدر دیمک جائز در

ویوقسه ندر که بر پادشاه بر غیر مستحقه بر منصب ویرمک استند کده

اصلاح عالم ودفع فسادایچون اول کمسنه جاهل یا ظالم در اول منصبه

ناستحق ونا ملایم در دیمک غیبت حرام دکلدر بلکه اقامت شرع

اسلام در **عذر** خامس بر کمسنه یک غیبتنه دلالت ایدر بقیی اولوب تعریف

ایچون اول القبله ذکر اولنمشدر اما نت مقصود اولمیه اعرج واعشی کبی جائز در

اما مهما امکن احتراز واجتناب کرکدر ولا ینبغی برواباالالقاب بیور لشدر

غیر طریقیله حمکن اولدیجه بو مقوله القبله ذکر اولنمیه کرکدر تحذیر دن اسماعیل

بن علیه مشهور در علیه والده سی نامی اولمغله ابن علیه دیمکدر

مثالم اولور دی حضرت شافعی آنی ذکر ایتدکده تعریفه محتاج اولیجق

اسماعیل بن علیه دیمیزدی اسماعیل که ابن علیه دیمز ایدی **عذر**

سادس غیبت ایتدوکی کمسنه لرفسق وظلمی اعلان ومجاهره ایدر

اولر خمار لر وعشار لر واسواق وسکککده سکران صیاح ایله گزرکی

اختیار ایدن فسقه کبی حدیث شریفده کلمشدر که من القی جلباب الحیاء

عن

عن نفسه فلا غیبة له حضرت عمر دن رضی مرویدر که لیس لفاجر حرمة

مراد اولی فاجر دن اعلان ایلدین فاجر در وحسن بصریدن مرویدر که اوچ

طائفه یه غیبت جائز در بر سی اهل هوا یعنی بدعته مذهبنده اولان

رافضی وخارجی کبی ایکنجی فسقنی اعلان ایدن فاسق اوچنجی

پادشاه ظالم امام غزالی ایدر بو اوچ طائفه بر صفتده مشترکلر در

واول فسقلرین کتم اغلیوب بلکه آنوکله تقبح وافتضار ایتدکلریدر **بیان**

کفارة غیبت غیبتک کفاریتی توبه ونداست من بعد انکه غیبت در

اما غیبت ایتدوکی کمسنه دن حلالتین طلب انمک حسن بصری قائلدر

لازم دکل استغفار کافیدر اما علمای قائلدر واروب کاظم

ایتدم غیبت ایتدم عفو ایله دیمسی حقکنی ذمکه دیمک لازم امام غزالی بو

قول اصح در دیمشدر فقیر ایدرکه استحلال ایتدوکی تقدیرجه دخی

زیاده انجنمک احتمالی اولیجق اجمالا استحلال اولنمق کرکدر **اون**

الثانی آفت نمیمت در که فارسیده سخن چینی دیرکیده قوم وجلوچ

دیرکه عظیم معصیت وفاحش جریمه در قرآن عظیم ده حمالة الحطب

بیوردیغی بو در حدیث شریفده کلمشدر که لا یدخل الجنة نمام

کعب روایت ایدر که بنی اسرائیل قحط بتلا کده حضرت موسی یکنجی

دفعه استسقا ایدوب اجابت ظاهر اولیجق وحی نازل اولدیکه

ایچکنزده نمام وار درحضرت موسی عدم مناجات ایلدیکه یارب نکدر وحی طلدیکه

بن نمیمدن قوللرمی نهی ایدرکن ممکن میدر که بن نمیم ایلیم جمله

سی توبه ایلدیلر آثار اجابت کرتابع استغفار وانابت در ظاهر اولدی

تنبیه نمیمت احمال اولنمیجق نکندر اما نمیمت همان لسانه

تعریف

اتمکله ایرتکاب اولنمیجق

باعث

مخصوص دکلدر هر سنه کم بر مسلمان آنک کشف اولنه سندن تمام اول
آیی لفظ و عبارت و رمز و اشارت و بالجمله بوجه من الوجوه آخره ایصال
و اعلام ایدوب اول مسلمانه اخبار و ایلام ایدن کمسنه بخن چینی و
غمام در و نمیمه یا نمیمت ایدوکی کمسنه یه بغض و عداوت و یا
نمیمت ایدوکی شخصه اظهار محبت و صداقت یا مجرد کفت و کو
و صحبت و بهودن تلذذ و حبث طبع و لوم شامله اتصاف در واقع
اولور که ادای حبثناکه ایدنک کی یلیم دن کندوسی متضرر اولمق متقرر
ایکن بنیه صرایده میوب اساس حبثی بنیاد و کندو نیچه کمسنه نک حالنی
افساد ایدر و امام غزالی ایدر غمام سکا کمسنه دن نمیمت کتوره مثلا
فلان کس سنی سوکر سنک حقکده شویله دیدی یا بویله ایلدی یا سنک
امرکی افساد یا دشمنلکم محبت بنیاد ایتمک ایسترسه یا که مقابله
سنده التی نسنه لازمدر اول انی بتصدیق ایلیه سن زیرا نمیمت
المطلق فسقی معتبر اولدیکی خاسقک کلامی مردود در ثانیا تبینوا
الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بنبإ فتبینوا ثالثا یخ الکا
بندونصیحت و یعنی دن منع و نهی ایتمکدر زیرا حق تعالی امر بالمعروف
و انه عن المنکر بیورر نمیمت منکر ایدوکینه منکر بوقدر رابعا
الکا بغض ایتمک در زیرا حضرت حقک مبغوضیدر خامس آنک نمیمه
سبله اول مسلمانه سوء ظن ایتمکدر زیرا حق تعالی اجتنبوا
کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم بیورمشدر سادس آنک
سوزی حق میدر دکلدر تفتیش و تفحص اولنمق کرکدر زیرا
تجسس در حق جل و علا تجسس دن منع و نهی بیورمشدر کما

و

ولا تجسسوا دیشدر سابع آنک غمام سنی جهیکمسنه یه حکایت
ایتمک کرک زیرا کندی یا دخی غمام اولمش اولور و نهی ایدوکی اشلمک
عار در بنه کم شاعر دیشدر شعر لاتنه عن خلق و تاتی مثله
عار علیک اذا فعلت عظیم حکما دن برسنه بر دوست کلوب
فلان کس سکا شویله دیدی یا دیوجک ایدی یا بویله ایلدی یا برادرینی زیارته
چو مدتن کلمدک ایدی حالا او یچ در لو چنانیله کلدک او تکی بنم
دوستمی بکا مبغوض ایلدک ایکنجی جلیم فارغ و آسوده ایکن همکله
مشغول و آلوده قلدک او چنجی کندوکی بنم قصده امین ایکن متهم
ایتدک علما دن برسی بر پادشاهه نمیمت ایلدیلر پادشاه عالم
مذکوره عتاب ایدیجک انکار ایلدکی پادشاه بکا بویله بر معتمد
کمسنه نقل ایلدی دیوجک عالم ایتدی یا امیر غمام معتمد اولمز پادشاه
خوب دیرسن دیوب اندن راضی و غافل ساحط اولدی عمر بن عبد
العزیزه بر کمسنه کلوب آخری نمیم ایدیجک بیورد یکه استرسک
بوخصومتی یکیدن ایده لم کاذب چقه سن یا یها الذین آمنوا ان
جاءکم فاسق بنبإ فتبینوا الآیه کریمه مظهر سن صادق ایسک همان مشاهده بنیم
آیته ما صدق سن اکر استرسک سندن عفو و اغماض ایده لم
ایتدی یا امیر المؤمنین عفو ایلدم من بعد نمیم بندن صادر اولمسون
زیاد اعجم که بلغای عرب دن در بر کمسنه سلیمان بن عبد الملکه
سعایت و نمیمت ایلدی سلیمان امر ایلدی لو جمع او یحق زیاد
غمامکی یوزنه بقوب ایتدی سخ و انت امراء و انا احمک خالیا

تفتیش

لاتنه عن خلق و تاتی مثله

و انت اخو الماء انتنکر ذا بلل

صحت وانا قلت قولا بلا علم ۔ فانت من الامر الذي كان منشاء ۔
بمنزلة بين الجنانة والانع ۔ صاحب عباده برمكسنه رقعه سنده
برسيمك مالني اخذ اتمك لكه سعايت ايدر بكك ظهر رقعه ده بو
كلمات فضاحت آميز وحكمت انكيزي يزديكه السعاية مبتيحة ح
ان كانت صحيحة ۔ انكيت رحمه الله واليتيم حيرة الله والعيال عمرة الله
والساعي لعنة الله ۔ بعض حكما دعيلرك نميت بوقدر دركه
طلوز هر آب شفاح وسه پايه اوزرنده قيسر اوجي نسنه در
كذب وحسد ونفاق حكايت ايدركه برمكسنه برقول صوب
عيبي جهاندن قوو جلقدر ديوب برمكسنه اختيار ايدوب آلور
برتخ كوندر فصكره خاتونسنه ايدركه افندي سني سومز الجق سن
جاريه المق ايستر اما بن خواص نيز بكا تهر واقفن كيجه ستور كن
بوغازي التدن برتخ قل كسن كتورين اكا افسون ايده يين
سكا محبت وتابع بل عبد طابع اولسون خاتون اول سبدن نكه
حازم دكلمش ما صدق كلام غلام جازم ودديوكي سنه ء اتمكه
عازم اولجق افندسنه ايدركه بن خاتونك خارجه ميل وسكا
هر قصد ايدوب سني قتل ناگهدم كيجه اويورك اول كه حقيقت حاله
واقف وشر سنايه عارف اولسن خواجه اليه ايدوب
خاتون دخي اوستره اليه محل ذكه قريب اولجق في الحال جريوب
قالقوب خاتونني بي توقف قتل اليزايرتسي اقاربك زني
بي وجه قتله تحمل اتميوب مردي قتل ايدرلر ايكي قبيله محزون

اولوب

اولوب ايكسي محاربه يه مشغول ديكه كمسنه اراده مقتول اولور
بي ادب تنها نه حضورنه آند كتدي ۔ بلكه آتشي درحال آفاق يرد ۔
وغائلك بر عقوبتي دخي بودركه اكثر يا اول كمسنه لر حقيقت
حاله مطلع اولوب اراالرنده عداوت مرتفع اولوب بوحضور وخجل
قلورلر ميان دوتن جنك چوله آتش استه ۔ كمسنه چين بدبخت
كيندايني وآن خوش دكربار دل ۔ ديه اندرميان كور بخت خجل ۔
نميمه وسعايتي التفات ايتمه لركن افنا دينه اضغا اتمك كركه اصحاب دولت
وارباب جاه وتكلسته الزم لازم والهم مهمات ولوازم درزيرا بو
بابي سد ومفسد ومنافق كلامني رد اتمزسه ارباب نفاق
تكاثر وتغالب وشك صفتان درنده تهاجم وتكالب ايدوب
بر برينه دشمن نفاق اتمكله ارالرنده بغض ونفاق دوشوب
جدم وحشم واحباب واصحابي فرق واحزاب اولوب بغض ارباب
دولتي نوادر علله معتل وآستان سعادتي بي انتظام ومختل
اولوب بالآخره قصر دولتي منهدم ومايه ء اقبالي منعدم اولمق
لازم اولور اون دردنجي آفت ايكي دللو اولمقدر كه انك ذو
اللسانين ديرلر وذو الوجهين ديرلر مثلا ايكي دشمن ارا سنه
كيروب بر برينه برد ليوسوليوب اساس عداوتي محكم اتمكدر
بعض محدثلر روايت ايدرلر من كان له وجهان في الدنيا وكان
له لسانان من نار يوم القيامة ۔ وحديث آخرده كلمشدر
يجدون من شر عباد الله يوم القيمة ذو الوجهين الذي
يأتي هؤلاء بحديث وهؤلاء بحديث ۔ اما برمكسنه

ایکی دشمنلیه صداقت اوزره معامله و برابر سلیه فی المجامله
مجامله ایلیه اما آخردن نقل کلام و تهیج برینه اقرار و ایلام ایلیه
ذوالوجهین اولمز بلکه بو مدارات مقبوله و مجامله ایله معامله در
اکثر عقلا بو اسلوبه سالک و بو طریقه مالک و طرفینک مدار اسمی
عالم و هر برینک عداوت و بغضدن سالم اولور اگرچی ایکی
طرفلیه دخی کمال صداقت میسر اولمز زیرا صدیق صدوق اولور که
دشمنی دشمنی اولمه نته کم ایمیشلر در شعر تحبب عدوی ثم تزعم انتی
صدیقک لیس الخوک عنک بخائنه الفوک کلمن هر کشیه کمال صداقت
لازم دکل اما بو قدر مجامله و حسن معامله مستحب و مناسبدر
اون سکز بنجی آفت مدح کو یلیق در که بعض مواضعده منهیدر
امام غزالی ایدر حد حده الی آفت وارد در دردنجی مادحه ایکیسی
ممدوحه عارض اولور آفت اول افراط مدح کذبه مؤدی اولمقدر
فقیر ایدر بن شعرا بو آفته مبتلا اولمقلری ظاهر در شعر
در شعر قبیح و در فن او حسن چون اکذب اوست احسن او
بلکه بعض کثرت جهل و قلت تقوی سببیله کفره دخی مرتکب
اولور شعرای عربدن مبتنی بو ورطه یه چوق اوغرامشدر
نته کم دیمشدر شعر یثیر شقن فی فمی رشقات هن احلی من التوحید
شراح دیوانی متکلف جوابلر ویرمشلر آفت ثانی ریادر
زیرا مدح اتمک دعوای محبت در واقعه مطابق اولمیه
ریایی محض اولور سبب ای انکه لاف میزنی از دل که عاشق تست
طوطی لک ار زبان تو با دل موافقست آفت ثالث بعض

نسخه

نسخه لزادتها ایلیر که تحقیق ممکن و انحا اطلاع میسر دکلدر و بو
آفت اوصاف مطلقا ایله مدح ایتمکده اولور مثلا زاهد یا ولیدر
یا اهل و هر عدد دیمک زیرا حقیقت زهد و ولایتو ورع بر
کمسنه ده متحقق اولوب غیر علم سنکلدر اما اوصاف خاصه ده
علم ممکن در مثلا فلان کور دم تهجد غازی قیلور یا صدقه ویرر
دیه جایز امر مخصوص محسوس در و بو آفته دن احتراز انجون
جناب رسالت پناهی بیورمشدر لاتزکوا احدا اوان کان لابد
فقولوا احسب ولا ازکی علی الله احدا یعنی بر کمسنه ی تزکیه
و مدح اتمک غایت لازم کلور بنم ظنمده بو یله در حق جل و
علا یه کمسنه ی مدح و تزکیه ایتمزین دیمک کرک آفت رابعی کلیه
بر قاعده مدح اعتباطله آنک فرح و سرورینه سبب اولمقدر
حدیث شریفده وارد اولمشدر که ان الله یغضب اذا مدح الفاسق
فقیر ایدر بن مادحه بر آفتی دخی بودر که ذلت لازم اولور حتی بنه
واجب در که کندویی موضع ذلتدن صقنه خصوصا که مدح طمع دنیا
ایچون اولمه علی الخصوص که بو زمانه ده جود و کرم بالکلیه منعدم و
مدح و صله یله شکفته اولوب استماع مدح اتمک قصور و یران بنی اساسک
منهدم اولمشدر امرای زمان بر شاعر کل الذه قصیده کورسه جان
باشنه چیخر و بر بلیغ قطعه سنده در کر نظم ایدوب جیوبنه اظهار ایدن
اجل درکری دوکر قطعه متوم اذا انشد تبهم فکانما
حاولت نتف الشعر من اثنا فهم قم فاسقنیها بالکبیر و غنی
ذهب الذین یعاش فی اکنافهم ممدوحه عارض

اولان ایکی آفتک اولکسی اولدرکه کبر و عجب حادث اولور
حکایت اولنور کرسادات عربدن جارود عبدی حضرت عمر مجلسنه
کلدکده بعض حاضرلر بوکلوب سید قبیله ربیعه در دیدیلر جارود
یقین کلیجک حضرت عمر ذره ایله اورزدی یا امیرالمؤمنین نه کناه
ایتدم دیو جک دیدکلرین اشتمدکمی جارود بکا ایتدن نه لازم کلور
دیو جک بیوردیکه سکا کبر و عجب کلمکدن خوف ایدوب بوطریقله
ذلت ویردم اولن طفرزنجی آفت اولدرکه مدحدن استماع
ایدیجک کندوده اول وصفک تحقیقدن متوقر اولیوب طلب
زیاده ایچون جد و سعی دن فتور و کسل کلور بو ایکی آفت
سببندندرکه جناب رسالت پناهی حضورنده بر کمسنه آخری
مدح ایدیجک مطلعت علی عیبک اخیک بیور دیلر و حضرت عمر
المدح هوالذبح دیدیلر آما علمادن مطرف دیر ایدی هرکز
نفسی کمسنه دن مدح و ثنا اشتمدم الا نفسمک ذلت و حقارتی
زیاده اولدیکی زیاد بن ابی صلم دیدیکی که بر احد مدح و ثنا سن
اشتمکدن اولمز الا شیطان کی ظاهر اولور آما مؤمن اولان تدارک
ایدر عبدالله بن مبارک حضرتلری دیدیکه بو ایکی کلام حقدر مطرف
بیوردیغی قلوب خواص در زیاد دیدیکی قلوب عوام در
منقر ایدرین بوسببدندرکه مریدنه سالکی واقعه صالحه و کشف و
کرامات عرض ایلیسه نفی و سلب ایدوب بو ادانی مقامات
و اسافل کرامات در دیدیلر و مریده آفرین دیو ذهبی دیمشلرکه نفس
قویدیکی اولمیه بر مرید حکایت ایدرکه بر واقعه

کورب

کورب پیره عرض ایلدم شاید ورب دعا ایلدی فقیر زانوسنی
تقبیل ایلدم فی الحال واقعه کوردم بر کره دسیاه بنم زانومه
حس و تقبیل ایلدی پس مدح استماع ایلدن کمسنه تیقظ و
احتراز اوزرینه اولمق کرک و نفسنه نظر سوئی تجدید
ایلمک کرک که عجب و کبردن خلاص و فتور عمل و تقصیر و کسلدن
نجات بوله آنوکیون بعض علما اصلا مدح استماع اتمزلر
ایدنلر دینی حظ عالم و دقایق عجب و ریا و آفات اعمالدن
ناظر اولوب اکر بو مادح بنی حقیقتی اوزره بلیدی مدح اتمک دکل
بلکه کریزان اولیدی مطلعه شیخ بچشم عالمیان خوب منظرست
وز جنبش باطنم سر خجلت فتاده پیش طاوس را بنقش و نکاری کرامت خلق
تحسین کنند او خجل از پای زشت خویش یکر نجی آفت کلاعده
واقع اولان دقایق حظا و خلل درکه اندن احتراز متعذر یا
متعسر در آنوکیون من کثر کلامه کثر زلله خصوصا که کلام اصول
دین و توحید ذات و صفات حق مجیده متعلق اولمیه و خصوصا که
متکلم عالم بل متعلم اولمیه نتیجه زمانه ده مشاهده ایده رز احادیث
و مواعظ دن برایکی ورق کورن کرسیله چقوب عوام و عظاو
تذکیر و قران عظیمی زعم اوزرینه نقل و تفسیر ایدرو بر شیخه
برایکی کون خدمت تو به ایدن اقی حقایق و معارف سویلکه
باشلر اقی لره بو مقوله کلام محض خطا یا اثام در بیت
ای بسا چیزه میشود صادر که شود جاهل اندران کافر
امام غزالی ایدرکه علم و فصاحت و بیان و بلاغته قادر اولمیانلر

کلامنده سهو و زلل و خبط و خلل جیوق واقع اولور لکن حق جل و علا جهللریمزی
عذریمز ایله عفو ایدر نته کم حدیث شریفده واقع اولمشدر که برکمسنه ماشاء الله
و شئت دیسون ولکن ماشاء الله ثم شئت دیسون کندوسنک مشیتی
ثم ایله کرتاخیر و تراخی ایچون موضوع عدر اداسیله عبد عبودیتینه اعتراف و
تذلل و تخضعله کلازم بنده در التفات بولنور اولکی اراده تو تهم تساوی
و اشتراک که مقتضی شقاوت و هلاک در بنی الجمله منفهم اولمغین اندن
نهی و ثانی ایله امر اولندی و مشهور در که برکمسنه حضرت رسالت پناه حضورنده
من یطع الله و رسوله فقد رشد و من یعصهما فقد غوی دیو جمل صیغه ده
اشتراکلم و من یعصهما دیدوکن منافی الوهیت و عبودیت کوروب بیش
الخطیب انت قل و من یعص الله و رسوله دیدیلر و دخی بعضلر دیمشدر که سزده
برمیکوز عبدم و امتم دیسون و دخی حدیث شریفده کلمشدر که لا تقولوا
للمنافق یا سید فانه ان یکن سیدکم فقد اسخطتم ربکم پس کوزه سیه
الفاظ تعظیمله خطاب محرم و محظور در حتی بعض فتاوای حنفیه ده مذکور در که برکمسنه
برمجوسی یه یا خرشنه دیسه کافر اولور خرشنه استاد دیکدر پس زمانه زده
یهود یلره خواجه فلان دیمک خطرلو در سلام حقنده دخی علما دیدیلر
ابتدا انلره سلام و یرمیه انلر سلام و یرسه اجواب ده علیکم دیمیه لر تا قانسنه
زیاده اولنمیه لکن ذمی قتنده بر مؤمنک حاجتی اولسه ابتدا سلام اعلم
رخصت وارد در و بعض الفاظ که مفهما کفر در دیمیه لر در نهایت احتراز واجبدر
زمانه ده ارسال لسان و اطلاق عنان سخن قاتی شایع اولمشدر بعضا
جهله لطیفه کویلیق و لخاکساران قصد ایلیوب کمالات بزعمه لطیفه دیو
سویلیر بعضی آنی استماع ایدوب خجل و متهقه ایلر یعوذ بالله ایکیسی
کوتوه

دخی

دخی دینده بیطاقه و ضلالت و ضعف بر وانه اولور بعضی جهال سیئی ایلیه کلمه ده
کفری اجرا ایدرلر علما جهل عذر دیملر دیمیه لر در و یعنی بابنده مبالغه ایدرلر
اگر ایله دیلمه کافر بابنده اولمین دیرلر و بعضلر دخی آخره بواعتبار ایتمزلر سنک کافر
اول دیرلر و بعضلر الله تعالی علیدر که بنده بو فعل صادر اولمشدر دیرلر بلکه
صادر اولمشدر عوام حقنده بو سوز کفر در دیمیه لر بو جمله آفات و مهالکی
و بلیات و متاعبدر که ساندیغمز صادر و صاحبی کافر اولور حدیث شریفده
وارد اولمشدر که ان الرجل لیتکلم بالکلمة لیضحک اصحابه و لا یبالی بها و انه
تقع نفسها فی فهواة جهنم سبعین خریفا یعنی برکمسنه بر سوز سویلیر حرفیا
کولشدرمک ایچون اول سوز آنک قائله جزئیدر رجحی اولدیغی قدر اما
بلکه که اول سوز سبیی ایله جهنم ایچنه دوشر یتمش یل مسافه ده قعر
دخی بولدر که مجرد اجرای کلمه ده شهادتین کیروب اسلامه کلمز بلکه اول سوزدن
بعینه توبه ایتمک کرک که بزم علما مز متنبه لازمدر پس بنجه کلمه ده کفری
سویلیر و اوندن ظاهرا کلمز که توبه ایلیه یعوذ بالله تعالی شقاوت ابدیه ده کلمق
کورینور بو مثللک جاهلانه سوزلردن کرک که هر صباح و مساء بو دعا اوقیه اللهم
انی اعوذ بک من ان اشرک بک شیئا و انا اعلم و استغفرک لما لا اعلم
علما دیملر که بو دعا اوقیوب ماضیده کفر کلمه سی لسانه جاری اولدیسه
انی محو ایدر دیو توبه و استغفار اولور و مستقبلده کلمه ده کفردن حق
جل و علا لسانمزی حفظ ایلیه بکر مجی بریجی آفت عوامکه دقایق علوم و
متشابهات قرآن و سر قضا و قدر و مشکلات اسرار حکمت و سر تحقیقدن
سؤال ایتمیدر انلره لازم اولان احوال و عمل سعی و اجتهاد در لکن
نفس امارهٔ نک عادتی بودر که کندویه نافع اولان تلخ و ثقیل و ملاحیی
نفوسی

بوشبهه ایله جبر محضه قائل و قائلکر نبوه شرائع و دعوات انبیا کرو عد و وعید
و ثواب و جزای اعمال صالحه و عقاب و نکال اعمال فاسده یه مشتمل
و متبنیدر فاسد و باطل اولوب ظاهری جبر اولان ابیات شوالی تمثیل
ایدرز حافظک بوبیتلری کبی ۵ ذرکوی نیک نامی مارا گذر ندادند ۵ یه
گر تو نمی پسندی تغییر کن قضارا ۵ حافظ نخود بنوشید این خرقه ۵ می آلود
ایا شیخ پاک دامن معذور دار مارا ۵ و بوبیت کبی ۵ بر روای ناصح و بر دزد
گشان حزده مگیر ۵ کار حرفای قدری کمذ این من چه کنم ۵ و آنک امثالی
اشاد ایدوب ضعفای ناسک دینی عقایدینی افساد ایتکله توصل ایدرز
بو فقیر یله علم و معرفتدن خالی بر میر فضول کویله اجتماع و آنک کلامنی بر
شام رمضانده استماع واقع اولدقده بعض مصلحتلر وارخدمتکرده
حل عشا ایدرین دیدی فقیر دخی مسائل صیام و تراویح و قیام دن بعض
سئله لر صورمغ تخییل ایدوب تمام انشراح صدر له بیورکدیدم بشلدی
سر قضا و قدر دن سؤال و شبهه سابقه ایله ایراد استکمال ایلدی
فقیر ایدم اولا قضا و قدر دن بحث و جدال منهی در زیرا هر قدر مقدمات
دقیقه یه مبنی در پس مؤمن صحیح و بنده صریح لازم اولدر که زمان
پادشاه مطلوق سریره کتورمکی ایچون قبول و امتثال و مسارعت و
استعجال ایدوب بهانه و تعلل اشکنده اوتریه و چون و چرا و لم
ولا دن دم اورمیه مثلا سنکه پادشاه جهان مطاعکز خدم و حشم
و انصار و اتباعندن چالاسکا درگاه سعادت دستگاهدن
برفرمان وارد اولسه همان اطاعته مبادرت و امتثاله مسارعت
ایدرمیسین یوخسه بو فرمان نیچون بویله کلدی دیو بحث امتثاله

شیرینی ماحقیقت

حرص ۴

و فضولدن اولان شیرینی و حقیقت کلور و عوام بو معقوله علوم و خوض اتکدن
مسرور اولور زیرا شیطان انی تخییل و تسویل امور حسنه دینی علما و اهل
فضلدن ناسین بعض مصطلحات اهل رسومی بلمد و کلک حرز و رمز خلاصه ۵ علوم و
نقاوه ۵ معارف بونلر در سن انلری علما ظاهر دن بلمکلرین خصوصا بعض صوفیه
ایله مصاحب اولور منطق الطیر حضرت شیخ عطار علیه رحمة الغفار و گلشن راز و
و زبدة عین القضاة همدانی دن بر ایکی بیت اوقیوش ایسه خود نکته دان عارف
و حقایق شناس عمیق و علمای شریعت مستنده ظاهریا بالتحقیق اولور و بعض
علومدن دخی مسائل یا ترجمه کتابلردن یا بعض ناسن افواهندن تلقف ایدوب
آنو کله بعض دانشمندلری امتحان کندو حفظ ایتدوکی جوابی مطابق تقریر
ایتمز سه جهلنه حکم ایدر و زمانه مزده بلیه ۵ عامه در بو معقوله اهل فضول و
داعیه ۵ ضلالات اولندن عارضه اولور شبهه ۵ قضا و قدر دن بر کم
بعض فسقه فقه و مجوزه انهماک مقتضای جبلت ناپاکلری اولوب نواجر
شرعیه ۵ ملاحظه دائم موقوف و نهی منکر ایدن مؤمنلرکی لوم و تعریضین
استماع ایدوب کل شیاطین جن و انس و دیو ابلیس در ونلرندن القاو
تخییل و ضلالتین انس پر تلبیس بیرونلرین اضلال و تسویل ایدرلر کرسنکه
فسق و فجور ایده جکلی علم الهی ازلیده مقدر و لوح محفوظه مسطور اولان
محو اولمق ممتنع در پس سن مجبور محض و معذور صرف سن مجبور محضکله تعذیبی
و معتذرکی عفوی عادل حقیقی یه کم صدور ظلم و جور انزه محال در محلی
دکلدر نته کم عمر حیاته منسوب رباعیده مذکور در کم

۵ رباعیه

من فی خورم هر کم چو من اهل بود ۵ می خوردن من نیز ازو سهل بود ۵
می خوردن من حق باز لم یزلیست ۵ گر می نخورم علم خدا جهل بود ۵

مطلب

مسائل اسرار قضا و قدر

القدر و هو ما یقدره الله سبحانه
من القضاء، القضاء الصنع
و التقدیر و الحکم

بو

الی هنا نصف هذا الکتاب

غیر مطابق و تصدیق تخیلی و جهلی اولسون **ایکنجی** شوق و میل در جانب
فعله کم علم و تصور مذکور دن ناشی اولور بو شوق و میل علمک غیری
ایدوکی و فعل اختیاری نک مبادیسندن ایدوکی بالوجدان الضروری معلومدر
فعل
پنجه کمسنه بر فعلی تصور و فایده سنه تصدیق ایلیر امّا جانبنه شوق و میل
واقع اولمیوب اول فعل وجوده کلمز **اوچنجی** اجماع و عزم در یعنی فعلک
ایجادی جانبنه رای مجمع و غرضیتی مقرّر اولمقدر دیونک مبادی اولدوغنه
دلیل اولدر کہ پنجه کمسنه بر فعلی تصور و فایده سنه تصدیق ایدوب آنک ایجادی
جانبنه شوق و میلی دخی اولور لکن بر شیئه مانع اولوب شوقی باقی
ایکن فراغت ایدر پس شوقه تابع بر اجماع و عزم دخی لازم ایشدی امّا
حکیم اشراق ایدر بو اجماع و عزم دیدوکیمز لازم دکلدر و بحی بو شیئه شوقک
تأکیدی و غلبه سیدر بو سبب آخر دکلدر بو نزاع لفظی یه قریبدر
نزاع
دردنجی تحریک عضلات و اعصابدر بونک لزومنه دلیل محتاج دکلدر
پس فعل اختیاری اولدرکہ اولا تصور جزئی و فایده سنه تصدیق
اولوب بو علمدن شوق و میل حاصل و اول شوق و میل غریزی
مرتبه سنه واصل اولوب اندن تحریک عضلات و اعصابه اعصاب اول
فعل حیز وجوده احضاج و ابدا اولمش اولور و هر فعلی کہ بو اسلوب
اوزره اعنی یا سابقا اصلا الحاصل متعلق اولمیه یا معلوم اولیه شوق و
ارادت اولمغله اولمیه اول فعل احضار ایدر حرکات جمادات بیله کہ
اصلا علمله مسبوق دکلدر و حرکه ارتعاشیدر بیله کہ فرضا تصور دخی
اولونسه و فکر صحیح اولنسه شوق و ارادت سببی ایله واقع اولمش دکلدر
چون فعل اختیاری مبادی مذکوره یه موقوف اولدرسز ممتنع اولدیله

وجودی و اجیدر ابو مبادی اولی کہ علم تابع کہ شوق و میل در اختیار
دکلدر بلکہ بر فعلہ تصور و تصور و فایده سنه تصدیق اعکه کسب
واختیار اولمز و اندن تحصیل میل دوشمک دخی کذلک عبدک حنفی و
اختیاری ایله دکلدر و میل نفسکه ارادتکه احد طرفینی ترجیح اولمق
دخی حکمی و متصوفه تسمیه بلامرجح ممکن دکلدر و اندن فکر و تحریک عضو
خود خود زیدر پس فعل اختیاری یا بحقیقه اسباب موجبه و مبادی
غیر اختیاریه یه مستند در اکر دیرسک بو تقدیرجه فعل بنجه اختیاری
اولور جواب ویرورز کہ اختیاری بو اسلوب اوزره واقع اولندر
پس فعل اختیاری ولکن اختیار اختیاری دکلدر دیمیلدر **مشوش**
کرچه از خیز فعل او دورست ۶ اندران اختیار مجبورست ۶
کرچه زی اختیار کارشنیست ۶ اختیار اندر اختیارش نیست ۶
اکر دیرسک کہ چون عبد ناموس اختیار ریزه مضطر و مجبور اولمش پس
بو اختیار حقیقتده جبر محضه راجع و اختیار صرفه مبتنی اولان امر و نهیه
مانع اولور و مجبور محضه امر و نهی عقلا لاقا مستحسن و نحو غا غیر واقعدر
بزاویرز کہ مشایخ متصوفه بو اشکال صعبه بویله جواب ویرمیلرکه
مؤمن مطیعک قلبنه حق جل و علا فعل خیری ایجاد دام جانبنه علم و
شعور و بر دکدن نفسکه شوق و ارادت بر قدر قدر نفسکه بداهت ایلدیکه
خیری تحصیل و امره امتثالی ایلدی و کافر و فاسقک قلبنه بو شوق
و ارادتی بر قدری لابد تحصیل خیر و امتثال امر اعدی زیرا اولکی نک
ماهیتی مقتضاسی بو ایدی و استعدادی ایجاب ایدی و ثانینک مقتضای
ماهیت و استعدادی بو ایدی و ماهیات غیر مجعول و استعدادی غیر مخلوقدر

هرچه ظاهر ز جمله اعیانست ٭ سر بسر مقتضای ایشانست ٭
مقتضا سیئی ذاتیه اول علام ٭ وز سر حکمتی اولیه ظلام ٭ اول شب بدر کرد
روز محشر و فردای قیامت ستر قدر جمله ء عالم و عامی و مطیع و عاصی
اولنلره ظاهر و مکشوف اولیجق اشقیا جمله کندولری یوم و ملامت
و سوء مقلبلرینی ایله ندامت اظهار ایدوب ظلمنا انفسنا آنا کنا خاطئین دیه
و مهیج کافر و عاصی دنیاده ملحد لر دیدکلری بزم صوچیمز نه ایدی چونکه
تقدیر ایمش ایدک تقدیرک تغییره قابل دکل بزه عقاب و عذاب اتمک
روا دکلدر دیه لر چون بو سترک معلوم اولدیکه مقلبلرینی اختیار ایده حقیقتده
اختیار اختیاری دکلدر و انک حقیقتی اضطراره راجع و انسان
تقالیب دست و چوگان تقدیر ده کوی و گوش کردانده بیت
کرچه تو ز اختیار نامویی ٭ لیک در اختیار مجبوری ٭ پس مؤمنه لازم
در که هر آن و هر ساعت کندو حول و قوتن اسقاط و نفی ایدوب جمله
حول و قوتی حق جل و علا یه حصر ایلیه مثنوی بین درین کارگاه و بیم و خیال
خویش را در مجاز ی افعال ٭ قابلی ز اختیار خود عاری ٭ کشته افعال حق بر و جارتی
و لسان حال و مقالنه اللهم لا تکلنی الی نفسی طرفة عین ولا اقل من ذلک
دیوب حق جل و علا دن توفیق و امداد طاعت و خیری تضرع و خذلان
دن که عدم توفیق و عبدی کندو حول و قوت موهبه تفویض اتمک
دن یتعوذ ایلیه طاعت صادر اولسه یارب محضا سنک امداد و توفیقک
در دیو شکر و ثنا ایدوب تمنا و طلب ایدوب مزید ایلیه ٭ بیت
شکر باشد کلید گنج مزید ٭ گنج خواهی دده ز دست کلید شعر
اذ من الشکر عم الاوه ٭ و من الشکر دام نعماوه ٭ اکر معصیت صادر

اولسه

کتابة مصنفه رحمه الله تعالی اثناء قضا
مذهبین اوچنجه دیلکه بخلق مختار دن
فی افعالنا و مضطرون فی اختیارنا
دین مذهب در که جبر متوسط
اعتبار ایدر لر و ربک یخلق ما
یشاء و یختار ما کان لهم الخیرة
آنه کریمه تفاسیر بیضاوی رحمه الله تعالی
تو مسلکه سالکدر هدانا الله تعالی
الی ما یرضاه امین

اولسه ملحد مخذول یکی سنک تقدیرک بویله ایمش بنم نه گناهم وار دیه معذور
جرم و عصیان بیورمیه خویش افکن ٭ سر شرمنده کی به پیش افکن ٭ معذرت پیشه کیر و استغفار
عجز و مفرت شکستکی پیشه آر ٭ کرایی خداوند العدل و الحکم ٭ من ضعیفم بکن مرا ارحم
کرایی خدا بنده ء کنه کارم ٭ نزد خود کوهها کنه دارم ٭ نیت غیر از تو عذر خواه تو کس
عذر من عفو کوه کاه تو بس ٭ بلکه کندو نفس شومندن بیلوب عبادتنی تقصیر یله
معیوب و تقصیر ینی نفس امارة سنه منسوب قله ادب عبودیت بولدرمه کم لسان
الغیب حافظ شیرازی دیمشدر ٭ گناه اگرچه بنود اختیار ما حافظ ٭ تو بر طریق
ادب باش و کو گناه منست ٭ بعض اهل عرفان بیور مشلر در که ان الالم ذم
حمد فکونوا و قایته فی ذم اجعلوا و قایتکم فی المدح تکونوا ادبار عالمین ٭
یعنی عبد مکلفک حالی ایکیدن خالی دکلدر یا خیر و طاعته مظهر اولوب
مستوجب مدح و تحسین اولور یا شر و معصیته مصدر اولوب مستحق
ذم و تعزیر اولور پس ادب کرلایق عبد برار بدر اولدر که مصدر معاصی
و شر اولدقده حق جل و علا یه و قایه یعنی سپر اولوب خدا جانبنه تیر ذم
و ملام اتلمه مانع اولوب جمله لوم و ملامتی کندو یه ایتماع و تقریع و نوامتی
نفس پر تقصیر ینه ارجاع ایلیه مثنوی گرچه در کیش صاحب تمزید ٭ آن تعالی همی کند
کر همه فعلها چه زشت و چه خوب ٭ یا وسایط بحق بود منسوب ٭ لیک از انجا
که شیوه ء ادب است ٭ نسبت فعل شر بحق عجبست ٭ و اگر فضل و توفیق
حق جل و علا سبب ایله مظهر طاعات و حسنات اولدیسه بوده حق جل و
علا یی نفسنه و قایه و سپر ایدوب جمیع مدح و ستایشی اول جانب منیف
مایه حصر و اسناد ایدوب نفسی استحقاق مدح و ثنا دن تنزیه و
ابعاد ایلیه کر ادب عبودیتله متحلی و مجبور عبودیت حق تعالی اولم جمله انبیا

توصیه

قل کل من عند الله اکا ارشاد اولور

واولیا واصفیا که بیشگاه قبول واصطفاده مقرر در بوجلیه ایله متحلی وبواد بله
مؤدبلر درسته کم سرور بارگاه اجتبا حضرت محمد مصطفا علیه الصلوة الاتم
والسلام الاوفی بیورر رکه ادبنی ربی فاحسن تادیبی وبو
ادبرندر که حی جلیل محکم تنزیل ده ابراهیم خلیل دن حکایت بیورر رکه
الذی خلقنی فهو یهدین والذی هو یطعمنی واذا مرضت فهو یشفین
والذی یمیتنی ثم یحیین والذی اطمع ان یغفر لی خطیئتی یوم الدین
زیرا والله تعالی مرضی وشفینی دیو بر مرض وسقم که ظاهرا شر والم درجه مضاف
الیه یوب نفسنه اضافتله که مظهر شدید الکتفا الیدی وشفایی که خیر ونعم در
جمله حق جل وعلا یه اسناد الیدی وفاتحه ء خاتمه که ام الکتاب
وخیر الخطابدر بواد یکبر رعایتنه اشاره واقع اولمشدر که صراط الذین
انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین بیورلیوب یاعنی اهل سعادت
وهدایت اولان کرم وانعام حق جل وعلا یه نسبت اولنوب انعمت علیهم
بیورلدی وموجب اهل شقاوت وضلالت اولان غضب واضلال حق جل وعلا یه
نسبت اولنیوب غیر الذین غضب علیهم ولا من اضللتهم دینلدی سبحان
الله ما اکثر لطایف کلام الله بوو جهله اشارات لطیفه ونکاته شریفه
دن غرض بیان اداب وتادیب وتهذیب اولی الالباب در بوسبب
دندر که بعض کمل ارباب ادب طریقت بیورمشلر که التصوف ادب کله
ادبوا النفس اینما الاصحاب طرح العشق کلها اداب بیت
مایه ء دولت ابد ادبست پایه ء رفعت خرد ادبست پس
بو تفصیل وتطویلدن حاصل اولدیکه اهل جبزی خیر ولی خیر طریقه سنه
سلوک وسیر ایدوب شیطانک نه صوچی وار چون نفی وطردی معتبر
وترک

وترک طاعات وکسب سیئات ایدن نه مجال اولوب درحیز اهمال عباد خیر وشر
علم ازلی ده ثابت ومقرر ولوح محفوظده مسطور اولمغله علم شامل جمیع عبادی عالیه یه اشارتدر
باظاهر اخبار ده وارد اولدوغی کبی بر لوح عظیم اوله جمله ء حوادث واکوان
ایله ترقیم اولنمش اولمله انزله لمیارتدر مکتوب ومسطور دیو بوطلاب
ترک طاعت وکسب معصیت اتکله سبب وعذرت ایلین جاهل ومخذولدر
واکر معتقد ضلال اولمیوب محض عرض دقایق ودرک حقایق دعوسن
ایدوب بتفوه وتکلم ایدرسه مرتکب لایعنی وصاحب بدعت ومضلولدر
اکرناکاه بر شبهه یه دوشمش وشقیه ء خاطر نه زیور خواطر اولمشسه ایسه
ذکر ایدوکیمز جواب شافی وخطاب وافی ایله قناعت وادراک ایتمزسه
پرده تسلیم اطاعت ودفع شبهه ورفع شناعت ایلیوب والله الهادی
والیه مبدئی ومعادی چون آفات لسان بوقدر ذکر وبیان اولندی
بوقدار اله اکتفا واختتام وبزدخی آفات لساندن احتراز ایدوب
حتی کلام ایدوب ذکر ذلت حلف حلف وتحلف اولنمک وکندوده
اولمین فضایلی واراد تعالیدوب دایره سن حدودن بلند ومرتبه سن
استحقاقندن زیاده ارتمکدر طوتمق وحلف حقیقتده تجبله کذبدن
مرکبدر ونتایجی وفروعی دایما مرایت عالیه واربات فضایله تحقیر وازدرا
ورعایت حقوق اخوانده تقصیر وتفنی تعظیم کرام وغریبی تحقیردر
چون عجب ولذبک علاجی تقریر اولندی علاج حلف انلردن معلوم
اولور ذکر ذلت بخل وحسد بخل خلق مذموم وضد سخا اولمغله
رذیلت عظمی ایدوکی معلوم ومقرر ولسان پرعده ذمی ذم بخل ومدح
سخا چوق واقع اولمشدر ومن یوق شح نفسه فاولئک هم المفلحون

شیخ نخل غلط در ذکر الشیخ بخلون بما آتاهم الله من فضله هو خیرا لهم
بل هو شر لهم سیطوقون ما بخلوا به ، و حدیث شریف وارد است که
لا یدخل الجنة بخیل ، و در بیهقی است که ثلث مهلکات شح مطاع و
هوی متبع و اعجاب المرء بنفسه ، یعنی او در خلق وارد است که هر کس حریص باشد
او بخیل تر باشد و بخل شدید کم نفس الی اطاعت ابلیس قلبا و روحا حکمی
جاری او لمنش اول انکبیس هوی یعنی باطنه میل دارد که نفس الی اطاعت او کند
اول او حیثی کشش کند و نفسه و کما لا تشه عجب انکه در روایت عباس در
روایت اولنور که حق جل و علا حبت غدن خلق ایتدوکنده ام ابلیزیکه
تزیین ایله پس بیور دیکه اظهار ایت جنت دیو سلسبیل
و عین کافور و تسنیم اجرا ایدوب نهر خمر و عسل و لبن متفجر اولدیکی
پس بیور دیکه سرعت سرورکی و سرسبزلکی و نضارتی و حلله لرکی و حور یلرکی
اظهار ایت پس حق سبحانه و تعالی بیور دیکه تکلم ایله جنت کلام فصیح ایله
طوبی لمن دخلنی ، دیدیکی حق جل و علا بیور دیکه عزتم و جلالم حقیچون
سنده بخیل کمسنه یه ساکن اتمزمین اگر دنم بخیل و سخی سخاوت وارد
اولان آثار و اخبار و ابیات جمیع و اشعار اسیر اداولنه تطویل تدن
بیرون اولور پس انلردن فراغت ایدوب بخیل مذموم نوع در آیین بیان
ایدوب طریق علاجین عیان ایدیلم بخلک تعریفنده چوق کلمات اقشر
لکن اصح اقوال بودر که بخل شرعا واجب یا مروت یوزندن مناسب
اولنی قادر اولوب انکله ادا مثلا بر کمسنه شرعا واجب اولن زکوتی ویرمه
بخیلدر شرعا واجب ویرمه اما مروت طریقیله لازم اولنی شکل ایله مثلا
مال موفور و نعمت عظمی یه قادر اولوب اقارب و جیرانندن فقرا

وصلی

انعام فتح ج

وصلی اولوب خرفقر و شدت افلاسله معاش ایدوب بونلره فواضل
نعمتندن برحبه ویرمه اگر زکوة شرعیه ویردیسه ده بوکمسنه بخیل
تحمیده داخل و وعید بخیلدن انکا واصل و متواصلدر ، و واجب المروت اختلاف
اشخاص و ازمان و حالاتله مختلف در مثلا مقرره بر جزئی یا سنه ، اما سائل انک
مروته مانع اولمز اما غنی یه مانعدر مثنوی بقنطار زر بخشش کردن ز کبیح ،
نه چندان که دینار از دست رنج ، بر دهر کس باید در حور و زور ،
کراست باید ملح پیش مور ، ضیا فتلر مضایقه و تدقیق انک مروت
دکلدر معامله و مبایعه ده تدقیق مروته منافی دکلدر ملک حد دن بیرون
اولدیکی و بیع و شرا ده دخی مثلا کفن المعده و اضحیه المعده تدقیق انک
مانع مروت در و بالجمله مروتک بر حد معینی یوقدر ولکن ذوق سلیم و عقل
صحیح ایله معلوم اولور که نه مرتبه مانع مروتدر و نه مرتبه دکلدر پس بر کمسنه
زکوة مفروضه ، ویرمه یا مالنک اوسطندن ویرمیوب ادنیسندن
ویرسه اثم بخللنه بخیلدر انلریله رایت ولکن محل مناسب اولمز در مروت
ایله مثنیه بخیلدر اما اولکی دن ادنی در آنی دخی ایله بخللده خلاصه
اولوب ومن یوق شح نفسه درجه سنک ابتدا سی انکا حاصل و ایثار و بذل
و سخا نفس مقامینک ادنی و اصل اولور ولکن مراتب سخا و ایثار متفاوتدر
و اسخیا و کرام مقامات احاد و انفاده بیچه طبقه در
و لهم ارذال الرجال متفاوتة ، لدی المجد حتی عد الف بواحد ،
ایثار انکا دیر لرکه کندویه لازم ایکن صرف ایدیوب آخره ویرسه نته کم قرآن عظیمده
بیور لدی و یؤثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة ، و ایثار متحمل و
متقرر و اصلا نادم و متضجر اولمکیله مقام عالیدر و اما ایثار دن صکره جرایده

155

انعام فتح ج

شح البخل و الحرص

و هما فی مخالفة الشرع حرامان و فی مخالفة المروة مکروهان تنزیها

نادم اولق احتمالي اولیجق ترک اولی در لاصدقة الاعن ظهر غنی .
بیورلدوغی بولنره کوره در بیان اسبابی خواجه نصیر ایدر تامل اولنه
سبب بخل اوچ درلو یا مقرر احتیاج یا غلو حب مال یا شرارة نفس
سببیله اولور که غیره خیر وصولنی استمکدر امام غزالی ایدر سبب
حب مال ایکی یدر بری حب مشتهیات که طول امل الیله مقرون اولر
مثلا بر کمسنه کندویه طول عمر تقدیر ایدوب مدة عمرده مشتهیاتدن تلذذ و
مستحسناتدن تمتع اتمک استیوجک لابد مال که مشتهیاتک
حصولنه علت در محبت اتمک لازم اولور بنه کم دیشلم در نظم
الی لازم توسی کم جامع اللذاتیت ، محبوب خلایق بهمه اقاتیت ،
بی شک توحذا نه یدیکنی بخذا ، کشاف کروب وقاضی کاجاتی ،
اما طول امل اولمیه مثلا یارین برکون موت اغلب وسفر آخرت ممتنده
کلمح البصر اوسهوا قرب اولمه که مفارقتی لازم در اولقدر محبت الیلمز
بعض کمسنه لر اولادینک بقاسین دیمی کندو بقاسی کبی حب مال سبب
وحرص اد خاره علة قیلور آنوکیون جناب رسالت پناه بیورمشدیکه
الولد مبخلة ومجبنة ، یعنی ولد محل بخل وخوف فقر در ایکینجی
عین مال محبت اتمکدر بنه کم بعض کمسنه لر موموز وخزاین مکنوزی
اولقدر اولورکه معتاد دن زیاده عمری اولوب هرکون ایدوکی انفاق
وخرجک اضعاف مضاعفه سنه ایله یتقصان ظاهر اولمز و
بعضینک املاک وعقار اتلدن زرع واذرار مرتب دیمی کلورکن
واصلا مقرر احتیاج احتمالی یوغیکن بنه عین مال محبت ونفس
دنیاره درایم عشق ومحبت ومودت ایدوب نه زکوة واجبدن

برحبه ونه صدقه یه مندوبه دن برفلس ویرر بلکه کندو حفنده اقل قلیل
ایله اختصار وناه جوین ایله اکتفا ایدوب اموالنی تحت الارض دفن
ایلر بعض کمسنه لر تحصیل ضایع اولمسین دیمی اختیار وبعض وارث مبغوضه
انتقال اتمسیله کاه نالهٔ دلسوز کاه آه جان فکار ایله فریاد ایدر
وبو مقوله اشخاص روزکار دنیایه بولیشور وهر بریک نوادر
اخبار واحوالی مجالسده نقل وحکایت اولنور ایراد مثال وبیان
حال اتمکه احتیاج یوقدر وبو مرض بنایة العلاج در خصوصا کم زمانه
شیب وکبر سنده دیمی اولمکه اکا بشر برکمسنه محبوبه عاشق
اولوب رسول مقبول صلعم دیمی محبت ایدوب کیدرکن محبوبنی اوندوب
رسول محبتنه مبتلا اولمز یمی شبهه اصل محبوب مشتهیات نفس در
اما مشتهیاتنه حال سبب وصولی اولمغین هرکس اکا محبت اتمش در لکن
کیدرکن نفس مشتهیاتی اوندیلوب مالکه سبب حصول مشتهیات
ایدکی اولقدر اولمشدر که جمله مشتهیاتدن جمع مال واد خار الی اشهی
واحب اولمشدر حتی بعضی بخلانک لوم وعتاب بتلرینه لوم و
طعن ایدوب قدر تکز وار ایکن فقر اکی فقر مقرون بتوسل معاش و
طلبیات دنیادن کم قل یمی للذین آمنوا ، بیورمشدر بالکلیه حب مال
انجیون اجتناب ایدنلر دیرلرکه چون مقصود نفسک اشتهاسنه
وصول ولذت ومستحبی حصولدر بزم قتمزده جمع واد خار جمیع
مستلذاتدن الذ وجمیع طیباتدن اطیب واشهی در پس
بزده دیمی نعیم دنیادن تمتع کم خرج وتعریضدن تمتع در حاصل وبزم
نعیم عیش وسروره اصلا ضرر یوجکدر ویرر لر اما غایة ضلال

ونهایه جهلدر تدبیر او وصول حاجات وحصول مرادات اولمیوب ذهبله
حجر کی نه فرق وار در مراع برای نهادن چه سنگ وچه زر، بیان علاج بخل
چون بخلک اسباب بندن برسی جهت مال وحب مالک سببلری یانه در
ذکر اولندی پس هر شخیک علاجی جدیله اولور حب مشتهیات
قناعت پیسر تحصیل ایله اولور وطول امل تذکر موت اقران واشال و
معارف واشباه ایله ذکری ایله اولور کی هزاران زحمت وتعبله جمع مال
ایدیلیر آخر قوبوب گیدیلیر مال انلرک اجل لرندن فکره بقالرینه سبب
اولمدی بیت نه اشیان نخستین نکه داشتند، بحسرت بمردند وبگذاشتند
الآن حال الذین غیر یلیر تصرف وانلر خاک ایچنده تحزن وتاسف ایدر اولاد
ایچون حرص وبخل خود غایت حماقت وجهلدر آنی خلوج ایدون
رزاق بیرور دکار ولادتندن اول پنجه روزکار حالنی تدبیر ورزقنی
تقدیر ایتمشدر، وما من دابة الا علی الله رزقها، پنجه کمسنه یه پدر و
مادردن برجنبه میراث انتقال ایلمزینه مضل حقدن اول قدر ملک و
مال ومنال مالک اولور کی اباو اجدادی عشر عشیرینه کور مشلردی
وپنجه کمسنه بدروماد رندن اموال واسباب خارج حد وحساب
انتقال ایدر اندک زمانده اول مال بسیار عرضه یه تلف وبوار اولوب
موت یومیسی اقل تکمیل تلور وکندوسی مقبر وذلیل اولور پس
وارث ایچون خزینه دار لوح خیال باطل واولادی مالم الحرلین احوج
وجاهلدر نته کم حافظ ایدر بیت خزینه داری میراث خورکان کوشت
بقول مطرب وساقی بفتوی دف ونی، حکایت اولنور کم
سلطان محمد زمانده برخواجه یه مال دار وارایدی کم کثرة مال وخزاینده

قارون

قارون روزکار ایدی چون خواجه یه عدیل قارون کرفتار موت
اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة ولا یستقدمون، اولدی خرزند
دلبندنه عمر صد سال تقدیر ایدوب هر کونده بیک درم خرج وتوقیر فرمان
ایدوب مبلغ حاصلی مخزون خزاین وحواصل ایدوب اوصیا یه تسلیم و
کندی اخلاص فرزندنه بی بیم ایدوب سفر آخرته تقیم ایدر فرزندی
مبلغ رحایل واصل واموال دست تقرفنده حاصل اولیچون اسراف بی انصاف
وتبذیر بی تقدیر ایله برباد ایلر حتی نقل اولنور کم کمان کرده وتو منتظره
بنا دیوکیم وزر ایدوب دریا دره مرغابیلره اتر یمش وهمیان پیر
زری دیوار حجره وزوب همیانه تلاوة سوره یه انشقاح ع
حاضرون انتهاب واختطافه اتفاق ایدیجک کندو وقعه ایله خندان
اولوب همیان آخر درمیان ایدوب آنی اصحاب اخذ وانتهاب دیو
وقعه یه بی حساب ایدوب برکونده پنجه صنادیق تهی وهمیانلر
منتهی اولوردی چون وارث اموال انتقاد انفاد وافلاس
سببیله ایله ساکن کلخن ورماد اولمش سلطان محمد رح استماع
ایدیکده خواجه یه بخیل صفتله سابقه یه معرفتی اولدوغیچون جوان
مسرفی دعوت ایدوب بینه راس مال بخشش ایدوب نوال انعام
استیجاب دیشکه الپادشاه روی زمین دولت جهانیان نوار نیکوز
سایه سنده عالم وعالمیان امین شرط حق کذاری وبنده پروری
وداد واحسان وسخاوت کستری همین درکه پادشاه جهان
بیوردی اما بنده کنج افلاس وفنادن ساحة توانکری وغنایه
چقرمق ممکن ومقدور دکلدر زیرا پدر بوحقیری حی ذوالجلاله احمر یلیوب

اولسون

مال و منالہ اصرف ایلسون حقیقی غنی الصرف این ذلیل و مفضل خداوند غنی شکور
شی قلیل در پس فرزندی اجل ایکیون کندویی هلاک و دامن عصمت
وهمتین چاک اعتیه اگر فرزندی صالح مقویر سه حق جل و علا اویله یتولی
الصالحین بیورر دیمکله آنی ضایع اتمیه اگر فاسق اولور سه فاسقه
آله فساد و عدة معادی ایدیوروب کناهده شریک اولمق وجهیله
عزیز اولدقدن برسینه التمش یکرمی درهم و اصل اولوب قبول ایدیجکدن دخی
کرو بومقدارین اولادکر ذخیره ایلیسکز اولمزمی دینلره دیمکدر لا بلکه جمله
سنه الله تعالی قتنده تقسیم ذخیره و الله تعالی حضرتلری اولادمه
ذخیره قلورن بومقدمایی تذکر و سائر بخلانک احوالی و عند الله
والناس مذموم ایلمکلرین تفکر ایدوب کندویه جبر ایلکه سخاوتی
تکمیل ایدوب خلق تخلقه تبدیل اولندقده نصکره ریایی دخی دفع
اتمکه جهد ایدوب بو علم و عمل اردیله وسیله اصلاح مزاج و تحصیل علاج
ایلیه والله الموفق پس بعض حکایات اسخیا ایراد ایدیلم امید
درکه اکتساب صفة سخا و اجتناب سمت بخله سبب اولم صفت سخا
و اجتناب سمت بخله سبب اولم صفت سخا و کرم طایفه وعربه کم
و اصل خیر امم و محقد ستیدعرب و عجم در مخصوص و قبایل عربدن
قریش و بطون قریشدن بنی هاشم اختصاصی مصرح و منصوص صدر
و عهد خلفای مروانیه ده بازار کرم رائج و نافق و غالبا امرا و
وزرایی بو صفت حسنه ایله اتصاف اتمکه بری بریندن متابعت
ایتدیلر و تصریح اهل تواریخ و اخبار بو درکه اهل اسلامدن سراندسخا
عبد الله بن جعفر طیار رضی الله عنه درکه معاویه نک احب اصحابندن

ایدی

تسخی سخا

علة رائج و نافق

ایدیو هر یل یوز کره یوز بیک درهم وظیفه ایله دار ایدی جمله سنن
فقرا و محاویج و ایتام و ارامله بخشش و عطا قیلوب اواخر سنه ده
مدیون اولوردی معاویه یه عبد الله بن جعفر هر سال یوز قنطار مال ویرمکله
بیت المال اختلال و امیر المؤمنین غیر حلال در دیدیلر جواب ویردیکه بن بو
مالی عبد الله ویرمزین بلکه فقرا و محتاجان اهل مدینه یه ویرورین تفتیش
ایلمکسزین ایلدیلر جمله سن فقیر و سائل و ایتام و ارامل و طلاب جود
و نائل اولنلره بخش ایدوب کندو غائل قالمش طعن ایدنلر جود
عبد الله انصاف و بیت المال اکا ویرمکله جمله فقرایه ویرمکله ایدوکنه
اعتراف ایلدیلر حکایت اولنور بر کون عبد الله مزارعی اولان
ضیعه سنه تفقد و نکاه اتمکه ایکیون سالک راه اولمشدی
اتفاق بعض بخلستان کنارینه کذار ایدوب کورر که بر غلام سیاه
حضرت حدیقه ایدر هر کون اکا اوچ قرص نان کتورر لکن بر کلب
در حدیقه دن داخل و غلام یانینه واصل اولور غلام کلبه بر قرص نان
آتوب آنی اکل ایدیجکدن بر دخی و آنی دخی تناول ایدیجکدن
بر دخی ویرر عبد الله ایدر پس بیچون بو جمله سن ایثار و کندوکه جوع
اختیار ایلدیکن غلام ایدر کوردم بو سکز غریب رو دیار بعیده دن
کلمش جایع و طالب نصیب در پس آنی محروم بخل و لوم کوردم
عبد الله ایدیر پس بو کون پنجه ایدرسن غلام ایدیر جوعله
جلیس و صبره انیس اولورین عبد الله متأثر اولوب بین خلوق
خلوق جود له ملامت ایدرلر بو غلام سیاه بندن سخی در بی اشتباه
دیوب پس غلام واهب الاکرامکل بو احسن خلقنی مشاهده ایدیجکدن

نفقد

باغلام قوناک هر روز قدر ایدر کورد کمسانه اوچ قرصدر عبد الله ایدر

تفکیک

نخلستانی بالتمام احیا بندن اشتیرا ایدوب غلامی اعتاقله برابر مسجد
ربقه‌ی رقیتدن تکفیک و نخلستانی جمله آلات و اسبابیله اخا تفلیک
ایلدی عبدالله دیدیلر کرپس سن اوزه اسنجی سن زیرا آنک عطاسی
اوچ قرص نان سنک برهای غلام و نخلستانی درد یدیکه همهات
آنک ایثاری جمله‌ی عالمک و عالم قلیلدر و کثیر و بنم ایثارم عالمک مدن
عشر عشیری درجه حتی بجود و مالدرکیم قلیلدر ازمون بخشی را
در بذل وقت تنگی است امتحان نقاشی را در نقش اکب لاغ است
حکایت اولنور کم عبدالله حضرتنه برمقدار افراط سخا و اکثار
عطادن فراغت ایتمه کوز دینکوزه تقضا و اهلکزه رضا حاصل اولمه
دنیله دیرلر یکم حق جل و علا بزه عطا و بزدخی عطای حقدن
عباد دینه بذل اتکی عادت ایلدکی مورث قرین کم بن عادتم
تغییر ایدرسم حق جل و علا دخی عادتین تغییر ایدوب عطاسنی
قطع اتمکله هم افلاس و املاقله موسوم هم احسان و انفاقدن
محروم اولم حکایت اولنور کم حضرت عایشه رضی الله عنها ابن زبیر دن
یوز سکسان بیک اقچه کلدی بیوردی دوکدیلر بر طبقله فقرا و
مستحقین اهل مدینه یه بالتمام بخش و تفریق ایدوب بعده
ام ذره نام جاریه سنه کتور غدا بنم افطار ایده‌م دیدیلر غدای
بیت خبز و زیت ایدی جاریه یرام اندیکی ایچون اعلام ایتدی دخی
ایکی درهم و بر سرک بحی آلوب افطار ایلیکس اولمز می دیدی دیدیلر
اکر دیمش اولیدک ایدردم حکایت ایکی جهان خواجه سنه
قرة العین و باغ دین احمدیه زینب و زین اولان ابو محمد حسن

ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم الایه تنقطن

ام ذره

واو

رضی الله عنهم

واو عبدالله حسین سرحلقه و کرام ابراهیم و عبدالله بن جعفر الباقر یله
مجدن مدینه یه کلور ایدیلر بر کون بادیه ده زلزله عظیم و مطر شدید
اولوب قافله یه تفریق و انتشار دوشوب اصحابی کالنجوم بایهم
اقتدیتم اهتدیتم بارو بنکاهلرندن ایرو راه کم ایدوب
چوق تعب و زحمت دنصکره بر عربک خبا سنه نازل اولورلر
خبا ده همان بر پیره زن که فقر و فاقه اولغدر طاری اولمشکه
ابل و ناقه دن عاری اولوب اول موصوفه وحید و فرید قلمشدی
عجوزه تعظیم و تکریم ایله خبایه انزال و ادخال ایدرلر شراب استرلر
طرف خبا ده مربوط اولن معزی حلب ایدوب لبنی ایچک
دیرلر بعده طعامک وارمی دیرلر قلقک معزی ذبح ایدک هیزه
طعام بشوره‌یین دیوب ایله ایلدیلر واکجودای مورث المقدور
درصباح چون روی صبح کشاده اولورلر آنلرینه سوار اولوب یزید
قریشدن نوزالراحتیاجلی اولورسه مدینه یه کلمسن و بزی صورب بولمسن
دیوب وداع ایلرلر اخشام اولوب پیره زن حمادن الهیه
کلوب معزی بولمیجق عجوزه دن سؤال ایدوب عجوزه شرح حال
ایدنجک پسر غضبه کلوب بر قوم مجهول مجرد بز قریشدن نوزدیکله
سبب معاشمز اولان سنه‌ده اتلاف ایتمش سن دیر بعد زمان
پسرک فقری اشتداد و زمان ضرتی امتداد طوتیجق مدینه یه
کلور و بر زمان سر قین شهر طشمغله معاش ایدر اتفاقا بر کون
امام حسن اوی اوکنده اودتور رکن عجوزه کیجه امام بیلوب کل
یا امه الله هیچ بن بیلورسین دیوب عجوز لادیوب

بن سنک ضیافتک دکلدیم دیوب

159

عجوز انام انام فداک اولسون بیلدیم اول سن سن دیرسن
برمقتضای شعر ان الکرام اذا اسهلوا ذکروا من کان فوقهم
فی المنزل الخشن بیک دینار ویبک کوسفند احسان بیورب
امام حسینه غلامله کوندردی امام حسین دخی بیک دینار ویبک
کوسفند احسان وعطا قیلوب عبدالله بن جعفره کوندردی
عبدالله ایکی بیک دینار وایکی بیک کوسفند بخشش ایدوب اول
بکا کلمشدر اولیدکی ایله عطا ایدیدم کرامله تعب وزحمت ویرمیدم
دیرواجواد عربدن آل واولاد مهلبدر کیم شاعر انکچون دیمشدر
ترکت علی آل المهلب شاتیا بعیدا عن الاوطان فی زمن المحل
غازال فی احسانهم وافتقادهم وانعامهم حتی ظننتم اهلی
مورخلر ایدرکه آل مهلب دولته مروانیه ده وآل برمک دولته عباسیه ده
سرآمد جود وسخا ونهایه کرم وعطا ایدیلر حکایت یزید بن المهلبی
حجاج امارتی خراسان دن عزل ایتدکده نصفکره محصولاتی کره
مملکتدن حاصل اولدیغی کمی ایتدکده دیوبرکون عذاب ایدردی
یزید برکونک عذابنی یوز بیک ایله یه ویروب دفع ایتمکی مقرر
ایتمش ایدی برکون مبلغ مزبوری جمع ایلدیکه عذاب بیک روزه
اشتر ایلیه ناکاه اخطل شاعر کیروب انشاد ایلدیکه شعر
ایا خالد خابت خراسان بعدکم وقال ذوالحاجات این یزید
ولامطر المروان بعدک قطرة ولاحصر بالمروفی بعدک عود
فما السریر الملک بعدک بهجة ولا بجواد بعدجودک جود
مروان دیدوکی یزید مروشاهان برید حتی مرو الرود کرخراسانک
مشهور

مشهور شهرلرین یزید جمع ایلدوکی بوزبیک ایله ایله شاعره
عطا ایدوب اول کونک عذابنه صبر ایتمکه عازم اولدیغی بوحکایت
حجاجه واصل اولیجق یزیدی دعوت ایدوب دیدیکه ای خراسانی
بوحاله مبتلا ایکن جودوکرمینه بومرتبه دا اولمسکا بوکون ومن
بعد عذابی عطا ایدم بوبرمکی مقابله سنده دیدی واول برمکک جود وسخالری
مشهور وتواریخ وکتبده مسطور اولمشاعرعرب دیرکه شعر اذا کنت من بغداد
فی راس فرسخ اتتک نسیم الجود من آل برمک حکایت
جعفر بن یحیی برمکی حج ایتدکده مدینه منوره وینبوعه وادی عقیقه مرور
ایتدکده برخاتون یولنه طوروب انشاد ایلدیکه شعر انی مررت علی العقیق واهله
یشکون من سطر الربیع نزولا ما فرقهم اذ جعفر قد حاز جمع
ان لایکون ربیعهم محطورا مروایت ایدرلرکه اول قدر احسان
ایلدیکه مذکوره عنای ایده ایرشدیکی شعرادن برکمسنه یحیی بن خالد بن برمکی
یه کیروب بوابکی بیتی انشاد ایلدی سئلت الذی هل انت فقال لا
ولکننی عبد یحیی بن خالد سئلت شرآ قال لابل وراثة توارثها
عن والد بعد والد اون بیک درهم جائزه بیوردی حکایت
عبدالله بن منصور ایدرکه فضل بن یحیی برمکی مجلسنده ایدم ناکاه
دربانی کیروب فیروزجوان واربنم حضرت امیرایله سابقه وحقوق
واردر دیو اذن طلب ایدر فضل اذن ویردی کوردکی برجوان
کلدی اکرچه هیئتده زناشت حال ظاهر ولکن چهره سنده علامت
جمال باهر حسن ادبله سلام ویرمکله امیر فضل جلوسه ایما ایدوب
جلوسی اکمکله انجناس دهشتی زایل وانطلاق لسانه قدرتی حاصل

اولد قد فضل کوتمه در دیو جک ایتدی یا امیر زنانت هیئتم وضعیف موتم
اصل مراد وحاجتم نه ایدوکینه دلالت ایدر فضل ایتدی یا نیز ملک ثابت بقه
حقوقمک نه در ایتدی یا ولادتم امیر ولادتنه مقارب ومنتزم سرای
امیره مجاور واسمم اسم امیر دن مشتقدر فضل ایتدی منزل منزلم
قریب اولمق ممکن واسم اسمدن مشتق اولمق متصور اما زمان
میلادیمز متقارب اولدوغنی دن بلدک ایتدی والده یه ضعیفه
دایما دیر بدیکه سن ولادتنه کلدوکمک کیجه امیر یحیی بک براولغا وجود
کلوب اسمنی مستی سبی کبی فضل ایتدیلر سنی دخی فضیل تسمیه
ایلدک که آنک اسمی شریفندن مشتق لکن آنلر سابوح بز ملحق
اولدوغمز اسمک تشریفندن ظاهر وآنلرک فضیلت وتعظیملری یاهو
اولمه دیوب فضل تبسم ایدوب دیدیکه سنینی عمرک نه مقدار دیر
جوان ایتدی اتوز بش سنه در فضل ایتدی صحیح سویلیرسن بنم ولادتم
تاریخی بوکا موافقدر اما یاشیمون بوقدر زمانده بزه کلمیوب
دیمک جوان ایدر ذاکره عالی لوح وارایدی وحداثت شنم دیمی
ملاقات ملوک ومصاحبت اکابره مانع ایدی فضل تحسین
ایدوب خزینه دارینه امر ایلدیکه یاغلام عمر بنیک هر سنه سنه اچون
بیک درهم ولباس فاخر دن لباس حسن ومرکب فاره
ویرکه حالی منتظم وهیئتی رایق وبزم حتیا ومنزه لایق
اولسون امر نه امتثال ایتدیلر جوان سرای فضلده اموال کثیره
واسباب وافره ایله یعقوب اهل واقارنی سرور وابتهاج وارتیاح
وحبور وافراحله اطراف ین الوب منتزله کتدیلر تا فضل دولتده

اولدقجه جوان حرفه البیال ومنتظم الاحوال ایدی وبو مکرمت دوران
براکه دن بیت تواریخ وایادکار کرونامئ روزگار اولدی یا
توانکر اول درویش بدست آور • که مخزن زر وگنج درم نخواهد ماند
بدین رواق زبرجد نوشته اند بزر • که جز نکویی اهل کرم نخواهد ماند

حکایت مصرده برسنه محط عظیم اولدی عبد الحمید بن سعد امیر
مصر ایدی ایتدی والله شیطانه بلده وه مین کرین آنوک عدوی یین
پس نه قدر فقیر ومحتاج وار ایسه نفقه لرین وقوتلرین کندوملرندن
عطا ایلردی که محط وغلا رحمت ورخایه تبدل اولدی بعده
معزول اولدی بخارا ده بیک کره بیک درهم دین ایدوب عجز
ادا سنه قادر اولیجق خلقی فنا سنی کتیتی مش بیک کره بیک
درهم ایدی رهن قودی کندی بعده خلاص رهنه قادر اولیجق
مکتوب کوندردی اول حلی بیع اولنوب بیک کره بیک درهم دین
ادا اولنوب باقیسی که دورت بیک کره بیک درهم ضمانلر وصلح
واصل اولمین یکسنه ترک بخش وتقرقه اولنوب آیدوکی بی ایلدیلر
رحمة الله تعالی علیه • واسخیای عربدن برسی معن شیبانی در وآنک
مشهور حکایتلرندن برسی بودر که برکون بستانده کنار آبده
اوتورمشدی وکذر عمرنی خاطرنه کتورمشدی **بیت**
بنشین بر لب آب وکذر عمر ببین • کین اشاره زجهان کذران مارا بس
شول دن برسی یکلوب اجازتنه سبیل بولیجق چوب اوزرینه
بو بیتی یازوب معنک اوکنه وآرن آب جویباره بر قدی
ایا جود معن ناج معنا بحاجتی • فمال الی معن سوالی یشفع

چون جریان آب چوبی معنک اوکنه ایلدی نظر معن چیوب
مکتوبه واقع اولدی آلوب اوقیوب صاحبنی دعوت ایدوب
بیتینی انشاد ایتدورب اون بدره اعطا ایدوب چوپی باط
السنه حوتیوب ارته سی بینه حیقروب اوقیوب شاعری بینه چغروب
یوزبیک آچه دخی عطا ایلدی شاعر بو عطایی کرانی دخی
قبض ایدیجک طبعنه خوف غالب اولوب شاید عطایی بنده
بینه آلور لر دیو هارب اولدی ایرته سی بینه معن چوپی الینه آلوب
بیت مکتوبی اوقیوب یوزبیک آچه دخی عطا ایتدی آما شاعر
طلب ایتدیلر بولمغدی قنده کیتدوکی بلنمدی معن ایتدی حیف
حوصله سی ضیق جود دفعه متسع دکلمش بو خبر بنم ذمه همتم
فرض اولمشدی کم بیت اعاله بر درهم و بر دینار تلفیق مزبور
هرکون یوزبیک آچه عطا ایلیم دعنک بر حکایت مشهوره
سی اولدر که **حکایت** برشاعر اندن برمرکوب طلب ایلدی
برات و برده و براستر و برحمار و برجاریه احسان ایتدی
و بیوردیکم بن بلده وکم مرکوب بونلر در راوی ایدر اکر غلام دخی بعض
فقهء انام قتنده مرکوب اولدوغن بلیدی آیا دخی عطا
ایدردی ولکن عربئ صافی ایدی قادورات عجم مخلط اوتمزدی
ومعنک بوجودنه اسماعیل بن عباد دخی تقلید ایلدی شعر آسندن
بو بیتی آنک قتنده انشاد ایلدی **شعر** وخدام هذه الدار
یعشون فی لباس من الخز الا انا صاحب معنک حکایت
مزبوره سن یاد ایدوب بزدخی سکا برجبه و برردا و برازار

و بر

و برقمیص و برسراویل و برطیلسان احسان ایدکم ملبوس بزم
متمزده بولنلر در دیدی **حکایت** امرای دولت مروانیه دن
سعد بن خالد جواد مفضل ایدی بذل و نوال ایده جک مال و
منال حاضر اولمغله مادح و سائل و طالب و نائل اولمغله دین
اقرار ایدوب حجت و سجل ایتدورر دی برکون خلیفه یه وقت
سلیمان بن عبد الملک کیردی خلیفه یه بو بیتی تمثیل ایلدیکه **شعر**
انی رأیت مع الصباح منادیا یا من یعین علی الفتی المعوان
یا سعید حاجتک نه در دیدی سعید ایتدی یا امیر المؤمنین اوتوز
بیک دینار دینم وار در سلیمان خلیفه ایتدی سکا امر ایلدیکم سکه
دینک و برلسون و برا اول قدر دخی خرجک آنچه وه برلسون دیدی
دفتر جود و سخای امرای دولت مروانیه و عباسیه یه نهایت
یوقدر تفصیل تطویل اولمغین مختصر متوجی المستجادمن
مقالات الاجواد آدلو کتابنده برمقدار ایراد اولندی آما دولت
عرب انقضا سنده صکره برمقدار بازار سخا یه کساد و عقد جود
فساد کلمشدی آما بنه عالم اسخیای بنی آدمدن خالی دکلدی
متاخرینده حوصله ده آنا بکم وزیری جمال الدین اصفهانی
کم وزیر جواد ایلمقدر سزا اصحاب کرم و منتهای همت ارباب
همم ایدی اشبو کم معاصری ایدی ایدر که اسخیای ناس
واکرم خلق ایدی مکه ء مشرفه ده مسجد حنفی ء اول
بنا ایلدی و حطیم و جوانب کعبه ء نقش و زینت ایتدردی
و عرفاته صولر کتورب حوضلر بنا ایلدی و جبل عرفاته چقه جق

نزد بای اول بنا ایلدی اولا خلق صعود جبل اعکدن وقلة مادن مشقت عظیم
چکرلردی وبو خزانه اموال عظیم خروج ایلدیکه انگشت حساب تحریر بذن عاجز در
وخلیفه ء بغداد وامیر مکه یه اموال وهدایای عظیم بذل ایلدیکه بو خبر ایتی انکه
اذن ویرمیلر ومدینه ء منوره یه اول سوری اول بنا ایلدی وخندق شهر نه
کرعراق طریقنده برقصبه ایدی سور یاپدی واکثر شهرلره رباطات ومساجد
وبقاع خیر بنا ایلدی وعلما وصلحا وائمه وسادات وارباب شعر ایله وظایف
ایتدکدن غیری هرکون قپوسی اوکنده یوز دینار امیری فقرایه مرتب صدقه
اولنوردی واقاصی خراسان حدودی عینه وارنجه مستحقلره صدقاتی واصل
ایدی وهر بیل فکر ایدرکی انمکه ایچون اون بیک دینار ویررمیش ابن اثیر ایدرکه
والدم حکایت ایلردی جمال الدینک عادتی سماطی اوزرنده بوایدیکه طعامک
وحلوانک ایوسندن برمقدار الوب رغیف اوزرینه قویوب اوکنده
الیقوردی بزطن ایدردک کرام ولدر ایچون ایدر برکون کم خیمه ده ساکن ایدی
ام ولدی شهرده ایدی بنیه عادتی اوزره بخش غایب ایلدی چون سماط
قلقوب مجلس متفرق اولدی بنی الیقوب ام ایلدی یه سکا برمهم دیه بنی کم دایما
بن بنفسه ایدر دم بوکون خیمه ده اولمغله قادر اولمدم بو حصه ء آل بشکده
غی قبه ء ایچنی چیقردیولده برفقیر محتاج کوررسک آتکدن این بوطعامی
الکا اطعام ایله راوی ایدر چون آمه بندم اویه کتدم بنم ملازملریمی بر
برخانه ایله دفع ایلدم تنها قلدم کوردم براعمی فقیر خرپر اولادیله اوتور روزیر
احمر لدوغی کبی همان اتمدن اینوب طعامی اوکنینه قودم اهل وعیالی ایله
میدیلر وبن کندومی بلدرمیوب اما فلانک اوینه کل جمال الدین وزیردن
احسان الیومیر دیدم کتدم چون وقت عصر اولدی بنیه جمال الدینه

ملاقی

ملاقی اولدم سکا احمر لدوغم بنی اولدی دیو صوردی بنی دولته متعلق بعض شغل
وار ایدی صورزطن ایدوب جوابن سویلدم مای سکا انلری دیمزن سکا
ویرردوکم طعامی صورر بن بنی ایلدکی فقیر مستحقه ایصال ایلدیکمی بکا آیتی جواب
ویرمدی بن دخی حاضر مذکوره واهل عیال فقرا سنه اطعام ایتدوکمی دیدم غایت
مسرور اولدی اما مزبور فقیری بزه کتورسک اوکا نمزی ایدی دخی چوق احسان
ایدردک دیدی احمر لدوغم کله کرکی دیدم بوکا اولمیدن دخی زیاده مسرور اولدی
صباح فقیر کلیچک خدمتنه ایصال اتدم حله وعطیه واهل عیالنه کسوه ونفقه
ویردوکندن غیری وظیفه ء ادراری تعیین ایلدم تا حیاتنده اولدقجه وظیفه ء
مزبوره فقیر مذکوره واصل اولوردی ابن اثیر ایدر چون جمال الدین فوت
اولدی وصیت اتدیکه تابوتنی مدینه ء منوره ده بنا ایتدوکی رباطده
دفن ایلیه لر ایله ایتدیلر رحمة الله تعالی علیه موصلدن مدینه ء منوره یه وارنجه
تکریت وبغداد وحلة وکوفه ومکه ده خلق عظیم ولاتحصی جمع اولوب

عالم ایدر نوش غازین قلور لردی حله شهرنه وارد قده برجوان برکوسک یره چیقوب
بلند اواز ایله بویتلری اوقیدی ۴ سری یغشه فوق الرکاب وطاعا ۴
سری جوده فوق الرکاب وتایله ۴ یتر علی الوادی فیشنی رماله ۴ علیه وبالتا دی
فیشنی ارامله ۴ راوی ایدر اول کونده کوردوکم بکا وغریی هیچ جنازه ده
کورمش دکلدم پس جنازه سن بیت حرامه طواف وعرفاته وقوفه ایتدیرکدن
صکره مدینه ء منوره ده دفن ایلدیلر روضه ء بنویه ایله قبری ارا سنده
اون بش ذراع الچوق وار در واسحیاتی مذکور بندن بری دخی وزیر عجد الدین
اسعد در کم اتابک سعد بن زنکی سلغریک وزیری ایدی وکمال فضلدن
غیری کی جود وکرمده سرامد دوران ایدی حکایت اولنور کم برکون بر درویش

وزیر عجد الدین ۴

163

فقیر و زیر مذکوره بوریا بجای غرفه بازوب صوفی ریا کردن هم ریا کاری است
خواجه نقطه پیوسته بکرد نقطه میکرد و خط ممتاج چو کرم و دوده و
دولت نه دهد خدای کسی را بغلط وزیر رقعه در رویشه نظرت ایدوب
فی الحال اوج یوزچیون ام ایدوب پشت رقعه یه بوریا بجی یازدی ریا عیبه
سیصد بره سپید چون سینه بط کز رنگ دیگر بناشد ش صحیح نقطه
آز ظلمه یاد مندند از جای غلط چوبان بدهد زود بدارنده خط
وپادشاه پارس ابوبکر بن سعد بن زنگی دخی افاضل ملوک و اسخیای سلاطین
دن ایدی بر کیجه ظهیر فاریابی حذمتنده بوریا بجی یه بدیه یه ارسال ایلدی
ای شاه جهان حق خدای سر تو سر نیست زمانه را بجای سر تو بادشمن تو
نیام شمشیر تو گفت شد دل من باد قضای سر تو بیک دینار زر سرخ عطیه
ویردی پس ظهیر بدیه بوریا بجی یه مجلس ده انشاد ایلدی که بوده ریا عیبه
شاها ز تو کار ملک و دین با نشعیت وز تیغ تو جاه ظالم و فتنه زشت
در عهد تو رافضی و دستی با هم کردند موافقت که بوبکر حقست
فی الحال بیک دینار زر سرخ دخی عطا بیوردی چون علاج نخل انمکده بوقدر
تفصیل اولندیغ بومقدار ایله اکتفا ایدوب رذیلت ریا و علاجن دخی
بیان ایده لم ذکر مرض ریا معلوم اولسون که ریا خلق مذموم و وصفه قبیح در
ایات قرآن عظیمه و احادیث نبی کریم تقبیح خلق ریا یی ذمیم حقنده چوقدر
فویل للمصلین الذین هم عن صلوتهم ساهون الذین هم یراؤن
صحابه دن برکمسنه جناب رسالت پناهه یارسول الله بن حق جل و علا
ایچون عبادت ایده رین ولی خلق دخی واقف اولدوغمدن حظ ایده رین
دیدکده بو آیه شریفه نازل اولدی فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا

صالحا

اولنور که لا یقبل الله عملا فیه مقدار ذرة من ریاء ودخی برکمسنه یارسول الله دیدی بیوردیلر ان لا یعمل العبد لطاعة الله یریدبها الناس
یعنی فردای قیامتده نار دوزخدن نجات وجنت عدنده تحصیل درجات ایتده
درکه بنده هیچ عبادت ایلمیه الا انوظلم رضای حق قصد ایدوب رضای خلقه
ارادت ایلمیه ودخی بیوردیکه ان اخوف ما اخاف علیکم الشرک الاصغر
قالوا وما الشرک الاصغر قال الریاء پس ریایه شرک اصغر بیوردی زیرا
شرک اکبر نعوذ بالله الوهیت صفتنده حق جل و علایه شریک اثبات ایتمکدر
وصفت الوهیه اوچ صفتدر راجع در بر سی واجب الوجود لذاته صفتی
درکه وجودی کندودن اولوب غیریدن اولمیوب دایما وجود دن انفکاک
محال اولمقدر بو اتفاق عقلا یله ذات حقه مخصوص در و انون غیره متصور
وثنویه دن غیری کمجوسدن برفرقه ملعونه درکه کمسنه بو صفتده شریک
اثبات ایتمشدر انجی خالقیت اجسام و جواهر در و بو صفت دخی حق جل و علایه مخصوص در و انده دخی معتد به عقلا دن کمسنه شریک اثبات
ایتمشدر حکم کریمه ثنویه و مجوس که خالق عالم ایکی در بزدان و اهرمن یا نور و
ظلمت در دیرلر و بعض ظاهریون فلاسفه که حق جل و علا اول خلق
ایتمشدر و عقل اول ایکی بنسنه ایجاد ایتمشدر بر عقل ثانی بر دخی فلک تاسع
و علی هذا القیاس هر عقلدن بر عقل و بر فلک صادر اولمشدر تا عقل عاشره
وار یکه کرک عقل و فلک صادر اولمشدر بلکه انده عناصر اربعه صادر
وصور و اعراض و نفوس بشریه انده صادر اولمقده در آنوچون اکثا عقل
فعال دیرلر دیو ذاهب اولمشلر در بو طایفه دخی فی الحقیقه حق جل

دهلدر در اما محققون فلاسفه جمله اشیا دفع جلب و علاد ن بالذات
حما در وانلر الآلات و معوّدات منزله سندر در دیر/ وانلر مشترک دهلدر
در بلکه موحدلر در وکذلک طائفه معتزله که افعال عباد ی عباد خلق
الیلر دیر/ اگرچه بدعت وضلال در ولکن کفر و شرک دهلدر زیرا خالقیت
جواهر و اجام حقه مخصوص در دیر/ او حیی صفت الوهیت معبودی
بالحق و سزاوار پرستش و عبادت اولمقدر که حقه مخصوص در واندن
غیری اگر ملک اگر کوکب و فلک و اگر بنی و ولی هر نه ایسه عبادت انلک
باطلدر و قضی ربک ان لا تعبدوا الا ایاه بو صفتده توحید
ایدنلره حنفیون دیر/ کملة ابراهیم حنیفا و ما کان من المشرکین
الخ انلر دیدر و غالبا دعوت انبیا بو توحیده در و بونده اولان عبدة اوثان
و عبادت آفتاب و آتش و نحو ذلک در که اگرچه وجوب و وجود و خالقیت اجام و
جواهر حقه مخصوص ایدوکن اثبات ایدر/ ولکن بعض اشخاص و اصنام
آنلر شفعاء نا عند الله دیو آخر تاویل یا طلب عبادت ایدر/ پس بونلر
دخی مشرکلر در و بو اوج صفتده توحید انلک شرک اکبر در اما بو توحیدی
ایتدکدن صکره اضلال شیطانه اتباع ایدوب بعض طاعات و عبادتنده
محض رضای حقدن غیری غرض آخر ملاحظه انلک شرک اصغر در
و هر معصیتده کمثل ان مع بیان محمدی صیغه اخوف یا اخاف بیورمشلر
غایت قبیح اولوب احتنده شایع اولمغین نور سنه تلمعلومی اولدوغندر
و بو فقیر حقیر روایا یده اول صیغه واصل اولان کب بقا ذکر اولندی
اوج معصیتده بیورلمشدر برسی ریا در که همنوز ذکر اولندی برسی
دخی لواطه در و برسی دخی محبت و مناصفت دنیا در که اوچی دخی

واصل اولان کب بقا ذکر اولندی

قبیح

ایرب

اقبح شنایع و اشنع مشهورو شایع در بیت زبان معجز احمد چنان بود
که هر چیز یکه حیکمت انجنان بود بیان صفت ریا ریا رویتن کورمک
در مشتقدر یعنی عبد طاعتنی بنهان ایتیوب خلقه اراءة کوستروکی در انلر دن
کندویه بعض نفع تعظیم و تکریم کی و مدح و ثنا و منصب و مال و غنا کبی حاصل اولم
پس هر عبادت که انده اراءت و اظهار عبادت مقصود اولم اول ریادر ایدن
کمسنه مرائی و نه کمسنه یه قصد ایدر سه اول کمسنه مرائی در و هر خلوق و عبادت
که ایدر آنی اظهار ایدوب خلقه تقرب انلک استر اول مرایا یه در
امام غزالی ایدر مرایا یه بش نسنه در بدن زی قول عمل اتباع
اما بدن جهتندن ریا بودر که بدنی لاغر و زرد انلک درکه اندن ریاضت
و عبادت و خوف و حزن آخرت و قلة اکل و سهر لیل معلوم و صوتین
ضعیف و حرکاتی سکون آهسته و نظرین خفیف انلک دخی بو قسمدندر
که آنو ظلم اهل خوف و وقار و نفی سطوت و غرور انلکله اظهار صلاح
ایلیه لر امام غزالی ایدر بونلر اهل دین ریاسی در اهل دنیا دین سمین و
لطیف و چهره سی صافی و لطیف انلکله ریا ایدر/ اما ریانک زی و هیئت
اولدر که خرقه پشمینه و تاج صوفی و سوالک کبیر و شانه و صقراض
و حلوق شارب و تطویل و تسریح لحیه و بونلک امثالی زی و هیئت
اهل صلاحدر دیو اعتقاد ایده لر اول مرقع که پاره لو قفتانه دیر/ بالعقصد
کیملک دخی بو قسمدندر اول سبیدن ائمه دین یعنی سلف صالحین
لباسنده ایکی شهرتدن احتراز ایلیک دیو نصحت ایدر/ بری برسی غایت
تنفس اولمغله شهرت اهل دنیا برسی غایت خسیس اولمغله شهرت اهل
ریا و ثوابی ترقیع انلک مسنوندر اما ضرورة دفعیا چون رقعه اوروب

تقیید

واخلاص

مهما امکن اظهار اتملک کرکن وطائفه نقشبندیه قدس الله تعالی سرهم
همتلرینک کمال وسر حالم اولمغین مرید ومعتقدلرینی جامه رد دون کیمکدن
منع ایدرلر ومرقعات ملونه وتاج وخرقه مخصوص صوفیه دن (درویشین
منع ایدرلر میر بخاری حضرتلرینک خدمتنه استنبولده بر درویش مرقع
پوشک مطلوب سلسله ایدنلرینه علم ایتمک استمش بیورمشلر که درویش
بو مرقع خرقه یه کیدرسکه برچوقه الیویرسونلر والا بزم بوکا تجویز و
رخصتمز یوقدر درویش ایتمش سلطانم بن بو مرقعی شبکه ودام
ایدوب کمسنه دن طلب مال حلال وحرام ایتمزین میر بیورمش که درویش
اگرچه پوستین استمز سه ولیکن بو مرقعی ایستر خوب بیورمش مرقعات
دام سؤال وشبکه یه مال درینه کم صوفی یه دیمشلر که هم متعلقی بنزه ویر
دیمش که صیاد شبکه سنی آخره ویرنجک یانیلمه صید ایدرلر وبعض
تشبیح ایدنلری کور ورزملون ومتصنع چوقه لریلی خرده طوغره یوب
بنه محکم دکلدورب بر مرقع ایدرکه بنچه یکی حلمه دن خرجده افزون وزحمتی
حدّدن بیرون اولور رقعه دن غرض خرقه در رفو وخرورتی یوق الجمله
دفع اتکدر وبعض طائفه دخی غایت خشن ودون کیمکه نفسلری
راضی اولمز واهل صلاح ورزمه یشیوخی متصوفه دن عدّ اولنمغه دخی متعافین
اولور لابد لطیف مرتبع صوفلر لم طراز سیاه وآستین کوتاه اورزه دکلمش
اولمله وانجه دلبند لرکه مستعد دکورلر لریلی صرمش اولم اختیار ایدرلر که اهل
دنیا وملوک ووزرا وخواجه لرنفرت ایمه وحقارت نظر یله بقیه واهل
صلاح فتنه دخی معقول اولمله وبونلر فتنه غایت الحق عبا بلکه ملایق
چوقه سندن جامه وقبا کیمک بهتر براردر وکذلک قطنی ومثالیدن

لباس

مقعد ٤

لباس کیمک دخی مستحبدر اگرچه بهالی کیندولرکه صوف ودستار لرینلر
اقلا ایسه زیرا اهل صلاح زینتدن حقیق لازم دکلدور بو جمله اهل صلاح ودین
اهلی ریاسیدر اما اهل دنیا ریاسی غایت فاخر جامه لرکه یا حرام اولم
اطلس وکمخا وزربفت ودیبا کبی یا اصل حلال اولم سیمور لاطی چوقه لرو بعض
قطنیلرکبی واناث بیلده قیمتلو قالی لرو زیبا نهالی لرزرین سیمین وسیف
محلی واسب عربی واستر برذون وغلام رائق کی صاحب شطل بهی و
جمال فائق وبونلرکبی اسباب والآلات که موجب نخوت وشهرت ومشاهده
فقرا یه سبب انکسار خاطر وحسرتدر ینه کرحافظ بو نکته ده تنبیه ایلمکر
یارب این اعزه دولتستا زابرحرخود دشمنانشان کمین تکبتر از غلام ترکواستر میکنند

امارهای مقبول اولورکه اصحاب وعظ وتذکیر محافل وکرسی ده نقل حدیث
وتفسیر ومعارف وحقایق ومسائل دقایق سویلینلرده عارضا اولورکه
غرضی اصل تصحیح وبیان واقع ومحض ارشاد امت دکلدر بلکه تبحر علوم
وسعت مولویت وفقه وحدیث ولغت وعربیت وتواریخ واخبار وآثار
ومحاضرات وامثال واشعار قوت تقریر وقدرت سجع وانشا کندوده
موجود اولدوغن اظهار وبیان وعامه یه ناسدن فضل وکمالله امتیازینی
عیان اتکدر وبو ریادن افاضل علما والاکابر مشایخ وحکما جهد تمامله خلاص
اولور پس بو فقیر بکی عرقه یه دریای عیوب ومعاصی کی نقصان وخذلانی
ظاهر وباطنی معلوم ادانی واقاصی ومولی یه معامله مطابقت وظاهری باطنه
موافق اولمغله عاصی بر عاصی درخلاص اولمق احتمال میدر نجات بولمق
متصور میدر بالله العظیم نهایتده وکم معاصی نک اکثریله متصف وبن بو
معاملهنک قطعا اهلی دکلیدوکه مقرر ومعترفن ولکن شاید عفو الهی

وجود ناشایی ایله یزدوغ یاپقاسی یاغیره ذی الجمله نافع اولوب انلرک یابیشی
حضیض نقصاندن برمقدار رافع اولمه حسب حالم بو در **قطعه**
منم که نیت شب وروز جز گنه کارم ٭ گنه کارم وامید عفو میدارم ٭
شکم بنان حرامی مدام پرز حرام ٭ سجود میکنم وزان سجود بیزارم ٭
وبو مقام مایل سببی ایله اکثر محققلر گندولردن وعظ وتذکیری نفی وذم
غیرلیر دیمی اندن منع ونهی ایتمشلردر ٭ امام غزالی ایدر غیرزاده بر سینه
برعالم سؤال ایلدیکه بن وعظ وتذکیر ایدرین نه بیتلم ایدوبن بیورمش که
معصیت ایدرمش سن معصیتدن نیت می اولور نه نیت ایدرسک ایله ودیمی
نقل ایدرکه بر عزیز شیخ وقتی ملاقات ایدوب حقایق ومعارفدن چوق
کلمات ایلدیلر آخر مجلسده اول عزیز بو مجلسدن چوق نفع اولدم دیو
دیو جل شیخ بیورمدیکه بن بو مجلسک چوق عزیزلرندن قورقرمین دیو
ایله دیرسز دینلدکده بیورمدیکه سن قصد ایدوب معارفمک حسنی
سویلیمک استدک بن قصد ایدوب معلومات ومعارفمک احسنی
سویلیدم بونلرد ارتوق ریا ونفع می اولور ٭ وریای قول چوقدر حتی حفاظ
قرآن مجالسده وکراسیده مبالغه رعایت مخارج ونقل قراءة سبعه
امسی دیمی اندن داخل اولمق اولور **امارپای مقبل وعمل** اولدرکه
خلق یانده کثرة صلوة وتطویل قیام ورکوع وسجود وباشین آلتوب
مراقبه نیتنده اولمق وایکی یانینه بقیوب سکون ووقار ایله گتمک حتی
بعض مرائی لر تنهاکتده بر عتله حاجتنه گیدرده بر آدم گورسه یاپ یاپ
وقاری له گتمکده باشلر وسایر افعال خیر بهر نمایشه گه اظهار زینت مقصود
نفع دنیوی ومقبول غیر اولمه اول ریادر اما اهل دنیا ریاسی بونلرک ضدیله

بتختم

بتختم وتمایل وحرکات وسکناتده اظهار حشمت وتکبردر **آثار مایل اتباع**
اولدرکه مریدو محب چوق اولمه وغن استمکدر خصوصا که اعیان علما و
مشاهیر امراو وزرآدن اولمه که فلان عالم بزه ارادت اتمشدر وفلان
وزیر بجب محب ومعتقدامیش دیرو برصوفینی خانقاه دن اخراج
بره گتمه متغیر وعتاب اولمه وواعظ مجلسنه گلملرک کثرتندن مفتخر و
مباهی واستماع ایدنلری وظیفه یه گلمکدن وذی الجمله تکلم اتمکدن زجر اله
ناهی اولمه ومریدو مشایخه اپرمشکله افتخار ومحدث کثرة لقای مشیوخله
ابتهاج اتمکدن دیمی محذور که بو مقصدن اولمه ومحبت تکثیر اتباع مشایخه
محذور چوق گمنه لره ازدحام خلق راه زن وکثرة اتباع مانع سلوک
طریق حق اولمشدر عزیزلردن بریسی ایدر شیخ بیله برصحرا ده گیدردیکه
صوفیه دن بر جماعت گوردیکه خرمن اوزرنده اتکلرین اچمشلر طورورلرکه
صاحب خرمن بونلره بر مقدار صدقه ونفس وعیالرینه قوت ونفقه
ویرو بونلرکه بومرتبه طمع وسؤالدن طریق تصوفه هیوان وازلال ویردیکی
بزه غایت قبیح گلدی ایتدیکی یاشیخ بونلرنه ترک ادبدن بو محتمله معاقب
اولدیلر بیوردیکه بو شیخلرینک کثرت مریدو دولت اتباعه حریص اولدقلری
ترک ادبک سیاستی در هر شیخ که محض تکثیر احباب وتوفیر اتباع و
احباب اچکه حریص اولمه مریدو اتباعی بویله ذل وهوان طریق اهل
اللهدن حرمانه معاقب اولور ٭ بو ذکر اولنان تفصیل انواع ریادر
ومرائی لردن بعض طبقه در بعض مجرد اعتقاد له اکتفا ایدرینچه راهب
قله یه گوهده خدمه حدیدساکن اولوب قطعا برکسنه ایله اختلاط
وملاقات ایلمیز اما مرادی قلوب ناسده محبتی ثابت وبجره یه اعتقاد زمین

دل اهل عالمیرا ثابت آورد او را ولور حتی خلق کند و وجه بهر جرم الکلیوب اعتقاد اری
کند و کن بلسه بر کون اول غار ده مقیم اولمز دی و حق جل و علا انک برائت
ساحه سنده مطلع اولدوغیلم قناعت ایلیم و بعض نکته لر براحد دن
برصدقه و حله و برحبه المز و فقره فقرا یلیر کر قلوبه اعتقادی دوشه زیرا
جهاد و قبول خلق مال و منال بیحساب و طعام لذیذ و شراب و آلات و اقمشه
و ثیابدن اکذ و اشهی و اعتقاد ناس اسباب و آلات و افراسدن
احسن و ابهی ظهور و سرور بولدرکه قلوب تارک مجردات و ارواح عالیه
جنسندن در و انلره تملک هر نکته تملکندن ارتوق مطلوبدر ماما
و بعض مرایی اعتقاد دن زاید حسن و ثنا و نفاذ قبول شفاعات و
تحصیل حاجات و مهمات خلق دخی مراد ایدر دحاجات خلق بتور مکدن
اجر عظیم وارد ر دیو میر و وزیر و عاجی و شحنه قبوسنه یاکندو بالذات
و نقباسی و خلفاسی تردد ایلیوب بنیچه شفاعات باطله و بنیچه بی حد مرد یک
حصول مرام نافرجام و وصول حطام و نهوی زایله ایتمکه سبب
اولور امامیز وزیر قبوسنه بلاضرورت تردد قبول اهل صدقه دکلدر
ایی دفتر اهل فقرا دیباجه • مشغوف بمحبت امر و خواجه • در حکم خلاجای
شمر بجلسشان • انجامرو الا بقضای حاجه • مرآت ریا صفا و تدر
زیرا شوندن خالی دکل کر محض عبادت محض غرض دنیوی و رؤیت
مخلوق ایچون اولیا یا ایکی غرض کر رضای حق و قبول خلق در موجود
اولیا اما بر بسی غالب اولیا یا مساوی اولیا بس احتمالات عقلیه
درت در جه اولور • در جه اول کر محض قبول خلق ایچون اولیا شویله
کر نکته کور مک احتمالی اولمیا صلا اول عبادتی ایتمکه ریا یی قبح در

ثواب

قوله

ثواب عمل بالکلیه فوت اولور و غفران غیری مستحق غضب و بعض
حق اولمسی مقرر در • در جه ثانیه کر هم رضای حق و هم قبول خلق
مقصد ایلیه اما قبول خلق جانبی غالب اولوب تنها اول اول عمل اشلمک
مقرر اولور دخی اولکی کبی مستحق و بعض حقدر • در جه ثالثه ایکی
غرض برابر اولدوغی در بوبنده ثواب دخی یوغیمه عقاب و بغض دخی
اولمیوب ریا نابود اساسی لا علیه و لاله دلالت اولمق سرجه در • بیت
علی انني راض بان احمل الهوی • و اخلص منه لا علي و لا ولیا • در جه
رابعه رضای حق جانبی قبول خلق طرفنه غالب اولدر ایدیلر کر العلم
عند الله ثوابدن بکلی محروم دکلدر ولی نظر قبول خلق اعدو کیچوون
معاقب دخی اولور اما حدیث نبوی قدسیده کر جل دعلا انا اغنی الاغنیا عن
عن الشریک بیور دخی ایکی غرض برابر اولدوغنه محولدر بیان خبط
العمل بسبب الریا ریا اول عمله مقارن اولیا یا اثنا ر عمله عارض یا بعد الفراغ
من عمل عارض قسم اول کر ابتدا عمل ریا اولیا شک یوق کر بوحال اوزره
مستمر اولوب تلور سه کند و عاجی و عمل نا معتد به اولور اما کر اثنای
عمله توبه و ندامت و استغفار ایدرسه بعض علما یه نا معتد به در دیدیلر
اما صحیح اولدر کر کر غرض ابتدا ده مجرد قبول حق یا قبول خلق ملاحظه
سیله رضای حق ارادتنه غالب ایسه عمل نا معتد به در کر غرض مساوی
یا جانب ریا مرجوح ایسه کر فاسد و بطلانه قابل دکل عمل ایسه
صدقه و قرائت کبی نیت خیریله ثواب و نیت ریا ایله معاقب اولور •

ومن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره •
کر قابل فاسد و بطلانه صلوة و حج کبی کر نافله ایسه فاسد در •

دیلمر اگر فرض اینه عهده سندن ساقط اولمز قسم ثانی اثنای عملده
ریا عارض اولمقدر اگر مجرد عملله سرور ایسه ضرر اتمز اگر عمل اوجق ارادت
ایسه شویله که بو ارادت ریایی اولسه عملدن فراغت اتمک متوقف اولمه
عملی ضبط اولور قسم ثالث که فراغ عملدن صکره عارض اولمقدر
اگر مجرد سرور ایسه که کندو اظهاری راغب ضرر اولمز اگر کندو اظهاری رایدر
اظهاری رندن غرضی صحیح غرضی یوغیسه محل خوفدر احباط عمل اولمقدر
ابن مسعود رضی متنده بر کمسنه دون کیجه سوره ی بقره ی قراءة ایتدوم دیدی
ابن مسعود سنک لندن نفیسک همان بو دیدو کلدر دیدی بر کمسنه
جناب رسالت پناهین حضورندن بن صوم دهر ایتدوم دیدی بیورمیلر
که لا صمت ولا افطرت یعنی نه صایم اولدک جناب اولدن سن و نه افطار
ایلدک که دنیاده زحمت چکیرسن بعضی علما بلکه صوم دهر مکروه اولدوغنه
بیورردی دیدیلر بر بر حال محتمل که حضرتک و ابن مسعودک اظهار ده
بولیله بیورمدقلری اولده دخی نوع ریا اولمق اتمکدن و عندنده اولمش اولمه
والا مقتضای قیاس بودر که عمل اول صحیح اولدقدن صکره اظهار ثانی
ضرر اتمیه غایتی اظهار اتمکون معاقب اولمه وسفیان ثوری ده
حکایت اولنان که یاجر آنلری ضیافت ایدوب اثنای دعوتده خدمتکاره
برطبق چینی کتوردیو امر ایتدکده نصکره تجدین کتوردوکم طبقی کتوردیوب
ایکی کره ایتدوکن اظهار واشعار ایدنجک امام اعظم بوبوب مسکین بیورمیلر
ایکی مجلسی ابطال ایلدیدیدوکی بوکه محمول اولمه یعنی اول عملده دخی ریا
اولمق اتمکله پس بو تقریرلردن ظاهر اولدیکه اخفای عمل لازم تلازم
واخلاص الکا مدادم اولمق ایشان اونکون بعضی سلف دیمشلردیکه

عمل

عمل اتمک دون ایسه ایتدکدن صکره حفظ کرجه روا رباب سلوک نزدنده
وکثیرا اعمال اتملده اولمقله اتمشلردر ذکر خفی ذکر جلیدن ترجیح اولندوغی حالده
بوندن خواجکان سلسله سنک کتم سرده مبالغه لری معروفدر وبو بیت
ورد زبانلری در بیت از درون شو آشنا واز بیرون بیگانه وش دیو جنیت
زیبا روش کم میشود اندر جهان اخلاص خلاصه ی اعمال ونقاوه ی احوال و
سرمایه ی سعادات وبهره ی مرادات در واخلاص صلة عمل یسیر صالح قصور
اخلاص صلة عمل کثیردن عند الله تعالی اضعاف مضاعفه راجعدر بیت
عبادت بی اخلاص نیست تکوست وکرنه چه آید زنی مغز پوست
زین الدین خواجه قدس سره وصایای قدسیه سنده ذکر ایدرکه مدینه ی
منوره ده بعض اصفیا یلیه جمع اولدم بکا صور دیکه بیک میل عمر اولسه نیه
صرف ایدردک بندخی دیدم بو قدر میل صلوته و بو قدر میل صومه و نحو ذلک
بیکه عبادات تعداد ایلدم بیوردیکه بن ایله اتمزدم بلکه طفوز یوز طقسان
طقوز میل اخلاص تحصیلنه صرف ایدوب بر میل اخلاص صلة عبادت ایدردم شیخ
زین الدین بو سوزی عظیم تحسین ایدوب دیرلرکه باب دیده نظر صحیح وصحو
صریح بولورکه بیوردیلر بیان علاج ورد یکیت ریا چون معلوم اولدیکه
ریا موجب حبط اعمال ومورث مقت وبغض خدای ذوالجلال درواقعات
کبایر دن معدود وشقاوت حقیقیه انده موجود درپس هر زین عین
یقین ایلرخا هنده واز اله سنده تحمل مشقت ومجاهده اتمک کرکدر زیرا
انسان زمان طفولیتده ضعیف العقل والتمییز ایکن نظری احوال اقرانی
جبلة اولوب انلره تقلید واتباع اتمک اوزرینه اولورپس خلقی
کورورزکه عاده سی تصنع و اظهار واخفای قبیح اتمک اوزرینه درلابد

حسن عمل

کم میفتد بخ

بودر بخ

تفنع کرسیا به ریا در قلبنده راسخ اولوب مداکاتدن ایدوکی بیلور اول
وقت بیلور که شجره ریا رباض قلبنده ثابت وحب تفنع مخازن درونده ثابت
اولمش درپس ازاله سی محل شجره اولور مقام اول اصول ریایی که فروعیا
الکا مترتب وعروقی که اغصانی اندن منشعب در قلع و قمع اتک در واصول
عروقی اوچ نسنه در بری حب جاه و منزلت جاه و منزلتدن مرادی خلق
قتنده مقبول و معزز و مکرم اولمقدر اهل منصب و ولایت اولمق لازم دکل
ایکنجی حب ثنا و مدح و نفرت ذم و قدح در اوچنجی خلق الندن اولنه
طمع درپس بو اوچ نسنه نه قدر طبعه شیرین دخی کلورسه دفعه سعی اتک
کرک اندن اولن مضرت عظمایی فکر اعظم و بوحلاوتی عاقبت مرارتی خاطرده
اولیه جفن ذکر اعظم نه کم عسل شیرینه زهر ناک ایدوکی معلوم ایسه البته
تناول اولنمیوب حرام اولنیور پس ریانک صوقندن اولن عذاب الیم و مقت حق
کرکلم ملاحظه ایلیه که فردا اهل اخلاص عالم بینه کوره خاص الخاص اولاقده
بوکار رؤس اشهاد و مجمع عباد و عباده ندا ایده لرکه یا فاسق یا فاجر یا مرایی
یا غادر عملکی غرض دنیا و تقرب عباد ایچون ایدوب انلره تعظیم بزه استهزا
مخلوقه تکریم خالقه اذ در الکن عاجزه تقرب و تزین اتکله قبول لریه واصل
اولدکی بزم غضب و بغضمزه مستحق و طرد و رد دیمیزه حاصل قلدک دیه لر اعمالنک
جزاسنه غایت محتاج اولدوغی زمانده و قدمنا الی ما عملوا من عمل فجعلناه
هباءً منثورا مقتضاسنجه لاشیء محض بلکه موجب بغض اولدوغی معلوم اولدقده
ملاحظه ایدوکی قبول و رضای حق و مدح و ثنای خلق حاصل اولمق جفی
امر موهوم و شیء نامعلوم در کم رضاء الناس غایته لا یدرک برطائفه یه
مقبول اولورسه بیچه سنه مذموم اولمق وار بلکه غالبا ریایی معلوم اولوب

عند

محاربه مجاهده

ریاء خلق و ثناء خلق

اکلن ه تمکن ج

عند الناس دخی مذموم و مطرود ایدوکی سنه لردن محروم اولمق مقرر مشهور

بر و جان بابا در اخلاص پیچ ۵ که نتوانی از خلق برست هیچ ۵
کسانی که غفلت پسندیده اند ۵ هنوز از تو نقش بیرون دیده اند ۵

مدح و ذم خلق هیچ قتنده لاشیء در حق قتنده مذموم اولن خلق قتنده
ممدوح اولمق دن نه فایده که عاقبت پرده آچیلور و قبایح نهانی بیورینه

شیبی دیوجک

صاچیلور شاعر عرب دیر ۵ ان مدحی زینی ۵ وان ذمی شینی ۵ حضرت
رسالت پناهی کذبت ذلک الله الذی لا آله الا هو دیدیلر بیت
مدح و ذمت کر تفاوت میکند ۵ تنکری یابی که ادبت میکند ۵ اکر دیرسک
مدح و ذم دن فارغ اولمق مجز اولور کبار مشایخ و اتقیایی دخی کورورز که کندولرنه
ذم و عیبت اولنه تمام بیچ شور اولورلر بزایدورز که طبیعته کوره کلمکن بعید در

ایلیه ه

ولکن یوم بیته تکلیف اولنمز مذموم اول همان آنی عباد تکده آنی ملاحظه ایلیه
اما طمع مال و منال حق آنی دخی ملاحظه ایتمک لازمکه معطی واحد حقدر و منع و
عطا محض کرم مطلقدر پس نه وجهی وار درکه عبادت و طاعتده بو حطام و
فانینی ملحوظ و مقصود اولم مقام ثانی خواطر ردیه شیطانیه اثنای عبادت
یا اول و آخرده عارض اولمقدن خالی اولماز پس غافل اولمق کرک عبادتده غایه
مال خواجه یا تاجر کبی دروشیا طین حرامی پراه زن و دزد کبی بر ولصق
ثقب افکن مثالنده در علی الدوام قصد اخذ و نهب اتکده و برطرف اولنیور منع
ایسه فی الحال طرف آخرده کلور اشکاره قطع طریق ایده مرسه نهانی ثقب
و کمر یله آلور و امام غزالی ایدر خواطر ریائیه اوچ درکه اون دفعه کلور

معلم
خواطر ریائیه ج
ریائیه ج

کاهی ندرتجله اولکی خلقک قبولنی تذکر و فکر اتکدر اکنجی قبول مذکوره
نفسنده رغبت پیدا اولمقدر اوچنجی بو رغبت قرار طوبت مقیم اولمقدر

پس تمال بود دکر اولکی خاطره عدم دفع ایدوب غلبک اطلاعی نوشیخ در
نفوذ نایله دیوب اهل تحقیق که اخلاص روضه سنده رعی اتمشلر در عملرینی
ملائیکه دن دخی کتم اتمکه سعی اتمشلر در حیث چوروی بر ستیزت در خدمت
اکر جرئیت نبیند رواست اکر خاطره ثانیه که هیجان رغبت اطلاع
خلقدر اول دخی طورسه سابقا ذکر ایتدوکمز بعضا یکی تذکر ایلیه نته کم اطلاع
ناس ملاحظه سی ریا جانبنه میل و رغبت ویردوکی کبی آفت ریا یی ملاحظه
اتمک دخی نفرت و کراهت ویرر پس بو ایکی خاطره دفع اولیوب دخی
بونلره مترتب شدر مندفع اولور چیوق اولور کی عبد عزیمت اخلاصله شروع
اتمش اکین خاطره ریا غلبه ایدر نفس آنی رد اتمیوب قبول ایدر بیس
نفس حب مدح و خوف ذم ایله مملو اولدوغی در لابد آفات ریا و سوء
عاقبتنه اولن معرفتی خاطره کلمز زیرا کاسه ء پر قبول زیاده یه محتمل
دکلدر نته کم بعضا کسنه غضبک مزاجنی و حلمک منافعینی بیلیوب آنوکله
عمل اتمکله تقویم عزیمت قیلور آما اسباب غضبدن بر سبب عظیم طاری
اولیجا موجبات غضب قوی و مشاعرینه بر وجهله سار یی اولور کی معرفت
مذکوره یه محل قلمز لابد اصلا خاطره کلمز پس خاطره ء شیطانیه ریائیه
کالحک دفع اتمک کرک آما دفعنده درت وجه وارد در اول اولدر که
دفع ایتدکده شیطان تکذیب ایدوب تکذیبنده دور و دراز
مجادله ایده ایکنجی مجادله ء دراز اتمیه ولکن دفع و تکذیب ایده
اوچنجی دفع ایتدکده تکذیبه دخی مقید اولمیه بلکه ذکر و
عبادتی اونرینه اوله درد نجی اولدر که جدالله تکذیبه مقید
اولمه و غنده غیری ذکری و توجهی اولکی دن ارتوق ایده اولکی

غایت

ضعیف اولغله ج

غایت مکلیف وجه اولرینه جدالله مشغول اولان ذکر و توجهدن تنزل کرک
شیطان لعینک خود غرضی ذکر و توجهدن الیقه مقدر ویرمیه شیطان
ان یوتمع بیشکم العداوة والبغضاء اندن یوقری وجه ثانیدر زیرا جدالله
اشتغال یوق ولیکن تکذیبه اشتغال دخی فی الجمله مانع ذکر و فکردر اندن
یوقری وجه ثالثدر که اندن هیچ اشتغال عن ذکرالله تعالی یوقدر اندن غیری
یوقری وجه رابعدر که اندن هیچ اشتغال اولمدوغندن زیاده توجه
و اخلاصه سبب اولمق وار در بو وجه اوزرینه عمل ایده کسنه یه شیطان
لعین خاطره کتورمز بلکه یائسده دخی اوتمز زیرا خوف ایدر که زیاده
اخلاص و عبودیته سبب اولمله ضد مقصود و عکس مطلوبی حاصل
اولور کی اخلاقی و تحصیل صدق و اخلاص مرشد کامل که عالم و عامل در
خدمتنه و شریعت و طریقت قانونی اوزره میت بین یدی الغسال
کبی امرینه مطیع و منقاد اولمقدر ان زمان از ریا و عجب رهی
کسنه یه پیر راه هین و رهی هست در نفس دار و کبر بس
که نداند بغیر پیر کس چونکه کر ذیلت ریا و علاج قلب خصوصنده
بو مقدار تفصیل اولندی بو قدر ایله اکتفا ایدیلدی معلوم اولدیکه
هر رذیلتک جهت علمدن علاجی مضار و مفاسدی تفکر و
آنک تقبیح و مذمتنده وارد اولان ایات و احادیث و آثار علما
و حکمایی تذکر ایدوب ضدی اولن فضیلتک محامدینی ملاحظه
ملاحظه و آنک حقنده وارد اولان کلمات محرضه ء احتراز در
وجهت عملدن علاجی اجتنابنه ادمان و مصابرت و ضدینی
تحصیل و اعمال اتمکدر بو طریق تبدیل اخلاق و تحصیل فضائل ایتمکده

علمدن ج

واو نسخه

طریقۂ علما و حکما در آثار باب سلوک و متصوفہ دیر کہ بو طریقلہ
تبدیل اخلاقدہ متعسر بلکہ متعذر در بر خلق حسنی تحصیل یا بر
خلق سیئی نقصدن ازالہ ایتمک سیئی مشقت و مجاہدہ کرکی اکثریا عمر الکا
وفا ایتمکدر و بر خلقی ازالہ و حسنی کتوریجک سیئی خلق قبیح حاصل اولور
و سیئی خلق حسن زائل اولمق وار در بس طریق ثانی کہ کلمہ ہ توحید
تلقین مرشد کامل ایلہ اشتغال اولنہ کہ زمان یسیر دہ بعون اللہ تعالی
جملہ اخلاق ردیہ ہ احراق ایدر و نفس تصفیہ و تزکیہ یہ واصل
اولوب اخلاق حسنہ اندن ظہور و اشراق ایدر و اول و جہلہ
اولور کہ بر مرشد کامل بو کلمات تلقین دیدکدہ

مطلع

تا دل زبد و نیک جہان آگاہست ✓ دستش ز ہمہ کار جہان کوتاہست
آن دل کہ در او بود ہزار اندیشہ ✓ اکنون ہمہ لا الہ الا اللہ ست

کتاب اول تمام اولدی بعونہ تعالی کتاب ثانی یہ شروع اولندی

کتاب ثانی علم تدبیر المنزل بیانندہ در

بر علمدر کہ آنوکلہ اہل منزل ارا سندہ نظام و انتظام و وجہ لائق
اوزرینہ معاشلرینی ایلیکمک کیفیتی بیلینور چونکہ انسان سائر حیوانات دن
ممتاز و اجتماع منزلی کہ اہل و عیال و خدم و حشم و محولدن عبارتدر آکا
لازمدر بس یوقاروده مذکور اولان کبی اجتماع اصول و قواعد
و قوانین و ضوابط اوزرینہ اولمق کرکدر سیادت دنیویہ سنہ
سبب و باعث و مقتضی و سعادت اخرویہ سنہ داعی و علت
مفضی اولہ و اول قواعد دخی جملہ بدیہی دکلدر اکر ہر کس
آکا مجرد توجہ عقلی ایلہ مہتدی اولہ بلکہ اکثری نظر و تدبر کہ

حکما تعلم اولنمسنہ استحراج و جمع ایدوب علم تدبیر المنزل
دیو تسمیہ ایلدیلر بس بو علمک علم اولمغہ جملہ انسان بو علمہ احتیاج
متقرر و اندن استغنا متعذر در بس بو کتاب بنیچ باب مشتملدر

باب اول منازل و ارکان منازل احتیاج بیانندہ در سابقا احتیاج بخدیو
کہ انسان مدنی بالطبع در و محتاج اولدوغی غذا سی بسیط دکلدر
زیرا مزاجی لطیف اولمغلہ غذا نک لطیف و نظیف اولمسی استر
و غذای لطیف جمع و ترکیب و طبخ و ترتیب اولمیچہ اولمز مثلا غایت
مہم اولان غذا سی الکک در بنیچہ اشغال محتاج در الکک بنیچہ بحمکہ
او کمک بی بشر مکن بی و بو قدر اشغال بر کمسنہ مستقلا قادر
اولمق ممکن اولمز بلکہ ابنای جنسندن معاونت و مظاہرت
کرکدر اما حیوانک غذا سی اکثریا بسیط در سباع کوشت خام
و بہایم کیاہ خشک و ترایلہ تغذی ایلیر و علی ہذا القیاس و انسانک
اغذیہ سی اغذیہ ہ حیوانات دن ہر کونہ حاصل اولور دکلدر
مثلا زمان شتا ابتداسی و وقت صیف ادبار ایتدکدہ عسکر غذای
انسان تحصیل اولنمز بس لازم در کہ زمانندہ تحصیل اولنوب ادخار اولنہ
تا کہ جمیع ازمانہ ہر شخصہ تحصیل غذا میسر اولہ بس محکم محفوظ
کرکدر کہ اندہ جمع اولنوب امطار و ثلوج و انواع حیوانات و دست
تغلب غاصب و سارق آکا واصل اولمیوب وقت احتیاجدہ
حاضر و حاصل اولہ بس منزل احتیاج ظاہر در و انسانک نفسنہ
دخی کرما و سرما و امطار و ثلوج و طین و وحلدن سلامت ایچون
و اسباب و آلات و نفس و عیالی غاصب و سارقدن

بس بو علم اعتیاجہ متقرر و اندن متعذر در

آثار کچدی

خلاصه ایچون دخی منزل لازم ایدر کی وطن دیار و اوطان دخی مزاجی لطیف
و شعر و وبر دن عاری اولدوغیچون زیاده لباس و اعتدالی
و لطیف مزاجی سببی ایله زیاده نوم محتاج و نوم زمانده
ارواح باطنه غور اعتماد ظاهر جسده تاثیر بر ده زیاده اولغین
یقظه زمانده لازم اولدن زیاده دثار و شعاره محتاج در
پس لوازم غذا و لباس پیچه اسباب و آلاته دخی موقوف در
کی انلرک اتخاذ بیت و ماعون دخی دیر پس بو جهتلرک حفظی
ایچون مکان لازم در و بو جهتله بقای شخص ایچون در بقای نوعی
ایچون دخی لوازمی وار در اول خاتون در کی تناسل سببی ایله توالد
ایدوب بقای نوعه موقوف اولوب و هر کس بقای شخص ایچون لازم
اولان اسبابی حاضر ایکن حفظ ایدر و منزل دن بعض مهمات
ایچون غیبت آیتدکده کندویه نائب اولوب حفظ ایدر
کمثله یه محتاج در و حکمت الهیه اقتضا ایدر کی خاتونلکه غلبه
طوبیه سببی ایله مزاجنده فتور و ضعف مقرر در تحصیل مصالح
ایچون حرکاتدن عاجز اولوب منزلده ساکن اولوب نائب
زوجی اولو و حفظ اثاث بیت و مهمات و لوازم منزل آنک عهده
سنده اولو و چون تناسل و توالد اولوب اولاد حاصل
اولسه کرک و اولاد حال صغرنده تربیت و تقویت ایچون محتاج در
پس انلرک دخی لوازم و مهماتی منضم اولور غالبا مجرد نفس پدر و
مادر کفایت ایتیوب خادمه محتاج اولور و بو جماعت ارکان
منزل در و انتظام معاش بو ارکانله اولور ارکانک عددی بشدر

پدر

پدر مادر فرزند خادم قوت وجوه مرکبه بر جهله احدیتی
اولور لابد بو کثیر تک دخی بو وحدتی اولو کی نظام صناعی در و نظام
صناعی تدبیر یله اولور و تدبیره مدبر کرکدر و لایق و مناسب اولدرکه بو
تدبیر کی صاحبی و مدبری صاحب منزل اولو که پدر در و سایر
اهل منزل ریاستی آنک اولو اولدوغی تدبیر ضابطی ایدوب
و عنف و وعد و وعید و تشدد و تلطف و تکلیف و مدارایی
محل مناسبنده استعمال ایتمکله ضبط و سیاست ایله محل ایله
کی اهل منزلدن هر بری رذایلدن محترز و محتنب و فضایلی
تحصیل و مکتسب اولو کی منزلدن بو عمده مراد یعنی طاش و اغاج ایله
بنا اولنمش خانه کی دکلدر بلکه ارکان مذکوره یا اکثرینی
جامع اولان محل و ماوی در کی کرک طین و حجاره دن مبنی اولسون
کی انلره اهل مدر دیر کی زیر امدر طرق پاره سنه دیر کی مراد بنا در
کی کرک شعر و وبر دن اعنی یون و پیا غی دیدکلری نسنه دن اولسون
و انلره اهل وبر دیر کی صحرا نشین لرک اعراب و ترکمن و تاتار کی و بو
معنایه منزل جمله اهل عالمه لازم در نته کم بیان اولندی پس
علم تدبیر المنزل جمله اهل عالمه لازم اید و کی کم اول بابده اشاره اولنمش
ایدی ظاهر اولدی خواجه نصیر الدین اگرچه علم تدبیر المنزلده
قدماء حکما کی یونانک قواعد مضبوطه و قوانین مبسوطه لری
چه قدر اما انلردن عربی لسانه نقل اولنمش رسالات معتبر
رساله کی ابو علی حکیمدن منقول و مأخوذ اولان رساله موجود
و مقبول در و لکن فاضل متأخرین آراء کافیه و اذهان صافیه

ایله بوحضا عتک اصول وقواعدین ضبط وترویج وتنا بجیله بسط
اتمک ده بذل مجهود ایتمکله در خصوصا شیخ رئیس
ابوعلی حسین بن سینا که آنک بوفنده بر رساله جلیله سی وار در بدیعه
که کمال بلاغتله شرط ایجازی جامعدر اولرسالهنک خلاصه سین
سایر مواعظ واداب له که متقدمین ومتاخرینده منقولدر کر
موشحی ایدوب بوکتابچه ده درج ایلدک ان شاء الله نظار ارتضای
اهل فضللهم مشرف اولهم انتهی کلامه وبوفقیر دخی خواجه نصیر
کلامندن وانلردن متقدم ومتاخر افاضل کتابلرندن اخذ و
ایراد نه قادر اولدوغم محاسن اداب ومکارم اولوالالبابه
مناسب استعداد اهل زمان وملایم طباع ابنای روزگار
الکلدوغم اسلوب واداالوزرینه ایراد وبیان ایلدم وامید ایدرم
که ارباب مفضل وافضال ایله مستعد اولدقدن مواضع کثیره
ده اعتراضدن اعراض وتحامل زللدن اغماض بیورهلر والله الموفق باب ثانی
والمستعان وعلیه التکلان ﴿ اجتماع منزلده رئیس واهل
منزلی سایرلیس اولدن جویان بکی اولمق کرکدر که رعیتک
حفظ ورعی وضبط وسیاستنده الکاه ومتنبه وبرفعله مناسب
اوقاتی رعایات وبرآیده احتمالی اولان مضراتدن حمایت
ایتمکه ساعی ومتوجه اولور لاجرم رعیت کرکی وسباع تعرضندن
امین وسقی ورعی وقیندن اوغلهی برسی قربه وسکین
اولوب منافع معلومه سی حاصل ومتوقع اولاد واتباعی
واصل ومتکثر اولور کذلک رئیس دخی تحت تصرفنده

اولن

اولین اهل منزل اعضالرینک مستولدن حفظ وحراست وافعال
واوضاع ضاره وغیر محموده دن تادیب وسیاست ایدوب
هر بریی کمال ممکن کرینه واصل قلمق کرکدر ثانیا رئیس مذکور طبیب یکی
اولمکه طبیبک حفظ صحت مزاج وازاله مرض ایچون قصد علاج
ایتدکده نظری مجموع اعضای مرکبه دن حاصل اولان اعتدالده در
وصحت بدنه سبب افعال موضوعه دن صحت اوزره صادر اولمغه
علت بو اعتدال مجموعیدر اکر بوزنده بو اعتدال موجود ایسه طبیب
ایچون حفظ وحراست اتمکه قصد ایلیر واکر مفقود ایسه تحصیل واعاده
قلمغه همت ایدر واعضادن بر عضوده خلل طاری ومرض ساری
اولوب طبیب علاجنده اول عضو اصلحتنه نظر اتمز بلکه عموم اعضا
مصلحتنه اهتمام ایلیر وعضو مریضک جوارنده عضو رئیس واریسه
آنک علاجنده اهتمام ایدر بالقصد الاول بعده بالقصد الثانی عضو
مزبورک علاجنه قصد ایدر تا اول مرتبه که مصلحت عموم اعضایا مصلحت
اعضای رئیس بو عضوک قطع وازالهسن اقتضا دخی ایدر سه
قطع وازاله اتمکدن مبالات اتمز تاکه فساد سایر اعضایه سرایت
ایدوب بنای بدن منهدم وصحت واعتدال مجموعی منعدم اولمیه
پس مدبر منزل دخی بونسق اوزره عامل کرکدر که نظری
حال منزلی مبذول اولوب اهل منزلدن بریسنک حالی مختل اولوب
اندن منزله خلل سرایت اتمک احتمالی اولسه بی توقف اول
شخصی ازاله ایدوب منزلی خلل دن حمایت ایده بنتکم مراتب
اعضا مختلف بعضی مرؤس وبعضی رئیس وبعضی شریف

وبعض خسیس در کذلک اهل منزل دخی بویله در ننگ هر
عضوی بر فعل خاصی وار در اما مجموعک افعالندن حاصل
مراتب اولان غایت و مطالبدر کذلک اهل منزلک هر بریک بر
طبیعی و بر خاصه سی و طبیعه مناسب فعل مخصوصی وار در اما
مجموعک افعالندن مجتمع و ملیم و جمله سنک حرکات و اوضاعندن
منسق و منتظم اولین حال اهم مرامات و اتم مرام در که آنک اسمنه
انتظام حال منزل دیرلر بو مذکور تدبیر المنزل علی وجه العموم و
الکل در اما تدبیر علی وجه الخصوص و الجزئی و بقیه ابوابده
ایراد اولندی باب الثالث اولی نفس منزلک تدبیر لزوم در سابقا اشاره
اولندیکی منزل ایکی قسمدر بری مدائن و قری اهلنک مساکنی
در که سنک و کل و حجر و خشب دن مبنی در و انتقاله قابل دکلدر
ایکنجی صحرانشین لرک مساکنی در که شعر و وبر و انکر کل امثالندن
اولور و انتقاله قابلدر قسم اول افضل و اولی در زیرا حصانت
و متانتی اوفر و بقاسی و دوامی اکثر در و بو جنس منازلک دخی
افضلی اولدر که بنای محکم و استوار و بی وقت احتدامدن غالبا
امین و مسقفی ارتفاعیه عالی و قبولری واسع و کشاده و هم فصله ارتفاعه
مناسب و مکان مهیا و آماده اولمش اولا و هر شهرده بهوای
نافع نه جانبدن کلور سه اول جانب شمالدر و اولمیه و موضع رجالدن
غری موضوف مقرر و بعید اولوب صورتلری منظور و صوت
لری مسموع اولمیه اما ارتفاع بنا و نقش و زخرفه سقف
و جداره اسراف و مبالغه دن حذر ایده اخبار ده وارد

اولمشدر

ضروری اولوب داری بیع ایدوب ثمنی قبض ایتدکدن صکره
قنی فلان کشنک جوارینک بهاسی دیو جک جوارکن بهاسی
اولور دیشلرینه امدیکی اویمی بکارتد ایلک بب
بو کمسنه که حسنه اولسم عیادت ایدر سفره کتسم امانت و
حرمم حفظ ایدر سفردن کلسم زیارت ایدر محتاج اولسم
قرض ویرر قرض استه سم هبه ایدر اوله کمسنه اشیدوب اونک
بهاسن عزیزه کوندروب اوی صاغلغدن فراغت ایدنجه
حکایت اولنور که افلاطون دقاقلر یعنی التون دوبجی لر
قاتنده منزل طوتردی اصحابی وجهلدن سؤال ایدیجک
ایتدیکه تحصیل علم و عمل مجاهده سندن یوم ضروریکه یونلر
اوازدقلرینه مانع اولوب عمر کرانمایه ضایع اولمغه سبب
اولورلر استنبولده امیر بخاریه خانق هنک جوارنده بر طقیجه
دکانی وار دی بعض اصحابی نقل ایدر که میرکیچک عامسن
احیا ایدوب آخر لیلده بر ساعت نوم ایدردی چون نعل چنی
اول موضعده دکانی آچدی آخر شبده عکسوب ذقن وضربه
مشغول اولوب میرکن یک ساعتنه دکانی مانع اولوب احیای
تمام لیله جوده ی اولدن ساعتنه دکانی چون نوع انسان
قوت ادخار ایتمکله مفطور و محتاجدر بنه کم اشارت مرور
ایلدی و بعض اقوات چوق زمان طورمیه مستحیل دکلدر
پس آدمیه لازم در که هر جنسدن قوت ادخار ایلیه که بعض
جنس هلاکل اولورسه بعض آخری که سرعت فاسدن دور و

بقایه

بقایه ارتوح متحمل در بقای قلوب سابقا بو دخی مرور اعمش در که
معاملات و اخذ و اعطاده بر جوهر باقی کرکی که مقادیر امور
اعمال و قیم اعیان و اموال آنوکله تقویم اولنه و اول دینار در که
ناموس اصغر دینلور و حافظ عدالت اولور و لازمدر که بو جوهر
عزیز الوجود اوله که هر کمسنه هر نه وقت دیلرسه الخاحاضر اولمیه
و عزیز الوجود اولمغله بو جوهرک حدّ قلیلی عزیز اجناسک کثیرینه
معادل اوله تاکه هر کمسنه که منزلدن سفره انتقال اعمال استه
اقوات و سایر لوازمی جمله نقل و تکمیل اعمک لازم اولمیه
بلکه بو جوهری حمل ایدوب قنده وارسه بو جوهر له قوت
ولوازمن تحصیل و تکمیل ممکن اولوب خرج عظیمدن خلاص بوله
و دخی لازمدر که جوهر زرین و لطیف اولمغله نفس انی بدرنه قریب اولمغله
حفظ اتمکدن نفرت اتمیه استحکام جوهر و مادّه و جنسی
ترکیبی سببیله بقایه قابل اولوب تاریخ فاد اتمکله خارجدن
عظیم لازم کلمیه و کسب اموال و ارزاندره صرف اولنان مشقتلر حفظ اولمیه و هیبت
اموال و خزاین سلاطینده هجوم نوائب زمانیدن اکچون مدت مدیده حفظ و
ادخار اتمک ممکن اولمغله بو مقدمات تمهید اولندقدن صکره بزاید رزکه مال احوالنده
تحصیل نظر اوچ وجهله در بریسی دخل اعتباریله درایکنجی حفظ اعتباریله در اوچنجی
خرج اعتباریله زیرا که اعتباریله نظر بودر که دخل ایکی قسمدر بریسی کسب
و اختیاریله اولن تجارت و صناعت کبی بریسی دخی کسب اختیاریسز اولان نقد وراثت
وراثت کبی و بعض وجوه کسب مالی اوچ قسم حصر ایلدی تجارت بزراعت
صناعت و بعضلر وجوه کسبی دوت ایتدیلر امادخی بو تقسیم خرج ایلدیلر

وظايف وعلوفات مترتبه امارت قسمندن عدّ اولنمغله حصر صحيح اولمز ابو
امامك قنقسي افضلدر اختلاف ايتديلر امام شافعي دن مرويدر كه تجارت
درو بهانا حرفه بشريه يه خير البشر محمد مصطفي صلعم اولمغله دينيلر درو امام ماوردي
شافعي زراعت افضل اولمق رعايت ايلديي وبعض متأخرين ديديلر كه بو
زمانده عقود فاسده چوق اولمغله احوال بشريه كلمندر پس شمدي زراعت افضلدر
امام شافعي زمانده قلّه فساد وكثرة علما اولمغله شايد كه تجارت افضل اولا
وحكما ايدرلر كه چون تجارت بضاعه يه موقوف وبضاعه هلاك وتلف اولمق
معرضنده دريا حرامي غارت ويغما ايدر يا درياده غرق اولمغله ناپيدا اولوز ضايع بلكه
تجارت دخي اختيار اسفار واقتحام مهالك ديار وركوب مخاوف براري
وبحار اتمكه محتاجدر بيت يا زر بهر دو دست كند خواجه بر كنار
ياصوچ روزي افكندش مرده بر كنار ودخي ديديلر كه كسبده اوچ شرط لازمدر
اولكسي جور وظلمدن احتراز اتمك اكينجي عار وشنار دن اجتناب
اتمك اوچنجي دنارت ودنائتدن احتراز قلمق جور وظلم مثلا آخرزدن
مال المق كبي عار وشنار مسخره لغله واديو بكي لغله مال كسب اتمك كبي دنارت
ودنائت آمخانه ايرتلمغله كسب اتمك كبي وبعضلر دباغلق وحجامتلق اتمكي
دخي دنارت جنسندن عدّ ايدرلر وصناعت اوچ قسمدر شريف
ومتوسط وخسيس شريف اولدركه نفس ناطقه نك اعمالندن اولمه
بدن اعمالندن اولمكه وبو صناعت احرار وارباب همت دير وبو جنس
منظمي اوچ نوعدر نوع اول محض جوهر عقل وصفاي نيته متعلق
اولنرلر كه حكمت صواب وآراي يقينيه كبي وبو كه صنعت وذرات ديرلر اكينجي
نوع اولدركه فضل وادب وبلاغت وبراعت وطب ونجوم وحساب

واسطر

واسطرلابه متعلق اولنلر ديرو بو صنعت ادبا وفضلا وكتّاب وحكما دراوچنجي
نوع قوات شجاعت وحسن فروسيه متعلق اولنلر وبو نظام دفع اعدا
وحفظ حوزه ومملكت وضبط ثغور اولور وبو صنعته سپاهيلق ديرلر
صناعات خسيسه دخي اوچ قسمدر برسي اولدركه عامه ناسك مصالحنه منافي
اولمه محتكرلق وغمازلق وسحارلق وطرارلق كبي بواشقيا وسفلرصناعتي در
اكينجي قسم عدم ناسي مصالحنه منافي دكل ولكن جوهر شك فضيلت ومروتدن
منافي اولنلر مسخرهلق ومطربلق كبي اوچنجي بوايكيسي فسادي مشتمل دكل اما
موجب نفرت طبع اولنلر كنايسلق وحجامتلق ودباغلق كبي وبو اداني وارذل
صناعتدر اما چون احكام ملك عقلي تنده رواجي بوقدر عند العقل بو
قسم قبيح دكلدر بلكه لازمدركه برطايفه دخي اول صناعتله مشتغل اولمه نظام
عالم اختلال كلميه زيرا امر معاشده ضروريدر وصناعات متوسطه اكي قسمدر
برسي ضروريدر زراعت كبي برسي غير ضروريدر زركرلك كبي وآنا نه مناسب
بلكه واجب اولدركه برصناعته شروع ايدنجك همت ايده كه اول صنعتده
كامل وحاذق وكمنه اندن فائق اولمه مجرد سبب كسب مال وقوت نفس
وعيال اولمق مرتبه يه قناعت ايلمه خواجه حقير بويله ديمشدر اما مقرر ايدرين
هر صنعته كه شروع ايدر فالحال آني اتقان واحكام وصنعتني اشتراايدن
كمنه خشنود نام اولمق مرتبه سين تحصيل واعمال اتمكه لازمدر وغبن وخلل
دخي دن احتراز واجب در زيرا كه مشتريك دعاي خيري موجب صلاح آخرت
وبركت رزقه سبب وعلتدر وبد دعاسي فساد آخرته متعقب ومحو بركاته
مستلزمدر اما زينت وبنايه متعلق اولان صناعتدر نقاشلق وزركرلك كبي
نهايت استاد حاذق ومخترع صنايع ودقايق اولمغجون صرف روزگار

وتضييع اوقات واعمار را تكدن ايشه مرتبه دانيان واجبكام اولدقدنصكره بقيه
عمرن يا عبادات معروفه يا صناعتلكسب وصدقه يه خرج اتمك اولي واقضلدر
وچون دنيا دوسعت رزق مقبول ومرغوب در آنكله حسن اسبابي صناعتدر
كه حلّ مكسب وسعت وجه وبدن سبب والله در وحديث شريفده وارد اولمشدر كه
الكاسب حبيب الله • واكل كسب يمين شيوه ء اصحاب يمين وزيور مرد
امين در صنعت اوكرن كه غنا ملك ، وملك در صنعت • بلكه در سنكا التوه
بلذكدر صنعت • واختيار صنعت وكسب يمين اتمك فضيلتنده آثار واقوال
علما ومشايخ اتقيا يا حد بدر نظم مرد كاسب كز مشقت ميكند كف دريست •
بهر نا هموارى نفس دغل سوهان كراست • ساغر راحت بود از كسب بر كف آبله
وقت انكس خوش كه راحت يافته زين ساغرست • وكسب يمين چون
غصب ومكابره دكن كه عادت سراق وحرامي وسيرت ظلمه واغوانه در عاري
وعار در ذالتدن كه سؤال وخواهنده لكده اولور سالم وخالي در پس كسب حلال
انكله افراط وتفريطه دكن عاري واسلم وعدالت كه وسط در اقرب واجنب در
وغصب وظلم وازار مدخله حاصل اولن مالي صورتده كثير اولسه معناده بي بركت
وقليل وكم يمن حلال وبي ظلم وسؤال حاصل اولن صورتده قليل ايسه معناده مبارك
وجليل در وبا بجمله حفظ مال وبقيه ء تشمير وتنميه اتمجه اولمز زيرا خرج ضروري
وانفاق لابد در پس اكر دخل اولمز سه بالضروره مال دوكنوب احجاف
حال واختلال منزل وفساد مال لازم در نظم چو دخلت نيست خرج آهسته تر كن
كه ميكويند ملاحان سرودي • بكوهستان اكر باران نبارد • بابي دجله كردد
خشك رودي • وحفظ وتشمير مالده اوچ شرطك مراعاتي لازم در •
شرط اول بودر كه حفظي اول مرتبه اتميه كه اهل منزلك احوالنه اختلال كلمه تكم

بعض

بعض محتكر حفظ وامساكي اول مرتبه افراط ايدر كه اهل وعيالي مضايقه ء معاشدن
موت صورتنه تمنا ايدر بعضي بلكه افراط مضايقه دن خلاص اچون تحمل
بدره اقدام ايدر • شرط ثاني اولدر كه دين ودياننه مخل اولميه وشرعا واجب
اولان زكوة مفروضه وصدقات مندوره ء تركي واهمال اتميه شرط ثالث
اولدر كه بين الناس عرض ومروتنه خلل كلميه وخسيس ومتكدي شهرت
طوغميه وسابقا ذكر ايدلوب طور ورزكه محتاج زكوة مفروضه ء ويرمكله آدم تخلده
كه ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون آيه شريفه سندن شح دن مراد
اولدر كه تخلدن خلاص اولمق تامروت مرتبه سن دخي يرينه كتورميه بو
اوچ شرط رعايت اولندقدنصكره حفظ مالده اوچ شرط دخي وار در كه انلرك
رعايتي مناسب در شرط اول خرج دخل دن اكثر اولميه بلكه برابر دخي
اولميوب دخل خرجدن زياده اولزيرا هر زمانده دخل برقرار وكسب ميسر
اولمز پس عاقله لازمدر كه اقوات واموالدن بر مقدار ذخيره ء روزكار زوكار
وعده ء نوائب ليل ونهار ايليه كه محط هيكل وجديد زمان بانواع نكبات
دهر خوانيق سبيله كسبه تعذر ويا عدم امكان اولورسه عرض حرف اولنوب ذل
سؤال وارامه تمادي الوجه عند الاراذل والارذال واقع اولميه وآدمي زكوة مفروضه
وصدقات مسنونه سن ادا ايدكدنصكره جمله مالن بذل وايثار دخي انمك لازم
وواجب دكلدر وزكوة اخراج اولنان مال كنز مذموم اولمز دحق جل وعلا
نك مقولنده • والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها في سبيل الله
فبشرهم بعذاب اليم يوم يحمى عليها في نار جهنم فتكوى بها جباههم و
جنوبهم الآيه وعيدنده داخل دكلدر جناب رسالت پناهيدن مسلم
مرويدر كه • ما ادي زكوته فليس بكنز • بر كمسنه ارض ملكيني حسب بر مقدار

انچه البته كريمش ايدي حضرت عمره صور دكيه بو مالي پنجه ايدوب بيورديكه خاتونلك
فراشي الشنده بيري تعارف ايچنه دفن ايله اول كسنه ويديكي كنز اولمز مي
بيوردي لم بر حال كه زكاتي ادا اولنه كنز اولمز زمان صحابه وتابعين دن
بر طائفه ابو ذر غفاري يي وغيريي واكثر مشايخ صوفيه اكرچه ذاهب اولسلر در
كه صحيح ذخيره البقوموح ودفينه اتمك حرام وقدر حاجتدن زائد يي
انفاق وتصدق اتمك واجبدر آما مذهب صحيح اولكيدر كه مذهب جمهور
صحابه وتابعين وائمه مسلمين در دنيايي زمام وترك وتجريد كلي كمل اهل
توكل واقوياي حال رجالدر وانلر خصوصا بو زمانده قليل وكم بل عديم و
كم ونقص تنزيلدن ما صدق وقليل ما هم شعر لقد كانوا اذا عاد اقليلا
فقد صاروا اقل من قليل ونبزم كلام ومقصودمز ومرامز بوكه بو زمانده انتظام
احوال عامه انام واصلاح معاش ومعاد جمهور خواص وعوام در ديدوكمز
معنا ده شاعر روم ابن يحيايي مرحوم ديمشدر اكينده خوب ضمكن سنز آينه كم
نه سي وار ايسه بذل ايدوب اوكينه اي ايچي لقلقدن چيقار كن الن طوتوب دكي
اردينه اوكينه الك كل كي ايكن اچمه كل كم الكده اسند كمده نور بولينه
ببر زخمي يي ببر زخمي داخي صقله ببر زخمي دير دخي تنكري يولينه وحفظ و
ادخار يابنده حكما بويله اول كورمشلر كه اموال محفوظه نك ببر مقداري
نقود واثمان وببر مقداري امتعه واقمشه وببر مقداري دواب ومواشي
وببر مقداري املاك وعقارات اولركه برمقوله آفت يتشوب هلاك اولورسه
آخر باقي قلير متبادر اين تشمير وتنميح مقصود اولميوب تجرد حفظ وادخار
مراد اولوب آفتله هلاك اولمسي اكثر ومدة مديد بقايه اولمد وغي
مقرر وتفاوت اشعار ايله حالت وقيمتينه نقصان كلمك اوقر اولان

الك كل كي ايكن اچمه كل كم

محتمل

اذا عد دا ٤

اشعار جمع شعر

سنه

سعر د

سنه حفظ ايچنه وواجب مواشي يي كه ذي روح اولمغله هلاكي قريب وحفظه
شعير كي كه كاهي كه كاهي مسوس اعني قورت وشمش اولمغله وكاه باران
كثير وحصب سنه ايله خاكه برابر اولور واول سنه ادخار ايليه كه عامه عباد
وكافه بلاد ايچنده رواجي يكدن وتفاوت اشعار ايله قيمتنه خسران
ودور ودراز طور مغلم نقصان كلمك احتمالي اولميه واول زر خالص و
ذهب صحيح العيار در احتمال ذهاب حصب ورخا ووقوع محط غلا ايچون
بر مقدار حنطه وشعير باجاه يي نم با انبار محكم ايچنده دفاين مناسب اولنده
حفظ واد خار اتمك مناسبدر اما غلايي ثمنه بيع اتمك نيتي اولميه
كه غلايه انتظار اتمكله محتكر لعنت احتكار اولميه بلكه نيتي توسعه
اهل وعيال وقرض وسائر شرعي ايله معاشه مقرر ضعيف الحال ايليه شرط ثاني
اولدر كه حفظ وتبقيه وتشمير وتنميه ايتمكه قدرت تامه سي اولمق وغي مالي اتخاذ
واد خار ايليه مثلا كندوسي اهل مدينه اولوب قري وصحاري ده اولان عقار و
مزارعي تعهد وتفقه قادر اولميوب اتخاذ ايتمكه مائل اولميه كه قلت تعهد و
تيمار اوحاصل زرعي وثمره سي خراج لازمه كفايت اتمز اولوب خراب و
اضمحلاله راجع ودائيل اولميه وعرب لفندده قريه يه ضيعه دير ر واهل تجربه دخي ذكر
ضيعه نك اشتقاقي ضياع دندر اكر تعهد دايم ايدرسك سن ضياع اولورسن
اكر دايم تعهد ايتمزسك اول ضياع اولور شرط ثالث اولدر كه دايما رواجي
مقرر وسودي ميسر اولور سنه يه راغب اولمه اكرچه فائده سي قليل ايسه
واول متاع كه ايامده بركزه رايج اولور وهر ديار ده مشتري بولنمز اكر
رنجي چوق ايسه دخي اكا راغب اولميه وبومقوله متاعي ادخار ايتمه
بوسبيدندر كه كرانمايه جواهر اتخاذ دندن منع اليدي يلر حتي ملوك وسلاطين

179

دخی زیرا محتمل که بیوته حاجت دغدغه احتیاج اولدوغی زمانده طالب بولنمیه آتا دخ و انفاق
خرج و انفاقده درت نسنه دن احتراز واجبدر اول لوم و تقتیر تقتیر
اولدرکه اخراجات لازمه ده حد اعتدالدن اقل ایدوب اهل و عیالیه مضایقه
چکدورر و مروته مناسب اولان بذل و جوده قدرت امتناع ایتمک دخی تقتیر دن
معدود درسنه کم اشارت بیورمشدر ثانی اسراف و تبذیر در اسراف و تبذیر
دخی بیچه اولور اولوراکه اولدرکه شهوات محرمه و لذات قبیحه یه
صرف اولنه و انده دین مباحاتده اسراف اتمکدر مثلا طعام حلالی بشولقدر
بیشوره که کمسنه بیمیوب بیانه دوکیله و انواع و الوانی اول قدر ایلیه که نکلفله
یمیوب بلکه معضع اولمیوب استلای معده و مرض تخمه یه موجب اولیه آما طعام
معده یه جایعه روزی اولمیجون نه قدر چوق پشورلسه اسراف مذموم
اولمز نته کم بعضی اسخیا یه لوم ایدوب لاخیر فی السرف دیمیرلر اول دخی مقابله ده
عکس ایدوب لاسرف فی الخیر دیدی و جنس ملبوس و مرکوب و مسکن و
اثاث بیت بو جمله ده اسراف ممکن و واقع اولدیغی زیاده تحسین جامه رحاله
حریر و زر رغبت ترغیب حرام و عقلا اسراف در بیت ذکر یم ده کفن در کشی و در پوشی
میان اهل مروت که دارد دست معذور و دست قیندن اشاغه اولوب جاروب
دار یره پشورمک دخی وحد دن بیرون تکرار اتمک اسرافدر بیت
غرض از جامه دفع حر و برد است نه دار و میل زینت هر که مرد است
و ما عدا اسی دخی بو قیاس اولنه و قرآن عظیم اسرافدن منع و تبذیر دن
تحذیر بیچه آیتده وارد اولمشدر وآت ذا القربی حقه و المسکین
و ابن السبیل و لا تبذر تبذیرا ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین
و کان الشیطان لربه کفورا و دخی ولا تجعل ایدیک مغلولة الی عنقک

ولا تبسطها کل البسط فتقعد ملوما محسورا و دخی اذا انفقوا لم یسرفوا
و لم یقتروا و کان بین ذلک قواما علما بیورمشلر درکه بر کمسنه هر نه طعام و
شراب کم شتهاسیه اولدقده آلسه تناول ایلمه مسرفین دن اولور ملاحظه
اولنسونکه جمله شتهاسیه اولوب تناول اتمک اسراف اولیجق شتهاسی
اوکیمسنی محضا ضیا قلدرده شهرت و نام ایچون الوان کثیره و اصناف عدیده
اتمک نهم بیه اسراف و مذموم اولمغله ثالث اولدرکه خرج و انفاق ریا و شهرت
و افتخار و مباهات ایچون ایلمیه کم هم مالی کیدوب هم ثواب دن محروم اولمیه نته
کم روایت اولنور که حضرت امیر المؤمنین یعسوب الموحدین اسد الله الغالب
علی بن ابی طالب رضی الله عنه خلافتی زمانده اشراف قبایل عرب دن ایکی کمسنه ارا سنده
مفاخره و محاسده واریدی اتفاق برکیسی بر موضعده بر اشتر قربان ایدوب فقرای
قبیله یه تفریق ایلدی حضم ایشیدوب ایکی اشتر قربان ایلدی فقرایه اولشدردی
اولکی کمسنه دخی مقابله قصد ایدوب درت شتر قربان و ایثار فقرای عرب بیان
ایلدی حضم دخی بنیه تضعیف و سکز شتر قربان اتمکله حضمی ضعیف
ایدیجک حضم اول مبالغه ده و اشراف و شتری اضعاف ایدوب یوز دوه
قربان ایلدی حضم ثانینک حوصله قدرت و مکنتی زیاده یه واسع
اولمغین بالضروره سکوت و فراغت ایلدی بو حال خارج کوفه ده ایدی
چون کوفه یه کلدیلر حضم ضعیفک اهل و عشیره سی کلوب زجر و تقریع
ایلدیلر که بزم قبیله مزی اشراف عرب و قبایل ربیعه و مضر ارا سنده
خوار و خجل ایلدک اکر قربانی تضعیف و بزی و کندوکی صنا دید عرب
ایچنده تشریف ایده ایدک بزم ماکزدن مع زیاده خرج سکا تسلیم
و سنی اشراف ایچنده مغلوبین دن سلیم ایدیدک دیو دعوای لوم

180

ایدیجکلی طباع عزیزه تعجب و مغایرت و صعب و مغالبت و مقاومت هیچ ایدوب
عمر بر کون مستغنی و بی نیاز مثل ایدوب سنگ کوفته ده کزوب کورسه
کورسون بی حیا حدر روایت اولنور که او چیوزدن زیاده شتر ذبح اولنمش
حضرت امیر المؤمنین نه استغنا ایلدیلر حرامدر مال اجل به لغیر الله قسمندر
دیو فتوی ویردیلر هیچ بر کمسنه بر لقمه تناول ایلمیوب کناره کوفته ده سباع
و کلاب اکل ایلدیلر **رابع** انفاق و خرج واقع اولور اکر واجب اولان موضعده در
اهل و عیال و خدم و حشم کبی اکر واجب اولمین یره در رفعا و فقرا کبی بر هر حال
منت و سرزنش ایلمیه بلکه قطعا ذکر اشعار دخی ایلمیه بو قنده قالدیکه بعض
سکا فلان زمانده فلان استمید می دیه زیرا منت ریا کبی ثواب صدقه و انفاقی ابطال
ایلیر بنته کم حق تبارک و تعالی قرآن عظیمده بیورر یا یها الذین آمنوا لا تبطلوا
صدقاتکم بالمن و الاذی الآیه منت و اذا ثواب منت و عطایی متواتر اولان مطر
سنک صاف و مرمردن اثار غباری پیچه ازاله ایدر ایله ازاله ایدر و جمله
منت و اذا دیدکی حین عطاده چهره یه معطایه اثار انقباض و در هم اولمق
عارض اولمه بلکه معطی دایما خندان رو و کشاده ابر و اولمق کرک و بعض
شعرا ممدوحلرینی سحاب اوزرینه فیض رشحات سخاده تر جیح ایدوکلرنده
بو تخییل شعرا یله اثبات ایلدیلر و دیدیلر که **شعر** ان من قاس بالسحاب جودی
که فحا انصف بین بین شکلین انت اذا جدت ضاحک ابدا و هو اذا
جاد دامع العینین **شرح حال مصارف حلال** مصارف مال دخی
اوچ قسم در **قسم اول** اولدر که انده طلب رضا و اجرای شرع و دین
موجود و متحقق اولمکرکه فرض اولدن اهل و عیالنه انفاق ایدوکی

کی

کی حدیث شریفده وارد اولمشدر که افضل اجر اهل و عیالنه انفاق اولندر کرک مستحب
اولسون فقرایه تصدق کی **قسم ثانی** اولدر که سخاوت و مروت و ایثار و
بذل معروف ایچون و یرلره تحف و هدایا کبی و مبرات اخوان و صلات اهل
و شعرا کبی **قسم ثالث** اولدر که کندو ضروریات و امور معاشی ایچون صرف
اولنه و اهل و عیال دخی نیت صدقه اولمیچ ثوابی اولمیوب بو قسمده داخل
اولور بو قسم اخیر دخی ایکی قسمدر زیرا ظالمی دکل کرک طلب ملاهی و طلب مهما
ایچون خرج اولنه اخراجات منزلنده اولن وجوه ناکل و ملابس ایچون
اولنه اخراج کبی و یا دفع مولم و رد مضرات ایچون خرج اولنه ظلمه و سلطانه
حفظ نفس و عرض و مال ایچون لازم اولیچ و یرلرینه کبی مسلم اولدر که انفاق اوجه الله در
رعایت شرط اخلاص و حسن نیت و احتراز ریا و سمعه و شهرت و ترک اذی و
منت غایت لازمدر و دخی مواضع صدقه اولن مستحقلری تمیز ایدوب زیاده
مستحق اولنلری تقدیم و ترجیح ایلمک لازمدر زیرا صدقه نه قدر مستحقینه
دوشرسه اولقدر ثوابی ارتوق اولور پس اتیام جایعه و ارامل مستوره
و صلحای فقرا که ذل سؤالدن احتراز ایدوب ضرر فقره احتمال ایدر
تفقد اولنه و دخی و یرلرینه صدقه اخفا اوزرینه اولمغه سعی اولنه
که فقرانک فقری و قبولی صدقه ایتدکلری ظاهر اولمغله انلره انکسار
و کندو نفسنه ریا و شهرت و عجب کلمک دن امین اولمه قرآن عظیمده
بیورر که ان تبدوا الصدقات فنعما هی و ان تخفوها و تؤتوها الفقرآء فهو خیر لکم **نزم** علما مزدیرلرکه صدقه مفروضه
ده زکوة کبی اعلان افضل در اما صدقه تطوعده اخفا افضل
و اکملدر و حدیث شریفده که صدقه سر صدقه علانیه دن یتمش

درجه افضل در دیگ وارد او لمندر صدقه مطوعه محولدر وحدیث شریفده
بیورمشدر که فردای قیامتده که آفتاب مقدار میل مرتفع اولوب خلق غرق
عرق اولدقده یدی طائفه سایه عرشده آسوده اولرلر برسی پادشاه
عادل ایکنجی اول کمسنه در که صباغ الیله دیرکه دوکی صدقه یه وصول الی طویه
اوچنجی اول کمسنه در که خاطری یا مسجده متعلق اولسه مسجدن چقسه بیله
کیرمیچه راحت اولمیه درد نجی اول کمسنه در که آی خاتون صاحب منصب و
جمال هوی و معصیته دعوت ایتدکده اجابت ایتیوب بن الله دن قورقرین
دیه بیلنجی برادر اخروی سیدن زیارت ایدوب اخوة الله دن غرضاولیه
البشنجی تنها ده حق جل و علایی ذکر ایدوب کوزندن یاش روان اولدیکی
اول جوانمرد که عبادت اوزرینه یوکسلش اولمه و محال النبی المصطفی الاسعة
بظلهم الله العظیم بظله محب عفیف ناشی متقرقا و باکی متصل والامام یعدل
امام عادل اولادندن زین العابدین حضرتلرینه مروردر که کیجه ایله تنها چقردی
مدینه ده اولان ارامل و ایتامک منازلنی دق ایلیوب نفقه یه محتاج
اولنلره نفقه وصویه محتاج اولنلره ارقه سیله کتوروب جمله نک حوائجنی
مقضی ایدردی و بوحالی اندن بلدیلر که وفاتندن صکره ارامل و ایتام
مدینه ده فریاد ایلدیلر که برکشی وار ایدی کیجه لری بزم حوائجمزی
حاضر ایدردی اول کمسنه نیجه اولدیکی بیلدیلر و حضرتلرینه علی زمانه
مبارک اوغلرینده قربه طاشمقدن اثاری اولمش بولندی و بعض خدافی
کیجه ایله چقوب کتدوکنی بلمش ایدی بوجمله دن جزم ایلدیلر که بوافعال
کریمه و اعمال صالحه نک صاحبی اولدقلری ذات پاک ایدی که شجره
باغ نبوت و ماه آسمان جود و مروت ایدی و بونک کبی اعمال آنوک

رأفت ع

بکی کوهر

مطلب
آسوده کان روز محشر
در سایه عرش اکبر

بعض علما سهو لت حضرت اکبوی بوبو فصیله ضفا اتخاذ ع

ان شیعة ع

کز بله ع

بکی کوهر کان رسالتدن ظهار اولنیوب بلکه اولسه کرکدر فرزدق اول حضرتلک
مدحنده بیهوده دیدیکی «من هذا الذی یعرف البطحاء وطاءته هذا التقی النقی
الطاهر العلم» الی آخره القصیده مسلم ثابته بش شرط رعایت اولنه

شرط اول تعجیل در زیرا تأخیرده سائل الم انتظاره و معطی کندکی اعتذاره
متبلا اولمق وارد رپس بومرتبه دن صکره اغافل دنیاده ثنا و آخرتده
ثواب بی قیاسی محتمل اولور آنوچون دیدیلرکه «اهنا، البشر عاجله و رضا فاتره
طعامی تیز چکمک کتورمک دیمکدر تعجیل هر دندر ابن حاجب شاعری که صاحب بجون
وساحر ایدی برکسنه دعوت ایدوب طعامی کتورمکده کیروب چقوب
نوع تأخیره دوچار اولمیه بو قطعه یه بدیهه انشاد ایلدی

قطعه

یا ذاهبا فی داره جائیا، بغیر معنی وبلا فائده، قد ضن اضیافک منهم
فاقرء علیهم سورة المائده، شرط ثانی کتمامدر زیرا ظهور ده بیچه
فساد و مضرت مستتر اولدقده دیمکله کتمانده فوائد چوقدر و دیمکله کتمان بیچه
امال و حصول امانی ده بالخاصه موثر در استفتوا علی حوائجکم بالکتمان
دینلمشدر شرط ثالث ایندوکی خرج و عطایی استکثار ایتیوب بلکه
قلیل عد ایلیکدر که معطی جابنده مروت و همت واخذ طرفنده مزید اصاله
ومنت اولمغی ایجاب ایدر شرط رابع مواصلت عطادر زیرا تراخی
وفتور اولیجون احتمالدر که اولکی عطالردن دیمکله اولنده یلیوب فائده سی
اولمیه یسین اصر حاتم و مخادیمنه جود و عطایله بذل نعمت و صرف
خدمت ایدن کمسنه یه کاه کاه و قلیل قلیل اعتکدن ایسه علی الدوام و
التعاقب خرجی و قلیل اعتک اولیی در شرط خامس خرج و عطاو
صرف و سخانک موقعنی تشخیص و تمیز اعتکدر که عطانا محله

وهمت ع

182

دوشنوب بی فایده بلکه موجب فساد و مضرت اولمیه نتکم دیشلر در شعر
و وضع الندی فی موضع السیف بالعلی مقرکوضع السیف فی موضع الندی
نکویی بابدان کردن چنانست، که بدرختن بجای نیک مردان
بعض کسنه لر بونک خلافنه کیدوب هم کسه صرف خدمت و بذل نعمت
اتمک اولی واحسن در مقابله سندن جلب نفع اومز سه باری
دفع ضرر معین در، بدونیک را بذل کن سیم وزر، که این جلب خیرست
وآن دفع ضرر، قطعه تا دل دوستان نه بدست آری، بوستان
بدر فروخته به، بختن دیک نیک بختان را، هر چه رحمت سراست سوخته به
بابد اندیش هم نکویی کن، دهن سگ بلقمه دوخته به، عبدالله بن
جعفر طیار رضی الله عنهما گفته بو تمثیلی تمثیل ایلدیکه، ان الصنیعة
لایکون صنیعة، حتی یصاب بها طریق الصنع، فاذا اصطنعت صنیعة
فاعمد بها، لله اوالذی والقرابة اودع، عبدالله جواد ایدی بابو
بتیلر خلقی تخیل ولیئم وجود بابنی شد اتمکده تاثیر عظیم ایلر و
بونلر یله عمل اتمک کرکی بلکه سحاب بر احسان امطار ینی نازل و مکرمت
اقطار ینی هر طرفه داصل ایتمک کرکی اگر کرمیده واصل اولدیسه خوب که
کرمه اتلر اهل ولاتیلر در اگر لیئیم دخی واصل اولورسه دخی دکل که صاحب
احسانه اولتلر ینه کرمیله ممتاز لر واحسانلر یله فائق لر در، فقیر ایدرین
بوایکی قولک مطلقا برسینی ترجیح و برمذهب تضعیف و مذهب آخر
تصحیح اولمق مناسب دکل در بلکه توفیق اولدر که عبدالله دیدوکی
قول افراد اسخیا واجواد و عظمای کرما یه مناسبدر که عطالری
اعراض جزئیه و اعواض دنیه دن متعدس و منبرا در

بلکه

بلکه آفتاب و لطیف و کثیف اماده انوار و سحاب مثال رفیع و
وضیع افاضه اقطار ایده لر اما اکثر انام و عامه خواص و عوام
که وضع کتاب و سوق خطاب غالبا انلر یله در مناسب مذهب اولدر که
الظلم وضع الشیء فی غیر موضعه دن عالی در، کلدریلور کر ظالم صولدره و قتن
مظلوملک آهی صقن یا قرورقن، وعدولدن که ایقاع المعروف
فی غیر موقعه دن آزاده محالدر دینمکم بعض سلاطین بنی ایوب دیلر در
اذا شئت ان یعطی الامور حقوقها، وتوقع حکم العدل احسن موقعه
فلا تضع المعروف مع غیر اهله، بظلمک وضع الشیء فی غیر موضعه
قسم ثالثده برشرط رعایه اولنه واول اقتصاد در یعنی اعتدال در
امامسبب طلب حاجات ومهمات ایکون خرجی ایچنده اسراف یقین
اولمیوب اولی در اما کسل وتقتیره قرین اولمقدن لکن اول قدر اولکه
حفظ عرض حاصل اولیه زیرا بو قدر اسراف محض اولمز بلکه دفع مفرت
اولور زیرا عام اقتصاد واعتدال عوام ایچنده مذموم در زیرا طمعلری
غالب وتفکرلری یوقدر مراد بزین طالبدر اقتصاد اوزره اولن
مرتبه هوای نفسلرینه موافق اولمغین بخل ولوم دن عدا ایدرلر پس
خرج وانفاقی بر مقدار رای عوام اوزره اتمک کرکی که بغض وطعن
عوامدن امین اولیه میل عوام تبذیر جانبنه در میل خواص تقتیر طرفنه
در بو رایه کلنجه خواجه نصیر کلامیدر والحق اقتصاد بر شرط در که
انفاق جلب اقتضا منده رعایتی واجبدر بر قسم حصر کر وجهی ظاهر دکلدر
وخواجه ایدر بو جلباب تحوله تدبیرات وقوانین کلیه دن اما تدبیرات
جزئیه عاقله مختفی دکلدر

باب خامس اهل وعیال تربیتی بیانندر

بيانندة در كه ذكر اولنور اولاً هر كسنه يه لازمدر كه تأهل وتزوج ايليه
وغرضي تكثير نسل وتشير نوع خصوصاً تكثير اهل اسلام وامة محمد عم
ونفي معاصي وفساد امة مترتب اولمقدن تحصين اولمق وحديث
شريفده وارد اولمشدر تناكحوا فاني اباهي بكم الامم ولو بالسقط
واهل بصيرته مخفي دكلدر كه مبداء اول جل ذكره حضرتنك بقاي نظام
عالم وابقاي نسلة بني آدم حقنده عظيم عنايت واهتمامي
مبذول در حتي حيوانلرك دخي توالد وتكاثرينه عنايتي ظاهر در
جمله دن بر دليل بودركه هر حيوانه مجامعتي لذيذ ومطلوب طبع ايلديكه
تناسل بالذات ومقتضي العقل ارادة امر ايله باري بالعرض ومقتضي
الطبع ارادة ايدوب تكثير افراد وبقاي نوع حاصل اولمق تفكري وجوده
كلدكده نفسكده محتاج تربيت وتقويت اولدقلري زمانده اباوامهاتلرينك
مشفق ومهربان ايلكيرك ضايع اولوب انقطاع نوع لازم اولميه
واحتياج زماني كلدكده نفسكده شفقت زائل اولور حتي طيور آشيانلرندن
طرد ونفي ايدرلر بو احوال اهل بصائر قتنده دليل ظاهر در كه مبداء
فياض جل وجواد منزه عن الاعراض حضرتنك بقاي اولاد وانسان
وحيوان بل بقاي جميع مركبات عالم اكوان حقنده عنايتي فائض و
صادر در ودوام نظام عالم وبقاي عالم محسوس التقاي
وامتزاج وظاهر در وحكمي مبداء اول جل ذكره حضرتنك ايجاد عالم و
احداث حوادث اكوان جابنده قصدي لازمدر ديركه وبو
قصده عنايه ازليه دير وتسميه ايدرلر وحالا ذكر ايتدوكمز اول
قصد فيضي وعنايه ازليه نك فروع لوازمي وبر تويدر وچون

لوازم

تخلقوا

تخلقوا باخلاق الله حديث ثابت وشبهه مبادي عاليه نفوس
انسانيه يه نهايت مرتبه در پس هر طالب كمالة لازمدر كه تكثير نوع
وتوفير نسل وبقاي نظام عالم وامتداد سلسلة بني آدم جانبنه
همت وعنايت ايتكده مبداء اول جل ذكره تشبه ايليه ومرادي
نكاح وجماعدن مجرد نيل لذت جسمانيه اولميه كه مرتبة مبادي
عاليه دن دائره حيوانات عجمه تنزل بلكه اندن دخي تسفل
ايتمه جناب رسالت پناهي بعض اصحابنه سؤال ايدرلركه تزوج ايلدكمي
استلام ديو جل غضبه كلوب بيورردي فانت اذاً من اخوان الشياطين
ان كنت من رهبان النصاري فاطلق بهم وان كنت متا فمن سنتنا النكاح
يعني چون سن وخاتون موافق وقرينة صالحه زوجه تدبير منزلده
معاون وفادر كن غيبتنده مال وعيالي حافظ ونايب حضورنده مشكلات
امورنده ناصح مشاور وشديد ونوازنده غمكسار ومصاحب در
وخاتونلرك افضل واكملي اولدركه عقل ودياتت وعفت وحصانت و
ادب وحيا وزوجنه محبت وصفا يله موصوف اولوب ارضاي زوجي
قنده ايسه اهتمامي اولوب حفظ ناموسي غايت مرامي اولة وزبان
درازوناحق شناس اولميه الرچه بوانكي صفته نساده قليل چوق
اولور **روايت** اولنوركه حضرت رسالت پناهي روز عيد ده
مصليه يه چيقدوقده لرنده طائفه نساييه كورنجه بيورردي يا
معشر النساء تصدقن فاني رايتكن اكثر اهل النار صوردي
كه يارسول الله نه سببدن اكثر اهل نار اولورز بيورردي
تكثرن اللعن وتكفرن العشير يعني لعنتي چوق ايدرسز ومعاشرت ايتدوكمز

عشير
تعاشر تعاشر

وانلره صدقه ایلمامرکه شرعی بولاوله که چونکه بر حدیث شریفده وارد اولمشدر که
اتقوا النار ولو بشق تمرة وفی روایة ولو بظلف جونکه صدقه نار جهنمدن
ستر اولور وانلرده بوحصلتلر چوق بولنور پس انلره رحمة صدقه ایلمام بیوره کر

زوجلر یکوزلک نعمتنه کنز ایدیکی بیچه روزگار نازه نعیملر پرورده
اولمش زن ادنی غضب زمانده تنک کوردم بکه نه ایدیکی دیمک
مقرر در وخاتونلرده بوصفت لازمه دخی ولود اولوب عقیم
اولمقدن سنه کم جناب رسالت پناهی بیورمشدر خیر نساء کم
الولود الودود ، وولود اولدغی شیت ایله سایقا اولاد کثیر
دکلدن بکرایله اخوات وبنات عمدن قیاسله استعلام اولنه
وتزوج حسناء احرار تسری واستیلاد جواریدن افضلدر
زیرا حرة اغلب احوالده جاریه دن عفت وعقل وتدبیره
وحفظ عرض وتربیت اولاد واحتراز رذایل اخلاقده افضل و
اعلی در وحرة تنک جمله ، فضائیلندندر که فرضا طبیعتده کمال عفت
دخی اولمه اقربا وابا واخوانندن احتراز ایدوب بعض قبایحی
خاطره دخی ایله تمتع اتمک محتملدر وبعض جوارینی قبایحه تقریع
اولندقده بز جاریه قسمی یوزیچه اصل وجنسندن بخه ناموس
مکتسبزوار در که رعایتی واجب اولوب عار وشنار دن احتراز
ایده وز درعیش وانیقا جوارینک اکثری حالده حسن وجمال ظاهریه
نظرا ولنوب اسیر جبلیدن اشترا اولنور ومعلوم اولنمز که
دیارنده نه سنه نک قیزی ونه طایفه نک سلاله سی ایدیکی
شاید که ارذل ناس واخس طوایفدن اوله وانیقا حرایرایله
تزوج امنه نک بر فایده سی دخی اولدر که اقارب وعشایریله
استظهار وتعاون حاصل اولور وتربیت اولاده اخوال
وعشایرلرام طرفندن دخی امداد واصل اولور وبو معنی جوارید

مفقود

برقبیله

مفقود در وعزیزه عادت ایلیدیکه بر قبیله یه عدوایکن انلردن خالد بن یزید
تزوج وصاحبه امتمکله صدیق ومعاون اولورلر دیو خالد بن ولید
یه بن معاویه که حکمای عرب واعاظم اهل ادبدن ایدیکی ایدرکه بکا
آل زبیر اعدای عدو کلورلر دیو چون رمله بنت زبیری تزوج ایتدم
احب احبائم اولدیلر وبو بیتی آنکله حقنده دیمشدر شعر
احب بنی العوام من اجل حبها ، ومن اجلها احببت اخوالها کلبا
وتزوج بکر شیبتدن اولی در زیرا قبول ادب ایدوب زوجنه موافقت
وفرمانبرداره انقیاد وآنکله محاسنه قصر نظر طایفه ، ابکار ده
اولوقدر وشیبه ده زوج اولینه تطلع وتذکر وآنکله ایامنه تحسر
اولمق احتمال در بوصفات موجود اولدقده تفکره حسن شمائل
ولطف صباحت ونسبت معتبر وغنا وثروتله دخی موصوف اولور
اعلی مراتب بولور میسر اولنمسه شکر بی شمار وحمد حق تکرار
المیسور وبعض مفسرین ربنا آتنا فی الدنیا حسنة بیورمکدن
مراد قرینه ، صالحه در دیشلر اکر بو صفتلک بعضی مفقود اولورسه
عقل وعفت وحیا صاحبه سی اولمغله همت اولنسون اکر مجرد
حسن ونسب وغنای موروث ومکتسب اختیار اولنورسه نتیجه
ملال وعتب بلکه هلاک وعطب واختلال امور دین ودنیا یه سبب
اولمق محتملدر وحکمای دیشکر درکه باعث طلب وخطبه ، زن
مجرد حسن شکلی اولمق کرکدر زیرا حسنله عفت آز جمع اولور و
زن صاحب جمال اهل هوادن طالب وراغب چوق اولمه
کرکدر وانلرده ضعف عقل مقرر در یعنی محتملدر که رغبت ایدنلر

خالد بن یزید

کلبا ؛

خطبه عورت دیکلرک

مطلب

185

انواع حیل و مکر له غالب و بیچه زخارف دنیا فرض اعظم راغب
اولجق طریق مستقیمدن جقوب هوایه اتباع ایده لر کسری
پرویز کی بخرجان دیرلر برم دزبانی وار ایدی خاتونی اول وجهله
حسن و جمال صاحبه سیدیکه نقشبند ابداع تمام ایران زمین
بلکه مجموعه ع عرصه ع کیتی ده انجلین نقش بدیع نیز مشیدی کسرایه
توصیف ایلدیلر مشیفته ع جمالی اولوب پیره زنلر کوندرب کلدیر
کندو دینی کچه ایله واروب ملازمت المیردی چون بخرجان
قصه دن مقصد یه واقف اولدی زن مزبوره دن تمام اعتماد ال
ایلدی بر کون دیوانده کسری بخرجانه ایدر که سنک غایه شیرین
چشم ع آبکه وار ایمش سن اندن بهیچ نوش اتمز ایمش سن
سببی نه در بخرجان ایتدی بن اول چشمه کنارنده آرسلان ایرکن
کوردم انوچون اجتناب ایلدم کسری یه بوکنا بتی جواب
سؤال و خاتونده آنوچون اعتزالی بغایت خوش کلوب کسری مزبانلغنه
بک لکین و بروب آنوچون تاج مرصع و طوق و سوار ملتمع دوزه لر
کم جواهر زواهر بیک قسمتی صیرفیان عالم تعیین اتمکدن عاجز اولمله
وحضرت عمر فتوحی فارسله مظفر اولدقده بر دهقان امیر عسکره
طلوب ایدیکی اهل و عیالنه امان ویروب بخرجان کنزلری بولمق دیو
دیوب امان آلوب بر مزرعه ایچنده مدفون ایمش کتوردی امیر
عسکر آنی حضرت عمره مدینه یه کوندردی طلدوکی کون کیچه قریب
اولمغین واصحاب اختلاف ایدوب بعضلر تقسیم اولنمق کرک
دیوب بعضلر بیت المالده طورمق کرک دیوب بر طرف ترجیح

اولمغین

مرد زبانی
مرزبان ج

طالب
حکم شاهی کسری
پرویز کی
مرزبانی
و اندک خاتونی
قصه سیدر

اولمغین مسجد ده قوبوب اکابر مهاجرین و انصار حضرتلری
بکلدیلر حضرت عمر واقعه کوردیکی بر صحنه بر مقدار اخکر سوزانی
طولدرمشلر کتورلر حضرت عمر هرنه قدر بیوزینی چورزینه یقینی
کتورمزلر دیدی فرعله بیدار اولوب علی الصباح بلا توقف مهاجرین و
انصار و متبعین و اخیار اره سنده تقسیم ایدوب بیر دانه
الیقومدی مقصود دهکایه یه نیچه فایده در اول خاتون جمیله
محل طمع اهل هوی اولدوغندن صدد اندیه ایدیکنجی بخرجانه
آنی شهوته تابع اولمیوب کندودن ابعاد اعظم مالک اولمیوب
بلکه منصب جلیل و مال جزیل مالک اولدوغندن جنجی تعلل و یا قوت
فروزان حقیقت عاکسنده اخکر سوزان اولدوغندن میر علی
شیرانی بورادن دیشدر، آتشین تعلی که تاج خسروانه زیور ایمش
اخکر بهر حیال خام تختن برسراست، در دیمکی غزاده اولان اصحابک
امانتی که بونلک بی خزینه ع کی وکاست اتمیوب ولایت عجدن
مدینه ع منوره یه ایصال ایلدیلر بالکه بلور و استر یوغندیکی
بشمکی حضرت عمر کی عدالتی که خزینه کرک اولور دیوب برحبه
الیقومیوب فی الحال بین الغانمین علی موجب الشرع المبین
قسمت بیوردوغی درایه سوی اعلم پس تزوجده حسنای
ملیحه ده وغایت شوخ و بیباک قبیحه ده دیمکی احتراز کرکدر زیرا غایت
قبیحه اولیجق نفس آنوظلم قناعت اتمیوب حرم عزه تطلع
یا موتنی دایما توقع اتمکدن خالی اولمز پس اعتدال طلب
اولنمق کرک لمشیه نه مرطبح کرک زوجه ده نه حسن و بها

شوهر ان

میانه کوزه که خیر آلامور اوسطها اوده دخی شول خاتون که جاه و منصبه
کندویله مناسبتی اولمیه راغب اولمیه و دخی کثرت اسباب
و اموال و وفرت ضیاع و عقارات اولره و عیچون خاطب اولمیه زیرا
بو صفتلر عورتک تغلب و استعلا و تسلط و استیلاسنه
موئدی اولوب زوج خادم زوجه مخدوم و اول غالبه بو مغلوب
اولمغله امور زوجیت انفکاسن و رجال قوامون علی
النساء انتکاس اوزره اولوب تدبیر امور منزل خلل
پذیر و انتظام امر معاش پر نقصان و تقصیر اولور و خاتون
ارینک سیاستی و ضبطنده اوچ امری رعایت و اکتساب
و اوچ شیئی ترک و اجتناب اتمک کرکدر رعایت اولنمق لازم
اولان امورک اولی زوجندن زوجه سی حصیت اوزره اولمقدر
زیرا زوج خاتونک نظر نده مهیب اولیچون امتثال اوامر و
اجتناب نواهی سنده اهمال اوزره اولوب احوال منزله
اختلال عارض اولمز کرکدر و بو شرط اتم شروط در بو شرط
معقود اولیچون عورت غالب و مراد اتنی جالب اولوب بلکه زوجی
تسخیر و کندو حکمنه مطیع اتمکله امر آمور و مطیع مطاع اولمغله
فلاحات و مفاتیح و مفتاحات و شنایع مترتب اولور که
دخی محکمدر رفعی نامیسور اولور ایکنجی اولدرکه زوج خاتونی
تکریم و رعایت ایلیه اولقدرکه محبتی اجتلاب و مودتنی تحصیل و
اکتساب ایده که خاتون اول کرامتک زوالنی تصور ایدوب
اطاعت و انقیاد و مخالفت و عناد دن خالی اولمیه اتابع

کرامت

کرامت و تعظیم صدوری مبنی اولمیه کرکدر مغلوب و خاتون متغلب
اولمقدر بو طریقله حزر مذکور مترتب اولمیه و رعایت و کرامت خاتون
دخی یخی سنه ایله اولور برسی ملابس حسنه و حلی جلی فاخره
ایله کرائر خلال و تملزنده مرغوبتی درجه ده کمالده در قدرت بندوکنه و حالرینه
مناسب اولدوغنه کوره رعایت اولنه ایکنجی اولدرکه ان تدبیر منزلده شارک
بلکه امور درون انکا مفوض اولوب حفظ اقوات و اثاث بیت و ضبط
جواری و خدم صغار انکله مقرر اولنه اوچنجی اقربا و متعلقاتنه رعایت و
اکرام اولنه بوندن زیاده رعایت مثلا امور بیرونیده دخی تقرر تمن مطلق ایلمک
و اهل حکم ایسه عزل و نصبه نواب و اهل وظایفده آنک شفاعتیله عمل ایلمک و
بونک امثالی جایز دکلدر سابقا دیدوکمز معرآتی مشتملدر درد نجی اولدرکه
چون خاتونک صلاح و عفاف و ضبط طرز قدرت و کیاستی موجود اولیه
آنوقله اکتفا ایدوب اوزرینه غیری خاتون تزوج و یا جاریه تسری اتمیه اگرچه حسن
و جمال و نسب و تبار و ثروت و غناده بوندن زیاده دخی اولسه بعض عقلا
مطلقا بو معنایی مکروه کورمشلردر زیرا چون انسانلرده عقله معروف و
غیرت محفوظ ایله موصوف اولدقده بتحمل کرکی غضب و غیرتدن بعض امورا رتکاب
ایدوکلرکه موجب اختلال نظام منزل و مورث فضاحت و خسارت کامل اولیه
و تعدد ازواجه اقدام ایدنلرک اکثری منزلرینده مجادله و خصام و سوء عیش و
کثرة تشویش و اختلال نظام مقرر در و خصوصیه مبتلا اولدقلری اولان خره اقل مرتبه
زوجنک اموال و اقوات و اثاث بیت و اولادی ضبطندن تکاسل ایتمه سی متعین
در حکمی دیرلرکه تعدد ازواج پادشاه لردن غیری یکسنه جایز دکلدر زیرا
زنانلرینه مقام معهود تیدوکده غیرت و حمیت ایدوب مفاسده ارتکاب

اتمک احتمالی یوقدر واندره دخی اتمک اولی در زیرا مرد منزلنده
جان کبیدرینه کم ایکی بدنه برجان اولمز کذلک ایکی منزلده برمرد لایق دکلدر
وشرعا دخی ترکمنک ثوابی سابقا ذکر اولنمشدر بشنجی اولدر که رعایتی واجب
اولان شیئه ایدی اولدر که خاتونی برشغله مقید ایدوب بطالی اوتورمغه قویمیه لر
اکر ضبط منزل ولوازم معاشی تربیتنده وعبادات مفروضه سنده فارغ اولورسه
اوساط ناسدن ایسه غزل مغنی وکتابه اکابردن ایسه زردوزلق ایلخا صباننند
صنایع عزیزه یه مشغول قلمه لر خواجه حمدالله قزوینی مستوفی تاریخ
کزیده کتابنده ذکر ایدر که سلاجقه زمانده قزوین خاتون بنت ارسلان
سلجوقینک اقطاعندن ایدی واول خاتون کاهی کلوب ظاهر قزوینده
حرکاهلو اوتوردی متوان آبی قلیل ایدی ایله اولیچق غطشدن زحمت
چکردی اهالی شهر ملکه دن مزبوره دن شهره برکاریز دخی کتورمک تمنا ایدوب
بوسبب ایچون خرکاهنه وارديلر اما قدن کوردیلر اوکشده چرخ تورش
ایلک اکیرور فکر ایلدیلر که برخاتون بوقدر مالنه مالک ایکن نه ایلک غزل
ایده جنب مال بودرجه ده اولیچق بزم التماسمز مبذول اولمق احتمال صیدر
ملکه حسن فراستله خاطره کلدینه مطلع اولوب جماعتی یانینه دعوت ایدوب
دیدیکه چرخ خاتونلرک پیرایه سیدر اکر بوکه مشغول اولمزسه احتمال که فکرلرینی
ناشایسته محله کیده وداعیه دنامناسبه اشتغال ایده بلدیکمیه سزلرک
برالتماسکز وار ایدی بنم چرخ چورد دوکی کورب توقف ایتدوکزنه در
بیان ایلک مقدرت بیتکچه مساعده اولنسون اهالی قزوین ملکه یه تک
عفت وهمتنه تحسین وثنا ایدوب مرادلرینی عرض ایلدیلر بنج الحال
صنادیع آجوب اموال بذل ایلدیکی وتا کاریز قزوین شهرینه کلینجه

اول زمانده قزوینک

برنجی تلقی ایدی وممکن اولدیجه خاتونی امراض ومجامعتدن اولان موانعی
منع ایده لر خصوصا بوزمانده که نساء ارا سنده اسباب هوا مشهور
دیکری بربنه محبت که مادهٔ امر شنیع در معروف ومذکور در پس احتمالدر که
بعض فاسدات جلیس اولوب امور فاسده جنبنه تحریک ایده لر وهو
اکمل ضرری بودر که کندودن غایتی حلی حلل صاحبه لرینی کورب تحریله
کلوب زوجه تکلیف امور مذکوره ایده باقله محبت وحرمت زوجه
مؤدی اولمامجامعه رجالدن منع خود فرض وواجب ایدوکی ذکر وبیانه
محتاج دکلدر اول امور که زوجی اندن احتراز اتمک واجب در اوچدر
اولکسی اولدر که غایت محبت اظهار ایلمیه اکر محبت مبتلا دخی اولمش
ایسه ستر وکتم ایده که زن محبت زوجه واقف اولیجق محکم نازو دلال
اتمکه عازم اولوب نه دیرسه امتثال اونمغه جازم اولنه لر کرکی وکثرت ادلال
وفرة اذلاله مؤدی اولمق مقرردر ایکنجی اولدر که مصالح عظیم و
امور کلیه ده انلرایله مشاوره اتمیه وجمیع اسرار وخفایای امورنه مطلع
قلمیه اوچنجی اولدر که خواتینی مبادی غمزدن ضبط ایدوب ملاهی
استماعندن ورجال وصاحب جمال جوانلرشاهدن ادراجق مواضعدن
وعاشق ومعشوق حکایتلرندن خسرو وشیرین کبی دووب ورامین کبی
وهزل کتابلری تلاوتندن واستماعندن منع ایده لر وتقوی ودیانتی معلوم
اولمین عجایز ومتهم اولان خواتین صحبتندن منع ایده لر بلکه تمام ملکه کاریا
عجوزی قطعا منزله قویمیه لر ومحاره قرشدرمیه لر ابن عرب شاه تواریخ تیمور
ده ذکر ایلیکه جهان بخت خانم که دختر تیمور در ابتداده عفیفه وصالحه ایدی
بغداد یه کردن بعض فاسده لرانکله اقتضال ایدوب آنیانه دایلدیلر حالا انلرن

188

حکایات سود و نوادر بدنقل اولنور و بعض اخبار ده وارد اولمشدر که
خاتونلر یکوزه یوسف قصه سن تعلیم ایلمک یعنی که عشوه زلیخا و جمال یوسف
ملاحظه سی تحریک سلسله ٔ هوا ایلمیه و شراب انجکدن غایت تحذیر ایدوب
زیرا کیفیت شراب حیایی رفع و کرشمه یی ترویج و طالب جانبنه انقیاد و سماحت
طبع و میرر و بو حصال خاتونلرده جمع اولیجق فاد عظیم و فتنه ٔ کلیه
پیدا اولور، و خاتونلرک ازواجی فتنده حرمت و رعایتی پک زیاده
ایدوب بش ام درکه هر خاتونه بوبش خصلتی رعایت لازمدر اولکی عفت
وزوجنک پشریته هیچ اجنبی کمسنه تمکین و حدیقه ٔ جمالندن برنا
محرمک مرغ نظری خوشچینی ایلمک در، ایکنجی سی زوجنک مالنه کفایت
وضبط و اسراف و اتلافدن صیانت اکثر حتی بعض علما ذاهب اولدیلرکه
ایکی خصلت رجالده فضایلدن و نساده رذایلدندر سیر کی شجاعت و سخاوت
درزیر اخاتون دن شجاعت گلیجک خوف زوج و غیر اولمیوب
ظلام شب و مواضع خلوتنها یه وارمغه اقدام مفاسد ظهوریه سبب
اولمغله اولور، چون مجامع رجالی چقدن ممنوع اولدیغی مقرر در شجاعتلرینه
فائده کم دفع حزر اعدا و حفظ و حمایت دین و ملک در حاصل دخی
اولمز و چون نسا اغلب احواله حافظ مال غیر و آمین ضبط منزل
زوج در سیر سخاوتلری مضر و زوجنک منزلی مختل اولمغه مؤدی دیدیلر
و بو رادندر که بعض شعرا خاتونلری چین و تخلله مدح ایدرلر
و قدر زاد طیب الاحادیث الکرام رها، ما بالکرام من جبن و من بخل،
والحق انلره دخی اعتدال مرغوب در وخاتونلر زوجی خانه سندن
کندو عیالنه کفایت قدر و صدقه یه دخی عادت خلوت اولدیغی

قدر

مطلب

قدر مثلا بر سائله بر پاره مالک ویرمک و بر دانه شمع و بر کبریت شعله ها تمنده دخی
مرخص در و جناب رسالت پناهی یا معشر النساء تصدقن فانی رایتکن
اکثر اهل النار، بیوردی راوی ایدر اول کون کوردم خواتینی کوشش
کرندن کوشواره و کردن و ساعد کرندن طوق و بازه کرمن چیقروب
بلال اتکنه اتمکرید یی شویله که دامن بلال کلیجی نادن مالامال اولدی
و آیه کریمه ده دخی ان المصدقین و المصدقات، بیورلمشدر پس انلره
دخی بخل صرف روا دکلدر بلکه اسرافدن و خانه ٔ زوجن اتلافدن
احتراز کرک، و جیجی زوجی خاتونک قتنده دائما مهیب و آنک جانبندن
قلبی پر سهم و مهابت اولمق کرک و شول خاتونکه زوجندن باک اولم
اول منزل و مهلک معرر در، و دیجی زوجینک امورنده اطاعت
وانقیاد اولوب زینه اولوب زوجندن شرکش و مراندن تمنع و عناد
ایلمیه هر خاتون که زوجنه کراهت و نفرتله نکران اولنه ظاهر قلبی مایل
دکران اولمشدر اندن خیر و صلاح منزل بر طرفه و اکا نقود و مجتبی خرج
عین غبن صرف در یه دکلو صاحب جمال ایسه قطع نظر انکه چون
دهان موانستده دندان پوسیده در علاجها اخراجها، دیمیلر کرک
و دشمن مهر نجون زندانه کیرمک اولی و اسماندر زیرا زن نامهربان ایله خانه
زندان در، بر زندان قاچی کرفتاره، که در خانه بینی دراپر و کره،
در خرجی بر ای بینند که بانک زدا ذوی بر آمد بلند، بیجی
زوجی عشرتده مجامله و ملاطفه اورزه اولیجق عتاب بی موقع و ناز و
دلال بیهوده ٔ بی محل اتمک کرک که ناز دور و دراز اولیجق محبتی صفا
آزاولمغه باعث و عتاب بی حد و حساب اولیجق خانه ٔ الفت

189

ومحبت خراب و بیاب اولمغه قریب اولور ۵ دیمیرز خوبلرک نازینه مرغوب اولمز ۵
لیک نازینی چوق اتمکدن ایکی خوب اولمز ۵ پس جمله دن ظاهر اولدیکه
زن هر بر حال زوجنه مطیع و منقاد و محترزه یه مخالفت و عناد اولمق کرک
و حدیث شریفده وارد اولمشدر که براعرابی جناب رسالت پناهیدن
معجزه طلب ایدیجک کنار وادیده بر درخت بتمشیدیکا فرمان
ایتدیکیله یرندن بقدرة الله قلعوب حضرت اوکنده سر بر زمین
ایدوب لسان فصیح ایله اداء شهادت ایلیجک اعرابی درحال ایمان کلوب ایتدیکه
یارسول الله اجازت ویرسکا سجده ایدیم بیور دیلر که اکر مخلوقه
مخلوقه سجده اتمک روا اولیدی امر ایدردم که خاتون زوجنه سجده
ایده ایدی لکن سجده حضرت خالقه مخصوص و مخلوقه غیر مخصص در
حکما ایدیلر که زن نیک و قرینه یه صالحه محبت و شفقتده مادره
و قناعت و حسن معامله جاریه یه والفت و صداقتده دوستلره بکزر
وزن بدنافرمانلق و تغلبده جبار کبره و تحقیر و استخلاف و جدت
زوجه اتمکده دشمنلره و مالن حیاتنه اسراف و اتلاف اتمکده
اوغریلره و حرامیلره بکزر ۵ و دخی معلوم اولسونکه اکر زن فعل شنیعه
ایله موصوف اولور اکر محل عرض و دنایه مفارقتی ضروری و واجبدر
و اکر محل حسن معاش و منغص اوقات و مکدر صفای زندکانی
ایسه مفارقتی معقول و مناسبدر اکرچه بعض عزیزلر قسم ثانیده
صبر و تحمل اختیار و خشونت اخلاقنی حدید طبیعته سوهان ملاحظه
قلمشلر در آنک کبی مولانا عبدالرحمن جامی بوکلامی دیمش ۵
ترا تا بهست ناهمواری ۵ در خور غنیمت دان ۵ درشتیهای دور صبر خرا

کانت

کانت سوء اخلاقها ۵ یکن در بعض انفاس خود ضایع کرمز کو ۵
کرباشد قیمتی جزئی خرد نفروشش ارزانش ۵ یعنی آنک جفاسنه
تحمل و اذاسنه تصبر اعطا کند و نفسنی تهذیب و حسن خلق تحصیل
و ترتیب قصد ایلیر عیش اتا بوطریق اهل کمال و مذهب خواص رجالدر
اما عامه ناس و کافه خلقه مناسب مفارقتدر ۵ مثنوی ۵
زن بد در سرای مرد نکو ۵ بهم در این عالمست دوزخ او ۵ زینهار از قرین بد زینهار ۵
وقنا ربنا عذاب النار ۵ واکر مفارقت اضاعت اولاد ۵ مؤدی اولورسه
قسم ثانیده تصبر و تحمل طریقه سالک اولمق اولی در و بعض بلغای عرب
دیمشلر که انسانکی بش نوعندن احتراز کرکدر حناته حناته
انانه کیته القفا حضراء الدمن ۵ حناته اول عورتدر که زوج
سابقنی ذکر و الکا حنین و اشتیاق اتمکدن خالی اولمیه ۵ حناته اول
عورتدر که زوجنه مالی یا جاهی الیه منت اتمکدن خالی اولمیه ۵ انانه
اول عورتدر که یامر حندن یا زوجندن شکایت و انین اتمکدن عادتی
اولیه ۵ کیته القفا اول عورتدر که عفتدن تهی اولوب خلق زوجنک
اردنجه دیوث و کینیان دیوثدم و غیبت ایدوب قفاسنه داغ بکی
اولیه ۵ حضراء الدمن اول عورتدر که حسن اشکل اولمه ولکن اصل و
نسبی خسیس و دنی اولمه دمنه لردن که اسکی سرای یرلرینه بیلر
لردن چیقمش تازه یاشل سبزه به تشبیه اولنمشدر که کندوسی
سبز و طری ولکن منبتی سرقین و نجاسات در و بوتشبیه بدیعک
مخترعی جناب رسالت پناهیدر که ایتیان جوامع کلمه مشرفدر
حدیث شریفده وارد اولمشدر که ایاکم و خضراء الدمن قالوا یارسول الله صلعم

وما خضراء الدمن قال المرأة الحسناء في المنبت السوء علما ايدر كه
بو تشبيه بديعي اول حضرت پيغمبر دين بعض علما روايت ايلمشلر كه حضرت
رسول الله اصحابدن زيد بن حارثه پيغمبر دين كه بازيدتزوج ايلمه كه عفتك
خصلتنه عفت منفي اوله اما بش قسمي تزوج ايلمه زيد يا رسول الله
انكار نه كر در ديو جك پيغمبر دليكر كه شهيره لبيره شهيره هندره لغوت در
زيد ايتدي بونلرنه در بن بلمزين پيغمبر دليكر شهيره زرقاء بذيه در يعني كوك
كوزلو و دللو اعني حشري ديدكلريدر لبيره طويله ذيل مهزوله در يعني
اوزن بويلو ارو ق عورت نهيره مجوزه ذي عدتبره يعني كر و سن كمش
قري عورت هندره قصيره ذي ذميم در يعني قصه بويلو عورت لغوت
عيزي اردن ولدي اولن عورتدر مشايخ عربدن برسينك اوغلي
تزوج ايتمك دير ديلر يا بني ايالك والغضوب القطوب الرقوب
يعني اي فرزند صفتين غضوب عورتدن يعني دائما غضب اوزرينه
اولن عوريدي الكه و قطوب دائما يوزي دورك اولن عورت در رقوب اول
عورت در كه زوجنك موتيني و ميراث و مهريني تمام المغه متزقب اوله
امام ماوردي كتاب ادب الدنيا والدين ده ايدر كه عقد نكاح حكم ايكي
نوع شرطي وار در بر نوعي مخير در كه هر نكاحده لازم در و بر نوعي دخي
غير مخير در كه اختلاف زمان و مكانله مختلف اولور اما مخصور اولان
شروط لازمه اوچدر اولكسي دينيدر كه مقتضي ستر و عفاف
و مؤدي قناعت و كفاف در ابو هريره رضي پيغمبر ديكه هيچ خاتون
مؤمنه زوج مؤمني سويوب دائما بغض و نشوز و كراهيت و نفرت
اوزره اولمق يوقدر بر خلقدن نفرت ايدر سه بر خلقدن راضي

اولوب

اولوب ابتلا فقوزدر ايكنجي عقليدر كه حسن تقديره آمر و صواب تدبير ايدن
صادر در جناب نبوت پناهي دن مرويدر كه عليكم بالودود الولود ولا
تنكحوا الحمقاء فان صحبتها بلاء وولدها ضياع ودخي پيغمبر مشار اليه در كه المتعقل
حيث كان الوف مألوف اوچنجي كفاءتدر كه آنوكله عار زائل
ومعاونت واستكثار حاصل اولور حديث شريفده وارد اولمشدر كه
تخيروا لنطفكم ولا تضعوها الا في الاكفاء اكثم بن صيفي كه حكماي عرب
دندر اولادنه وصيت ايدر ديكه زنهار سرخي جمال ظاهر محبتيني كفو ظاهر
ارادتدن مانع و غلبه شهوت سرخي تأني دن فارغ اولمغه طابع اولميونكه
نكاح لئيمه نسبكزده اولن شرفي ازاله و زبان طاعني اطاله ايلر ودخي
معلوم و معمول اولمق كركه طلب تزوج و ارادت تأهل ايدن كمسنه
نك مرادي دين و عفت اوله نجيبه كمسنه بوزمانه ده بو داعيه لري ايراده
اتميوب يا ارباب جاه و منصب نباشن الوب آنيله وسيله ذي منصب و جاه
ايدر بعض مال وافر و جهاز متكاثر صاحبه سي اولنلره تعلق ايدر بعضي
دخي مجرد حسن ظاهر و جامت و سمن محسوس اولنه ميل ايدر اما
غالبا عادتا رباتين و سنه آلهي بونك اوزرينه جاريدر كه منصب و
جاه ايچون الان كمسنه نك وسيله صندوغي شخص يا وفاة ايدر
يا عزل اولور و بوخايب و خاسر قالور و مال طمع ايچون تزوج ايدونك
يا طني ..... يا كاي حظا ايدوب ذات مال صندوغي يا فقير يا متوسط الحال و جهاز
و جواري و دايه و عواري جبر يا مالي بذل زوج طامع اتمكدن اول
و جهله متزوج و مرتدع اولور كه زوج اولدن فرضا قرض نسنه المغله متنفع
اولمق دخي ممتنع اولور و جمال تصوريله دائما دوشنلر و عكس و آثار

ضجعتها

ضيفي

تنطفكم

نسبكزده

وصف خلق وعصمت ده

جبر كنن

دوشاب نابا کرا دشمنان وجوق اولور کہ بر نسخہ دشمنان ایلہ نجادیو صتر لر
وبیرہ زن فریاد کشش شیرین خسرو دیو اثر لر نتیجہ و عجوزہ کشف جمال زرد
وعرض دلال سرد قلد قدر نفسکر مغرور نادان نہ اوغراد غن بیلوب ندامت
وتاسف وتحزن وتلہف ایدوب مدد اورین بورون بندن غری کیمہ اسیر
کورن دیکہ باشلر اول اعرابی کی کم عجوزہ فتان صنوب طالب داھلندن
خاطب اولوب بعد النکاح فغان وفریاد ایدوب بوابیاتی انشاد ایدر دیکہ
عجوز تمنت افتیۃ وقد یبس الجنبان واشوابہا الصغر ترویج الی العطار
بتبغی شبابہا وھل یصلح العطار ما افسد الدھر فی الواقع جمال
فائق ومرد الکا عاشق اولوب تزویج ایدنلر دخی غالبا عشق زائل وطبیعی جانب
آخر مائل اولوب دور ودراز نزاع وجدال اخری افتراق وانفصال آولہ
کرکر امانظری دین ودیانت وعفت وصلاح آخرہ اولنلر حق جل وعلا
معین ومعنی اولوب حسن نیتی ایلہ فقر دن غنا وثروتہ ذلتدن جاہ و
رفعتہ ایلتہ کرکر نتہ کم حدیث شریفدہ وارد اولدیکہ تنکح المرأۃ لاربع لمالہا
ولجمالہا ولحسنہا ولدینہا فعلیک بذات الدین ودخی بیورمشلر درکہ
من تزوج امرأۃ لعزہا لم یزدہ اللہ تعالی الا ذلا ومن تزوجہا لمالہا لم یزدہ
اللہ الا فقرا ومن تزوج لحسنہا لم یزدہ اللہ الا دناءۃ ومن تزوج
امرأۃ لم یرد بہا الا غض بصرہ وتحصین فرجہ اویصل رحمہ بارک اللہ
لہ فیہا وبارک لہا فیہ صدق رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ودخی معلوم اولہ کہ تزوج بابندہ مذکور
اولان مفضائل قیام حقوق زوجیتہ قادر اولمہ واذن تزوج سببی ایلہ
ظلم ومعصیت صادر اولمیہ در اما ایلہ اولہ نکاحدن فرار وزحمت
عزوبتہ اصطبار لازمدر بزم علمادن بعضلر کہ نکاح حالتہ توقانلر

واجب در

واجب در یعنی غلبہ دشمنان وحالت اعتدال مستحب وحالت جور دہ
حرام در حکما ایدر لر کہ ہر کسنہ کہ زوجہ سنہ تادیب وسیاست ومنزلہ تدبیر
وریاست اینکہ قادر اولمیہ لازمدر کہ عزوبت وانفراد اوزرہ اولوب
تزوج اندن صادر اولمیہ بو سبیدندر کہ بعضلر تزوجی ذم ایدوب دیمشلر کہ
التزوج التزام مہر وانفاق ظہر وانکسار دہر ودخی دیمکہ التزوج
غرامۃ دہر وتعوس ظہر وتجرع قہر ہر ورہ الی السبوع وسلامۃ الی العام
ودخی دیمشلر ایدی التزوج سلامۃ مدۃ شہر وغرامۃ مدی الدھر و
شاعر فارسی گوی دیمشدر کہ
برای یکدم شہوت خاک بر سراو اسیر زن
بتوان شد بہای دراز وشیخ مصلح الدین سعدی شیرازی دخی بیورر
چہ مغز آمد این یک سخن زان دو تن کہ بود اندر مشت از دست زن
یکی گفتہ کس راز زن بد مباد دیگر گفت زن در جہان خود مباد
لکن بونلر دید وکیمز بی تزوجہ اذن ظلم وعقوق صادر واقامۃ حدود و
حقوقہ غیر قادر اولنہ در والا تحصین نفس وفرج وتحسین بذل و
خرج وتعلیہ دیانت وتنمیہ وتکثیر امت وتفریق ارحام بینہ وامت شیاطین
دن خروج ودزوہ حفظ مال ودین ونفہ عروج تزوجدن غیری ایلہ اولمز
خراب کندشاھد خانہ کن بوخانہ آباد کن آن بزن زن خوب خوبش
خوی ارا ستہ چہ ماند بنا دان نو خاستہ چون بو قواعد شریفہ یہ
امتثال ونکاح شرعی ایلہ سریعہ یہ انتقال لابد اولاد وانسال واعقاب
واطفال حاصل اولہ کرکر کہ منزلک رکن ثالثی در سابقا ذکر اولنمشدر
پس انلرکہ دخی تربیت وتقویت وتادیب وتہذیبی لازمدر امدی چون
بو باب وفصل اولندی بیان اداب تربیت اولاد اطفال چون

ولدار بسر اگر دختر در وجوده طاعه حق جل وعلا به شکر وثنا ایلیه وآنی محض فضل
وموهبته حق بلد واگر دختر یسه یا تغیر کثیر العیال ایسه زنهار یی حضور و
مبرم اولیه که حق تبارک وتعالی آنک رزقنی تقدیر ایتمشدر ممکندر که مبرم
ایتدوکی مولودک بشنده یسعادت ورزقنده وسعت قوتمش اولوب
قدومی پدر نه موجب اقبال وارفاق وسبب وسعت احوال وارزاق اولمه
واهلنه دختر ولادت ایتدکی دیو اظهار ملالت وملامت ایلیه زیرا اختیار دن
خالی درلی اختیاریی یوم جهلدن ناشیدر ابو حمزه دیرلر براعرابینک خاتونی
دختر ولادت ایدیکی مثالم اولوب اهلنی هاجرت وخباء آخزده ساکن
اولیجق خاتونی بکا ایدوب بوبینی اوتیدیکه، مالانی حمزة لاتاتینا، ماأیاتینا ح
واغایؤتی الذی اوتینا، اعرابی اشیدوب رقت ایدوب اهلنه
راجع اولدی صلح ایلیوب خیمه سنه کلدی پس مولوده اسم حمزه وضع ایلیه
لرکه زمان اسمانک موافق ایدوز زیرا که نام نامنا شیدن مدة عمرنده
مثالم اولسه کرکدیکه کسنه اسمی تغییر ایدوب کندویه غیر اسم وضع ایلیر
اما بنه تمام متروک اولمز اما فضلدن برمی اولادینه دیرلر یکه بن سزه
ولادتکز زمانمده وولادتکوز دفعکزه احسان ایدوب طور رین ولادتمدن
اول بنجه احسان اولوردیسه لر دیرلر یی که ولادتکزدن اول بنی حرا ایرزقنا
واصیلات خواتیندن تحصیل ایتدم قبایل دنیه وعشایر خیبه دن
احتراز ایتدم که مدة حیاتکزده مطعون طعن طاعن ومشمول لوم لائم
لاعن اولمیه سزوحین ولادتکوزده اسامیی حاتمه تسمیه ایلدم که طول
حیاتکوزده قبح اسمکوزایله مثالم اولمیه سزوه ولادتکوز دفعکزه انواع
تادیب وتربیت وتهذیب وتقویت ایلدم که ممتازاقرآن اولدوکز وجاهل

غنی

کامل القوی ح

غنی تلوث زمان صبیانکوزده مخالطه طالب اولمدیکز بعده ایو دایه قلنه که
صحیح الجسم ملی القوی امراض واسقامدن بری وعقلی صحیح وخلقی سلیم اولم
وحکما دیشلر که الرضاع ولادة ثانیه ودایه نک اخلاق وعادتی سودیی
غذای مولود اولمغله سرایت ایدوب مولود آنک اخلاقیله تخلق ایدر حکما
دیرلر که بر مولود کبود چشم اولسه دایه حبشیه ایله رضاعله سیاه چشم
اولور یسه مرضعه صورت طعام ده بومرتبه تغیر افاده ایدیکی صفات
باطنده دخی تغیر ویرمه سی مقرر در چون رضاع تمام اولسه تربیه مشغول اولوب
علی التدریج افعال حسنه واخلاق رضیه تلقین ایدوب مساوی افعالدن
منع ایدوب عار وعیب اولجق افعاله اقدام ایتدکجه هایی صقین عبیدر
بردخی بونی ایلیه دیوب تقریع وتعنیف ایده رلر اطفالک لوح ادراکلری
ساده اولمغله هر جانبه قابل دراگرچه اکثر رذایل افعال مقتضای طبع
بهیمی ایله الفا مائلدر لکن زجر ومنع وتنبیه وتوبیخ اولیجق لوح ساده
اولمغله امتناع واحتراز دخی قلبنده تمکن ایدر نته کم دیشلر در ماء
انائی هوا با قبل ان اعرف الهوی، مضادف قلبی خالیا فتمکنا، و
اکثر اکابرزاده لرده که سفه وقلة عقل معاشرتایو وفاحشه درجیی بعضی
اهل هزل انکر والسفیه جلبی دیو تعریف ایلمشدر بهمانا زمان صبی ده قبح
اعتبار وعدم رعایت سببیله دایه لری ومربیلری اصلا بر فعلدن زجر وتوبیخ
ایتمیوب هم نه دیرسه آفرین دیوب هر نه اشتهاسه تحصیل ایتدکلری اجلدندر
وحکما دیرلر که تربیت اطفالده مثل طبیعته اقتدا ایتمک کرکدر یعنی هم قوة
که اول حادث اولور آنک تهذیب وتکمیلنه اول ایتمک کرکدر واول قوة

کہ اطفالہ اوّل حادث اولور اول قوّۂ حیا در اگرچہ بی ده حیا غالب اولوب اکثر
اوقات بنی آدم بینده باشن اتش غه ایدوب و قاحت یعنی بی ادب
لک ایتمز سه صاحب حیا اولوب سعادت و نجاته واصل اولاجغنه دلیلدر
پس تأدیبنه اقدام و تهذیبنه اهتمام ایتمک کرک و اوّل تأدیب اولمق کرکه
رذایلله موصوف اضداد مخالطه سندن منع اولنه وسفه و طیش ایله
موسوم ولعب ولهوه قتی مشغول صبیانله و غلمانله مجالست و مصاحبت
ایتدرمیه که هنوز ساده اولمغله انکر اخلاق و اطوارنده تخلّق ایلیه که
طبیعت سارقه در خصوصا کرزمان صبی و موسم صغر ده اولوب پس اداب
دین و سنن شرائع مرسلین تعلیم و تلقین ایده کرو فرض و سنت و
حلّ و حرمت نزد ریاب یاب تعلیم و تفهیم ایده کرو فرائض و سنن
و واجبات مواظبت و مداومت ایتدوره کرسنه کم حدیث شریفده وارد
اولمشدر که اطفالکوزی بدی یاشنه وارد قده غاز قلمغه امر ایدکز
اون یاشنه وارنجه قلمز سه ضرب ایدکز و تکاسل و تهاونی خوی ایدنملدن
غایت صقنه کرو دائما یاننده اخیار و صلحایی مدح و اشرار و اشقیایی
ذم و قدح ایده کرکه شرور دن راهب و خیراته راغب اولمق اکرچه قبیح
اقدام ایدرسه اوّلا سرزنش صریح اعتیاد مذمّتله تخویف ایدیلمک و
آیین سرهوده حمل ایده کر یا اشیلدوب اطلدوب آخر صبی ده
مثل ایدوب اول بوغلیغ اتمش شو معقوله عقاب اولمش دیه کرو ای حلل
ایجاب اعتیاد کندویه سن شو یاغ اتمش سن دیمیه کرکه معلوم اولدیکی
بکا کلیچ عقاب اولدی دیو معاوده یه اقدام ادنیه و صیکلیرین طریق

آشکاره

ایدوب

یا اشیلمش

امر

آشکاره تعویب و کندویه سن ملابس و فاخره ایله تزیین ایلیه کرو حاجت
اولمیجه خاتم طقیه کرو دائما فاخره فاخل حسنه یه و ملابس مزینه یه
تحقیر و ذم ایتمیه موقر ایده کرکه زیب و زینت خاتونلره مناسبدر
ارلرکه زیب و زینتی حلی و حلل ایله دکلدر بلکه هنر و کمال و فضل و افضال ایله در
فاخره یه مردی کن و دست کرم بکشا که زر مرد را بهر کرم تر مرا برای زیور ست

بیت

وخاطر نده مرکوز ایلیه که مزین حلیه کرو ملوّن جامه کرو عود تنکره لایقدر
اکل و شرب مطبخ نظر و مرتقای همتی اتمک کاووخرعلف خوار عادتیدر
بومرتبه ده قلمچ حیوانات خسیسه یه برابر اولمقدر

مثل

باب دهمینده قناعت حکمی زباغ جهانه که این قدر علف کاووخر تواند بود
بحسب الاقتضا ایده کرو بونک کبی تکرار ایده کرکه طول زمانله خاطر نده قلوب و مقبول
طبعی اولوب بونک ضدّینی بشو یله کسنه کرکدن خاصه کرامثال واقرانی کم جهاندن
مراد یک و بانجک و یک و بغلنوق در دیرکه منع و تحذیر ایدوب اختلاط ایتدرمیه کر
و اطفالدن ابتدا ایو نشو و عاده افعال قبیحه صادر اولمسه کرکدر زیرا نفس امّاره
موجود و حاصل و عقل که مانع و عقال قبایحدن هنوز غیر کامل در بعض
اطفالدن کذب و غیبت بعضدن سرقه و خیانت صادر و بو امثال کبید و
مکر و ضرب نفس و غیر جموق واقع اولور اما هان منع و زجر و تحمّل اولنه و بتدریج
مقدار تأدیب و سیاست ایتمک کرکدر زمان صبی ده دائما تفاوت اطعمه و
لذایذ باثر به و بر صوب کاه کاه نادر خلط اکتفا ایتمک کرکدر کم زمانله اطوار
زمان و استعداد زمین ایتمکدر اول معقوله احتیاج اولمقدر آنوقت دخی
اکتفا ایتمکه قادر اولورسنه کم بعضدن روم شهزاده کرینه جنک برادرین

حکمان

تبایجدر

و بونکه امثالی

هزیمت واقع اولوب کیلار و خزینه سندن دور و غره عده ایله کذران اولدقده
بی غد القدرن عاجز اولیجق نان تنک کوبوقه دیدکاریدر بر روستایی دن
التماس شاهزاده معتاد اولمغین تناول ایده قادر اولیوب جلد عظیم ایله بر روستایی
دخی بولوب اتیانتده بر قطعه کلیچه در روستایی بولوب کتورب بر مقدار نی تقدیم
ایدوب باقیاسن غلامنه حفظ اتمکله امر اتمش پس امر اطرافنه زیر ورده لک سلاطین و
امرایه مناسب دکلدر بو قدره قلدیکه اوساط ناس ایله واطفاله صباح غدا
سنین چوق ویرمیه لر کرچه ذهننه و طبیعتنه کسل و بلادت ویرر تعلمدن
مانع اولمیه دات و حلوا و میوه و سریع الاستحاله نسنه لر کی چوق ویرمیه لر و طعام
یرکن خصوصا میوه یرکن صوایچورمیه لر و سکرامدن اکرچه هر کسنه یه اجتناب
واجبدر لکن اطفاله اجتناب بغایت لازمدر زیرا مزاجلری حار و رطب در
غایت مفرط انلرک غضب و تهور و دقت و وقاحت و وقاحت و فساد طباعتی اولور
و ملکات ردیه طبیعتلرنده مستحکم اولوب ازاله سی عسیر اولور و اول طائفه
نک مجالسنه دخی الیتمیه لر و انلرک اشعارینه قه عشقه لرینی استماع
ایتدرمیه لر اکرچه بعض کسنه لر اشعاری نظر فطرتیه طبیعت اطفاله رقت و ذکاوت
افاده ایدر دیرلر اما صحیح دکلدر ضرری فایده سندن ارتو قدر و وطیفه
درس و تعلمدن فارغ اولوب تعلمین تمام اعتیاجه غداسن ویرمیه لر و بعض
امور ریاضتیه کی معتاد ایتمه لرکه اخفا انکله معتاد اولوب قبایحه اقدام
ایلمیه و کیجه چوق اویومقدن و کوندز مطلقا اویومقدن منع ایدیه لر و اسباب
منعدن بازنین سردابه لره کتمک و بویک مروحه لر حلدر رمق و الین اباغین
اوده رمق کبی منع ایده لر و پیاده یورتمکه و سوار اولمغه دوشتمت ایتدره لر

ریاضت ع

و دخی قاکلر کولکه و غایتی کی پرده اوزره کی ع

حکایت و

شقاوت ع

وزر در وبنی اولادی بیسم وزر تعلقین لکه معتاده عبادتا بدن عبارتدر
حفظ الیه دیکه اثار تدر دیر وبهر کون بر مقدار عطلت نوانتده تعب و
بازی یه رخصت ویره لر اما فحش وقبایح مشتمل بازی اولیه ویدرو
مادر ومعلم واولو برادر بهر بر ینه نظر تعظیم وجلال وآنلردن حیاو خشیت
اورزه اولمغی عادت ایتدوره لر ویدرو مادرک محبت مفرطه لری اولوسه
مهما امکن اعلام ایتمیه لر زیرا طفل انلرک مطلع اولیجق خوف وخشیتی
قلبدن تعلیم واولمیه نقصان اورزه اولور اول سببدن جسور و
جفاکار استاد مهر ومحبت اثار وامهاتدن ترجیح اولنور نته کم شیخ
سعدی دیمش مشهور یا پدرت بهر تو کشید بار محنت ویرح سیمیش
بر کنار نهاد ویرسر لوح اونوشته بزر جور استاد به زمهر پدر
اما بعض اثارکم عقل سلیم ونظر دوربین صاحبی اولور مهر طبیعی بی دخی
اوله اظهار اعتیاب تادیب وتهذیب ایتمکده تقصیر ایلمز وبو معقوله
پدر درکه ظهور قارتیایی روزگاردن شکایت وقله تربیت اهل هنری
حکایت ایتدوکی قصیده یه سنده ذکر ایدر نظمه مرا زدست هنرهای خویشتن فریاد
که هر یکی بدکر کونه دارد م نا شاد تمتعی که من از فضل در جهان دیدم
همان جفای پدر بود وبیلای استاد وچون مرتبه یه طفولیتدن
ترقی ایدوب اغراض ومطالب رجاله واقف ولعب ولهودن اعلی دخی
مطلب ومرام وارایدوکینه عارف اولیجق انکا تفهیم ایدیلرکه خیل وخشم
وضیاع وخدم ومال ومنال واسباب وفرش استغنا لندره غرض صحیح
مزاج وحر وبرد وجوع وعطش الامندن بریا اولوب مزاج سلیم
وقوای صحیحه ایله کسب کمالات معنویه واستعداد تاهب دار البقا

استغنا لندره

تحصیل

تحصیل ایدوب جوار قرب عزیز مقدر ده سعادات حقیقیه یه فائز
ومرادات جاودانیه یه حائز اولمقدر والامجرد خواب وخور و
ترفه مائل ومشارب وتفکر ملابس ومناکح حیوانات عجم وبهایم هائمه
دخی میسر در تاکه همتی عالی ومقصد نظری محل سامی اولوب اندن
صکره اشتغال علوم وتحصیل منونه دوشوره لر وتحصیل علومده
بیچه ترتیبت وتدریج کرک کتاب اولده مذکور اولمشدی آنکله اوزره عمل و
اشتغال اولنه تاکه منتهای علوم که علم اعلای الهی درانکا واصل
اولوب ابا واماهاتدن تقلید ایله متعلقی اولدوغی عقاید برهان ودلیل
وسایطیله متیقن اوله واولیای اولدرکه طبیعت واستعدادین تعرف اولوب
نه فنه طبعی ملایم واستعدادی مناسب ایسه انکا اشتغال ایدیلر زیرا
هر کسنه مبدأ فطرتنده بر فنه مستعد وبر صناعته منتهی اولور وبو
قضیته ده حق جلّ وعلانک سر خفی وحکمت غامضه سی وار در واول حصول
نظام عالم وقوام بنی آدم درر زیرا بقاید یدکه جمله صناعاته احتیاج
وار در وبقای مقدر انلرسز اولمز پس جمله بر استعداد اوزرینه بحصول
وهر کس بر همت اوزرینه منظور اولوب سر صناعات مهمه وعلوم و
فنون متنوعه صنایع اولوردن وهر کسنه اشرف صنایعه مشغول واواسط
واداین صنایع تحصیل دائره سندن معزول اولوب نظام عالم باطل و
کارخانه یه معاش خالی وعاطل اولوردی پس حکمت الهی اقتضا
ایدیکه هر طبیعت بر فنه مناسب وهر استعداد بر صنعته ملایم اوله
ذلک تقدیر العزیز العلیم وآنسان مستعد اولدوغی صناعته اشتغال
ایدیجک زمان یسیر وسعی غیر کثیر ایله تحصیل ایدر آما غیر استعداد نه

مقطور ٤

طالب اولیجق زمانی تقیید و استادی تصدیع ایدوب بالآخره یا حاصل اولمیوب
یا خود زمان کثیره دن سنرای سیر حاصل اولمق اولور حکایت
خلیل بن احمد علم عروضی قوت مزمحه سیله استخراج ایدوب کندیسنه طلبه
علم تعلم ایدردی بر کمسنه بو فنه غایتله حریص اولوب بنجه زمان سعی شدید
و جهد جهید ایدوب هیچ بر سنه یه فائز اولمیوب خلیل تعلیم و تفهیمدن
عاجز حالده ایکن آخر خلیل ایتدی بکا بو بیتی تقطیع ایله واذا لم یستطع شیئا فدعه
و جاوز الی ما تستطیع انشاد ایتدکده خلیل فهم ایدوب من بعد تردد خلیل
فاضل و تصدیع و تقیید لی طائل ایلدیکدن فراغت ایلدی خلیل ایدر بو
مرتبه بلادت طبعی ایله بو اشاره یی فهم و تأدب ایتدوکنه تمام تعجب
ایلدم و چون بر فنه یا صناعته استغال ایتدکده اوله کرکدر که اول فن و
صناعتک معارج و مراتب و اطراف جوانبی تحصیل و تکمیل ایتدوره لر
بو فی الجمله بر مقداری تحصیل ایدوب فراغت ایلمیه مثلا کتابت و انشا علمنی
مراد ایلیه اولا تجوید خط ثانیا تهذیب نطق و براعت کلام و حفظ
رسائل و خطب فضائل و امثال و اشعار بلغا و محاضرات و حکایات
ظرفا و نحو و صرف و لغت عرب و سایر لوازم علم و ادب بلکه حساب و قواعد
دفتر جمله سنی تحصیل و تکمیل ایتمک کرکدر که نتیجه سی افراز و اقران و
امثالندن ممتاز اولمق و الا تجرد دیوانجه خط و برقیح فقره و مکتوب
و سرنامه ده غلط کورمکله آدمی منشی و کاتب و لائق مناصب
و مراتب اولمز بلکه اول مقوله کاتب اولور که حقنده دیشلر در علم
فدع عنک الکتابة لست منهم ولو سودت وجهک بالمداد
فدیوان الخراج بحذف جیم و دیوان الضیاع بفتح الضاد

اما

اما بو دیدوکمز شول علم و فنده در که مقصود حقیقی و مطلوب بالذات اولمه مثلا
برکمسه رئیس الکتاب مقرر اولدی اولوب کندوسی منصب بدره و اصل و
اول صناعتی حاصل اتمک استه دیدوکمز اتمک لازمدر اما برکشی که
فن مهمدن غیری بعض فنون دنی بالکلیه خالی اولمق ایچون تحصیل اتمک
استه اندن افراطله توغل ایدوب جمیع جوانب و لوازمنی تحصیل لازم
دکلدر مثلا فقیه فی الجمله علم میقاتدن نسنه کورمش استه میقاتدن
شرح چغمنی و میقاتدن بعض رسائل معتبره کورسه کافیدر لازم دکلکه
محیطی کتابن تحصیل و اقلیدسین و متوسطات مقالاتن تکمیل ایده زیرا
عمر قلیل علم کثیر در زمانه خود موانع و عوائقله مالامال در رئیس جمیع علومی
یا اکثرینی علی وجه الکمال تحصیل اتمک محال در بهمان ایسه اکتفا اتمک
کرکدر نته کم دغیلدر در حدیث لیس تحتوی العلم کله احد لا ولو عاش الف سنه
اما العلم بعید غوره مخذ وا من کل شیء احسنه وصیه بر صناعته
اشتغال ایتدوکزده یا عدم استعداد یا نا مساعده یی آلات سببیله
تحصیل متعسر و متعذر اولسه آخر صناعته مشغول اولیه لر البته اولمی
صناعتی تکلیف ایتمیه لر زیرا فنون صناعتده کثرت و فسحت چوقدر
اما اولکی صنعتده یاس کلمی اولمیجه ایتمیه لر زیرا بر صناعتده جزئی
تعسر و صعوبت ظهور ایتدکده فراغت ایتدرمک علامت اضطراب
زمان و مجلبه در و بو حالده اولنلر دکه ده کمی لاتدن بهره مند و صناعتده
بر حضور دار اولمز متعلم و طالب کمالده صبر و ثبات کرکدر
از ثبات حضرتم این نکته خوش آمد کز بحور در هر کوی نتوان یافت
طلب بنشینم و هر صناعتک اشتغالنده اکا مناسب ریاضت

ایدی ورد لسر که تحریک حرارت غریزیه ایدوب مدد حفظ صحت و تنقی کسل و
بطالت ایلیه و چون صناعاتدن برصناعتی تعلم ایده ایدن تعیش اکتساب
مال ایدر قوره لسر که اثری حاصل و حلاوت حصول نتیجه مذاقنه واصل اولیجق
رغبت و نشاطی ارتوب اول صناعتی زیاده تیشه رکه سعی ایده و هم کسب
یمیندن تعیش ایتمکه معتاد اولمه که شیمه ابرار و خصلت احرار در و آبا
و امهات دن انتقال ایده جک حال مورثه اعتماد ایتمیه لسر زیرا اکثر اغنیا
زاده لسر حال میراثه اعتماد و اتکا ایدوب تعلم صناعتدن ابا ایدر لسر تقلب
روزگار و تقلب حوادث لیل و نهار یله اول مال و عقار عرضه تلف و
بوار اولوب بی نوا قلمش لر در و چون غلام استقلالا اکتسابه قادر اولمه
اولی بود رکه مثالا تحمل ایدوب درحلی و اسبابی آیوده لمر و عادة ملوکی
فرسوده بوایدیکه اوغللرینی حذر و حشم ایله تربیت ایتیوب ثقاة
امرادن برسینه ویروب برطرفه کوندروب تربیت ایتدورر لر ایدی
که خشونت عیش و دنارت مآکل و ملابس ایله قانع اولوب زیاده تنعم
و تجمل و رفاهیت عیشه معتاد اولمیه نته کم یزدجرد ابن بهرام کورینی
امیر عرب منذر بن النعمان تسلیم ایدوب اول دخی ایکی جیزه شهرینه
کتوروب اندہ تربیت ایدوب خورنق قصرینی آنوچون بنیاد ایلدیکی مشهوز
با قیدر پس اداب و لغات عرب و تعلیم فروسیت و ذاب ایلدی
اول سببدن بهرام عربی شوکی یاوار در و اول شوکی فارسی
دین بهرام در بعض علما مولده زیرا عربی شوکدن انتقال ایلدی
اسلامیوده دخی آل بویه که ملوک دیلم در بعض آل سلجوق بوطریقه
ذاهب اولوب لر یدی و امرای چرکس دخی دیار مصریه ده دولتلری یا

منتظم

منتظم ایکن بوا سلوبه سلوک اولوب اولاد لرینی دایه لر یه کوندروب
اندہ تربیت ایدوب مشتور لر یدی و اندہ تربیت اولان فرد شجیده
و شجاع عدة کامل اولوب قدر و منزلت معتبر اولوب طبقات اجناده داخل
ایدوب تربیت و ترقی ایله مراتب عالیه یه واصل ایدر لر یدی آیا مصر ده
مرتبی اولان ملک شجاعت و فروسیته قابل اولمیوب بلکه غالبا تخنث
اوزرینه اولوب کی نام و جاهل قلوردی و زمان جیزده بعض الامه
معتاد و متناصف اولمغ نا فعدر حکایت اولنور نوشین روان
عادل کی معلمی هر زمان حرب ایی مناسب ایدوب والده قادر دیوب
و بروب الکده طوت دیوامر ایدر دی سریر کسری یه اکا انتقال ایدیجک
معلم ستواری و فرخزاد ایدی یعنده نوشین روان استاده رعایتیم مقرر
امان اوزرینه کلوب له دیوجک ظهور ایدی یملک رعایت و نوازش
شاهانه ایتدکدن صکره حرب ایی جرمک وجهیله ایدی دیو سؤال ایدی
معلم ایتدکی آنوچون ایده رکه ایی کناه مظلوم و رنجیده اولنلرک تألم و
انکساری ظالمه حقد و کینه سی نه مرتبه اولدوغی معلوم اولوب
کسری تخنثه کچدکی وقت بی کناهی رنجیده اتمکدن احتراز ایدر سن
یا الکی قارده و بوزده طور مقامنه نیچون امر اولنمش دیدیکده عن قریب
بونک وجهی ظاهر اولور بعد زمان ملک بعض جزیره محاربه یه مباشر
اولدقده وقت صباح ملاقات میسر اولوب اصحابی کی نازینه زه اتمکله
قادر اولمیوب انهزامه قریب اولیجق ملک اعتیاد مزبور سببیله
جمله کی نازینه زه ایلیوب دشمنه ظفر بولیجق اصابت رایی استاد
و دور اندیشی ظاهر اولوب خلعت و نعمت بی قیاس ویردیی اول

198

نسخه ثانی درسعادت

کمسنه کر دیدوکیمز اسلوبک خلافی اوزره معاشرتلری اولمه بعده آنی
اصلاح واول اخلاقی ازاله عسیر اولدیغندن خصوصا کر شباب کیدوب شیب
کلمش اولمه نته کم دیمشلر در" والشیخ لا یترک اخلاقه حتی یوار یخ ترک اتته"
سقراط حکیم تازه جوانلر تعلیم ایدردی حتی بعض اعدا سی آنی علم قوم لوطه
نسبت ایلدیلر وحاشا عن ذلک سؤال ایدنلر دیرایدی یا شاخ ترعی
راست اکمک قابل اما خشک اولدقده نصکو آنی مستقیم اکمک مشکلدر
چوب تر ایکن راحتجه نه کبی بیچیلور نشود خشک جزباتش راست"
بو مذکورات تربیت پسر ایچون بود آما دختر تربیتی دینی بوکا مناسب
ایدوب مناسب اولان حفظ وادابی تعلیم ایدمکدر آما انلرک حقنده
ملازمت حیا وعفت رجالدن تحرز وتصون وملازمت حجاب دیخ
خانه بابنده مبالغه ایدلر وبا بجمله سابقا نماده ذکر اتیودیکیمز آدابی
تلقین وتعلیم ایدمک وعمل ایتدیرمکلر" وخواجه نصیر ایدر راد قعودن
یا زقعودن منع ایدمکلر لکن سائر علما کلامنده اولن اولدرکه نیز قعودن
منع ایدمکلر ولکن اوقعیدن منع اولنمیه بلکه قدر واجبات دین و
سنن احکام شرع خصوصانسایه مختص اولان احکام حیض
ونفاس کبی تعلیم اولنمق لازمدر" طلب العلم فریضة علی کل مسلم ومسلمة
وعائشه صدیقه نک علمی وپیچه احکام شرع انلرک رواتیدن معلوم
اولدیغی مقرر درروایة محمد دن نسای عالمات خصوصا محدثلردن
چوقدر کریمه ومروزیه وشهده کاتبه کبی وایمه حنفیه دن
صاحب تحفه نک فاطمه نام دختری وار ایدی اولقدر عالمه و
فقیه ایدی کم بابا سنه کلکن فتوی یده آنک دینی جوابی بیله

او

اولمیه اوکردی چوده امام کاشانی صاحب البدایع کلوب بدایع
کتابنی تحفه یه شرح اوکمق اوزره تالیف ایلدی امام صاحب
تحفه دختری فاطمه یکاشانی یه تزوج ایلدی فقها دیرلرایدیکه
شرح تحفه فاخذ اینته" بعده هر فتوی کی اوچ جوابله چقوا ولدی
امام صاحب تحفه دختری فاطمه و داماد کاشانی صاحب البدایع
حفظ الرایه چقردی وچوده دختر حد بلوغه یتشه کفو مناسب بولوب
تزوج ایدیلر تا خر اغیه لرود اماد اولمق کمسنه نک دینی وحسن
خلقی وکرم شانی کوره لر علو منصبه وکثرة اموالنه واصالت نسبنه
وحسن شکالته چندان نظر ایمیه لرکه کردیدوکیمز امور اولدقده
صکره بونلردن دینی اولورسه فبها ونعمت نور علی نور وتزوج اولدقده نصکره
داماد ایله وما در وپدر یله وارایه حسن وجهله معاشرت ایدوب
بی شرم ودلازار لقدن منع ایدمکلر وقتا مضرورت اولمیجه تزیقا یمیه لر
چون شرح تربیت اولاد مکتوب اولندی بعض اداب که هر کسنه
یه لازم در واشنای کلامده ذکر اولنمشدی وعده اینمشدک ایدی انلری دخی
بیان ایدیم اگرچه اداب مذکوره اولاد واطفاله مخصوص دکلدر لکن
انلرک تادیب وتهذیبنه اعتنا طبعی اکثر وثمره دار تادیب
وتهذیب انلرده ارتوق ظاهر اولمق احتمالی اوفر در بناء علیه بعد
بابده ایراد اولندی سوز سویلمک ادبی کرکدر که مطلقا چوق
سویلمکدن احتراز اولنه کثرة کلام خفت دماغ وسخافت
عقلک نشانیدر وموجب سقوط مهابت وقلة حیا وصلابتدر
وکثرة کلام اعصاب دماغ والات تکلمی ضرر اولوغندن غیری

بطرفنه میل ایه

احباب واصحاب قشنده مذموم وثقیل عدا اولنوب محتبندن ملول
واستماع حکایات دور و دراز دن دلگیر اولور آدمی عربیده
مکثار و مهذار و فارسیده پرگوی و ترکیده یکیشق دیرلر
سخن بسیار شنوانده کو یکی راحة الکو صدر ایکی کو و مجالسده
حکایات و دور و دراز و پیچ پیچ متشعب اولوب انجام کلامده حاصل
مرام بولنمیوب سائر جلسایه فرصت سخن قومیوب و غیر حریفله سویلمکه
نوبت و یرمیوب شرائط خلوتی ایلمک ارذل رذایل و اقبح خصائلدر
و نه قدر ایجاز و اختصار ایدرسه اولقدر براعة اقرب و ادبه
انسبدر خالد بن صفوان کی خطبای دولت عباسیه دندر فصیح
سخن کذار ایدی لکن تطویله مطعون و اکثار له مدخول ایدی برکون
جامع بصره ده صباحدن قریب مجلسه یکیرمی یه ورنجه شرائط
بلاغت و براعت نه درو عی و حصر که مقدر بلاغتدر نه دن متولد
اولور بیان ایدردی آخر مجلسده بر اعرابی وارایدی اکا یا اعرابی
عی و حصر و بلاغت و براعت سزک قتکز ده نه در دیوجک اعرابی
ایتدی عی و حصر بزم قشمزده سن صباحدن بروایتدوکک تطویل
بلا طایل سن غیر حاصلدر و بلاغت و براعت ایجاز عبارت و التقاط
اشارت در و مشهور در خیر الکلام ما دل و قل خوش کوی
و لطیف همچو در کوی دز ایل صواب نسبت پرکوی هر که کثرت
کلامه مبتلا اولور آنک باشنه ایکی بلا اکله برسی کندو سزدن
ذلل ایکنجی ساعدن ملل حاصل ایدر که حق جل و علا آنو کچون
موافقی ایکی و اغزی بیر ایلدی کر آدمینک اشتدیکی سویلدکنک

ضعیفی

شعبه ٤

کلاه ٣

وتفصیل

ضعفی اولور اسمع مخاطبه الجلیس ولاتکن عجلا بنطقک قبل ان تتفهم
لم نقط مع اذنیک نطقا واحدا الا لتسمع ضعف ماتتکلم
وسلف دیرلر بریکه اذا تم العقل نقص الکلام و بر کره سویلدوکی
سوزی اعاده ایلمکدن حذر ایلیه حضوصا که نادره و لطیفه کرده اول
لطیفه نک لذت و حلاوتی تکرار ایتمکله ثقلت و کراهتی بالکلیه
ازاله ایدوب ابرد من الاربعین اولور اذا جلست الی قوم لتتوسم
فلا تعید حدیثا ان طبعهم سخن کرچه دلبند و شیرین بود
سزاوار تصدیق و تحسین بود چو یکبار کفتی مکو باز پس
که حلوا چو یکبار خوردند بس و قدر تسلر و واعظک دخی بر نکته
و بر مسئله یه حد دن زیاده تکرار ایدوب مستمعلری بیزار ایتمکدن
احتراز ایتمک کرک و بر حکایت یا لطیفه و نکته بر جماعته بر دفعه
سویلمش اولسه بعد زمان آخی کالاول نقل ایلیه اکر اعاده لازم اولور
دیدوکیمز مثلان حکایت دیوب اجمالا اشارت ایلیه اکر اشتمش
بر یا ایکی کمسنه وارایسه انلر ایچون اعاده ایتدوکنه اشارة ایلیه
با قیلر بینه استماع تکلیف ایلیه مما تحدث عن ماضی وعن آت
موکل کمعادات الکعادات حکایت مشهوره کی اکثر ناس
آخی بیلور اکر بلمش حکایت یی نقل ایلیه وجلاسنده بعض
بلدوکی حکایت و نکته یی نقل ایلیه کندو اول حکایتی بلدوکنی
اکا بلدرمیه واشتمش کمسنه یی استماع ایلیه که اکا خجالت
کلمیه امام شعبی دن مرویدر که بعض کمسنه بر حدیث روایت
ایدر بن اول حدیثی اول کمسنه نک بابا سی دنا سی ایلیه جمع اولمدن

مما تحدث عن ماضی وعن آت

فلا تعید حدیثا ان طبعهم
موکل کمعادات الکعادات

حفظ و روایت ایلمشدر اما بلدکم بلور بیوب حسن استماعله تلقی
ایدرین غرض اکار روایت حدیث حلاوتی ذوق اندرب سماع و حفظ
حدیثه اشتغالن ارتوق ایتمکدر دیو بیورلریدی و غیری دن
برنسنه صورسه لر کندوسی بیلورسه دخی مبادره ایدوب جواب
ویرمیه مکر اول کمسنه عاجز اولوب سائل طالب آدملق لازم اولمه
اول زمانده حسن ادبله ایراد جواب ایلیه که مسؤل عنه مزبور
مجلسده کلمیه و سائلک دخی مرادی تحصیل اولمه و جا عندن سؤال
اولنسه که کندوسی انلرده داخل اولمه جوابه سبقت و تبادر ایلیه
و برکمسه جوابه مشغول اولمه که کندونک جوابی ایدن احسن
اولمه جرا ایلیه تا اول جوابدن دخی تمام تقریر ایتدکدن صکره حسن ادبله
ایراد ایلیه که مجیب متقدمه طعن و ازدرا فهم اولنمیه و کندو جواب
تقریر ایتدکدن صکره غیری یه جواب دخی تقریر ایلیه انجنمک اظهار
اعتنیه بلکه کندو جوابندن احسن ایسه انصاف و اعتراف ایلیه
و غیری یکمسنه سوزنه بشلمه تمام اولمدین کندو سوزنه باشلمیه
و بعض حکما دیمشلر که هیچ کندونک جملهٔ اعتراف آلتنه یکمسنه
بلمزین مکر اول کمسنه که غیری یکمسنه سوز سویلرکن سوزنه شروع
ایده سخن را سر است الی خردمند دین میاور سخن در میان سخن
و کندو محضر نده بر جماعت مباحثه و محاوره یه بشلمه لر کندونک
مدخلی اولمیه جه داخل اولمیه و مجالسده خصوصا که کندودن بویک
کمسنه مجالسده فضلن اظهار ایچون ابتدار سؤال ایلیه
مکر که الکلام یجر الکلام مقتضا بخه کندونک سؤالی اولدوقی

موضعی

موضعی نقل اولنوب تقریر ایراد ایلیه و چون تقضای طبا ده بر مزبور
اندن اخفا ایلیه اطلاع ایچون ایراد یوب استراق سمع ایلیه و مجالسده
بعض طبا دن اخفا ایچون اخر یه بخوی ایلیه خصوصا که مزبور کی
دهمنه کندوسی سویلر لر خفی دوشمک احتمالی اولمه و اولو لر یله کنایتله
سویلیه و اوازین اعتدالدن اوزره ایدوب شوزیاده اخفا ایده که مستمع
تکرار صورغه محتاج اولمه و نه غایت بلند ایده که مخاطبه تخفیف
وسوء ادب اولمه نته کم قرآن عزیزده بیورلمشدر واقصد فی مشیک
واغضض من صوتک و رفع صوت خصوصا که اکابر و استادلر
حضورنده غایت مکروه و منهی در و حدیث شریفده وارد اولمشدر که
اعرابدن بر قبیله حضرت رسالت پناهی یه طلوبلر آما اعراب طبیعتلری
جفا و غلظت اوزرینه اولدقلری ایچون جناب رسالت پناهی
سفا دتله کندوسی حجره شریفه سندن چغمه جرا ایتیوب رفع
صوت ایلیوب اخرج الینا یا محمد دیدیلر حضرت سید کائنات کمال
حلم و مروتندن طشره چیقوب ملاقات بیورد یلر پس انلر حقنده
بو آیه کریمه نازل اولدی یا ایها الذین آمنوا لا ترفعوا اصواتکم فوق
صوت النبی ولا تجهروا له بالقول کجهر بعضکم لبعض ان تحبط اعمالکم وانتم
لا تشعرون ان الذین ینادونک من وراء الحجرات اکثرهم لا یعقلون
کبار اصحاب بو آیه کریمه نزول لندن صکره حضرت رسالت پناهی یه مخاطبه
ایتمکلرینه سزاوجوی یه قریب اولدقلری اکر کلامنده ایضاح و بیانه
محتاج جمله اولمه آنی تمثیل ایلیه بیان ایلیه اما اطنابه احتیاج
تمام اولمیه ایجاز دن عدول ایلیه و کنایات بعیده و الفاظ غریبه

استعمال ایلیه و فحش و شتم و مزاح غلیظ و لطیفه و بارده دن کیم
موجب سقوط مروت و جالب حقد و عداوتدن احتراز ایده و هر
حالده مقتضای حال و مناسب مقام تکلم ایلیه و تکلم زمانده الله
باشله و کور زمانی قاشله اشارت ایلیه مکر اشارت لطیفه که مقتضای
مقام اوله روایت اولنور که برادمی کسنه بر عورتدن امانت برنجم
قوشدی طلبنه کلدکده عورت طلبه سنه درس ایدردی بر زمان
منتظر اول درسی تمام ایدوبن دیدی مدت درس متمادی اولدی
مدرس اثنای درسده الن یره اورب و سایر اعضاسنی تحریک
ایدردی امید انتظار دن حجلت و ملال عظیم کلیکله مدرسه ایتدی
خواجه کل سن بنم متاعمی نه کتوریورسن سنکله برکره اوتوره بن
دیدی المی یره ورده بن باشمی صله بن کورزم قاشم اوینده بن سنکله
بنمده مصلحتم صوت اوکسون و نجاح و مراد حاصل ایلیه اکرچه
حق کندی النده دخی اولورسه خصوصا که کندو دن اولو تریله
مجادله و مناظره ایتدکده انصاف رعایت ایلیه حق کمال جانبنده
ظهور ایدرسه تصدیق ایلیوب انکار مراجعت ایلیه و برکسنه دن
بر فائده استماع ایلیه عار اعتیوب بو فائده یه فلانکزدن استماع
ایتدم دیکدن محترزه و تمام ضرورت اولمیچون مناظره و مجادله ایتمیه
خصوصا بو زمانده که لجاج و عناد طبیعتدن سؤال و انکار
صواب معدوم و نایاب اولمکدر و دقیق نکته و مشکل
مسئله لری فهمیدن عاجز اولنلر قتنده سویلمیه و کلم الناس
علی قدر عقولهم مقتضای اوزره عامل اولوب هیچ کسنه نک

اوضاع

اوضاع و حرکات و اقوال و اهوالنه تقلید و محاکات ایلیه اکر تعظیما اکر
استهزا اولسون اولیا و ماوک و سلاطین شیوه سنه ابتدا ایلیه الفاظ سعیده
و مبارک کلماتله شامله سعادت دایم ظهر باقی دیکی کبی و اول الفاظدن
که فلانبرو تطیر آیام ایدر احتراز ایده و مشهور در که داعی علوی که طبرستان
پادشاهی ایدی نوروز و مهرجان کونلرنده قصاید شعرا یی استماع ایدوب
جایزه ویردی بر شاعری عار ایدی ابو مقاتل دیردی مهرجان کونلرنده
تهنیت ایدوب مطلع قصیده سنده مطلع لا تعدل بشری ولکن بشریان
غرة الداعی و یوم المهرجان دیدی چون الی دکنک و رب ادبنی
اصلاح ایتمک انسانین اکمال ایتمکدن اولی در دیدی معتضد خلیفه
میدان سایر آلوسه قصرینی بنیاد ایدیکی شعرا قصاید سویلیوب
استحق موصلی نک مطلع قصیده سی بو ایدی ع یا دار غیرک البلی و محاک
یا لیت شعری ما الذی ابلاک دیه انشاد ایدیکی نظر ایدوب ام ایتدیکی
قصری هدم ایلدیلر و برسنه دن سؤال ایتمه کراول نسنه موجود
اولسه یوق دیمیه کر بلکی خیر دیه اما مغلوب خیر دیدکدن نصکره یوق
دیمیه که خیر یوق دیمک اولوب مجرد یوق دیمکدن دخی شنیع اولمه
والکابره فی الجمله تعظیمی تهم اولدن کسنه لره خطاب ایدیکی سن
دیمیوب سیز دیمه و اقرانی و اشالی ایلیه دخی تلطف و رعایت
خطاب ایلیه اما قالی تملق و خضوع اوزرینه سویلمیه که
مذلت و نفاق آمیز اولمیه و غیبت و نمیمت و کذب و بهتان
و ازار مردم اولمیق کلمالی سویلمکدن و دکلمکدن احتراز
ایلیه و بو معقوله کلمات اهلیله اختلاط و امتزاج ایتمیه و کلمالی

آرزو سنده زاید الفاظ

سویلمکدن و دکلمکدن احتراز ایلیه بو صورتله کلمات اصلیه ایله اختلاط
واحتراز اجل اتمیه و کلماتی ادا سنده زاید الفاظ دکلمی اکلدیکی بیرو
باقی بینی دکلم معلوم اولدیغی وبونک امثالی سوزلرکه تورکلمکدن
احتناب ایده والکابر حظابنده سلطانم یا ربجکم الله دولتلو
سلطانم وبونک امثالی دیمی چوق ایراد اتمیه والکابر بویله زینه
قرشو دعا ایمک دوشرسه اختصار ایده دور ودراز ادعیه دن
که عادة شحادین وخواهندکان در احتراز ایده ۶۶

طیش ۴ **ادب حرکة وسکون** بیور یکی زمانده قاچ سرعت اتمیه کم علامت خفت و
وطیشدر وقایی بطؤ وتانی دیمی ایلیه کم دلیل کسل وکبردر بلکه
میانه ایلیه نه کم حضرت لقمان اوغلنه وصیتنده کم قرآن عظیمده حکایت
بیورلمشدر واقصد فی مشیک قصد واقتصاد اعتدال رعایت
ایتمکم دیمکدر وحرکاتنده بشخصردن کم چقدر احتراز ایلیه عادت
مؤنثین ومخنثین کبی اکنافین وارداف ین تحریک اطراف التفات
قایل ایلیه سیر نبی علیه الصلوة والسلام اولده وارداد ایمشدر که
اصحاب کرام دن ابو قتاده صف کارزاره کیردکده بنین العکرین
بیوردی وقایل وبشخصر ایدردی جناب رسالت پناهی نظر ایدرکه
ایدی بیوردیلر بویله یورییدر که حق جل وعلا انک
مبغوضیدر الا بوقتاده یعنی حرب کفاردن زیرا جلادت و
شجاعت ولی پاک لکنه دلالت اعظم کفارک قلبنه ضعف و
اهل اسلامه قوت ویررآنچون اول قاعده مرخص در
وکیدرکن ایکیده بردونوب اردنه بقچه اتمیه کم جزن وفکر غالب

علامتیدر

آرزو سنده زاید الفاظ

علامتیدر وبو رعایتدن آنکی آدمه سیر بقچه دیکر ویرمه بقچه دن
خیر دکلمکدر ۶۶ مقرر ایدرین بو عامه یه ناسه کوره در اما بعض
صلحا کم نظر یه اولیادن احتراز انچون سیر بقچه درویش سالکه
امر ایدرلر اول مثیلم خودبرنه کم نقشبند یه عزیزلرینک قدس سرهم
کلا ایدر بهوش دردم نظر در قدم بیورلر ۶۶ درکوب دواب
ایدیجکم دیمی اعتدال رعایت ایده ضعیف وجبان حشمتنده
ونه کبر وغرور صورتنده اولمه پس بلینی بکمیوب طوغرو وجه اوتوره
ویلکن رکاب لرینی کروب وکوکسینی قاره یوقرینی قالدرمیه و
اوتورکن اباقلرینی اوزینه جکمه ویرینی اوزرینه قویمیه وملول
واستا دوالکابر ویزرده باجله احتراجی لازم اولدیکنه لر
مجلسنده عزیزلرینه دیز چوکوب اوتورمیه بودخی عامه
ایچون در والا بعض اهل سلوک کندولره تادیبده ریاضت ایدوب
خلاو ملاده دیز اوزرنده عزیزلرینه اوتورمزلر مقرر سلسله یه نقشبندیه
دن بر عزیز کوردم سکسان یاشندن زیاده ایدی وحاله
کبیر دکده طبیعی چوق اوتورمغ اوزره ایدی ومع هذا مراد ستده
ایکی دیزینی چوکوب برایاغنده برایاغنه تحریک ایلیزدی ومولانا
محمد روحی کم سلسله یه نقشبندیه دن عزیزلرندن در وسعد الدین
کاشغری درویش لرندن در حکایت ایلیکم مبادی احوالده بر
کیجه جامع ہرییه متوجه اوتورمشدم ناکاه مرتبه اوتورمیشین
قلیم بوالهام کلدیکه بنده لرسلطان حضورنده بویلیجی اوتورلر
بوواردش تاثیر بنده فی الحال قالقوب دزم اوزرینه برو جهله

الصرز

مطلب اولی نقشبندیه بهوش دردم نظر در قدم خلوت در انجمن سفر در وطن اوزلتمیه

طبیعی ۴

ونقل

اوتورمیشین که مرکز حرزبودن بیچه آل را تولرم درذ ایدیر واول
وقتدن برو قرح بیل وارد رکه دیز آورزینه اوستر مقدن غیری اوترموح
واقع اولمشدر و باشین السینه ودیزینه طپه جیه که علامت
حزن وکسل درو بونین آلمه یه وعیش حرکات کم صقالن
یولمق بی واویمق بی وبورنه التوب قوقمق بی وسایر اعضا
سینه اویمق بی جمله مکروه درایتمیه وبرمقلرین اغزینه وبورنه
صوقمیه وچیلتمیه وکرنمک واسنمکدن مهما امکن اجتناب ایده
واسنمک قابی غلبه ایدرسه ان اغزینه طوتوه واغزینک وبورنین
تک صوبین شویله اخراج ایلمیه کی حاضرلر کورب یکرنه ویا اوازین
اشیده بلکیم دستی الله الیله ویکی او جیله ایلمیه وسلمه دالحاصل
موجب تنفر وصورت نفرت طبا اولن اوضاع دن ملاحظه
ایدوب اجتناب ایده ومجلسده حاضر اولدقده مقام ومرتبه سین
بیلوب مرتبه سندن نه یوقاری ونه اشغه اوتوره بو دخی عامه
ایچون در والا درویشلر وارباب صلاح واهل سلوک اشغه یوقاری
کوزتمیوب قنده اولورسه اوتورو وجناب رسالت پناهی دخی ایله ایدی
مجلسده قنده فرجه اولسه اوتورردی واشغه یوقری کوزتمک اهل سلوکه
حجاب عظیم در، صدر وصف بغال نباشد بهزم عشق، از هرچه خواست
ساقی ما کرد افتتاح، اما کندوسی رئیس مجلس وصاحب منزل ایسه حفظ
مرتبه اندن ساقط اولور قنده اوتورسه اوره صدر اولور اگر بلکیوب یوقری
اوترمش ایسه واقف اولیجق مقامنه اینه واکرکندو مقامنی خالی بولمزسه
مراجعت ایده اما اضطراب وتثاقل اظهار اتمیه وحرم وخدمتدن غیر کسنه

تکیه بر جای بزرگان نتوان زد بگزاف
مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی

قنده

قنده یوزنده والتدن غیری عضوی عریان اتمیه واکابر مجلسنده
پای وساعدن اچمقدن غایت احتراز ایده اما دیزلرندن کوملکنه وارخه
تنها دخی اولسه اچمغه ضرورت اولمیجق خلایه کرملک وغسل اتمک سببی انلرده
دخی مهما امکن ستر ایده وعلی الحمام ایچنده خلوت صغیرده تنها نوره
استعمال ایچون تمام عریان اولمق مکروه در دیرلر حضرت عثمان دنکه کان حیا
ایدن مرویدر که بن قراکوزیجه ده غسل ایدرین رجلدن حیا ایدوب یللاه
بوکیلورسی بوطورین وکسنه یانندهکی بیتوب اویومیه وارقه سی اوزرینه بیتوب
اویومیه حضوصا کراویقوده غطیط یعنی خور لمق عادتی اولدیرلر اسلنقا
اوزرینه اویومق غطیطه سبب زهره دخی صفرالی وارد رحتی بعض حکما
اسلنقا اوزرینه اویومق لذتی کورلدن دولیش اضافات واعلامدر دیرلر تغیری
یوقدرکه زیرا بلاغم بطون دماغه منصب اولون قوت متصرفه وقوت خیالیه کلوب
واقعه ده صحیحه کرانلرک مغلنه متبنی درو قوعه کلمز اگر مجلسده خواب زیاده غلبه
ایدرسه کفکر یله یاکلامله دفع ایده حیچ یوب کیروب تنها یرده خواب ایده اگر
اهل مجلسدن جمله ده خواب واره لر اول دخی خواب ایده اگر خوابی کلمزسه چقه کیده
بیدار اوتورمیه ومجلسده آغزلرو وثقلت کوسترمیه وبرطائفه کندوسی
حدو عد ایدرلرسه آنلرک صحبتندن کریزان اولیجق کندو ثقلادن یخه کندو
دخی کمسنه ثقلت اتمیه وادبای عرب ثقلادنه چوق لطائف نظم اعتلر درو
حضرت ابوحنیفه رضی الله عنه دن صور دیلرکه ثقیل کمدر جواب بیوردیکه بر کمسنه که
کندو وثقلتین فهم ایده ثقیل اولمز ثقیل اولدرکه اصلا ثقلتین فهم اتمیه وبوذکر ایتدوکمز
آداب بر کمسنه یه دشوار کلوب بوقدر رعایت اولنور دیرلر علاجی اولدرکه بو
آدابک اضداد ندن لازم ومرتب اولان فضایح ومضرتی واستعمالندن

ثقیل

دخی

خلل

عاید ومتوجه اولان فوایدی وسیر آیی تفکر ایده وبی ادبلره اولان تشنیع و
ملامتلری وسوء تلبیری اولان رعایت وکبر امتلری تذکر ایده ومتصل نفسنه
بورياضتی علی سبیل التدریج لازم الیه ان شاء الله تعالی فوایدی تحدید وغوائدی
حمیده یه فائز وحائز اولسه **بیان آداب اکل وشرب** اولا الینی واغزینی
وبورنینی پاک وطاهر ایدوب پس کنار سفره یه قلوب صاحب طعام ایسه یاستید
جماعت بلا کلام ایسه بسم الله الرحمن الرحیم دیوب صانع الیله صوفوب ابتدا
ایده وگر صاحب طعام اذن ویروب کندودن اولولر شروع ایتدوکدن
صکره شروع ایده وطعام یرکن الیمین ویکیرینه الوده ایلیه والمکی وطوزلق
یانش ایلیه واوچ برمقدن زیاده سنه بولشورمیه وطعام حرص وشهوت
کوستریه ویعض علما غلبه جوع زمانده ضیافت اخوانه کتمکدن منع
ایدردی افراط جوع حدادیدن شروع اتمکه سوء هضمی اولمق وارد در دیرلردی
واین سیرین ضیافته دعوت اولنه جاریه یسندن طعام استیوب تناول
ایدوب کیدردی حدقه اسنانی مؤمن قرنداشمک طعامنده اچمقه رواکورمزلردی
دیرلردی مراد بو ایدی ولقمه سین کوچک ایده وتیز یوتمیه وچوق دخی
طوتمیه اعتدال کوزه ده واثنای اکلده بهم متقارین چوق یکمیه اما آخرنده
جایز در بلکه سنتدر ولکن اغزینی صوقوب چقرمیه اعتدال ولطفله واطراف
اصابعی دمانیله پاک ایده هم سنت رعایت ایدوب هم نظرت حاضرین مخل
اولمیه کز جمیع سنن وآداب محمدیه لطافت ونظافت اوزره در وطعامک
الوانه نظر ورایحه سنه استشمام اتمیه وایوسن اورندیلیه واکر طعامک
طبعی سفره آزایسه حرص وولوع کوسترمیه بلکه کندو یه چکلوب چاسنه
اشتهاسی رایده وهم کاسه سنک لقمه سنه بتمیه بلکه کندو یه دخی چندان بتمیه

واو

داوکزدن یه تکلم جناب رسالت پناهی دخی بیورمشدر که کل مما یلیک
الا ملکه میوه اولسه آیی غیر موضوعدن دخی المق جایز در فاضل دوای بوله
دیمشدر که بو کلام مشهور در حتی بعض ناس وفاکهه مما یخبرون بو کا
اشارتدر دیرلر والحق رعایه ادب اولی در وسط طبقدن المق جایز اولسه
اما آخر لقمه اوکنده کی میوه یه چکلوب المق ذاب ادبه منافی در واغزندن
چقرد یخی نسنه استمنوان بکی وچکردکی بکی نان اوستنه قویمیه بلکه سفره
اوستنه ده قویمیه وطعامدن آنوکی بکی نسنه اولسه اغزندن برو جهله
چقره که موجب نفرت اولمیه واغزندن کاسه یه طاملمیه والحاصل شو یله
ایده که یرندن قلقوب آخر لقمه کلوب تناول طعام اعمک استه نسنه
نفرت کلمیه وجلادن غایت اول الینی چکمیه داشتهاسیه یوغنیه
تعلق ایدوب تناول ایدر کبی اولوب اکثر جلا فراغت ایتدکلری زمانده
فراغت کوسترمه اکرچه هنوز قناعت تمام کلمدیسه مکر کندو خانه سنده
یا غایت تکلف سز یاریلی اولسه اکر مهمان اولسه صاحب خانه دن اول
فراغت ایلیه اما طعامدن غایت تیز فراغت ایلک مهماندار ه نوعا تخفیف
واز دراد در بحتمل که طعامی بکنمکه حمل ایدوب منکسر اولمه پس اعتدال رعایت
اولنه ومهماندار اوچ دفعه یه دکن ضیافته تکلیف ایلیه اما آرتوق ابرام ایلمیه
وکندوسی مهماندن فارغ اولوب مهمان طعام تناولت ایلیه حاضرده قانع اولمه
وزلال کتورمیه صاحبی اجازت دخی ویرسه زیرا ذل طعمدن منبئ در وطعامی
تعیب ایلیه یه اشتهاسیه اوکندن تناول ایدر کبی اولوب تعیب دخی ایلمیه
واثنای طعامده صوا سمیه ضرورت اولورسه برو جهله ایچه که حلقندن
ودمانندن اوآز کلمیه دخلق متنده دندانه خلال اتمیه اکر دیی آسنان

ارا سنده جيغر رسم خفيه دباندن بيرون ايده كمسنه يه كوسترمه ون نعمت
ويرمه واخر طعامده آل يوده قده خلال اصابع وتاخلرين تمام تنقيه ايده واغزينه
صو الوب لكن ايچنه اتميه اليه الوب بر غور كي اول ودهانين پاك ايده وال
بو معده غير يلردن سبقت اتميه صاحب خانه اول تقدم جائز در وكندو يه
طشت كتورمه لر اخرده تكليف اتميه وعلما ديرلركه قبل الطعام غسل يد ايتمه
لر صفه نعالدن وتازه باكلمز دن ابتدا ايده لر وبعد الطعام صدر دن وبيرلرده
ابتدا ايده لر وطوزله ابتدا وطعام واخونكله اختتام دخي سنندر وبعض صوفيه
اول سنتي اجرا اتمكده ملتزملر در

بيان اداب رعايت پدر ومادر

چون عقلا ونقلا منعم حقيقي منعم عليه اوزرينه واجبدر وافضل نعم نعم
آلهي واجل منن نامتناهيي درككه مبدا فياض جل شانه وبهر برمانه دن
واصلدر اندن فكره نعمت عظمي ومنحت كبريي كه انسان حقنده متحققدر
نعمت پدر ومادر در زيرا افضل نعم عبد اوزرينه وجود درككه سائر نعم
اكا مترتبدر وجودك سبب حقيقي سي حق جل وعلا وسبب ظاهري سي
پدر ومادر در واندن غيري بشرك كمال عجزي زمانده تقويت واحتياج
تامي حينده تربيت ايدوب مؤنه قادر دكل ايكن اغديه واشربه سن تحصيل
وقوتدن قاصر ايكن جميع لوازمني تكميل وبالجمله سبب بقا وعلة نشو و
نماسي اولان ضروريات تتميم ايتدكدن فكره اداب نفس واخلاق وافعال
حسنه تعليم وتفهيم ايدرلر وانواع مشقت وتحمله اسباب دنيايي جمع
ايدوب بي منت وطلب انلره ذخيره وروزكار وعده نوايب ليل و
نهار بلكه كندو ونفسلرين قويوب اكثر سعيلري انلره ايثار ايدرلر ومادر
سبب وجود اولمقده پدره مشاركي اما حمل ووضع وارضاع وسائر

مشقتلر

مشقتلرده مادرك حقي پدرك اوتوقدر اولسببدندركه بعض احاديث
جناب رسالت پناهيده لكيم بر واحسان ايده مين ديو صورتجه
امكت يعني انكله بيوردي لرسائل ثم من ديدكده ثم امكت بيوردي
تكرارله ثم من ديو جمع كيروثم امكت بيوردي سائل درديني كروثم من
ديو جمع ثم ابوك بيوردي لرسه وفرط شفقت ومهر مادري محبت پدريه
غالب اولدوغندن دركه اطفالك مطلقا مادرجانبنه ميلي غالب واحوالله
مخاوفده آنك طرفنه هارب اولورلر پس بو نعمتلرك حق شكرني ادا
اتمكه استطاعت بوقدر فرزند پدر ومادره نه دكلو احسان ايله انلرك
احسانه وتربيتنه معادل وحقارب اولهمز روايت اولنوركه بر كمسنه
جناب رسالت پناهيي بيه ايدي بنم بر مادرم وار در كه ارقه مي اكام كجه
ايلدم ويوزيمي اندن دوندرمزم وجمله كسبي اكا بذل ايده رمن جزاسني
اعطا اولدمي حضرت بيورديلركه بر شهقتنك جزاسني اعطا دكل
سنه زيرا اول سكا خدمت ايدردي حياتكه طالب ايدي شمدي سن
اكا خدمت ايدرسن ولي مي تنه طالب سن پس شول كمسنه كه پدر ومادرينه
خدمت ايتمكه قادر اولهرزمان نعمت عد ايلمزدن اكرچه نفس اماره يه
شيطان معين اولوب خدمتلرين ثقيل كوسترمكدن خالي اولمز اما
عاقل اولان كمسنه ذكر ايتدوكمز مقدمات فكر ايتسون واول حديث شريف
كه جناب رسالت پناهي بيورمشدر رغم انف رغم انف من ادرك
ابويه او احدهما ثم لم يدخل الجنة ملاحظه ايلسون يعني سراب حيبت
وخسارت اول كمسنه يه كه بابا سنه وانا سنه يا برسنه حياتك
اكين بيشه دكي خدمت وطاعتله رضالرين تحصيل ايدوب جنت عليايه

مستحق اولمیه وایات واحادیث تبر والدین حقنده اولان مرتبه دین اکثر ده کم
بولکتابده ایراد ممکن اولمه ۶ هرچند پدر ومادره دحقی تربیت اولاد مرحض واجبدر
ولکن مشقت طبیعی ومیل ومحبت جبلی کافی اولوب زیاده وجهیله محتاج اولمغین
السنه شرعیده بو توصیت حقنده اولقدر مبالغه اولمدی بخلاف تبر والدین
کم تمام مقتضای طبیعت ومستدعای جبلیت دلقدر لابد زیاده توصیته
وسپارشه محتاج اولمغین آنک حقنده تهدید وتاکید زیاده وارد اولدی
پس فرزند رشید وپسر سعید اولمق استه بنه لازم قدر کم امر والدینه
طایع وعقوقدن لرزان خایف وخاشع اولوب دایما رضالرینه رضاسنی
تابع تلمه وانلرک امرینی تالی امر حق بلمه نته کم آیات معجز بیانده ایله واقع اولمشدر که
ان لاتشرک بی شیئا وبالوالدین احسانا ۶ بلکه چون استغنای الهی ظاهر و
اول مرتبه دن متجاوز در کم کویی عدم مقابله لری اول نعم نامتناهیه نک عهده
شکر وسپاسندن کلمکه قادر اولمه بیله لرنخلاف پدر ومادر کم انلرک احتیاجی
حقیر وقابله ۶ نعمتده جزادن متمنع اولمغین محققدر وعلمای شریعت
دیرلرکه اذا اجتمع حق الله وحق العبد فحق الله اولی لاحتیاج العبد الیه
وغنا الله ۶ ورعایت حقوق وجنب عقوق پدر ومادر وعم وعمه وبرادر
علی قدر حقوقهم اوج نوع اوزره در اول جان ودلدن محبت وتعظیم
وامرلرینه انقیاد وتسلیم درما داکه امرلری خلاف شرع شریف اولمیه
والامخالفت ایتمک کرک نته کم وان جاهداک علی ان تشرک بی فلا تطعهما
بیورمشدر امامخالفت دنیی مجامله ولینت اوزره اولوب خشونت و
عنف اوزرینه اولمیه وامام غزالی اکثر علمادن نقل ایلرکه بشبهاتده حق
موافقت والدین واجبدر فکیف که مباحاتده وفقها دیرلرکه بر مسلمک

خ
حق العبد
اولی لاحتیاج
العبد الیه

اعمی

اعمی بغرانی پدر یا اولسه آنی بیدوب کلیسایه الجا ایدوب کلیسایه دن
اویه کتورمک کرکدر ثانیا معاش ومصالح دنیویی مرتبه معاونت ومواساة
ایتمکدر وپدر ومادری مال واسبابدن منع استمسه بی توقف وعنت اختیار
قلمقدر ثالثا بعد الموت وصیتلرینی یرینه کتورب روحلرینه صدقات و
ادعیه وتلاوت قرآن وخیرات ایدن یادایتمک درحق اصدقا واحبای
والدینه موت لرزان صکره رعایت ایتمک تبر والدینیدن معدود در
وحق پدر ومادر بری بر بنه ضد اولمغین حق مادر مقدم در چون جسمانیت
جهتندن مادره انتقال امر تقدیر وروحانیت جهتندن پدره انتقال
امر توقدیر زیرا تعلیم ایدوب علم وارشاد وتکمیل نفس پدر طرفندن ناشیدر
پس مال وخدمت بدنیه جهتندن مادر طرفنه غالب وذکر خیر واطاعت
کلام وثنا حضوصنده پدر طرفنه راجح اولمق کرک ورذیلت عقوق
که فضیلت رعایت حقوقک ضدیدر اول دخی اوچ قسم در اقسام سابقه کی
وسایر اقارب وعام واحوال یکی بر بریک مهما امکن اقسام مذکوره
ایله رعایتلری لازم وصله ۶ رحم اندن عبارتدر وخلافی قطع رحم در وحضرت
رسالت پناهی یه حق جل وعلا سنی بنه کوندردی (نیلره بیورردی
یعنی بکسر الارحام وصلة الارحام ۶ وحق استاد ومعلم دخی حق پدر
ومادر کبی واجب الرعایه در واسکندر دن مرویدر که حق استادم
حق والدمدن ارتو قدر زیرا والدم حیات صوری فانیه مه سبب
اولمشدر اما استادم حیات معنوی باقیه مه سبب اولمشدر
دیرلرکه وبعض حکمادن بویله نقل اولنمشدر که والد عالم اعلادن
عالم اسفله اینمکه سبب اولمشدر استاد عالم اسفلدن

مطلب
حق استادان

عالم اعلی یه چفته سبب اوقندر **سؤال** اکردیر سکه چون پدر و مادر
روح فرزندی عالم اعلادن تنزل سبب وفسحت سرای عالم ملکوتدن تنگنای
عرصه یه شها دتدن اسیر محنت اتمکه علت اولدی پس فرزند اوزرنده بنیچه
حقلری اولور و نه جهتدن مستحق رعایت و تکریم و تعظیم اولور لربلکه خلافنه
مستحق اولورسنه کم بعض شعرا دغیدر **قطعه** دایی سبب زحمتیت کم فرزند مادر
منت نه دارد ار چه فراوان دهد عطا یعنی درین جهان که محل حوادث است
در محنت وجود توانگذده مرا و بعض شعرای عرب دخی دنیادن شکایت
و عذر دیی و فالغندن حکایت ایدوب دیشدرکه **مالقینا من غدر دنیا نافلا**
کانت ولاکان اخذ با والعطاء قبحت الله لذة لشقانا نالها الاهبات والاباء
نحن لولا الوجود لم نالف الفقد فایجادنا علینا بلاء **جواب** اهل عرفان
قتنده مخفی دکلدرکه اکر طائر روح انسانی بو قفس قالب ظلمانیه تعلق
اتمزدن اول قدس جبروت جهان وصفیر زن کنکره یه هفت اسمان ایدی
طائر کلشن قدسیم چه دهم شرح فراق که درین دامکه حادثه چون افتادم
من ملک بودم وفردوس برین جایم بود آدم آورد درین دیر خرابات شم
آما تعلق تام وخاص اخلاص سرای پرده سینده صاحب مسند ومقام اولوب قنطره یه
تکلمدن کم میان جهان تعلق بندده مبنی در عبور ایتمیچه اولمز و بار امانتی
که اسمان وزمین طاقت تحملنده عاجز اولدی آدم کم سالک راه فنا وعدم در
انی منزله ایلتمیچه منزلت بولمز آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعه یه کار بنام منه دیوانه زدند شاخ روح انسانی دست سلطان
حقیقتده معزز وصاحب کلاه اولوب آستانه یه خدمت و عتبه سکنده
بنیچه مدت ترک خواب وخور ایتمیچه اولمز بس انسان احسن تقویمدر

مخلوق

عالم

مخلوق اولدرقدر تفکر اسفل السافلینه کم طبیعتدر مردود اولمق کرکه
تا اندن تکمیل کوهر اعیان و تحصیل عمل صالحله اجر غیر ممنونه مستحق اولوب مقعد
صدق عند ملیک مقتدر مستقد عاسیله مشرف و مسعود اولمشیخ
بحق اکبیر سری مرصاد العباد کتابنده حکایت ایدرکه شیخ علی مؤذن ایدردیکه
بنم مزرع روحمی بوستان عالم ارواحدن قابیه ایصال ایچون بعض ملائکه
ال اورزه آلوب طبقات سموات دن اینمکه بنم یاردمدن کرکه بعض
ملائکه یه اوغرادقده دیدیلرکه بو بتلای محن و اسیر غم زمن مسکین
کورکی کرفسحت سرای ریاض رضوان دن دور و تنکنای محنت اباد دنیایه
دوشده پای بند رشته یه غرور ایدیه یورکی پس یه ای الحال درکاه ملک متعال
دن ندا ایرشدیکه خاموش اولکه ای اسرار قضا و قدر حدن بی خبر لر
وای بنی آدم له اولن نوازشن و معامله یه مستور مدن غافللر انی اعلم
مالا تعلمون اول روح پرفتوح بنم حظایر قدس و ریاض رضوانمده
بنیچه بیک بیل طایر و سایر اولمقدن الکا شیمدن دینیل و عالم تکلیفده
بر بیچاره زن ضعیفه تک سرچاهده بر کره دستی بسته صوقیو ویرمدوکی
افضل اعلی و اولی در و چون بار امانت و تکلیفی کم آسمان و زمین آنی
چکمکدن ضعیف اولوب انسان کم حامل لطیف و کثیف اولمشدر و جامع
روحانیت و جسمانیت اولمغله مجمع البحرین غیب عین اولمشدر اول بار امانتی
حامل و مقتضای زمان ایله عامل اولمغله خلافت عبور و مرتبه یه ملکدن کذر و
مرور ایله جلوه یه کرکز دملاحت دیدملک عشق نداشت عین آتش شد
ازین غیرت و بر آدم زد صد تجی خواست کزان شعله چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد چون ظاهر اولدیکه شاه عالم

جلوه کردرخت دیدملک عشق نداشت

جمال

خرابات آدم

تکلیفدن

نشیمن

کون وفساد مرور وطبقات عوالم سفلی دن عبور انسانه واجب ودرجات
عوالم سفلی یه نزولی مقتضی صعود معارج مراتبدر پس پدر کربوسعادته سبب
وداعی وسائر تحصیل کمالاته مجدوساعیدر پس ذمت تمتع پسر
حقوق پدر دینی وعقوقی عین غبن ومحض شین وشکری عین
فرض ومرض عین درد واته تعالی الموفق فی بدایة التوفیق **اداب تربیت**
خدم وحشم اولا معلوم اولسونکه حکمای عبید وامادخدم وحشم انسانه
الوایاق وکوزومتولاق مثابه سنده در دیمشلر زیرا انسان کندوالیله طوتجقی
نسنه یی انلر طوتر وآیچیایله وره جقی یرده آنکایله یله وآرزو ترتیب ایده جکی
نسنه یی انلر کوزیله ترتیب ایدر علی هذا القیاس پس انلرکی اعضا والاتی بونکی اعضا
والاته نائب مناب اولجق کویا انلرکی اعضا والاتی بونکی اعضا والاتی اولدقلری
مقصود بوسوزدن انلرکی مفهم اولوب ابواب راحت انلرسز مسدود
اولمسین بیان انکدر وبونلاردن انسان حرکات مختلفه وتردادات بیمایه
وقیام وقعود ومجی ودنیاب کتحصیل حاجات خسیسه یضرورتیه ایچون
صرف اولنور بنفسه ایله کرکر پس تعب وکلال وفتور وملال عارض اولوب
کسب فضائل وکمالات وتحصیل درجات وسعادات ایتمکه زمان قلیلوب
اکثر بنی آدمده کوهر فضل نایاب ومایه یکمالات منقود اولمق لازم اولور
ومع هذا انسان اول اعمال خسیسه بنفسه مباشرت انتظام حرمت ووقارینه
قلیلوب خادم ومخدوم ورئیس ومرؤس یکسان اولوردی پس حق جل و
علانک غظیم نعمتی واولوانعامی درکه ابنای جنسنده بعض افراد سکا
چاکر وغلام وحضور کده خادم وعینکده قایم مقام درپس بونعمتی
بلمک کرکر وآنک شکرنه قلیوب کرکر وانلری حق جل وعلانک ودایمی ایدوکن

ملاحظه

ملاحظه ایدوب رفق ومجامله ایله عامل اولوب انلره قدرتاری یتدوکی قدر اعمالی
عامل اولمق کرکر وانلره دخی اوقات استراحه تعیین ایدوب اولوبزیاده
خدمتجی ومهتدن عفو ایدوب راحه اینه تکدیر وعیشلرینی بالکلیه منغص
ایتمک کرکر وملاحظه ایتمک کرکر که طبیعت انسانی خادم ومخدوم درپیش
ومرؤس ارا سنده مشترکدر انکادخی کلال وتعب عارض اولورا ولی
دخی استراحت وترفیه بدنه محتاج درپس انصاف وعدالتی
الدن قویمیوب کرکر **حکایت** اولنورکه عبدالله بن طاهر که امرای
مامون خلیفه دن ایدی ایدرکه بر کون مامونله خلوت ایدوب اوتر مشغول
غلامنه چاغردی اجابت ایتمیجک یینچه دفعاندا ایلدی آخر بر غلام کلوب
خشمیله ایتدیکه یینچه یا غلام یا غلام دیوب طورر سن غلامک زمان استراحتی
یوقمی غلام حوایجی ضروریه اولمزمی عبدالله بن طاهر ایتدیکه بن جزم ایتدکم
طورشو غلامک بوبنی اوزدیه بر مقدار زمان سرفراغلیوب باشن قالدیروب
ایتدی یا عبدالله بزم خدمتکارلریمیزدن واجمزکی امینلریدیرکه بزم امینلریمیزی
تحقیر وارباب ایدوزدن واجمزه امین اولمز مقصیر ایدرسین اگرچه
مامون خلیفه عفو وترک انتقام خصلتنده معروف ومشهور درولکن
جرایم عظامدن بعد القدرة تجاوز ایتمیکتب تواریخده مذکوردر
جمله دن عمی ابراهیم بن المهدی مامون حراسانده ایکن بغداد ده خلافت
دعواسن ایدوب مامون بغداد یه کلیجک طاقة مقاومتی اولمیجق
استتار ایدوب بالآخره مامون الحاظفر بولدقده فکره عفو سیئات
سلاطین دن نامر حضور وقتل لازم ایکن عفو ایلدی یا انکه جلاارباب
سطوت مشاوره واصحاب دولت قتلنه اجماع ایتمشلردی وعفو دن

حکمرو بنیامسندن ایدوب دیر پرتکه کاعفو بدن دخی عظیم احسانم بودر که
شفاعتجیلر منتشر کاجرح ایتدرمدم وفضلا بن ربیع کم قرنداشی محمد امینک
وزیری ماموندله اراسرندن خلاف وشقاق براغوب ماموندن ولایت
عهدندن اخراج ایتدردیبانکه بابالری هارون الرشید خلافتی
محمد امینه بعده عبدالله ماموندن عهد وصیت ایدوب عهدنامه یکعبهٔ
معظمه ده آصه قوشدیکی ماموده امینه ظفر بولوب قتل ایتدکدنصکره فضل
مستر اولدیکی بعده بولنوب ماموندن کتورد یلر ماموده ایتدیکی عفو ایدوب
قتل ایلدیکی وصع هذا غلام مزبوره تا بوحد حبر و تحمل مقبول اصحاب فکر و
تأمل دکلدر زیرا حرمت سلطنت و وداب عبودیت مرفوع و اداب حشمت
ملوک و خوف خدام موضوع اولور پس تادیب خدام و اقامه حرمت و
احتشام لازم و رکن آز جرمه چوق عقوبته اهمیه نته کم ظلمهٔ امرانک
عادة خبیثه سی در و آیین سیاست و ریاست صنورلر بعض علما دن
نقل ایلدیلر که امرانک اکرادن برسینک خیانتنه حاضر اولدم چاشتیلیک
ترتیب الوان المعمه ایدرکن برصحنی اکری قویوب ایکنجی کی طعام بر مقدار
دوکدیکی یمکه اکال کندوسی کورمش کی ایلیوب اول جانبه نظر اعتیاب
بکادیدیکه افندیم بوخدمتکارک نظریله بوقدر آنو چون کندوسی کورمش
کی ایلدم که آنک بوفعلنی کورمش اولسم قتل اتمک لازم ایدیکی
وذلقادر اوغلانزدن برسینی اشتدیکه برسفره قونمشکن برخدمتکارینی
کورمش که داعنک برسینی بلنه صوقمش برده کافر آدم سفراوزرنده
بولمیجی جست وچابک اولور دیو قتل ایلمش بونک امثالی نامتوجه
سیاستلر وبی موقع عقوبتلر ظالم بکلر وجبار امیرلر دن چوق

صادر

صادر اولور عفو ذنابته من ذنک وعلی الدوام خدمتکاره درشت کویی وبد
زبان وسرش رویی اولمیه کاهین جریمه سی واقع اولدقده عقوبت جائز
ونافذ در اما علی الدوام عتاب و درشت کویلیق نافع دکلدر و خدمتکار یله
بی موجب محاکمه ومحادثه ادمیه کم مرتبه یه ادب وحیادن جقوب
کستاخ اولمیه وجرئی کناهه عقوبت ایلیه بلکه تغافل ایدوب کندوسی
نادانته ایلیه یا خود حرج بوجریمه یه کم عفو ایلدوم بردخی ایلیه
دیه برکمسه کندوسنی خدمت مولی سنده معتقد کرکدار و محتاج عفو
وآمرزش روزکار ایدوکنه معترف لابدکندر وزیر دستی اولن کمسنه کرکسه
جرائمنده عفو و زلاتنی ستر اتمک لازمدر من کان یرجو عفو من فوقه
یعیف عن ذنب الذی هو دونه برکونه مخالفت خالق رب العالمینه
مبتلا و اصناف عظایم ذنوب و کبایر جرایمه مرتکب اولان بنده ضعیفه
روا میدر که برایکی درهم صاتون الدوغی آدمی قالیجه طرفنه بوقدر کل
وشمی مقراضله کسرکن سوینه رک دیو لتلر و ورزه کی دایره ده بیرون
وحدتدن مجاوز اولمه مشئولی الیق جناب خداوندکار آغوشی
فرمانده حضرتلرینه مکن فراموش اولور اندیشه درم حزینه آخر نه بقدرت آزادیکی
بعض اصحاب روایت ایدرکه حضرت خواجه بهاء الدوله استادحسار
محمد مصطفی بین والده خانه سنه دعوت اتمشلر برجاریه خدمتنده
قصور ایدوب بین یورنه برطبانجه ورزدم حضرت پیرینان خاطر
اولوب انک امر دنیک جاهلیه یعنی سن برآدم سن که بنا دانلق وارار
دیدی پس بن پشیمان اولوب یارسول الله صلعم لوجه الله ازاد اولسون
دیدم بیورد یکه لولم تفعل للفحتک النار یعنی ازاد ایتمیدک سنی

ایلان و آغوشی

آتش دوزخ تقيد ايدي حاجاتنه وقوعي علوك اعتكدن
احتراز ايده لر وحديث شريفده واقع و وارد اولمشدر كه بركمسنه مملوكنه
قذف ايلسه حال انكه اول قذف ايتدوكي سنه اندن اولسه قرداي قيامتده
الحاد قذف وزر لر وملابس وثاكلده تقصير ايتيوب مزاح العلم يعني بي
بهانه ايده وحديث شريفده وارد اولمشدر كه مملوك لريكوزه احسان ايلك
سرنه يرسكوز اندن بيدوركن دنه كيرسكوز اندن كيدركن وبعض اصحاب
ظاهر بوحديثيك ظاهريله عمل ايدوب سيدنه كيرسه اول نوعدن لباس ونه
طعامدن يرسه اول قسمدن طعام لازمدر ديديلر اما جمهور علماء شريعت
ذاهب اولديلركه بوحديث شريف اول زمانه كوره وارد اولمشدر كه جمله
خلقك لباسي بوع واحد ايدي اما شمديكي اعصاره معقوم لباسلر فاخر
مأشلر ومختلف ومتفاوت اجناس وارد كندوكيدوكي لباسدن مملوكه
كيدرمك واجب دكلدر ولكن كيدرمك كرك كه اول دخي اقران واشالي
ايچنده منكسر وشكسته اولميه وصيت اشترا ي علام وجاريه
اهل خبرت اشيا وتجربت امور دينلر دركه عبد ياجاريه اشترا ايتمك
استه سين لابد دركه بردفعه نظر ايله اكتفا ايليه نظره ٤ اولي يه نهمت ايليه
وعرب نظره ٤ اولي يه نظره ٤ حقيقي ديو تسميه ايدرلر خصوصا جاريه ٤
سرتيغ المق استين شدة شهوت وشغبه مبتلا ايسه اصلا اكتفا نه
اعتماد ايليه نه كم آچ كمسنه يه هر طعام لذيذ كوركز لك مبتلاي غربت اولن
كمسنه يه هر ماده يري كورسنور بلكه خالي النفس معتدل الاحوال ايكن
برايكي دفعه زير وزبر لا محكم نظر ايدوب عيوب خفيه سنه اطلاع قصد
ايده وبخاسلر ايتديكي تزيين وزنك وبويه فريفته اولميه بلكه محكم چهره سين

يو

يو دورت نظر ايده وسوق خاتمين وحواضع كثيره دن ازدحام ايتمسنه
كورد كنه قناعت ايتميه كه بايع طايفه سنك سوقلرنده طشره حيله لريكي طشره ٥
چندان عمل ايلمز وهر متاع كه شرا اولنور خارج سوقده نظر اولنه البته
اولكي دن ادنى وعيوبي اجلي كورينور وكثرت عرض وتعليدن فارغ
اولميه آما حين تعليده احتراز ايده كه غلام يا جاريه ده بجاق وخنجر
مخفي اولوب ضرر ايرشدرميه كه بيعه عرض اولنان غلام بلكه جاريه ده بلكه
غضب اولمق شايعدر بيع اولنروغنه راجي اولميوب فاده اقدام اتمك
محتملدر خصوصا كه بيع اولنه وعي كمسنه صاحب جاه ودايني اولوب
الين كمسنه اندن دون اولمه بلكه كندودن جاه ومنصبه بلند اولان كمسنه
نك خانه سندن وسرايندن چقن غلام وجاريه يه راغب اولميه
وشول غلام وجاريه كه اهل قذف وشتم اولمه وصاحبنده جوع دوكلمش
اولمه اميه وعرب ديركه خير مملوك اولدركه الند قدنفكن عصاكسر اولنه
وشر مملوك اولدركه الكا خنيوب عصا آلنه اكر ديرسك النفق بر هر حالي
لازمدر زيرا مبتني كه شاعر جهاندر شعر لا تشتر العبد الا والعصا معه ٦
ان العبيد لايخاس فقاكبد ٦ ديديلر جواب ويرمورزكه بوزنكي قولكزده
در زيرا مبتني بوبيتي كافور اخشيدي صاحب مصر حقنده هجو ديديلر
كافور زنكي خادم ايدي بعضلر بوبيتي حضرت مهتت ايچون قولكزده
در كه انكره بوديارده مذمت ديرسك انكر بر هر حال عصايه محتاجلر بعضلر
ايدرلا بلكه مبتني نك بوبيتي نفيحت عام اولوب هر قولك في الجمله عصايه
احتياجي تمام اولنه كم شاعر آخر ديمش شعر اللوم للمرء مقيم راذع ٦
والعبد لا يردعه الا العصا عاقل تقليب مشاوره ٤ اهل تجربت

طشره ٥

آلنكده

٧ شولرتبه ٤

نخاس
٢٦ ج ١ ر ٤

ایدکه نفکره استخاره ایدوب استرابیده و حریص و مقدم غلامانه زیبا اهل
حرارت هیجان غضبی زمانسنده حرمت و رقت نه در مرامونش ایلیر و احمق غلام
دخی استرابیلیه زیرا احمق نفع ایدرین صنور حزر ایدر و سابقا افندیسنک
حقایقین ذکر ایدرن قوتلی و جاریه یه استرابیلیه و معلول خدمتکار دن
اعور و اعرج و ابرصه کیمسه ایلیه و بر خدمتکار که ذکا و کیاستی غالب
اولمه آنوکله احتیاط اوزرینه عامل اولمه که ذکا غالب حیله و مکر یله
اولور و عقل یسیر که حیای کثیر ایله اولمه عقل کثیر و حیای قلیلدن اولی در
ابله اوسا ده دل از عذار دانا به بود بار بر خربنده اکر است روانتر از خر
و بر خدمتکار کل قابلیتین تحدیس و تفرس ایدوب انکا مناسب خدمت
تعیین اولنه عقل و لطفی اکثر و حیا و ادبی اوفر اولین کیمسه و خدمتنه قویه
کار و کسبده کامل و کافی و عفت و امانتده حفظ وافر و وافی اولین
تجارات و معاملاتنه و اموال حفظ و امانتنه نصب ایده و اعمال شاقه
یه قادر و کدو و سعیله اعمال جسمانیه یه صابر اولین عمارات و ابنیه یه مسند
و معتمد ایلیه و هیکل قوی و جسیم و صنایع دقیقه ایله مناسبتی عدیم
اولنلری جفت و زراعت و حفاری احراث و حراثت و آنکله امثالی اعمالی
قوللنه و علی هذا القیاس بیت بوریا باف اکرچه بافنده است
ببرنیش بکار کاه حریر و بر خدمتکاری بر عمله نصب ایدکه نفکره
فی الحال عزل ایدوب آخر خدمته تعیین اتمیه که علامت خفت و مهلکه
در و خدمتکارلر تعیین اولنان خدمتده درون دلدن قصد اتمز
اولورلر و مخدومی کبی ایلیون که خدمتکارلر خدمتی محبت و صفایی
ارا دتندن اولم و بو حال اوله وقت اولور که خدمتکار مخدومک

نعمتنده

مشده

بنرنوش صحیح

برنوش

نعمتنده شریک اولدوقدن صکره حقنه دار اولوب مخدومنک ارتفاعی انکا دخی سبب
رفعت و جاه و دولتی انکا دخی حالنه کوره جاه و دولت اولمه بو احتمالی
ویرمیه که مخدومنک دولتی جدید و رفعتی مزید اولدقده غیر خدمتکار
ایریلوب بو مطروح و متروک قلور حکایت هشام بن عبد
الملکه مژده یه خلافت کلدکده جلاد اصحاب و ندماسی سجده یه شکر ایلدکده
الا ابرش کلبی هشام سن بیچوره اصحابک کی سجده یه شکر ایچون سرفرو
ایلمدوکی دیوجک دیدیکه سن یارین مسند خلافته اوتوروب سن ارکان
دولت اطرافکی احاطه ایلیر بر سن هر کون کوررکن هفته ده دخی
کوره مزاولورز هشام ایتدکی فلان منصب سنکدر اولسون ابرش
در حال سجده یه شکر ایلدی جلاد خدمتکارلرکی بولدرحالی که کندو دولت
مخدومندن و اصل اومیوب مخدومک زوال دولتین استرلر شعر
اذا لم یکن للمرء فی دوله امری ۷ نصیب و لا حظ عنی زوالها ۷ ابرش
ریا و نفاقی قویوب مافی الضمیرین ادا ایدیکیچون هشام آنی منصب
جدیده ایله رعایت ایلمکله برابر خدمتکارلرک اعتقادی ایله کرک
روز دولتده متمتع اوکجکلر روز محنتده مقیم خدمت اولنلر در شعر
اذا اصطلا اذا ما اهملوا ذکروا ۷ من کان یالفهم فی المنزل الخشن ۷
خدمتکاری ده بو اعتقاد اولیجق خدمتده عقد قلب ایتیوب
روز مفارقتده ایچون کسب ذخیره و جمع عدت اتمکه مشغول اولور
و حکمی ایدرلرکه محبتانه اولمه مزدورانه اولمیه محبتانه اولمز سبب ریا
صحیحه مزدورانه منظور سبب ریا اولمیه و خدمتکارلرک مصالح و مهماتین
نشاط و رغبتله ایلیه انتظار و کرا اهتمله ایلیه بو حال انکره دخی منفک

اصل خدمت اولدرکه

اولیه وخدمتکار لردا یا مسیب سبب دن خایف وهارب وانعام و
احسانه طالب وراغب اولر توبه ایدن کمسنه نک توبه سن
قبول ایدر لر توبه دنصکره بنه کناهه رجوع ایده نه موافق
ومطابق کناه عقوبت ایلیه واکر تکرار تجارب وکثرت امتی تاتله افاده دن
امتناعی ناممکن وجرایم قبایحدن انقطاعی نامتیسر ایدوکی معلوم اولسه
همانا بیع ونفی وطرد وابعاد اولنه که سایر خدمتکار لرکه دخی فسادینه
سبب اولورلر شعر کم صالح بفساد آخر یفسد کالتمر یوضع فی الجاد فیفسد
وخدمتکار بد خلط ردی ومادهٔ فاسده کبی درکه غذای صالح دخی
وارد اولدقجه آنی دخی کندویه دوندروب افاده ایدر ومهما امکن بنده
مشتری استخدام ایده کرحت قلبن وعقد موالاتی خدام احرار دن
اکثریا اغلب واوفور واخلاق سنیه یه تخلق امتی یسیر اولور شعر
وحکما دیمشلر درکه خدمتکار اوچ صنفدر یا بالطبع شریر یا بالطبع دیرکبی
بنده یا بالطبع درا وچینجی بنده یا بالشهوة درصنف اولیای اولاد و
انساب کبی تربیت ورعایت اتمک کرکدر اوچینجی مواشی ودواب کبی استعمال
ایدوب انلرکبی ریاضت وتقدیم اتمک کرکدر اوچینجی حاجت اولدقجه
استعمال وامانت وتحرز لقوله لقمان علیه السلام
بیان اخلاق اجناس وامزجهٔ طوایف ناس بومقاله
خواجه نصیر طوسی طوایف امملک اخلاق غالبه وطبایع جاریه اشارت ایلدیکی
استخدامده معلوم اولوب انکله کوره عامل اولنه وتجربه کوره بولنده
موضوع اولان کتابلردن وتجارب حوادث واستماع احوالدن و
اخبار ناس ایله معلوم اولان فوایدی جمع ایلدکی مقدمه

اولا

اولا معلوم اولسونکه طوایف ناس بیچه انواع واجناس در وهر جنسده
بعض اخلاق اکر ممدوح واکر مذموم غالب در ومقدمه خدمتکار لرانتخاذ
ایدن کمسنه لره اجناسک خواصی بلمک لازم وواجبدر واختلاف
انواع واجناس حدیث افضل وخیرالناس موجب اوزره ثابت اولمقدر
که الناس معادن کمعادن الذهب والفضة شعر بنو آدم کالنبت
ونبت الارض الوان فمنهم شجر المخلب والکافور والبان وبعض النبت
حسن الشکل کالورد والزعفران ومنهم شجر یریح طول الدهر قطران
واختلاف خصایص اجناسک سببی چوقدر سبب اول اولدرکه
جدتعالی کرنده بوخلق اولوب انسال واعقابنه ساری ومورث اولمق
سبب ثانی اولدرکه وطنلری اولان بلادک ارض وهوا ومایی
وسایر عوارضی اقتضا ایدر سبب ثالث اولدرکه وطنلری
اولان بلادک دینی بعضنده اولخلق اولمغله بربرندن تعلم وسرقه ایله
طبیعت طریقی ایله تخلق اتمش اولر طایفهٔ عرب اولدرکه اکثر
عقلا قائلدر افضل اجناس بنی آدم در اکثر عقلا دیدکلری زیرا برطایفه
یحیی عربه تفضیل ایدرلر انلر شعوبیه دیرلر عرب نطق وفصاحت
شعر وبلاغتله فایقلر در وبوکه دلیل بزیه در کثرت عمرنده بلادکوره جنسی
اخلاف اعراب بلکه عورتلری اشعار وقصاید سویلمکلر در کرفضلای
علمایی شعرلر نیز مشکلر در وهرکز وزن ونحو نده وقافیه واعرابنده
برغلط ایتمکلر در وکرم واحسان وضیافت مهمان ورعایت
عهد وامان ایتمکده وشجاعت وفروسیتده یی نظیر لردر اما
جفای طبع وقوت سرشت ایله موسوملردر تحقیق اشراف الرقیق

213

وبرایکی کناه ایله اصلاح اولمز
مایوس وخیرتون نا امید
اولمیه ج

ج الزهاد فیفسد

غلام وجاریه

خاتمه حضرة مؤلف
رحمه الله تعالی

اجناس

کتابنده ایدر عرب جنسنک قیمتلری افضل واقدم ونفسلری واخلاقی
اکرم وطبیعتلری ارقی ووفالری اکثر وخلقلری اعدل ولسانلری افصح
وجهرلری اصبح در وبعض علما دیمشلر درکه کرم وجودی عربدن
وحکمت ورأیی رومدن وفارسدن شجاعت وصبری ترکدن وفرنکدن
شقاوتی کرجدن وارمنیدن طلب ایدرک وعربک برخلقی دخی یطغلق و
حیفه تحمل اتمزلر برتیه کرنده جوع وعطشه کچنورلر بلادشام و
عراق ولاتیلرینه کلوب سلطان رعایاسی اولوب حضورانکی
اختیار اتمزلر وخواجه چوقدر ولکن استرقاقلری جائیز دکلدر
انلردن قول وجاریه اولمز قصیده یی فراستنده عرب طایفه سنی
بو وجهله وصف ایلمشدرکه خیر البرایا والانام العرب کذلک قال العالم النجیب
طابوا فروعا وذکوا اصولا لانهم بلیدوا المجهولا وفیهم العزة والحمیة
والشیمة الطاهرة الزکیة کرامة القدر وبذل الجود والطعن
بالمتقصف الاملود وفیهم الخداع والعداوة والسد والارهاب و
القساوة رعایة الجار وحق الضیف موجودة فیهم وضرب السیف
وفیهم لیس له مماثل کمال الجود ومالمعادل طایفه یی عجم
الرچه عجم لغتده ماعدای عرب اولانه اطلاق اولنور ولکن عرف عامده
فارس اهلی درکه آنلر ایران وولاتیلرینه ایران زمین دیرلر وایران
زمین فرات ارماغیله جیحون ارماغنک کرآب آمو دخی دیرلر اراسنده
اولان ولاتیلردر ومشهور ولاتیلری آذربایجان وعراق عجم وپارس
وکرمان وخراسان درو عجم خلقی الوانی بیاض حمرت امیز در و
بدنلری فربه لکه مایل وهوسلری صافی وعقلی لطیف وهمتلری یا

وصولتلری

علوم

علوم وتعارف وصنایع لطایفده وسرامد نوع بشردر وبو
حدیث شریف انلرک تشریفنه تیمز یی کهبوردی لوکان الایمان معلقا
بالثریا لنالهرجال من ابناء فارس خصوصا اهل خراسان کر
انلرده هنر وکمالدن نایاب اولمق مثل خراسان اولمشدر وجمیع علوم و
معارفده جملهعالمه تفوق ایتمشلردر امام شمس الدین جزری بعض
رسالهسنده ذکر ایدرکه علم حدیثک مکان وزمان جهتندن کمال
علو وارتفاعی وار در مکان جهتندن خراسانده زمان جهتندن
هجریکی یوزحددودنده نهایت بولمشدر تحقیق شرار الرقیح
کتابنده ایدر فارسلر اهلنک صورتلری جمیل مزاجلری قلیل خلقلری یی
کریم وغضبلری عدیم در زیرا کیفیتلری معتدل در لکن اهل حکومت
وراحت در دیرکر وریاست وعقل وعلم وفضلا اهللری در لکن حیله و
خدعه ونخل واساکدن خالی دکللر در خصوصا اهل مرو وفصیده
فراست صاحبی اهل فارس حقنده بویله دیمشلر والفارسیون
لهم مکارم یعرفهم من لهم ملایم لهم جلال ولهم ریاسة وفیهم السداد
والکیاسة وعندهم نخل وفیهم کبر وعشرة وصنعة وفخر
وعندهم رأی وفیهم علم وصنعة وحکمة وفیهم اهل روم وفاو
امانت وسعی وکفایتله مرسوم اما نخل وحشت ولوم ودناءتله
ملوم در وزمرد ومکاسشکالی بیاض وسفرة طاعة وموافقتلری
محدوح وعقیل وکیاستلری مقبول وجاریه کری خزینه دار لغه مناسبدر
اساک ونخللری ضبط متناسبدر وغلمانه متعزل دیرلر
لی من بنی الاصفر وسم اتی قلبی بسهم الجور الصائب سهم من اللحظ

ے من بنی الاصفر یم دخی ے

عن کشاجم نوس من الکاجب لکاغا مقلته فی الحشا سیف علی ابن
ابی طالب و قصیده ٤ فراست صاحبی اهل روم جمعنده بویله
دیمشکه والروم فیهم ادب وظرف وحلم ونجدة ولطف
وفیهم العقول والالباب وفیهم الاثار والصواب وفیهم فوارس
الشجاعة والعلم والحکمة والصناعة وفیهم البخل وذل النفس
وفیهم الفهم وصدق الحدس الاکل شئ یصلح الغلام فمنهم رشید الشرف التام
طائفه ٤ ترکمن شجاعت وجودت وخدیت وحسن شکلته مشهور
اما غدر وقساوت قلب وناحق شناسلغیله مذکور اردی تحقیق
شراد الرقیق کتابنده ایدر ترکمن اهل فارسه استعانت امزجه ده ماوی
قوت اجسام وصبر وشدة انکله غالبلر در بدنلری بیاض و
سز ملکی جامع و چهره لری یومر ولغه مائل و چشملری کی تنگ و ملیح و
قامتلری میانه در خوبلری خوبلقده آیت زشتلری زشتلکده
غایت در خلقلری عذر و بی وفالیق وقساوت وقلت رحمت
ظاهر در آت ایتی یکدن جکرلری غلیظ اولمشدر حکمت و رحمت
دن عاجزلر ولطایف وصنایع ده قاصر لردر اما جنگ وحربده
صابرلر در خاتونلرینه ظرافت ولطافت اخلاق اولمز اما بر بی
کنز اولاد ومعدن نسل در وترکمن طایفه سنگ قدرلری یعنی
طبخ ده سی همان معده سیدر نه طعاملری اولسه اندن طبخ ایدرلر
فقیر ایدرلر بی اتراک خصوصا متغلبه چهره لری حدور و بوزنلری یصقین
وکوزلری تنگ اولور نسبتم جناب رسالت پناهی وصفلرینده
واخر زمانده خروج ایدوب اهل اسلامه غلبه وقتل ایده جکلرین

بیان

بیان معجز نظامله بیورمشدرکه اذا کان آخر الزمان جاء
بنو قنطورا عراض الوجوه صغار الاعین فطس الانوف
کان وجوههم المجان المطرقة بنو قنطورا ترکلر قنطورا نام
بر خاتون ایدی بعض قنطورادن حضرت ابراهیمک جاریه سی
ایدی ترک آنک نسلی در اخر زمانده اویچ قنطورادن غلبه لری
کلمه لریله لری دکمی وکوزلری کوچک وبوزنلری یصقین یوزلری
کویا کون چیکمش ملقانه بکزر اهل ملاحم ایدر بونلر مغول طایفه
سی ایدی اولاطاغیه ٤ عظمی لری جنکیز خان ایله سبع عشر
وستمائیه ده محمد خوارزمشاه اوزرینه خروج ایدوب ماوراء النهر
وخراسان ولاتیلرینی قتل عام وتخریب تام ایله اولکونه که اول
ایلی ولایت بهشت اندام دن نشان ونام قلمدی اهل وقوف
دیرلرکه بیک پیل بجرایی عادت اوزره توالد وتناسل واقع اولوب
جلیح ضرر وآفت یتشمه خراسان وماوراء النهر اول عمارت ولطافته
که جنکیز خروج ایتدوکی اول آنک اوزرینه کلمک ممکن دکلدر ابن
الاثیر ایدر طوفان نوح دنصکره روی زمینده اولان وقایعه واقعه
جنکیز وقعه سنه مانند قتل وتخریب اصلا واقع اولمش دکلدر
بعده اوغلی هلاکو ست وحشین وستمائیه ده بغداد شهرینی
آلوب معتصم خلیفه عباسیی واولاد واارکان دولتی قتل وبغدادی
بر قوللرینه ویرکون بر قولره وقت کون قتل عام وتخریب مساجد
واحراق کتب ومصاحف ایلدیلر ومعدود اولان مقتول
اون بش کره یوز بیکدن زیاده ایدی صغر چشم نخلدن

فطس

واقعه قنطوا

سعت اولسون حالا کوه بر آلنه
کافر لرک اعظمیدر نظر ایله بر حالنه

دخی کنایه اولمغین انلر حقنده بعض شعرا ایراد ایدرلر
سئل الله ربکم من فضله اذا عرضت حاجة متعلقة ولا تسأل
الترک فی حاجة فاعینهم اعین ضیقة وحواجبه حافظ دخی
اشارة ایدر بو بیتده کم بتنک چشمی ان ترک شکریه بازم
که جمله بر من درویش یک قبا آورد وصاحب قصیده ده فراست
ترک حقنده بویله دیمشکه والترک فیهم قسوة وغلظة وجفرة
ما ان لدیهم رحمة لا تعرفون العفو والوفاء ولا یرون الجود
والسخاء وفیهم اللیوث یوم الحرب وفیهم کل قبیح عذب
لهم متدود ولهم حصور والوحشات الخمر والشعور وفیهم بخابة
الاولاد لکن عسر وامد حکمة السداد ظائفه اکراد
کردبر طائفه در معلوم شجاعت وفروشتیله موسوم اما الصوقتیت
وقطع طریق اکثر شیوه لازم ورفیقدر سوق الرقیع صاحبی ایدر
اکراد ده خشونت وقوت وشجاعت وشدة فقر وخشونت عیشه
جرقلت وفا وعذر وحنث واکراد کل غلامی اعمال شاقه وامتهاندن
عزیزیه صالح اولمز وصاحب قصیده ده فراست اکراد حقنده
ایدرکه والشر کل الشر فی الاکراد لیبعد تهم من منهج السداد
وفیهم للحرب والقتال حلاوة والطعن بالعوال لکن جمیل
الخلق والصباحة لیست لهم کلا ولا السماحة فقیر ایدرین
بو طوائفک اکثری بو زمانده رفیق اولمز بو دیار واعصاره بنده
وخدمتکار اولان اوطوائف بشنا وماجر وارناود و
روس ومرتنک وکرج وچرکس وانکره مرتب مکریل وآبزا

وبو ملکک طبایعی مشهور وخلق اراسنده بوشحلم ووقار ورایت
وعقل صحیح ووفا وامانتله موصوف وغلام وجاریه یی حسن شغل
وخدمتله معروفدر منقر نظم اعشدم سالنا جنس ذاک الاعجمی العز اذ بسنا
فاعرض وجهه عنا وقال مغاضبا بسنا ماجر عاقل ولبیب و
جمیع صنایعه قابل واریب اولور اما جنبشده فساد واغارتده
کامل وقتل وجرح وابا قت ایتمکه مائل لردر انلرک صحبتلری
استخدامده احتیاطله عامل اولمق کرکر واکثر بنک اشکالی
حسن والوانی بیاض در منقر نظم اعشدم غلام اعجمی جرعنا القلب
او ماجر سالنا جنبه عنه فقال مغاضبا ماجر ارناود
حسن شغل وسلامت عقل وقابلیت صنایع وادراک دقایقله
متصفدر ولکن کبر وعناد وطغیان وفساد دن خالی دکلدر
وکندولرزعم ایدرلرکه اصل جنسلری عرب اولوب حبیل بن الابهم
عنانیان که ملوک شامدن ایدی وتنفر ایدوب قیصر ایله اسپندیه
رایات نور اسلام مفارق وولایت شامه لامع اولیحق مسلمان
اولوب مدینه یه حضرت عمره ملاقات ایچون روانه اولدی
مدینه ده منوره یه تمام زینتله داخل اولیحق روایت ایدرلرکه
مدینه ده بر بکلر وشیث قالمدی الا تعرضنه جقدیلر حضرت عمر حجه
عازم ایدی بیله جقلوب بیت حرامی طواف ایدرکن بر کمسنه
ازاری اوجین باصوب ازاری چوزلدی دونوب اول شخصه
برطبانچه اورب بو رنجی شکست اولدی حضرت عمره شکایت
ایدیجک حبیله یه چغریب یا حضکی ارضنا ایله یا قصاصه

الاعجمی العز اذ بسنا

هر قلکشه

راضی اولدی دیو بیورمیوب لکن اول نسوقه یعنی رعیت در قصاص
نیجه اولور بیوردی که حکم کتاب الله بودر جبله ایدیلر بن ظن
ایدردم که اسلامه کلمکله عزتم زیاده اولا حضرت بیوردیکه عزت
اسلام زیاده در لکن حکم کتاب الله بودر مخالفت ممکن دکلدر
جبله ایدیلر ایدی بوکون بکا مهلت ویرکه یارین مضایقه ایله
ایله ایلدی صباح کور دیلر جبله متوندوغی زمین دیار بلاقع اولمش
بر فرد آفریده قلمامش اوراده جبله قیصره کلوب بنیه تنظر ایلدیلر
قیصر قایتی شاد اولوب آلمانیه استیولنه کوندروب رعایتلر
ایلردی اما جبله نادم اولوب بو شعری انشاد ایدردی شعر
تنصرت الاشراف من اجل لطمة ٭ وما کان فیها لو صبرت لها حر ٭
حالا ارناود علمایی دیرلرکه قیصر دیار مزی جبله یه اقتطاع ایلر
میروب جبله عساکریله اول دیاری ده اقامت طول زمان و
مجاورت کفار ایله لسان لری تغییر اولوب ارناود دیلی مشتمل اولدی

ارناود ایله

طایفه ٥ روس حسن شکل و بیاض لون و قابلیت صنایع
ولطافت خدمت و اطاعت سیده و قلیله عباد دنیله موصوفلردر
اما قلیله صلاح و کثیره اباق و ارتداد ایله موصوفلردر مدعیلرینه
حینا بعد حین ایله مشهور لردندر حتی بر تاتار یچه روسیه اسیر
ایدر دیرلردی اما شمدیکی قضیه عکس اولدی و تاتار ولایتنک
اکثری یا روس یعنی اخذ ایلدی حاجی طرخان و دشت برکه
خان کلیتی اخذ و نهب ایلدیلر ٭ والله الغالب علی امره ٭

دلا یتلرنی

طایفه ٦ فرنج لطافت و حسن شکل و ظرافت و دقایق

خدمته

خدمته سازقلیر و [illegible] ایدرلر دکلدر یکی دنیلن بکی و سلطان اولمزلر
نیجه بیل اسلامده عزت و رفعت بولوب عبادت و طاعت ایدنلردن فرصت
بولمزده و من یرجع علی عقبیه فلن یضر الله شیئا مضمونجه مظهر آدمشدر طایفه ٧
کرج عقل و کیاست ظ عقل و کفایت و سیر و دوایدن خالی دکلدر غلام و جاریه یی اطاعت
وانقیاد اوزره اولورلکن نوع تعذر و دناءت شاندن اوزره دکلدر
طایفه ٨ جرکس اکثر حسن شکل و صحت بدن و وقار و حشمت و دیانت
و اماناتله موصوفلردر اما ساده لک و بلاهت و نقصان تدبیر و عجب و
تکبرلری خالی دکلدر حتی مصر تخت زده سنه ثمانین و تسعمائیه ده سلطنت
برقوق جرکسی یه بتشوب تاسنه اثنی و عشرین و تسعمائیه ده سلطنت
مصر و شام جراکسه یه منحصر قولدن قوله انتقال ایدردی و کمال بلادت و
عجب و تکبرت ظن ایدرلر یکه دولت رفیع الارکان منیع البنیان
آل عثمانله ابقاهم الله تعالی الی یوم المیزان معادل و مساویدر و قدرت و قوتده
اول عایلهیه در کاهه مقاوم و مقاوی اولمز زیرا سلطان بایزید بن محمد خان
انارالله برهانه و تعالی یوم الحشر میزانه حضرتلریله سلطان قایتبای مابینده
منازعه واقع اولدقده کیال حلم و شفقتدن انتزاع ملکدن و قصد ایدوب بنفسه
نهضت ایتمیوب بعض امرا ارسال ایدردی اتفاق کسر واقع اولمغین سرخی
سامانلری یاد تخوله بیراولمشدر چون تخت سلطنت قدیم قدوم مبارک صاحب
زمان فاتح ممالک ایران و توران افتخار سلاطین آل عثمان سلطان
سلیم شاه خان ایله روح الله روحه بغرفات الجنان مشرف اولدیلر ولو لا
تحسبون الحلم عجزا لما عدیم المسؤل احتمالی مقتضاسنجه ایدکلری جارت
و گستاخلغه تحمل بیورمیوب دفع مضرت و رفع معرتلری ایچون بلاد عرب

تسعمائه ٤

مطلب
تاریخ فتح مصر و شام
از دست ٩١٩ الم

و شام و حلب جانبه لشکر جلدی اول زمانده سلطان اولدیلر منصور عورسک
چرکسلر کی اعقلی و رای تدبیر ده اکملی ایدی دیر لرکه الهی خداوندگار حضرتلرینه
اطاعت و انقیاد شریفلرندن نه صادر اولورسه اکا قناعت انگ ایدی بقیه ده
چراکسه نقصان عقل و غلبه ده جهل و افراط نخوت و عجبلری سببی ایله مرحوم
غوریلر یه اطاعت ایتیوب اطاله ایدوب سن عشر یلرندن قور قرسک
مقرده اولتورییرسه حتده واردیلر آنک حقلرنده کلام دیرلر ایدی بالاخره مرحوم
غوریلر دخی خواه و ناخواه حلب جانبنه طلوب مرجع دابده اثنین و عشرین
و تسعمایه رجبنک اواخرنده کوچ محاربه ایدوب چراکسه منهزم اولوب سلطان
غوریلر و نایب شام سیباییلرا شجع و اعظم امیرلرندن مقتول اولوب بقیة
السیف ایله روب میدان کارزار دن فرار ایدوب منکوس و مغلوب معاوده دیوب
طومان بای نام چرکس کرامیر کبیر ایدی سلطان ایلدیریلر ایشتدم کرحضرت خداوندگار
شامدن تکرار ینه رقعه ارسال ایتمش کرمقر و موطنکزه عسکر ایلیتوب بالکلیه
دفع و استیصال ایتمکزه راغب دکل این اکر حماقت ماضیه کزدن توبه و
انابت و خطبه و سکه نام نجسته فرجامه ایتمکله اجابت ایدرسکز جان و
مالکزه امین و مملکتکزده سالمین اولورکز والا عسکر ظفر رهبر ایله ایرشدم
دیمکزه حاضر اولکن چون قلة عقل و کثرة جهللری قابل علاج دکلدیلر
اصرار و استکبار ایتمکلرین اوزره رفع رایت عناد و ترک سلوک
طریق انقیاد ایتدکلرین ایچون لابد بنفس شنبه ثالث و عشرین و تسعمایه ذی
القعده سنه شامدن نهضت بیورب غزه ده معسکر ده پنجه دفعه محاربه
واقع اولدی اما عصفور ایله شاهین و روباه ایله شیر عزتین برابری اولور
آخر الامر جمله سی عرصه پیکار و معرکه ده دریای هلاک اولوب دولت لری

ماصدق

ماصدق کان لم یکن شیأ مذکورا اولدیلر وکان امر الله قدرا مقدورا
بکرلیل و ابزادهی چرکسه قریب وطن جهتنده و اخلاق جهتنده سیاه رنگ
قسمندن بری هند یلر در هند بر ولایت در جنوب مشرق ناحیه سنده
و خلقی اکثر اسمر اولور اما بعضنده بویی جمال دخی اولور میرخسرو دهلوی
بعض تغزلاتنده ایدر هندوی مرا کافر ترکانه ببینند زو سینه رومن
چون بت و بتخانه ببینند سوق الرقیق صاحبی ایدر اهل هندک قدری
موزون و رنکلری اسمر و طیب نکهت و حسن نعومت بدن و عقل و سداد
دن و حکمت و صناعت و وفای عهد و مودتدن بهرمند اولدقلرندن
مبالات ایتیوب جرایم عظیمه یه اقدام ایلرلر صالح لری ایو صالح و
طالح لری غایت طالح اولورلر امراض نزلویه انکله چوق عارض اولور تعدیه ده
فراستت صاحبی هند یلر حقنده بویله دیشکه والهند فیهم عقة وفسق
وقسوة وباطل وحق لهم شعور لهم قدود وهم اهفیل وهم عنید انتهی
بوزمانده هندن طواشی لر استعمال ایدرلر ولکن سوء خلق و کثرة فساد
لری سببی ایله مذموملردر شعر قلیل العقل والادب کثیر اللهو والطرب
وانکردن عقل سلیم و خلق حسن اعجب عجیبدر کثرت طربلرینه سبب قلة
عقللری بزرو بعض بلاد حارة ده آغز خدمتکردن بسته یه صالح دکللر در
مقصده یه فراستله ایدر وفی النزهة عن غلظ الطبایع وفیهم میل الی الجماع
طایفه حبش انکردن اصلح در خلقلری ملایم در ولکن جسملری
ضعیف و حیض و عمرلری قلیل و قبح اولور با هی اجناس دخی الطوار و احوالندن
تفرس و تحدث ایلیوب استعمال ایلیه لر وکاه اولورکه دینی جهتندن
فرد معقول اتفاق مجهول واقع اولور آنکیچون فردکل ایو لکی معلوم اولمیوب

جنس کم اولمق مرادی کسی دخی اولورا دیو جسنده دانا بصیر و دوراندیش
اولور واللہ تعالی اعلم حقیقۃ والیہ المرجع والمآل **باب سادس**
تدبیر مدن وضبط مملکت وقواعد شاہی ولوامیس آلہی بیانندہ در
و بو بابدہ ایکی فصل ایراد اولندی **فصل اول** انسانک مدنی
احتیاجی و بو خلق شرفی بیانندہ در اگرچہ مقدمہ دہ بزبو مقصودی
ایراد ائتشدک اما بو مقامدہ خواجہ نصیر وفاضل دوانی یہ اقتدا و
سابقدن زیادہ تفصیل ایلدک اولا معلوم اولسونکہ موجودات ممکنہ
ایکی قسمدر **بریسی** اولدرکہ کمالاتی وجودنہ مقارن اولوب جملہ سی بالفعل
حاصل اولمشدر **ایکنجی** کمالاتی وجودندن متاخر متدریجا حاصل
اولمق اجسام مرکبات عنصریہ کبی و بو قسم حرکت کمرکب آنوکلہ قوتدن فعلہ
ونقصاندن کمالہ جیقہ و بو حرکت اسباب معاونتی اولمغیچہ حاصل اولمز
واسباب دخی یا صور در مادہ یہ نطفہ کبی والحاعارض اولان صور علقہ
ومضغہ وصورۃ جنین کبی کہ متعاقب مبدأ فیاض دن فیض اولوب آخر
صورت انسانیہ یہ مؤدی اولور وصورۃ حکما اصطلاحاتندہ کمالات
ثانیہ اولمق دخی دیرلر یا معدات درکہ مادہ یہ متعاقب برلی کلوب بینہ
کیرو دب بریلی دخی کلوب آخر مادہ یہ کمال اولان صورتک حصولنہ مفضی
اولورلر غذا کبی کہ بدن انسانہ متعاقب منفعل اولوب نشو و نما سندہ
کمال ممکنہ مفضی اولورلر و معاونت دخی مطلقا اوچ قسم اولوب بریسی
اولکسی معاونتہ بالمادہ در یعنی معین اولان شئ معاونت ایتدوکی شئ
جزء اولمغلہ معاونت ایلیہ غذا کبی حیوانیاتہ معاونتی کبی ایکنجی معاونتہ بالآلہ
در یعنی معاون و معاونت ایتدوکی شئ آلتی اولہ حیوان تناول غذا ایتدکدن

صکرہ

صکرہ ایچدوکی یمیشک صیوسنہ نفعی بولدرکہ غذا اولمق آنچون ہضم اولنمغہ
ضیقیہ کبرمکہ مستعد ایلر **اوچنجی** معاونت بالخدمۃ در معاونتہ بالخدمۃ
اولدرکہ معینک فعلی معاونت ایتدوکی شئ یہ نافع اولہ حذف تکارک فعلی
کبی ستیدہ نافع وآنک غرضنی محصلدر **ومعاونتہ** بالخدمۃ دخی آلت
نوعی در برسی خدمت بالذات درکہ معین فعلنی معاونت ایتدوکی
کشی نک غرضنی تحصیل ائتمک آنچون ایلیہ محلوکک مالکنہ ایتدوکی خدمت
کبی کہ ذکر اولندی **ایکنجی** خدمت بالعرض درکہ معین فعلنی غرضی آخر آنچون
ایلیہ ولکن بو فعل معاونت واقع اولان شئ یہ دخی نافع اولہ چوبانک
رمہ یی کوسدیکی ایتدکی خدمت کبی کہ اصل غرضی صاحب رمہ یہ خدمت
وآنک رضاسنی تحصیل در لکن رمہ یہ آنک مرادی اولدوغیچون خدمت
ایلیہ ومعاونت وخدمتی صاحب رمہ یہ بالذات ونفس رمہ یہ بالعرض
اولور **وحکیم** فاضل معلم ثانی ابو نصر فارابی قسم اولہ مثال اقامی
دن کمتر مش مثلا اغنی قسم ایکنجی حیوانیاتی اہلاک ایدوب ترکیب
ارکانی باطل ائتمکلہ عناصرہ بالذات خدمت ومعاونت اولورکہ حیوان
مرکب ترکیبی حکمہ باطل اولمغلہ متفرق اولوب اجزاسی عناصرہ ملحق
اولور **اما** نفس حیوانیہ خدمت ومعاونتی یوقدر بلکہ انلرہ ضرری
وار در معاونت عنده قالدی **وقسم ثانی** یہ سباع بہائمی افراسی
واہلاک ایتمکلی مثال الحمش زیرا سباع اہلاک حیوان ایتمسندن
عناصرہ نفع اولور زیرا اجزاسی متفرق اولوب ہر عنصر کہ حیوانندہ
بالقسر کلوب مجتمع اولمشدی حیز اصلیسنہ واصل اولور ولکن سباع
افتراس حیوانی کندی نفعی ایچون ایدرکہ لحوم ودماسندن تغذی

ایدر بخلاف افعای کہ لسع ایدرکی حیوانرن تمتع اولمز پس افعای کہ غذا و خدمتی بالعرض اولیوب بالذات اولور سباعک بالذات اولیوب بالعرض اولور بو در خواجہ نصیر و فاضل دوانی حکیم فاضل ابو نصر فارابی دن نقل ایدرکلر ان کہ کی ل ایضاحلہ تقریر ایلدک اما مخفی اولمیہ کہ افعای حیوانات کندویہ مضر تو ہم ایدوب لسع ایلر پس انلر دفع کندو ایچون اتمش اولور غایتی جلب شہوت اجلیچون اتمیوب دفع ضرر اجلیچون کہ اثر قوت غضبیہ در اتمش اولور پس خدمتی کندویہ بالذات غذا و معاون و نباتات و حیوانات انسانہ اوچ طریقیلہ خدمت ایلر

لر اعنی خدمتہ بطریق المادہ و خدمتہ بطریق الآلہ و خدمتہ بطریق المعاونۃ اما انسان انلرہ خدمت ایلمز الا دیمیچی طریقیلہ کہ خدمتہ بطریق المعاونۃ در زیرا انسان اشرف در آخشتہ خدمت ایلمز بلکہ عکسن اولور اما بطریق المادہ خدمت ایدرکلر زیرا انسان بحسب الظاہر بدن و روحدن مرکبدر و بدن غذایہ محتاجدر پس مرکبات بالذات غذا و مرکبات خمنندہ انسانہ غذا اولور لر غذا خود کلور معتقدیدن جزو بالفعل در نتہ کہ مقدمہ کتابدہ بلدر مشدر پس مرکبات و غذا مر بطریق المادہ خدمت ایدرکلر ظاہر اولدی اما بطریق الآلہ خدمت ایدرکی دیمیچی ظاہر در مثلا تراب انسانہ مسکن اولور و آنوکلہ کل و آجر و لبنہ ایدوب جدار و ماکن ایلر و ہوا خود نفسندہ لازم اولور زیرا ہوای جدید کلمز سہ روح حیوانی کہ حرارت غریزیہ نک بخارلریلہ فی الحال محترق اولوب باطل اولور اما اول ہوای روح حرارتندن حرارت کسب ایدوب بتقفن طوتر اکر اخراج اولمز سہ بدنہ بدن و روحی متعفن ایدر اول سببدن

ادخالی

ادخالی راحت اولدوغی کبی اخراجی راحت اولور پس مضرلری دفعی دوغمت موجود است دیدوکی بودر وصولک آلہ اولدوغی یا خود دیدرکی غذایہ بذرقہ اولوب او کندہ دوشوب آنی حافظ حنیفیہ ادخال ایدوب بدنک جملہ سنک تغذیہ سنہ سبب اولور و آتش آلہ اولدوغی طبخ غذا اتمکہ ظاہر در مرکبات دخی بعضی غذا بعضی دوا اولوب خدمت ایلر و بعضی دخی مسخر اولوب مہما تندہ آت و قاطر کبی بندہ خدمت ایلر بقر کوکہ حراثت و زراعتندہ خدمت ایلر و طلب بکی کہ صید و حراستدہ خدمت ایلر نتہ کم تنزیل اسمانی دن بخدمتلرہ اشارہ بیور مشدر وسخر لکم الفلک لتجری فی البحر بامرہ و سخر لکم الانہار و سخر لکم اللیل والنہار و سخر لکم الشمس والقمر دائبین ان نہ اجرام سماویہ دخی خدمت ایلر اما انلرکل خدمتی بطریق المعاونۃ در بطریق الآلہ دکلدر انلرکل خدمتنہ دخی قرآن عظیمدہ اشارہ اولنمشدر و بیت مشہوردہ دخی اشارہ در

ابر و باد و مہ و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی بکف آری و بغفلت نخوری

زیرا شمس و قمر حرکاتیلہ لیل و نہار اولوب یوم قرار و سکونہ مناسبدر زیرا اضواء و انوار یوم و سنہ یہ عرف اولمغہ مانعدر اول سببدنکہ یوم جوہر روح باطن بدنہ توجہ اتمکلہ ظاہر بدن ارواحون یہ اجلہ خالی اولوب اعصاب قوایہ استرخا و تعطل کلمکدر حواس قویدہ و اعصاب محسہ اعضا مستریح اولمیچون پس انوار و اضواء چوق اولیچق ارواح ایچرویہ متوجہ اولمز زیرا ارواح نور عالمندندر جنسی کور بحکل شمع رخسار کہ میل ایدرکہ استریحی دلیل چونکہ روشنر الجنس الی الجنس میل متقضاسنجہ اول انوار یہ قویوب ظلمت خانہ بدنہ توجہ ایدر مز ورروح

اولنمشدر

مطلب
عناصر اربعہ باجسام کثیفہ بیان آنلرک

ان ای انوار عالم شهادت بجمال عالمدن اولدوغی ایچون سبب ایجاد کون
طفل رضیعده دخی ظاهر درکه بر شعله کورسه اول جانبه متوجه اولور قالور
پس بو سه ظلمت مقتضا ایدوکی تک کیمسه ظاهر اولدی آنینی تحقیق
خود ظاهر در آدمی خود کورنز زین بو دم استه یا مظلم بره کیدر یا ایلیه
کورنین ستر ایدر اطبا انوکچون بو دم زهار مضر درکه بو دم غرضا اولمز
دیدیلر پس حق جل و علا بیک وجعلنا اللیل سباتا والنهار معاشا
وجعل لکم اللیل لتسکنوا فیه والنهار مبصرا بیور دخی بو در دخی حرکات
شمس ایله فصول اربعه متمیز اولوب انسان قوتنی بعض فصولده زرع
بعضنده سعی بعضنده حصاد و دیاس ایلیر بو حرکات قمریه ایله شهور
وحرکات شمس ایله ایام متمیز اولوب مواسم عبادات واوقات طاعات
معلوم اولور قل هی مواقیت للناس والحج بیور دخی کم واجال بیوع
واجارات دخی انلر ایله معلوم اولوز لتعلموا عدد السنین والحساب
بیور دخی بو کی والحاصل خدمت ومعاونت افلاک وسماویات ظاهر در
اما همان بالعرض میدر بو خه بالقصد انسانه خدمت انکیچون بی خلق
اولنمشدر حکما که ملائکه یه انساندن افضلدر دیو ذاهب اولمشدر در
اولکه مذهبه ذاهب اولورلر و دیرلرکه افلاک حرکاتی سفلیات احوالی
منتظم اولمیچون دکلدر زیرا فلکیات عنصریاتدن افضلدر افضل اقصه
بالذات خدمت ایلیر بلکه افلاک حرکاتی عشق و محبتدن ناشیدر
جمال لایزال مبدا مشتاقه عاشقلر در حرکات دوریه انتظام و دفاع
ممکنه سبی قوتدن فعله جمله استکمال و مبدا اول جل ذکره حضرتنه
کمال من جمیع الوجوه در و مبادی عالیه یه عقولدر و جمیع کمالاتلری

بالفعل

وجعلنا نومکم سباتا
وجعلنا النهار معاشا
الروم

حرکات دوریه تشبیه فلکیات حرکات
دوریه تشبیه کمالات وسعادات

بالفعل حاصل و جمله سی غایت مراتب کمالی محل ارینه اصلدر تشبیه ایدرلر
ومبدا اولی ومبادی عالیه دن بو تشبیه سببی ایله انلره انوار کمالات
وابتهاج وسعادات فایض اولور نه بو کمالات وسعادات انتک
فیضنه استعداد حاصل ایتمه لریله بایان وغایت دار در بو حرکات
دوریه دن سفلیات احوالنه دخی انتظام حاصل اولور ذلک تقدیر
العزیز العلیم اما فلکیات آنی مقصد ایتمه لریله بلکه جانب علویاته استغراق
لریدن طرف سفلیاته اصلا التفات دخی ایتمه لریله بو قضیه قالدیکه محضا
سفلیات ایچون حرکته ایدیلر و مقصد و مراملری سفلیات انتظامی اولمه
حاشا بیم عمه ذلک اما اکثر متشرعلر کرانسانی افضل مخلوقات تصور
دیو ذاهب اولمشلر در دیرلرکه فلکیات انتظام امر بنی آدم واولی عالم
بو عالمی اصلا چیکون مخلوق قدر نته کم حدیث شریفده کولاک لما خلقت الافلاک
دلالته ایدر و دیرلرکه تر رتبه ده وار در اولدیکه یا بنی آدم خلقتک لاجلی
و خلقت الاشیاء لاجلک و ملائکه نک انسانه سجود ایتمه و کلمه نک شرکی
بو طریقی بو مقامده تاءمل ایدن لبیبه منکشف اولور اما مرکبات عنصریه نک
انسانه جمیع انواع خدمت ایتمه کلمه نک نزاع ایلیر حتی حیوانات
راکبی شکلنده و خفوات و نباتات و معادن ساجد هیاتنده
واشجار پر یاخضره قایم صورتنده خلق اولندوغی بو در کی بو کی
اشارتدر کی ملائکه یه سمواتک ابتدای عالمدن انتهایه دک بعضی
ساجد بعضی راکع بعضی قایم اولدوغی کبی بونلر ده ابتدای خلقتدن
انتهاسنه وار یخه انلره نسبتله اولوب مولای حقیقیسنه انسانه
خدمت ایتمکله عبادت ایلیر لرنته کم بیور دی نبوا الزکی خالقکم مافی الارض جمیعا

سرو در باغ ستاده چه کند ۔ در کتاب تو رود کو دش یاد کر
اما افراد انسان بری بر بینه خدمت معاونت طریقی اورزه خدمت ایلر اما
معاونت مادّه طریقی ایله و معاونت آلت طریقی ایله خدمت ایلمز زیرا
انسان جوهر مجرّد در جسما یاد کلدر نتیکم مقدمه ده کتابده جوهر مجرّد
آخرده جزء اولمز بیت چو جزء لا یتجزی است آن دبان یی شک
چه کونه جان منش کشت جزء لاینفک ۔ و آخر آلته دیمی اولمز
خواجه نصیر طوسی و فاضل دوانی بو مقامده بویله دیدیلر اما خفی اولمیه
کر بوفقره مناسب اولدرکه ظاهر حاله نظرا اولنوب انسانه مجموع روح و
بدن یا بدن حیی ناطق اعتبار اولنه نتیکم انسانک تعریف مشهورنده
حیوان ناطق و حیوان جسم نامی حساس متحرک بالارادة دینلش در
پس بوتقدیرجه افراد انسان بر بر بینه خدمت بطریق آلاته دیمی
دیمکر زیرا انسان توالدی در ایسه کل دشی ایله جمع اولمق کرکی کبی
ولد حاصل اوله پس پدر و ما در فرزنده خدمت بطریق آلاته اتمش
اولورلر والعجب مذکور فاضل لرمرکبات عنصریه انسانه بطریق آلاته
خدمت ایلمز زیرا جزء مغتدی اولور دیو تصریح ایتدیلر انسان
جوهر مجرّد اولیحق بو تشبیلری راست اولمز اول موقعده انسانی
مجموع روح و بدن اعتبار ایدوب مرکبات عنصریه الخ خدمت بطریق
الماده ایدر دیدیلر بو مقامده انسانی مجرّد روح در دیو جزم ایدوب
انسانک بر بر بینه خدمت بطریق آلاته دیمی ایدر آما خدمت
بطریق الماده ایلمز اما حیوانات بر بر بینه خدمت اتمکلرینه تفصیل
بودرکه ایکی قسم در بری توالدیدر کاب و آم اجتماعندن مولود

اولور

اولور مالذات انسان و فرس و بقر کبی یا بالواسطه طیور کبی کر اجتماعلرندن
بیضه حاصل اولور اکرچه بو قسم لقلقده ولادت دیمکر حیی حفاشه
کبی بر سه در و فارسیده شپره دیمکر طایر اولود دیو تعریف ایدوب
اولود قیودی ایله سایر طیوردن تمیز ایدرلر اما اصطلاحده طیور دیمی
مطلقا توالد ده داخل و حیوانات متوالده دن معدود در بو معنایه
اشارة اولسون ایچون اولادین بالذات و بالواسطه یه تقسیم بر کونه
ایدوب طرف قسم ثانیده ادخال ایلدیکی وحیوانات نک بر قسمی توالدی در
کاب و آمه محتاج اولمیوب حاصل اولم صولرا رکمذ یلمیزده حاصل اولور
اولور دیمکر بعض نسخه کرده افراد کلمه متکرّ اولوب اهلاس حرث ایلدوکی
دلالت ایلر ۔ و فقره بعض کسنه لردن اشتدم دیار حریه ده بر فاره یه
بر تیه کوردم نصفی کم و عظم اولمش نصفی هنوز تراب اما هیئة فاره
اوزرینه دیرلر دیمی وانسان و فرس و بقر و انارکبی حیوانات کبار
دخی توالد اولور ۔ اما اهل ملل تتنده کر حدوث عالم جائیلر در ظاهر در کر
آدم علیه السلام توالدی در نیته کم بیوردی کمثل آدم خلقه من تراب
اما فلاسفه قائلدرکه قدم عالمه ذاهب اولمکلر در زیرا طوفانات عظیمه
اولوب جمیع افراد انسان و حیوان هلاک اولوب بنیه توالد ایله حاصل
اولوب بعده تناسل ایدوب عالم معمور اولمق جائز و واقعدر
حتی بعض افاضل رساله سنده ذکر ایلر بنیچه آدم توالدی وجوده
کلمکدر کاهی طوفان آب اولوب عالم غرق و کاهی طوفان نار
اولوب جهان حریق اولوب بنیه توالد ایله نوع وجوده کلمکدر اما
بو آدم مشهور توالدی دکلدر بلکه توالدی معتدبه اسمی رسمی منسی اولمشدر

222

بو آدم تو الدی در لکن قلة نسل زمانده اولوب اکثر افرادی مشترا و لمغله
ابو البشر اولمغله مشتهر اولمشدر نوح علیه السلوم یکی دانه هوالهادی
پس حیوانات متوالده بری بریه معاونت بالاله ایلر زیرا اب و ام اجتماعنه
محتاجدر اما حیوانات متوالده اب و امه محتاج اولمغله معاونت بطریق
الآله ایله زنده متحقق اولمز و متوالدالاولان حیوانات دخی صغیر و محتاج
تربیت اولدوغی زمانده و معاونت بطریق الآله و بطریق الحذمة بولینور
اما کبیر اولوب تربیته احتیاجی قالمدوغندن صکره معاونت بالکلیه منتفی اولوب
هر بری مستقل اولوب اکثر حیوانات تک حالی بولدر اما بعض انواع بر برحال
محتاج معاونتدر حشرات دن نمل و نحل عسل یکی مجتمع اولوب هر بری بیته و
منازل و حفظ اقوات اتک ده تعاون ایتمیچه معاش ایده مزلر خصوصا
نحل عسل یکی که پادشاه سز اجتماع و تعیش لری ناممکن و پادشاهلری بحسب
الخلقة ممتاز دیکیی اولمله بری قتل ایدوب اتفاق اولمیچه تعیش ایده مزلر
وکابی محاربه ایدوب قتلی غالب اولورسه تخمتکاهلری آنوک اولور
و حاجبلری و ستقالری معین در و طیورک دخی بعض انواعی مستقل
معاش ایده مزطورنا و دشتی قاز یکی که جمع اولوب بعضی دلیل راه و بعضی
حارس اولمیچه سفر و معاش ایده مزلر پس بو انواع دخی حضرت بطریق
المعاونه بر بریه مقرر در مقصود بو تفصیلدن اولدرکه انسان بقای نوع
و بقای شخص ده بر بریتک حضرت و معاونتنه سایر حیوانات دن ارتوق
محتاجدر حکمتی اولدرکه انسان عقل و تمیز ایله موصوف و ممتاز در پس
حق جل و علا جمیع مصالحنی اکر غذا و کر لباس اکر سلاح اکر مسکن کندونک
تحصیلنه و رویته تفویض اتمشدر زیرا فکر و عقلله جمله سن تحصیل و تکمیله

قادر

قادر در لکن حیوانات حلیه و عقل و تمیز دن خالی اولمغله ضنایع
ارتوق سوئلر ایچون آنک مصالحنی ولوازمنی طبیعی اتمشدر کندولرکی فکر و
تدبیرنده مفوض اتمشدر سابقا حیوانات نک اسباب معاشنی بیچه
طبیعی دیو بیان ایلدک بنه اعاده اتمیلوم چون انسانک لوازمنی کسبی و
تحصیلنه محتاج اولدیی پس اجتماعلری که متمدن اولمغه عبارتدر ضروری
بر برینه معاونتلری لازمدر زیرا بر کشی لوازمنه مستقل اولمز و بونک
نوع تفصیلی سابقا ایراد ایلدک بر رغیف یمکه زرع و حصاد و دیاس
و طحن و خبز لااقل لازم و بر کسنه بر بیر قفتان کیمکه قطن زراعت
و جمع بذه حلاج دانه سندن تخلیص بذه غزال غزل بذه حایک نسج
بذه خیاط خیاطه اتمک کرکدر هر بری بر حرفت و صناعتدر عمر بنه بر کشی
بر یا اکی حرفت تحصیل ایده و اول حرفت و صناعتله الآته محتاج دیکرلرینی
اشلمک دخی بر حرفتدر حال بوکه بو صناعتلری تحصیل ایدیچه غدایه لباسه
محتاجدر پس ظاهر اولدیکه انسانه اجتماع غایت محتاج ایمش که هر بر کس
بر صناعت اختیار ایدوب آنی اشلیوب کندویه لازم اولان حوج مقدارینی
ارتوغنه آخرینه ایصال ایده مثلا خیاط کندو لباسنه دکدیکده آخرینی
لباسنه دکیوبره و بخار تکندوا ولدیکی بیچه قدیکده آخراوینی بیچیوبره
و آخرینه اجرت آلوب خیاط کندونک لباسنه دکدیکی مهماتنه صرف
ایلیه که جمله لوازمی حاصل و مهماتی حاضر اولوب معاش ایده اکر جمله افراد
انسانک همتی بر صناعت اوله معیشت مختل و زندکانی بر خلل اولورایدی
پس حکمت و لطف الهی درکه جمیع افرادانسان صنایع شریفه یه طالب
اولمیوب بلکه صنایع خسیسه یه و دنیه صنایع شریفه دن ارتوق راغب

مقدار دن

اولور لرنته کم اختلاف العالم رحمة حدیثنده بونا ویلیا یلدیرکه یعنی
حمت لرنیک اختلافی رحمة و بعضینک حمتی تفسیر و حدیث و بعضینک فقه و
احکام و بعضینک نحو و عربیت در بو سبیله جمله علوم الله محمد علیه السلام
ایچنده مکمل و نته کم افراد بشر تقدیر ربانی ایله مفقر و غناده مساوی
دکللر در زیرا جمله انسان غنی یا جمله فقیر اولسه بر فرد بر فرده خدمت
ایلمز دی زیرا خدمته خادم جانبندن احتیاج مخدوم جانبندن منفعت
التقا لنه قدرت اولمغه موقوف در جمله افراد غنی اولسه کمسنده احتیاج اولمغین
بر فرد خادم اولمزدی جمله سی فقیر اولسه بر احد منفعته قادر اولمدوغیچون
کمسنه الخا خدمت المزدی پس اختلاف احوال اولوب محتاج اولنلر خادم
و منفعته قادر اولنلر مخدوم اولدیکه مخدوم خادمک خدمتندن بدنیه سیله
متمتع و خادم مخدومک منفعت مال و جاهیله منتفع اولوب جمله نک مرادی
واصل و نظام عالم حاصل اولمه چون ظاهر اولدیکه انسان اجتماع و تمدن
ایتمیجه معاش ایده مز و اجتماع و تمدن دخی مطلقا فسادیله واقع و صلاحی
مشتمل دکلدر زیرا طبایع مختلفه و آراء متباینه یعنی هر کشینک بر
مرادی و مطلوبی وار نفس الامرده مرادلرین هر نه طریقیله اولورسه اولسون الصح
استر خصوصا نفوس عوام که غیر مهذب اولوب و اماره بالسوء در
پس هر نته ایلکی کمسنه نک مرادی اولیجق تنازع و تزاحم اولمکرکه
اول بکا کرکی بو بکا کرکی دیه کرکی هر بری آخرینی منع ایتمک استه کرکی
لاجرم تنازع و جدل و فتنه و فساد اولمکرکی و اشخاص بر برینی افنا و
اهلاک و هر کشی تحصیل ایتدوکی شیئ آخر غصب و نهب ایدوب معاش
ممکن و اجتماع میسر اولمکرکی پس هر تدبیر کرکی هم افراد انسان متمدن

و مجتمع

و مجتمع و هم اول فساد لرینی و منع اولیله هر شخص مراد شهوانی
سنی جلب انمک ایچون آخرینی دافع اولمیوب کندوسی مستحق اولدوغنی
مرادانه دافع اولیه بوتدبیر و بو سیاست عظمی درکه بونلکله اجتماع
ممکن و فساد ممتنع و مندفع اولور و بو سیاست حاصل اولمز الا اوج
شئه ایله نته کم سابقا اشارت اولنمشدر بریسی ناموس شارع
ایکنجی حاکم مانع اوچنجی دینار نافع در اما ناموس شارع
دیدوکیمز اول شریعته الهیه درکه اوامر و نواهی و زواجر و حدود و احکام
سیاسائیه مشتملدر و لابد درکه بو شریعتک واضعی صاحب سائر
افراد انسان دن وحی و الهام و قرب ملک علامله ممتاز و مفضل و سرفراز
اولور زیرا کافه انام و عامه انعام و عوام هر شخصک وضع ایتدوکی
احکام و سیاسانه اطاعت و انقیاد تلمز لر و امر ایتدوکی اوامر و
نواهیه اجابت و امتثال ایتمز لر مادامکه واضع شرائع اولان کمسنه
اول شریعتی وحی و الهامله رب الانامدن تبلیغ ایتمیه و شریعتی قبول
ایتمز سکوز حق جل و علا طرفندن کرفتار عقوبات والامده قلوب سنه
مقبول ایدرسکوز مجازی بالاحسان والاکرام اولورسنز و بیمیه دعوا سنه
معجزات باهره ایله تائید و قصر ثبوت و رسالتنه اساس خوارق
و عادت ایله احکام و تشیید ایلمیه اکر دیرسک جائزکه واضع
سیاست پادشاه قاهر اولوب بلاد و عباد ایچنده سیاستنه
اجرا ایلمیه نته کم مقتدای طائفه دمغول چنکیز خان سلطنتنده
تمکن بولیجق عقل و کیاست ایله سیاستلر وضع ایدوب آدینی یاسا
دیدی و حکم یاسا ایله عمل اتمینی قتل بی دریغ ایدردی و بو یاسا

اولاد و اشباه علی آرسنده مقبول و مسلم ایدیا خوب [illegible]
اولور اول وضع ایدن پادشاهک اولاد و اتباعنک دوین دایم و دیده ور
حوادث روزگار سی دولتنده قایم اولدیغنه آیا عادت روزگار و
قانون حادث لیل و نهار آنک اوزرینه در کار شیخ سعدی دیدوکی کبی
چنان دست بدست آمد ست ملک بما بدستهای دیگر همچنین بخواهد رفت
چون سلطنت خیمه سی اول خانه دان دن جدا اولو و کوشکهای نوتنخانه
دیگر دن صدا ایده اول قانون مبتذل و اساس سیاست و احکامی متزلزل
اولسه کرک مثالی ذکر اولنان یاسای جنگیز خانی در کار اوائل سنه ستمائیه
هجریه ده احداث ایدوب کندو اولاد و اعوانی اکثر ممالک معتبره ده ربع
مسکونه ممالک اولدیکی نته کم کتب تواریخ خصوصا تواریخ جهانکشای
وزیر عطاملک جوینی اندن خبر ویرر و مع هذا یوتا فیوتا مضمحل و
متلاشی اولوردی تا کرخلود و خمین و ثمانمائیه ده فی الجمله ممالک ماوراء
النهر ده کی اعقاب و اولاد تیمور حکام ایدیلر خواجه ء احرار خواجه
ناصر الدین عبید الله نقش بندکی رضی الله عنه خدمتلرینک سعی و همت لری
ایله بالطبیعه رفوع و مضمحل اولوب ساحه ء عالم غبار فساد دن پاک و
طاهر اولدی فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین بخلاف
شرع شریف مطهره و قواعد احکام منوره ء دین احمدی و شرع محمدی صلعم
و علی آله و اصحابه و ازواجه و ذریته و امته اجمعین که روی عالمی منور و شام بین
آدمی معطر ایدر لی بیک بیله قریب اولدی و هنوز بوستان فوائد و
عوائدی تازه و طری و اساس احکام و قواعدی شایبه ء تنزل و
تزلزلدن بعید و بریدر موضع بر بسته ذکر باشد و خود درسته ذکر پس چون

ثابت

نسان بنی و رسول الله مبدار فیاض و رب قهار ه مولی کرک کرک علی الدوام
مطلع جمله عالمیان و مقبول بهم ء آدمیان اولمه نبز رسول و بنی دیدوکمز
شخص فاضله حکما ء متقدمین صاحب ناموس و شرعنه ناموس
و متأخرین بنی و شارع و صفنه شرع و دین دیرلر و افلاطون بو طائفه ء
علیه حقنده هم اصحاب القوی العظیمه و ارسطاطالیس هم الذین
عنایة الله تعالی بهم اکثر دیشدر پس عوام الناس حکما ء یونان شرایع
انبیای منکر در دیدکلری یغز و اقعدر نعم یونانیلر ده بعض طوائف فلاسفه
نبوات و معاد و مجازاته انکار ایدرلر نته کم کتاب مقدمه سنده یازلدی
اما حاکم مانع دیدوکمز اول کمسنه در که تائید الهی ایله ممتاز و توفیق تامه ایله
ایله سرفراز اولمه که هم بنظم مصالح بلاد و تکمیل نفوس عباد ایتمکه قادر
اولمه و بر شخصه حکما ء علی الاطلاق و احکامنه صناعت ملک دیرلر و
متاخرون الکاخلیفه و منلنه خلافت دیرلر و طائفه ء شیعه
الکا امام و امامت دیرلر و افلاطون الکا مدبر عالم و ارسطاطالیس
انسان دیر یعنی اول انسان که وجه لایق اوزرینه حفظ مدینه ایله
و چون زمام نظام عالم و صلاح کارخانه ء بنی آدم و بونک بیک صاحب
دولتلک کف کفایتنه موکول و تدبیر سیاستنه منوط اولمه مباحث
و برکات احوال برایا و رعایا یه شامل و نفوس ناقصه حضیض
نقصان و هاویه ء هبوطدن دروده ء کمال و عزت قرب ملک متعال
واصل اولور نته کم خلفا ء راشدین ائمه ء مهتدین خصوصا
فاروق حفاظ و صواب امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنهم

اعظم

زمانلرنده ایله ایلیگی ، واکر مدبر عالم وصاحب سیاست اعظم یعنی بو معقول فاضل

صاحب سعادت اولمزسه روی یر وزکار خلیقه ی عدل وانصاف

ایله حالی وزوالی معموره ی عالم انین مظلوم وفریاد داد خواهیدن

خالی اولمه کرکدر بنا علی هذا الراشدین کرتقلب متقلبه نصب

خلفای عدل اتمکه مانع وشام عالم سنایم عبدالتدن شمه یه قانع

اولمشدر ، وخواجه ی کاینات علیه افضل الصلوات بوحالدن خبر

ویروب الخلافة بعدی ثلثون سنة ثم یصیر ملکا عضوضا ، بیوردی

سیم هر عصرده واضع شریعت اولمق لازم دکل اما حاکم شریعتین اعمال

واجرای ومواد جزئیه ده نقض شارع یوغنیسه قواعد کلیه سندن

استخراج واظهار وابدا اتمک لازم بوقدر ته متقدمین ناموس اصغر

دیرلر وعلمای متاخرین اجتهاد دیرلر که خلیفه ی برحق اولان کمسنه ده

شرط در وجناب رسالت پناهی صلی الله علیه وسلم علمای امتی کانبیاء بنی

اسرائیل والعلماء ورثة الانبیاء ، بیوردیغی بودر وظل الله وخلیفة الله

دیدکلری بوصاحب دولتدر زیرا افعالی صاحب ظله مطابق وجمیع

هیئات ومقادیر ده موافقدر پس متصرف صوری عالم دخی

متصرف حقیقی ومالک علی الاطلاق حضرتنه بسط عدل واحسان

وفیض وجود وامتنان ایتمکده وجور وعناد وظلم وبلاد ایتمکده

منزه ومقدس اولمقده وارباب استحقاق واستعداد فیض

جود وتوالی ی ملاحظه ی اعراض ونشر فضل وافضالی مطالبه ی

اعواضدن خالی اولمقده طاقت بشری یتشدیکجه موافق ایسه

وبالجمله مبدأ اول کامل من کل الوجوه فضیلی ایله بود خی یا بنی آدم

نوعنده

تفاوت بین العرش والفرش در آدمی

نوعنده کامل ، فکونوا باخلاق الله ، مضمونیله عامل ایسه ظل الله فی الارض

تلقینه لایق وخلافت حقیقیه مصداقیله متصف وفائق اولورسه کم بو

بیتلری بیلمیندر مثنوی حق بود هیچ شخص اوسایه سایه از نور میبرد مایه

هرچه در ذات شخص موجود است ، بی تفاوت ز سایه مشهود است

دو نظر کن بدان درخت بلند ، که چو در خاک هست سایه فکند

هرچه بینی ز شاخ وبرک وبرش ، هم در سایه ظاهرست اثرش

همچنان هرچه ایزد متعال ، دارد از معنی عطا وکمال

پرتو ظل آن بود پیدا ، از دل دست حاکم والا

وبو حاکم طبیب مزاج عالم در که اعتدال نظام عالمی که صحت اندن عبارتدر

حاصل ایسه حفظ زائل ایسه اعاده ایدرسه کم طبیب مزاج انسانی

اعتدال مزاج شخصی که صحت اندن عبارتدر حفظ واعاده ایدرسه کم

اعضای انسانی نک بعضی رئیس وبعضی مرؤس وبعضی بعضنه محتاج

وموقوف مثلا جکر که کبد در روح حیوانی ایله حیات بولمقدر بوکرکه قلب در

محتاج در وقلب روح طبیعی ایله تغذیه ایتمکده کبده محتاج وایکیسی

دخی روح نفسانی ایله قوت حسیه بولمقده دماغه ودماغ تغذیه ده

کبده وحیات بولمده قلبه محتاج در کذلک بنی آدم دخی بعضی رئیس

وبعضی مرؤس وبعضی بعضندن مستفیض ومستمد وهر بری هم جهتدن

آخره محتاج ومستکمل در بنا علیه انبای نوعله اختلاط وتعاون و

معاشرت ومظاهرت لازم وواجبدر نظم بنی آدم اعضای یکدیکرینه

که درآفرینش زیک کوهرند ، چو عضوی بدرد آورد روزکار

دکر عضوها را نماند قرار ، تو کز محنت دیکران بی غمی ، نشاید که نامت نهند آدمی ،

پس اول طایفه ابنای جنس اند انزوا و اعتزال و در جبال و کهوف
مغارات نشسته اشتغال ایدرلر و جهت معاش ایدرلر انلر قاعده یه عدالتدن منحرف
وصفت جور و ظلمه متصف در اسعاری متوکل در اسعاری متاکل در زیرا
کندولر خاصه نفع رسان اولمیوب خاقدن منتفع و خیر الناس من ینفع
الناس والکاسب حبیب الله اسمی ورسمی انلردن مرتفع در حکایت
اولنور بر شخص بر کوشه ده کوردی بر روباه نابینا و مقعد اوتورر
کیفیت معاش و سبب حرکتدن و انتعاشندن متعجب و غواص حوالنه
احلا عجیون بر کیندیه بر ایکی کون مترقب اولورکور بر کون بر شیر
شکاری کلوب بر صید کتورسه یانندهٔ تناول ایدوب بقیه سی روباهه
نزاد اولور بر ایکی کون دخی او تورر بر جانور دخی کتورسه اسلوب سابق
اوزره بقایا یسندن روباه نابینا تناول ایدر رزق حیوانات ده وکالت
وعده یه حق کم وما من دابة الا علی الله رزقها مضمونیدر متحقق
ومتبقن اولوب داعیه یه توکل کوشه نشینلک درونده مقرر
ومتقین اولوب بر کنج غاریه مسکن و قرار ایدوب توکل رزاق
کردکار و فراغت کسب کار ایله بر ایکی کون انزوا و تصبر ایدکدن
صکره عنایت حق و توفیق کریم مطلوق یتشوب هاتف غیب دملهم
لاریب طرفنده بر اواز ایشور که ای نادان اول جهتدن که کفیل
ارزاق و کریم علی الاطلاق قوزسین و بیچه سنک کیی بنده نرو مریی ایمال
ایتیوب قنده اولورسه وعده مز موجبنجه رزقینی ایصال ایدرز سن
بو بزه هیئتن و اولیا مزه بقینن در اماسن کندوکی روباه نابینا کبی

دست

دست و پا بیلرسن ایلیوب فضله یه کسب ایدوب حفیظه دار و بنیم
کاسب شیر لم یزل الله روباه کبی رزق طالب قله جقدن شیر شکاری
اولوب سنک فضله یه کسبکی عذای محتاجین اولمغه همت ایلیکنه
وهم کاسب خیر و هم محسن غیر اول سکنه چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر
چو رو به چه باشی زوا مانده شیر بجنبک آر و با دیکران کوشش کن
شیر بر فضله یه دیکران کوشش کن چو شیر اولکه راکردن فربه است
که افتد چو رو به بسک ازوی به است پس روشن اولدیکه کنج
غار و قله یه کوبسار ده انزوا و اعتزال حاتمکدن خلوص ایکیدیه کاسب و
کسب خیر و نفع غیر ایتمکه راغب اولمق اولیا و افضل انبیا و بو سبیدندرکه
دین محمدی که مکارم اخلاق جامع در رهبانیت ملة مسیحیه یه
کذشته یه ماسفدر که رهبانیة ابتدعوها دیو بیورلمشدر بو درکه
خواجه نصیر و فاضل دوانی خلقدن عزلت اتمک منعنده ایراد ایلدیکی
که زیاده یه عبارات لامعه و حکایات نافعه ایله ایراد ایلدکدن اما سعادت
علماء آخرت و مشایخ مرشدین اتقیای بونک اوزرینه درکه طالب
و سالک طریق حق اولنلره عزلت خصوصا اوایل سلوکده لازم و لابد در
بر درویش نیک اندیش کم اوقات و انفاس عباده رب الناس
و مناجات قاضی الحاجات استیناسنه حصر ایدوب زوایای
مساجد و معابد بیلکه کهوف جبال و محاریب و رمالده حق جل و علا یه
انقطاع و تشبل و حی رزاقه تفویض و توکل اعتماد اولسه بطال و
متاکل و ثقلت و موئنتین خلقه نی وجه محل اولمز
زیرا عبادة حق اهم مهمات و اتم مرام در و بونک عبادتی برکاتیله

تبطل

مهام

خاصه عالمدن بلالر مندفع وظلم ظلم وفسق فسقه حسبيله ايله نازل
اولمجق عذاب حق اتلرك دعاسي ايله مرتفع اولور ديونلرك برسينك
خلقه نفعي هزاران حايك وزراعدن اكمل وبو طريق جمله يه اشتغالدن
اولي وجميع وظايفدن افضل درسنه كه شيخ شهاب الدين سهروردي
عوارف المعارف اكتابنده بيورركه ان كان دايم العمل لربه متكفي
بالعبادة شغلا مستقيم اولدركه كنج خلوتده اوقاتي بطالتله مصروف
يا كنج عبادت حق مقصود ايله اولميوب بلكه جذب قلوب ناسه وشمعه
ورياية پيرادناس والجاس اولمغه مشغوف اولديونك بي يمكنه
لره متوظلمر دظل متاظل وحق ايچون عامل دظل بلكه خلق ايچون
عامل دظل بلكه خلق ايچون مستعمل اولر در اما بعض مشايخ ديرلركه
مريده عزلته لازم در ولكن بشنج مسجد وكوشه يه خانقاه امثالندن
منعزل اولوب جمعه وجماعته حاضر اولمق كركدر رؤس جبال و
مغاره لرده وصحراليرده منفرد اولمق مريده مضر در اما صلحاي لبنان شام
وابدال جبل اكلام انلر بخشنده خار جدر مريد انلره اقتدا ايمك
مجوز دكلدر والله تعالى اعلم واحكم حيون ظاهر اولديكه افراد انسانه
اجتماع وتمدن لازم وعامه يه انعزال وانفراد ناممكن در واختلاط
واجتماع دخي اخذ واعطا وبيع وشرا ومجامله ومعامله اعتبارنه ادلر
وبو احوالده رعايت عدل ايدوب وانصاف ودفع ظلم وجور و
اعتساف اولمغه اجتماعك ضرري چوق فايده سي يوقدر
پس بو فنك قاعده سي نك فوايدي ايله قوانين عدل وسياست
واحكام وضوابط حكومت ورياست در معلوم ومعمول بها

اولمق

طراف عدالته

اولمق كركدر كه نظر عدالت مشمول وجور وظلم مستور اولمه والله تعالى
اعلم في كل حال بالاسرار ونعم مولى النصير والغفار

فصل ثاني محبت بيانندر

چيون ظاهر اولديكه افراد انسان انتظام احوال وتحصيل سعادات
دنيا ايتمكده اجتماع وتمدنه محتاج واجتماع تالف دخي مضرت مزاحمه
ومقاتلغه قوانين عدالت واحكام سلطنت ورياست درك اشارة
اولندي وبو طريق جمهور انام وعامه يه خواص وعوام در وسواد اعظم واكثر
اهل عالم ايچوندر ايكنجي طريق محبتدر وبو طريق خواص وافراد واعيان
واحاده مخصوص در زيرا جمهور خلق بريكي بريله محبت اتمكه عادتا
محال در اما بر جماعت ايچنده طريق محبت اولسه ممكن در ومحبت اولجق
طريق عدالته احتياج قالمز زيرا عدالته احتياج آنوچوندر كه هر كشي
مراد ومطلوبني كندو ايلمق استر پس غير دفع اتمك لازم اولور و
غير ايچنان اول مطلوبني كندويه جالب وبونك دفعني طالب اولوب
مزاحمه دن مخاصمه ومطالبه دن مقاتله حاصل اولوب محبت اولجق
كشي مراد وشتهاسي اولن نسنه يه محبوب مراد ايدوب كل اشيادن اتمك
مقرر بلكه محبوب تناول اتمك اتمي دخي اشكلور حكايت
رشحات كتابنده مولانا محمد وحسيدن نقل ايدركه خراسانده
بزرياد ساوداايدن كه برصاحب جمال جوانك درياي محبتنه غريق
واتش عشقيله حريق اولوب بحثي ايدي همشه عاديا بوايدي كه بر
مرغوب وتحفه نسنه يه هزار مشقت وعنايله تحصيل ايدوب
كلوب سر راه جوان جانان اوزرينه برا غوب كندو كيندن
ترقب ايدردي اخر كسنه بكرمكه اولمق استه كيندن چكوب

بن مقدم الملک دیو سی ایدر دی چون جوان او غز ایوب آلہ
ظاہر او یوب یچہ کون اول صفا دن کر جانان تحفہ یہ نظر عنایتلری
و مقبولی او لوب آلدی دیو سرور و شادان و خرابہ یہ دل عزیزینی
ایا دان او لور دی مولانا قدس سرہ ایدر محبتہ صور دم و دیر مکہ
جون بو تحفہ ہ نہ ارز ح جملہ تحصیل ایدر سن یچون محبوبہ سنک ایدوکن
یلدر فرسن استدیکہ کی محبتہ طبع سترفیق زیر بار منت ایتمکہ مانع
و دل در دمندم مبارکی خاطرکی اول تحفہ ہ یہ بانده بو لغله نوعا مسرور
اولدوغنہ راضی و قانعدر محب محبوبہ بو دایرہ ہ ادیچوج مشتہیات
دنیا یی دیچون یچہ مزاحم و مخالف اجتناب و اجرای قانون عدالت
و سیاستنی او لور و حکما دیر لرکہ محبت عدالتدن افضلدر زیرا
محبت وحدت طبیعیہ یہ مشابہ و مشاکلدر عدالت وحدت صناعیہ یہ
محاکی و مماثلدر حقیقات کہ طبیعی صناعیکی اولدوغی محبت مقتضی
اتحاد و رافع اثنین در و عدالت اثنیت تحقیقندن نشکر او لور
زیرا عدالت اضافدر اضاف کلم سیندن مشتقدر یعنی بر
نسنہ نک نصفنی کندو آلوب و نصف آخر بین شریک آلہ
نصف خود اثنین او لنوہ او لور چون محبت سبب ایلہ اتحاد ہ
کر اصلا اصول و وعدہ گاہ قرب و وصول در و اصل او لنم اثنیت
فرو عندن اولان احکامہ نر احتیاج او لور و ایتدن نہ فائدہ
حاصل او لور سو للعاشقین با حکام الغرام رضاء
فلا تکن یا منتی بالعدل معترضا حکمی ایدر لرکہ جملہ موجود اتک
قوام و بقاسی محبتلہ در و محبت اشیا یہ ساری و صحیح

وجود

فضله معترف وجمله موجودات سربایه ایتدوکینه قایل اولمشلردر وشیخ
رئیس ابو علی بن سینا عشقک جمیع موجودات سرمایه تندرو بر رساله
بدیعه تالیف ایتمشدر بلبلا ترجمه ازکی در بیم اشیا سار یت
ورنه بر کل نزدکی بلبل کبی دل فریاد آنا متاخرون اصطلاحنده
محبت ذوی العقوله استعمال اولنور ذوی العقولدن اولیمین
مواضعده عناصرک احیاز طبیعیه نه میل ایتدوکی کبی ومرکبات تک
بعضی بعضنه مزاج وترکیبده مناسب ومشاکل اولوب اراالیرلنده
نسبت عدویه یا نسبت مساحی یا نسبت تالیفدن برنسبه حاصله
اتحادلری اولدوغیچون میل والجذاب ایتدوکی کبی بو جمله یه میل و
الجذاب ایتدوکی کبی بو جمله یه میل والجذاب دیرلر وبو میل والجذابه
نیچه خواص عجیبه واسرار غریبه مترتب اولور دانله خواص واسرار
طبایع دیرلر مثلا مغناطیس یا خاصه حدیدی جاذب وحدیدی
آیی طالبدر وبرتنیک صندلی سنگ باغضه الحل دیدکلری کمنه قدر
سرکه یه برقه لر اتیلوب طشره دوشر بو خواص واسراره مطلع
اولنه علم طلسمات ونیرنجات حاصل اولور پس بونلره محبت و
صندلی استعمالی اولنمز بلکه میل وهرب استعمالی اولنور وحیوانات
غیر ناطقه ارا سنده اولانه الفت ونفرت دیرلر ولاشعه حقه یخ الامطلاحات
اما انسان نده اولان محبت ایکی نوعدر بری طبعی دربری ارادی اولر
طبعی مادرک فرزندنه محبتی کبی اکثر طبیعت مادرده بو محبت مفطور
اولمیدی یا ترتیب اولادده بو مشقتلری یا اختیار ایتیوب بوقدر
انسان منهوض اولمق لازم اولور دیه نته کم سابقا دیدک محبت

ارادی

ارادی متعلقی معلومدر دیدیکمز محبتی کبیدر بو دخی درت صنفدر
اول مکسبی سریع العقد والانحلال اولن دیر یعنی تیز حادث اولر اما بنه
تیز زایل اولر ایکنجی بطی العقد والانحلال دیر یعنی کیج حادث اولر
کیج زایل اولر اوچنجی بطی العقد وسریع الانحلال دیر یعنی کیج حاصل
اولر تیز زایل اولر درد نجی سریع العقد بطی الانحلال اولن دیر
یعنی تیز حاصل اولر وکیج زایل اولر وسبب محبت دخی اوچ صنفدر
اولی لذت اکنجی نفع اوچنجی خیر دیر کاه اولور که بو
اسباب بعضی بعضیله جمع اولوب مرکب اولور اما اولکی لذت
اولنلر ایکنجی ذاته نفع اوچنجی محبته سبب اولور سریع
العقد والانحلال اولر زیرا لذت سریع الحصول والزوال اولر کاه تابع
اولن محبت دخی ایله اولور اما نفع اولن محبته سبب اولور که کیج حاصل
اولوب تیز زایل اولور زیرا نفع آخر دکلره متحقق اولمز اولسه دخی
مستمر اولمیوب تیز زایل اولور حضوصا بوزمانده که خلوص بر برلرنده
اولمدوغی بیوک نفع اولدرکه ضرر ایرشدرمیه انسانلی زمن ترک القبیح به
فی الکثیر الناس احاله واجمال پس بو مقوله اولان نقصه
مترتب اولان محبت دخی ایله اولور اما خیر شول محبته سبب
اولورکه تیز حاصل اولر کیج زایل اولر زیرا اول محبتده اهل خیر ارا سنده
محبت جانبی وحیوانیت روحانی وار در لابد محبت دخی تیز تحصیل
اولوب وکیج زایل اولمه سنگ حکمتی بودرکه اهل خیر ارا سنده
اتحاد حقیقی وار در پس انفکاکی متعذر یا متعسر در اما
نفعله خیر دن یا اوچنجی مرکب اولان سبب ایله حاصل اولان

محبت بکیج حاصل اولور و کیج زائل اولور کیج حاصل اولدوغی بیلور درکه
زیرا ایکی یاداوج سنه نک بریره مکلوب جمع اولمسی کیج حاصل اولور
خواجه نصیر و مولانا جلال زیرا نفع و ضرر بو ایکی جلال دوائی اندرکه
نظر دقیق اقتضا ایدر که لذة نفعدن مرکب اولان حصوله متوسط
زوالدن سریع اولمه لذت و ضرردن مرکب اولان حصوله و زوالده
متوسط اولمه نفعله ضرردن مرکب اولان حصوله متوسط زوالده
بطئی اولمو بو مرکب کوره دیدوکیمز احکامک علتلری بسایطک
اقتضاسنی ملاحظه ایدرن کمسنه یه ظاهر اولور انتهی کلامه
و بو مقاله ده دخی تفصیل و تدقیق ایلمیدر اما اطنابدن احتراز ایلدیکمز
و دخی ایکیدن مرکب اولمقدن او جدن مرکب اولان قیاس اولنه
دیو ایراد ایتمدیکمز واضح اولمغله اعلم و محبت صداقتدن اعم در زیرا محبت
جمع کثیرا راسنده اولور صداقت ایکیدن زیاده راسنده اولمز الا آز کشی ایراسنده
اولور و عشق دخی احص در زیرا عشق بر کشیه اولور بر کوکلده
ایکی کمسنه عشقی صغمز بیت زلوح خاطر عاطر غبار غیر نشوید
که شرط عشق بود دل یکی و یار یکی و عشق علتی یا افراط طلب
لذت یا افراط طلب خیر در اولکی عشق بهیمی در و مذموم در
و آنک علامتی اولدر که محبک اکثر اسنای اعضا و شغل
محبوبه اوله خصوصا اعضای وقاع و اتخاذ و خوان یکساده
روجوانلره و نا قسمنه اولمن محبت اکثر بوقسم دندر اکثر
دیدکلری زیرا بعض سالکلر صور حسان مجتمعه کرفتار اولوب جمال
مقید صحبتدن جمال مطلق مشاهده سن دعوی ایلیلر مصنف

آن

آن دیکر که چیه عاشق صور است لیکن معشوقش از صور دیکر است
حسن معنا ایست دیده در صورت چشم ازان دوخته بصورت
ایکی عشق روحانی و محمود در و آنک علامتی اولدر که محبک اکثر
استحسانی محبوبک اخلاق و شمائلنه اولور مشایخ عظام و علمای
کرام حضرتلرینه اولان عشق بوقسمدر و دخی حکما ایدرلر که نفعک
عشقده اصلا مدخلی یوقدر نه استقلالا و نه غیره تبعیتله اما
لذتک شبان و احداث و جوانلرک محبت و صداقتلرنده سبب
اولمسی اولدر چونکه لذة سریع الزوال در صداقتلری دخی سریع
الزوالدر آز زمانده بیچه دفعه مصادقت و بیچه دفعه مفارقت
ایدرلر بیت وفاداری مجوی از بلبلان چشم که هر دم بر طرف دیگر
و شیوخ و اکثر طبیعتده اولنلرک سبب صداقتی اکثریا نفعدر بنا علیه
دوامی اولمغله صداقتلری دخی دایم اولور امید منقطع اولیجه
صداقت دخی مرتفع اولور اما اهل خیرک چونکه سبب صداقتلری
خیر در و خیر اکثریا ثابت و غیر متغیر در لابد صداقت اهل خیر
دایم و تغیردن مصون و سالم در چونکه بدن انسان طبایع مختلفه
دن ملتئم و نظام وجودی عناصر متباینه دن منتظم در پس
هر لذت که بعضیک طبیعتنه ملایم اوله آخرک طبعنه مخالف
و مباین اولمق اولور پس لذات جسمانیه شوایب الامدن
مقرا و شهیات خسیه دنیه ده کدورات مکدره دن مبرا اولمز نته کم
دیشلر در جمع الزمان فلا لذیذ خالص تمامی شوب ولا سرور کامل
اما چون جوهر روح انسانی خزاین عالم بالا و طوطی نفس ناطقه بساتین

سرایند

نفعدر حیه

ضمنند

جناب ملاذ اعلا در بسیط نورانی و مرقه ترکب طبایع اخلاق انرجه دن
منزه در آنکه لذتی شوایب الدن مصون و سعادتی نوایب تحدن تا موندر
و بو لذته سبب اولان محبت و عشق و محبتک اعیاد افضل و اشرف و اکمل در
و اول حکمت و معرفت و محبت الهی در که بهترین سعادات و کاملترین مطالب
و مرادات در شتاخروی و منزلکه معنوی ده انسانه نافع حقیقی ابدی
و محصل منافع و مطالب سرمدی بو محبتدر عشق رسد بنیاد ارخود در بیان حافظ
قران زبر بخوانی در جمار ده روایت و تعریف و تقسیم محبتی ایراد اتمکدن مقصود بیر
بو محبته اشارتدر و ایجاد در و مشایخ طریقت و رموزکان حقیقت که بو باده نک
جرعه سندن نوشن و حنجانه ی بجریدن و تعریف تشاسوایی فراموش اتمشلر در بو
عشق و محبتک تعریف و توصیفندن بحث فوائد و فرائد و جواهر اشعار
و قصاید کوشواره ی گوش روزگار ایتمشلر در اگرچه جمع و تعریفی اقوال شارحه
ایله متعذر و حقیقت توصیفی من لم یذق لم یعرف پوشیده و مستتر در ولکن
غرضلری تشویق راغب و ترغیب طالب در جمله سندن شارب نصیب
غایضا ابو حفص عمر بن فارض در که متبحر و مشهور رسنده بو یله افتتاح کلام ایدر
شربنا علی ذکر الحبیب مدامة سکرنا بها من قبل ان یخلق الکرم و بو در رک
سلکنی بتو اختتام قیلور که علی نفسه فلیبک من ضاع عمره ولیس له منها
نصیب ولا سهم و میخانه نشین و عشق غرام و پیاله کش عارف جام
مولانا نادی عبد الرحمن جامی الکاشرحی فارسی تحریر ایدوب رباعیات شورانگیز
ایله معانی ابیاتی ترجمه و تفسیر ایتمشدر جمله دن بری بو در رباعیه
هر کس بو بین زباده ی عشق نشنید از کوی خرد رخت بمیخانه کشید
وانکس که بجام ذوق ازان می نچشید خاکش همه بر سر آن می نرسید

غرض

غرض بو تفصیلدن اهل انصاف و اتحاد کان راه ارا سنده معروف و پیچه سعادت مند
لرکر بحقایق و محبوبه شرفی ایله شرفیاب در بو صفتله متحقق و موصوف ایدوکن
بیانه انتکدر زیرا خواجه نصیر بو قاعده بو محبتی ذکر ایتدکدن نصکره بعض
متأخرین آلهی لر بو محبتی دعوا ایدرلر دیه شدر بو کلامدن بوی انکار
و استبعاد دکلدر چونکه بو قاعده ذکر اولندی و عنقریب شرح و بیان
اولنه کر کدر پس حالا بنه حکی کلامی شرحنه شروع ایدیلم ارسطاطالیس
ابو الفلیدس حکیمدن نقل ایلش که اشیاء مختلفه نک بر بریله التیام تالیفی
تام اولمز اما اشیاء متشاکله بر بریله داعیا مسرور و مشتاق اولورلر و بو
کلامی بو یله شرح ایتمشلر که جواهر بسیط ارا سنده تشاکل و بر بریله
اشتیاق اولسه لابد ارالرنده تلاقی و وجدانی اولوب اتحاد معنونیک
انوارینی ملتمع و معانیو کدورات تباین و اختلاف که لوازم مادیاتدر مرتفع اولور
اما اجام و جسمانیات ارا سنده تلاقی ذوات و حقایق اولمز بلکه
سطوح و اطراف اولورکه مرزمیدر که هر جسم بر جسم غایت ملاقی اولمیدر
اولدرکه یونک سطح ظاهری آنک سطح ظاهریله محاتس اولمه بر بریله حقیقتی
و ذاتی آخرک حقیقت و ذاتنه بیچه ملاقی و متصل اولور پس بو یله ملاقات
قنده روحانیات ارا سنده اولن اتصال ذاتی و ملاقات حقیقی قنده
اجا مکه اتصالی ادین نسنه ایله نهایل و جزئی نسنه میانه دها یل
اولورا اول سببدن اکثر عشاق ملاقات جسمانیه ایله راضی اولمیوب
زیاده یه کوتلاقی روحانیدر متعاضی اولورلر و بو معنایه شاعر عرب اشارت
اعانقها والنفس بعد مشوقة الیها وهل بعد العناق تدان و الثم
فاها کی تزول ضبابتی مینشدة ما القاه من هیمان کان فؤادی

لیس یشفی غلیله سوی انفاسی الروحین غیر جان وچون جوهر روح
وآینهٔ نفس ناطقه دن کدورات غواشی صور کونیه وزنگ رنگ انطباعات
حسیه دن که طرق حواس ظاهره وباطنه دن حاصل وآینهٔ بغله
صور غیبیه اراسنده حائل اولمشدر چونکه صیقل ریاضت وجلاء طاعت
وعبادت تله مجلی اولمالاجرم لوامع انوار آلهی وبوارق شوارق عالم ناسوتیهٔ
مشاهد اولور زیرا مرآت نفس ناطقه ایله جمال غیب ومستورات عالم
لاریب اراسنده هیچ حائل وحاجب یوقدر الاّ زنگ کدورات که آینهٔ
نفس ده صور کونیه دن حادث اولمشدر چونکه ریاضت وتصفیه ایله بوکدورات
مرتفع اولمغله هیچ عملی آخر وفعل جدید اولمدین مشاهده وتجلی لازم وحاصلدر
چونکه بوانجلا سعادتی حاصل وآینهٔ بغلدن اول کدورات زائل
اولمغله انجذاب عالم انس وعشق ومحبت وجمال قدس قوت بولوب پروانه
وار شمع جمال ازل شوقنه پروبال وجود موهومنی سوخته ومقام وحدت
حقیقی ده که منتهای مقامات درافروخته اولوب لذت مشاهدهٔ جمال
ازلیده مستغرق وعین الیقیندن حق الیقینه واصل مطلق اولوب
وبوقامکی صاحبی قتنده تعلق بدن ایله تجرد بینندهٔ اولقدر فرق
یوقدر زیرا ریاضات ومجاهدات ودورزش اداب شریعت وعبادات تله
بهرمرتبه یه وارمشدرکه استیفای قوای بدن مشاهدهٔ جمال حقیقیدن
مانع ونقد لیله القدره واصل اولوب اطفال کبی شب عیدده انتظار
فردایه قانع اولمز رباعیه امروز دران کوشکه بینا باشی
حیران جمال آن دلارا باشی شرمت باد چوکودکان درشب عید
تاچند درانتظار فردا باشی بلی غواشی جسمانیه دن بالتمام و

الحلال

مطلب اعلی

مطلب بیان حال ارباب سلوک

الحلال ودن قوای بدندن رفع سرادق وقلع خیام ایدیجک وحجاب تجرد
ده خرامان وریاض عالم قدس ونزهتده کشیده دامان اولیجق مشاهدهٔ
جمال حق اصفی واجمل ولذت وصال ابتهاج قرب واتصال ویاواکمل اولور
زیرا نشأهٔ دنیی تعلق بدن اگرچه دقایق اسما وصفات دن مشاهدهٔ
جمال وحدت ذات میسر اولورسه کم لسانه الغیب ودردیکش وحدت
سبحانهٔ لاریب حسب حال ودوق جام وصالندن خبردیرکز وطعه
دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند واندران ظلمت شب آب حیاتم دادند
بی خود از شعشعهٔ پرتو ذاتم کردند باده از جام تجلی صفاتم دادند
اما شوایب خیال که مقتضای عالم بعد وانفصال در بالکلیه مندفع اولمز
پس مشهود تام کم رتبه ان خیال واوهام دغدغه سندن بالتمام خالی اولمه
خلوتخانهٔ تجرد حلاس اجسام دن غیریدن اولمز آنوچوندرکه بعض عشاق
جمال ازلی نقاب کونه وحجاب بدندن تخلص آرزوسندن نظم غزل ایدوب
دیمشلرکه حجاب چهرهٔ جان میشود غبار تنم خوشا دمیکه ازین چهره پرده برفگنم
چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانیست روم بگلشن رضوان که مرغ آن چمنم
چه گونه طوف کنم در فضای عالم قدس که در سراچهٔ ترکیب تخته بندتنم
حکایت اولکسورکه سرحلقهٔ عشاق مست جمال علی الاطلاق راهبر
عشق سرمدی خواننده لار فخر مجدی پادشاهان ملک معنوی خداوندگار
مولانا جلال الدین قدس سره العزیز دن بومقام تنزه ده عزم رحلت وقصد نهایت
وصلت ایدوب بستر مرض موتده وضوء بلوی مبارک ایدکده حضار مجلس
احباب واصحاب وآشفته لری نایی کبی خوف فراقندن نالان اولدقلرین
کورب بیورمشلرکه واصل بزم ازل شمس تبریزی اولجا بنه چکر یارن

دلسوخته

بو طرفه چکر اما بر هر حال کمک کرک دیرلر کی حضرت مولانا حظیر شیخ کبیر صدر الدین
قونیوی عبادته عبادت ایکیون بالین مبارک حضرت مولانا یه کلوب شفاکم
الله تعالی شفاء عاجلا رفیع درجات وحقیقتاً کلی روزی یاد ایدوب مولانا جان عالیلرین
محتشم ارزانیدر بیت ایکی جهانک جانسین جانانه صحت یاره شور
عشق ازل برهانسین برهانه صحت یاره شور دیو چکر حضرت مولانا
قدس سره شمدیه نصکره شفاکم الله سزه اولسون عاشق الیه معشوق
اراسنده همان شعر دن بر بیراهن قلشدیر استرمیسز کی آیین
چیقروب نور نوزه متصل اوله کفت لبشک کرز چند بیشترست
اعتناج یی حجابش خوشترست من زتن بیرون شوم او از خیال
منجر اجم در نهایات وصال دیو محبت کی ذکر اولندی یی نهایت مراتب عشق
وکمال مطلقدر وذروه یی مراتب واصلان وغایت مقامات کاملان در
عشقست وهر چه بهت بکفتیم وکفته اند عشق است بوصل دوستان رساند تقریر راست
فقیر ایدرین بو قدر ذکر ایتدیکیلر خواجه نصیر وفاضل دوانی عشق حقیقی
ومحبة الله جل وعلا توصیف وتعریف ایتمیوب کی بو فقیر کندو جانبندن بیچه
اشارات شریفه وعبارات لطیفه جمع ایدوب نقل واید راد ایلدم کم انلرک کتاب
لریله بو فقیرک نوشته سنه نظر ایدنلر تطبیق ایلیه لر بو فقیرک سعی و
زحمتین بیلورلر اما چون مقام عالی وفایح وخلاصه یی سعی ایام ولیالی
اولمغله لایقدر وسابقا وعده دیی اعتش ایدک بس دیی متواتر و
متوالی وسابقدن زیاده نقل کلام اعالی ایده لم کوش هوش مفتوح
وصدر سینه یی ارادت مشروح بیور یلور سز لیثنا کان هذا
الدمع بحری صبابه علی غیر لیلی ولم ادر دمع مفیض مرار اثره اولنمدر کی

بو فقیر

بو فقیر چون بو نک امثالی عالی مقامله رون بی نصیب اولمیه لابد آنک شرحی و
بیانده کشتا خلق ایتمیه سندن غیر مصیب دیرلر ولکن ممکن شبه یقوم فلا تقم
زمره سندن قریب اولمق رجاسنه بعضا کلامله کی ایراد اولنمغه
اقدام اولندی جناب شیخی مولانا عبد الرحمن جامی قدس سره سیور کی چه
محبت بر شربت در کی ذوق اتمین بلمز وبر مختصر کی مبتلا اولمین دریابدوکن
ادراک قلمز ولکن بر جماعت کی تعریف ماهیات وتوضیح حقیقات معتاد
لریدر تعریف ایدوب دیمشلر کی محبت جمیل حقیقی کی حق جل وعلا در کندو
جمالنه میل اعنی جبلا وتفضیلا واول دیی یا جعدن جمعه اولم واول
حق جل وعلا جمال ذاتین کندو مرآة ذاتنده کائنات یی توسطیله
مشاهده ایتمه سیدر یا جعدن تفصیله اولم واول حق جل وعلا مظاهر
کائناتده جمال ذاتین مشاهده وکمال صفاتین مطالعه قلمه سیدر یا تفضیلدن
تفضیله اولم اول اولدر کی افراد انسان عکس جمال مطلقی مرایا سندن
مشاهده ایدوب اما جمال مقیده زائلی مقصود کلی ایدیوب آنک وصالیله
خرسند وفرا قیله درد مند اولمقدر یا تفضیلدن جمعه اولم نته کم بعض
خواص حجب واستار شیونات صفاتی کی مبادی افعال وآثاردر
حق ایدوب متعلق همت وقبله کاه توجهلری ذات متعلق همت
وقبله کاه صفات حق جل وعلا اولمقدر وچون ذو الجمال والجلال لک
الله الله جمیل یحب الجمال مقتضاسنجه محبت جمال وکمال صفت ذات متعالیدر
وآدمی نک دیی ان الله تعالی خلق آدم علی صورته مسند عاکسنجه صفات
حق جل وعلا خلعت عالی قیمت واقع اولمغدر لاجرم خاطری حسن وجمالله
مائل وباطنی فضل وکمالله منجذب اولمق شیوه یی اصلی وعاده جبلیسی در

وتقسیم

آثار

صفت ذاتیه

ظاهری

ودعی مقرر در کہ تفاوت درجات محبان تفاوت طبقات محبوب بر یا اولو
بر تقریر محبوبک مایہ ء حسن و بہا یحیی اعلی و اکثر اولہ اولعدد محبک
دعی عشق و محبتی اعلا و وفر اولہ کرکو آنکہ اعلای درجای محبت
ذاتیدر کہ محبک میل و انجذابی محبوب حق و مطلوب مطلقہ ایلہ اولہ
کہ دنیو و رغبتہ قادر اولمیوب تعیین سبب و تمیز مطلب ایتمکہ دعی
قادر و طالب اولمیوب کندو ده انجذاب بہ سبب نظر بکمیہ و علامیی
اولمر کہ محبوبک نفوت متقابلہ ء وعد و وعید و تقریب و تبعید بکی و تفاوت
برابر صفات جمالدن بنجہ حال اولمر نفوت قہر و جلالہ اول وجہلہ راجی
و قانع اولہ و دعی بیورر کہ محبت حتی تبین ارا سندہ اولان مناسبتک ثمر
سیدر و مایہ الامتیاز دعلبہ اعتبار در و محبت حق اوج مرتبہ ار
مرتبہ ء اعلا محبت ذاتیدر کہ ذکر اولندی آنکہ ثانیسی محبت در کہ حق جل
و علا یہ مختص تام اولن امور کن توسطی ایلہ اولمعرفت و شہود و قرب بکی
بونکہ ثالثی اول محبت در کہ حضرت حقہ اختصاص تامی اولمیلہ امور
سببیہ ایلہ اولمر مرادات عاجلہ بکی فاطر و مشارب و ملابس و مراکب دن
یا سعادات آجلہ بکی حور و غلمان جنت و رضوان بکی و دعی بیورر کہ محبت
ذاتی یکی ماعدا سی آیلکی قسم در بر بسی محبت اسما سیدر و صفاتیدر و
اول حق جل و علا نک بعضی اسما و صفاتن اجفال و اکرام و اعزاز و
انعام بکی اقتدا دل اوزرینہ ترجیح و ایثار ایدہ کندویہ اول صفاتک آثار
وصولی ملاحظہ سی اولمقرزین اکنجی محبت ایثار سیدر و اول ایثار
و اختیار کندویہ آثاری و اصل اولمق ملاحظہ سیلہ اولمدر و بو محبت
لایزالی صدور تغیر و انتقالدہ در زیرا محبت محبوب صفات حمیدہ و افعال

ثمر یہ

ثانی یہ

و مرتبہ ثانیہ

مایہ

محبت اشرف

ثالثی یہ

صدور یہ

پسندیدہ

پسندیدہ ایلر کہ محبک محبتی ان ایدی بحالی امید سہ عشقی زیادہ و توجہ و
اقبالی موجب السعادۃ اولور اگر اول صفاتک متعالیلہ کہ ملایم
ہوا و موافق رضاسی دکلدر بحالی ایسہ بو جہتدن منصرف و اعراض و
ادبار یلہ متصف اولور قال اللہ تعالی ومن الناس من یعبد اللہ علی حرف
فان اصابہ خیر اطمئن بہ و ان اصابتہ فتنۃ انقلب علی وجہہ الآیہ و ادنای
محبت محبت آثار دیدر کہ متعلق جمال آثاری در کہ جملہ معتبر و قالب
تناسب نفخ اولنمش روحلہ متصف و محتمل سر وحدت در کہ کثرتدہ
ظہور ایتمش در دیدر اول دعی ایکی قسم در بر بسی معنوی روحانیدر
تناسب و اعتدال اخلاق و اوصاف کمالیکی کہ متعلق عشق و محبت طالبان
عاشق و مریدان صادق در اکنجی دعی محبوب صورت غیر یہ و ظاہر
اولندر تناسب اعضا و حسن مشکل بکی بعضی حسن و ملاحتلہ موصوف
اولنلر ہ عارض اولور و بو سبولہ حصول عنصر یدہ مشاہدہ ء جمال ایدوب
عاشق شوریدہ حال اولنلر دورت طبقہ در طبقہ ء اول شول روشن
دلدر کہ نفوس طیبہ لری شوائب شہوتدن و صفا اولمش و قلوب
طاہرہ لری لوث دل طبیعتدن مبرا اولمش اولم مظاہر حقیقیدہ وجہ
حقدن غیری ملاحظہ ایتمیہ و مرایای کونیہ ده جمال مطلقدن غیری مشاہدہ
قلمیہ سیر عشقدہ مشکل زیبا و صورت مطبوعہ مقیدہ دکلدر بلکہ عالمدہ
ہم صورتکم وار در اولر اشکال عالمی مایہ انظر نسبت بہ باعثیہ
عارف زوجود خویش رستست الحق ۔ در بحر شہود حق شدہ مستغرق
بر خوب محجب حسن مقید زدہ عشق ۔ حیران شدہ در نور جمال مطلق
طبقہ ء ثانیہ اول پاکباز لرکہ نفسلری عنایت حقہ مظہر اولوب

بر خود

دیگر

خلقیہ

دکلدر

ریاضت و مجاهده ایل احکام کثرت و ظلمت طبیعت دن بخلاص یابد و بحکم اصل اولی
لکن تمام احکام طبیعت بالکلیه زایل اولمیوب معانی مجرده ادراکه قادر
اولمیه مناسب مظهر دن غیری قادر اولمیه لاجرم انشا ندیکه تمام مظاهر
رابطه ایله حسن متعلقاری اولوب آتش شوق و شعله عشق ایله
افزون ایروب بقایای احکام مابه الامتیازلری محترق و حکم مابه الاتحاد
غلبه ایروب آخر میل جبلی اول مظهر دن منقطع اولوب سیر جمال مطلق
صور حسن مقیدلرن تجرید اولنوب مشاهده بقایای منفتوح و مجازی
عارضی اصل حقیقی اولمغله سبب کسب که بدید روی خوبان طراز
اغتنا دن زداغ عشق در سوز و گداز در محلس عشق و شوق حاضر شده محرم راز
نوشید می حقیقت از جام مجاز طبقه ثالثه اولکه نفس امارهلرن
وعدم ترقیده قلمش اولمغله عشق جبلی لری صور حسنه دن تجاوز
اعتنا اولمیه مشهود و کشف مقید حاصل قلمش اولمغله لکن جبلی لری
صورتلرن منقطع اولدقده بر صورته دخی مبتلا اولوب دایا بوک کشده
قلمه لری الی خواجه زحسن خاکیان خود واکن آیینک جمال اقدس اعلا کن
تا چند در آب چاه بیژن چاه مه تابنده زاوج چرخ سر بالا کن
طبقه رابعه شول اولدرکه نفس امارهلری مرده و آتش شهوتلری
افسرده اولیوب اسفل السافلین طبیعتده قلمشلر در وحدت مستجنده
زحمت بایمیت صلب لر در صنوف رقیت و اسارت انلرده محقق و شاهد
عشق و محبت انلردن منتفی در محبوبان مجازی یاد آغوش و محبوب
حقیقی یه بالکلیه فراموش اتش لر در اینان زکی و عشق بازی زکی
هندو زکی زبان تازی زکی چون اهل حقیقت سخن عشق کنند

بیاورد

ریاضت و مجاهده ایله احکام کثرت و ظلمت طبیعت دن بخلاص یابد و بحکم اصل اولی
لکن تمام احکام طبیعت بالکلیه زایل اولمیوب معانی مجرده ادراکه قادر
اولمیه مناسب مظهر دن غیری قادر اولمیه لاجرم انشا ندیکه تمام مظاهر
رابطه ایله حسن متعلقاری اولوب آتش شوق و شعله عشق ایله
افزون ایروب بقایای احکام مابه الامتیازلری محترق و حکم مابه الاتحاد
غلبه ایروب آخر میل جبلی اول مظهر دن منقطع اولوب سیر جمال مطلق
صور حسن مقیدلرن تجرید اولنوب مشاهده بقایای منفتوح و مجازی
عارضی اصل حقیقی اولمغله سبب کسب که بدید روی خوبان طراز
اغتنا دن زداغ عشق در سوز و گداز در محلس عشق و شوق حاضر شده محرم راز
نوشید می حقیقت از جام مجاز طبقه ثالثه اولکه نفس امارهلرن
وعدم ترقیده قلمش اولمغله عشق جبلی لری صور حسنه دن تجاوز
اعتنا اولمیه مشهود و کشف مقید حاصل قلمش اولمغله لکن جبلی لری
صورتلرن منقطع اولدقده بر صورته دخی مبتلا اولوب دایا بوک کشده
قلمه لری الی خواجه زحسن خاکیان خود واکن آیینک جمال اقدس اعلا کن
تا چند در آب چاه بیژن چاه مه تابنده زاوج چرخ سر بالا کن
طبقه رابعه شول اولدرکه نفس امارهلری مرده و آتش شهوتلری
افسرده اولیوب اسفل السافلین طبیعتده قلمشلر در وحدت مستجنده
زحمت بایمیت صلب لر در صنوف رقیت و اسارت انلرده محقق و شاهد
عشق و محبت انلردن منتفی در محبوبان مجازی یاد آغوش و محبوب
حقیقی یه بالکلیه فراموش اتش لر در اینان زکی و عشق بازی زکی
هندو زکی زبان تازی زکی چون اهل حقیقت سخن عشق کنند

بیاورد

بیاورد این قوم مجازی زکی و دخی بیورر که اسباب محبت بعض از
اول نفس کندو وجودی و بقاسنی سودیه سیدر و بو محبت بالضروره
معلوم در که هر کس وجود و بقاسنه طالب و ابقای وجودی انجون مضطرلری
دافع و منتقملری یی جاذبدر پس حق جل و علا یه که موجد و مبقی اولدر
محبت ایتمک اولی و الزمدر دیکنجی جذب منعم و محسن در که جبلت النفوس
علی حب من احسن الیها لکن مخلی اولمیه که جیون منعمی خلق و ابقا و
قلبنه انعام اتمک عز یمینی القا ایدن حق جل و علادر پس اصل محبت
حضرت حقه ایتمک اولی و الزمدر دیکر بعض نعمت از و کر نعمت دیدن از و ست
کوش کر کس که شکر ورزیدن از و ست بخشش ز خرادان که در ملک وجود
بخشنده و بخشیده و بخشیدن از و ست اوچنجی محبت صاحب کمالدر
مشایخ اهل تقوی علما و صاحب فتوی یکی و اول حضرت که جمیع کمالات
رشحات احسان و معارف فتوحات نسیم انعامی در محبته اولی و الزم در
دردنجی محبت جمالدر جیون جمال عارضی که عکس و خیال و ادنی شئ
دن قابل رزوالدر محبت اولنه جمال جمیل علی الاطلاق که جمال ممکنات
آنک پرتو انوار یی و ظهوری تقیید مظاهر دن عاری در محبته اولی و
الزم در بشنجی اول محبت در که نتیجه یی معارف روحانی اولوه و بو
تعارف متحابین ارا سنده مناسبت او لمغله متر تبدر و مناسبدر
و دخی روحانیت مزاجده مشترک او لمغله متفرعدر یعنی آیکسینک مزاجی
درجاتیکا اعتدالدن بر درجه ده واقع اولمغله تحقیقا یا تقریبا زیرا ارواحک
تفاوت درجاتی بعد قضا و الله تعالی و قدره و تفاوت درجات امزجه یه
مترتبدر مزاج جناب رسالت پناه صلی الله علیه و سلم و فاتحیت دستگاه

اعدل امزجه وانسنه كه هر مزاج اولى اعتدالغا قريب اولا بعيد اولدن
احسن واكامل فيض اولان روح اعلى والشرف اولور پس اينكي مزاج اعتدال
دن بر درجه ده يا بري برينه قريب اولسه فيض اولان روح لرمراتب
شرف وعلودن بر مرتبه ده اولوب ارالرنده تعارف اولور وتعارف
ائتلافه سبب اولور نته كم حديث مشهور ده وارد اولدى كه
الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف وما تناكر منها اختلف
وچون تعارف روحانى كه بو اسباب اكامستدبر موجب محبت اولسه
پس خالق ارواح ومسبب اسباب كه مفيض كل در محبته اولى والزم در
اكا رفته بعشق وآستان من وتو ، در مهر ووفا يكست جان من وتو ،
من بعد ازان يگانه كز عهد ازل ، زو خاست بكانگى ميان من وتو ،
چون محبت حق وعشق محبوب مطلق ذكر اولندى شيخ طريقت وعارفان
حقيقت اولنلردن بو قدر نسنه نقل اولندى شمدى بو فقير بنيه موضوع
كتابه رجوع وايراد كلام حكمايه شروع ايدرم پس محبت الهيه دن
كه سبب لذة عقليه در نازل اولدين اولان محبت اهل خير كه بر برينه
محبتلرى در كه سبب خير در وچون خير غالبا دايم اولور پس محبت
اهل خير دخى قايم اولور بخلاف سائر محبتلرى كه معرض زوال وفنا ده
در نته كم آيه كريمه ده كلدى الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين
وبو محبت اهل خير محض صدر اناسب لذت يا نفع اولن اختيار ده
واشاره اولور وسريع الزوال اولور وگاه اولور سبب محبت
وصداقته مواضع غريبه وشدايده اجتماع اتفاقه اولور مثلا بر
سفينه ده يا بر خيمه ده يا مطلق برسفره بيله اولمغله وحقوق

محبت

محبت اولدقلرى بو دلك سبب اولدى كه انسان بالطبع انسه مايل در
آدمجون انسان دير پس لفظ انسان انس دن مشتق اولور دخى مشتق
دكلدر نته كم بعضلر ذاهب اولديلر ونظم ايتديلر ع وسميت انسانا لانك تانس
غير ايدرين پس بويله نظم اتمك كرك ، وسميت انسانا لانك آنسى ، چون
انس خاصيتى انسانده وهر شيئك كمالى خاصيتى اظهار ايتمكدر پس
كمال انسان بنى نوعنه انس ايتمكله اولور بو انس دخى سبب محبت
واجتماع تمدن اولور وانسان مدنى بالطبع اولدوغنك برموجبى
دخى بو در ، وافراد انسانك بر برينه آشنا سى واجتماعى عقلا حسن
اولدوغنك سببيله شرع دخى تاكيد ايتمش در وبش وقت نمازى مسجد
محله ده اجتماع ايله فرمان بيورمغله دوغنك برحكمتى دخى بو در كه اهل محله ده
بو اجتماع برگيله استيناس سبيله مخالطى وبغض وعداوتدن كه رذيلت در
متخلى اولمه ر وهفته ده بركون مجموع اهل مدينه مجتمع اولوب نماز
جمعه ادا ايدوب ارالرنده توحش بعضا ظاهر مرتفع ونور ايمان وتالف كه
هو الذى الف بين المؤمنين ، مقتضاسنجه نوعت حقدر ملتمع اولمه و
هر بلده اكبى دفعه اجتماع دخى مشروع ايلديكه اهل مدينه دن غيرى
اهل رساتيق وانحراف دخى نماز عيد قلوب ارالرنده موانست و
الفت حاصل وتوحش وتنكر زائل اولوبوندن نشكره عموم امت عمرلرنده
بر دفعه موقف حج وعرصه ء عرفاتده جمع اولمق زمان ايلديرى واكا
وقت معين ايلديكه موجب حرج اولميوب تيسر زمانده اول مواقف
شريفه ده اجتماع ايدوب اهل محله ومدينه ارا سنده اولان انس و
الفت اهل مملكت ارا سنده دخى اولوب واول بقاع شريفه يه تعيين

ایمه نک جلبی اولورکه صاحب شرعک چیقدیغی یرلرک جمله سنی زیارت ایدوب
دعوت وعبادت وهبوط وحی اسمایدر پس صاحب شرع جمله
زیارت وتذکر ایمک لکده تعظیم ومحبت زیاده اولور توجه ورقت قلب و
انبعاث عبادت واطاعت وارادت افزون اولور وبو احکامک ملاحظه کنندن
عاقل لبیب فهم ایلیم که غرض شارع حکیم مهما امکن تحقیق رابطه وحدت
ورفع غایله کثرت در وسائر احکام دینی بو غرض ملحوظ در
ودعوة انبیا علیهم السلام حیثیت علم واعتقاد دن توحیده اولدوغی کبی حیثیت
عمل واجتهاد دن دینی توحیده در وغاز جماعت غاز منفرد دن بیر
رواییده یکرمی پیش درجه وبیر روایتده یکرمی بیدی درجه افضل اولدوغی
وحضرت رسالت پناه جمله قصد ایلیم دیدی خطبه یه استعلاء ایدوب
نماز جمعه یه حاضر اولمیانلرک خانه سن احراق ایدم بیورمسی دینی بو سببدندر که
عبادت جماعتده صورت وحدت بولوب واحد حقیقی یه اقرب وقبولی
اکثب اولمه وشرف جماعتده دینی اسرار وارد ر بو موضع تفصیل دکلدر بز
بنه محبت تفصیل وتقسیمنه کلم محبت آلهی دن غیری محتمل دکل انعقاد واشکال
جهتندن بنجه اقسام واحوال وارد ر بز شمول محبتک که سبب لذت یا منفعت
لذت ومنفعتک وجودی وزوالی اعتبار یله اوچ قسم در اولکی ایکی محبت
دینی معا منعقد ومعا زائل اولدقدر ایکیسی بر جانبدن منعقد اخر دن اولمیوب
اوچنجی ایکی جانبدن منعقد اولوقدر معا زائل اولمیوب بر جانبدن
زائل اولوب آخر دن باقی قلندر وبو اوچ قسمدر هم بر نیک سببی
لذت یا نفع اولمقله ایکی شر قسم اولوب اقسام الیته اولور ایکیی جانبدن
سبب لذت اولانلر زوجین کبی وزن وجوان متعاشقین کبی وبری

لذت

لذت وبری نفع اولان مطرب ومستمع کبی که مستمعک سبب مجنی لذت سماع
مطربک مال مستعدن انتفاعیدر وعاشق ومعشوق کبی ایکیی جانبدن
منتفع اولانلر بنه زوجین کبی که زوج انتفاع جهتندن نامع وخاتون تربیت
اولاد وطبخ وغسل جهتندن نافعدر برطرفدن منفعت آخر دن لذت
سببیله اولان محبت دینی شکوی وعتاب جوج اولور زیرا طالب
لذة استحال ایدوب دوام استه کرکی فی الجمله تاخیر یا مرادی اورزه
تو قیر اولمیوب اغاز شکایت وتقیر ایته کرکی جانب آخر دن کاه ناز و
دلال وکاه صامت وملال کلوب کندو توفیقی قدر منفعت بولمیوب
عتاب وشکایت الیه کرکی اولسیدن عاشق ومعشوق ارا سنده
وصال قایم اولمیوب شکوی وعتاب دایم اولور مطرب ومستمع مابینی
شکوی وعتابدن خالی اولمز وبو معقوله محبت محبة لوامه در لوم ندن
خالی اولمدیغنجون وبادشاه ورعیت وغنی وفقیر وخادم ومخدوم ارا لرنده
محبت بو قسمدندر شکوی وتظلم دن خالی دکلدر زیرا هر بری آخر دن
هر نوع منفعت استر مرادی اوزرینه اولمیوب شکوی وتظلم ظاهر اولور
وعدالت رعایتی اولمیوب بو شکوی وتظلم مرتفع اولمز مخدوم خادمدن
خدمتده دوام وحضرتده قیام واهمال وتکاسل دن غایت اجتناب
وفهم غرض وتحصیل مرادده نهایتده اهتمام استر خادم رعایت و
کاکل وملابس ومراکبده نهایت غایت طمع ایدر جانبینده ملحوظ اولان
منفعت اولمیوب شکایتلر ووحال بر ملا لدن حکایتلر پیدا اولور
خصوصا کم خادمده لامعه حسن ومخدومده رایحه عشق اولم
طرفینده انواع تمنی واضاف یعنی اولسه کرکی آنوچون عقلا مملوک

صاحب جمال واکا عنده قلب و آرزوی وصال ایدناره دیدیلر بیت
غلام ایکش باید و خشت زن بود بنده و پادشاه من مشت زن
یا راندن بعض غلام صاحب جمعی سرکش و مانند آتش اولدوغندن شکایت
ایدوب بجک ایله برابر خدمتکاری یا ایکی سوز لو استیم سرکش و آتش اولمیه
دیدم حکایت حکایتین درکه بعض خواجه لر صدیقنه غلام صاحب
جمالدن شکایت ایدوب بو غلام اگرچه پر اعتدال در نولیدی سرکش و
بدمقال اولمیدی دیمجک رفیق ایتدی ای خواجه چون عاشق لق
و معشوقلق درمیان اولمه مالک و مملوکلک برطرف اولور قطعه
خواجه با بنده پیر ای رخسار چون درآید بیازی و خنده
چه عجب گر چو خواجه حکم کند ور نکند یار ناز چون بنده
اما محبت اختیاری چون آنک مبدئی رابطه پاره وجاندر عارضه یا منفعه و
لذت جسمانی دکلدر و مقصود لری خیر محض در سبب اولمن خیرکی دوامی
ایله دائم و قیام سبب ایله مسبب دوامی قایم اولور و بو محبتک باغ و بوستانده
شوکی شکوفه یا تمر و خارستان بلوطی اولمز و حاصلی بود و دست حقنده
دیمشلر درکه دوست اولور که حقیقتده سنک عینک و صورتده غیرکی
اولمه غرضی اتحاد نورانیدن تعبیر در و بو معقوله دوستلر روزگار ده
نایاب در و اندر من الاندر و اعز من الکبریت الاحمر در و بو دوستک نایاب
لغندن علما و فضلا و ادبا و شعرا حکایت دستکاه تیلر ایله بسطون اوراق
عالی المقال و مشهور دفاتری پر خط و اشکال قلمشلر در شعر
تراب علی راس الزمان فانه زمانه عقوق لا زمان حقوق
فکل رفیق فیه غیر موافق وکل صدیق فیه غیر صدوق قطعه

رافع

یا

یاران کهن بنده و بودم بهم را در بند جفای خود نمودم بهم را مجوبید کرمن
دیدم بهم را و آزمودم بهم را تنبیه علی مقتضی الظاهر و الله اعلم بالسرائر
فلانه را مژده بهزار حق و حقوق ایکی شاهی وار گیمیاد و سیمرغک
بریان رفیق موافق بریان صدیق صدوق زیرا اکثر خلق خیر اطلاعی
و ساحه پسینه لرینک سلطان حقیقته اتباعی یوقدر مطمح
نظر و سبب صداقتکی یا منفعت زائل و یا لذة عاجل در چون عوارض
سببیه ایله منفعت زائل و لذة انتها یه راجع و ایل اول همان صداقتکی
منقطع و محبتلری مرتفع اولور پس عاقله لایق اولدرکه اقران زمان
و اخوان جهان طرفنه تصور صداقتله اختلاط و طلب حقوق ایجون
ابناط اتمیه زیرا رعایت حقوق اومدوغی کمسنه دن غایت عقوق
کورمک مقرر در پس اول وقت ندیم ندم و حریف درد و غم اولور و اگر
یار ایتدیکی مروت و اخوانه فتوت ایتمک اسیر سه مطمح نظر کی همان
ثواب آخرت و رضای یزدان متعال اولسونکه آدمیزاد قدر شناس نعم
الیه متهم اولمه و قضای حقوق سنت قدم ایسه اولمه جواد کریم و منان
رحیم خزاین جود و نعمتده جزا الربیور رکه نطاق قدرت آدمیان دن
بیرون و خیال تصور عالم و عالمیانده افزون اولور ع کفته الله تکویی کن
و در آب انداز و ترکی ده دیرلرکه ایلکی یایله دمی صویه آت بالق بلمز
ایسه خالق بلمز رعایا نک سلاطینه محبتلری سایه ده عنایتلری مرفه
الحال و مواضل انعام لرندن منعم المال اولدقلری ایچون در سلاطین که
افراد جور و ظلمه موصوف اولمیه لر رعایادن انکره افراد محبت
و نهایت صداقت مقرر در حضوصاکه برسل شریعت پیچه زمان

حقیقت خبر اطلاع ٤

ولایتده تاج حکمدارین کوبر کوستلم مرجع انعش اولمقله اولکار بو عدل و انصاف ایله انصاف
و مدارسه ظلمه و اعتسافدن انحراف ایدوب مذهب جور رعایتنده
رعایای سبیله هم کیش و ضعفای زیر دستلرین حفظ و حراست ایدوب
مغنی غنی و محب درویش اولمه محبت دائره سندن کجوب صدق رقیت
و عبودیت مرتبه سن قویوب حق عبودیت اوزره اولور قاضی بهاء الدین
ابن شداد سیرت صلاحیه کتابنده حکایت ایدرکه چون سلطان صلاح
الدین یوسف بن ایوب دمشق قلعه سنده وفات ایلدی عامه رعایا
و کافه برایا اول مرتبه غصه و کآبت و غم و الم عارض اولدی و کافر و مؤمن
اندوه کریان و نالان اولدیکه شرح عنده قلم دوزبان بیانده عاجز در مرحومک
حیاتی زمانده بیچه کسنه رعایادن تنعم و اولاد فرزی بو سلطان عادل
و پادشاه مشفقه فدا ایده رزدیر ایدی بزبو مقوله کلامی مبالغه دن
عد ایدردک که صاحب دولتلر سویلیر لر چون اول سلطان رحیم کریم
و کرامت و تکرم رحمان رحیم اشتمال ایلدی جمله مزه ظاهر اولدیکه اول سوز
حقدر و هرکسی وجدانده بولدی چون که اکر فدا قابل مشه احب
اولادی بلکه نفسی فدا ویررردی زیرا سلطان صلاح الدین عدل و
تقوا سندن غیری اول زمانده فرنک سواحل شامی و قدس شریف المش
ایدی قریب اون سنه یکی مصر و شامی دخی آلوب اسلامیه خلل عظیم یتشه
مرحوم کمر اجتهاد میان همتنه بغلیوب لیلا و نهارا اصیفا و شتاءً غزو
و جهاد و مقاتله و فرنج لعینه مواظبت ایدی حتی قدس شریف و اکثر
سواحلی کیروفتح ایلدی و احسان و سخاسی اول مرتبه ده ایدیکه
وسعه مملکتی اقصای یمنده حدود آذربایجانه و اصل مصر و شام

و دیار

و دیار جزیره بتمامها حوضه تقریبنده داخل اولندی و بو ممالک بتمامها
جمله ممالک مبضه تصرفنده ایکن وفات ایدنکده خزانه سنده بر التوله
و ار تو زدیری اقچه بولندی و سلطان صلاح الدنیا غزو و جهاد و عدل و
دادی سلطان نور الدین شهید دن تعلم ایتمشدر اول حضرت
امر اسندن ایدی و بعضلر دیر لرایدیکه سلطان نور الدین شهید
اوجلدن و صلاح الدنیا ترقی کردن اونمشدر و بوایکی سلطان عدالت
عنوانک احیای مراسم عدل و داد و اعلای معالم غزو و جهاد ایتمکلری
آثار حسنه و مآثر محموده یه تمام مطلع اولمغ استبین شیخ امام ابو شامه
نک ازهار الروضتین فی اخبار الدولتین کتابنه نظر ایلیسون و الله اعلم
که اهالی سرز و بوم ممالک روم سلاطین آل عثمانه نسبت بو مسئله
موسوم در زیرا ابتدای زمان استیلای بوالی سلطنت اولدقلرندن کبر
سنه تسع و ستین و ستمائیه در بوزمانه دکین اثنین و سبعین
و ستمائیه در هر سلطان و شاه کرمند نشین تخت کاه اولمشدر
مذهب اهل سنت و جماعت اوزره جاری و مذاهب بدعت و ضلال
دن عاری اولدقدن غیری اعلای لوای اسلام و مهد ذل کفار لئام
و اخذ قطاع ممالک اهل اصنام ایتمکده تقصیر و تهاون کندولره حرام ایتمشلر در
خصوصا فرنج لعین و انکروس بی دین فرق نصاری ضالتین کا ایشد
اعدای دین سید المرسلین انلر در و فرنج بحک دولت خلفای عباسیه
و سلاطین سلجوقیه ده نه مرتبه استیلا کری وار دوغی کتب
تواریخده مسطور در حالا کمال ذلت و مهانت اوزره در دیر لر لوای
اسلام فرق کوره اوزره شمدیکی زمانده اولان استیلا سی خلفای

راشدین مهدیین نصرکه اولادوی معلوم دظلدر اجرم رعایا و برایا موافق دعاو
عبود دیتده وظایف شکر و ثنایه مواظب و مداومکر در قبول قرین بجای اولمقله
خالی اولمیه آمین آمین حق الف آمین عیب برست عدل و داد و با عدای دین غزا
برما دعا و شکر و برالطاف حق جزا وحکمای دیرکه سلاطین رعایایه محبتی
اول جرمندر که منعم لر در منعمک متنعم علیه اوزرینه جابنده محبتی لازمدر
و پدرک دخی فرزندنه بوجرمندن محبتی صاد قدر ثابتدر حقوق تعمیق یاحد در
اگرچه جبلی دخی محبتی متقرر در زیرا کندونک نسخه سی کی طبیعت کندونک
صور تندن نقل و انسلاخ ایتمش در فی الواقع بو فکر صحیح در زیرا مادهٔ بدن پسر
جزء وجود پدر در و خلق و خلقده مشاکل و مشابه در اول سبب در که قدر
کمالات و سعادات ایله متصف اولور پدر و قرین العین اولور حتی اوائل
عمرنده تحصیل ایدمدوکی متحسر قالدوغی کمالاتی پسرنده تدارک و اکمال
اولمش کیا اولورا اولاد اجلدن حفظ ایلیوب تحسرنه تسلی حاصل اولور و دیرلر که
هیچ کس آخرینی کندویه جمیع کمالاتده راجح اولدوغنی استمکله بو معنادر مکر پدر
پسرنه ودخی پسرینی کندویه قایم مقام و بوسرایی غرور دن کندکدر نصرکه نایب
مناب ملاحظه ایدوب بوجهتدن بقای موهوم تصورایدر خصوصا اسباب
و امتعه و املاک و عقارات مالک اولنلر موتندن نصرکه اسباب و اموالی اجانب
تصرفنه دوشمسون تصور ایدوب دلبر رعنا سن بذل اغنیا ر و اعدادن
کورن عاشق شیدا کبی اولور لابدکندو فرزندی اولیجق بنه کندویه تملق
کبی اولور ایله ملاحظه ایدوب شادان و خانه سی تصور نده ابادان
اولور اگرچه بو معنالر پدر ک خمیرنده مفصل و مشروح اولمز ولکن
مفصل اعلم جمال و تصور بسیط اولدوغی در درایی جهایدن استجلایه

اشباح

اولادة قرة العين دينلور

اموالنی

علم اجمالی

اشباح ایدن کلیه کی و جمعیت و میوداتی امور نده بو معقوله علم اجمالی تصور
بسیط کافی در اما فرزندک پدرنه عکسندن اقل در زیرا معلوم و سبب در
معلوم و مستبیل علته و سببه ارتباط و محبتی عکسندن اقل در نته کم
برهانه اینی برهان لمی دن اضعف در و فرزندک محبتی زمانا دخی متاخر در
مرتبه یا الطلاع و تمیزه و اصل پدر دن انتفاع حاصل اولمیجه دائره
محبته قدم بصمز و بوسبیدن در که شریعت مطهره ده فرزنده رعایت حقوق
پدر امکله ایکیون محکم وصیت اولنمشدر عکسی اولمقدر او کمشدر نته کم
شیخ سعدی دیمش در که قطعه سالها بر تو بگذرد که گذرد نکند سوی
تربت پدرت تو بجای پدر چه کردی خیر تا همان چشم دارایی از پسرت
و برادر لرکی بر بر نیک محبتلری پسرک پدره محبتندن ناقص در و سببی
بر شیده مشترک اولدقلر پدر و پادشاهک رعایاسنه محبتی پدرک
پسره و رعایانک پادشاهه پسرک پدره و رعایانک بریه بر بینه محبتی
برادر لر محبتنه تشبیه ایدر فی الواقع ایله اولمق کرکدر عرصه جهان روشن
و ساحته کیتی مانند کلشن اولمه و الا مزاج عالم منحرف و انتظام کیتی فاسد
متصف اولور و مراتب محبت الی قسم در اول محبة الله نته کم کلدی
منبع خیرات در و سعادات در ایکنجی محبت استاد در که انسانه ارشاد
علم و عمل صالح و تعلیم تهذیب اخلاق ایدر و بو محبت پدر دن اولی در نته کم
اسکندر دن نقل کچمشدر و علما دیمشلر در که روح جسمدن متفضل
و حقیقت انسانیت جوهر و روحدر محصلدر نحو اقبل علی الروح و استکمل
فانت بالروح لا بالجسم انسان پس معلم که سبب تکمیل حیات
روحانی و واسطه تحصیل سعادت جاودانیدر پس که سبب

مطلب
مراتب محبت

حیات جسم و حیات روح بسطه و حصول علم نافع و اخلاق فاضله و ملکات
جهتند ن اکمل و محبتی بدر محبتند ن اقوی و رعایت حقوق ایتم و اولی در بو
تقریر دن واضح اولدیکه محبتی لازم استاد و علم نافع و عمل صالح تحصیلنه مرشد
و هادی اولندر زیرا حیات باقی بو نطفه حاصل اولور نه انکه علوم رسمیه و
غیر ناقصه دن بعضی مقالات و شکوک رسمیدن بر مقدار خیالات تعلیم ایلیوب
معلم و متعلم دخی اخلاق رذیله حب شهوات دنیه ایله متصف نه علم نافع شه
ایدوکنی بیلور کز تحصیلنه قدم همت قویه لرو نه اخلاق مرذیه و معایب
نفس خفیه یی ایدوکن درکایلیکز که کندو لرکن جهل جبه سن صویه لر
پس افضل و اکمل معلم جناب رسالت پناهیدر که صلی الله علیه و سلم
محاسن ایمانی محصل و مکارم اخلاقی یکمالیدر جمله تعلیم لرو ارشاد
لرآنکه ارشادنه راجع و وسایل و اصول معارف و فروع فضایل اول
حضرتک عنایت و هدایتندن حاصلدر پس محبت حقدن صکره محبت کامل
و اطاعت و انقیاد تام اول حضرته اولمق کرکدر و بو محبت تمام ایمان و کمال
عرفان و سرمایه سعادت دو جهاندر نته کم بیورمشدر لا یؤمن احدکم
حتی اکون احب الیه من نفسه و اهله و محبت خلفاء راشدین و
اصحاب و آل عزت سید المرسلین که هر بریسی سمایه هدایتدر انجم
و مظهر شرف بایتهم اقتدیتم اهتدیتم در درلر و محبت علماء مجتهدین
و مشایخ مرشدین حماة دین و هداة راه یقین لردر و بو محبتک
فروعندندر او حیثیتله پدر و مادر و اجداد و جدات در زیرا سلسله
اسباب وجود دن هر بریسی داخل و نعمت دین که افضل نعم در زمان
صغردن انکر تلقین و تعلیمیله حاصلدر پس انلرک دخی استاد حقرو

اب

تعلیم

ایکیسی

جمع دستار اعتقاد
اولیز کلاه رشا یاتم کی
اولنور و بنی علامت اسلام
اعانیه اشارتدر
ایرا ارغانم قزده
الکم بو ایکی
ایله مملو در

اب روحانی اولور محبتی ایکی جهتدن لازم اولور بری کرامت اسلامی
ایله واسطه تعلیمندن اخذ ایتش مقبول درجاته اکر صلب کافر دن وجوده
کلمش اولسیدی و تعلیم فاسد زمان صغردن اساس وجوده طرح
صلمش اولسیدی بو جهات که بعده استدلال طریق خیر و دعوت و ارشاد
غیر ایله سلوک طریق میسر و وصول دولت اسلام مقدر اولسیدی الا مکر که
عنایت ازلی و هدایه تم یزلی سابق و کوی توفیقه مرشد و سایق اولسیدی
و تعلیل ماهیم ایکی طایفه یه حقک عنایتی ظاهر در بری بو طایفه که صلب
اهل الاسلامدن متولد اولمشدر و بری دخی کفار دن استرقاق
اولنوب دیار اسلامه کلوب دولت دین و ایمانه واصل و سعادت دنیا
و آخرت حاصل تلمش اولمه و حدیث شریفده بو طایفه یه اشاره وارد
اولمشدر که ان الله یقفی کل عقد قوم یقادون الی الجنة بالسلاسل
مراد اسیر کردر کز بنجیر له دار الحربدن کلوب دار اسلام و شرف
ایمانه و دولت اسلامه واصل اولورلر حکایت اولنور که مرحوم
شیخ وفا زاده نک بر درویشی مجلسنده سلطانغ بن حق تعالی
نک غایت عنایتنه مظهر اولمش مولدین دیو جک نچیون کندو کی
مدح ایدرسن نه بلدک ایله ایدوکن دیمش لر درویش سلطانغ فلان
تاریخده سلطان محمد حضرتلری انار الله تعالی برهانه ازناود و لایتنه
غزا ایچون سفر ایتمش هر کز فتح قلعه و اخذ اسیر میسر اولمش
دونوب کلورکن بن متقریو بر غازی بر بیشه ده بولوب چیقردی
پس آنکه کی بر اولو یادشاهی حق جل و علا بن بنده یه دار
الکفر دن خلاص اولیچون سفره صلمش بنم حقمده آثار عنایت ظاهر

انتقاح

محضا

اولمدتی دیمش شیخ تحسین ایلمش ۔ در دیمش سلطان رعایانک محبتیدر
بعض رعایانک سلطانه محبتی پسرک پدره محبتندن راجح کرکدیمشلر
در زیرا سیاست سلطان و آنک عدلیله روی روزگار جلیه ۔
امن و امانله متصف اولمیوب نه پسر پدردن منفعت و نه پدره اسباب
تربیت میسر و حفظ و عیال مجتمع اولور و پدر پسره سیاست و تأدیب
و اخلاقنی تحسین و تهذیب ایلر اما سلطان هم پدره هم پسره تأدیب
و سیاست ایلر پس آنک نفعی اعم و محبتی اتم در اگرچه سلطانک رعایایه
محبتی پدرک پسره محبتندن ناقص در زیرا طبیعتلرک تحمل مکروهات
و صبر غیر مرضیات ایتمکده رعایا بکی دکلدر و مثل مشهور در که لا وفاء
للملوک ۔ و بعض علما بیور مشلر که احبتوا اجمعه السلاطین فانه لا وفاء
لهم یستکثرون فی الثواب یردّ الجواب و یستقلون فی العقاب ضرب
الرقاب یعنی پادشاه لر سلام المعنی کلمی احسان و ثواب و آدم اولدرمکی
جزئی سیاست و عقاب عد ایدرلر و الحق سلطانلرده وفا کلمی
رجا ایتمک مناسب دکلدر زیرا وفا غالبا اخوانک زلات و هفواتدن
اغماض و جنایات و تقصیر لریندن تر کی اعتراض ایتملرینه اولور نته کم دیمشلر
اذا کنت فی کل الامور معاتبا ۔ صدیقک لم تلق الذی لا تعاتبه ۔
و ان انت لم تشرب مرارا علی القذی ظمئت و ای الناس تصفو مشاربه ۔ و اگر
سلاطین ذی ندما و اصحاب و امرا و ارکان ایله بو اسلوب ایله معامله
ایدرسه امور ملک و ملته اختلال کلمک اکثر احتمالدر پس سلاطینه
وجهی ظاهر دکل امور ظهور ایتدکده رعایا زبان طعنی دراز و احاله
المثوب ترضی سنه حوالر ایدرلر نته کم حافظ شیرازی دیمشدر بیت

رموز

رموز مملکت و ملک خسروان دانند ۔ گدای گوشه نشین تو حافظا مخروش

بشنجی مرتبه محبت اخوان و اعمام و اخوال و خالات و اقربا و عشایر
حقنده در صله ارحام مطلقا مندوب و مستحد اولدوغی محبتلرینک
دخی مسنون و مندوب و مقتضای طبع مرغوبدر مکر عارضه
تحاسد و تنافس و طلب جاه و دنیا سببیله محبت جبلی زائل
و بغض و عداوت حاصل اولمش اولمه نته کم دیمشلر که القرابة عقرب
هو العقارب و ایاک ان یخالج ظنک عداوة ذی القربی اشد عداوة
علی النفس من دفع الحام المهند ۔ بلکه خصمک در رحم دیدوکک
زهر ایچور رغمین بدوکک ۔ البتنجی مرتبه اولدر که محبت خلان
و اصحاب و اصدقا و احباب در که هر برینک مرتبه و محبتی
محفوظ و حقوقی مرعی و ملحوظ اولمه زیرا حقوق اخوان و ودایع اموال
کبیر در حفظنده تقصیر موجب خیانت و معورث ترک اماندر و هر
کمسنه یه که صداقت اوزره معامله و حسن اخوت و فتوتله مجامله لازمدر
و ارسطاطالیس دیمشدر که محبت معشوش نیز مرتفع اولور نته کم ذهب
فرخرف نیز بناه اولور ۔ بعض فضلا یه سؤال ایدیلر که برادر می
یکدر یار می جواب ویرمشلر که اول برادر یکدر یار اولمه ۔ چون محتشرک
اقسام و مراتبی معلوم اولدی پس محبت مقتضای اوزره عمل
اولنمق کرکدر پس عمل اولنمق کرکدر آیی بیان ایده لم مقتضای محبت
حق تعالی که محتشرک اجل و اعلا و اهم و اولی سی طاعت و عبادت
و تعظیم و امتثال اوامر و احتراز و اجتناب نواهی الهی در و اتباع
جناب رسالت پناهی در صلعم قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله

اول کسنه در کم ازنه بو متابعت بو محبوب بیله ادعای محبت آلهی ایلیه مغرور و
کذاب در بلکه ملحد و خباثت مآب در زنهار دعواسنی تصدیق و محبت
و عشقنی تحقیق ایتمیه سن محب محبوبه عاصی اولور می و عاشق معشوقک
رضاسن ترک ایدر می **قطعه** تعصی الاله وانت تظهر حبه
هذا محال فی القیاس بدیع لو کان حبک صادقا لاطعته
ان المحب لمن یحب مطیع و بو محبت جناب رسالت پناهی و آل
کرام و اصحاب عظام و ائمه و مشایخ انلرک مقتضای محبتلری اطاعت و
اتباع و نصایح و مواعظلرینی استماع در و جناب رسالت پناهی
ذکر اولندقده صلوات و یرمک در و وجوب صلوات جهتندن علمای اول
مذهب اوزره اختلاف ایتمشدر بعض علما عمرنده بر کره و اجبدر
باقی صنوبدر دیشلر بعض آخر هر بار کرنام شریفی ذکر اولنه و اجبدر
بر مجلسده بیچه دفعه ذکر دخی اولنه دیشلر در و بعض آخر بر مجلسده
ذکر اولنه بر کره و اجبدر باقی صنوبدر دیشلر مذهب مختار بودر
صحابه ذکرنده ترضی کرک یعنی رضی الله عنه دیمک شیعه حضرت امیرلر کرم الله
علی و اولاد کرامی ذکرنده دخی صلات و سلام ایدرلر اما حق مذهب
اهل سنت و جماعت در کم صلوات بالاستقلال جناب رسالت پناهی
به مخصوص در و علما و مشایخ ذکرنده ترحم اولنمق کرک و مقتضای
محبت پادشاه اطاعت و نصح و هوای مخالفتدن احتراز و مالی
اوزرنه استحواذ اولنورسه اما تلطف حضرت والک در و والدین
محبتنک مقتضای اطاعت و ادای حقوق و احتراز عقوق در
نته کم سابقا شرح اولندی و بعد الموت ادعیه و اذکار و صدقاتله

روحلرینی یاد ایتمکدر و مذهب صحیح اولدرکه عمرنده بر کره و اجبدر
ثوابنی آخره هدیه ایتمک جائزدر و ثواب ارواح امواتله واصل اولور
و مقتضای محبت اقربا و احبا دخی حسن عشرت و مجاملهٔ و لطف و
تحمل ایله معامله در حکایه دیشلر درکه مشتمل منع علیه اولزینه محبتی
عکسندن اقوی و اکثر در زیرا احسان ایدن و قرض ویرن احسان
اولنی و قرض آلان سورا ما احسان اولنان و قرض الان محسن و
مقرضه اول مرتبه محبت اتمز اما مخفی اولیه کم قرض ویره قرضی
النی سودوکی و بقاسینی استدوکی تالنی تحصیل و زیاندن
بری اولمغه حریص اولدوغندندر و قرض آلان محبت ایتدوکی و
بقاسینی استمدوکی قرضی ادا ایتمکه قادر و مالی حاضر اولمدوغندندر
نته کم **حکایت** اولنورکه بعض عزیز لردن برینه کثرت زیارت
خلقدن شکایت ایتدکده ایتدیکه احبابکک فقراسنه قرض ویر
اغنیا سندن قرض ایسته کمک یانکه اوغرمیه **حکایت** قیس بن
سعد بن عباده مدینه ده مریض اولدی عیادته چوق کمسنه کلمکله
خواصندن تقصیر عامه نک سببینی سؤال ایتمکله دیدیلرکه اکثر
اهل مدینه سندن قرض المشلر در طلب توهمندن کلمه مزلر دیدی
قیس شولی برمال کم احبابی بدندن منقطع ایلر بن اندن بیزارین
دیوب امر ایلدیکه ندا ایلدیلر هر کمسنه ده که قیسک قرضی وحق
وار در ابرا و اسقاط ایلدی رأوی ایدر اول کون عیادته
قیس اولقدر آدم کلدیکه عتبه دخانه شکست اولدی بو سببدندرکه
بعض علما قرض ویرمکدن و قرض المقدن منع و امتناع ایلیوب

الوعض مقراض المحبة ۵ دیگر انکه مولانا عبدالرحمن جامی شود بهر دو وجهان عالی انامی
ازین نمیه نصیحت ایدوب ایدر که مثنوی ۵ باجان برابر احبا دست بکشای ۵
همه در تنگنای قدح پای ۵ ببخشش باش ازانسان بار بردار ۵
مازاز دام دام اینان گرفتار ۵ مدیهشان قرض دستان نیم حبه ۵
فان القرض مقراض المحبة ۵ اما محسن ومنع محسن الیه ومنع علیه اولان
کمسنه یه محبت ایدوکی اول جهتدندر که نفس انسانی وذاتجه انعامی سوردر
بالذات احسان محسن الیه اوزرینه واقع وبرتو انعام منع علیه
دن لامع اولدوغیچون محسن الیه ومنع علیه اولنی بالعرض سوردیکی کبی
محسن اولکمسنه یه بکزر که تعب ومشقتله برمال تحصیل اتمش اولہ ومحسن
الیه اولکمسنه یه بکزر که بی زحمت ومشقت حال النه کرمش اولدیغی
قدرین بلمز ومحسنه حق شکرینی تمام ادا قلمز ۵ وتر کیده مثل در دیرلر که ۵
یمین کسه بکمز ۵ طغره مین بیلور ۵ ودما درکی پسره محبتی پدردن زیاده
اولدوغنک بر سبب ذاتی بودرکه زیرا ما در بیلور که استیلاد وتربیت
وتحصین وتقویتده نه زحمتلر چکمشدر ودیو سپهر بندر که شاعره کندو
شوی حسن کلمه وغیر یلر تحسین ایتدوکندن غیرینی کندوکیا ارتق تحسین
ایلر نته کم دیمشلردرکه ۵ هرکس بر شعر وبر فرزند خود مفتون بود ۵
گرچه ان فرزند زشت وشعر ناموزون بود ۵ وهر صناعت بد اسلوب
اوزره درکه بر کمسنه ارتق الم چکدوکی شعره یا ارتق سوردیغی محسن
فاعل کبیدر قابل کی فاعلک زحمتی قابلدن ارتو قدر تذنیب
بو محتبرک اعلاسی اول محبت درکه آنک مشتای محبت خیر وکمال حقیقی
اولدرکه جوهر نفس متعلق اولدیغی لذات عقلیه درعوارضله دکلدر لابدانقطاع

اختلا

اختلال دن مصون وسعادت ونعیم دن خرم بیرده کلدر دیمکدر بقای نفسله
باقیدر وسائر محتبلرکه احوال بدن ونشأة دنیه ایله انقطاع علاقه
بدن ایله منقطع اولور الا اذا تعقبها بعض عدو الا المتقین بوکه
اشارتدر وبو سعادت اول وقت حاصل اولورکه نفس ملکات فاضله
واخلاق حسنه تحصیلی تمام ایدوب توجه جناب حقده مستغرق اولہ کم
فنا ایدن عبارتدرنته کم عزیز لردن برسی ابراهیم خواصه توکلدن سوال
ایدنجک ابراهیم جواب ویروب دیرکه اتوز یلدر که مقام توکلده رعایت
ایدمرین دیمیو جل عمرکی تعمیر باطن ایتمکده خرج ایتمشسن پس
فنا فی الله مرتبه سنه قنده واصل اولورسن پس ظاهر اولدیکه بو مقام
اعلای مقامات واکمل سعادات ومنتهای درجات ایمش بیت
ان یارکه در پرده اسرار نهان بود ۵ از علم بعین آمد واز گوش بآغوش ۵
وما دامکه مرآة نفس قوای جسمانی ونفسانی دن تمام پاک وصاف
اولمیه بوکمالک جمالی بجلی اتمز وسالک وجود دمو هومندن کی ابعد
منازل واسحق مراحلدر تمام گذار اتمینجه بو مقامک مبادیسنه
واصل اولمز بیت وصال دوست طلب میکنی ز خود بگذر ۵
که درمیان تو وبار بگر تو حائل نیست ۵ وحافظ سعد دیمش که بیت
گویند سعد دولت وصل از چه یافتی ۵ خود را گذاشتم قدمی پیشتر نهادم
وحافظ شیرازی بو مقام طلبنده تفرع ایدوب بیورکه بیت
بیا دهستی حافظ زپیش او برخیز ۵ که باوجود تو کس نشنود ز من که منم
رزقنا الله الجود المتعام ۵ القرب من عبادی بهذا المقام ۵ خواجه نصیر
بو مقامده حکمدن چوق بحث ایراد اتمش جمله دن دیمش کربر

کلمه یه حق تعالی جل وعلا محبت ایلیه آنی تعاهد ایدرنه کم دوستلر
برلی برینی تعاهد ایدوکی کیمسه خواجه فقیر ایدر بو لفظ بزم لغتمزده حق جل
وعلا یه الحلاق اولنمز مولانا جلال ایدر خواجه نک بوسوزی ظاهر دفلدر
زیرا کتاب وسنتده بونک نظایری چوق وارد اولمشدر قال الله تعالی
وهو یتولی الصالحین حسبنا الله ونعم الوکیل بلکه حدیث قدسیده
دخی زیاده وارد اولمشدر کم قال علیه الصلوة والسلام فاذا احببت عبدی
کنت سمعه الذی یسمع وبصره الذی یبصر حدیث آخرده یسور من اهبته
قبلته ومن قتلته فانا دیته انتهی فقیر ایدرین اولا تسلیم ایتمزز کم تولی
ووکالت تعاهد کیمسه اولمه زیرا تعاهد گاه یوقلقدر وستمز اعلام
الغیوبه بومعنی محال در ثانیا شاید کم اول لفظ ایله دخی مجاز اولمق
محتملدر دخی ارسطاطالیس دن نقل ایدیلیر کم اگرچه آدمیه انسی در
ولکن همتی انسی اولمق کرکی یعنی عرشی اولمق کرکدر زیرا همت سفلیده
قلمق مرتبه یه حیوانات قدر اگرچه انسان جثه یوزندن صغیر در لکن عقل
یوزندن شریف وحکمتی جهتدن کبیر در وعقل جمله مخلوقاتدن
اشرف وجمله مکونات اوزره مستولی در وبو قاعده بسط کلام وتحقیق
مرام اولدرکه اتفاق اهل مشهود وعیان واجماع ارباب بحث وبیان ایله محقق
قتنده محقق اولمشدر اول کوهر مکنون که اجتماع کاف ونون وفرمان
پادشاه کن فیکون ایله ظاهر وپدیدار اولمشدر وبحر غیب وجوبده
ساحل شهادت امکانه دوشمشدر جوهر بسیط نورانی درکه اگا عقل
اول دیرلر وبعض اخباره قلم اعلی واته کشف وشهود محمدیه حقیقت
محمدیه دیرلر واول جوهر نورانی کندوسی ومبدأ فیاضی وسایط طیلم مبداء

فیا

فیاضدن الی آخر الامر ظهور ایده حکم افراد موجودات بیلدی وتا
حقایق واعیانی اشتمال واندراج علیم الیله اول جوهر ده مندرج ومندمج
اولدی بنه کم دانه ده خرما خرمانک اغصان واوراق واجزاسنه مشتمل
وجمیع موجودات بو ترتیب اوزره درکه بوجوهر ده مندرج ومستکن
در علی وجه التفصیل قوتدن فعله وکتم عیبدن فضای شهادته چقلر
یحوالله ما یشاء ویثبت وعنده ام الکتاب وچون سلسله موجودات
وحوادث کونیه نک ارحمت رحمانی وقدرت ربانی اقتضای ایلدم ایجاد
عالم ارواح ودرجات عقول ونفوس مجرده دن موجودات لسانی ایله
جسم وجسمانی یه کم موطن تبدل ومعدن تغیر ومظهر فنون تجلیات الهی
وظهورات وشئون نامتناهی یه تنزل وتنقل ایتمک اقتضا ایلدی حکمت
کامله وقدرت شامله اسعدا ایلدیکه بو نظام ووجود بر دوام مترتب
ومکمل اولیه بر جسمه کم یا بالذات ثابت ویا بالصفات متغیر اولا اول
جسم بیت آن ثابت بی قرار اعجوبه غبرا کم جای بخنبد ونه استد بر جای
اعنی فلک دوار درکه حرکت دوریه سیله اوضاع غریبه واشکال عجیبه
سی قوتدن فعله وعددن وجوده کلوب وبر وضع وشکل بر حادثه
معینه وکاینه یه مخصوصه یه سبب ورابطه اولور وبر آنده حوادث کم مبداء
ترتیبندن کرحکمای اگا عقل فعال وعقل عاشر دیرلر بر صورت جدیدآینه
یه بولی یه عنا حوده ظاهر اولور وچون نوبت ایجاد موالید ثلثه یه منتهی
اولدی حکمت حکیم جلت قدرته اقتضا ایلدیکه مجموع کمالات سابقه نشاه
انسانیه ده اشرف انواع حیوانات بلکه عالم صغیر در مجتمع ومنتظم اولم
وفضیلت عقل قدسیکه مبداء ایجاد ایدی بو نوع مکرمده عقل مستفاد

تغیر ٤
ماشاء ٤

مطلب فی بیان العقل

مکنونات ٤

شهود ٤

محکا

وکندوسی ساطع طیلم مبداء فیاض ٤

بوجه بیوده

صورتیزه ظاهر اولد که نام نفس انسانی بر مرتبه ده متجلی و بو فضلله متحلی
اولیجق عالم عقلی یه کرمرتبه ده علیا در متصل اولوب نقطه ده بدایت نهایتنه
واصل و دایره ده وجود قوس نزول و قوس صعود ایله تمام اولوب
کما بدأکم تعودون ایشاریتی حاصل اولمغین وین آن سرکوی بود کاتول
زانجا بهمه جهان سوزکرد پس روشن اولدیکه فاتحه ده کتاب وجود
و دیباجه ده رساله ده ابداع عقل قدسی اولدوغی کبی خاتمه سی عقل انسانی در
شوله دانه کبی که ضبط اولوب اغصان و اوراق و ثمار و شعب اولوقدن
صکره تفرقه و کثرت مراتبدن نیه وحدت جمعیت بولوب شکل اول وضع
سابق کبی دانه اولور و بو سیر دوری که جمیع موجودات روحانی و جسمانی
و مکونات علوی و سفلی ده سار ایدر افلاکده که واسطه ده نظام عالم اجسام
در حرکت دوری ده وضعی در که آنوظله افلاک سبعه ده سیاره که اسفلدن
اعلایه بوتمرتیب اوزره در که بیت محرست و عطارد و زهره و شمس
و مریخ و مشتری و زحل و فلک ثامن که حکما اکا کره ده ثوابت و
اهل شرع کرسی دیرلر و فلک اطلس که حکما محدد الجهات و فلک الافلاک
و اهل شرع عرش دیرلر دور ایدرلر اول دور دخی ایکی نوعدر بری شرقدن
مغربه دور ایدر و آنک اظهری واجلاسی واسرعی واعلاسی حرکه یومیه در که
بالذات فلک اعظم بو حرکتله یکرمی درت ساعت تقریبا شرقدن غربه دور ایدوب
سایر افلاکی دخی تابو وضع اداره ایدر و طلوع و غروب کواکب و ظهور و
بروز مشارق و مغارب و لیل و نهار بو سبدن کسب وجود ایدر بو
حرکتله اولور و مجانین و حیوان بلکه انواع حیوان بو حرکتی تمیز و ادراک
ایدرلر و نوع ثانی عزیزدن شرقه در و فلک ثامن و عاشره ده افلاک بافیه

بو حرکتله

مطلب دقایق فلکیات

ضبط

وظهور زیاج

وجودات

بوحرکتله دور ایدر فلک ثامن او توز بیلده یاخود بکرمی درت بیک
بیلده دور ایدر تمام ایلر و فلک زحل او توز بیلده و فلک مشتری اون ایکی
بیلده و فلک مریخ بر بیلده و فلک شمس بر بیلده زهره و عطارد بر بیلده
قریب زمانده و فلک قمر بر آیده دور ایدر تمام دائجاز ایدوب دور آخره
شروع و آغاز ایدر و بو حرکاتک تفاصیلی علم هیأتده مبین و مقاد بر وجهایی
تحقیقا اندره معین در و اجسام نامیه ده غیر ناطقه ده حرکت نموی و ذبولی
در یعنی جسم نامی نبات و بخری بر مقدار زمانده نمو ده اولور یعنی تناسب
طبیعی اوزره جهات ثلثه دن حرکت ایدر تا نهایه یتشدکدن صکره مزاجی
اقتضا ایدوکی مقدار طول و عرض بعده ذبول ایدوب تناقص طرفنه حرکت ایدر
پس بو دخی حرکت دور یه در و نفس ناطقه ده حرکت فکریه در که نفس بر مجهول
علم الیقینه اولا مطلبی بوجه ما ملاحظه ایدوب آنی کسب ایچون
مبادی یعنی مناسبه یه رجوع ایدر مناسب مبادی بولدقده فکره آنی
ترتیب ایدوب اندن کبیر و مقدمه حرکت ایدر پس مجموعی حرکت دوریه
اولور اهل منطوق نظر مطالبدن مبادی یه مبادی دن کبیر و مطالبه حرکت
ایدر ایکی حرکتی مشتمل دیدکلری بو در و حرکات دوریه که جمله موجود اندر
حاصل در فی الحقیقه کل و بسیر توجه ذاتی در که انکا رایه کشف و شهود
تجلی ذاته لذاته دیرلر نته کم بعض اعزه بیورمشلر که

قطعه

از خود بخود آن یار کرشمه یه سفر کرد ، هم عین سفر بود هم او حاصل فی البین
نی نی غلت نیست این زه بحقیقت ، از عین شهود اگر دو رشد غین
غین گفته عزیزه غیم رقیقه دیرلر حکما ایدرلر که افراد انسان اوچ قسم در
بعض نجابت فطرت و طهارت جبلت سببی ایله علقات دوریه دن

مطلب اعلی

غلت غلط عناسنه دن

مجتنب از رذایل و منهی عن اضداد فضایل خلقیه مهذبین
و مکتسب اولی و بعضی اگرچه بالطبع از رذایل مجتنب و فضایل مکتسب
اولی لکن فکر و رویت اعمال ایشان و اجتناب از رذایل بتحسن و فضایل حسن
ادراک و ادنی تنبهی متنبه امور فضایل اکتساب و از رذایل اجتناب ایشان
و بعضی بوعد و وعید و تخویف و عتاب و عقاب
و زجر و تادیب استاد و تشفیف و تهذیب اباو اجداد ایشان اولی و
اول کم اخیران دن بالطبع حاذر در اعلی در و لکن قلیل و نادر در قسم ثانی
که کند و فکر در و تیقظ مهتدی و اجتناب فضایل متقدی اولی و
مرتبه ده و کثیر در، قسم ثالث که محتاج زجر و تادیب و تهدید و تهذیب در
مرتبه دن ادنی و وجود ده اکثر در، طایفه اولی اختیار بالطبع در و
ثانیه اختیار بالتعلم در و ثالثه اختیار بالشرع در دیر در و بوقسم ثالثه
شریعته صوکبیدر شمول کمتریه نسبت که حلقومنه طعام طوغرمش اولیه یعنی
نته کم حلقومنه طعام طوغرن کمسنه یه صویتشمز سه هلاک اولور و
کمسنه یه تادیب شریعت یتشمز سه هلاک حقیقی اولور دانه اعلم و احکم،

باب ثامن در سیاست مدن بیاندن در

چون مرکبات اجزای خواصدن غیری بعض خواص و آثاری اولور اول
خواص و آثار اجزا سنک هر بریده اولمز بلکه مجموع من حیث هو مجموعه
اولور مثلا معجون مشروبدن مرکبدر اولن خاصیت هر بر جزیده یوقدر
پس تمدن که اجتماع افراد انسانیدن عبارتدر آنک بعض خواص و آثاری
وارد در که هر بر فرده یوقدر بو مقدمه تمهید ندن صکره ایدرز که مدینه
ایکی قسمدر بر سی مدینه فاضله بر سی مدینه غیر فاضله مدینه

فاضله

فاضله اولور که اندن اولن تمدن اجتماعک سببی خیرات و مصالح اولسه
مدینه غیر فاضله اولور که سبب تمدن شرور و مفاسد اولسه و مدینه
فاضله بر نوع اولور ارتوق اولمز زیرا حق جل و علا واحد در تکثیر دن
منزه و طریق حق دخی واحد در لکن رسم میدن خط مستقیم کرایکی شئیک
مابینده فرض اولنه بر دن غیری متصور دکلدر اما طریق جهالات و ضلالات
چوقدر لکن رسم میدن ایکی شئیک مابینده اولان خط مستقیمدن غیری
خطوط متوجه غیر مستقیمه غیر متناهی فرض اولنه بیلور لکن
غیر فاضله اوچ نوعدر، بر سی اولدر که اشخاص اهل مدینه قوت نطقیه
استعمالدن خالی اولوب سبب تمدن و اجتماعلری قوای جسمانیه دن غیری
قوت ایله اولمیه الکا مدینه ء جاهله دیرلر مثلا قوت غضبیه اوله الکا مدینه ء جاهلیه ء
سبعیه دیرلر یا قوت شهویه اوله و الکا مدینه ء جاهلیه ء بهیمیه دیرلر الیکنجی
اولدر که اشخاص مدینه قوت نطقیه استعمالدن خالی اولمیه اما سائر
قوتلری غالب اولوب قوت نطقیه انلره خادم اولوب سبب تمدن سائر
قوی اولمش اوله و الکا مدینه ء فاسقه دیرلر اوچنجی اولدر که اهل
مدینه نک قوة فکریه لری معتقدات اوزرینه اولمغین عقاید باطله ء حق
و قوانین فاسده ء صحیح تخیل ایدوب آنی سبب اجتماع و تمدن ایتمش
اولرلر الکا مدینه ء ضاله دیرلر و بو مدن غیر فاضله خصوصا مدینه ء
ضاله نیچه قسم منقسمدر زیرا دین و کفر یک طرق جهالات بی غایت و انواع
ضلالات بی نهایتدر محکمدر که مدینه ء ضاله ء ایکی نوع اولمیه دز ضاله ء
کافره مدن افرنج و روس و سائر فرنک کفاری و ضاله ء غیر کافره اسلامیون
دن مذاهب فاسده اوزرینه اولانلری که بر موضوعه جمعیت و تمدن

ایدنلر و ممکندر که مدینه ۲ کامله جامله ده درجه اولده و ممکندر که بر مدینه
فاضله اکمل منقلب اولوب غیر فاضله اولیه یا بر عکس اولیه پس پادشاه لر
همت ایلک کرکدر که مدینه لری مدینه ۲ فاضله اولیه والحمدلله مدینه لرمز
عین سعادت و دولت ثابته الارکان شامخة البنیان حضرت سلطان
صاحب قران رافع اعلام الایمان بلوامع السیف والسنان دافع ثایرة
الفتنة والطغیان مبداء الامن والامان ظل الله حضرت سلطان سلیمان پادشاه
کامکار آفتاب سایه ۲ پیرور دکار و تدبیر و سیاست ارکان دولت و
تدبیر توقیر و عدالت اعیان ملک و احوال ملت سببی ایله جمله مدن فاضله
اولمشدر پس مدینه ۲ فاضله نک رئیسی احکامن بیان ایده لم که اهم در و دخی
مدینه ۲ غیر فاضله احوالی اندن ضمنا و تبعا معلوم اولور پس مدینه ۲
فاضله اولدیکه اشخاصنک اجتماعی اساس اکتساب خیرات امور و
اجتناب رذائل و شرور اوزره مؤسس اولمش اولمله لابد جمله سنک ساحة
صدور و خزینه ۲ قلبلری تقالیس اعتقادیه مقدسه اولمسه کرکدر و لازم در که
جمله سی ایکی نسنه ده مشترک اولمله بر بریسی آرا و افکار و بر بریسی افعال و
اطوار ۲ آرا و افکاردن اخذ و اقتباس ایدوب مبداء و معاد
حصوصنده و مابینده اولن احوالده متوافقلر در ۲ آرا و اطوار ۲ افعالده
اشتراکلری زیرا جمله سی بر شرع و دین اختیار ایدوب اکتساب کمالاتده
قانون واحد اوزره جاری اولمشلر در و الحاصل اصول اعتقادیه و فروع
اعمالده بر مذهب و بر دین اوزره متفرع و جمیعک افعالی عدالت اوزره
منصوب در ۲ و چون معلوم اولمشدر که افراد انسانده قوة نطقیه و تمییز
ده متفاوتلر در بعض درجه ۲ اعلاده که اندن یوقاری یوقدر قوة قدسیه

مرتبه

مرتبه سیدر که فکر و نظر دن مستغنی و جمله نظریات الکا بالبدیه معلوم در
قوت فکریه ۲ درجه ۲ علیاسی یوقدر قوة قدسیه یه ملاصق و مجاور در قرآن
عظیمده الکا در تبهایی و مراتبی تعبیر بار بعضی فضلاء کبار قعیده
الکا اشارتدر و ادنی درجه سی بر مرتبه در که اندن دخی تنزل ایدیجک بلاده
متناهیه دیدکلری اولور و بلاده متناهیه الکا دیدکری اصلا نظر و استدلاله
استعلام مجهولی قادر اولمیه مثلا شکل اول که ابین و اظهر اشکالدر
انتاجنه قادر اولمکر که چه اکبر ایله اوسط اوزرینه حکم ایدر اما اصغر ک
اوسط ده اندراجندن دخول ایدوب حکم اصغره انتاجندن غفلت
ایدوب استنتاج ایتمکه قادر اولمز و ایکی مرتبه نک اره سنده یتیجه مراتبی
و درجات وار در و جمله ۲ اشخاص مراتب علم و حکمت و درجات فهم و
فطنتده بر درجه و بر مرتبه ده اولمق ممکن دکلدر نعم جمله سی امور مجمله ده
توافق اشتراکی اوزرینه اولمله اولورا اما امور مفصله ۲ عمیقه و خصوصیاتی
مسائل دقیقه ده محققلر مقلدلرین متمیزلر در و بونک بیانی اولدرکه
اول طبقه ۲ عالیه ۲ که تاییدات الهیه ایله مؤید و الواح تعلقات طبیعیدن
مجرد در مبداء حقیقی حضرت جل و علا ظاهرا و باطنا صفات کمال و نعوت
جلالیه و سلسله ۲ موجودات مبداء فیاضدن کیفیت صدورین و تفاصیل
احوال معادی کما هو فی نفس الامر تصور ایدرلر لکن چون نفس بوندن آده
بیچه حواسی وار در که انلر ایله ادراک صور معانی و جمیای ایلر حس مشترکه
و وهم و خیال کبی و بو قوالدن بر بریلرینه و نهارا معطل اولمیوب تعقلات
ایدرلر و لاشک بو قوای اخر جه ۲ حسیه ایله کدورة و صفاده متفاوتلر در
پس اول وقت انلرک آینه ۲ تفکری اول حقایقک صوری ایله منتقش اولمله

حکم اصغره انتباق اندرن ۲

فصله ۲

قوای ۲

249

اولسه کرک رزیرا اول معانی وحقایق صورت حسیه و واهمی شبکه سز تعقل
انلک بونشاده در غایت نادر در اول صورکل بوحقایقه نسبتی مثلث
خیالاته نسبتی کبیدر اعیان موجوداته اشله جمانیات متصور اولن
اشله نک غایت الطف واشرفیدر وانلر نورسز تله بیلور لر اول حقیقت بو
صور متخیله نک ومعانی موهومه نک عاوراسی در وهر سینه کیه آینه خیال
وشبکه ی واهمه آنی تصور وتحصیل ایدر حقیقت مبدا اینچه مرتبه متعالی
وحادث قدیمه منتزل ومستقل درنته کم خواجه نظامی بیور رکه

هستی ونیستی مثل ما نیست ٭ عاقلان جز چنین نه دانیست ٭

فقیر دیدیم ٭ هر چه آید در ضمیر و هر چه گردد در خیال ٭ زان همه پاکیزه و برتر
شناسم دوست را ٭ حضرت ابو حنیفه دن مرویدر که مقبولدین قوه واهمه
سنده تصور ایدوب اول متصور نه عبادت ایلیه مشرکدر واولکی خارج
وهم وخیال بیلوب عبادت ایلیه موحددر وبو مرتبه نک اهلی اساطین
حکما والکابر علما در وبوکه مستقل بر طبقه دخی وار در کیه انلر تعقلات حرفتدن
عاجز لر در وانلرک منتهای سیر وعروجلری معانی وهمیه در لکن اعتقادلری
بودر کلدر که اول حقیقت صور وهمیه اولمه بلکه آنک عاوراسی ایدوکینه
معتقد لر در وکندولرک متصور لرینه طبقه ی اولی نک رجحانینه معترفلر در
وبونلر دخی اهل ایجاندر وابو حنیفه موحد دیدوکی بو طائفه یه دخی
شاملدر وبوندن آشغه بر طائفه دخی وار در انلر معانی وهمیه ملاحظه سنه
دخی قادر دکلدر بلکه صور خیالیه یه کیه مرآة خیالده منطبع وبجزی
وانقسامه قابلدر آنوطه قانو وسیر وعروجلری اندن اوته یکچه اما
طبقه ی اولی نک رجحانینه معترفلر در وانلره اهل سلیم دیرلر وانلر دخی

اهل

اهل نجاته در عوام مؤمنیندن اول اعتقاد کامیدر وبونلر آشغه
بر طائفه دخی وار در وانلر اول حاضر نظر در کیه اصلا مرتبه ی محسوساتدن
تجاوز ایتمز لر ومعرفت مبدا ومعاده اشله ی بعیده آیله اکتفا واقتصار
ایدرلر وانلره مستضعفلر دیرلر چیون انلر دخی استغراغ جهد وصرف
مقدور ایدوب نهایت استعداد لریه واصل اولوب آنک عاوراسنه
استعداد لری اولمدوغیچون انلر دخی معذور ومقبول اولورلر اول مستضعفلر
کیه کی قدرت واستطاعتلری اولمغله هجرت ایتمیه لر عذرلری
مقبول اولدی وانلر حقنده نازل اولدیکه الا المستضعفین من الرجال و
النساء والولدان الذین لا یستطیعون حیلة فی الارض ٭ وکویا مستضعفین لقبی
بونره بو آیه کریمه ملاحظه سیله اولمش در وچیون صاحب شریعت علیه
افضل الصلوة والتحیه هر طائفه یه قدر عقل لری اوزره تکلیف ایتمکله مامور
اولدیغی لاحرج فی الدین نص مشهور در لاجرم جوامع الکلمدن بر کشنیدی
قدر استطاعت واستعداد لری اوزره حظ وافی ونفوس ناطقه ی
ناقصه علی اختلاف مراتبهم تکمیل ایتمکده بو مرتبه دکلدر لاجرم
زلال وصال متعطشلرینی ظرف لری ایله کیه امثال استعداد لریدیر سراب اعتقاد
درینه خانه کذاری خمی پرساز دازنیضش ٭ وکر پیمانه ی آری بتو پیمانه پیماید
وآیات اعجاز سمات قرآن وکلمات هدایت صفات حضرت ختمیت
مکانی کیه احکام احکامی شابیه ی تنزل وانتقاضدن کنایه وحوالی معاد
احوالی لایاتیه الباطل بین یدیه ولا من خلفه موجبی اوزره شابیه ی
شبهه واعتراضدن مصون درکاه محکم وکاه متشابه اولمقدر یعنی
کاهی دقایق سرنی عقل مقدس احاطه یه اهدی وکاهی فرایض عقایدی

خلاصه جس صور خیالیه واقعه در حس ده مشاهده حس ایدوبنه اظهار و ابراز ایدر
بهمار عالم حسنش دل و جان تازه میدارد بر محکمه اصحاب صور سزا بیوی ارباب معنی را
حکمای اکابر و علمای اعاظم یه متنزیه عرف ایچون لیس کمثله شیء وهو السمیع البصیر
بیوردی وکاهی متقیدان عالم حس ایچون الرحمن علی العرش استوی
بیوردی وجاریه ده خراسانیلک اعانتیله امتحان ایچون این ربک دیوجک
فی السماء دیدی ایتها مؤمن بیوردیلر وقسم عوام کم مطموره ده حس
اسیر اولدیلر کثیرا ولمغین تشبیهای موهم ایات واحادیث جوق وارد
اولمشدر لمغابنه محققلر ایچون دخی اشارات لطیفه وتنبیهات شریفه
وارد اولمشدر آیه مذکوره کبی نتیجه کم بیورلدی هو الذی انزل علیک الکتاب منه
ایات محکمات هن ام الکتاب واخر متشابهات وبو وجهله بیان و
تعلیمده اختلاف آنلک کبیدر که حکما و متألهون وعلماء ربانیون نفوس
خلایقه تعلیم حقایق اتمک استه لرمیدان نظر و تعقل چابک سوار لرینه
کمند تیز عنان برهانله معارف شهریار لرین جلوه ایدوررلر کاه منابر خطابتو
غوانی معانی اقنا علیه عرض چهره قلدوررلر وکاهی مقیم هنکام بحث و
جدال اولدقلرنده ورای شبابک جدلدن عرض محذورات مطالب ایدرلر
وکاهی فرومانده بحالس وهم وخیال رحیق تحقیق کوئس معانی شویه
دن ذوق ایدوررلر زیرا منطقده مبتنی اولمشدر که انواع قضایا که مواد قیاسه
اولورلرش در اولکی برهاندر یقینی محض افاده ایدرشایبه ظن وشکدن
مبرا در اکنجی جدل در که مقدمات مسلمه دن مرکب اولور الزام خصم افاده ایدر
اگرچه بعضی غیر حق اولمق اولور لکن مسلم خصم اوغلطه اعتبار ایدرلر اوچنجی
خطابت در که قضایای ظنیه دن خطبا دوعاظ آنی استعمال ایدرلر

وخلقک

وخلقک انمره حسن ظنی اولمغین قبول ایدرلر وبو خطابتک عموم ناسه نسبت
فائده سی چوقدر در درجنجی شعر در که بعض معانی وخیالات شعریی ایله
بیان اتمک در وغرض برشیئ ترغیب یا تنفیر افاده اتمک در مثلا برشاعر
خمره ترغیب اتمک استیوب نوش ایلک یاقوت سیالدر دیر یاقوت
سیال شیئ غریب وصورت ومشاهده مطابق اولمغین نفس بی اختیار
میل ایدر اگرچه تصدیق ایلمز یه دخی یاخود عدلدن تنفیر اتمک استه
عدل بر قحبه اولنمش صفاتدر واقعا مشاهده صوریی وتشبیه غریبه
مشتمل اولمغین نفس اعراض ایدر اگرچه تصدیق اتمز سه وشعر کی فائده سی
عوامه ترغیب وترهیب افاده اتمکدر وعوام باب ترغیب وترهیبده
معانی شعریه یه اطاعت ایدرلر حکما آنوچون شعری وضع اتمشلر بشنجی سی
مغالطه در که باطل محض اولان مقدمات وقضایادن مؤلف اولور مثلا
دیوارده منقوش اولان صورت فرسه بوفرس در دفرس صهالدر
پس بو صورت صهالدر دیمکدر وبویله نوعدن معقول برهان اندن کیچمه
جدل اندن کیچمه خطابتدر وبو اوچ نوعه قرآن عظیمده اشاره اولنمشدر
وبو اشاره شریفه ایله که ادع الی سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنة
وجادلهم بالتی هی احسن حکمة بیوردی برهانه موعظه بیوردی
خطابته وجادلهم بیوردی جدله اشارتدر چون شعر مقدمات کاذبه
متخیله دن مرکبدر معلم عقاید حقه ومرشد حقایق ثابته اولنلره لایق
دکلدر کرتبه کم بیورلدی وما علمناه الشعر وما ینبغی له انوچون اشارة
اولندی در شعر پیچ درپیچ اوه چون اکذب اوست احسن او
ومطالعه باطل وجهل صرفدر حکما آنی بیان ایلدیلر که احتراز اولنه

عرفت الشر لا لاشر لكن لتوقيه، بو فوايد نوع استطراد ايله ايراد اولندي
يينه سر سخنه رجوع ايده رك مدينه ء فاضله احوالندن ايدرك، چون مدينه ء
فاضله معلوم اولدقدن صكره معلوم اولسون كه آنك اصلاحيچون طائفه در
طائفه ء اول افاضلدر، وانلر بر جاعتدر كه مدينه ء فاضله نك تدبير و
احوالي انلره منوط و مصلحتلري انلرك صواب كورمسنه مربوط در، وانلر حكمايي
كامل و علمايي عاملدر كه قوت نظريه ء علميه ايله ابنايي نوعدن ممتاز و تقويي
و علميه ايله سرافراز اولدقدن صكره كل صنعتي حقايق اشيا و احوال مبدا و معادي
كما هو حقه علم اليقين ايله اعتقاد ايدوب حاصل اولديغي علمه تعليم و ارشاد اتمكدر
طائفه ء ثانيه ذوالالسنه در، وانلر اول طائفه در كه عوامي كاسي نصايح
مطبوعه و مواعظ مسجوعه ايله جانب كمالات و فضايله دعوت و رذايلدن
زجر و منع ايدرلر، وكاهي قياساة جدليه و خطابيه بل شعريه ايله عقيده لرين
انحرافدن صقلرلر، و بونلرك صناعتي كلام جدلي و خطابه و شعر نا مقدر، طائفه ء
ثالثه مقدرلر، در وانلر بر طائفه در كه عوامدن عدالتلي ميزانيني اهل مدينه
ارا سنده حفظ ايلرلر، و مقادير اشيايدن اوقيه و من و كيل و قفيز
كبي بونلره مفوض در، و بونلرك صناعتي علم حساب و استيفا و هندسه در
طائفه ء رابعه غازيلر و مجاهدلر در، وانلر بر طائفه در كه مدينه ء فاضله نك اعدا
و تعرض اهل بغي و عدوانه حفظ ايدرلر، و حفظ ثغور و ضبط قلاع
و حمايت طرق و اطراف انلره موكولدر، وانلرك صناعتي شجاعت و فروسيت
و استعمال اسلحه در، و اكا سياهيلق دخي ديرلر، طائفه ء خامسه
ارباب اموالدر، وانلر بر طائفه در كه مدينه نك تاجل و ملابس و اقوات
و لوازميي انلرك سعي و اعتمالريله منوط در، وانلرك صناعتي حرف مختلفه ء

صناعات

مطلب
طوائف مدينه
فاضله

متفننه

صناعات متفننه دن و عدالت اقتضا ايدركه بو طائفه دن هر فرد استعداد نه
مناسب صناعته اشتغال ايده و بر كمسنه نيچه صناعته اشتغال ايلمه يه
زيرا اوقاتي موزع اولمغله جمله ء درجه ء كمال و مرتبه ء ايقان و احكامه
ايرشدرميوب بر مقدار قدر ايله اكتفا ايلمه كركدر، اكر بو مقوله كمسنه
اولمزسه ايسه ايي اشرف صنايعه مقرر ايدوب باقي دن منع ايتمك نظام
احسن وجهه اوزره اولوب مدينه ء فاضله نك اركانه خلل كلميه نتيجه كم
دخي در، من طلب الكل فاته الكل، و بويله طائفه دن خارج اولنلر
اركان مدينه دن دكللر در، اكر اركان مدينه اولنلره حركت ايدر لرايسه الات
و اسباب منزله سنده اولورلر، پس اكر فضيلت تحصيلنه قابللرايسه تحصيل
ايتدوره رك والا اعمال و مصالح مهمه ء مدينه يه استعمال اولنه رك بويله طائفه
دن خارج اولنلره نوابت ديرلر، زيرا مدينه ء فاضله بستانه تشبيه اولنوركه
اشجار مثمره و ازهار طيبه تفاح و عنب و اشجار مزينه يه سرو چنار بكي
و ديوار رابع اولميجون اشجار شوكيه ء غير مثمره و بساط زينت نما
اولميجون سبزه ء طري يه مشتملدر لابد بستانده بعض كياه غير نافعه
خود رويي دخي اولسه كركدر، و باغبان آني بولوب طشره اتمغه سعي ايتمه كركدر
و بو طائفه ء خارجه دخي بي نفع و مزاحم ارزاق مسلمين در، و بو سبدن
بلد انلرك طرد و ابعاد نه ساعي اولدقدن صكره بويله نوابت تسميه اولندي
و طوائف خمسه نك مشبهاتيني ذكر ايتمشلر، ولكن طائفه ء اولي اشجار
مثمره يه، و طائفه ء ثانيه اشجار مزينه يه، و طائفه ء ثالثه ازهار
طيبه يه، و طائفه ء رابعه خار ديوار رابع اولمق جهتي اشجار ذات شوكه يه
و طائفه ء خامسه سبزه و چمن يه خاطره خطور ايلر، و نوابت بش طائفه در

اتمكدر كركدر

مطلب طوائف نوابت

اول طائفه مرای اولدر دیوانلر بر طائفه درکه انلر دن افعال فضلا و اهل خیر صادر اولمیور دیانتلری زیتی و هیئتلری اولمیور لر اما غرضلری بقای حق و سعادت مطلق دکلدر ولکن حمقلری ظاهره حاضر باطنه غیر ناظر اولدن خلقه اعتقاد و یرمکلری ایله کسب مال و جاه ایتمکدر که دانند چیو در بند حق بینی اکر نمازی وضود در غاز ایستی چیو در حفته بد باشی و نابکار چه سود آب ناموسی بر روی کار ۱ انجقی طائفه محرفلر دیوانلر بر طائفه درکه اعتقادلری مدینه ی فاضله فضلاسی اعتقادنه مخالفدر دلیل و طبعلری مدینه ی جاهله اعتقادنه درلا بد مدینه ی فاضله عقایدینی قواعدینی تاویل و تحریف ایدوب اول قواعدن مراد بو در دیوب الحاد و اباحت سمتنه کیدرلر اوچنجی طائفه باغیلر درکه مدینه ی فاضله حاکمنه که پادشاه عادلدر و ریقه ی طاعتی رقبه ی جانلرنه شامل در اکا عت و انقیاد ایتمیوب تفویج جماعت ایله فتنه و فساد ایلرلر دردنجی طائفه مارقلر دیوانلر اکرچه قصدله تحریف قواعد ایتمزلر ولکن سوء فهم و قلة عقل جهتی ایله قواعدی غیر محل صحیحنه حمل ایدوب تحریف ایدرلر چیو ده بونلرک انحرافی عناد و تعسف و تقلدن ناشی اولیحق صلاحلر بندن نا امید اولمیوب دعوت ارشاد اولنه شاید که توفیق حق ایله مهتدی اولالر بشنجی طائفه مغالطلر دیوانلر بر طائفه درکه سوء فهم و نقصان فطرت سببی ایله معارف و حقایقه واقف اولمیوب ضلالات و جهالات باطله ی حقایق و معارف در دیو خلقه عرض ایلیوب دعاوی کاذبه لرینه پر حرزوش اولوب اول دعاوی ی باطله ی اغالیط مزخرفه ایله تلبیس و تزیین ایدوب کندم نما و جوفروش اولدیلر

باب

باب خاتمه

خواجه بیغمبر ایدر اکرچه اعداد نوابت بو مقدار دن زیاده بولنق ممکندر اما حیز امکانده اولانی ایراد انمک تطویله موجب دیدکدن صکره ایدرین نوابت بو مقدار دن زائد ایدوکی غایت ظاهر اولدقدن صکره دعاوی زور خصومات کاذبه ایله اخذ اموال ایدنلرو بو مقوله دعوالرده شهادت زور ایدنلر و حفظ سیاست ایچون موضوع اولن شخنه و شرطی و اعوانی که ناحق اموال ناس ایچون جرایم دیوانلره ارتشا و میل الی الباطل ایدن قاضیلر و اعاده سنی خدمتنی ستصمت ایتمش اهل علم دانشمندنه و بر معیوب غیر مستحقنه بیع ایدن مدرسلر و غصبلکنه و یه اموال و اقمشه و دوابنه علف آلان سپاهیلر و خفیه سرقه و طرارلق ایدن عیارلر و بو جمله یه قادر اولمیوب لکن فی الجمله کسبه امکانی وار ایکن سؤال و کدا ایدوب خلوج اوزرینه غلظت و ثقلت ایدن مدبرلر جمله سی نوابت در و ملک مدینه ی فاضله انلری یا قتل و اعدام یا نفی و اخراج ایتمک واجب ایدوکی ثابت در و انلره غروطبه

اعلا حکمی

باب تاسع ملک و اداب ملوکن بیانندہ در

تاسع

چیون مدینه ی فاضله و غیر فاضله نه ایدوکی و مدینه ی فاضله ارکانی بخی ایدوکی بیان اولندی شمدی نصکره خلیفه و پادشاه که مدبر مدن و ناظم امور در بنجه سیرت اوزره اولمق لازم کلدیکی بیان ایده لم اولا معلوم اولسونکه مدینه ی فاضله نک مدبری امام برحق و خلیفه ی مطلق در و آنک حکومتی امامت و خلافت در و غرضی تکمیل خلوج و لازمی نیل سعادتدر و سیاست آنکی قسمی در و هر قسمک برلازمی وار در اولکسی سیاست فاضله و انکی

ناظر

ثانیه دخی دیر / اماده دخی دیر ایکنجی سیاست غیر فاضله در
والکانا قصه و تغلب دخی دیر و سیاست اولی صاحبنک غرضی
تخلق باخلاق الله ولازمی نیل سعادتدر و سیاست ثانیه صاحبنک
غرضی تغلب و تسلطه نفس اماره یه وصول ولازم شقاوتدر
اولکی سایس عدالتله تمسک ایدوب رعایاسنی احبا واحد قا
عدالیلر نته کم بعض ملوک فاضله مولی اولدوغی مدینه یه کلدکده
خلقنی جمع ایدوب دیرایدیکه ای اهل مدینه سزکل شایکز بنم
والدم و شبانکز اخوانم و صغار یکیوز اولادم منزله سندم در پس
مدینه ی خیرات عامه ایله معاملت ایدوب کندوسنه هوانته مالک اولدوقدن
آماسایس ثانی جوره تمسک ایدوب رعایاسنی عبید و خول
اتخاذ ایدرنته کم اکاسره راضی اولمزلر دیکه رعایالری اسباب و
عقارات وجندیدن فی الجمله ملوکه لایق اولورشی نفسیه متصرف اولا
فظل ما یصلح للمولی فهو للعبد حرام دیرلر ایدی و اسلام ملوکندن
چوق مسرفلر بو مقتضیده انلره تابع اولدیلر و کلمه ی مذکوره دولت
عباسیه ده غایت مشهور ایدی و چراکه دخی اواخر دولتلرنده بو
اسلوبه سالک اولوب رعایالرنده برکمسنه منزل حسن البنیان بیچوق
و مملوک ابیض استحدام اتمک و چوقه ی سرخ سقرلاط کیمک
ممنوع ایدی و بعض رعایا بو خصوصده انلره اقدام ایله معامله
ایله نعتملرندن بالکلیه انتزاع ایدرلر ایدی ان الله لا یغیر ما بقوم
حتی یغیروا ما بانفسهم الایه مقتضاسنجه لاجرم ملک و نعتملرکدن
انتزاع اولنوب و اورثنا ها قوما آخرین مقتضاسی ظهور ایلدی

ما

ولازمی

ظلم

مالک اولنوب دخی اعتبار و ملکشاه شد تارومار ایکی سلاطین زمان الاعتبار الاعتبار
کلهم لوم سایس ثانی مدینه ی دشمن و ریله ملعوایدوب کندوسنی هوانته
اسیر ایلیر و خیرات عامه دیدوکیمز امن و سکونه و عاقبت رعایالرا سنده
محبت والفت و عدل و عفت و وقار و رحمت و رخا و بونلرا مثالی در
شرور عامه دیدوکیمز خوف و اضطراب و رعایا ارا سنده بغض و عداوت
و نزاع و خصومت و عدم عصمت و سرقه و خیانت و محق و غلا بونلرک
امثالی در و عامه ی ناس اکثریا تابع ملوک و تقلد سلاطین
اولور لرکه الناس علی دین ملوکهم حکایت اولنور کم ولید بن عبد الملک
مروانی قصر و ایوان و باغ و بستان و عمارت و مساجد بنا ایتکه مشغول
ایدی حتی جامع بنی امیه کم مسجد شریف و معبد رابع و اعتبار و بر کده
حرم رابع در آنک بنا تسیدر آنک زمانده خلق بر بریه ملاقات
ایتیلر سوزلری بو ایدیکه عمارتک تمام اولدی مقصر پنجه اولدی
بنم صفه و ایوانم تمام اولدی و حوض و بستانم نهایت بولدی و بونک
امثالی بنا و عمارته متعلق نسنه لر سویلیور لردی و فاتنه نصکره برادری
سلیمان خلیفه اولدی اول ما کل شهیه و مطاعم بهیه یه منهوم ایدی
آنک ایامنده خلق بر بریه ملاقات ایتدکده سوزلری بو ایدی
که بوکیجه نه طعام پشور دیکوز فلان طعامی پشوردک بغایت ایو
اولدی و فلان قلیه غایت خوشکوار اولدی و بونک کبی اطعمه و اشربه
یه متعلق سویلیور لردی اندنصکره عبد صالح عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه
خلیفه اولدی و انلر نعم فانیه ی دنیویه دن معوض و باقیات صالحات
اخرویه تحصیله مشتغل ایدی و آنک زمانده خلق بر بریه بولشه لر

ظلمه

زیاده

لر محاوره و محاسبه ایله بو یله ایدیکیه بو کیمه قاچ رکعت غازه قادر در و بونک امثالی طاعات
و عبادات و بو اصناف خیراتدن سو یلیشور لردی و صلاح و فساده
سیرت و نیت حکام و سلاطین اوزره جاری ایدوکینه دلالت
ایدر آثار و حکایات چوقدر ایراد ایله تطویله موجب اولور بیت
صلاحی که در شاه نیت باوست صلاح تمام رعیت باوست
بعده معلوم اولسونکه سلطنت و حکومت و پادشاهی عطیه ربانی و هدیه آلهی در که حق جل و علا بعض بنده لرینک سر سعادت
فرازینی بو افسر ایله سربلند و افسر سلطنت طرازینی بو کوهر ایله
ارجمند ایلر و بونلرده اعلی مرتبه اولکه فیاض خلاق و وهاب علی الاطلاق
بخیار عباد لرینی بمنظور نظر عنایتی اولان بنده سینک کردن و جودینی
طوق تفوق ایله طوقلاوب اغیارینی عاطل و آیه کریمه که جعلناک خلیفه
ایله حق و اضدادینی باطل ایدوب صغیر و کبیر و قوی و ضعیف رویی
توجه و جبین تضرعلرینی خاک درگاه سعادت دستگاهنده خاک
آلود و طلاب رغایب حاجات و آمال و خطاب کرایم قبایل
دولت و اقبال غبار سده سیادت پناهنه سوده ایتمکله کسب
سود ایده لر پس هر صاحب سعادت که بو نعمته مظهر اولسه سپاس شناس
اولوب عدل رعایا و رحم برایا ایله عهده شکر بندی بری اولوب
نظم مصالح و اجرای امور و قضایا ده صاحب الشرع علیه السلام
اقتدا ایلیه تا که آملک و الدین توأمان مقتضاسنجه ملکی قایم و دولتی
دایم و عباد و بلاد ظل رأفت و کنف خلافتنده آفات و بلیات

دن سلام اولوب خلیفة الله حق و ظل الله مطلق اولدوقلاری دیر رکه
پادشاه بده یدی خصلت کرک اول علو همت در بو اولدر که
مطمح نظری و ملحح همتی معالی امور و تحصیل سعادت جمهور اولا
امور دینیه و هم امور دنیویه ده مثلا مدار همتی اول اولکه
ملک امن و رفاهیتله آراسته و عدل و سیاستله پیراسته
اولوب عاکر و رعایا مطیع و منقاد و اوامر و نواهی سنی ارکان
دولت و اعیان مملکت قتنده سریع النفاذ اولوب مادامکه قوت
و قدرتی اولده تجهیز علم جهادی که موجب عزت اسلام در دوشن
اجتناب ندده مرفوع ایدوب متصل دیار کفری فتح اتمکله عرصه
مملکت و ولایه اسلامی وسیع و اعدای دین و مذهبی دفع و رفع
ایتمکله قلعه دین و شریعت و قبه خرهب سنت و جماعت
بلند و منیع ایلیه طلاب اولکه پادشاه ملک سرافرازی سلطان
مجاهد غازی ابوالفتح سلطان محمد خان علیه الرحمة والغفران قسطنطنیه
شهرینی فتح ایتدکده نصکره طرابزون شهرینی انتصار الله فتح و لوای
اسلامی اول ولایته نصب اتمکه جازم اولوب غزای اسلام ارایه
عازم اولمشدی چون طرابزون اطرافی سنگستان غریب و مسالک
تنگ و مهیب در مرحوم خداوندگار تقبل الله منه زمانه اول عقبات
صعاب و اودیه و قلل و شعابده اکثر یا مرکب جهاد نوردان
نازل اولوب راجل و راحل اولوردی و اول سفرده آذربایجان
پادشاهی اوزره حسن پادشاهک واقعه سی بیله ایدیکی بر نمونه
پادشاه جهان پناهه دیرکه ایاق یورد یده برکاهر بر تنگ قطعه

بمختصری ایکیون وجود شریف کرامی کلام ارباب شاهی در بو قدر زحمت
وتعب تحمیل ایتمکه موجب نور دیده کاهی آکوده دکر وکاهی غرق عرق
محنت و درد اولور سریت آلوده کردای زیبای صفیر کشتی
غرق عرق از دل کرم کر کشتی خداوندکار قدس الله سره بیورمشلر
که ایل پادر بزبو تعب وز حمتلری تحضا بو مملکته استعلا و بعض غنایم
واسارایه استیلا یچون ایتمز زیرا که اعزاز دین اسلام و امتثال
امر سید الانام علیه الصلوة والسلام انچون ایدیار زکه بیور مشدر
الجهاد ماض الی یوم القیامة چون حق جل وعلا اسباب قدرت
غزا احسان وعطا بیور مشدر اکر سایه یایوان و قصور ده
استراحت اختیار ایدر وز وسن اغبرت قدماه فی سبیل الله
دخل الجنة شرفی ایله مشرف اولمیه وز فردای قیامتده که غزاة
ومجاهدین که اقامت جاه دین ایتمشلر (رمشویات عظیمی یه واصل
اولدقده بزه ندامت وحسرتدن غیری نه حاصل اولسه کرک پس
پادشاه صاحب همت بو سیرته اقتدا ایدوب اباواجداد ندن
انتقال ایدن مملکت وریاسته قانع اولمیه وخواب راحت وذوق
عیش وعشرتی استقلال ایوال سعادتنه مانع ایتمیه وشرب خمر
واستماع اغانی ومشاهده جمال ولدان وغوانی دیارقه دعای
اعدای دین واستماع طنین تیغ ایکدن آنی مشغول ایلمیه بلکه
بزمدن معوض رزمه راغب صدای اغانی دن حریر عوالی استماعنه
رغبتی ارتوق اولدیکم صاحب قرآن دوران افتخار آل عثمان
سلطان سلیم خان علیه الرحمة والرضوان بیور مشدر قطعه

مد

من شاخ درخت سایه پرور دنیم من هیچ حریص باده و فرد نیم
کر بر سر مرکشان جبروت روم باز و معجز نبوتم همچو زنان مرد نیم

حکایت اولنور که سیف الدوله محمد ابن امیر زاده عزت
ویاد شاه ممالک دیار بکر وحلب ایدی غزای روم وغزالان قیصر مشغوم
اتفاقا اول وجهله مشتغل ایدیکی مزاولة جنک وحرب وقتال
وضرب اتمکدن مجلس عشرت وشراب واستماع چنک ورباب
اتمکه فارغ اولمزدی اتفاق بغداد دن بر مغنیه حاذقه کلدی
غم زاده ابو فراس شاعر مقتضای شباب اولزره استماع مغنیه
راغب اولوب سیف الدوله تقدم اتمکه اقدام ایتمکله بوابیاتی
سیف الدوله خدمتنه کاتب اولدی شعر محلک الجو نزاه وارفع
وصدرک الدنیا اوسع وقلبک الرحب الذی لم یزل
للجد والنزل به موضع یقرع العود سمعا غدا قرع العوالی جبلا تسمع
ویکچه شاه وشاهزاده ویکچه خسرو بلند آوازه اشتغال عیش
وعشرت وشرب صهبای جبوحی واستماع چنک وعوده مداومت
ایتمکده وساقیان صباحه افتتاح صباحه بوده جهله خطاب
ایتمکدن کم قطعه ساقیا باده صبوح بیار ما به شادی فتوح بیار
قبله دلبر صبیح بوده آفت توبه نصوح بیار تخت سلطنتی
برباد وملک موروث اباواجداد دین طمعه اغیار واضداد ایتمکدن
شته کم سلطان جلال الدین خوارزمشاه اطراف آذربایجانده
قرار ایدوب ملک موروثلرندن که خوارزم وخراسان وعامت
ملک ایران ایدی باباسی محمد خوارزمشاهین وکندوسین

اخراج ایدن طایفه ء مغول جنکیز خانی لاحان وملکنه طالب و
عروس بقیه ء سلطنته خاطب اکلین بنه شب و روز اشتغال
عشرت و عیش اعتکاف پرچم توغ سلطنتن پرتشویش ایلدیلر کال
نته کم بعض افاضل ارکان دولتی تکحقیقده بور یا عیه ء نظر اعتبار ی
شاها زنجی کران چه برخواهد چه خواست ' وز مستی بی کران چه برخواهد چه خواست
شه مست و جهان خراب دشمن بسی و بیش ' پیداست کزین میان چه برخواهد چه خواست

ربا عیه

فاضل اشارت اندوکه کیخسرو

آخر عسکر مغول شرور و فتنه پجوم ایلدیلر هنوز سلطان می دوشینه
دن مست و خراب و مستوح عالم بیهوش و مدهوش ساغر
شکر خواب بهزار رز تحمل بیدار ایلدیلر تنها فرار اختیار ایدوب

طلب عمر کیخته

آخر بعض ارازل اکراد کی خیمه سنده باده ء خونین جرعه ء جام
هلکون بی ریخته و خاک وجودی غربال فنادن بیخته اولدی
و آل عثمان ابقاهم الله تعالی خاندانندن یلدرم بایزید خان اوغلی
امیر سلیمان دخی بو طبیعت اوزره مجبول و علی الدوام شرب شراب
و استماع چنک و رباب ایتمکله مشغول ایدی لابد خانه ء سلطنتی
خراب و آب حیاتین ریخته ء تراب هلاک و بیاب ایلدی

حکایت

ایدرلر برادرکی موسی چلبی ادرنه شهرندن عسکر یله
اوزرینه هجوم ایلدیکی هنوز بزم جامدن عیش مدام ایردی
حاجی اورنوس بیکی کراعظم و اقدم امیر ایدی کیروب ایدی
بی سلطانم برادرکل موسی نیشدی سن بیجون خواب غفلتده
دایم و عیش و عشرته مداوم سن روایت اندر لرکه بعضی حاجی
لالالطف ایله صحبتنده ی تلخ ایله موسی بک نه مجالی وار درکه بکا

مقابله

مقابله ایده دیمیش حاجی اورنوس چوب بکلر یوزن دولت یوز چوبر مشدار کلنز
ایلک دیوب سعد دیکی چری لر اغاسی حسن اغا کیروب بی سلطانم آیش حدون
کچیرمیه موسی چلبی باغلر اوجنه ایرشدی دیوچک اکا دخی غضب ایدوب رد ایدنجک
حسن اغا چوب بو تمام اولدی بکلر بن کیدرم دیوب بقیه سنی موسی بیک یتشدی
دیو خبر اولنجه ساغری الندن بیره چالوب درینی تنک و ناموسی خراب ایتدوم
دیو برآته بنوب قچمش اخشام برکوبه دوشوب اما یاسی بیلوب بنفس ایدوب
موسی چلبی آدملرینه تسلیم ایدوب قتل اولنوب جرعه ء باده ایله تخت ملکی عمرو
شبانینی باده و بیرمش بونک امثالی بی حساب و تطویل موجب اطناب در
و اصل علو همت اولدرکه مطلبی سلطنت فانی و حکومت دوروزه ء دنیا جهانبانی
اولمیه بلکه همت و مهمی سلطنت جاوید و مستمر فی مقعد صدق عند ملیک
مقتدر اولنه کم روایت اولنور که چون عهد خلافت عالم عامل و عادل و کامل
عمر بن عبد العزیز ه ایرشدی نشر عدل و دفع ظلم و احیای سنت و اماته ء بدعت
ایتمکله اول و جهله شروع ایلدیکه رؤس جبابره اعلیر شهره کلوب کیدر ربو
عبد صالح که خلیفه اولدی دیدیلر چون رفع مظالم شروع اولندی اول
بنی عمیلری اولان امرای بنی امیه و خلیفه زاده کان آل مروان ایتدکلری
مظالمی رفع ایدوب پنجه اموال و ضیاعلرینی آلوب ارباب صاحبلرینه تسلیم ایدنجک
امرای بنی امیه جمع اولوب بر خائون وار ایدی آنی خلیفه یه سفیر ایدوب بزه
خلیفه صالحی و ساهلی و خلقای سابقین کی رعایت و حمایت ایلیوب
بزدن سائر رعایا و سوقه کبی دکلوز دیوب بونک امثالنی اخبار کوندر دیلر
چون سفیره ء مسفوره رسالتی ابلاغ ایلدی خلیفه یا فلانه معلومکدر اولسونکه
حق جل و علا بو بنده سنه لطف و عطا سن مبذول ایدوب غایت علو همت

نزح بلد کوز دیو کار سابق
اغا مزن تعرض اتمن اولدی

اوزرینه مجبول ایتمشدر اول عمر و ابتدای عمردن مطمح نظر و منتهای همم اعمار
مدینه یه منوره ایدی چون فضل حق اول مرادمه واصل ایلدی پس
همتم اکا قناعت ایتیوب و نفس اول مرتبه ایله اکتفا ایتمکله اطاعت
ایتیوب همتم خلافته وصول بولدی چون اول مطلب دخی بفضل الله تعالی
واصل و در رامانی درجه اعوانمده حاصل اولدی اکا قانع و راضی اولیوب
دخی مأنوسیتنه که روضه یه رضوان و رضای ملک منان در جستجوی اولدم
پس بو مطلب اعلایه موصل اولان مجاهده دن تقاعد و تقصیر و دفع ظلم
و اجرای شرعدن فرق صغیر و کبیر و رعیت و امیر ایلیه بن سیر ایتدی یا امیر المؤمنین
مورقرم بو طائفه النزن یوم شدیده اوغزیسن خلیفه ایتدی یا فلانه
هر یوم شدیده که ویرسن یوم قیامتدن اهون و نه شدة عقوبته که بنی آنوطه
تخویف ایدرسین عقوبت جهنمدن احسن در چونکه شنوه بو جواب شدیدی
استماع ایلدی کلدوکی حاجتک حصولندن مأیوس اولوب کلوب امرای
سنجاقلرینه امیته یه جزویرلدی و دیدیکم چون آل عثمان انحطاطندن تزوج و
تأهل ایدرسز آنک نسلندن کلمکله متقیلرک صلابت و تقوی یسنه جبر و
تحمل ایلیک و بو کمسنه اجرای شرع و دفع ظلم ایتمکده اعز اهلنه حرمت و محابا
ایتمک یوقدر معتبر بیلک و آل عثمان دن تزوج ایدرسز دیدوکی اولدا ایدیکی برکون
حضرت عمر کیردی بر خاتون خیمه سنه اوغزدی خاتون قزینه دیر دیکه
طورسنده بر مقدار صوقات بازاره ایلیوب صاتسون اولوم دختر ایدی
یا ماما در خلیفه آنی منع و غش و خیانتی دفع و رفع ایلدی عجوزه ایدر
یا ماما در کی دختری خلیفه آنی قنده طویر دختر ایدر یا اماه بن علانیه
خلیفه یه مطیع اولوب خفیه ده اکا عاصی اولمق ممکن دکلدر حضرت

عمر

همر بو محاورهدن استدیر دی اولادینه ایتدی یا سزدن هر یکیز تزوج ایتمزدن اول که
بولدوسنیزه دیکیزه ده السنه اوم دیکه آنک ذریتندن بر صالح حصول
وجوده کله عالم که فرزندی ایدی بن اسمعیل تزوج ایلدیوب علی بر کت
الله تعالی تزوج ایلدی ام عاصم نام دختر وجوده کلدی آنی عبد العزیز
بن مروان وجوده کلیجک تزوج ایلدی آندن عبد الملک خلیفه یه بر حوح
عمر بن عبد العزیز قدس سره وجوده کلدی اول ایدر آخر سنه لری آل مروان
شدة عدل و حقانیته تحمل ایتیوب دایره ده ظلم شقا و ترین تمیم و اول
ذات عدالت صفات تسیم ایلدیلر سعیده شهید خلیفه یه ملک جاوید
اولدی مقصود بیان فوائد علو همت ایتمکدر که همت اهل سعادات
و موصل مراداتدر باب بلند همت باشن ایی پسر که قیمت سنو
چنان که همت تست آن قدر تواند بود ایکنجی خصلت اصابت و رأی
و فکر تدر و بو خصلت ایکی شنه ایله حاصل اولور اولکی اصل خلقت و
مبدأ فطرته ذکای ذهن و صفای عقل اوزره مجبول اولمقدر
و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء ایکنجی تجارب روزگار و آزمایش
احوال و اطوار ایتمکدر اگر عمر هنوز اقبال عنفوانی و صباح روزگار
جوانیده اولوب هنوز تجاربه امکان و فرصت اولمدی ایسه کتب تواریخ
و اخباره مطالعه ایلیه که تواریخ آینه ده احوال ملوک ماضیه در و روزنامچه
حوادث ایام در و اول تجارب کر سفلم نهار مشقت و تعبله
حاصل اولمشدر اکا رایگان و اصل اولمه و انیس ملوک جلیس سلاطین
اولن کتب تواریخدن بیرسیس شاه نامه فردوسی طوسی در که مطالعه سی
موجب شجاعت و کاملیت اولدوغندن غیری مفید تجارت بی نهایتدر

اوچنجی خصلت اولدر کہ عزم و عزیمتی و غریت اولدر کہ صاحب حکم و امارت
اولان کسنہ معظمات امور و مہمات مصالحدن بر سینہ عنان ارادتین
تنطیب و اسباب توجہین ترتیب ایتدکدن صکره اول امر سمت اعظم بولنجہ
سبیکہ دخی کیتمین بوتہ یہ فراغتہ انفراغ و کوش اہل عالمہ اوازہ و فراغتی
ابلاغ قلمیہ و بو خصلت مطلقا ارباب ہمتہ لازمدر کہ شاہلر عالیدر و
لکن پادشاہلرہ الزمدر زیرا انلر کل حرکت و غریتی امر مہمتین و شیئ جزئی
اولمز بلکہ ہزار عقدہ نائک استجماعی و پنجہ استخاصک حرکات و توجہاتی
اولمغلہ کرک کہ انلر بر حرکتی وجودہ کتورہ لر پس لایعتمدر کہ جزئی شئیلہ
فراغت و بوقدر زحمتلہ جمع اولمش اسبابی بیہودہ تفرقہ و اضاعتہ
ایدہ کرخصوصیاکہ اعادی و اضداد و سایر حکام بلاد تشنہ و قوی قلیوب
مین بعد دکمہ نہضت و حرکتلہ مقصود دینہ ظفر بولیمیاز و دکمہ سعیلہ شاہد
مطلوبی حاصل اولمز حکایت اولنور کہ تیمور لنک کہ بر سپاہی زادہ
ایکن ذروہ سلطنتہ عروج و حضیض محکومیتدن قلعہ حاکمیتہ
خروج اتمشدی خصلت غریت انده کمال درجہ و نہایت مرتبہ ده ایدی
ہندوستانده بر قلعہ یہ حصین اوزرہ ہجوم و محاصرت اتمشدی غایت
حصانت و ارتفاعی سببی ایلہ چیرہ دستی پیرده و ناچیزہ دار و ب عسیا کرندن
چوق کسنہ عرضہ تلف و بواز اولیجق اکابر امرا و اعاظم درزا مجتمع
اولوب بو قلعہ نک کہ اقاصی ممالک کفایتکر دار دفتحندن فایدہ غایت
قلیل و بو قلیل ایچون بذل اولنجق ارواح کثیر و جلیل در اولی و انسب
اولدرکہ بو محقرہ صرف ایام ایتمکدن رجوع و معظمات بلاد فتحنہ شروع
اولنہ دیو مشاورہ ایدوب اما بورلیکی الحاح عرض ایتمکلہ کسنہ قادر

او

اولمیوب مقاصد امر استیذان بر کسنہ و ارایدی کہ باسباط تقرب و
ابناط دہ ایذن اعز و اکرم اقرب بولمیدی ایذن غیری کسنہ قادر
دکلدر دیو الحاح تکلیف ایلدیلر اول وجہلہ سابقہ حقوق و تقرب بنہ
ادلال و اعتماد قیلوب امر انک رہا بین حضور بندہ عرض و تبیین
فی الواقع فتح قلعہ دن فراغت ایتمکلہ طرفین تحسین ایدیلمکلہ فی الحال
فرمان ایلدی کہ مطلع خدا اولندن غایت احقر و اذل و لباس و
ہیئاتی چرکین و قدرت رفاہیتدہ جملہ دن اقل اولدیغی کیتوروب
لباس مستعذر رین چیروب امیر مزبورہ گیدوروب امیر کہ تماشاسین
مزبورہ البسہ ایدوب امیر آنک برابر مطبخہ دکانی امیر سرینہ اجلاس
ایلدیلر صبح کسنہ یہ محال اولمدیکہ الحاح معاونت ایتمکلہ نزدیک و شفاعتنده
زبان تحریک ایدہ لر و امر ایلدیکہ عسکر باسرہم بذل ارواح و کسر سیوف
و ارماح ایدوب قلعہ یہ ہجوم ایدہ لر چون مزبور امیرہ اولن
سیاست عظیمی یہ واقف اولمشلر ایدی امرا و عساکر بر وجہلہ
ہجوم ایلدیلر کہ اقرب زمانده صورت فتح در آستینہ تیغ تیمور جلوہ کر آمد
راوی ایدر کہ تیمور سلطان دار غرور ایدی امیر مزبور مذلت مذکور
دن نجاة بولمدی چون تیمور سنہ سبع و ثمانمایہ ده ساکن
خانہ دخاک و روی زمین شر و شور بندن پاک اولدیغی اوغلی سلطان
شاہرخ میرزا کہ حلیم و سلیم و پادشاہ کریم ایدی تخت سلطنتہ
جلوس ایتدو کدنصکره امیر مزبوری محبت و شفقتدن خلاصی
و منصب مناسب ایلہ خاص ایلدیلر و بو حکایت عبرت بیدر کہ
اولکہ صاحب قران جہان افتخار آل عثمان سلطان سلیم شاہ خان

انار الله برهانه چون سنه ثمان عشر و ثمانمایه در تخت روم و سلطنت
موروث آل عثمان ذات سعادت صفات سلیم موسوم اولدی بلا توقف
ولایت ایران و حدود آذربایجان طرفنه سفر بیوردی زیرا اول
زمانده شاه اسماعیل بن حیدر آردبیلی غلبه ایله عراق و آذربایجان و
خراسان و لایتلرینه تغلب ایدوب رفض غالی مذهبین اظهار ایدوب
شور و شر و قتل و اخافه شروع ایله عالمی پر ضرر قلمشدی و اطراف
روم ایلینی موسوم دفع هجوم ایدوب چون فتنه و فساد ایتمشدی
چون سلطان سعید عسکر هنون جوار ایله سرحد ولایته واصل
اولدی بر مقدار زمان اسماعیلدن خبر بیدا اولیوب قتله زاد و علدان
عسکر منصوره کمال مضایقه کلیجک عساکر ذوی الامر قنده کیده رز دشمن
ناپیدا طالب مجهول مطلق اولوب شان عقلا دکلدر دی وجه بو صحاری
دیار ایده عسکری تیغ جوع و عطشله هلاک ایلمک رای میدر دیوب
خداوندکاره بو رایی عرض ایلیوب بو توجهدن دونمک و روم جانبنه
توجه ایلمک لازم دیوب همدم پادشاه اولان رعایت و اعزاز ایله سرافراز
ایدی تکلیف اتمکله اولدی آوکه دخی تربیه مزور اولوب پادشاهه همرکاب
اولدقده بونکر فاسد و رای کاسدی عرض اتمکله استیوب اولا دولتلو
سلطانم بز قنده کیده وز دیشن پادشاه کورمش اکر استماع و صرا ایدرسه عزیمتلره
فتور و نفاذ کلمه دین بعد الغار و اخطار ده مشقت ظهور ایتدکده عساکر
ملاحظه حضور ایدوب رجوع ایده لر شوکت و قدرتله نقصان و
فتوح ممالکدن حرمان و دشمنه تغلب و طغیان کلمکله عالم ویران
اولور کمال غضب ایله بره بر تخت بن مو سلطنتم اولان استبولدن

بو

بو قدر عساکر و اجناد و آلات و اعداد ایله جنوب پنجه خروج و انفاق و تحمل
مشاق ایلمک حکمانه و اصل اولدرمسن هنوز مقصود دن بی خبر و مراد و
مآل حرکتدن غافل مسین دیوب فرمان ایدوب فی الحال سر بی بند شدن
تعریق ایلدی و بو تعریق جمعیت کلمه و امرای سبب اولوب من بعد جمیع احد
دم مخالفت و تعویق اظهار یارنه قادر اولمیوب برقاچ کون نفسکره دشمن
بد کوهره ملاقات و محاربه اولنوب صورت فتح و کسر عدو آینه ده
ظفر ده فضل حقله غایان و جلوه کر اولوب رایت بدعت و ضلالت سرنکون
و رایه نصرت مذهب سنت و جماعت و ان جندنا لهم الغالبون اولدی
اکر مرحوم خداوندکار اول عزمده فتور اظهار ایده ایدی دشمنه غلبه
تمام و جراح و اقدام قلوب و العیاذ بالله عالم رفض و الحاد دن خراب
و مذهب سنیه و جماعت ضعیف بلکه نایاب اولیدی لکن معلوم اولدی
که عزم بی جزم و ثبات بی احتیاط مقرون اولدقدن الا عزم بی جزم و ثبات
بی احتیاط عناد و لجاج بی محل و مکابره صرف باطل در نیچه پادشاه لشکر
لجاج و عناد دی عزم و ثبات قلوب ایدوب بخارت فتح و نصرتدن خارت
ایدوب کهنه ولری و عساکری یی عرضه تلف و هلاک و جیب جامه عرض
سلطنتی چاک ایلدی **حکایت** اولنور که تیمور لنک اعقابندن سلطان
ابو سعید ماوراء النهر و خراسانی استخلاص ایتدکده فکره اول خیاله دوشدیکه
جدی تیمور کبی جهان کیر اولوب اغلب اقالیم ربع مسکونی زیر لوای استیلاسنه
کتوره بو هو ایله اطراف آذربایجانه کلوب حسن پادشاهی رفع و آذر
بایجانی فتح ایلمک خیالنی ایدوب اندیشه روم و شامی دخی مطالب

مرام ایلر دیدی یو حیالله نواحی یه دار دبیله کلیجک عساکر منه غلای عظیم و برف و سرما دن
عذاب الیم ایرشدیکی بر حیند حسن پادشاه اطاعت و انقیاد بلکه تحمل باج و خراج
ایدوب تحف و هدایا ایله ایلچی ارسال ایدوب خراسانه انفراق و ملک قدیمه
اکتفا ایتمک التماسنده ایدردی و امرای کاردان و نصحای نیک خواهلری دخی
بو رای عین صواب بر دیوالقا ایدرلر دیدیکی استماع ایتمیوب غلای عظیم و کلای
لای یر محنت و بیم ایچنده مصابرت و عناد اتمکی عزم شاهانه خیال ایدوب
وجدی یتموره تقلید و اقتدا اتمک تخیل ایدوب بی خبر ایدیکه عزم بی جزم
موجب زوال دولت و ثبات بی احتیاط مورث نکال و محنت در حکایت
اولنور که عساکر بلای غلای و محنت و شدت سرما و لایحادن تلفی متوقع ایوب
الوزراء لا یطاق من سنن المرسلین ، دیوب جوق جوق فرار ایدرلر
ایدی بر صباح عسکرنده نقصان ظاهر مشاهده اولنیوردی تا که حسن
پادشاه ضعف و قلت عسکریه واقف اولوب الفار ایدوب خیمه
سنده مستوحش و خراب بیهوش ساغر شراب بیتور کن گرفتار ایلدی ، روایت
ایدرلر که حسن پادشاه غرور و عنادی محالته سرزنش و توبیخ و کندوسی
تنزل ایتدیکده اول ترفع و لجاج نامناسب ایتدوکنه تعریض ایدردی
و اول کمال شرم و خجالتدن سر فرو ایدوب فتح سخن اتمکه سر موقدار اولیوردی
حسن پادشاه ایله بعض عجم زاده لری وارایدی الکا تسلیم ایدوب فی الحال
طومار عمرینی دست هلاکه طی و وجودی تیغ بی دریغ ایله ماصدقا لاحی علی اثر
پس پادشاه عاقل و سلطان کامل لایق اولدر که عزم و جزمک تر کیبنده
تدقیق تام و اعتدال مالا کلام رعایت ایدوب نه عزم و ثبات موقعنده

ضعف و فتور کوستره و نه جزم احتیاط موقعنده بی وجه عناد و لجاج ایده
و عزم جمله امور ده اصل و اکتساب مفاضیل ایتمکده قول فصل در و الحاکم عزم الملوک
و عزم الرجال دیر ر حکایت اولنور که مامون خلیفه نشف کبده مرضنه مبتلا
اولوب اطبا دن هر ما علاجنده عاجز اولدقلرنده آخر تخشوع طبیبی کتوروب
علاجندن سؤال ایدرکن علاجه عزمه من عزایم الملوک دیدی روایت ایدرلر که
من بعد مامون خلیفه الی محاسنده ایلمدی و بر روایتده کل یوم ایله
معتاد اولوب اول مرضه مبتلا ایدی علاجیچون اطبا جمع اولدقلرنده ایدی اتفاقا
نظاری خاصدن برسی اول مجلده کلوب ضورت حاله مطلع اولوب یا امیر
المؤمنین این عزیمه من عزایم الملوکیه دیدی مامون اطبایه تا لقک
علاج احتیاجه تلمدی دیوب من بعد کل یا ننه کتوردی ر دیکی حصلت
صبر شدید و تحمل عظایم حوادثدر هر چند صبر جمیع بشره حصن حصین و
ارتقای معالیه سلم سالم در اما حضور صاحب پادشاهان کامکاره و سلاطین
نامداره لازم در زیرا تجمل و مبارعت و مکنت تحمل امور ملک و ملته
زلل لر و احوال دین و دوله خلل لر عارض اولور که تدارکی حیز امکاندن
بیرون و اصلاحی دایره قدرتدن افزون اولور اما تأخیر بر دار و در هنی المنافع
و بر طریق در مامون العواقب در و عدالهی و کرم و فضل نامتناهی یونک افزونیه
جاریدر که هر که هجوم شدایده و حدوث نوایبه زمانده جرو ثباتی شعار و
تأنی و قراری دستور کار ایدینوب حق جل و علا دن حسن عاقبت
حصوله مترقب و مفرج و عافیت و صوله منتظر اولا حق تعالی درکاهنده
ایکی نعمت اکفا و اصل و ایکی مرادیه حاصل اولور برسی بو جزی و
انتظاری عبادت عد اولنوب دیوان حسنات نده مکتوب اولور که

انتظار الفرج بالصبر عبادة آیکنجسی حق جل وعلا وعده سی انجاز وذلت
شدتدن صکره عزت ومرحمت اعزازایلیکم اغایتو فی الصابرون
اجرهم بغیر حساب ولمن صبر وعفر فان العاقبة للمتقین
کلیدر کنج مقصود حبراست در بسته آن کس که بکشود حبراست
چو خارای کوه وجودیبای کردون لباس یکه هرگز نفرسود حبراست

بشنجی خصلت یسار یعنی غنا در تا کهمال رعایا یه طمع اعمیه مخفی اولمیه
پادشاهلر غنی اولمق معرر ومقرر اولمق میسر دکلدر زیرا آخراج مملکت
وغنایم واعشارانلرک تحت تصرفنده در پس غنایلر پادشاهلره وصیت
وغنایی شرط کمالی سلطنت ایتمکدن مراد اول اولکه اموال بیت المالی
وکندونک اموال خاصه سنی اسراف وتبذیر دن حذر ایلیه نفاد وقلت
خزاین سببی ایله نفسنه طمع مال رعایا یا عارض اولمیه والحق پادشاه لره
خرج مالده رعایت اعتدال لازم در نته کم بخل وتقتیر مضر در عساکر کل
نفرت وتفرقه سنه سبب اولور ووقت حاجتده بذل ارواح واقتحام مهالک
ایتمه لرینه باعث اولدوغی کبی اسراف دخی غایت مضر در وشعار ومغتنلره
وترتیبات زائده یه وتجملات بی فائده یه وحد دن بیرون بخششلره
دخی جلب ایدوب بیوت اموال خارنه اولدقده وقایع ظهور ایدوب
عساکر طلب ارزاق ومهمات یچون احتیاج انفاق ایدیلوب خلل عظیم
ظاهر اولوب بلکه انقلاب دولته مؤدی اولور نته کم خلفای بعباسیه
زمانلرنده برشاعره برهبت انچون یوز بیک اقچه وبرعینی یه برصوندن
اوتر ویوز بیک دینار ویررلردی خصوصا مقتدر خلیفه حداثت
سن وانس وخدم سببی ایله خزاین آل عباس ده اولان تحف و

رغایب عجیبه ودرر جواهر غریبه یه دنایه وخادملره بذل وصرف ایدوب آخر
خزاین خالی قلوب موالی وعساکر طلب ارزاق ایدیجک وزر اعاجز ومتحیر
قلدیلر روایت اولنور که برهیلده بنی وزیر تبدیل ایلدیلر مفید اولدی آخر
مقتدر عاجز قلوب یونس خادم الندره مقتول اولدی واندن صکره دولت
آل عباس محلول ومختل اولدی البنجی خصلت عساکر موافق وایتباع و
اشیاع مطبوع در معلوم اولکه اطاعت وانقیاد دوایتباع پادشاهلره
لازمدر رؤسا وعساکر اوامر اوانخابر پادشاهه کمال اطاعت وانقیاد
ایتمیجک یعنی کابین ادلال ومخالفت ایتمک وسرکش لک ومباسطه
کوستر مک موجب اختلال رشته یه دولت واختلال نظام سلطنت
درحیز وقوع اولمشدر که عسکر پادشاهه فی الجمله مخالفت ایتمکدن
شوکت بی بنیاد ونظام مملکت برباد اولوب بوضررک ثانی یه اول
مخالفت ایدنلره لاحق اولوب ضعیف وبیچاره وخانه لرینه
اوآره اولمشدر در نته کم امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی حضرتنه حرب
صفینده بعض عساکری امر شریفنه مخالفت ایدوب البته حکم دیگر
کرک دیو تکلیف ایدوب حکم دیگر کدر فضکره یه بعض عسکر حکم
دیگر جور در دیو خوارج اولدیلر حتی بعض اصحابی حضرت
امامه نوع تقصیر رأی استناد ایدیجک لا رأی لمن لا یطاع بیورد یلر
وبومثل انلردن ابتداء صادر اولدی بالاخره غدر اتباع ومخالفت
اشیاعدن دلکیر اولوب عالم رؤیا ده سلطان بارگاه احتباه محمد
مصطفی حضرتنه علیه الصلوة والسلام ماهیت القبا امتکدن منفجر
اولدم دیو شکایت بیورنجق هرنه استرسک دعا ایله انلرک حقنده

دعاك مستجاب بيور ديلر بس اللهم ايدني خيرا منهم وايدلهم شرا منى
ديو دعا بيور ديلر يعني خداوندكارا بونلردن اخيار صحبتين روزي
قل وانلره بندن بدل اشرار مسلط ايله روايت ايدرلر كه اول عجاج
ظالم آنه رحمته دوشدي امير المؤمنين دعاسي مستجاب اولوب اهل
عراقه اندن شر و ظلملر واصل اولدي معلوم اهل عالم در وحضرت اميره اول
اثنا ده شهاده پر سعاده نشوب جنت عليتين وفردوس برينده محبت
خاتم النبيين وآل واصحاب طاهرين وطيبين ايله عالي سرير موضوعه متكئين
عليها متقابلين سعادتنه ميسر اولدي پادشاه حازم وعازم اولنه لازم در كه
امراي اكابر و رؤساي عاكرين دن رايحه ء اذلال وسركش لك استشمام
ايدرسه كي اغماض اتميوب دفع رفعنه مشغول اولنه روايت اولنور كه
دولت آل سلجوق روحده محلول اولدقدن اكابر امرا واعاظم رؤسا
سرير سلطنته جلوس ايدن شاهزاده لري هوالريته اويمسه لر ادني
بهانه ايله سلطنتدن خلع ايدوب وخيمه ء دولتين قلع ايدوب آخرين
نصب وشوكت وشكوه سلطنتي سلب وغصب ايدرلر دي چون
نوبت سلطنت آل سلجوقك افضل واكملي سلطان علاء الدين كيكاوس بن
كيخسرو بن قلج ارسلان حضرتنه ايرشدي داول شهامت وشجاعت و
علو همت ونفاذ عزيمتده افراد سلاطين دن ايدي پس عزت و
همت پادشاهانه كوستروب مبدا تعظم وفساد وسر چشمه ء تجبر و
عناد اولن اوج عظيم بكاري برگجه ده ياتاق شاهي وتيغ انتقامه
چكدي صباح امرا وعاكر مطلع اولديكه سيلاب حميت پادشاهي ايله
حوض سلطنت طولمش وخار وخاشاك فتنه نباهي وتناهي

بولمش

ابدلني ٤ وابدلهم ٤

بوليش خوف وهراس اصناف ناسده ظاهر اولوب دخي كمسنه
حد ندن تجاوز ايتمكه قادر اولميوب دولت منتظم وشمل سياست
ملتئم اولدي قطعه از سياست نظام بايد ملك بي سياست
خلل پذير بود بنق كاريهاي عالمرا از سياساة ناكزير بود
بيت بخي خصلت نسبت در اكثر احواله نسبت عالي پادشاه ليغه
لازم ودودمان قديمدن اولوح انتظام سلطنت وسياسته
نافع وملايم درر زير انفوس بشريه كندو امثالنه وامر اننه اطاعت واوامر
ونواهي سنه امتثال ايتمكدن ابا واستناع ايدرسه بهرج ومرج واقع
اولوب سفك دماء وخروج خوارج چوق اولوب رعايا پايمال اولوح
لازم اولور امابرسنل شريفه كه ابا واجدادي سلطنت وحكومتله معروف وفلح
وخاندانلرينه اطاعت ايدن كلمكله موصوف اولميق كلمه ء خلايق مجتمع فتنه
وعناد مرتفع اولوب عالم امن وعافيت ايله مملو ودرق حال بني آدم
دن آيت رفاهيت متلو اولور مشهور در كه تختيه معروشام
بني ايوب سلاطينده قولاريته انتقال ايدردي وقلع ونصب واخذ
وعضبدن رعايا وعاكر خراب اولمشلريدي وسرعت عزل وقتل
وسلب عمدن امراسلطنت قبولندن تمنع ايدرلر اولمشدي حتي
مرحوم منتصور غوري اجلاس ايتدكلرنده استماع وابا وبكا
سلطنت كركمز ديو فرياد وبكا ايدردي قتيبه رحبي نام امير قهرايله
تختنه اجلاس ايدوب روايت ايدرلر كه اوتور ديو محكم مشت
وزر لردي ونفاذ امر سلطنت ووقار وحرمت وشوكت
اول مرتبه ده كه اجلاب چراكسه ظلم شنيع ايتدكده منتظم اولن

اجلاف ٢

انتقال ايدوب قوله

سلطان صاغ اولسون دیه استهزا اوسخریه ایدر لهذا یلدیرم سلطانلرنه باکمز
وار در سلطان قول بزقول دیر لهذا یلدیرم سلطان محمود سبکتکین بوقدر شهامت
وشجاعت وسیاست وعدالت ایله یاد قصور نسبت ایله مطعون ایدی حتی
فردوسی طوسی شاه نامه جائیزه سنی استقلال ایلدکده ۴ نظم
اگر شاهرا شاه بودی پدر ۴ پسر بر نهادی مر اتاج زر ۴ چو اندر نیارستش بر کی بود ۴
نیارست نام بزرگان ستود ۴ دیو هجو ایلدیرم والحمدلله صافی بوعهد میمون و تاریخ
مبارکده خصال مزبوره نک جمله سی حاصل لاجرم عالم کمال رفاهیته واصل
اولمشدر پادشاه سعادت پناهم نسبت شریفه ودودمان عالیه دنذر کم جد بزرگوار
لوای استقلالی اوج آسمانه خافق وذل استرقاق تا آدم اجداد واعمام
بزرگوارلرندن بعد الکشار قدر ودو یغی ایله اطراف ربع مسکون اولقدر محلو
ومشحون درکه مولانا نور الدین عبد الرحمن جامی حضرتلرینک مدیحه
سرافرازی سلطان مجاهد غازی سلطان محمد خان انار الله برهانه یه
کونذر دوکی مکتوب منظومده بو وجهله خطاب ایدر ۴ ایل ترا ذروه ۴ علا مسند ۴
ملک موروث تا ابا عن جد ۴ اصل تو تا باد آدم ار ثمرند ۴ هم مسند نشین تا جورند
واطاعت عاکر وامرا وتأدب وتخضع رؤسا اول مرتبه ده درکه اذن
زیاده متصور ومحکی دکلدر ۴ وبو فتح قلعت بغداد وکثرت اضاعه کتبوم ش
عهد ندن بوزمان مبارکه کلنجه کتب تواریخده مسطور واخبار وحکایاتیله
کی منظور اولن معتبر دولتلو لردن احوال حکایات واوصاف روایاتیله علی
قدر الطاقه تحصیل اعتدار بو دولت مبارکه ۴ آل عثمان ابقاهم الله تعالی الی
آخر الزمان عهد ندن اولان اطاعت واتقیاد عاکر وتأدب وتخشع امرا واکابر
بر دولتده واقع اولمشدر الحمدلله علی ذلک امرا ووزرا واعیان عاکر وافراد و
وآحاد اجناد

اجناد واعالی واصاغر جمله سی درون دل وجاندن کمر عبودیتی برمیان
ایدوب امتثال اوامر ونواهی ایتملرینه مفتخر ومباهی اولمشلر در جمله امرا ووزرایی
آن واحده ده تغییر وتبدیل بیورسه لر هیچ احد ذره قدر اول آفتاب سلطنته
مقابل اولمق احتمالی دخلدر جمله عاکر واجناد فرمانینه سیاسته عرضه
قتله برمفرد کردن خلاف اذن وقوع تصور ده کلمز اکثر ملوک وسلاطین سابقین
برامیر کبیر یاوزیر خطیر عزل ویا قتل اتمک استه سه لر پنجه حیله وتدبیر ایله صورتی
مرادلرینه ۴ وجوده کتورر لردی ۴ چون کلمه ۴ سلاطینک نفاذ
وامر واطاعت عاکرینک انقیادی موجب انتظام احوال ودافع فتنه و
اختلال در همیشه بو اطاعت وانقیاد نفوذ دوام حاصل البلاد والعباد الی
یوم الحشر والمعاد موجود ومحدود باد ۴ ومعلوم اولدکه بو خصالدن ضرور
اولمین نسب در اما غایت نادر در لکن یسار وموافقت عسکر خصال
باقیه دن حاصل اولور والله اعلم واحکم

کتاب ثالث رساله ۴ اخلاق علائیه دن علم تدبیر المدینه ده مبانی شنده در

بابنجا ذکر اولنان
که پادشاه کامل طبیب حاذق کبی در ورعایا جسد کبی در وطبیب
لازمدر که امراض بدن حاجیدر وعلاماتی واسبابی نه در وعلاجی نیچه
اولور بیله کزلک پادشاهه دخی لازمدر که مزاج مملکتک صحتی که حد اعتدالدر
اولمسنه سندن عبارتدر نه در مرضی که اعتدالدن اعتلال وانصلاحدن
اختلاله خروج اعتدالدن نه اولور وبونه اعتدال اصلی وانصلاح حقیقی
سنه تدبیر ایله رجوع ایدر معلومی اولمه وبو طب سلطنتک جزء کلیدر
بوندن فکره همت وعزیمت ایله علینی عمله کتورب مملکتده نظام موجود و
صلاح حاصلی ابقا واطاله واختلال عارضی واختلال اعتلالی طاری وجود

مکرر

مملکتیه کلمش اوغلی آیدن آیدین افشار ازالریله کم پادشاه کامل وجود مملکتیه کامله
اولسه آیدن افشار ازالریله کم پادشاه کامل وخلیفه یه عالم وعامل دیمک اکا صادق
اولمه پس معلوم اولسونکه تمدن کم طوائف مختلفه دام متباینه نک اجتماع عام و
تألف وانتظام مدن عبارتدر کم مادامکه هر طائفه مرتبه یه لایق ومنزلت و
موافقتدن اولوب عمل مخصوصه مشتغل اولوب مال وجاهدن مستحق اولدوغی
مرتبه یه ایصال اولنه فتراج عالم بو تمدن سببیله اعتدالنه واصل واعتلالدن
بری وسالم اولور والفت کم میان احباب دولتده منعقد اولمشدر قایم اولوب
اول اتحاد لازمی اولان غلبه واستیلا دخی دایم اولور زیرا مقرر در کم بر دولتک
ابتدایسی بر طائفه نک اتفاق ایدوب تظاهر وتعاونده بدن واحدک
اعضاسی وجسد معینک اجزاسی کبی اولمغله اولور زیرا هر شخصک بر
مقدار معین اورزه قوتی دار در واما مجموع اولوب بر بیره کلیجک هر بری
قوتدن زیاده اولور پس طائفه یه قلیله اتفاق اتمکله طوائف کثیره یه غیر
متفقه یه غالب اولور اگر کورنمز میکم هر طائفه بر دولتک اصحابیدر رعایاسنه
نسبت عشر عشیری دکلدر اما بونلر متفق رعایا غیر متفق اولمغله بونلر
غالب وحاکم انلر مغلوب ومحکوم اولور نته کم دیمشلر در بیت
حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت آری باتفاق جهان میتوان گرفت
وتجربه ایله معلوم اولمشدر کم اول دولتده اصحابین اتفاق وتعاون اورزه
اولمغله خلل وزلزلدن مصون وماموون اولور بعده تفرقه ودوهو الیق
اصحاب دولته عارض اولمغله ضعف وفتوره یوز طوتوب آخر متلاشی
ومنهدم اولور وبونک امثالی دول منقرضه یه سلاطین سابقه ده چوقدر
جمله دیار مغربده ولایه اندلس کم لطافت هوا وعذوبت ما وخصب ورفا

وحسن

موافقتدن اولوب ج

وحسن وبهاده نمونه جنت اعلادر اوائل اسلامده پادشاهی بر
وعسکری موافق ویکدل بولوا اولمغله اطرافنده فرنگ لعینه غالب ودایما
انلر مطلوب بونلر طالب ایدیلر چون سنه یه هجرت اربعمائیه حدودینه
واصل اولدیلر اتحاد واتفاق یرینه اختلاف وافتراق کلوب بیت
کلدی تألف یرینه افتراق کلدی وفاقا کلدی شقاق وشقاق
هر رئیس بر ناحیه ده استقلال اوزره سلطنت وبری برینه عداوت
وخصومت ایدوکجک دشمن بی دین غلبه یه باشلیوب اطرافنده بلاد
عظیمه یه مستولی اولدی حتی بعض فضلا بوحالته تأسف ایدوب نظم ایدیلر
وهی الجزیرة حطب الاعراب لها هویی لم احد واندم عمدان
وسل بلنسیة مال هرستمة واین قرطبة وان حیان
قواعد کن ارکان البلاد فما عسی البقاء اذا لم یبق ارکان
وبوحال مستمر ومشتد بلکه یوما فیوما متزاید ومحمد اولدی تا کرسی
سنین هجرت حائم اسم قابضه واصل اولجق عسکر فرنج مخذول بالطبیه
ولایت اندلسی تحت تصرفنه دخول ایتدی غرناطه تختگاهنده اولان
اساس دولتلری بالطبیه منهدم وملک امرا ورعایا جمله سی قتل واسر
ارا سنده منقسم اولدیلر وارباب اشارات لامعه وعلاء جمعه جامعه
دیدکلری یعنی کرسنین هجرة عدد اسم قابضه واریجق ملة اسلامیه
متبدل یا مذهب حق متحول اولوب باطل حقیقی ازاله واماطه وعوام عالم اکثری
کفر وضلال احاطه ایده دیرلر دیدی اول نواحی ده ظاهر وباهر اولدیلر واتفاق
عجیب دراول حدود ده شرق جانبدن بعینه خلاصه یه اسیران اولان
عراق وآذربایجان پادشاهی سلطان یعقوب وفات ایدوب امرای

مکرر

موافقتدن اولوب ج

فایض
۱۳۲

یابندریه اراسنده تفرق کلمه واختلاف عظیم واقع اولوب پادشاه
زاده لری عزل ونصب وعهد وخلع ایتمکله دولتلریه خلل عظیم عارض اولوب
وضعف قوی طاری اولوب بالآخر اسماعیل بن حیدر اردبیلی کراجداد
مشایخ عظام اولمغله اتباع اردوب خروج ودروه سلطنته عروج
ایدوب غلاة شیعه ورفض بالغ الی الحاد طریقه سنی اظهار و
اعتقاد ایدوب اوزبک خانی شاهی بکدن ولایت خراسانی دخی اختلاص
ایدوب تمامت ایران ودیار بکر وعراق عجم وعرب ولایتلرین بدعت و
ضلال وعلمای وصلحای زجر ونکال وقتل واستیصال ایتمکله مالامال
ایلدی وبو ولایتلردن اسباب والآت بدعت وضلالت ساخته ورسم اسلام
وسنن سید الانام بکلی برانداخته اولدی واسمعیلک ابتدای استیلاسی
مذهب ناحق عبارتنک عدد حروفنه موافق اولدیکی سنه ست وسبعمایه
در واسم قابض عدد حروفندن اوچ میل صکره اولدی وشوکت اسلام
واعیان رایات آل عثمان سایه سنده اولن ولایتده منسوخ اولدی والله
غالب علی امره معقصود ومرام وخلاصه کلام اولدرکه بودین اسلام
عارض اولان امور شنیعه وحالات خلیعه تفرقه کلمه وتباین اهویه و
اختلاف ارکان دولت سببی ایله اولدی وارباب بجارب دیمکله درکه
حفظ وحراست سلطنت ایکی شی ایله اولور بری اتفاق امرا و
اجناد وبری اختلاف اعدا واضداد شیخ سعدی دیمیکله چون اعدا
متفرق اولمسی جمع اول دانلر جمع اولورسه تفرقه دن اندیشه قلمز
ملک حازم دشمنلر اراسنده اختلاف براغوب عساکر واجناد جمعندن
مستغنی اولور سیر نبی علیه السلام مذکور درکه چون کفار قریش قبایل

عربی جمع ایدوب حضرت قصد نه مدینه منوره یه تخاصمت ایلدیلر یعنی بن مسعود
اشجعی اول اثناده شرف اسلامله مستعد اولمدی مسعود هنوز
انلرها رایلدیرین کفار اراسنده تفریق کلمه براغوب الحرب خدعة مقولیله
عساکر کفاری دفع اتمک استدی بنی قریظه که یهود دن بر قبیله
ایدی مدینه قریبنده متوطن انلر ایدی جناب رسالت پناهلهم صلح ایلمش لریدی
کفار قریش وقبایل عرب اکا احزاب تسمیه اتمشدی محاربه یه کلیجک
انلر دخی عصیان ایلدیلر اهل اسلام محکم ضرورت ومضایقه اولدی
نته کم جل وعلا حکایت بیورر که اذ جاؤکم من فوقکم ومن اسفل
منکم واذ زاغت الابصار وبلغت القلوب الحناجر الآیه اولاسیاده
قریشه واروب یامعشر قریش سزلره صدق وموالاتم ومحمده معادیتم
معلوم ومکرر در سزه برنصیحت مشفقانه ایتمکه کلدم لاجرم محبتم اعتماد
وقولمه تصدیق ایدرسکز ذکر ایلدیکم دیدی ساداتم قریش
قولمک مقبول در سویله دیو جواب آشتدم قریظه محمد ایله صلح ایتمکلر سزدن بعض
کسنه لریمز رهن آدنه استیوب محمده ویرمه جک اولمکلر اول دخی قتل
ایتمه کرکی زنهار رهن ویرمیه سز دیدی انلر دخی قبول ایلدیلر بعده قریظه
یه کلوب یامعشر قریظه سزه برنافع نصیحتم وار در قبول ایدرسکز ذکر ایده رینی
دیوب انلر دخی سویله نیه محتملکه عامل اولورز دیو جواب دیدی کم قریش واحزاب
مدینه ده ساکن اولانلردن دکلدر دیو برانکی کونه محاربه ایدرکن اکر سز هولتله
ظفر بولمز سه حیبوب دلاشتریه کیدوب امین اولورکن اما سز بو ولایتده ساکن
سز انلر کندوکدر بفکر محمد سزدن انتقام المق استه سه کرکی سز خود
انلرها مقاومت ایتمکلکه قادر دکلسز پیچون اندیشه یه عاقبت ایتمز سز

ایتدیلر کہ اندیشہ ہ عاقبت بیچہ ایدہ لر ایتدیکہ رای صواب اولدر کہ قریشدن
رهن آلہ استہ یہ سز کہ تمام ظفر بولوب محمدی دفع ایتمیچہ مزی مقهور کتمیہ لر
بو فکری صواب کورب قریشدن رهن آدم ایستہ دیلر سادات قریش
کورکی مفهم اشجعینک کلامنک حجتی معلوم اولوب صحیح ظاهر اولدیغی وقریظہ نک
محذیلہ اتفاقی نهایتی وارایدوکینی شبهہ ظلمدی دیو رهن آدم ویرمدیلر
قریظہ دخی رهن آدم ویرمدکلرین استماع ایدیجک هایی اشده بغیمک کلایی
حقیقتی دیوب قریشہ نصرت اعتدیلر ارالرنده ہ کلمہ وتخاذل واقع اولوب
جناب رسالت پناه صلی الله علیه وسلم وکافہ ہ مسلمین حضرلر اتفاق لرندن
بفضل الله خلاص بولدیلر حکایت مشهور درکہ اسکندر رومنای دارا
بن دارایہ غلبہ ایدوب ایران مملکتنہ ظفر بولیچق عجم شاهزاده لرندن بیچہ کسنہ
وارایدیکی اسکندر اولدرمکدن متوهم وقتل وابقالرینی اراسنده متردد
اولوب آخر استادی ارسطاطالیسہ مکتوب کوندرب دیدیکی ابناء
ملوک فارس وایرانده بیچہ کسنہ لر وارکہ برینی فروبهادانہ فروم بهادانیلہ موصوف وشجاعت
وشجاعتله معروف درکہ جلہ سنی قتل ایدرسم اراقہ ہ دماء ناحق ایتمکدن
احترازایده رسنی اگر عفو وابقا ایدرسم بن کندیکدن نصفت وخروج
ایدوب انتقام بحق ایچون مزاحم اولورلر دیو ممالک رومی زیروزبر ایده لرلر حکیم
کامل لطف بیورب سفر زحمتینی اختیار ایدوب کلوب بوشکلی حل ایده
حکیم ضعف وشیب سببندن کلیوب اعتذار ایلدی بیری ضعف شیبته و
آلام روزگار نکدلرینی برمن حذ متکذار ایلیه ر اول فرزندم معذور بیورلر
وسؤال ایدوکی مشکلک جوابی بودرکہ خون ناحق دوکمک شرعا
وعقلا محظور ومحذور درومحرم ومنوعدر ولکن اول شهزاده لرکی هر بریسنه

برولایتک امارتن ویروب جمیع بریسینی ایکی تخت حکومتنده ایلیه کہ بالفرض
ارالرنده تفرقه ہ کلمہ واقع اولوب هر بری آخرندن متوهم وآنلر حضرینی دفعه
مشتغل اولسه کرکدر سندنصکره اولاد واعقابکز حضرلرندن امین اولسه
کرکدر فی الواقع حکیم دیدوکی کبی اولوب بری برینه اشتغالدن آخر جانبنه نظر ایتمکله
محاللرینی اولمدی وانلره ملوک طوائف دیرلر واسکندر دنصکره دولت یونان
بیله دکل حکومت ایران انلر ضبطنده اولوب ملک روم ابادان اولوب چون
مراد مقرر اولدیکه پادشاه کره عدل لازمدر آماد دنیا جهتندن زیرا عدل
توفیر خزینه یه موادی اولور زیرا خزینه عمارت تحصیلندن حاصل اولور مملکت
کہ خراب اولہ مالدن بی نصیب وخلق غنادن بی نصیب اولسه کرکدر وعمارت
مملکت عدلله اولور مثنوی بروپاس درویش محتاج دار کہ شاه از رعیت بود تاجدار
رعیت نشاید کہ بیداد کشت کہ سر سلطنت را بباید وپشت چون میر ظالم
زمستانده جوریله دهقانک کاوین آله تابستان اولیچق تحصولات
اکا قدرن حاصل اولور وبر دفعه بازرکانک مالن الیچق علی الدوام باج
وکمرکی یینه عائد اولور پس متصل رعایا یه زرع ایتدرمک کرکدر تخم بولمیرسه
قرض ویرمک یقین زراعتی محلاک اولور سه تحصیل ایدیو یرمک کرکدر حکایت
اولنور کہ فرعون کعنیک عادتی بو ایدیکه دیار مصریه زرع اولندقده نصکره
ایکی معتمدکمسه یه ایکی اردب بغدای ویروب برینی اعلای حصره وبرینی ادنای
مصره ارسال ایدوب کورکی برارد بغدای انجک زمین خالی قلمش میدر
اول ایکی معتمد لر ولایت مصری تمام گشت وتفقد ایدرلردی برارد
آلور موضع بولنورایسه فرعون اول نواحینک کاشتلرینی وافناسن
وزرعاوزرینه منصوب اولمش مشید ومعتمدلرین قتل ایلریدی

267

بوسیاست خوفیدن بسال دیار مصر یه زر علی مالامال اولوردی تا آخر تنه
تغلب ظاهر در کرا لقسطون فی بنا برسن نور دوچون بوخانه دن سفر
اولیجق پادشاه و درویش یکسان و فقر اهل غنی مساوی اولوب عسکری
جهان محراسی طوتن پادشاه لرحق در کاهنده تنها کلور که و نرشته
مایقول و یاتینا فرد بس پادشاه عاقله لازم در که شمه یکه مال وجاه
وشوکت وسپاه وشکوه سلطنت وسعت مملکتی نه مغرور اولیوب
اول کونی پادایلیه که تخت پاک دن تخت خاکه نی خادم وانیس وقادم و
جلیس اولسه کرک قوللرندن نوکرلرندن یانندن برفرد بیوق خذ متقار و جان
سپار لرندن و یار غمکسار لرندن کمسنه اولمیه نته کم دیشلر (ر بیت)
بود کلوبنده لرکدن بنکده برکشی بیوق بکم بوپنجه سفر در که اختیار انلرک
پس اکر پادشاه عادل اولورسه نته کم زنده اولمه شاه در سپهر جناب
چو رحلت ایلیه طوبی لرو حسن ثاب و اکر دست ظلم واذیتی اچنش
درعایای سوخته یه شرر جور وحیف کچمش اولمه وحق انکا ویرد و کی
نعمتلری بنیه حقک عصیانه الت واوقات عزیزه سن حرف بطالت دعیش
اتمش اولوب اموال رعایای ساکینی تنعمات بی انصافنه حرف
وبذل مال فقرا وضعفا ایتمکله سخا وکرم ایله موصوف اولمه (بیت)
خورد آب ازنم چشم یتیمان میوه باغش چکد خون دل بیوه زنان
از مزرع بربادش فردا عقوبت زبانیه یی رحدن نه کور و غسلین و
زقوم جحیم دن نه لر نوشه ایده نته کم بعض ظلمه و فسقه یی ملوک مست و
هلاک اولیجق دیشلر (بیت) چون بوقت نزع روحش یافت عزرائیل دست
بر دیبشش زمهریر انا خارش بشکند کاسه داران جهنم

آمد

آمد نداش بیش باد تا سقرلب دوزخش کاهین در کنارش بشکند

اهالی اهالی

دیار پادشاه لبیب دور وزه اهمال اهمال صمیمیت و شفقت و داد اعتمادن
او ضمیمه و دایما غضب قهار مطلق یا دایدوب سزای عدلی معمور و
ایا دایده پس عدالتک شروط ارکانی و پادشاه عادله رعایتی
لازم اولور قوانین نه در آنی ذکر ایده کم شرط اول بود رکه ذکر اولنور

مزاج عالم

جمله خلایقی متساوی طوته زیرا خلایق عالم نسبت عناصر اربعه یی در
آدمه نسبت چون عناصر متساوی و تقاضی اولمینجه صحیح و ملتئم
اولمز کذلک افراد بنی آدم متساوی طوتلمه مزاج عالم صحیح و منتظم
اولمز پس عناصر بدن عالم دخی عناصر بدن آدم یی درست تدبر
اول اهل قلم که علما و قضاة و کتاب و حساب و اطبا و شعرا و منجملر
و مهندسلر در یونلر آب حنظل اسندن در زیرا علم حیات ارواحه مؤدیدر
آب حیات ابراثه و اشباحه مؤدی اولدوغی یقین و من اعتاد طل شیئی حجا

مطلب

اکنجی سی اهل شمشیر در که امرا و بهادرلر و سپاهیلر در که حرب شمشیر
و استیصال یمان و تیر له ماحه یی ملک و دین اعدای کفر پذیرش و
بدعت آینده حفظ و حراست و ثغور و اطراف مملکتی مستعدیان
بی انصاف دن ضبط و حمایت ایدرلر که اکر بو طایفه نک لمعان شمشیری
اولمیه عالم ظلام ضلالته اسیر و کرفتار اولوردی و اکر آب بتیلری
ایله باغ مملکت سیراب اولمیه یقین کش شجره یی امن و امان دن
برخوردار اولمزدی بو طایفه آتش مثالنده در وجه مناسب
روشندر اوچنجی طایفه تجار و مستجلبان بضایع و ارباب
حرف و صنایع در که انتظام معاش الجمله تجار حاضره یی بعیده دن

اعنی اصناف خلق

اسفار شاقه ایله جلب بضایع ایدرلر ارباب حرف لیلا و نهارا تحصیل مهمات
صنایع ایدرلر و حاجات خلق حاصل و مرادات هر کس کندو یه وطنده ایکن
واصل اولور و بو طایفه نهوا کبیدرکه حرکتلرن ترویح ارواح و استراحه
اشباح حاصل اولور ۵ در دنجی طایفه زراعت کرلر یعنی انجی لر درکه
حفر حرث اراضی مزارع و تعمیر صنایع و انشای جنات و کرمله خاکدن
انواع حبوب و بخر و تاکدن اصناف ثمار که مرغوب قلوب در تحصیل
ایدوب اقوات ناسی حاصل و انواع ثمراتی و فاکهه تمامی تخیر و تناول
متضمن سیلم خلقه واصل ایدرلر و کاسب حقیقی بونلر درکه چرخ اوقات
ایدوب خاک سیه دن تحصیب اقوات ایدرلر و سایر طوایف کسب غیری تناول و
اشیاء ملکوبه ی غیری ارالرنده اداره و تبادل ایدرلر و بو طایفه نزاب
کبیدرکه منافع جمله بونلردن حاصل و ثابت اولدوغندن غیری هر کشی
بونلرک یوزلرینا باصوب بونلره دیمه اوزرلرینه انلر قایم موجب مرض
و مورث علت و عرض اولورکذلک بو طایفه نک بعض غلبه ایلیسه مزاج عالم
خلل پذیر اولور مثلا اکثر خلوج سپاهیان اولوب ارباب صنایع و تجار
بضایع آز قلسه و علی هذا القیاس و کذلک بو طوایفدن بعض آخرک عملین
ایلیسه بینه موذی فساد در مثلا امر اوسپاهیان لر تجارت و حرفته
اشتغال ایلیسه لر حکایت اولنور که کسری یه هرمزک بعض وزراسی
عرض ایلدیکه دریادن تاجر اکلدیا و امر بضایع و جواهر ایله دار اکر
پادشاه ایچون اشترا اولنوب بینه عالی پایه مطلوب ربحندن
مبلغ عظیم حاصل اولمق مقرر در جوابنده یازدیکه حق جل و علا برزه
سلطنت و امارت احاده ایدیمی و بعضی رعایا مزه کسب و تجارت

روزی قلدری اکثر تجارته مشغول اولورسق سلطنت و امارت یکم ایلیسون
و کسب و تجاری ایمل اولنلرینه مشغول اولسون لر بونک کبی افعال
دنیه کرسنک دنارت اصلکه دلالت ایدر من بعد بزه اعلام آتیه سن
والا عرضه ی تنبیغ انتظام اولورسن پس بو جمله تحریر اولنندن معلوم اولدیکه
اشخاص و طوایف مدینه بریی بربنه تعاون اتمک کرکدر و حکمای بو
تعاونی بیان ایدوب عزیی عبارتله دیمشلرکه فضیلة الفلاحین التعاون
بالامغال فضیلة التجار التعاون بالاموال فضیلة الملوک التعاون بالاراء
والسیاسة فضیلة الآلهیین التعاون بالحکم الحقیقة ثم هم جمیعا
یتعاونون علی عمارة المدن بالخیرات والفضائل ۵ فقیر ایدرکه فضیلة
الاجناد والعساکر التعاون بخوض الحروب وحفظ الثغور بوکلمه دخی
الحاق اولنه وجهده خارج دکلدی شرط ثانی اولدرکه بو طوایف
تکاخور و تسلطی اوزرینه اولدقده فکره اهل مدینه یه عموما نظر ایدوب
هر بریی استحقاق و استعدادی قدر رعایت اولنه و بنی آدم بو اعتبارله
دخی بش قسم در قسم اول اولدرکه خیر بالطبع اولوب و خیری غیره دخی
معتدی اولمه علمای شریعت و مشایخ طریقت و عرفای حقیقت کبی بونلر
خلاصه ی آفرینش و نقاوه ی عالم و غایت علت ایجاد دکارخانه ی
بنی آدم در و مطرح انوار ازلی و مطمح انظار لم یزلی بو طایفه در و بونلر
زمانی و غیر یلدر لیلی و ضیافت ایجاد دن مراد مهمان خانه ی عالمدر
مقصود بونلر و سایر لطیفلی در نیت بیاکه مائده ی لطف کردکار جهانیان
تو مهمانی و عالم درین میانه طفیلی ۵ و حکما دیمشلر درکه پادشاه سعید
اولدرکه علاقه ی ارتباط و اختلاط بو طایفه ایله ایلیوب مراجعت و

مشاورت سن اعتراض ایلیه تکلیف رعیت طایفه یه غالب وحاکم و
ابتدا واقتضاسن امتحان واتیم وقایع ایلیه که شاهد دولت صحیح بود در
تغییر ایدرین طالب دنیا یکی وحریص جاه مراتبه اولان علمای رسوم که ایلیو
علمای سوء وصوفیه ریاکار ایکی بوزلره متعاطیه دیر لر بوزلدن خارجدر
پس پادشاه حاذق لازمدر که صحیحی الصیا رایلیه قلبی فرق وخالص ایلیه
مغشوشی تمیز ایلیه کندویه ملازمت ایدن علمایه حقیر نظر اعیوب زوایای
اطراف واکناف قلوبه مطمح طمع ایدن علمایه طالب وراغب اولمه نتیم دیغمدر
قل للامیر نصیحة لاتترکن الی الفقیه ان الفقیه اذا ابی ابواب لم یخرجه
وتربیت فضلا کبار سلاطین وامرا ایچنده مرغوبدر مولانا طلال الدین
دوانی نقل ایدرکه رکن الدوله حسن بندیلمی که عراق عجم پادشاهی
ایدی ورای شهریی تختگاهی ایدی وتربیت علما وجمعیت فضا ایله
ملوک وسلاطین ایچنده تمیز ایدی اول زمانده کفار روم اهل اسلام
هجوم اتمشلر رکن الدوله الکا مقابله ایدوب منصور ومظفر اولدی
دفعه ثانیه ده روم هجوم ایدوب لشکر عراج هزیمت وفرار اوزره
اولوب بعض رئیسلر اسیر اولدیلر مع هذا غیر سی قیصر روم اسایرین
اوکنه کسوب رایا شهر بندن ابونصر نام بر کمسنه یولنوب الکا ایتدی
بکلر بر خبر دیدیلر که پادشاهمز رکن الدوله حضرتلرنه اسیر اولدیلر ابونصر
ایتدی یکی الراس والعین پس تکفور ایتدی حسنه دیه سنکله قسطنطینیه
شهر بندنه چقدم که عراج ولایتین خراب الیم اما چون سنکله احوالک
تفحص ایتدم بلدم آفتاب دولتک غروج وحکمن امکانده اولان
سعادتلرک جزئی فعله خروج اتمک اوزره در پادشاه که بندگاسی علما

و

حاشیه حضرت مؤلف
حازم
وکیع فراغت
وقعاید

صدر نظر وقدر بصر ایتمک

حرف صیدان وکاسن فضلای ناسدن اولیه ابوالفضل بن عمید وابوجعفر
خازن وعلی بن حاکم وابوعلی سینا کیمسه کیم دولتی کیمه تبزاید و
سعادتی تصاعد اوزره اولمغ مقرر در ارباب دولت واقبال اولمره
تعرض مقتضای عقل دکلدر اول سببدن قصد مدن رجوع ایلدم
واول پادشاه که ندما ومصاحبلری ارازل واضاحک وساخر اولمه
دلیل درکه سریع سعادتدن بی نصیب وکوکب دولت واقبالی غروبه
قریب در شاعر دیمش مولانا نازای حکایت ایدر دیکه ابتدار
ظهور مده سلطان محمود قزنوی سلطان باتیزید خدمتنه شهزاده ایکن
مدح ایتدم مقبول طبعی اولوب بنی ندما سلکنه نظم ایتمک استدی
اول اثناده شهزاده دریا یی سیره تعریج ایچون کشتی یه سوار
اولدقده شهزاده تکی برساز نده نه یی وار آنی بر سرکرده
صندوقه قویوب رسن ومقره ایله بالایه چکوب دفعه قویوب دریا یه
دوشوب جامه لری یرده کندوسی زیر وزبر اولور جاهلر
جامه لرکنه تر شدی اوتر شد خلاف مقتضای اوزره انکسار تام
واضطراب وشهزاده یه دشنام بی حساب ایدوب شهزاده
تهستها یله خنده ندیم ترجمه لرینی چیروب صوبن صقر انعام شاهی
ولطف شهنشاهی دن حصه یدوخش جامه لر چیقر تکرار سازینی
الینه آلوب صندوقه کیروردعای نامقبول یکی بر مقدار بالایه
چیکور وقضای بد یکی نازل اولوب غرقه آب وسبلول الجسیم
واشتاب اولور اول بینه دشنام اغاز وشهزاده قهقهه
یه دیان بازایدر واخر نهاره دک کشتی سایرو بوحال شهزاده

واصناع

قوردی

بسیار ایدی

کمسنه یاد نشد خود تر نشد

270

ایله مسخر ایراسنده دایر اولور بن بوحالی مشاهده ایلدم بیلدم که پادشاه کبر
ایچنده قایقاق و تخت سلطنته لایق دکلدر الکا خدمت ایده نه نکبت خادم و اکره
ندیم اولان بالآخره نادم اولور دولته انتظار بدامنی اختیار اعدم فی الواقع
تخم سعادتی ریزان و تخت سلطنت آل عثمان اوزره کریزان اولدیغی بزینه کلام
اقسام بنی آدم بیانینه قسم ثانی انلر در که کندولری بالطبع خیر اوله اما خیرلری کندولره
منحصر اولوب آخره متعدی و منتشر اولمیه و بو طایفه اونکی دن آنو کچون متاخر در
کرامکرک چهره و احوالی حلیه و کمال و اکمال ایله حالی اما بونلرکمال ایله متحلی اکمال
دن خالیدر و پادشاه بو طایفه دنی مرعی و مصالح حاجتلرینی معقضی ایلمک کرکر
قسم ثالث اولدر که بالطبع نه خیر و نه شر یرولوب استعدادلری ایکی جهتدن خارج دیوار
نقش پذیر اوله و پادشاه بو طایفه دنی ظل حمایتنده آسوده ایتدیکی تقدیرده
تحصیل خیر و کمالده تحریص ایلیه امید در که استعدادلری فاسد دن محفوظ و
برکت و اعانتی ایله خیر و کمالدن بهره مند و محظوظ اوله لر قسم رابع انلر در که
بالطبع شریر اوله اما شرلری کندولره متعدی و آخره متجاوز دکیلدر و بو طایفه دنی تحقیر و اهانت ایتدکده نصیحت مواعظ دزواجر و تعریفات و ترهیبات
ایله بشارت و انذار ایدیلدکده مقتضای طبیعتلری اولان شر دن انابت و داعیه
خیر بنداسنه اجابت ایدرلر قسم خامس انلر در که بالطبع شریر و شرلری آخره
متجاوز و تاثیر ایده و بونلر اخس خلایق و اسفل طبقات انام و طبقه اولیه یه
ضد کامل و مباین تام در و بونلردنی یچه مرتبه اوزرینه در بعضی که نسبتله
اعلا در فی الجمله طبیعتدن خروج و درجات خیره عروج امکانی وار در
انلری انواع زجر و تادیب ایله اصلاح و تهذیب امکنه همت ایتمک کرکر
بعض آخری که امید صلاح و شایبه رایحه نجاحلری یوقدر اگر شرلری

شامل

شامل دخل ایسه انلر ایله مدارات امکن کرکر اگر شرلری شامل ایسه ازاله شرلری
عقلاً و شرعاً واجبدر و دفع شر دنی یچه طریق ایله متصور در برسی
خبث واول اهل مدینه ایله اختلاط امکدن منع امکدر واکبچی سی قید در
واول یقرفات بدینه دن دنی منع امکدر اوچنچی سی نفی در واول سکون و مدینه
دخول ایتمکدن منع فلمقدر اگر بو امور ایله شرلری مندفع اولمزایسه حکما قتلی
جائز میدر دخل میدر خلاف ایتمکلر در اما اظهر اقوال بودر که سبب فساد
اولان عضو نی قطع ایتمک ایله اکتفا ایدوب قتلنه اقدام ایتمیه لر مثلا
سارقک قطع یدی و زانی و لواطی نک قطع آلتناسلی ایله اکتفا ایده لر
زیرا شر و ضرر بونلر ایله منتفی و منعدم اولیجق بنیان حق که وجود انسانیدر
بالکلیه منهدم ایلمک مناسب دکلدر مکر که دفع ضرر قتلدن غیری ایله مندفع
اولمیه و اول تقدیرجه آخر الدوا آلکی معنونیله محل اولنه و الحق بو امور ده
شریعت حقه یه اکتفا و آنک حدود نده وقوف و رسوی ایله اکتفا
اولنه ومن یتعد حدود الله فقد ظلم شرع شریف قتل بیورمغله ترحم
اولنمیه ولاتاخذکم بهما رافة • و شرع قتل تجویز ایتمکدن کی یرده سیاست
وضبط مملکت دیوارافة دمایه اقدام اولنمیه و بعض امرای عصره
شیطان تسویل القا ایدرکه بو زمانده شریعت مطهره یه اقتفا و طریقه
محمدیه علیه الصلوة والسلام حدودنه واجبه یه اکتفا اولنیورسه اصلاح عالم
متعذر اولور زیرا شمدی اهل فساد و حرابی و قطاع الطریق سکثر
در و بو سویل باطل و تخییل عاطل ایله رافة دمایه مشغوف و بو
توهمات ظنونه ایله تعذیب خلایق انکه همت لرین مصروف ایدرلر
و بو تصور کاسد و خیال فاسد در قدیمه سیاست بکمال رسم معدلت بنود

عدالت نور الدین رحمه الله

کم تا یقین نشود خون کس نشاید ریخت ۰ بهر دیار که حاکم ازو نگران باشد

بزود زود بباید ازان دیار گریخت **حکایت** سلطان سعید نور الدین شهید

حضرتلری قدس سره العزیز بو مصل شهرنه مالک اولدیغی جامع کبیرین بنا ایتدکدن صوکره

ایلچکلک ملا عمر نام بر عالم و عامل متقی کامل واریدی یا آنی امین بنا ایلدی و انلر شمدیکی

زمانده کی عمارات و معابد بنا سنه سیاهیلردن امین بنا ایمز لردی

چون بنا تمام اولدی بعض اهالی یه شهر زاهدلرندن ملا عمر تکلیف ایلدیلر که پادشاهمز

انلرها ایله که بر مقدار سیاست اجرا ایده که بعض زمانده محض قوانین شرعیه

اکتفا ایتملی اهل فساد طغیان کلمکدر دیدی ملا عمر خمخمی مکتوبده بو معنایی

تحریر ایدیجکلک نور الدین شهید حضرتلری جواب کلورکه دین اسلام

و ملت بیضا علیه السلام که نور الهی اندن لامعدر خاتمه یه ادیان و اکمل شرائعدر

حالت که خاتم ادیانده که قائم در خیرات مجتمع و افضل الشرعیه استقامتی

ایله شرور منافقه بالکلیه مرتفع اولمیه و نقص الیوم اکملت لکم دینکم قاطع

و تخیلات و توهمات غبارین رافع در ملا عمر حضرتلری تصور ایتمیوب

که بو فقیر جاده یه شریعتدن دانه یه خروج معداری خروج و مضایقا

قوانین باطله و سیاسات بدعته ذره قدر دلوجی ایلیه انشاء الله تعالی برکات

شریعتله جمیع شرور مرتفع و خیرات و حسنات مجتمع اولور و ماذلک

علی الله بعزیز ۰ چون مکتوب سلطان ملا عمر حضرتنه واصل اولدی

دایما او قورا علاردی کورک زاهد عمر کی پادشاهه کتابین و کورک پادشاهک

زاهده خطابین یعنی معتاد امر برعکس اولمیدی و علما آکلیارکه بعض

تاریخ و سیرت حضرت نور الدین شهیدی تحریر ایتملر در

ابن اثیر و ابو شامه و ابن خلکان کبی اتفاق ایتملر در که اول پادشاه

حلکان

عا

عادل نک شریعت مطهره یه حسن توسل و فرمانبرداری ایتمه سیله برکاتیله ممالک و

بلاد مأنوسه سی اولدقدن صوکره امانلر مملو و آیه حفظ و حراست محفوظه

روزگار دن اول وجهله متلو ایدی که آقچی کردستان دموصلدن

حدود صعید مصر و سرحد روم و اربکه بر خانوده ضعیفه تن و تنها

اموال جزیله یی منتها ایله مسافرت ایتسه افراد آفریده دن بر احد

سر راهنه طمع و اندیشه اخذ ایتمک متصور دکل ایدی و شرب خمور و

فواحش و منکرات محاکندن بالطبیه مرفوع و باج و خراج و دست نهیب

و تاراج رعایا سندن بالتمام مرفوع اولمشدی عادل سلطان صلاح الدین

رحمها الله الغنی امتداد و تقلید ایدوب عدل و شرعله نام نیکین کتابه یه

کنار طاق روزگار ده تخلید ایتمشدر و علما دیرلرکه بو ایکی پادشاهک شریعت

پناه کرسیر تلری عدل و شرعک مجتبی در آخر زمان پادشاه لرینه حق

جل و علانک حجتی در زیرا بعض پادشاه دیرلرکه مفاد عالم و ضلال بنی آدم

اول مرتبه یه وارمشدرکه اصلاح عالم حد اقتدار دن افزون در رعایت عدالت

حیز امکاندن بیرون اولمشدر نته کم بعض خلفا دن مرویدرکه استدعای

عدل و اجرای شرع طلب ایدوب سیرت خلفای راشدین ذکر ایدیلرده

دیرلرکه بر یکه سز بکا ابو ذر و ابو درداکبی رعیت اولک ایسه عمر بن عبد العزیز

خلیفه اولیدین پس حق جل و علا آخر الزمان وهیجان فتن بی کرانده

طریقت بنویه یه سالک و اجرای قوانین و عدل و شرع ایتمکله مالک پادشاه

عدالت دستگاه کستوردیکه انام ایله باقی پادشاه لرک الزام و غدر و باطل

لرینی اعدام ایلیه ۰ و چون سوق کلام بو رایه کلدی بو نبذه صدده رجوع ایدوب

چون بر کمسنه یه بحب الشرع حد لازم کلسه آیا شفعتله یا شفاعتله

272

اهمال ایتمیه خون ناحق ایده نه قصاص دخی بویله در اکر ولی مقتول عفو و
صلحی معقول اکر ویوب مقاصی الزم و حقی الویر ویوب حاکمه اقدام ایدر سه
حضرت خواجه دِ کونین مخزن الثقلین که نبی رؤف و رحیم و انک یولی خلق عظیم
انوک خلق بزرکواری وصفی در امتنه کمال عفو و مرحمت و رأفت و شفقت
اوزرینه ایدی الاحد و دشر عیه ده که بعد الوجوب عفو و اسقاط ایتمکی
اصلا جایز کورمزدی روایت اولنور که بنی مخزوم دن که قبایل قریشدندر بر
خاتون سرقه ذلتنه مبتلا اولدی اشراف قبیله سی عفو رجا سنی ایدوب
دیدیلر که بونی حضرته کمسه شفاعت ایده مز مکر که اسامه بن زید که جناب
رسالت پناهینک بنده و بنده زاده سی و طوغمه نعمت عتیق بنوی کردن
وجود بنیک قلاده سی ایدی پس انکا بو شفاعتی تکلیف ایدوب اول
دخی حضرته ذکر شفاعت ایدیکی کبی غضب عظیمی عارض اولوب متأثر
اولدیلر و دیدیلر که حق جل و علانک حدنه شفاعتی اولور که بویله ایدرسه اول
امته هیچ زمان که بنی حقله بیغمبر بعث الدیلدی قزم فاطمه سرقه ایلسه یدینی قطع
ایده رینی سزدن اول کچن امم آنوطه هلاک اولدیلر که حد ضعفایه اقامت
واشراف رعایت ایدوب اسقاط ایدرلردی پس بنم کبی طبیب حاذق عضوی
منفری قطع ایتمکی واجب و مغرتنی باقی بدندن ازاله ایتمکی اهم مقارب
بیلوب کذلک سلطان عادل دخی واجب القتل اولان مفسدی قتلی
لازم و ضرری بلاد و عباددن رفع ایتمکه سعی دایم ایده شرط ثالث
اولدر که جیوش طوایف و طبقات مذکوره مراتبه تادیه و تکافو رعایت
اولنوب فکره مسمت خیرات و ایثار مبرات ایتمکده هر بریکی استحقاق
و استعدادی رعایت ایله و خیرات اوجه قسم در قامت اموال کرامات
سلامت
وهر

وهر شخصه بواوجه قسمدن استحقاقی دکلو نصیب اجرا ایدوب نقصان ایلیه که بوکه
جور در و زیاده دخی ایلیه که عزه جور در پس شرکای علم و طالب کمالدن بعضه منصب و جاه
و مزید انعام و مقدر جرهندن اقران و اماثلدن زیاده رعایت ایلیه انلره ظلم و جور
اولوب بلکه کاهی غیظی غضبدن طلبلرینه فتور و اجرادلرینه قصور کلوب نقصان کمالی
مؤدی اولور پس پادشاه صاحب انتباه بو مقامده اهتمام انمک کرک و رعایتی
استحقاقه کوره انمام انمک کرک و دیه که بو فضیل رعایتم در استدوکم کمسنه یه
ایله رین آخر کی حقن نقصان ایلدم نه لازم اولور کلا ملوک و حکام فضل خصام و
قسمت انصاب و اقسام ایتمکده عدل فی القضیه و قسمت علی السویه ایتمکه مأمور
در و مناصب و مراتب تقسیمنده شرط استحقاق و اسیتهال رعایت اولنمیه ظلم
صلالدر ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها الآیة آیة کریمه سندن
مفسر لرذکر ایدیلر که تولیه مناصب و توجیه مراتب دخی اهلنه ادای واجب
اولان امانات مندرجه در حدیث بنوی که من قلد انسانا عملا و فی رعیته من هو
اولی بهمنه فقد خان الله و رسوله و جماعة المؤمنین نص صریح در دلیل عقلی
دخی ظاهر در که مناصب عالیه و مراتب سامیه نا اهللره توجیه و غیر مستحقه
تفویض اولنمقدن دین و دولت و ملک و ملته خلل و ذلل اولمقدر عارض
اولور کربدار کی ناممکن و تلافی سی نامیسور اولور و نظر صایب و فکر ثاقب
دلالت ایدر که هر خلل که اطراف عالمده ظاهر و هر ذلل که کارخانه یه بنی آدمدن
صادر در اکثری مناصب نا اهله توجیه و نا مستحقه مسند امارت و وزارت
و بالجمله قضا و تدریسده ترفیه اولنمقدن اولمشدر پس پادشاه صاحب
اختیار و کلاه مسند اختیار اولنلره لازم در که تفویض مناصب و توجیه مراتب
اولدقده احتیاط کامل و ورع غالب استعمال ایدوب جرعه یه ارتشایله انتشا

یا متعلق وزیر دست لرینه یعنی من کنت مولاه اولوب یا شفاعات باطلهٔ قبول ایدنلرم
ظلمی کر وضع الشیء فی غیر موضعه درایتسز امنیه وکندو دعوی نا مستحق شفاعت
امنیه کر نا مستحقه شفاعت مستحقلره شفاعت وجاهل لره اعانت عالملره
اهانت در واجتناب تعلیم واختیار وانلره تنفیذ شفاعت ایتمکه صاحب
اقتدار اولنلر اخذ هدایا وتحف ایتمکدن بغایت احتراز وبر طرف اولمه کر کدر
اخذ هدیه عدل فی القضیه وقسم علی السویه ایتمکله هر کز جمع اولنز نظم
اذا دخل الهدیه دار قوم ٭ تطایرت الامانات من کوی زها ٭ واصحاب احکام حکومت
وارباب قسمت وقضا اولنلره هدیه رشوت محض در وحدیث صحیحده وارد
اولمشدر که هدایا آراء الامراء غلول ٭ وهدیه آدمی پیش کش قوه عقله حمله
منقلب اولمز بو جمله که شرح اولندی تقسیم خیرات وکرامات متعلق اولانلر
وبعد التقسیم خیراتی احیا بنده بقیه وتتمیه دقیقه انمک کر کدر یعنی هر کسه مستحق
اولدوغی خیر وکرامت پادشاه صاحب عدالت طرفندن واصل اولدقده شکر
یی موجب قوی بیدندن انتزاع اولنمیه یو مرتبه عدالتدن خروج در وعدالتدن
صکره مرتبهٔ احسان وار در واحسان اولدر که هر شخصه مستحق اولدوغی
مرتبه دن زیاده احسان ایتمکدر وحکمی اولدر که احسان پادشاهه مقارن
هیبت کر کدر زیرا هیبتدن خالی اولیجق خلقه بسطر دوغر دعبارت وطمع بسطر دوغر
زیاده حاصل اولسه کر کدر وطامع اولان کمسنه یه هر نه قدر احسان اولنسه
دخی زیاده طلب اتمکدن خالی اولمز وهر کمسنه کندوسنه اولدوغی مرتبه دن
زیاده فضل وکمال تصور ایتمکدن خالی دکلدر زیرا هر کس نفسنه محب وعاشقدر
ومحب محبوبک هر مغلن کمال وهر خصلتن هنر عظیم عد ایلر ٭ بیت
عیبم هنر وکمال بینند ٭ خارم کل ونسترن نماید ٭ ودخی نفسک کندو

کمالنه

فضیلته

خصوصیه

کمالنه علمی حضوری وغیرک کمالنه علمی حصولیدر علم حضوری حضولیدن
اقوی در پس کندو کمالی زیاده منکشف اولیجق قوی ظن ایلر چونکه
کندوده کمال قوی تصور ایدیجک رعایت کامل طلب ایتمه کر کدر پس اکر
اضافه هیبته مقارن ولطف کرم نوع قهر واذیته مصاحب اولمز بجائر
اقدام عام سبیله اختلال نظام وعدم انضباط امور خواص وعوام اولمق
لازم اولور وپادشاه رعیتی التزام وقوانین عدالته التزام وقبول طرق فضیلته
تکلیف وابرام ایدر زیرا نه کم بدنک قوای طبیعیه در طبیعتک قوای نفسیه در
نفسک قوای عقلیه در کدنک مدینه نک قوای حلقیه در ملکک قوای سیاسیه در
سیاستک قوای حکمیه در چونکه حکمت که مدینه ده متعارف وناموس
ربانی ملکدن مفقد اولنه نظام حاصل ونفوس کمال ملکنه واصل اولور
اما اکر حکمت متروک اولسه ناموس خذلانه یتشور وناموس مخذول اولیجق
زینت ورونق ملک نابدید وفتنه لر ظاهر ورسم مروت مندرس ونعمت
نقمته مبدل اولور تنبیه اقامت عدل اوزه مانده متصور
اولور که پادشاه محتجب وارباب حاجات وستم دیده لر بث شکوی
وعرض حاجات ایده مدوکندن مضطرب اولمیه زیرا پادشاه ورایا پرده ده
تواری ومستتر واحوال رعایا ومحایف ومظالم بر ایا استحقاق ارباب
کمال واطراف وثغور دن اولن احوال اکا واصل اولمق متعذر اولوب
اشخاص معتمده وآحاد معدوده اخبار ینه تشخیص اولیجق ممکن که انلر دخی
غرض نفسدن عاری اولمیوب دقایق احوال کما هو حقه ایتمکله بنجه
ارباب فضل وکمال زوایا ده مخفی وبنجه ارباب ظلم وضلال منتشر اولمه
واکر هر کون بالذات نظر احوال رعایا ودفع مظالم ومحایف بر ایا ایده رسه

بسطر دوغرو

مرسم باری هفته ده یا آیده برکون تعیین ایلیه که انده مظلوم ومحروم
اولنلر دستور ویروب بالذات کلام شکوی لرینی اصغا واستماع
بیورب مظالم وبلوالرینی دفع ورفع ایلیه واکا سره پادشاه لرینک بیک
احوالنی بوایدیکه یلیده بر پنج معتبر کونلری وار ایدی انده آشکاره
اوتورب قوی وضعیف ووضیع وشریف کیم اولورسه اذن ویرلردی
کلوب بالذات پادشاهم ملاقات واحوالنی عرضه ایدردی واکا
بار عام دیرلردی حمایت اولنور که نورالدین شهید حضرتلرینک اوایل
ایامنده اسدالدین شیرکوه اکبر امراسی اولمغله وکلاسی وهمی لکی رعایانک وکلای محی
اموال واضیاع اخذ وغصب اتمکدن خالی اولمزیدی چون نورالدین
شهید حضرتلرینه شکوی ایتدیلر دارالعدل نام بر سرای بایوب انده
جلوس ونظر مخایف ومذاهب اربعه نک قضاة ومفتی لرینی احضار
اتمکه عازم اولدی اسدالدین دارالعدل بنا اولنه جغنی استماع
ایدنجک تفکر الیدی که عدل وسیاست نورالدین عالمگره معلوم جمله
امر اداجنادهیبت وشکوهندن معلوم اولمش در دارالعدل بنا سنه
حاجت احتیاج یوقدر فکر بنم ایچون بنا ایدرسن وکلای ممالکنی احضار
ایدوب خطاب ایلدیکه نورالدین دارالعدل بنا بیوردی غالبا بنم
ایچوندر شویله که بندن شکایت ایده لرسزدن بریکوزه دعوی وخصومت
لازم کلمکه بی تاخیر قتل ایده رسن دیو امان غلاظ ایلدی پس
هر بری خصمایی ارضا ایلدی لر دیرلر که نورالدین دارالعدلده
اوتورب حضور متشکی کلدی یا وعام الدین زمانده بطال ایدی یا
وحدیث شریف ده وارد اولمشدر که فردای قیامتده ارباب حکومت

احتجاب

احتجاب ایدوب ارباب حاجات انلره واصل اولمز وغدره ارتوق
عقاب وعتاب کورمیه لرودخی بیوردیلر درکه هر کمسنه که امور مسلمیندن
بر امر انکا مفوض اوله واول قپوسن شول ایدوب مظلوملر ومحتاجلر
انکا واصل اولمیه حق جل وعلا بغایت احتیاج زمانده رحمت
قپوسی سد حقک رحمت عام وکرم تامنه واصل اولمیه وپادشاه صاحب
انتباه اولنه ثقاة رجال وعدول اهل فضل وکمال نیچه مخبر صادق و
منهی اخبار کرکدر رعایا سنک احوالی معلوم ضعفادن کمسنه
مظلوم وفضلادن حیچ احد تربیتدن محروم اولمیه حمایت اولنور که
چون عهد خلافت ابوجعفر منصوره امیر شرعی بن تیمی بن محیاحین
درت طایفه یه آنلر کلر دریا امیر المؤمنین دیدیلر آیدیکه بر سر وزیر صاحب
درکه نشیان ایدرسنج تذکیر اکر ذکر ایدرسنج معاون وظهیر اولوله انجی سن
کاتب حاذق درکه احوالی صحت وسداد اوزره تحریر ایده اوچنجی
حاجب معتمد درکه مظلوملری بکا ایصال ایلیه دردنجی کلیجی سکوت
ایلیوب اول نه دریا امیر المؤمنین دیو هیچ آه آه دیو اول مخبر صادق
درکه احوال عاکر ورعایا واطراف مملکتدن اولن قضایای بکا محتمله
ابنا واعلام ایده که مظلوم وظالمک فرقنه عارف وامین وخاینک
تمیزینه واقف اولم دیدی خلفا عباسیه زمانده هر شهرده بر کمسنه
اولوردی اکا صاحب البرید دیرلردی علوفه وحقیقه سن اولوردی
اول ناحیه ده احوال حکام ورعایا وحوادث وقضایادن نه واقع
اولورسه جزئی وکلی بلا توقف اعلام ایدردی سلاطین مقدما وخلفا
دن شهنامه موصوف وضبط وسیاستله معروف اولنلر استعلام

وزیر صاحب — کاتب حاذق
حاجب معتمد — مخبر صادق
صاحب البرید

اصوال ملاطفه اهتمام تمام ابدر لرديلر دي بو جهتدن بحر خزائن معرف
ابدر لرديلر حكايت ابدر كرتا مأمون خليفه بغداد ده كندوسنه
زمانلي جزا ايدر شدر و ريدي بوزمكسزن سيوار ايدي و هر بريك عظيم
علوفه لري دار ايدي و ارركان دولت الثري بلمز لرديلر بو
سبيله مملكتي بر وجهله ضبط ايتمشلر يكه مملكتي دخل ايدي اكا
غير واقع قضيه عرض اولنه ايدي بر كون اواسط عسكري
لرندن بر مكسزن ركابنه رقعه صونوب بش اوغلي وار در خدمت
در كاه و جنده سباه اولمغه لايق اولدقلرين و انلرك مؤنت و
معاشلرين تدارك ايتمكدن عاجز اولدقلرين عرض ايلدكده خزانه يه تعيين
بيورلمق رجا ايدوب رين ديوجك مزبوري بش يوز بلمز مين فلوريه
سلك اوچ اوغلك و ايكي قزك وار در هر بريك سني
شو قدر در ديو بيان ايدر مزبوره حيرتدن عقل عارضي
اولدي و معتضد خلفاي عباسيه نك شهامت و شجاعت
و سياست فراسته ممتاز لرندن بو خصوصده عجب
فعللري وار در بعضي مسعودي مروج الذهب كتابنده
ايراد ايتمشدر تفصيله تطويله مؤدي اولور و احوال دشمني
دخي بلمك پادشاهه مهم عظيم در ونيچه پادشاه لركه دشمن
احوالن بلمك ايله تاج و تختي برباد اولدي دشمنك طرف
مكايد و افكاري و آراي خفيه سنه مطلع اولوب كندو
فكرو رايني كتم ايليه و انومله خراساني كه دولت مرواشه ده
ثابت الناس و رفعت و علوده فرق فرقينه مماثل ايدي

زير

زير و بم ايتمكله موصوف اولمغله بر ايدي بر ايدي بر ايدي
كچروب خرم و خرمله موصوف اولمغله بر ايدي بر ايدي بر ايدي
ايلدي علة كم دعبار شعر بليغ بالراي والحزم ما مجربت
عنه ملوك بني مروان اذ حدوا ما زلت اسعى بجهدي في دمارهم
والقوم باشام صرعى طال ما رقدوا حتى ضربتهم بالسيف فانتبهوا
من نومهم لم ينبهها قبلهم احد وا ومن دعى بغناء في ارض مسبعة
فنام عنه توقي رعيه الاسد وا وبالجمله ضعف و ملت دشمنه
مغرور اولمه لكن مفرتيني حد و بوحظادن مسلوب و منكوب
اولمش ملوك و امرانك عدد در حكايت اولدور كه چون
معتصم خليفه زمانده قراطغه خروج ايلدي معتصم عباس نام قائدي
قرق بيك مقداري عسكر ايله دمغلري ايچون كوندردي روايت
اولنور كه قراطغه يدي يوز نفر ايدي غايت قلت و ذلت لرزان
غلبه سنه حكم ايدوب خليفه يه بيك بشارت كوندردي چون
ملاقات اولدي قراطغه بزله ارواحه اتفاق ايتملريدي
عسكر بغداد تن پرور و سايه شيد اولمغله هجوم
حمله ده قراطغه دن منهزم اولوب اكثري قتيل و عباس اسير
اولدي بغداده مباح بيك بشارت بيرلمشدر كه عباس كوندرلدي
واصل اولوب بعد الظفر خزانه نهايم و اصل اولدي غرور عباس
سببيله ايله دين اسلامه و حصن عظيم طاريا اولوب قراطغه نك
احوالي غلبه اوزرينه جاري اولدي چون دشمنده آثار
غرور كورمسن غنيمت بيلوب اسباب ظفر دن عد ايليوب

تواضع و مسکنت زیاده آید دولت تنزل و خاتمه بر نکاه و نهایت معلوم نه
فتح و نصرت طالب ایشانرا بیت بجنگ دشمن اگر نیستی یاور من بس
غرور دشمن دون یاور من بس و سلاطین ماضیه که بری بر بیلیه
جنگ و قتال استیلا در احوالری ملاحظه و حکایتلری افواه رواة
دفاتر و بطون تواریخده مطالعه قلنه معلوم اولور که هر پادشاه
که غروری پیشه قلمشدر و غلبه دشمنده بی اندیشه اولمشدر
نه دکلو لوای دولتی مرتفع ایسه پنه منکوب و نه قدر اسباب
شوکتی مجتمع ایسه پنه مغلوب اولمشدر و هر پادشاه صاحب
انتباه که دامن تذلله دست تشبثی قویوب و کندویی عاجز
مطلوح و قدرت و نصرت محضا عطای حق مطلوح اولوب طریقه مسنونه
ایله سنة الله تعالی بو در ولن تجد لسنة الله تبدیلا
که نه قدر شب ضعف و قلته مبتلا اولسه یا الاخره صبح غلبه سی
تبسم و بیرچم پرتو غلدن دوا یح مقرر در حکایت اولنور
مغول پادشاهی چنکیز خان که اکثر ربع مسکونی قهریله تخریب
و شراره غلبه استیلاسی حدود مشرقدن سرحد مغربه
قریب اولمشدر بر پادشاه مکتوب یازوب کندویه تعرفات
والقاب و طمطراق کلمات تخویف وارهاب انمزدی بهمان
بو قدر یازدوردیکه چنکیز خاندن فلان پادشاه اکر ایل
اولور سکز مالکوزه جانوکزه امان بولورسز و اکر یا بنی اولور
سکز عاقبت نه اولجغین بز بلمزوز نیز ذلن تنکری بیلور والسلام
چون افاضل کلامندن کورلدکه چنکیز خان قدرت و قوتت و غلبه

ونصرت

ونصرت قرینه واصل اولدی ایشته بو سخن متوکلان و کلمه ح
متذللرانه دن واصل اولدی والله تعالی اعلم و تیمورلنک ح هر بار
نرمان جنک ایچون صغلر اراسته و میمنه و میسره بمرا
اولسه میدان ایچنده آتشدن اینوب سجاده بر قدر رمیوب
خاک اوزره بیچه رکعت نماز قیلوب رخسارین خاکه سورب
کندویی حقیر و بیچاره کورب کثریه و نیاز لریله درکاه چاره
سازدن فتح و نصرت استردی ورخ ورویی پر کل و
غبار آتنه سوار اولوردی کانه والعلم عند الله تعالی بو قدر
حروب و وقایعده منظفر و منصور اولدوغی بو سببدن
اولمشدر بیت بر سخن سویلیه بین دکر سیکل دور اولمز
هر کیم مغرور اولمه البته اولمنصور اولمز پس پادشاه عاقل اولانه
لازم در که دیده بکار دیدن آتش تضرع زمانی ریزان و
پلنک کبر و غرور دن دایما کریزان اولمق صورتیله کار جهاد و غزادن
کار خیزده دور اولمقدر و غرور اولمادغنک بر علامتی
اولدرکه پادشاه موجب قوی و سبب ضروری اولمیجه حرب و
قتال و جنک و جدالدن بی اولمیه زیرا کاه حرب و قتال بر خطر
و عواقب جنک دیده بکا دراکدن یوشیده تر از کمین
فئیه قلیله بغلبت فئته کثیره اولدین سبب ایله عسکر جرار
منهزم اولمق و عدد یسیر بر جماعت کثیره غالب اولمق چوق واقع اولمشدر حتی اکر ضرورت
ایجابیله خیالی دخل کندو بادی اولمق واقع اولسه

یا خود خصمی بادی کند و بی آنی دافع او لم اگر بادی کند و ایشان را
غرض مجرد توسیع مملکت و تحصیل مال و سیرت شهرت او لکه
بلکه اعلای کلمة الله و اعزاز دین سید المرسلین صلی الله علیه و سلم
و دفع رفع کفار و ملحدین اول چون نیتی تصحیح و داعیه
خیری غرض دینوی به ترجیح ایلیه پس شرائط حزم و احتیاط
رعایت و اطراف جوانبی حفظ و حمایت ایروب مفصل حقه
توکل و لمداد ارواح طیبه دن توسل ایروب شروع ایده و مادامکه
عسکرنده تفرقه یوکلم و دوهوالیق فهم ایده حرب و قتال اقدام
ایتمیه که بونک بی عسکر ایله دشمنه ملاقات اتمک ایکی دشمن
ارا سنه دشمکدر اگر بادی حضم ایسه کنده وده مغلوبیت
فهم ایدرسه عرض صلح ایلیه قبول ایدرسه تمام اکرام و الا توکل
حق ایروب محاربه یه اقدام ایده کم خصمک رد صلح اتمه سبی
غرور نده اولوب شوم عاقبت مغلوبیت ایله مرسوم اولور
و پادشاه بنفس عرصه کارزاره کیرمیه و محاربه
ایتمیه نیرا عسکر کی نصفی منهزم اولمق محکمدر پادشاهک وجودینه
خرر کلمه جمله سی عرضه تلف اولمق مقرر و محقق در پس
پادشاه بنفس جنکه اقدام تهور جنون در اکمهار شجاعت
استرسه همان قلبکاه عسکرده بی اضطراب طورسون
و وقتنده عساکری حمله و هجوم ایلیسون و عسکردن
اجلک فرار و انهزامه مائل اولمیسون بو مرتبه پادشاه کره
کمال شجاعت در زیرا جمله افراد دشمن ذات پادشاهک

اضرا

اضرابه نه طالب مشغول و ایسه نه راغب و مدبر آنکه قلبکاه عسکرده قرار ایده
کماله شجاعت عندنده عسکردن اره کتابنده حکایت ایدرکه پادشاهکر
ابوالحسن سلطان مغرب شجاع کرار علی مقدار ایدی بی نیچه دفعه
محاربه ده بنفسه قومه رو صیحا و مصیح جنک و غایه کیرو ایدی
اما شمشیر سرافکن و کرز مبارز شکن ایله صفوف دشمنی خرق
و بیخ مبارزی خون کلکونه غرق ایروب سینه زیر سایه ی عالم ارا سنه
کلورردی اما اول زمانک پادشاه لرکونو غلطی مذموم و کندو یی
خرق تهوره ایله مرسوم عدا یدرلردی حق انلرالنده در
خواجه سفیر ایدر بویله پادشاه ظفر دخی بولورسه بی هیبت لک
تهمتندن سالم و مهابت و قارایله عالم اولمه نزد دشمن اوائل
ظهورنده ضعیف و قلیل اولدوغنه مغرور اولوب ترک حزم و
احتیاط اتمیه لاتحقرن ضعیفا لانه جابنه و وان شراه ضعیف
البطش والحلیه فللذبابة فی الخروج الحمدیدکن تناول ما حقرت
عندید الاسد بیت دانی که چه کفت زال با رستم کرد
دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد دیدم بسی آب زسر چشمه بزرد
چون بیشتر آمد شتر و بار برد حکایت اولنورکه چون
ابو امسلم خراسانده خروج ایدوب اشیاع اتباع آل عباس
که علم و لباسلری سیاه اولمقله مشهوره تسمیه اولنوردی
خراسانه و لایتلرنده جوشا تمکه باشلدی سفر سیاتر کمروان
بن محمد جانبندن والی خراسانه ایدی قوت خصمی ملاحظه ایدوب

مروانه استعانه مکتوبلرین کوندردی بیر مکتوب ده بوابیاتی جمع
ایلدیکه معانی یه تجنیسه مشتملدر ۴ اولی خلل الماد و منتضی نار
ویوشک ان تکون له ضرام ۴ فان لم تطفها عقلاء قوم ۴
یکون وقودها جثث وهام ۴ اقول من التعجب لیت شعری ۴
ءایقاظ امیه ام منام ۴ مروان مهمات آخره مشغول اولدوغندن
مکاتیب نصره جوابنی وارسال مدد ایتمکه قادر اولمزدی بو ویره کرمیل
ابیاتی استماع ایدنجک نصره سرزنش ایدوب بزاولوقت
نادم اولدقاکه نصری خراسانده قایم ایلدک و بونصره امداد و
اعانت ایلدی چون نصر کوردیکه اکا مقاومت عسکر ابومسلم
حیز اقتدارندن بیرون ۴ الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین لیو
مخزون وکریمان ترک ولایت خراسان ایدوب چون واصل ملکرلی
ملکرلن اولدی عموم واحزاندن ماصدق لاحی اولوب اندن
دفن اولندی بعده ابومسلم عاکر مشرق ورجالات خراسانلم
عزم اخذ عراق وشام ایلدی مروان بلد بلد طوفان بلاسلاکم
الامواج وابطال واشجعان خراسانی بترا کم الامواج ایرشدی
تاکم تاجار عاکر قحطانی وبقیه یه هواداران بنی امیه ومروانی
جمع ایدوب ابومسلم قرشوچقدی عراق عربده نهرزاب کنارنده
ملاقات عسکرین واقع اولوبی علمای تاریخ واخبار ایدرلر
اگرچه مروانه شجاعت وشهامت وحزم وعزم ورای وتدبیرده
سلاطینک فائقلرندن ایدی امادولت مروانیه نک ساقم

سنده

ساقه سنده کلوب دولت انقلابه یوزطوتمشلردی وزمانه
عادتی اوزره وبرده دونمیه باشلمشدی ۴ وان الدهر
راحت تقد سلاسلا ۴ کوشش فائده ویرمدی وسعی
مردانه لک مفید اولمدی اساس دولتی منهدم وعاکری
منهزم اولوب اول موضعدن شام وشامدن مصره کیدیلرکن
اولوب عاکر عباسیه دریی اولوب دیار مصرده بوصیر نام
قریه ده اسیر ایدوب اخرته تیسیر ایتدیلر روایت ایدرلر
بونه قریه در دیوجک بوصیر دیدیلر والی الله المصیر ۴ دیدی
اگر بنفسه حربه متوجه اولمیوب عسکر گوندرمک استه سه
سر عسکر ایتدیکی کمسنه درت صفت موجود اولمه اولا شجاع
با اهل وبهادر بیردل اولوب صیت شجاعتی اطراف عالمه شایع
ومنتشر اولمش اولمه که صفت شجاعتدن غیری صیتی شایع
ومشهور وقلوب اعدادن متمکن ومذکور اولمه نک دخی یغی
عظیم در ایکنجی رای صائب وفکر ثاقب ایله معروف واستعمال
خدع ومکایده اتمکله موصوف اولمه اوچنجی مشاهده حروب
ومراوله ده وقایع اتمش کمسنه اولوب بنجی دفعه اشعه تیغ تیز
سنانه مغفر سری اوزره پیر توافکن وکرز کوپال ور محی
جان شکار ایله معرکه آرا وصف شکن اولمش اولمه نظم
بکار یلدی کران مردکار دیده فرست ۴ که شیر شرزه درآرد
بزیر خم کمند ۴ جوان اگر قوی جسم وپیل تن باشد ۴
بجنگ دشمن ازحول بگسلد پیوند ۴ مصاف پیش

279

نبرد آزموده معلوم گشت چنانکه مسئله شرع پیش دانشمند
در دیجی شده مخفی نماند که اولوب ادین تزمه در اکمک
جزع و فزع ایدر دیمکدر اولکیه حکایت اولنور که نصر بن
احمد سامانی امرا سندن امیر ابو علی نام بیکی سردار ایدوب
بر حربه ارسال ایتمک استیجک بعض وصایا و سپارش ایتمک
ایچون حضرتنه کتورب پشویله ایله دیرکن امیر ابو علینک
چهره سی منقبض اولوردی چقوب گیدنجه عسکره پادشاه
سبب انقباضی صورت تحقیق معلوم اولدیکی اول حینده امیر
ابو علینک موزه سنه عقرب گیرمش و اولوب سکرمش دفعه نیش
اورمش سلطان بو مرتبه تحاشی تعجب ایدوب تکرار دعوت
ایدر بو مرتبه جزع خلاف مقتضای عقل ایدیکی دیوب امیر
ابو علی زمینی بوسه ایدیکی پادشاه روی زمین بو بنده
سنی محاربه یه اعدای دولتنه نامزد ایلیوب شرف
خطابیله مشرف ایلدیکی اگر بو بنده یه حضورنده عقرب
عقرب یشمه جرأتیوب سعادت مخاطبه سنی قطع ایلیه
حرب و قتال ایدرکن جرح تیغ و سنانه و ضرب گرز و کوپالک
پنجه جرأتیله کرک پادشاه تحسین و آفرین ایدوب صلاة
سنیه دن بهره مند و عطایات جزیله ایله ارجمند ایدوب
پایه یه عزتین رفیع و منصب و مقامین بلند و منیع ایلدی
وجوانان نوخاسته که ناز و نعمله پرورده و اکثر اعمار لری
غنچه یه گل کبی درپرده اولمقدر انلری سر عسکر بلکه

عسکره

ناز پرورد تنعم نبرد آزماید

عسکره داخل قلمیه که اهل تعمقدن اخطار و شمار ایده خیر بگلمز
و ناز پرورده لر بار حینی منزل مقصوده ایرشدره مز لرسنه کم
حافظ شیرازی دیمشدر ناز پرورد تنعم نبرد راه بدوست
عاشق شیوه یه رندان بلاکش باشد گتاب تا چیده
حکایت ایلکر که معز الدوله دیلمی نک بر غلام بدیع الجمال و
لطیف الاعتدالی وار ایدی که چمن حسن و لطافتده سرو نو رسیده
دکلدن لطف ملاحتده گل تازه دمیده ایدیکه معز الدوله آنک
جامی محتبندن نیم مست و آشوب طربیندن فلک وجودی
پر چین و شکست ایدی غایت محتبندن آنی سر عسکر ایدوب
آل حمدان بکلرینک بر سی ایله محاربه یه گون ارسال ایتدی
وزیر فاضل ابو محمد مهلبی آنک قاید عسکر اولمسین ایروندن
صواب گورمزدی و دیدی بو پسر اسباب عشق و هوا و ندر
آلات جنگ و وغا ده دگلدر و بونکته یه آنک حقنده نظم
ایتمشدی طفل یروح ایماء فی جنابته و یرقا العود ویروح عوده
ما یکاد من شبم العذاران ینبد و شهو ده
ناطوا انعقد خنجر سیف و منطقة توده جعلوه قاید
عسکر ظل الرعیل و هن نعوده رأوی ایدر عاقبت الامر
مهلبی اثارت ایدوکی وجهله اوزره جای کبر اولوب عاکر شکسته و سر عسکر اسیر
اولدیکی دمادامکه حیله و تدبیر ایله تفریق عسکر دشمن و دفع شر عدو ممکن اولمز حرب
و قتال وجه اله مباشرت اولنمیه آرد شیر بابکان ایدردی کرتازیانه کتابت
ایدوکی یرده عصا استعمال اولنیه و عصاده فی ید وکی یرده شمشیر و تیر ایله

النمیه وجله دن عاجز اولیق حربه اقدام اولنه کرحرب علاجات ده کی کلیدر کی آخر الدوای کی
وحربده استعمال حیله وکید جایزدر حدیث شریفدر کی الحرب خدعه، وترکی
کولیدر دیرلر کی آرلیق اولون طلسم کی حیله در وجناب رسالت پناهی صلی الله علیه وسلم
برجانبه غزا قصد ایلسه اول آخر جانبی ایهام ایدردی مقصود لری تعریج بیوردقلری
کبی عکر بتوکل غزا اسنده تعریج بیوردیلر کی سفر دور ودراز وخلق چوق
اولدوجهاز ایدیلر اصحاب کرام ترددی تمام ایتدیلر ایجون انده تعریج بیوردیلر
سکندر کی باشر قیان حرب داشت، شنیدم کی درخیم برغرب داشت،
واستعمال حیله ده تیمور لنک مجایبدن ایدی ابن عرب شاه ایدر برجانبه
سفر قصد ایلسه اول بارعام وجانقوی عظیم سردار لری میرزاده میرحمده لری
جمع ایدوب مشورتله برجانبی معین ایدرلردی بعده انلرطاغلوب خواص امرا
کی ارکان فساد واوتاد خیم دینی ودعنا ایدیلر سیف الدین آل ملک عباس
وانلرکی امثالی خلوه خاصه آخر جانبی ترجیح واول طرفه غزیمتی تصحیح ایدوب
هربرکی خیمه سنه طلوب خواصنه اخبار ایدوب علی الصباح اول جانبه برمقدار
مسافه متوجه اولوب آرقه دن اولان هواسیس اطرافنه هربرکی محذوملری ایله فلان جانبه
متوجه اولوردی حتی برمقدار مسافه اول جانبه میل کندم دیوجزو بیرکی قائم آسوده
فارغ اولورلردی بوطرفدن تیمور پرشرور اول جانبدن دونوب مرادی اولان
طرفه کرچیح آفریدی جزدار دکل ایدی الفار ایدوب خراب استراحتده بیتور کن
بیتوب قتل ونهب وغارت واسیر ایدردی هرنه کرم ادیدر ایله ابقا ایدوب
مسلمانلر کریان ودلکندوسی خندان دچله ارباب عقول انگشت دندان
اولوردی اکرلشکر دشمن اندوه اولورسه تدبیر ایله کندو عسکرینی دفع کثیر
کوستر مک کرکدر نته کم حکایت اولنور تیمور اوائل ظهورنده کهنوز

میرزاده بیک بکلری
میرحمده بیوز بکلری
یعنی بیک وبیوز
باشکری

بیت

2 اوج

اوج یوز کسنه جمع اعتدی یخصی بک اون بیکدن زیاده عسکری یوار ایدی
برصحرا ده قریب اولیجه تیمور امرا ایدی کی هرسوار الینه ایکیشر خ عظیم الوب ایکیطرفنه
سرویوب کیده پس غبار پیدا اولیجه خوفناک ایدیکه بوغبار عادت اوزره
سم اسبدن مرتفع وتیمور قاتنده عسکر عظیم مجتمع اولمش اولمه مقابله یه
اقدام ایده میوب تیمور خلاص اولدی حکایت ایدرلر بر پادشاه چک
عسکری خصمدن قلیل ایدی فراه دن عبور ایده جکی کبی عسکرینه امر ایلدیکه
سرکین اسبلرینی توبره لرینه الدیلر علی الصباح فرلدن کچرکن فراته دوکه لر
عسکر خصم اسفل مجرای فراته ایدی چون بوقدر سرکین فراته واصل اولدیلر
اندیشه ایلدیلر کی بوعسکر کی فرلدن عبور ایدرکن اسبلری سرکین اندازاولغله
بوقدر سرکین واصل اولدقده بیرون اولمق کرک بوخوفله مقابله دن مصالحه
میل ایلدیلر پادشاه قلیل العسکر نجاة بولدی آما خصمکی عسکری قلیل اولغله
کیرزان اولوب انکا کلمکه جرئی مندفع اولمه سنه تدبیر ایدوب وعسکری قلیل
انکلنمق کرکی کرا قدام مقابله ایدوب مرزغ وارد ام بلایه کرفتار اولمه اولمه
نته کم افتخار آل عثمان سلطان سلیم شاه خانه انار الله تعالی برهانه وآل عجم شاه
اسماعیل ایله محاربه قصد ایدنده اسماعیل دامن فراره تشبث انمکله خوفندن
مکاتیب طعن آمیز غرت انکیز ارسال ایدوب دیرلدیکه پادشاه لرکی ممالکلری
عروس حرم خاصی کبیدر پنجه زنماندر که عاکر منصوره اندن تفرق ایدرلرسه
وجود کدن اثر پیدا دکل اکر خوفناک کثرت عاکر نفرت مکاشرت دن ایسه آنکله
دفعی ایچون فرق بیک دن زیاده مبارز پیروز جنکی افراز اولنوب
قیصریه ایله سواس مابینده اقامت امر اولنمشدر خصم ارخای عنان
بولدقده ارتوق اولمز بومرتبه دشمکره دفعی میدان کارزاره کلمه مزسک

اریکب آدی من بعد سکا حرام یعنی در ربوی اسلامی کلمه ملاحات
اقدام ایدوب قرب چالدیران نام محله ده آل عثمان غازی لرینک اول باده یه
نوش ایلدیکی کاسه دن نمایه نوش ایدیجک خمار اخراندن خلاص بولمدی
پس صلح جائز در اما غدر جائز دکلدر غدر اولدرکه بر پادشاه بیله صلح یا
بر پادشاهه امان ویرمشکن علی الغفله انلری یقوب یا امانی بوزوب
انلری هلاک ایلمه اما صلح ایدوکی کفره یه ایشده بن صلحی بوزدم حاضر
اولسونلر دیه دیسه بو غدر دکلدر جائز در بلکه واجب در زیرا
پادشاه اسلام اولا کفار ایله تمام ضرورت اولمینجه صلح جائز دکلدر اما
ضرورت اولدوغی تقدیرجه جائز در اما اسلام پادشاه لری بری بری
ایله صلح مناسب بلکه واجب پس خصم صلحه راغب اولیجق عناد ایتمین
قالدرمیه بلکه صلحه مائل و متوسط لرتدبیرنه قائل اولمه ۶ مثنوی
چو شمشیر بیکار بر داشتی ۶ نگه دار پنهان نه آشتی ۶ که لشکر شکوهان مغفر مظاف
زهان صلح جستند پیدا مصاف ۶ وکفار ایله بحسب الضرورة قاله جنحوا
للسلم فاجنح لها ۶ مقتضا سنجه صلح اتمش اولم ضرورت مندفع اولیجق
صلحدن رجوع و یینه غزا و جهاده شروع اتمک کرک نته کم آیه کریمه
فانبذ الیهم علی سواء ۶ اندن مبنی در و پادشاه اسلام دیار کفار
لیتمی فتح اتمکه اقتداری اولیجق ترک و اهمال مرخص دکلدر خصوصا
شمول بلاده کفر بر دفعه رایت اسلام اوزه منصوب و نسبت دین محمدی
ایله منسوب اولمش اولم قبرس جزیره سی بکی و صقلیه جزیره سی
بکی کم حجلیه دعیطلم مشهور در و دیار اندلس بکی و جزیره ء قبرس
معاویه رضه زماننده فتح اولوب بنیچه زمان دار الاسلام و صحابه و تابعیندن

بنیچه

ینیچه ترجمان دار الاسلام دمشق اولان سیدانک مزار شریفی اندده در جمله دن
اشبو حضرت انک خاله سی ام حرام بنت ملحان کم جناب رسالت پناهی
صلی الله علیه وسلم بر کون آنک خانه سنده خواب وحی آمیزه وارمشدی
تبسم ایدرکن اول خواب سعادت مآب دن بیدار اولیجق ام حرام
یا رسول الله همیشه تبسمدن خالی اولمیه سز سبب تبسم نه در جناب
نبوت مپور دیلر یا ام حرام امتمدن بر طائفه کوردم تخت اوزره پادشاه
لرکبی کمی یه بنوب کفار غزا سنه کیدیلر ام حرام یا رسول الله دعا ایلمیه
بنی انلردن اولمین کاه وجود مرتبت سیدبارکاه بنوت اللهم اجعلها
منهم دیو دعا بیورمشلر دی زمان معاویه ده ام حرام زوجی ایله غزای
قبرس انجون کمیلره بنوب کیدیلر کمیدن چیقوب قبرسده کیدرکن اتدن
دوشوب شهید اولدی مزاری اندده در و سلاطین حضرتدن اشرف تاتار
تاریخ سنه ثمان و عشرو ثمانمایه ده تکرار عسکر کونده روب قبرسی
فتح ایلدی ۶ امور حریده یمین استعمال ایلمک و یمین خصم و شیخوخیتی انجون
اولان خصم عسکرینی احتراز ایتمک خصوصا دار الحربده و پادشاه
خیمه سن حفظ ایتمکده مبالغه و اهتمام تمام اتمک کرک و بی دستور
عسکر کوچکی بغایت منع اتمک کرک و خیمه سنه هجوم ایتملی اعلاکی
اولمش پادشاه لردن بریسی مسترشد خلیفه ء عباسی در کم عراغه
قره مطه
قربنده خیمه سنه قرامیه دن بر جماعت هجوم ایدوب شهید ایلدیلر
و سلطان شهاب الدین محمد بن سام غوری کم هنده غزای عظیم ایدوب
منصور و مظفر عاکر بی شمار ایله کلورکن غاز مغربی ادا ایدیکی مصلاده
سجاده سی اوزره حجاب بندن غفلت اوکمغله بعض ملاحدی ء اراکراد دن

برطایفه هجوم ایدوب شهید ایلدیلر • وعسکری دستور کمکدن شهید
اولان مغرب پادشاهی یعقوب بن عبدالمؤمن که بعض علما خواجه زاده ایدی
بی دستور نهر کچوب عسکر آنی دستور ایله کچیر خیال ایدوب اکثر نهر
کچوب فرنگ فرصت بولوب عسکرین یاصوب یانده اولان خواص محکم
جنگ ایدوب سلطانه مجروح اولوب بعد زمان وفات ایلدی پس عذر و
احتیاط ترک اولنمق کرک **مثنوی** حذر کار مردان کار اکهست •
بترک همچو دیوار لشکر کهست • بخانه درون برد شمشیر زن • برهنه نخسبند
چو در خانه زن • وعسکری بخشش وصلاة ایله مراعاة ایتمکه خصوصا
حرب وقتال زمانده لوازمندر • سلطان مراد رحمه برقلعه یه دونوب
صبح فتح ظهور ایتمکده الطنجک شاهین لالایه کرخواص امرادن ایدی
سلطان لالا بو قلعه نک خوشش فتح اولمدی دیو حکم سلطانی ایله واجرا دکل
قلعه یه دوشلسه یغما در دیو ندا ایدر لر ایدی هر غارتیک الینه نه کیرر ایسه
آنک اولسون دیر لر ایدی فی الحال فتح اولور دی دیمش سلطان ایله
اعتش اول کون قلعه فتح اولمش زیرا اکثر نفوس متاع دنیه یه راغب
ومال غنیمته ثواب آخرتدن ارتوق طالبدر اما اول ندا اولنوب عسکر
جدیله بذل ارواح ایدوب فتح اولندقده عسکره خزانه یه مهر اورب غارتیله
محروم ایتمه لرکه طبعلری شکسته اولوب برقلعه یه دخی جد بلیغ اتمزلر واهل یتیمارک
وعسکرک اولادنه باباسی یتیمارینی وعلوفه سنی توزیع ایتمک کرک خصوصا
عساکره احتیاج غالب اولسه وچون پادشاه لر حفظا ایدوب محضا
خزینه دار یغمی مهم مملکت ظن ایدوب مالی سپاهیه دن دریغ
ایتدیلر وقت حاجتده سپاهی یا ضعف حالنده یا غضب قطع

ما

بکا یارین یاریم ایدر وصالنه نذر ایلدم
سوکلم دیسه بر نذر نقده نقد دعا بیلم

مالندن تکاسل واهمال ایدوب پادشاه متلفه و خزینه دست دشمنه کرر دی
سپاهی یی کرخوش دل بنا بندر شاه • صرود دولت ندارد نگاه • وچون مالکه
فتح تام روزی اولمیه عسکری یغما وغارتدن منع ایلیه وبو منوال معتاد ایدی
قبل الاعلانات اولمش کرک والا اول حینده طایفه یه پر حرص وآز مال و
جهانزدن منع واحتراز ایتدیرمک متعذر در خصوصا عسکر طمع تاتار
واتراک عذار ده اولباش هر جاآش آنجا باش اولدیغی قبل الحرب پادشاهک
سیاستی معلوم ویاغی مقرر ومجروم اولیجق اول حینده جرأت ایدر لر •
ودخی پادشاهک دشمندن بی موجب قومی فرار ایدیرمه عظیم سیاستی
مقرر کرک کرادینی بهانه ایله راه فرار یی اختیار ایتمه لر وبو یساقده طایفه
مغول جنکیز خان وآنک مقلدی تیمور لنک محکم مبالغه ایدر لردی
اول سبیدن ایدی ایکی سنک عسکری یه منهزم اولمق مسموع اولمشدر
در وایکنجی ربع مسکونه ظفر بولمشلر در چونکه عروس فتح جلوه کر اولدی
قتل وغارتده اسراف اتمیه بلکه بعد القدره قتلی قطعا جایز کورمیه لر
اسیر اتمک کرک دیدیلر زیرا اسیر ده منافع چوقدر قتلده ندامت احتمالی
اغلب در اکر قتل مصلحت ایدوکی ظاهر اولورسه فوت اولمش دکلدر
چو سالاری از دشمن افتد بچنگ • بکشتن درشت کردباید درنگ •
که افتد ازین سوی یا هم سرد ری • بماند کرفتار در چنبری •
اکر کشتی آن بند خویش را • نه بیند دکر بند خویش را •
وپادشاه بر ولایته ظفر بولدقده قتل عام اتمک عقلا وشرعا مجوز
ومرخص دکلدر رعایا کرنی بی کناه خود ظاهر وسپاه دخی بر کناه
قدرت نفسنک شکری یا عفو کرک اسکندر بر کشایش فتح ایدکده

وسپاه دخی

ابو حفص حداد نیشابوری یا مرید لرینه اداب سلاطین امرایدوب مجلسن
خدمتنده بر پایی و دست بسته پای پشت لرندن نیچی یه نظر ایتمکه
و بی سؤال سویلمکه رخصت ویرمزدی حتی قیچ ایچون بغداد دن کذر
ایتدکده جنید حضرتلری قدس سره اصحابنک اداب کورنجی آدبت
اصحابمک آداب السلاطین دیدی و دخی خدمت قربت سلاطین
خطرناکدر سنه کم سابقا ذکر ایتمشدک که بعض فضلا دیشلر در السلاطین
یستصغرون فی العقاب ضرب الرقاب و یستعظمون فی الثواب رد الجواب.
و شیخ سعدی دیشدر که پادشاه لرکاه اولور که سلامدن الجنور لر و کاه
اولور که دشنامله خلعت ویرر فقیر ایدرین سر صعوبة خدمت و مرتبت
سلاطین اولدرکه ایشان سهو و زللدن طالی اولمز سائر خلایق
عقوبت عام اجرا سنه عام اولمغله و ایدرسه صکره سؤال و جواب بلکه
عقاب و عتاب حالک احتمالی اولمغین اغماض و اعراض ایدر پادشاه لر
نفاذ قول و اجرای امره قادر در و بو عقابدن انلره نیچون ایلدک دیر
مکنه اولمغین زماده غضبده ادنی خطالره عظیم جزا ایدر و دخی
کندولرالم عقوبت نه درکور مشلر در امر ایدکلرینی هیئتین و جزئی
صنورلر **حکایت** اولنور مرحوم سلطان بایزید بن محمد خان
حضرتلرینک مبارک درعنی آره سینه حصیر چوپی کیدوب محکم
تاغلم و سیرنجک امر ایتمشلر که جلادلرمن بعد یکمه نک درعنه قمش
یورغطه اشکنجه اعتیه لر خفته بر بالین شاهی نازنینی راحت نوم
کرز خار و خاره سازد بستر و بالین غریب و عقلا پادشاه لری
آتش سوزانه تشبیه ایتمشلر در نته کم آتش سز معاش انسان

شیخ انتقام ایله قتل عام ایدنجک ارسطاطالیس عتاب نامه کوندرر که علیه در
اول قتل ایتمکده معذوراید بعد القلبه زیر دست اولن ضعفانک
قتلنده نه عذرک وار در و استمال عفو ملوکدن احسن در زیرا عفو قدرت
دیشکره مستحسن در کمالات قدرت ملوکه حاصل اولور و بعض شعرای
عرب عفو ایله افتخار ایتمکده بو ابیاتی حرب اعتشر در کرد یشدر **شعر**
سالزم نفس الصفح عن کل مذنب ٭ و ان کثرت علیّ منه الجرایم
و ما الناس الا واحد من ثلثة ٭ شریف و مشروف و مثل مقاوم
و اما الذی فوقی فعرف قدره ٭ و اتبع فیه الحق و الحق لازم
فاما الذی دونی فان جالت عن ٭ اجابته غرض و ان لام لائم
و اما الذی مثلی فان ذل او هفا ٭ تفضلت ان الفضل فی الحاکم
و ملوک و فضلا دن صفت عفو شاریب صفو اولمش ماحون خلیفه در که
دیر ایدیلر اکر خلق بنم عفوجده نه قدر جرم و ارایدوکن بله لر ایدیلر بسطا
جرایم دن غیری نسنه ایله تعریف ایتمز لر ایدیلر و بو معنایی سامی شاعر
بغایت خوش دیشدر **شعر** کنت منبسطا علی الانام بما ٭ رأیت العفو من ثمرة الذنوب

باب در بیان خدمت ملوک و اداب ایشان

معلوم اولکه خدمت سلاطین ایدنلره اداب و رسوم مخصوصه وار در سائر
خلایقله صحبت و خدمت رسومنه مغایر در اول سپید ندر کر اداب صحبت و خدمت
ذکر اولنمشکن سینه بو بابی ایراد ایلدیکن و رعایت اداب خدمت سلاطین
امر عظیم و کار صعب در عقل کامل و ریاضته استعداد تمام کرکدر حتی بعض
مشایخ طریقت نام دیشلر بر کمسه که اداب خدمت سلاطین ایتمش
اولمیه اداب سلوکی رعایت ایتمکه قادر اولمز و مشایخ عظام دن

ابو

ممکن دکلدر و سرمای زمستانی قریب آتش اولمیجه مندفع اولمز کذلک
پادشاهسز معاش ناممکن و سرمایه ظالملر زوال اولمز حضور پادشاه
تسکین اولمز مزلر اقالیم قدرت و کثرت مخالطه لری احراق و احزاری
مشتملدر پس عاقله کرکدر که میانه استقبال ایدوب نه بعد کلی و نه قرب
مفرط اختیار ایده کرسلامتله مسرور و ندامت و غرامتدن دور اولم
چونکه تقدیر الهی قربت خدمت لرین روزی ایده کرکدر که قلمده ممتازترین
عالم و لسانده ثنا و مدحتکارین علی الدوام و اعضا و جوارحله خدمتلرینه
اقدام و اهتمام اولنه و ستر معایبلرنده دخی سعی اولنه و ایدوکی خدمتی
نشاط و سرور ایله ایده کراهیت و نفور ایله ایتمیه که اضطراری احزاری
مورث در و بر خدمته تعیین بیورلرسه مفوض الیه ایدوب آخر خدمته
مداخله ایتمیه و نه وقت طلب ایدرلرسه حاضر اولمغه و طلب اولنمدین
خدمته کیرمیه و ملالت و سآمت و یرمیوب بمبادرت رجعت ایلیه و
خدمت و مدحتندن نه ایدرسه صدق و اخلاصله ایده نفاق و خوش
آمد ایله ایتمیه تا که محبت انلره منعکس اولوب که نفوس انسانیه مرایای
مقابله کبیدر بلکی دانندلی آکاه باشد که ازدلها بدلها راه باشد
وانلردن اعتراض رفع ایدوب هرنه صادر اولورسه مهما امکن محامل صحیحه
حمل ایلیه و نصیحت لازم اولدقده لینت و ادبله عرض ایلیه زیرا شریعت
مطهره ده دخی آحاد ناس سلاطینه امر معروف و نهی منکر لازم
اولدقده زجر و عنف جایز دکلدر حق جل و علا موسی و هارونه علیهما
حضرتلرینی فرعون طاغیه ارسال ایتدکده بیورر قولا له قولا
لینا اکر وزیر مشیره برمقدار پادشاه رای اوزرینه محاشاه

مدا

مدارات ایدوب اندن ضکره حقی لطفله سویلیه کرحکی دیکلر درکه پادشاه
کلامی قلمه کوهدن اینن صوت سیل عظیم کبی در دفعه انلری متوجه
اولدقلری جانبدن دوندرمکه ممکن دکلدر ایتمک استیکشی
غرقه یم دریای هلاک اولور اما برجانبه برمقدار خاروخاشاک
یقوب تدریجله سیلی اعظمی اولدرکه آفای سترشاه ایلیه و مشهور
درکه هیچ دیرمکه سترو دیرمکی مستلزم در و مطلق حفظ ستر اخوان
مکارم اخلاقدن ایدوکی سابقا ذکر اولنمشدر اما حفظ ستر پادشاه
واجب قوی اولمغین تکرار ایراد اولندی و طریق حفظ اولدرکه
امور ظاهره صور دلکرنده کتم ایدوب آخردن سؤاله ایدکده یه کسه
لسان حفظ اشیایه معتاد اولوب خفایای اسراری کتم ایتمیه
مقرر اوله و برادب دخی اولدرکه پادشاه دن برامر غیر ظاهر اوله
اول امری کندویه یا آخره نسبت ایدوب پادشاهی تنزیه و برینه ایتمیه
هیچ توجیه ایتمکه قادر اولمزیه اقل برسبب خفی سبی دار در
چونکه سببی معلوم مکثر دکلدر اما اعتراض ایتمک دیوبوبتی اوقیه
رموز مملکت ملک خسروان دانند کدای کوشه نشین تو صحت حافظا مخروش

و برادب دخی اولدرکه تحصیل مرادات و اعمال ایتمکده پادشاه ایرام
و الحاح ایتمیه و کثرت طلب حاجات دن احتراز ایله خصوصا تولیه
مناصب الکا تفویض اولنمش اولمکرکدرکه حفظ نفس و غرض خاطری
بالکلیه طرح ایدوب رضای حق تعالی و رضای پادشاه نه طرفه ایسه
اول طرفده اوله و برادب دخی اولدرکه خدمت پادشاهی جهان
وسیله یه جمع مال الکلیوب اموال خاصه یه پادشاه و اموال عامه یه

بلکه‌ده تقصیر ایمیه وانکرک تعظیمنه مغرور اولوب ناروا اولان تکبر واستغنا
کوستریمیه ابن سینا ایدر که اگر پادشاه برادر دیه سن اگا خداوندکارم
وسلطانم دیی اول سنک تقربیک ارتور سن آنک تعظیمنی
ارتور وپادشاه قاتنده منزلة تولد قده تملق وتقرب فوق الحد
استعمال ایدوب هر کلمه اردنجه بر دعا ایمیه کم وحشت وبیحا نه لیق
علامتیدر واصلا اظهار ایمیه که بنم سنک اوزرکده حقم وار دیه یا بقا
خدمتم وار دیه بلکه سوابق خدمتی لواحق ایله مجدد ومؤکد ایلیه
زیرا سلاطین بلکه اکثر ناس شول حقوقی منقطع اولمش اولمغله اعتبار
ایتمز لر وپادشاه خدمتنده وزارتدن صعب خدمت یوقدر زیرا
اکثر ارکانه واگابر آنک منصبنه طالب اولمغله منتهز فرصت اولورلر و
عامة الناس مطالبی امانی میسر اولمدقده آنی سبب ظن
ایدوب اگا طالب اولورلر پس وزیر عاقله رأیی صحیح اولدرکه
امانت واستقامته تمسک ایده که امانتدن ارتوق اعانت ایدر
کمسنه بولنمز وحسّاد واعدا سی کیملر ایدوکینی بلمک نافع در بشرط
انکه اظهار صخرت وطلب انتقام ایمیه وپادشاه خدمتنده انلردن
تشکی وتظلم ایلمیه واعدا یرینه متوهمیه واگر پادشاه قتنده انلره ایله
مناظره ومباحثه لازم کلسه غضب وتهور ایله ایمیوب حشمت ووقار
ایله ایلیه وبرادب دیی اولدرکه پادشاه اقران واماثلندن برینی
کندویه ترجیح وتقدیم ایلسه اگرچه کندوسنک استحقاقی اکثر ورجحانی
اظهر ایسه دیی نائم وتضجر اظهار ایمیه بلکه رضا وخشنود زیاده

ایده و یقین بیلم کم عاقبت رعایت اولنور و مرتبه یه استحقاقنه واصل
اولور اگر استحقاقی مجهول ایسه وجه معقول ایله اظهار و اثبات جایز در
و آداب مجالس سلاطین دن بری اولدر کم ایده مشورت ایتمیه لر دیر
کمسنه یه تراسو یلمیه سن و بر کمسنه دن سؤال ایتمیه سن اگر سبب دن
سؤال ایلیه لر پادشاه طرفنه نظر ایدوب کاتنه اجازت طلب ایدر کی اولوب
اندن فکره جواب ویره سن اگر عزیزدن صورر لر ایسه تقدم ایدوب
جواب ویرمیه سن فرض سندن صورمزلر ایسه مخالفت لازم گلور مجیب
جواب ویرد کدن فکره دخی احسن جواب به قادر ایسه و آنی اقتضا ایدر ایسه
محل وجه معقول ایله عرض ایلیه و بو آداب عموماً لازم در مدرسه کم سابقا مرور
اندی و بو آداب دخی اولدر کم پادشاه سندن ارتوق بر کمسنه یه
محبت ایلیه اگر بشک ایدوب مرتبه سنه وصول طلب ایتمیه کم ممکن
اولمیه و غیری یه ساکه ضرر عائد اولور زیرا سبب محبت انتقال
رجحان ایدر شاید ادا الزمه الفت روحانی اوله و ممکن کم سوابق حقوقی
اولوب سن انکا مطلع اولمیه سن و بو آداب دخی خدام و ندمای
پادشاهی مقصور لرینه مطلع اولوب اعلام ایلیه کم پادشاه کندویه
غائله اعتقاد ایتدکدن صکره تحصیل اعدا ایتمش اولور و مشهور
مثل در کم شیره پادشاه در دیو بر قرد و بر دلکو خدمت
ایدر لردی بر کون شیر خسته اولور بر ایکی کون روباه گلمیوب
شیر مورد دن روباهی سؤال ایدنجک پادشاه خسته اولیجق
کندو مراد نه کندی دیوب روباه گلدی لردی شیر غضبه گلمش
الگدیکله کرکی پاره لیوب لقمه شیر غضبله قتله ایدکدن صکره پادشاهک

کرکی پاره لیوب لقمه شیر غضبله قتله ایدکدن صکره پادشاهک

مرضی

مرضی معلوم ایدینجه دوا طلبده ایدر قته دوا بولدقدن صکره قوت آنی
بغایت نافع اولیجق دیو مورد ذکر ایدنجک شیر اشتهای کم کرکی اوب مجروح
و خون آلود ایلدیکی ذکر ایدنجک پادشاه چقوب قوردی بوحاله کور نجک ندامت
ایدیکله آل موزه لوکمسنه پادشاه خدمتنده دوام ایتکدن چقن کلامی
فکر ایتمیه سن سو یلمیه سن حصول مأمول متوقعنه وصول و سعادت مترقبه یه
حصول بولدقدن صکره بین نوعی ایله اجتماع و عدتی انکردن استمداد و انتفاع
لازم در استمداد و انتفاع دخی مابینده الفت و صداقت اولمیجه اولمز و نه قدر
اصدقا اکثر اولسه استمداد اتم و اوفر اولور و کمال متوقعه طریق وصول اسهل
و اعم اولور چون صداقت مراتب محبتک اعلاسیدر پس رابطه صداقتک صداقت ایله ۴۵
استکمال اکثر اولور و صدیق تحقیق عدد ده چوق اولمز زیرا جوهر عزیز در
البته کمیاب اولور مرتبه کم اشارت بجدی ایدی و چون اکثر خلق طالب شهوات
نفسانی و مستلذات حیوانی در انلر ایله اختلاط ضرورت مقداری اولوب
ارتق اولمق کرکی اکثر آدم خلق عالم شمدیه یا تر تا مرسباع وحش کبی در
انلرله اختلاط ایدن بقا محبون گلور و حکما انلری نوائل طعامه تشبیه ایتمشلر در
نوائل طعامه متولین خرده نسنه لره دیرکه فلفل و خردل و برنج کبی نسنه کم نوائل چوق
اولسه طعامه فساد ویرر و چیج اولمدوغی ایچون اولمز خلق دخی ایله در ارسطاطالیس
خلق دوسته بر حال محتاجدر حال رفاهیتده موانست و استلذاذ
ایچون حال شدته ده معاونت و استظهار ایچون و پادشاه لرکه خلقک
بیانیاز لریدر انلر دخی مستحقلره تربیت ایچون بلکه مفترا و مکینه مظهر
احسان اولمیچون محتاج لردر و سقراط حکیم ایدرکم بر کمسنه دنیا و مافیها یه
بها ویرمیه تحصیل ایلیه صداقتدن محروم اولمه جیج نسنه حاصل اعتشه دکلدر و

نوائل محی

خلق عالم شمدی تا مرسباع وحش

حیات الحاد مال و نکبت در و اگر ظن ایدر سه تحصیل صدوق و صداقت اسماندر
خطا ایدر گوهر صداقت رغایب غرایب دنیادن اعز و افضل در زیرا صدیق
صدوق حال شدر تدر کر بنده معاون و حال رخاو دولنده معاون اولر
الکا نظر تصور اتمک تصور باطلدر زیرا الکاه اولور که انسانه بر حال کلور جمله
احوال عالمی کندو نک ایدوب بذل ایلیه مقید اولمز الا صدیق که اول حینده
دخی نافع و صدمت و کربت و شدتی رافع اولمق اولور و پادشاه
کامل که امور رعیتنه تعرف و اطلاع جزئیات و کلیات احواله احاطه و قانون
احتیاط ایله عمل ایتمک ایسه الکا ایکی چشم ایکی کوش و بر قلب و بر لسان
پنجه کفایت ایدر اما اصدقای حقیقی سی الکا اولیجوه انلرک چشمکری و کوشلری
و قلبلری و لسانلری دخی الکا چشم و کوش و قلب و زبان اولوب معنا ده پنجه
چشم ایله نظر و پنجه کوش ایله سماع و پنجه قلبله تفکر و پنجه لسانله تذکر آعش
اولور انتهی کلام الحکیم و شوای عرب دخی بو معنایه اشارت ایتمشلر در
اخاک اخاک ان من لا اخا له کساع الی الهیجا بغیر سلاح و هل ینفع
الحفی غیر مشقة و هل ینهض الباز ی بغیر جناح دیمشلر در که برکمسنه
صداقت انچون اختیار اولنمق مراد اولنسه نظر اولنه که زمان صبی سنده
پدر و مادر یله پنجه معامله ایتمشدر اگر عقوق اوزرینه اولمش ایسه
قطعا انلرن خیر اومق جائز دکلدر اگر رعایت حقوق ایتمیه آنک
ذاهن صداقتنه محکم تمسک اتمک روادر اندنصکره سائر اصحاب و
احبابیله کیفیت اختلاط و اسلوب ارتباطنه نظر ایده لر اگر ایسه لر ایله
عهد و وفایه ساعی و شرط حقوق محبتی راعی اولدیسه آنوقلم عقد
اخوت و صداقت ایلیه لر که عاقبت خیر و سلامت ار

اکثر اندوایله

ماسنطح

ز

از عهده یه عهد نبیرون آید مرد — از هر چه نظر کنی فزون آید مرد

اوصاف اشتیاده نقض عهد و کفران نعمت دن مذموم خصلت یوقدر
کذلک اوصاف اسعداده دخی وفا عهد و شکران نعمتدن ممدوح
فضیلت یوقدر و شکر دن مراد مجرد مکافاته بالفعل دکلدر زیرا کاه
اولور که فقر و فاقه سببی ایله مکافاته ایده مز اما در حال در و نده در محبت
و عشق لسانی شاخار نده ثمره یه مدح فضائل عمیمه و ذکر حضائل
کریمه سی نایت اولوب شاکرین و ذاکرین قسمندن داخل اولور اگر زمان
صباده که رعایت حقوق یا رعونته عقوقی بلنمک ممکن اولمز
زخارف دنیا و مستلذات نفس و هوایه میل و طلبین کوره لر اگر
حرصه و شره غایت شوق و شغف اوزرینه ایسه آنوقلم دوستلق
بنیادینی ایتمیه لر که رزیاندر و دخی ترفع و تغلبه میلی افراط اوزرینه
ایسه آنوقلم صداقت اندیشه پیشه ایتمیه لر زیرا افراط متابعت
نفس شهوتینه جمیع منافی کندو یه حصر اتمک اقتضا ایدر و کذلک فرط
میل ترفع اضافه مانعدر دایما کندو جانبین راجح کورب حقندن
زیاده رعایت طلب ایدر پس زوال محبت انتهای صداقت جانبنه
مؤدی اولور و بو رادده دیمشلر در که اگر آدمی لعب و لهوه مائل و استماع
اغانی و معاشرت غوانیا ایتمکه مشغوف ایسه اندن صداقت رجا
اولنمیه که هوای نفس افراط حیل حقوق اخوانی رعایت و نیل اعتدده
ماهدر چون آدمی بو امتحانلر تمام عیار کامل الوزن والمقدار چیقه
آنک نقد محبتینی صندوق سینه سنده درج و عمر عزیزی
صداقتی اسبابنک تحصیلنه خرج اولنه روادر که کبریت احمر

و درد کوبهر دیو اکمز دن مراد بو بخلاین صدیق صدوق و بونک کبی یار وفادار
و بونک کبی دوست حقنده دیشلر در کم عجبا ممکن بحکمن ولی صدیق فاضل
و ممکن اولور سن بر صدیق ایله اقتصار ایده رک امتعدد دوستلر کی مختلف
هوالریکی و متباین حقلری اولسه کرکی هر بریسنی رعایت صعب اولور
و چون سبب عداوت اکثریا آشنالیق و معرفت اولدن موضوعدر اولور
زیرا بر کمسنه ایله هیچ مناسبت و آشنالیغ اولمیجق عداوت دد و هو الواقع
دخی اولمز و فی الجمله دوستلقدن صکره دشمن اولمق خطری زیاده
اولور زیرا دقایق احواله عارف و طرایق ایلام و اضراره واقف اولور
پس تکثیر معارف یعنی آشنا چوغلتمقدن احتراز و بو بابده احتیاط
اولی در نظم بهر کس که آشنا کشتی شد از خود دشمن جانت بخود در اینستی
دشمن بمردم دوستی کم کن عدو کی صد دوکی مستغنا دلا تستکثر من اصحابک
فانه الداء اکثر ما تراه یکون من الطعام او الشراب چون سعادت موافق
اولوب صدیق صدوق موافق الکر کیره آنک رعایتی حقوقندن اهتمام
و اعتنا و معادات و عقوقندن اجتناب و انتها اولنه و آنک مهماتنه
مظاهرت و ذکر مدح و ثنا سنه مجاهرت و لطف و عدل ایله معاشرت
اولنه مجرد حب قلبیی اولدوغنه اعتماد و اکتفا اتمیه زیرا قلبه
اطلاع علام الغیوبه مخصوصدر روایت اولنور کم مجلس جناب
رسالت پناهی دن صلی الله علیه وسلم بر کمسنه قلعقوب کیدی بحکم حاضرینده
بر کسی یا رسول الله بر کمسنه قلعقوب کیدی بحکم حاضرینده بر کسی
یا رسول الله بنم بو کمسنه یه محبتم وار در حضرت بیوردیلر یا
هیچ اعلام ایلدیکمی آیلدم دیو حکم طور امدی وار محبتکی اکا اعلام ایله

بیو

تعاهد
کاهی کاهی
بو قلمق

المودة

بیوردی یعنی ظاهرا سرتی اول اولکه آنک داعی در و منده شافع محبت
ثابت و طرفینده صداقت شجره فرعها فی السماء و اصلها ثابت اولمقدر
و تقصیرات کم احیانا تا صدیق صدوق قدیم صادر اولور عفو و اغماض اولنه
و هر جزئی ذلته طعن و اعتراض اولمیه مشهور در کم عیب سز یار استمین
بی یار اولور شعر اقل ذا الود فی عشرة و بعضهم وقفی علی السنن الطریق مستقیم
و لا تسرع بمنعه الیه فقد یخطی و یبت سلیمه بعض علما ذکر ایتدیکه صدیق
جفا و وحشت اظهار ایتمکله برمز هجده دفع وحشت حادثه یاخی
و عهد قدیم صداقتی مراعی اولمق کرکدر نته کم حکما دیدیلر داوا المودة بکثرة
التعاهد زیرا جفای صدیق وجود صداقته عارض اولمش مرضدر
مرضه دوا اتمک سنت الهی در و مذهب آخرده صداقتی ترک و
زوال محبتی بی برکل اتمک کرکدر زیرا صدیق متغیر عضو فاسد کبی در
عضو فاسده قطع اولنمقدن غیری چاره یوقدر بعض شعرا دیمشدر
صل من ذا بی و تناس من جفا ه لا تکثرن علی الهوی احدا ه
قد اکثرت هوا ذا اولدت ه فاذا جفاها ولدها فجزولدا ه
اما بو مذهب جفا در مقبول مذهب اولدر و اصل ظهور صداقت
زمان شدت و کربت ده اولور زیرا حضور نعمتده احوت چوقدر
دعوی الاخاء فی الرخاء عند الشدائد یعرف الاخوان لکن
صدیق بظاهر اولیجق عتاب لطیف اغاز ایده کم شاید وجه خفی
و عذر زمانی وار اولمه بیان ایدوب عقد متخلخل اولمه و خاطرده قلغله
شاید محبت خلل پذیر اولمه ع و فی العتاب حیات بین الاقوام

هیچ

289

وحقوق صداقت تعهد ايتمز سه زوال مؤدي اولور زيرا بركسنه ماكول و
مشروب وملبوس امرين تقاضا ايتمز سه تلفه مؤدي اولور تكليف كه صداقت
انعقاد ندن انحلال ضرري اكثر در ودوست تعالي علم وتنبيه ضمنيه
ايتمكدن بخل وضنت ايليه وبعض عيوبن وارايسه وجه حسن اوزره
واسلوب لطيف ايله تنبيه واغماض وابقا في الخاطر ايتمه كه خيانت در
آني جائز كورمه وطريق تنبيه غيريدن نقل وحكايت ايلمكدر تلويح
اتكدر مفيد اولمز سه تنها ده تصريح ايده ودوستلر ارا سنده مفروض
انحلال صداقته داعي افساد حاد وغيبت وسايي درخصوصا
بورنا نده كه بو فعل ذميم وخلق وخيم شايع وذايع اولدر وغدن
غيري ظرافت وكياست عد اولنور اولدن پس اصدقايه تنبيه و
احتياط اوزره اولوب مداخلت حسود وغاملغه بناء محبته انهدام
وير مه لر وحكما غافي الخا تنبيه ايلر لركه بركشي سرناضن ايله بر ديوار ده
بر ايروب بعوده انكشت صغر رخنه پيدا ايروب بعوده تيشه وكولنك ايله
رخنه ء عظيم وجدار بلنده تهديم ويره بو جمله زبان قلم آنك تحريرنه
جاري وبنان بيان تقريرنده سايرلر وسارگيلر حكما وعلما وقدما اقوالي
در اولكي تجريب روزكار وآزمايش ليل ونهار ايله ظاهر وبديدار اولديغي
اولدركه بوزمانكرده صديق صدوق وجودي محال ودوست موافق
ممتنع الوجود ايدوكي نتيجه ء آيين الاشكال در پس اولي اولدركه جميع امورين
توكل حقه بنا ايدوب صداقته صديقه اعتماد اتمه وصحيح احدي كندويه صديق
صدوق ورفيق شفيق اعتقادي كلمه زنهار زكس وفا مجوييد كه من
ديدم همه را وآزمودم همه را لا تضرع عن المخلوق على طمع
لا تضرعن لمخلوق على طمع
فان

فان ذلك نقص عندك في الدين واستزرق الله مما في خزائنه
فانما هو بين الكاف والنون وفا مجوي يار كس وسخن مي شنوي
بهره طالب سيم وزر وكيميا ي عباش طبقات ناس شخص ومعاشره نسبت
اوج قسم در برسي اعلا در برسي مساوي وبرسي ادنا اولدر قسم اول باب
اولده ذكر اولندي پس قسم ثاني دخي اوج قسم در برسي دوستلر له
معاشريتي واجب برسي دشمنلر له احترازي لازم برسي نه دوست ونه دشمني
اولندركه حكم معاشريتي ذكر اولنه كرگوه قسم اول دوستلر در ايكي قسم در برسي
دوست حقيقي وبرسي دوست غير حقيقي در دوست حقيقي نك آداب
معاشريتي هنوز كچمي بايدي ذكر اولندي اما دوست غير حقيقي نك طريق
معاشريتي اولدركه اكر تملق ومغالطه دوستلق دعواسن ايدوب اصدقايه ليننه
كيدرسه ممكن اولدوكي قدر مجاملة واحسان اولنه كه احسان ايله شايد دوست
حقيقي مرتبه سنه واره نته كم جناب رسالت پناهي صلعم مؤلفة القلوب طايفه سنه كه
صيكي اسلامه قلوبي اما قدملري راسخ وارکان دين قلبلرينه شامخ اولميه
تنزلزل اوزرينه اولنلر در احسان بيورردي انلرك اكثري احسان سببي ايله
محبتلري مجدد اولوب بجره ء ايمان قلبلرينده اتقان بولدي اما اعتماد
تام اولميوب احوال خفيه سن آكاه نهان ايليه وانلرك تقصير و
تهاونلرينه كلي مؤاخذه ايتمه وا حمال حسن قلبه معاينه اتميه وممكن اولدقجه
معاونت ومواساة ايده وانلردن برسي جاه ومرتبه سي ايرشه تودد
وتردد دين زياده ايليه واعدادي ايكي قسم در قريب وبعيد و
بونلرك هر برسي دخي ايكي قسم در برسي نهان وبرسي آشكاره وحد

اعلم ان الصديق نفاد في الامور ومعين في الشدائد فقير ان

مطلب
طبقات ناس

اهلي دشمن خفي واصل حقد وكين دشمن حيلي قسمندر ودشمن
قريبدن احتراز ايتم واولي در زيرا دقايق اخوانيلطم وايصال ضرر يكبرليه
قادر در ميسن جميع احواله انده احتراز واحتياط اتمك كرك
احذر عدوك مره واحذر صديقك الف مره فلربما انقلب الصديق
فكان اعرف بالمضره واعدايي لطف واحسان ايله دوست ايدرسنه
ادخالده احسن تدبير بو قدر مكر حسد دن دشمنلك ايدر اولمه
آنكچون ازالهسي ممكن دكلدر شعر كل العداوة قد ترجى ازالتها الا عداوة
من عاداك من حسد نقوانم انكه نيازارم اندرون كسي
خود راچه كنم كه اوز خود ببرنج درست اكر احسان وكرم ايله
ازالهسي قابل دكلايسه باري اظهار عداوته مضطر زايده
مقرر در زيرا شر ي خير دفع ايدر وخصومات دولتلر اختلالنه
سبب مقتضي وتعطل انقلابنه علة حدوثي اولور وحيف عمر نازنينه
كه عداوتله مصروف وجدال وخصومتله منقضي اولكه العداوة
شغل شاغل وحضرت امام شافعيدن رضي منقولدركه بيورور
لما عفوت ولم احقد على احد ارحت نفسي من هم العدوان
اني احي عدوي عند رؤيته فكاغا قد جني قلبي محيات
واظهر البشر للانسان ابغضه لادفع الشر بالتحيات
وتدبير احوال دشمنده شرط حزم اولدركه احوال خفيه سنه اطلاع اولنه
وتامكايد ندن احتراز ممكن اولا اما معايبي كشف اولنجه حكم
اول وقت كه ضرورتسز اجاب ايليه زيرا شر معايب اتمك خلقنه

لازم

الجاءه

خود اولكه حكم

لازم اولور ودشمن درجي متأخر اولمز اولور ودشمنلك عداوتي مزيد اولكه
اول دفعي تجسس عيوب ونشره سعي اولور وآن بجستوا عن فيفهم مباحث
وكل العيوب من اصله موارث وبهم دشمن جواب بتدارك ايدوب وقت
حاجتده اظهار ايدبجك حواليدن عاجز اولور مكر بعض اوقاتده اظهار
موجب تعداوة وكف عدويه مؤدي اولمه اول وقت بقدر الضرورة تحصيل
اما بهمان وافتراايله دنياسن ملوث اتمكدن احتراز ايده زيرا اكابر قائلدر
كذبي معلوم وسوزي نامعتبر اولوب دشمن غالب اولور واكابر قائلدر
عداوة عدويي معلوم اتمك مجوز درنعمت ايدرسه اعتماد اتمه لر وحكيم
افلاطون دن مرويدركه غلبه يه عدويه اندن افضل سبب يوقدر بر فضيلتدن
كه معارف وصنايعدر حاصل ايسه سعي ايدوب زمان وتقدم تحصيل
ايده اذا ما دهمت ادغام الاعادي بلا سيف يسل ولا سنانه
فرصتي ملكر مانك وهي اعدي على الاعداء من نوب الزمان زيرا كندوسي
درجه يه كه الحاصل ترقي واعداسي تنزل ايدوب بالاخره انكا رجوع ايتمسي
مقرر در واعداسنه حضور كرندن شتم وقذف وغيبتلرندن ذكر ماوي اتمك
اتمكدن دشمن اشتمز كه مثالي اولهمان اثم اولدوغي قلورنته كم كتاب
اولده تفصيل اولندي ودشمنه روزكاردن برضرر ومصيبت ايرشه
زيرا غيبه شماتت واظهار سرور اتميه كه شايد حوادث ايام آنك مثلني بولكا
دخي ايليوب بودفعه دشمن شادمان اولمه بمرك عدوجاي شادماني نيت
كه زندكاني دخي جاودان نيت اكر دشمن الكا التجا ايدرسه بحسب الظاهر
كرم ومروت وبذل فتوت اولنه ولكن بحسب الباطن وخديعت وانتهاز
فرصت اتمكدن غافل اولميه وشويله ايليه كه جمله خلايق اراسنده

عفلت اولنميه

اراسنده مکارم اخلاق بوکه راجع اولم و دعای دشمن جانبنه منجر اولم
وبو خلوص حسن و شیمه ی کریمه ده سرچشمه ی مکارم اخلاق شفیع خلایق
حبیب خلاق محمد مصطفی حضرتلرینه صلی الله تعالی علیه وسلم اقتدا ایدن
لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة کرمات و کرامات کفار و
منافقین جناب رسالت پناهی یه صلوتیچه اذالرویچه جفالر ایتمکن
قدرت نصرت اولندقده نکر عفو و صفح بلکه یچه احسان صلات
بیوردی کفار قریشی اذیت جناب شریفلرینه قادر اولدقلرنی ایتملریدی
حتی ما اوذی نبی مثل ما اوذیت بیوردیلر فتح مکه روزی ورقاب
اکابر و اصاغر قریشی قبضه ی قدرتنه کردکده باب کعبه یه صعود ایدوب
یا معشر قریش نه ظن ایدرسز سزه نه ایلرم بیوردی جمله سی تضرع و نیاز
ایدوب اخ کریم دیدیلر یعنی بعضی کریم ذات و کریم الاصل سن سکا لایق اولان
عفو و صفح در پس بیوردی لا تثریب علیکم الیوم و حکما ایدرلرکه دشمنک
طرف دفعی اوچدر اولی انلری اصلاح ایدوب دشمنلکدن اخراج ایتمکدر
اصلاح قابل دکلایسه طرح صلح براغوب مکرندن امین اولمقدر حکایت
اولنور که شاه شجاع وفات ایدنکده نصکره حکومت شیراز اوغلی زین العابدینه
انتقال ایدوب عم زاده شاه منصور شجاعت و شهامتله اراسنه اولوب
شیراز یی انتزاع ایتمک قصد ایدنجک الکابر مملکت توسط ایدوب
صلح ایتدیلر و لسان الغیب خواجه حافظ بو خصوصده بو غزل دلکشایی
نظم ایلیوب شاه زین العابدینه خطاب ایدوب دیدیکه وطعه
خوش کردیاوری فلکت دوزد آوری ۞ تا شکر چون کنی وچه شکرانه آوری ۞
یک حرف صوفیانه بکویم اجازتست ۞ ای نور چشم صلح بهازجنک داوری ۞

الکر

مطلب
علاج دفع عداوت اعدا

ایلدی

اکر بو طریق ممکن اولمزسه طریق ثانی اولدرکه بعد منزل و ترک دیار
اختیار اولنه زیرا بعد و دن ذلیل و مهان اولمقدن ترک دیار و مهاجرت
اوطان ایتمک اولی در شعر ولا یقیم علی ذل یرا دبه الا الاذلان
غیر الحی و الوتد هذا علی الخسف مربوط برمته و ذا الشیخ لا یرثی لها احد
درخانه ی دون بودن از بیت دون باشد و اندرون دون تحت
اسرار توجون باشد و عقلا بو مذهبی اختیار اتمشلر در
کشی و طنده حور و ذلیل اولور مقدنه سفره بیمار و علیل اولور
یکدر اکثر یا افاضل و اهل هنر و همه اصیل لرندن اول قدر عزیز
و معتبر اولمزلر زیرا اهل شهر آنی زمان صغر سنده کنی فضائیلدن
هنوز عاری و زلال کمال جویی استعداد ندن غیر جاری ایکن
کورمشلر در نظر حقارتدن کیچه مزلر حکایت علاء الدین جزیره دن
مکیک نام عالم فاضل زمان حبی سندن تصغیر شفقت ایله مکیک
دینوردی بغداد ده یچه یل تحصیل علوم ایدوب امام کامل اولدقده نکره
و طننه کلوب علی الصباح اهالی شهر جمعیتله مزبوری حمامه ایلدیلر
بر عجوز طام اوزرنده همایه سنه کیمدر بو تعظیم اولنان عالم
دیوب اول دخی بلمز میسین بزم عجوز کل اوغلی مکیک دیکلی دیر
بو سخن عجوزانه ی امام مکیک کوشش ایدنجک بر شهر کم اینده آدم
مکیک مقطی اولمه اینده اقامت مروت دکلدر دیوب فی الحال
موصل شهرنه ارتحال ایدوب آخر عمرنه دک اینده اقامت ایلدی
اما غربتده ابتداء کامل کورملر لابد نظر تعظیم و اجلالی آخر عمرنه دک
شامل اولور آنوبکون سفری ترجیح ایدوب دیدیلر شعر

المرء ليس ببالغ في مصره ۞ كالصقر ليس بصائد في وكره بيت
مردم بشهر خويش ندارد بسي خطر ۞ گوهر بكان خويش ندارد بسي بها
تثقل نلذات الهوى في الثقل ۞ حرك ركائبك في العلا
ودائع الغواني المقصور ۞ لولا التغرب ما ارتقى
ورد الجور الى الجور ۞ وقطرات مسجوعه دن دعيلر در كه في الحركة
بركة من جال نال من طلب حلب ۞ مقرر ديدوم من اختار الحركة
امتاز البركة ۞ من امتد سفره ۞ الى غير ذلك من الاشعار
الاسجاع ۞ اما بعض ارباب مراتب بو مذهبك عكسنه ذاهب
اولوب سفر خطري مستلزم غربت كربتي مقتضي در غريب اغلب
احواله اهانت اولمقدن خالي اولمز نته كم آدمي وطننده اعانت
اولنمقدن خالي تهي اولمز ۞ ان الغريب الطويل ممتهن
فكيف حال غريب مالة قوت ۞ درغربت اكر وزير وسلطان باشي
حقا كه نماز شام كريان باشي ۞ خصوصا متاعب سفري غايه و
خطر قطع بحار و براري بي نهايه درنته كم دعيلر در كه شعر
الغريب لكل سبع فريسه ۞ ولكل رام رميه ۞ فقر ديدوم شعر
الغريب لكل فارس فريسه ۞ ولكل جايع هريسه ۞ ودخي دعيلر در
الغربة كربة السفر سقر ۞ والنقلة مثلة ۞ فقر ديدوم الراحل
ناحل بلغة المسافر طعمة المخاطر ۞ فرس السفر عثة ۞ وثوب الحبوب
رثة ۞ سفره مبتلا اولنلر دعيلكه ۞ لقرب الدار في الاعتبار خير
من العيش الموسع في اغتراب ۞ خصوصا كه دياري شتمل
اولغربتي محض كربت اولوب عودي جويان و دردله بوني

كويان

وداع

در الجور الى الجور

متاعب

كويان اولدر شعر چرانه در بي غرم ديار خود باشم
چرانه خاك كف پاي يار خود باشم ۞ غم غريبي و غربت چو بر نمي تابم
بشهر خود روم و شهر خود باشم ۞ بر تقدير كه غربته دولت
وار چند وصاحب منصب عالي رتبت بلند اولة نه فايده اول
عزت اهلي واحبابي فائده و اول غلبه حساد قديم و معاشرين
واقراي بينده اولم حكايت ايدر لر خواجه بصره بغداده
هلاكو دولتنده اعتبار و رتبت عالي ميسر اولمشدي دير لركه
بركون سوار ايكن الدنه تازيانه سي يره دوشر مغول ميرزاده
لري و اكابر خيل سپاهدن جمع غفيري في الحال انلرندن اينوب تازيانه
الي ويرمك خدمتنه مبادرت ايدر بعض هم ركابلري حمد
ايدوب بو عزتكه سزاوار دكلسن بزركوار خواجه در دايم وقايع اولسون
ديوجك نه فايده بو عزت طوس يطوسده اولمش اولديغي دعيلر
پس اكر غربت كربت وخطر سفر پر كه يار و ديار اختيار ايده مزايم
طريق ثالثه سعي ايده اول اعدايي قلع و قمع ايلمكدر خواجه
نصير ايدر بو طريق الي اولمغي مجوز دكلدر اول دشمن شريرك
بالذات اولوب اصلاحنه امكان اولميه ايكنجي آنكله ضرر زدن
طريق آخر ايله ممكن خلاص اولميه اوچنجي تمام معلوم اولمه كه
اكر ظفر دشمنه ميسر اولور سه اول بوكا دخي ارتوق ضرر احمال
ايدر در دخي دشمندن قصد شر و دفع خير ياشاهده اتمش اولم
بشنجي آني قلع و قمع ايتمكله خلق ايكنده غدر و خيانتله مرسوم
اولميه عذري معلوم اولم التبني دنيا و آخرتده بو فعلكه عاقبت

نمي تابم ٤

وخيم سي اولميه بعض عالملر دشمنلرين شرعاً قتل و قطعه مستحق دخل ايكن برطريقيله
ظفر بولوب دشمنه غالب اولدم انتقام الدم ديو مسرور اولور يوخود اوكا مقدر
مسرور اولمق دكلدر و حقيقتده دشمن غالب يوخلوب اول لطف يوشكوبا اوكا مقدر
زير ادنيانك بقاسي قليل وعمرك بناسي خراب در چونكه دار آخرتده وصول خصومله
وعند الله تجمع الخصوم مقتضاسنجه حضور حضرته قيام وسؤال اولنه خصم مظلوم
قوي ومثوبات شهادتي كوزي قارشوسنده محتوي اولوب ناحق قاتل
عذاب اليمه واصل اولمه دشمن خود بر آمده قتل عذاب دنيويي كچوردي
اما ظالم كندونك رقبه سن ربقه عذاب اليم قويوب كندوالي ايله كاس
يأس ايچوردي دوران بقا چو باد صحرا ايكدشت تلخي وخوشي ورشت دريا
يكدشت بنداشت ستمكر كه جفا برما كرد دركردن او بماند وبرما كذشت
حكايت اولنوركه حجاج ظالم سعيد بن جبير حضرتلرين رضه كه عصرنده
افضل تابعين ايدي قتل ايچون احضار ايدنجك ياشقي بي كفير سويله
سني نه طريقيله قتل ايده ين ديو جك اختيار سنكدر هم نه طريقيله سن بني قتل
ايدرسك آخرتده اول طريقيله سندن حقي قتل اولنمك كركدر روايت ايدرلر
حجاج آني قتل ايتدكده فكره اوه بش كوره حيا تده اولدي خوف ورعبله
خوابنده بيدار اولوب آه مالي ولابن جبير دريدي حكايت اولنور ايدرلر
كه هارون الرشيد يحيى بن خالد برمكي وبراوغلي فضلي وموئيد اوغلي جعفري قتل
ايدوب برايكي يبلدن عسكره رشيد مرحمت ايليوب جبنده اطلاق ايليه
ديو يحيى بعض ابيات نظم ايدوب ارسال ايلدي ملاروه ابياتي اوقيجق
شمدي يه يحيا نك نظم شعر ايده جك طبعي قالمدر همي ديوب غصه كلوب

جبنده

تشديد وكندويه عظيم تهديد ايلدي برمقوار زعازن صدكره يحيى رضه جبنده
متوفي اولوب بالين الشده برقعه جيقدي بي عسكه تقدم الخصم والمدعى عليه
بالاثر والقاضي هو الحاكم العدل الذي لا يجور ولا يحتاج الى البينة هو علام
الغيوب وغيره غافل يعني مدعا عليه آرديجه ظلور قاضي اول عادل حاكم در كه
هركز جور اليمز واصلا شبهه محتاج اولمز برقعه يي رشيده التدبيراول كون
على الدوام بكايدوب يخچه كون آثار حزن والم جهر سنده ظاهر اولديي و دشمن
قتل وقمع ايتمك استيجك اولي اولدركه بنيه دشمن اليله اولمه تتمكم دينلر در

ع دشمنك رايدست دشمن كوب اكر چاره اولورسه جنبده درجات
بولورسن اما نه دوست نه دشمن اولنلرله معاشرت انلرك طبقات ومراتبي
اختلافي ايله مختلفدر اكر عموما خلقه ناصح و واعظ اولنلريسه انلرك كلامن
حسن قبول ايله تلقي واستماع وعمل نصايح لريله ايله مقامات عاليه يه
ترقي ايليه اما هركسه يه ارادت وقبول قوله مبادرت اعمه يه زيرا حليه ي
زهد وصلاحله ظاهر ده متزين اما خدعه ي مكر وريايله باطنده راهبر تلبيي
متقين رجال چو قدر نيتكم خواجه حافظ شيرازي ديمشدر

واعظان كين جلوه در محراب ومنبر ميكنند چون بخلوت ميروند آن كار ديكر ميكنند
بلكه ميزان عقليه وشرعيه وزنه ايدوب صحيح العيار ديكك امتحانه اوزرنه
كامل العيار حقيق كركدر دلق صوفي نه همه صافي بي غش باشد
الي آخره وسالوس كه شايسته ي آتش باشد خوش بود كر محك تجربه
آيد عيان نه سيه روشود هركه در و غش باشد ودرجه ي نصيحت
ودعوتده اولميان صلحاين دخي تعظيم ورعايت ودعاو بهتر مذن استمداد

ایلیه

وسفها و نام و از ازل انام

ایلیه و اوساط ناس ایله مجامله ایلیه و عمل و شرح اقتضا ایدوکی اوزره حاشرت ایده و سفها و لئام و از ازل انام اولمقدن احتراز و اجتناب نام ایلیه دائر شتم و سفه لرینه مبتلا اولورایسه مجازات با مثل ایتمکدن اجتناب اولنه

و دعارف

واذا مروا باللغو مروا کراما آیه کریمه سیله عمل ایدوب آنی جناب حقدن واصل بیلوب ثواب اخرویسنه مترتب اولدیغی بیلمکله تکبر و خود پسند و کندو یی فضائلی و مراتبه سر بلند ظنیوب راست کلدوکنه نظر حقارت تله نگاه ایزدلمقدن احتراز ایده کم محبت متکبر بارکران و معارشت خود پسند خراش جاندر جانی پسند دهر مذنج باخود جز رنج محبت باخود پسندان اگر ضرورت مخالطه این اقتضا ایدرسه حضوریله ولیکن جانبین کوسترمیه بلکه التکبر علی المتکبر صدقه مفعولی ایله عامل اولمه و متکبر تخضوع کوسترمکله آنکی کی جناشته زه و سکی نفس بد فرجامینی فربه ایتمکدر و جناب رسالت پناهینک جمله دن خلق کریمنه برسی بوایدیکه فقرایه تواضع اغنیایه تر فع ایدردی مهما یمکنه رعایت و اکرام ایدوب اذا و اوا ماندن اجتناب ایتمکله کرکدرکه امانت جار موجب نار در اکرکندوسیه جاری اذا ایله مهما امکن صبر ایده و آخبارده وارد اولمشدرکه من صبر علی اذی جاره آشره الله علی داره و اکرام جار حضورنده سلام و تحیت و خسته لیغنده پرسش و عیادت و غیبتنده اهل و عیالینی مهما امکن حفظ و حمایت و کندوانبا عینی حرمتله اطلاع و سوء مقصد دن منع و حراست ایتمکدر و منزلنده بعض جوابنی رضاسی یوغکن ابرام و اقدام ایلیه

حکایت

اولنورکه

هزار رنج

مجالست لئیمی

اولنور که پروان سدره طاق و سرای عالی بناد امتدی جوارنده بر عجوزک منزل صغیری وار ایدی پرعیند بهاکران و اغلال الاثمان ایله امتیاز ایتمکله طالب اولدیغی عجوزدن اقتناع اتمکله اوزرینه غالب اولدکی آخر ساحه منزلی غیر مستوی لق اوزرینه قالدیغی اولدن زمانده متیسر و مدن بری ایلیجی کلدی یرفعت طاق و ایوان و ساحه سعتی مشاهده ایدنلر غایت تعجب و استحسان ایلدیکی اما ساحه نک بر طرفی ناتمام اولمغله تعیب و تغییر و اول وضع نامهندسی تبدیل و تغییر ایتمکله حکم ایدیجک اول محلک ضابطی عجوزدن اولوب آنک عدم رضاسن دکسری کی لعدالتدن جبر بلا المقدن اباسن جزویرمیجک قاضی شنا و دعا ایدوب دیدیکه شمدی ظاهر اولدیکه بو سرای مأوطن بو سببدن مفوج و منزوی اولدوغنی سرای عدل و دیع مستقیم و مستوی اولدوغنه دلیل ظاهر اولدیغی بو اعوجاج استوی دن افضل و بو طریقیله نامهندس اولمق هزاران مرتبه مهندسدن اکمل اولمغله کسری یه ایلچی نک بوکلامن نقل ایدیلیر عدل و دادن افزون و ایلچی یه نعمت و خلعت همایون ویردی وسائلی تهی کوندرمیه اکمر دست رس اولمزسه کلمهٔ طیبه ایله رد ایلیه و عنف و زجر ایتمیه لرمکه احرام و الحاج نی وجه ایلیه و شکر نعمت مناسب جواساه فقرا در و اول حکایتی یاد ایلیه که بر صاحب نعمتک جمیله خاتونی وار ایدی بر کون ماکیان سمین کباب ایدوب تناول محلنده بر سائل ویرای یابدن شی یه دیدی خواجه دلکیر اولوب خاتونینه بابی سدد وسائلی رد ایتمکله امر ایلدی یوزینه قپو یی یوزینه زمان کیجوب خواجه نک اسباب دولتی راجع و مال و منالی ضایع اولوب آخر خاتونینه

وسائلی

حکایت غریبه

دخی طلاق ویروب خاتون براهل سنت دخی تزوج ایدوب برکون بنه زوجی
دخی کلوب مالکیان ایدوب اوریته کلدکده زمانیده اورالی یاندن اولانر
شئی بلکه عیان اولور بوخواجه خاتونه امر ایدر قالدر بوکبی سائله
ویرکه ثواب صدقه معلوم خاتونجغمز غیردر غیفه صاروب سائله ایلدیکی
مزیاد ایدوب بیهوش زوجی کریم قتنه کلور زوجه ای یانوکوشش ایدرکن که
کندوکی فراموش ایلدکی یانوایدر یخه فریاد ایلیه بیهوش اولمیه بن بوسائل
غمگین نالان سرحلقه یه بدحالان اولوب دربدر درنیوزه یه نان ایلر
بنم زوجم اولمدرکه حال ونعمت ایچنده غلطان وشراب وطعامی شربت
شکر ومزع بریان ایدی تصاریف روزگار نی غریجانی وفا بوحاله
گرفتار ومبتلا ایلیش شعاوتش برهنه فشاندش چوسیر
نه یارش رها کرده نی یارگیر فشاندش قضا بر سراز فاقه خاک
مشعبد صفت کیسه ودست پاک خواجه یه ثانی ایدرال یانوی
وادی یه حیرتده کمه وکور دوکک حاله تعجب اتمه انسانک باشنه هرنه کلور
جزای عمل ناسپاس وپاداشی مغل ناحق شناس درسن اول سائل
ضعیفکه بوخواجه سفطه تناول مزع بریان ایدرکن بن الم جوع وفرقه له
گریان ایدم چون شئی بته دیدم خواجه شکر نعمتدن غافل وانقلاب
دولتدن ذاهل اولوب دری بسته وقلبی شکسته ایلدی لابد عدل
حق آبی نعمتدن جمیله سن بکا نصیب ایلدی اما بن بفضل الله
شکر حقی اقامت وبذل ایثار فقرا یه نعمتی ادا نت ایدرین
بامفلس نی توسیر شد بسیار کار منع زیر زیر شد
پس ضعفا وفقرا یه معاونت ومظاهرت وانلرکل ازدحامندن

کلن

کلمن تعلیه مصابرت ایمه نکل اجری جزیل ومیزان حسناتدن
تقبیل اولسه کرکدر والحاصل جواد حق ودیاض مطلق کافاضه یه خیراتی
اموری ایلدن دایم الصدور درهما امکن تشبه ایدوب کندودن
خیرات صدور بنه ساعی وخیراتی ظهور بنه داعی اولم اگرچه فیض
حق ملاحظه یه اغراض ومطالبه یه اعواضدن منزه وبالبداهه
جمیع صیوان افعال اختیاریه سی غرضدن خالی وفی الجمله مطالبه یه
عوضدن عاری اولمق محالدر نته کم کتب حکمتده مبین ومعین
اولمشدر اگر دنیوی کسه کمابی ملحد زندیق جبی صغیری آبه عزیق
یانار ه حریق کوسه انجا وتخلیص ایدر بالنکه ثواب آخرت نه عوض
دنیی ملاحظه ایتمشدر جواب ویرورز که اقل مایکون کندویه مجانست
سببی ایله جبی نک عذابندن گرفتار اولدوغندن وقت قلب کلمشدر
اول وقتی دفع ایتمک ایسترکه آنلرن غرضدن خالی اولمه مزیتله لکن
جهد ایلیه کم غرض دنیوی اولمیه کم فاسد بلکه خالصا لوجه الله تعالی اولمکه
آنوک فوایدی جاودانیدر وهر بوصفتله موصوف اولمه محل خلافت
الهی اولمغه لایق وعنایت بی غایت محسن علی الاطلاق ساحه احوالنه
لاحق اولمه والله تعالی الموفق للکل خیر وکمال نعم مولی المتعال

خاتمه کتاب وفذلکه خطاب

بعض نصایح ومواعظ
ذکرنده درکه حکمای کبار ومشایخ اولی الابصار دن منقولدر وبنیز آنی نقل و
ترجمه دن غیری تغییر ایتمدکی خواجه نصیر اخلاق ناصری کتابنی وصایای
افلاطون الهی خم وفاضل دوانی اخلاق جلالی ده ارکاوصایای ارسطاطالیس

ایله ختم ایدوب ایراد اتمش وبو فقیر انلره بعض مشایخ طریقت وصایا
سنی الحاق ایدوب بوکتاب عبرتین مقاسک اعظام کاسه ایله رحیقین
مکی الختام ایلدم وصایای افلاطون الهی بودر اولا معبودکی
بیلمک وحقنی حفظ ایلیه وهمیشه همتک تعلیم وتعلم حرف ایله واهل علمی
کثرة علمله امتحان ایلیه بلکه شر وفساد دن اجتنابی پیشه ایدرسن
ایله حق جل وعلا دن اول شی طلب ایله که آنک منفعتی زوال وضرر
ایرمیشور بلکه باقیات صالحات طلب ایله همیشه الحاح اولک شرورکی
اسبابی چوقدر لایق اولمین شیء آرزو ایدوب استمه
وبونی تحقیق بیلکه بنده یه حقک انتقامی غضب طریقیدن دکلدر
بلکه تادیب وتذنیب طریقیدندر وهمتکی حیات شایسته یه مصروف
بایسته لایق آنی الحاله که سبب انفتاح ابواب خیرات اولیه خواب
وراحته میل ایله نفسکه اوج شیء محاسبه اتمینجه الکا اویمه اولا
فکر ایله که سندن اول کون خطا صادر اولدیمی انجق تامل ایدرسن
سندن اول کون خیر اندن نه صادر اولدی اوجیقی بیلیه سن که سندن
اول کون خیر ممکن ایکن تقصیر سببی ایله فوت اولدیمی بونی فکر ایله که
حیات دن اول نه ایدیکی موتدن صکره نه اولسک کرکی هیچ کمسنه یه
انجتمکه احوال عالم تغییر زوال اوزره در بدبخت اول کمسنه درکه عاقبت
تذکر تدن غافل اولوب ذلتدن فراغت اعیه سرمایکی کندوذاتکدن
خارج فسنه لردن ایله مستحقلره امکان اولیجق اصیال خیر ایله
انلرکی سؤالنه موقوف امه حکمادن عد ایله اول کمسنه یه که دنیانک

لذتلریله

قصر امله

همت ایت اوصیاء

بایسته لایق آنی الحاله که سبب کمالات

بایسته

باعث عمل

لذتلریله شاد ومسیتلریله غمگین اولمه همیشه موتی ذکر ایله وکچمشلردن عبرت
آل وآدمکی خدا شتی اندن بیلکه فایده سز اولیم سوزی حیوق سویلیوب
صورد قلمزدن خروجه ومعلومکی اولسونکه بزکمسنه آخره قصد ایله شر
اول شرتی کندویه مقبول اعتقاد اولور هرامری نیچه فکر ایله اندن دلکه
کیتور اندن صکره فعله جیقر هرکمسه یه محبت نیکخواه اول خشمه سیر کلیجی
اولمه که غضبه معتاد اولورسن بوکون سکا محتاج اولدیکی حاجتن
یارینه صالمه ببیت یارینه صالمه مقدر کی کارین نه بیلورسن بنیه اولمه یارین
کرفتار اولره معین اول مکر فعل قبیح وجور بدینه کرفتار اولمش اولمه ایکی
خصلکی تمام سوزین اکلمدین اراالرنده حکومه انجق قوله حکیم اولمغه
قانع اولمه همت ایله که فعل ایله حکیم اولسن زیرا حکمت قولی بو
جهاندنه قلور سنظلمه اول جهانه بیله کیده جک حکمت فعلی در واندن
بیله ابد قله جق اودر اکر سعادت آجلیجون زحمت چکه سن زحمت
کیدر سعادت قالور اکر لذت عاجل ایچون کناه اشلیه سن لذت کیدر
کناه قالور هر فعلی بوکه کوره اشلکه اول کونی یاد ایله که سکا چاغرسلر
اوازی تطقدن محروم اولوب نه سویلیکه ونه یاد ایتکه قدرتک اولور و
یقین بلکه بربیره متوجه سن نه بیلدوکک درنه کور دوکک شمدی یوندره
کمسنه یه انجتمکه یارین انده سندن کمسنه انجنیه وبربیره وارسکک
کرک انده خداوندو بنده یکسان اولسه کرک پس شمدی تکبر ایله
دایما اسباب عزتی مهیا ایله نه بیلورسن نه وقت رجلت ایدرسن
ومعلومکی اولسون که حق تعالی نک احسانلره حکمت بی عطیه
یوقدر ایلک ایده نه هکافاة کمک ایدینی عفو ایله ذکر وفهم ایله

وحفظ ایله وهر وقت کارکی بیل وحالکی ایلکه اول جهان عمل لرندن نه دلکلو اولدیغنی
اولورسه اشلمسندن تکاسل ایله کسر ورد ایچون تشویق ایدن اولورسه حکمه
محب ایله وحکمی تک سوزینی اصغا ایت وبیوایی نفسکه برکن ایله وادب
مستحسنه دن اشتغال ایله وهیچ امره وعمله اول شروع ایله چیون
برشیه مشغول اولسه سن وفهم وبصیرتله مشغول اولدیغنه معروف اولمه
مصابیدن شکسته لیق خوار لیق ویرمه دوستله شویله معامله
ایله که قاچمغه یه وارسکوز سن غالب اولسن کمسنه یه سفاهت
ایله وهر کمسنه یه تواضع ایله ومتواضع اولنلری تحقیر ایله برقضیه که
سندن صادر اولمه معذور طوته بحث ایچون احتکدن صادر اولمه سن
ملاحظت ایله بطالتله شاد اولمه وبحثه اعتماد ایله مغلوب خجلت دن پشیمان
اولمه کمسنه ایله مخاصمه وجدال ایله هیچ سیرت عدله ملازم واکتساب
خیره مداوم اول ودرسلری معلم اول ارسطاطالیس حکیم فاضل
دوانی ایدر سر الاسرار کتابنک سترجمی که مأمون خلیفه نک امریله
یونانیدن عربی یه نقل اتمشدی صدر ترجمه سنده شویله دیمکدر ارسطاطالیس
حکیم اسکندر ک وزیری وتعلیم حکمتده استادی وپیری ایدی
اسکندر فتح اقالیم ایچون سفره نهضت ایلدیکی ارسطاطالیس
ضعف بنیت واستیلای شیخوخت سببی ایله بیله کتمش ایدی
اسکندر دیار عجمه مستولی اولیچون ابنای ملوک وامیرزاده لردن
اصحاب عقل وفراست وارباب مجد وشجاعت کمسنه لرجوع عندی
اسکندر اندیشه ایلدیکی کرهٔ زمینی ایچه ایدرسه شاگردلرندن بعضیلرینی
انفراد دن خلل پذیر اولوب اکر جمله سن هلاک ایدرسه فوز عداللدن

دور

دور وظلام ظلمتده جای کیرسه اولیس استادی ارسطاطالیس
حکیم برمکتوب یزدی مطاوی سینه شوق ومحبتله مشحون ومحاوی
سن التماس ملاقات واستدعای قدوم معروض وانشای مکتوبده
نیز مشعر کرمتوع امور مایله وسنوح حوادث مشکله لره دایر اشراق
آرای حکیم کامل اولمیچه برجانبه سیر اتیمکه معسر ممکن دکلدر بس نظم
اسباب ملاقاته عنایات بیورمایله حکیم کامل جوابنده بیورمشدر که
فرزند جلیل سلطان بنیل حضرتنه معلوم اولمه کمسنه خلقت
قلته رغبت وکثرت ملالت داعیه سندن دکلدر بلکه ضعف و
پیری وقلة قوته بنا حضور چون اجتماع سمت امتناع دارد بورسالهٔ دستوره
بیان اندم کمسنه جزئیات امور ده آنوقته عامل وتمام صحبتدن مستغنی
اولمیسز اما اکابر عجم واماثل ایران حضوصنده بیورمشدرکه اکثر اقالیم
اهلاک وقتله قادر ایسک آب وهوای ایران زمینی خود تغییر
ایتمکه قادر دکلسن احسان ایله بنده ایدرسن بلکه احسانی ایله
ایله که قدیمی بنده لرکدن ربقهٔ عبودیتکه رقبه لرینی دینی افکنده
ایدر لر بنده حلقه بکوشی ارشوازی برود لطف کن لطف بیکانه شود
بوندن قطعه دیدیکه پادشاهلر درت قسم در بریسی اولدرکه کندویه وغیره
سخی اولمه ایکنجی اولدرکه کندویه سخی ورعیته بخیل اولمه اوچنجی اولدرکه
کندویه بخیل ورعیته سخی اولمه دردنجی اولدرکه هم کندویه هم
رعیته بخیل اولمه قسم اول اتفاق مقبول ومحمود قسم ثالث و
رابع اتفاق مذموم ومردود قسم ثانی مختلف فیه درحکمار
هندقتده محمود حکمار فرسقتده مذموم ارسخاوت محتاج

محاجه مورخاجی قدر اصیل ایدوب سن ترتیبه دن بحاوز ایدیجک افراطه مایل
و اعتدالی مایل اولدوغی بر پادشاه که ذاتیجه مقدورنه زیاده تکلیش
ایشه الشه سبب فساد ملک اولور آی اسکندر سکا بنجه موقعه
دیوب عطوفت و کرم بنای ملکدر اصل کسه تک عالم طلسم اعتمکدر
و حلم و مروت و سخا اولدر که ظلم و ستمی جایز کورمیه سن و خلقک عیوب
مخفیه سن ده تفتیش ایلیه سن و فضل و احسانک تمامی اولدر که امورلرینی
رعایت ایدوب خلقه کشاده رو اولیه سن و خلقک سلامتین آلوب بختیار ایدیجک
جوانبی دیرسن و جاهلک حظاسن عفو ایده سن آی اسکندر عقل مدار
تدبیرات و آیینه ی کمالات و نقایض در وجله فضائلک اصلی محبت نام نیکدر
و سلطنت ده مقصود استیفای لذات و شهوات دکلدر بلکه بقای
نام نیک و خلود ذکر جمیلدر هر بر پادشاه دنیه کم کندو یه استه
تابع و ناموس آلهی ی تخفیف و اهانت ایلیه البته صاحب ناموس
آلهی هلاک ایلیر آی اسکندر پادشاه کرکدر که بلند همت و صاحب
رای و فصاحت زبان و انتشار صیت عدل ایله جهانه رای اولیه و
سوزی آز سویلیه و از ازل ایله معاشرت ایلیه و چوق سرایندن چیقه
سلطنته لایق زینتی استعمال ایده شویله که عزیز ایلردن ممتاز اولیه و بلاد بعیده
دن کلن تجاره رعایت و احسان ایلیه که حسن صیت و ذکر جمیل اطراف
مملکته منتشر و تجار دنیانک هر جانبدن ولایته عارم اولوب مملکتی
معمور اولیه و اناه جزئی مامحه انتظام بلکه تمام حاصل اولور و پادشاه
ضحک و خنده ی چوق ایلیه هم زوال و فقر و حشمته سبب اولور
و هم بیرلک تیر قلوب حرارت عزیزیه ازالهه سبب اولور

ای اسکندر شهوت امر نه حریص اولمه که انده قوه خنثر سیر خاصه سی وار در
و نه فخر اولمه اول نسنه ده که حیوانات خسیسه انده مشارکت بلکه غالب
و راجح اولمه و افراطی مضعف بدن و موجب نقصان عمر و مورث تخلق
خلق دنا اولوب ضعفا و مساکین احوالندن غافل اولمه و انلرک
تفقد امورلرینی واجب بلکه موجب رضای خالق و مقتضی جلب قلوب خلایق در
غلات و حبوبی وقت رخاده ذخیره قیل که وقت غلاده فقیر و
محتاجلره مدد اولیه شویله اولکه اهل فساد سندن خایف و اهل صلاح
اعین اولیلر ای اسکندر سکا نیچه کز دیدم و نیه دیرم که قان دوکمکده
دلیر اولمه که حیوانات اهلاکی خالقنه مخصوص در و حقیقت حال علام
الغیوبدن غیریه معلوم دکلدر بس تحمل که بهمت اولنان شخص بریء
یا عذر صحیح دار اولیه سن آنک قتلنه اقدام ایتمش اولیه سن بولدن
صعب نه جریمه اولور و ناموس اکبردن بقا و اصلاح اولدیکه چون بر مخلوق
بر مخلوقک قتلنه سبب اولیه ملائکه ی آسمان حضرت باریه ایدیلر که
یا رب فلان فلانک بر قولک دنی امانه ایتمکده سکا تشبه ایلدیکی
اکر اول قتل قصاص ایچون ایدیسه حق جل و علا بیورر که آنی قصاص
ایچون اهلاک ایلدم اکر ظلمله قتل اولندیسه ایسه بیورر که عزت و جلالم
حقیچون بن آنک قاتلنی مباحاً اندم بس ملائکه تسبیح و استغفار و
باشلیوب اول قاتله بد دعا ایلیلر تا قصاص اولنجه و انکا غایت
نافع و احسن اولدیکه قصاص اولیه اکر کندو سی اولورسه حق جل
و علا انکی غضبنه نشان و دلیل درکه آخرتده عذاب مدید و عقاب
شدیده کرفتار اولیه کرکی نقض عهد ده اصلا دیلکه عین کفر

كسكدر حسك الذن بودوب جانك اولمه كه بنجه يونان پادشاه لرنيك يمين
كنجيه دنقض عهد اعظم ملك لرك يافاده وارديغي خبر منتشر اولنجه
اولجه الكاشتاف ايدنجي اولمه كه ناقص لرعادتيدر اهل مملكتنه تحصيل
علوم معارف امر ايله وخبر كسنه كه بر علمده فائق اولسه اولمه آني تربيت
وحمايتيه مخصوص قيل كه قلوبده محبتك متمكن اولوب بلكه روزنوق وغنا
وذكر جميلك اطرافده منتشر اولونا نيلر كه ملك وسلطنتين بونظام ثابت
وراسخ اولمشدر كه اهل مملكته تحصيل علوميله امر ايدر لر ديي حتي
ابكار وبيره بابالرني فرايض واداب نواميس وجمله اصول طب ونجوم
تعلم ايدر لر ديي معتقد كن اولمدوغي كسنه نك الندن نسنه يه وكندوكي
محافظه دن غافل اولمه واول قصه يه اوتمه كه پادشاه هند بر جاريه
حالته صغر سنده زهر يله پرورش ايدوب انسي طبيعتنده ايتدكدن صكره
سكا هديه كوندردي وغرضي سني اهلاك ايتمكدي پس مراسلة
مطلعي اولوب سكا تنبيه ايلدم اي اسكندر سبر دليله حكم ايله وادله
متعارضه اولدقجه ترجيح ايدوب امر اناس ايله حكم ايله اي اسكندر
عدل صفات الهي دن بر صفتدر وآسمان وزمين عدل له قائم وانبيا
عدل له مالك قلوب ورقاق اولمشلر اهل هند ديرلركه عدل
سلطان غضب زمانده يكدر وسلطان عادل مطر وابلدن انفع در
بر حجر اوزره سريان خطله يازمشلر كه عدل ايله دولت ايكي برادر در
بري بريندن مستغني دكلدر وبعده ديمشلركه اسباب نظام عالمك
بري بريني ارتباطي بر دايره ده وضع ايلديكي اول اشيانك زوالي
وتشابكي محسوس اولمه مشاهده ايله وبونك نك نسنه سي

وبونك نك زبده سي ومطالبنك خلاصه سي بو دائره در اگر بو دائره دن
غيري بونسنه كوندرمسيم كافي ووافي ايدي والله سبحانه اعلم واحكم دائره عدليه
جهان بر باغدر ديواري دولت دولتك ناظمي شريعتدر شريعتي هيچ
اومز حارس الملك ملك حفظ ايلمز الا لشكر لشكري جمع ايدمز
الا مال مالي كسب ايلمز رعيت دخي رعيتي قول ايدر سلطان
عادل در عدل در موجب صلاح جهان

خاتمه الخاتمه

كه في الحقيقه خاتمه كتاب وختم خطاب مستطاب ووصيت
مكمل الطريقه برهان الحقيقه قطب الاقطاب خواجه عبد الخالق
غجدواني قدس الله سره العزيز سالكان طريقت وطالبان حقيقت
ايچون تحرير بيورمشلر فراكرچه بو فقير مجرم عاصي غفر الله له ذنوبه
واعماي يوم يؤخذ بالنواصي والاقدام طريقده اهل ارادت ايدي
نه باي كور مشدر نه پي ومجلس اهل حقيقتده نه صرعه طتمدر
نه مي اما زمان ضيا واوان صفر دن بوطائفه يه علقه تك محبتي
درون دلنده متمكن وكنت وكويلري تك آرزوسي سويداي
صدر نده متوطندر لاجرم لنك ولوكر وخفته شكل وبي ادب
سوي او مي رؤس اور اميطلب كمال شوق وشغفدن كلام
شريفلرينه مطالعه ومعارف عليه لري فهم وظاهم حق ارشديكي
قدر مذاكره ومناقله اولنوردي وزمان غفوان عمرده حضرت
برهان الطريقه شيخ خواجه عبد الخالق حضرتلرينك وصيت
نامه سن نظر ايتمكله استيفاء اولنمدي اگرچه اهليت
استماعدن بالكليه عاري وطبيعت جوي خوي هواي

وهواسره جاري ايدي اما حلاوت عبارت وملاحت اشارات
مذاق جان وكان جنانه ايرشمندي استماعنه اولمغين
تقصير وغرامت خاطرده قلمشدي بحيث كه بوز مانلرده قريب كتاب رشحات
خواجه حفي بن حسين واعظ هروي يه مطالعه سي ميسر اولدقده
بو رساله يه غرا ووصيه زهرا ترجمه يه شريفه لرينده ذكر اولنمش بولندي
حمد وسپاس خالق الناس مؤدي اولديكم بو دره يه منقوده يه
كه صنائع منثوده ايدي وبو رساله مزكه مجموعه يه مكارم اخلاق
ووسيله يه تحصيل سعادات رضائيه ملك خلاق در طرازي
سعادتمند ايدي بحيث انجام اولدوغي كي خاتمه سي دخي حسني الختام اولوب
ايچون تركي لسانه ترجمه اولنوب شايد كه اهل ارادتدن بعض
طالب لرك نظرنه ايرشوب مستفيد اولدقلرنده مترجمك اهل
طريقتدن اولمدوغيچون قطع نظر ايدوب خير دعالريله سبب وبو ضعيفه
مغفرتي اولمغه داعي اولمق كه حق جل وعلا بها تنكرسين دخل بها نه تنكر سيدر
وقوم اهل الله بهم القوم لا يشقى جليسهم در وكلامارين نقل دخي انلر
ايله مجالسدن معدود اولمسه بعيد دكلدر الكمرء حشر مع من احب
حديث صحيح در وآثار اولياية بتبركن عادة اهل دين دن وسيرت
كاملين در بيور مشلر دركه اين اوغل سكا وصيت ايدرين بر
حالده معلم وتعلم ادب وتقوي ايله اول واوزره كه لازم اولسونكه
اثار سلفي بتتبع ايدوب سنت وجماعته ملازم اولاسن وفقه و
حديث تعلم ايدوب جاهل صوفيلردن اولميه سن غازي داغي جاعلم
قل اما امام ومؤذن اولمه وهركز شهوت استمه كه شهوت آفتدر

و

ومنصب ايله مقيد اولمه ودايم كم نام اولكه وحجتله وسجلله آدد كمي
يازمه فاضيلر محكمه سنه حاضر اولمه وكسنه يه كفيل اولمه وصايايي
خلقه قرشمه وملوك وابناي ملوك ايله صحبت ايلمه وخانقاه بنا اتمه
وخانقاهده اولمه وچوق سماع ايلمه چوق سماع قلبه نفاق كتورر
قلبي خلتفت ايلر وسماعي دخي انكار ايلمه كه سماعك اهلي واجماعيله
چوق وارد در آز سويله آز بين آز ايو خلقدن ارسلانده قچمه
كبي قاچ خلوته ملازم اول ساده رولردن وعورتلردن واهل
بدعت لردن پرهيز ايله وعوامله واغنيايله صحبت ايلمه مرده كانند
اغنيايي روزكار اي پسر بامرده كان صحبت مدار مهني و
سبك لردن پرهيز ايله وقادر اولدوغكجه اولئمه كه طالب دنيا
اولورسن دنيا طلبنده دين ضايع ايدرسن چوق كولمه وقهقهه ايله
كولمه قهقهه موت قلب ديرر وكركدركه هركسه شفقتله بقه سن
واما مسئله نظر اتمه سن ظاهركل رنيت ايلمه كه ظاهركل زينتي باطني
خراب اولمقدن اولور خلقله مجادله اتمه وكمسنه دن سنه
استمه وكيمسنه يه خدمت بيورمه ومشايخه مال وجان وتنله
خدمت ايله وانلركل اغفالنه انكار ايله مشايخه انكار ايدجي
هركز فلاح ونجات بولزسين بولمز وكورمز دنيايه مغرور اولمه كه
سريع الزوال در وقلبك داغي حزين وبدنك عريان وكوزلركي كريان
وعملكك ودعاك سفر علم ايله ولباسك كهنه ورفيقلركل درويش كر
وسرمايك مفقر ومنزلك مسجد ومونسك حق سبحانه وتعالي اولسه
انتهي كلامه قدس الله تعالي سره العزيز وشرفنا الله ببركاتها ويسر لنا العمل

301

ایلیه اجتماع و اتمام ایدوز و سوادان بیاضه نقل و انتها اولدی
بدول وقت اولدیکه مراجعه ایدیلوب جمعیاً خاص شریف فنجرلشه
تلث و سبعین و ستمائه ایدی و الله تعالی نعم المستعان
و علیه التکلان انه ذو فضل منع خاتمه

منان فرغ القلم عن التسبیح
بعونه الله وحسن التوفیق
بید شیخ احمد ابن شیخ
محمد عفی عنهما
الملک الاحد

راجع الکم جب
ثانیه و الف

بجزء اوایل

بولایته روم ایلی اسعود

3 D2 ult

بعایتها انه بر رحیم توآب کریم ذیل خاتم الخواتیم وصیة المولی الامین
سلطان العرفاء الکاملین برهان العاشقین حضرت مولانا جلال
الملة والدین محمد البلخی ثم القونوی المشهور بین الاولیاء الکبار
بمولانا خداوندگار قدس الله سره العزیز مادام سر الاسرار وهی هذه
اوصیکم بتقوی الله فی السر والعلانیة وقلة الطعام وقلة
المنام وقلة الکلام وهجر الحاحی والانام ومواظبة الصیام ودوام
القیام وترک الشهوات علی الدوام واحتمال الجفاء من جمیع الانام
وترک مجالسة السفهاء والعوام ومصاحبة الصالحین الکرام وان
خیر الناس من ینفع الناس وخیر الکلام ما قل ودل بیت

فوت

ترک هوا مرتبت پیغمبریست
والحمد لله تعالی وحده والصلوة علی من لا نبی بعده چون زمان ایدیکه
شاخ خامه تحریک بنان ایله بوستان تقریر و بیانده نشر
امانتدی وقت اولدیکه متعلم فراغتده استراحت احتمالندن
واصل و پنجه عهد ایدیکه تیغ زبان معرکه ابلاغ و بیانده
لامع و درخشان ایدی زمان کلکدن نیام دهانده ینام اختتام
الکا حاصل اولوب تقصیرات و زلاتی که مقصور قلة بضاعه
و فتور کثرة اضاعه مزدن صادر اولمشدر عرفای ناظرین
و جلای حاضرین خدمتکارندن دامن عفوله مستور اولوب
و دیده طعنله منظور اولمیوب رجا ایده رز وسیله
کلای حمد و ثنای ملک علام صلوة و سلام خواجه
یوم القیام و آل و اصحاب کرام و دعای دولت پادشاه اسلام

ایله

Инв. Бр. 43,6 44